

Regeringens proposition

1982/83:19

om ny lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter, m. m.;

beslutad den 9 september 1982.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

KARL BOO

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ny lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter. Den nya lagen ersätter 1961 års lag om församlingsstyrelse. Den innebär en modernisering i både sakligt och formellt hänseende av lagstiftningen om de kyrkliga kommunerna och en anpassning till 1977 års kommunallag.

Den nya lagen bygger på principen att församlingar och kyrkliga samfälligheter skall ges största möjliga frihet att anpassa sina arbetsformer till de lokala förhållandena. Detaljföreskrifter har så långt möjligt undvikits. De kyrkliga kommunernas självständighet markeras och den kyrkokommunala demokratin förstärks.

De nya bestämmelserna innebär att kyrkofullmäktige skall inrättas i flera församlingar än f. n. Gränsen för ett obligatoriskt inrättande av kyrkofullmäktige som beslutande organ i stället för kyrkostämma föreslås gå vid 500 röstberättigade invånare i församlingen.

I propositionen föreslås ändringar i fråga om de beslutande organens ställning och arbetsformer. Suppleantsystemet i kyrkofullmäktige görs sålunda obligatoriskt. Bestämmelser om delegation av fullmäktiges beslutanderätt införs. Kravet på närvaro för beslutförhet i kyrkofullmäktige och församlingsdelegerade sänks från två tredjedelar till hälften av ledamöterna. Motioner skall i princip vara färdigberedda inom ett år. Kyrkofullmäktige får besluta om omröstningar och opinionsundersökningar bland de röstberättigade i församlingen eller samfälligheten.

De förtroendevaldas arbetsförutsättningar förbättras enligt förslaget genom rätt till ledighet från anställning för fullgörande av kyrkokommunala förtroendeuppdrag.

Vidare föreslås att omval av kyrkoråd och andra nämnder samt församlingsdelegerade skall ske när val av kyrkofullmäktige har upphävts eller när

förnyad sammanräkning har ägt rum och denna har lett till ändrad mandatfördelning mellan partierna. En annan nyhet i förslaget är att kyrkorådet får ansvar för den kyrkliga kommunens informationsverksamhet. Enligt de nya bestämmelserna kan ersättare utses för ordföranden i en nämnd när han eller hon för längre tid är förhindrad att fullgöra sitt uppdrag. Det blir också möjligt att utse en andra vice ordförande i nämnderna.

De frister som gäller för upprättandet av budget i församlingar och samfälligheter förlängs. Den skyldighet som de kyrkliga kommunerna har enligt nuvarande bestämmelser att underställa statliga myndigheter vissa beslut på det ekonomiska området slopas enligt förslaget. De kyrkliga kommunerna kommer bl. a. att få ta upp lån och teckna borgen utan regeringens medgivande.

I propositionen föreslås ingen ändring i fråga om det kyrkliga huvudmannskapet för begravningsverksamheten.

Följdändringar föreslås i en rad författningar. Den nya lagstiftningen avses träda i kraft den 1 juli 1983.

1 Förslag till Lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag gäller för församlingar och kyrkliga samfälligheter. Dessa utgör kyrkliga kommuner.

2 § Riket är indelat i församlingar (territoriella församlingar).

Om ändring i församlingsindelningen finns bestämmelser i lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar.

I riket finns även icke-territoriella församlingar. Denna lag gäller i tillämpliga delar för sådana församlingar.

3 § En församling får själv vårda sina angelägenheter.

Med församlingsangelägenheter avses frågor om

1. anskaffande och vård av kyrka, församlingshus, tjänstebostäder och annan för kyrkligt ändamål avsedd egendom,
2. anskaffande och vård av begravningsplats, om inte regeringen för särskilt fall beslutar att uppgiften skall ankomma på en borgerlig kommun,
3. främjande av gudstjänstliv och kyrklig förkunnelse i övrigt samt kristen verksamhet bland barn och ungdom, äldre, sjuka och andra som behöver kyrkans tjänster, samt
4. avlöningsförmåner åt präster, kyrkomusiker och annan personal.

Om vissa angelägenheter som ankommer på församlingarna finns särskilda bestämmelser.

Om en församling utgör ett pastorat, skall den ha hand om de angelägenheter som enligt lag eller annan författning ankommer på pastoratet.

4 § Om två eller flera församlingar bildar ett pastorat skall de, om regeringen inte bestämmer annat, utgöra en kyrklig samfällighet som har hand om de angelägenheter som enligt lag eller annan författning ankommer på pastoratet.

En sådan samfällighet får även ha hand om andra ekonomiska församlingsangelägenheter, om regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer beslutar det. Ett sådant beslut får meddelas endast om församlingarna har samtyckt till det eller åtgärden är påkallad av ett allmänt behov.

Församlingar får även i övrigt bilda en kyrklig samfällighet för en eller flera ekonomiska församlingsangelägenheter, om regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer beslutar det. För ett sådant beslut gäller de förutsättningar som anges i andra stycket.

5 § I Stockholms kommun skall de territoriella församlingarna utgöra en kyrklig samfällighet.

Samfälligheten skall handha frågor om

1. kostnaderna för kontanta avlöningsförmåner åt präster och kyrkomusiker,

2. värden av egendom som är avsedd för att täcka de under 1 angivna kostnaderna, samt

3. den allmänna och den särskilda kyrkoavgiften.

Samfälligheten får bevilja en församling anslag motsvarande högst kostnaderna för kontanta avlöningsförmåner åt annan personal än präster och kyrkomusiker samt fyra femtedelar av kostnaderna för att anskaffa och vårda kyrka, församlingshus, pastorsexpedition och tjänstebostäder.

Samfälligheten får även ha hand om andra ekonomiska frågor, om de är gemensamma för samtliga församlingar.

På uppdrag av en församling får samfälligheten även med bindande verkan för församlingen genom kollektivavtal eller på annat sätt enhetligt reglera anställningsvillkoren för de arbetstagare i församlingens tjänst vilkas villkor inte skall fastställas av statlig myndighet. Samfälligheten får förbehålla sig sådan rätt när den beviljar en församling anslag till avlöningskostnader.

6 § I Göteborgs kommun skall de territoriella församlingarna utgöra en kyrklig samfällighet för alla ekonomiska församlingsangelägenheter.

7 § En församlings beslutanderätt utövas av kyrkofullmäktige eller på kyrkostämma.

Förvaltning och verkställighet ankommer på kyrkorådet och övriga nämnder. Nämnderna bereder även ärenden som skall avgöras av fullmäktige eller stämman. För en sådan uppgift kan tillsättas en särskild beredning bestående av en eller flera personer.

Fullmäktige eller stämman får uppdra åt kyrkorådet eller annan nämnd att i fullmäktiges eller stämmans ställe fatta beslut i vissa grupper av ärenden i den mån annat inte följer av lag eller annan författning. Ett sådant uppdrag får inte avse ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt.

8 § I församlingar med över 500 röstberättigade invånare skall beslutanderätten utövas av kyrkofullmäktige. Detta skall dock inte gälla församlingar som ingår i Göteborgs kyrkliga samfällighet. Om regeringen beslutar det, skall det inte heller gälla en församling som ingår i annan kyrklig samfällighet än som avses i 4 § första stycket.

Om antalet röstberättigade invånare i en församling med kyrkofullmäktige har gått ned till 500 eller därunder, skall beslutanderätten fortfarande utövas av kyrkofullmäktige. Fullmäktige får dock besluta att församlingens beslutanderätt skall utövas på kyrkostämma.

En församling med 500 röstberättigade invånare eller därunder får uppdra

beslutanderätten åt kyrkofullmäktige. Förslag om att upphäva ett sådant beslut får inte väckas i kyrkofullmäktige förrän tre år har förflutit sedan ledamöterna i fullmäktige började sin tjänstgöring.

Beslut om att införa eller avskaffa kyrkofullmäktige skall tillämpas från och med året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättas nästa gång. Länsstyrelsen och domkapitlet skall genast underrättas om beslutet.

9 § I en kyrklig samfällighet för alla ekonomiska församlingsangelägenheter utövas beslutanderätten av samfällighetens kyrkofullmäktige. I annan kyrklig samfällighet utövas beslutanderätten av församlingsdelegerade.

Förvaltning och verkställighet i en samfällighet ankommer på kyrkorådet och övriga nämnder. Nämnderna bereder även ärenden som skall avgöras av fullmäktige eller delegerade. Bestämmelserna i 7 § andra och tredje styckena om beredning och om uppdrag att i fullmäktiges eller kyrkostämmans ställe fatta beslut i vissa frågor tillämpas även i samfällighet.

10 § I samband med beslut om att bilda en kyrklig samfällighet får regeringen bestämma att beslutanderätten i samfälligheten skall utövas av indelningsdelegerade till dess indelningsändringen träder i kraft. Om sådana delegerade finns bestämmelser i lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade.

2 kap. Kyrkofullmäktige

Församling

1 § Kyrkofullmäktige beslutar hur många ledamöter i fullmäktige som skall utses. Antalet skall bestämmas till ett udda tal och till minst

15 i församling med 5 000 röstberättigade invånare eller därunder,

19 i församling med över 5 000 till och med 10 000 röstberättigade invånare,

25 i församling med över 10 000 röstberättigade invånare.

I församling i Stockholms kommun skall antalet ledamöter i fullmäktige bestämmas till ett udda tal och till minst

15 i församling med 10 000 röstberättigade invånare eller därunder,

19 i församling med över 10 000 till och med 20 000 röstberättigade invånare,

25 i församling med över 20 000 till och med 40 000 röstberättigade invånare,

29 i församling med över 40 000 röstberättigade invånare.

När fullmäktige skall utses första gången, beslutar kyrkostämman om antalet ledamöter i fullmäktige.

Vid tillämpningen av första och andra styckena skall som röstberättigad anses den som har upptagits i gällande röstlängd.

Beslutar fullmäktige om ändring av antalet ledamöter, tillämpas beslutet först när val i hela riket av fullmäktige förrättas nästa gång. Beslutet skall fattas före utgången av april månad valåret. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

2 § För ledamöterna i kyrkofullmäktige skall utses suppleanter.

Fullmäktige bestämmer det antal suppleanter som skall ligga till grund för tillämpningen av bestämmelserna i 43 § lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval om utseende av suppleanter. Antalet skall utgöra en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti får i församlingen. Om det därvid uppkommer ett brutet tal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Länsstyrelsen skall genast underrättas om fullmäktiges beslut.

När kyrkofullmäktige skall utses första gången, beslutar kyrkostämman om antalet suppleanter.

3 § Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige har den som är kyrkobokförd i församlingen, är medlem av svenska kyrkan och har uppnått arton års ålder senast på valdagen. Den som är omyndigförklarad av domstol har dock inte rösträtt. Den som inte är svensk medborgare har rösträtt endast om han eller hon här varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Varje röstberättigad har en röst.

Den som är kyrkobokförd i en icke-territoriell församling har inte rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige i annan församling.

Frågan huruvida rösträtt enligt första och andra styckena föreligger avgörs på grundval av en före valet upprättad röstlängd.

4 § Ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige väljs bland dem som uppfyller villkoren för rösträtt enligt 3 § första och andra styckena.

Den som innehar tjänst som biskop är inte valbar till ledamot eller suppleant. Den som är anställd hos församlingen och som i egenskap av föredragande hos kyrkorådet eller på grund av andra uppgifter som hör till tjänsten har den ledande ställningen bland församlingens tjänstemän är inte heller valbar.

Om en ledamot eller en suppleant upphör att vara valbar, förfaller hans eller hennes uppdrag genast. Fullmäktige skall befria en ledamot eller en suppleant från uppdraget, om han eller hon vill avgå och särskilda skäl inte talar emot det.

5 § Ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige eller beredning har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

6 § Ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige väljs för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det år då valet har skett.

7 § I lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval finns bestämmelser om

1. indelning i valdistrikt,
2. valdag, röstlängd, förrättande och avslutande av val samt
3. förfarandet när en ledamot i fullmäktige har avgått före den bestämda tjänstgöringstidens utgång och när en suppleant för en ledamot har inträtt som ledamot i fullmäktige eller av annan anledning har avgått som suppleant.

8 § Kyrkofullmäktige väljer för den tid som fullmäktige bestämmer bland sina ledamöter en ordförande och en eller två vice ordförande. Till dess valen har förrättats, utövas ordförandeskapet av den som har varit ledamot längst tid. Om två eller flera har varit ledamöter lika länge, har den äldsta av dem företräde.

Om varken ordförande eller vice ordförande kan närvara vid ett sammanträde, utser fullmäktige en annan ledamot att för tillfället föra ordet.

9 § Kyrkofullmäktige sammanträder enligt den ordning som fullmäktige bestämmer med iakttagande av föreskrifterna i andra stycket samt i 6 kap. 4 § och 7 kap. 6 § om tid för handläggning av vissa ärenden. Sammanträde skall även hållas, när kyrkorådet eller minst en tredjedel av fullmäktiges ledamöter begär det eller ordföranden anser att det behövs.

Vid sammanträde före december månads utgång förrättas val till de befattningar inom församlingen som blir lediga vid årets slut. År då val i hela riket av fullmäktige har ägt rum skall valen förrättas av de nyvalda fullmäktige. Dessa förrättas även andra val som ankommer på fullmäktige och avser tid efter utgången av det nämnda året.

10 § Kungörelse om sammanträde med kyrkofullmäktige utfärdas av ordföranden. Kungörelsen skall innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet samt om de ärenden som skall behandlas. När sammanträde skall hållas första gången, sedan beslutanderätten har uppdragits åt fullmäktige, utfärdas kungörelsen av den senast valda ordföranden i kyrkostämman.

Kungörelsen skall minst en vecka före sammanträdesdagen anslås på församlingens anslagstavla och inom samma tid sändas med posten till varje ledamot och suppleant i fullmäktige eller på annat tillförlitligt sätt tillställas dem.

Uppgift om tid och plats för sammanträde samt, om fullmäktige har bestämt det, uppgift om de ärenden som skall behandlas skall minst en vecka före sammanträdesdagen införas i en eller flera ortstidningar. Vid sammanträde före december månads utgång avgörs för det följande kalenderåret i vilken eller vilka tidningar sådana tillkännagivanden skall införas. Därvid bör väljas tidningar som genom sin spridning inom olika grupper av församlingsborna bringar tillkännagivandena till de flestas kännedom. Om

förslag om att tillkännagivandena skall införas i någon annan ortstidning får minst en tredjedel av rösterna, skall tillkännagivandena införas också i denna tidning.

Om ett ärende fordrar så skyndsam handläggning att kungörande i den ordning som föreskrivs i andra och tredje styckena inte hinns med, skall kungörelsen med uppgift om ärendet anslås senast vardagen före sammanträdesdagen och på ett tillförlitligt sätt sändas till varje ledamot och suppleant i fullmäktige så tidigt att den kan antas komma honom eller henne till handa inom samma tid.

11 § Om en ledamot i kyrkofullmäktige är förhindrad att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i sammanträdet, inträder i hans eller hennes ställe den suppleant som enligt den för suppleanterna bestämda ordningen står i tur att tjänstgöra. Vad som har sagts om ledamot gäller även suppleant som har kallats att tjänstgöra eller som tjänstgör i stället för ledamot.

En ledamot, som inställer sig under pågående sammanträde eller till fortsatt sammanträde, har rätt att tjänstgöra även om en suppleant har inträtt i hans eller hennes ställe. Dock får inte en ledamot, som har avbrutit tjänstgöringen vid ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, därefter under samma dag tjänstgöra vid sammanträdet.

En suppleant som har börjat tjänstgöra med stöd av första stycket har företräde framför en annan suppleant, även om denne står i tur att tjänstgöra enligt den för suppleanterna bestämda ordningen. En suppleant, som på grund av att han eller hon är jävig i ett ärende avbryter tjänstgöringen vid ett sammanträde, får åter tjänstgöra sedan ärendet har handlagts.

Om samtliga suppleanter för en ledamot i fullmäktige är förhindrade att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde, inträder i ledamotens ställe den suppleant som enligt den för suppleanterna bestämda ordningen står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den första platsen för partiet. Om en sådan suppleant inte kan tjänstgöra, inträder den suppleant som står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den andra platsen för partiet och så vidare efter samma grund.

12 § Kyrkofullmäktige får handlägga ärenden endast om mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Fullmäktige kan dock föreskriva att interpellationer och frågor får besvaras även om antalet närvarande är lägre än vad som nu har sagts.

Om en närvarande ledamot enligt 13 § eller 7 kap. 2 § på grund av jäv är förhindrad att delta i handläggningen av ett ärende, får fullmäktige handlägga detta även om antalet deltagande på grund av hindret inte uppgår till vad som föreskrivs i första stycket.

13 § En ledamot i kyrkofullmäktige får inte delta i handläggningen av ett ärende som personligen rör honom eller henne själv eller hans eller hennes make, föräldrar, barn eller syskon eller annan honom eller henne närstående. Bestämmelser om jäv i samband med revision finns i 7 kap. 2 §.

14 § Varje ledamot i kyrkofullmäktige har en röst.

Rätt att delta i fullmäktiges överläggningar men inte i besluten har även

1. ordförande eller vice ordförande i kyrkorådet samt kyrkoherden,
2. ordförande eller vice ordförande i annan nämnd eller i beredning vid handläggning av ärenden som har beretts av nämnden eller beredningen och vid besvarande av en interpellation eller fråga som har framställts till ordföranden i nämnden eller beredningen.

3. ledamot i kyrkorådet vid besvarande av en sådan interpellation som enligt 24 § tredje stycket har överlämnats för att besvaras av honom eller henne.

4. revisor hos församlingen vid behandling av revisionsberättelsen för den verksamhet som hans eller hennes uppdrag avser,

5. sådan tjänsteman hos församlingen som avses i 4 § andra stycket samt

6. i den mån fullmäktige har beslutat det, ledamot eller suppleant i kyrkorådet, annan nämnd eller beredning.

Fullmäktige får kalla tjänsteman hos församlingen eller särskild sakkunnig för att meddela upplysningar vid sammanträde.

15 § Kyrkofullmäktige skall besluta i ärenden som har väckts av

1. kyrkorådet eller annan nämnd, om annat inte är föreskrivet i lag,
2. ledamot genom motion,
3. regeringen, central förvaltningsmyndighet, länsstyrelsen, domkapitlet eller stiftsnämnden,
4. revisorerna, om ärendet avser förvaltning som har samband med revisionsuppdraget eller
5. beredning, om fullmäktige har föreskrivit det.

16 § Ett ärende, vari kyrkofullmäktige skall besluta, skall beredas av den nämnd eller beredning dit ärendet efter sin beskaffenhet hör eller av en beredning som fullmäktige särskilt har utsett för ändamålet.

Om ett ärende har beretts av någon annan än den nämnd eller beredning dit ärendet efter sin beskaffenhet hör, skall nämnden eller beredningen få tillfälle att avge yttrande i ärendet innan det avgörs. Kyrkorådet skall alltid få tillfälle att yttra sig i ett ärende som har beretts av någon annan än rådet.

Val får förättas utan föregående beredning. Ett ärende som avser ändring av antalet ledamöter eller suppleanter i kyrkorådet eller annan nämnd eller avsägelse från uppdrag som ledamot eller suppleant i fullmäktige, i rådet eller i annan nämnd eller som revisor eller revisorssuppleant behöver inte heller beredas.

17 § En motion bör beredas så, att kyrkofullmäktige kan fatta beslut med anledning av motionen vid sammanträde som hålls inom ett år från det att motionen har väckts. Om beredningen inte kan avslutas inom sådan tid, skall detta och vad som har framkommit vid beredningen anmälas till fullmäktige vid sammanträde inom den angivna tiden. Fullmäktige får vid behandlingen av en sådan anmälan avskryva motionen från vidare handläggning.

18 § Kyrkofullmäktige får besluta att det som ett led i beredningen av ett ärende som tillhör fullmäktiges handläggning skall inhämtas synpunkter från röstberättigade i församlingen. Detta kan ske genom omröstning, opinionsundersökning eller liknande förfarande. Därvid får valnämnden i kommunen anlitas, om nämndens verksamhet i övrigt inte hindras därigenom. En församling får dock anlita valnämnden endast om kommunfullmäktige beslutar det. Kommunen har rätt att få ersättning för de kostnader som föranleds av att en församling anlitar valnämnden.

19 § Om ett sammanträde med kyrkofullmäktige inte kan slutföras på utsatt dag, skall det fortsätta genast eller vid senare tidpunkt. Om sammanträdet skall fortsätta vid senare tidpunkt, bestämmer och tillkännager ordföranden genast tid och plats för det fortsatta sammanträdet.

Om fortsättande och avslutande av valförrättning, när valet är proportionellt, finns bestämmelser i lagen (1955:138) om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunfullmäktige m. m.

20 § Ett ärende skall bordläggas, om det begärs av minst en tredjedel av de närvarande ledamöterna. För bordläggning i fråga om val eller av ett tidigare bordlagt ärende krävs beslut av kyrkofullmäktige med enkel majoritet.

Om bordläggning beslutas, bestämmer och tillkännager ordföranden innan sammanträdet avslutas till vilken dag ärendet skall uppskjutas.

21 § Ordföranden leder kyrkofullmäktiges sammanträden och föredrar ärendena. Ordföranden skall tillse att ett ärende inte avgörs utan att föreskrifterna i 10 § om kungörande och i 16 § om beredning har iakttagits i fråga om ärendet.

Ett ärende som fordrar skyndsam handläggning får även om föreskrifterna i 10 § om kungörande inte har iakttagits avgöras vid sammanträdet, om samtliga närvarande ledamöter beslutar det. Ett sådant ärende får även om föreskrifterna i 16 § om beredning inte har iakttagits avgöras vid sammanträdet, om samtliga närvarande ledamöter är ense om beslutet.

22 § Sedan ordföranden har förklarat överläggningen i ett ärende avslutad, framställer han eller hon proposition, så avfattad att den kan besvaras med ja eller nej. Ordföranden tillkännager därefter vad som enligt hans eller hennes uppfattning har beslutats och befäster beslutet med klubbslag, om omröstning inte begärs.

Om omröstning begärs, skall den verkställas efter upprop och ske öppet

utom i ärenden som avser val eller tillsättning av tjänst. Vid öppen omröstning får omröstningsapparat användas. Utgången bestäms genom enkel majoritet, om annat inte är föreskrivet för särskilda fall. Vid lika röstetal för olika meningar sker avgörandet genom lottnings, om ärendet avser val eller tillsättning av tjänst, och genom ordförandens utslagsröst i övriga ärenden.

23 § Val av ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade, kyrkoråd, annan nämnd och beredning samt av revisorer och revisorssuppleanter som avses i 7 kap. 1 § skall vara proportionellt, om det begärs av minst så många ledamöter som motsvarar den kvot som erhålls om antalet närvarande ledamöter delas med det antal personer som valet avser, ökat med 1. Om kvoten är ett brutet tal, skall den avrundas till närmast högre hela tal. Bestämmelser om förfarandet vid ett sådant proportionellt val finns i lagen (1955:138) om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunfullmäktige m. m.

24 § En ledamot i kyrkofullmäktige får till ordföranden i kyrkorådet, annan nämnd eller beredning framställa interpellation i ämne som tillhör fullmäktiges handläggning.

Fullmäktige beslutar utan föregående överläggning om en interpellation får framställas. Interpellationen skall vara tillgänglig för varje ledamot, innan fullmäktige fattar ett sådant beslut.

Fullmäktige kan föreskriva att ordföranden i kyrkorådet får överlämna en interpellation som har framställts till honom eller henne att besvaras av annan ledamot i rådet som på grund av sitt uppdrag har särskilda förutsättningar att besvara interpellationen.

Om fullmäktige föreskriver det, får en ledamot till ordföranden i kyrkorådet, annan nämnd eller beredning framställa fråga i ämne som tillhör fullmäktiges handläggning.

25 § Vid kyrkofullmäktiges sammanträden skall på ordförandens ansvar föras protokoll. Av protokollet skall framgå vilka ledamöter som har varit närvarande. Protokollet skall för varje ärende innehålla en kortfattad redogörelse för ärendets beskaffenhet, uppgift om de förslag och yrkanden i ärendet som inte har återkallats och fullmäktiges beslut i ärendet. Om omröstning har ägt rum, skall protokollet innehålla en redogörelse för propositionsordningen och uppgift om hur omröstningen har utfallit. När omröstning har skett öppet, skall i protokollet anges hur var och en har röstat. Om reservation som avses i 26 § har anförts, skall protokollet innehålla uppgift om reservationen.

Protokollet skall justeras av ordföranden och minst två ledamöter som fullmäktige för varje gång utser bland de närvarande. Justeringen skall äga rum senast fjorton dagar efter sammanträdesdagen på tid som ordföranden bestämmer och tillkännager vid sammanträdet. Justering får också verkställas av fullmäktige antingen genast eller vid nästa sammanträde.

Senast på andra dagen efter justeringen skall denna samt uppgift om den plats där protokollet finns tillgängligt tillkännages på anslagstavlan. Tillkännagivandet skall innehålla uppgift om vilken dag det har anslagits. Det får inte avlägsnas före besvärstidens utgång. Bevis om dagen för anslaget skall tecknas på protokollet eller utfärdas särskilt.

26 § Den som vid kyrkofullmäktiges sammanträde har deltagit i avgörandet av ett ärende får anföra reservation mot det fattade beslutet. Reservationen skall anmälas innan sammanträdet avslutas samt, om den utvecklas närmare, avfattas skriftligen och lämnas senast när protokollet justeras.

27 § Kyrkofullmäktiges protokoll och andra arkivhandlingar skall förvaras i kyrkoarkiv. Om kyrkoarkiv finns särskilda bestämmelser.

28 § Kyrkofullmäktiges sammanträden skall vara offentliga. Fullmäktige får dock för ett visst ärende besluta att överläggningen skall hållas inom stängda dörrar. Suppleanter får närvara vid en sådan överläggning.

Ordföranden vakar över ordningen vid sammanträdet. Han eller hon kan utvisa den som uppträder störande och inte rättar sig efter tillsägelse. Om det uppstår oordning som ordföranden inte kan avstyra, får han eller hon upplösa sammanträdet.

29 § Kyrkofullmäktige får besluta att det till ledamöter och suppleanter i fullmäktige eller beredning skall i skäligen omfattning utgå arvode samt ersättning för resekostnader och andra utgifter som föranleds av uppdraget.

30 § Kyrkofullmäktige skall i arbetsordning meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för fullmäktiges sammanträden och ärendenas handläggning.

Arbetsordningen skall innehålla bestämmelser om

1. vem som skall föra ordet till dess tillfällig ordförande som avses i 8 § andra stycket har utsetts,
2. utsändning av handlingar inför sammanträde,
3. anmälan av hinder för tjänstgöring vid sammanträde,
4. inkallande av suppleanter,
5. handläggningen av motioner,
6. handläggningen av interpellationer och frågor som avses i 24 § fjärde stycket.
7. förfarandet vid omröstning samt
8. underrättelser om val av ordförande och vice ordförande i fullmäktige och kyrkorådet.

Kyrklig samfällighet

31 § Om beslutanderätten i en kyrklig samfällighet skall utövas av kyrkofullmäktige, bestämmer regeringen antalet ledamöter i fullmäktige.

Om kyrklig samfällighets indelning i valkretsar och om fastställandet av det antal ledamöter i fullmäktige som skall utses i varje församling finns bestämmelser i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval.

32 § För ledamöterna i samfällighets kyrkofullmäktige skall utses suppleanter. Fullmäktige bestämmer det antal suppleanter som skall ligga till grund för tillämpningen av bestämmelserna i 43 § lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval om utseende av suppleanter. Antalet skall utgöra en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti får i samfälligheten eller, om regeringen enligt 4 § andra stycket lagen om kyrkofullmäktigval har beslutat att valbarheten skall vara inskränkt till valkrets, i varje valkrets. Om det därvid uppkommer ett brutet tal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Länsstyrelsen skall genast underrättas om fullmäktiges beslut.

När kyrkofullmäktige skall utses första gången, fattas beslut enligt första stycket av regeringen, om regeringen inte med stöd av 1 kap. 10 § har bestämt att beslutanderätten i samfälligheten skall utövas av indelningsdelegerade.

33 § Beträffande kyrkofullmäktige i kyrklig samfällighet tillämpas bestämmelserna i 3–30 §§ om kyrkofullmäktige i församling. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om kyrkoråd skall avse samfällighetens kyrkoråd.
2. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslagtavla.
3. När sammanträde med fullmäktige i kyrklig samfällighet skall hållas första gången, utfärdas kungörelse om sammanträdet av ordföranden i kyrkofullmäktige i den församling i samfälligheten som har flest röstberättigade invånare eller, om han eller hon har förhinder, av vice ordförande i samma församlings fullmäktige. Om fullmäktige inte finns i denna församling, utfärdas kungörelsen av ordföranden i församlingens kyrkostämma, eller, om han eller hon har förhinder, av vice ordförande i stämman.
4. Om samtliga suppleanter för en ledamot i fullmäktige är förhindrade att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde, inträder i ledamotens ställe den suppleant som enligt den för suppleanterna bestämda ordningen står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den första platsen för partiet i församlingen eller i en sådan grupp av församlingar som avses i 4 § lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval. Om en sådan suppleant inte kan tjänstgöra inträder den suppleant som står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den andra platsen för partiet i församlingen eller gruppen av församlingar och så vidare efter samma grund. Om ett partis samtliga suppleanter i församlingen eller gruppen av församlingar är förhindrade att i en ledamots ställe inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i sammanträdet, inträder suppleant som har utsetts för partiet i en annan församling eller grupp av församlingar efter den grund som nyss har sagts. Därvid har den suppleant företräde som har

utsetts i den församling eller grupp av församlingar där partiets röstetal är högst.

5. Rätt att delta i fullmäktiges överläggningar men inte i besluten har, utöver de personer som avses i 14 § andra stycket, ordförande eller vice ordförande i församlingens kyrkoråd vid handläggning av ärenden som angår församlingen särskilt. Om samfälligheten omfattar församlingar i olika pastorat, tillkommer rätten för kyrkoherde att delta i överläggningarna den av församlingarnas kyrkoherdar som domkapitlet utser. I Göteborgs kyrkliga samfällighet skall denna rätt tillkomma två av församlingarnas kyrkoherdar.

6. Fullmäktige får förvara protokoll och andra arkivhandlingar på annat sätt än i kyrkoarkiv, om regeringen beslutar det.

3 kap. Kyrkostämma

1 § I fråga om rösträtt på kyrkostämma tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 3 § om rösträtt vid val av ledamöter i kyrkofullmäktige.

2 § Kyrkostämman väljer för tre kalenderår bland de röstberättigade en ordförande och en eller två vice ordförande.

Om ordförande eller vice ordförande avgår under tjänstgöringstiden väljs en annan för återstoden av denna tid.

3 § I fråga om valbarhet till ordförande och vice ordförande, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 4 § om ledamot i kyrkofullmäktige.

4 § Ordförande och vice ordförande i kyrkostämman samt ledamöter och suppleanter i beredning har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

5 § Beträffande kyrkostämman tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 9 § första stycket första meningen och andra stycket första meningen, 10 § första – tredje styckena samt 13–17, 19–28 och 30 §§ om kyrkofullmäktige i församling. Därvid skall följande gälla.

1. Om en ny församling bildas, i vilken beslutanderätten skall utövas på kyrkostämma, skall domkapitlet före den 1 juli året innan församlingen bildas förordna en person att hålla kyrkostämma för val av ordförande och vice ordförande samt kyrkoråd. Om kyrkostämma skall utöva beslutanderätten i en församling där den tidigare har utövats av kyrkofullmäktige, skall den senaste valda ordföranden i kyrkofullmäktige sammankalla kyrkostämman första gången.

2. Bestämmelserna om ledamot i kyrkofullmäktige skall i stället avse röstberättigad.

3. Kyrkostämma skall hållas när kyrkorådet begär det eller när ordföranden anser att det behövs.

4. Kungörelse om kyrkostämma behöver inte tillställas de röstberättigade i församlingen.

5. Om ett ärende fordrar så skyndsam handläggning att kungörande på det sätt som föreskrivs i 2 kap. 10 § första – tredje styckena inte hinns med, skall kungörelsen med uppgift om ärendet anslås senast fyra vardagar före stämman.

6. Kyrkostämmans sammanträden skall alltid vara offentliga.

7. Omröstning skall vara sluten även i annat ärende än ärende om val eller tillsättning av tjänst, om det begärs.

8. Av kyrkostämmans protokoll behöver inte framgå vilka som har deltagit i stämman. Inte heller behövs uppgift om hur var och en har röstat vid öppen omröstning.

9. Arbetsordningen för kyrkostämman behöver inte innehålla bestämmelser som anges i 2 kap. 30 § andra stycket 3 och 4.

6 § Kyrkostämman får besluta att det till stämmans ordförande samt ledamöter och suppleanter i beredning skall i skäligen omfattning utgå arvode samt ersättning för resekostnader och andra utgifter som föranleds av uppdraget.

4 kap. Församlingsdelegerade

1 § Om inte annat följer av vad som sägs i 2 §, skall antalet ledamöter i församlingsdelegerade bestämmas till ett udda tal och till minst

15 i samfällighet med 5 000 röstberättigade invånare eller därunder,

25 i samfällighet med över 5 000 till och med 20 000 röstberättigade invånare,

35 i samfällighet med över 20 000 till och med 40 000 röstberättigade invånare,

45 i samfällighet med över 40 000 röstberättigade invånare.

När delegerade skall utses första gången, bör församlingarna träffa överenskommelse om antalet ledamöter med ledning av första stycket. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet. Om församlingarna inte kan enas, bestämmer länsstyrelsen antalet ledamöter.

Församlingsdelegerade beslutar själva om ändring av antalet ledamöter. Ett sådant beslut skall tillämpas från och med året efter det är då val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättas nästa gång. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Länsstyrelsen bestämmer, med tillämpning av bestämmelserna i 4 a § första stycket lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval, hur många ledamöter i församlingsdelegerade som varje församling skall utse. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos valprövningsnämnden genom besvär. Valprövningsnämndens beslut får inte överklagas.

2 § I Stockholms kyrkliga samfällighet skall antalet ledamöter i församlingsdelegerade bestämmas så att varje församling utser en ledamot för varje påbörjat tiotusental röstberättigade invånare i församlingen. För ledamöterna skall utses suppleanter till lika stort antal.

3 § Ledamöter i församlingsdelegerade samt i Stockholms kyrkliga samfällighet även suppleanter för dessa väljs av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman i varje församling. Om suppleanter inte väljs proportionellt, skall vid valet även bestämmas den ordning i vilken suppleanterna skall inkallas till tjänstgöring.

4 § I fråga om valbarhet till ledamot eller suppleant i församlingsdelegerade, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 4 § om ledamot i kyrkofullmäktige. I Stockholms kyrkliga samfällighet skall dock valbarheten vara inskränkt till församling.

5 § Ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade eller beredning har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

6 § Ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade väljs för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har förrättats. När val som sker första gången inte äger rum under år då val i hela riket av fullmäktige förrättas, skall valet dock inte avse längre tid än till utgången av det år då sådana val av fullmäktige skall äga rum nästa gång.

Om val till kyrkofullmäktige, som har utsett ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade, har upphävts och omval har ägt rum eller om rättelse har vidtagits genom förnyad sammanräkning och mandatfördelningen mellan partierna därvid har ändrats, upphör uppdragen för ledamöterna och suppleanterna två månader efter det att omvalet eller sammanräkningen har avslutats. När omvalet eller den förnyade sammanräkningen har avslutats, skall fullmäktige förrätta nytt val av ledamöter och suppleanter för återstoden av tjänstgöringstiden.

Val av ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade förrättas före december månads utgång året före det år då tjänstgöringstiden börjar. Det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum förrättas valet i församling med fullmäktige av de nyvalda fullmäktige vid sammanträde som avses i 2 kap. 9 § andra stycket.

Om en ledamot i församlingsdelegerade avgår under tjänstgöringstiden, förrättas fyllnadsval för återstoden av denna tid. I Stockholms kyrkliga samfällighet skall dock för en ledamot som har utsetts vid proportionellt val inkallas den suppleant som bör inträda enligt den för suppleanterna bestämda ordningen. Den suppleant som har inkallats skall tjänstgöra under den tid som återstår för den som har avgått.

7 § Beträffande församlingsdelegerade tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 8–30 §§ om kyrkofullmäktige i församling. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om kyrkoråd skall avse samfällighetens kyrkoråd.
2. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslagstavla.
3. När sammanträde med delegerade skall hållas första gången, utfärdas kungörelse om sammanträdet av den ordförande som anges i 2 kap. 33 § 3.

4. Rätt att delta i delegerades överläggningar men inte i besluten har, utöver de personer som avses i 2 kap. 14 § andra stycket, ordförande eller vice ordförande i församlings kyrkoråd vid handläggning av ärenden som angår församlingen särskilt. Om samfälligheten omfattar församlingar i olika pastorat, tillkommer rätten för kyrkoherde att delta i överläggningarna den av församlingarnas kyrkoherdar som domkapitlet utser. I Stockholms kyrkliga samfällighet skall denna rätt tillkomma två av församlingarnas kyrkoherdar.

5. Delegerade i Stockholms kyrkliga samfällighet får förvara protokoll och andra arkivhandlingar på annat sätt än i kyrkoarkiv.

5 kap. Kyrkorådet och övriga nämnder m. m.

Församling

1 § Kyrkorådet är församlingens styrelse.

Två eller flera församlingar får ha ett gemensamt kyrkoråd eller, om de särskilda kyrkoråden behålls, utse ett gemensamt kyrkoråd för en eller flera angelägenheter. Även om församlingarna ingår i eller utgör en kyrklig samfällighet, får de utse ett gemensamt kyrkoråd för angelägenheter som handhas av församlingarna.

Ingår en församling i en kyrklig samfällighet för alla ekonomiska församlingsangelägenheter, får regeringen besluta att kyrkoråd inte skall finnas i församlingen om församlingen begär det.

2 § Kyrkorådet skall ha omsorg om församlingslivet och verka för dess utveckling, leda förvaltningen av församlingens angelägenheter och ha inseende över övriga nämnders verksamhet. Rådet skall uppmärksam följa de frågor som kan inverka på församlingens ekonomiska ställning samt hos kyrkofullmäktige eller kyrkostämman och övriga nämnder liksom hos andra myndigheter göra de framställningar som rådet anser behövs.

Kyrkorådet skall vidare

1. bereda eller yttra sig i ärenden som skall handläggas av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman,
2. ha hand om den ekonomiska förvaltningen och därvid själv förvalta kyrkans och församlingens egendom i den mån sådan egendomsförvaltning inte har uppdragits åt annan nämnd eller annars ankommer på annan,

3. ha hand om medelsförvaltningen i den mån kyrkofullmäktige eller kyrkostämman inte har medgett annan nämnd att helt eller delvis ha hand om sin medelsförvaltning,

4. verkställa kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans beslut i den mån verkställigheten inte har uppdragits åt annan,

5. själv eller genom ombud föra församlingens talan i alla mål och ärenden i den mån detta inte på grund av lag eller annan författning eller beslut av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman ankommer på annan,

6. ha hand om församlingens informationsverksamhet i den mån kyrkofullmäktige eller kyrkostämman inte har uppdragit denna åt annan nämnd,

7. verka för sådana förenklingar i verksamheten som kan underlätta enskildas kontakter med församlingen samt

8. i övrigt fullgöra de uppdrag som kyrkofullmäktige eller kyrkostämman har överlämnat till rådet.

Kyrkorådet skall handlägga de ärenden som enligt särskilda författningar ankommer på rådet.

Kyrkorådet får infordra yttranden och upplysningar från övriga nämnder och från beredningar och tjänstemän i församlingen, när det behövs för att rådet skall kunna fullgöra sina uppgifter.

3 § Kyrkoherden är ledamot i kyrkorådet.

Kyrkoherden får förordna präst som tjänstgör i pastoratet att vara kyrkorådsledamot i annexförsamling i stället för kyrkoherden. Förordnandet skall avse den tid för vilken övriga kyrkorådsledamöter har valts. Kyrkoherden skall underrätta kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans ordförande om förordnandet.

Om församlingar som tillhör olika pastorat har ett gemensamt kyrkoråd, förordnar domkapitlet en av församlingarnas kyrkoherdar att vara ledamot i rådet och en annan att vid hinder för honom eller henne vara ledamot i stället.

4 § Andra ledamöter än den som avses i 3 § samt suppleanter i kyrkorådet väljs av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman till det antal som fullmäktige eller stämman bestämmer. Hela antalet ledamöter får dock inte vara mindre än fem. Antalet suppleanter bör vara minst lika stort som antalet valda ledamöter.

Om suppleanter inte väljs proportionellt, skall vid valet även bestämmas den ordning i vilken de skall inkallas till tjänstgöring.

5 § Antalet ledamöter i ett gemensamt kyrkoråd och det antal ledamöter i rådet som varje församling skall utse bestäms genom överenskommelse mellan församlingarna. Varje församling skall välja minst en ledamot. Om församlingarna inte kan enas, bestämmer länsstyrelsen antalet ledamöter i rådet och det antal som skall utses av varje församling.

6 § I fråga om valbarhet till ledamot eller suppleant i kyrkorådet, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 4 § om ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige. Den som har uppnått arton års ålder senast på dagen för valet till kyrkorådet är dock valbar. Utöver de personer som avses i 2 kap. 4 § andra stycket får inte heller en tjänsteman, som förestår någon förvaltning som är underställd rådet, väljas till ledamot eller suppleant i rådet.

7 § Valda ledamöter och suppleanter i kyrkorådet har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

8 § Sådana ledamöter och suppleanter i kyrkorådet som avses i 4 § väljs för tre år, räknat från och med den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum.

Om val till kyrkofullmäktige har upphävts och omval har ägt rum eller om rättelse har vidtagits genom förnyad sammanräkning och mandatfördelningen mellan partierna därvid har ändrats, upphör uppdragen för de valda ledamöterna och suppleanterna i kyrkorådet två månader efter det att omvalet eller sammanräkningen har avslutats. När omvalet eller den förnyade sammanräkningen har avslutats, skall kyrkofullmäktige förrätta nytt val av ledamöter och suppleanter för återstoden av tjänstgöringstiden.

Om en ledamot som har utsetts vid proportionellt val avgår under tjänstgöringstiden, inträder en suppleant, enligt den ordning mellan suppleanterna som har bestämts vid valet, i ledamotens ställe för återstoden av tjänstgöringstiden. Om en annan vald ledamot avgår, förrättas fyllnadsval för återstoden av tjänstgöringstiden.

9 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman väljer för den tid som fullmäktige eller stämman bestämmer bland kyrkorådets ledamöter en ordförande och en eller två vice ordförande. Gemensamt kyrkoråd skall dock själv välja ordförande och en eller två vice ordförande bland sina ledamöter.

Om varken ordförande eller vice ordförande kan närvara vid sammanträde med kyrkorådet, utser rådet en annan ledamot att för tillfället föra ordet.

Om ordföranden på grund av sjukdom eller annars för längre tid är förhindrad att fullgöra sitt uppdrag, får kyrkorådet utse en annan ledamot att som ersättare för ordföranden fullgöra dennes uppgifter.

10 § Kyrkorådet bestämmer tid och plats för sina sammanträden. Sammanträde skall även hållas, när minst en tredjedel av rådets ledamöter eller ledamot som avses i 3 § begär det eller ordföranden anser att det behövs.

Kyrkorådet får kalla en ledamot eller en suppleant i kyrkofullmäktige, ordföranden eller en vice ordförande i kyrkostämman, en ledamot eller en suppleant i annan nämnd eller beredning, en tjänsteman hos församlingen eller en särskild sakkunnig att närvara vid sammanträde med rådet. Den som

har kallats till sammanträde får, om rådet beslutar det, delta i överläggningarna men inte i besluten.

11 § I fråga om suppleanternas tjänstgöring i kyrkorådet gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 2 kap. 11 § om suppleanternas tjänstgöring i kyrkofullmäktige. Detta gäller även när en ledamot, som inte har utsetts vid proportionellt val, har avgått och fyllnadsval ännu inte har ägt rum.

Suppleanterna får närvara vid rådets sammanträden och skall underrättas om tid och plats för sammanträde.

12 § Kyrkorådet får handlägga ärenden endast om mer än hälften av ledamöterna är närvarande.

Ledamot i kyrkorådet och annan som har att handlägga ärenden hos rådet får inte delta i eller närvara vid handläggningen av ett ärende som personligen rör honom eller henne själv eller hans eller hennes make, föräldrar, barn eller syskon eller annan honom eller henne närstående.

13 § När kyrkorådet väljer en sådan avdelning som avses i 16 § eller ett organ bestående av ledamöter eller suppleanter i rådet för beredning av ärenden som rådet skall handlägga, tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 23 § om proportionellt val.

I fråga om förfarandet vid fattande av beslut, förande av protokoll, protokollets innehåll, justering av protokoll, tillkännagivande om justering och reservation tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 22, 25 och 26 §§ om kyrkofullmäktige. Protokollet får dock justeras på det sätt som kyrkorådet bestämmer av ordföranden och minst en ytterligare ledamot.

14 § Kyrkorådet skall kungöra på lämpligt sätt var framställningar till rådet tas emot.

Bestämmelserna i 7 § förvaltningslagen (1971:290) om när handling anses ha kommit in till myndighet tillämpas i ärenden hos kyrkorådet.

Delgivning med kyrkorådet sker med ordföranden eller den som enligt reglemente, instruktion eller särskilt beslut är behörig att ta emot delgivning.

15 § Kyrkorådet väljer kyrkvårdar bland ledamöterna och suppleanterna i rådet. Kyrkvårdarna utses för den tid de är valda till ledamöter eller suppleanter.

Kyrkorådet utser för varje kalenderår en kassaförvaltare, om rådets medelsförvaltning inte har ordnats på annat sätt.

Det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum skall det nyvalda kyrkorådet före december månads utgång utse befattningshavare som avses i första och andra styckena.

16 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman får anta reglemente med närmare bestämmelser om kyrkorådets verksamhet.

Kyrkorådet får, om kyrkofullmäktige eller kyrkostämman beslutar det,

uppdra åt en särskild avdelning, bestående av ledamöter eller suppleanter i rådet, åt en ledamot eller en suppleant eller åt en tjänsteman hos församlingen att på rådets vägnar besluta i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall anges i reglemente eller särskilt beslut. Framställning eller yttrande till fullmäktige eller stämman liksom yttrande med anledning av att rådets beslut har överklagats får dock beslutas endast av rådet samfällt.

Beslut som har fattats med stöd av uppdrag enligt andra stycket skall anmälas till kyrkorådet, som bestämmer på vilket sätt detta skall ske.

17 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman tillsätter nämnder för förvaltning och verkställighet som enligt särskilda författningar ankommer på dessa. För sådana nämnder gäller vad som är föreskrivet i dessa författningar.

För förvaltning och verkställighet i övrigt får fullmäktige eller stämman tillsätta de nämnder som behövs. Ledamöter och suppleanter i sådan nämnd väljs av fullmäktige eller stämman till det antal som fullmäktige eller stämman bestämmer. Beträffande sådan nämnd tillämpas bestämmelserna om kyrkorådet i 4 § andra stycket, 6–7 §§, 8 § andra och tredje styckena, 9–14 §§, 15 § andra och tredje styckena samt 16 §.

18 § Kyrkofullmäktige och kyrkostämman får, i den mån annat inte är föreskrivet i lag eller annan författning, besluta att kyrkorådet eller annan nämnd skall

1. ha hand om förvaltning och verkställighet i fråga om egendom som annars förvaltas av annan nämnd,
2. handlägga frågor om anställning, ledighet, vikariat eller skiljande från tjänst samt andra frågor beträffande personal som är underställd annan nämnd.

19 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman får besluta att en ledamot eller en suppleant i fullmäktige, kyrkorådet, annan nämnd eller beredning får närvara vid rådets eller annan nämnds sammanträde, även om han eller hon inte är ledamot eller suppleant i rådet eller nämnden, och delta i överläggningarna men inte i besluten samt få sin mening antecknad i protokollet.

20 § Kyrkorådets och övriga nämnders protokoll och andra arkivhandlingar skall förvaras i kyrkoarkiv. Om kyrkoarkiv finns särskilda bestämmelser.

21 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman får besluta att det till valda ledamöter och suppleanter i kyrkorådet samt till ledamöter och suppleanter i annan nämnd skall i skälig omfattning utgå arvode samt ersättning för resekostnader och andra utgifter som föranleds av uppdraget. Detsamma gäller annan ledamot i kyrkorådet, om han eller hon har utsetts till ordförande.

Stockholms kyrkliga samfällighet

22 § Kyrkorådet i Stockholms kyrkliga samfällighet skall leda förvaltningen av samfällighetens angelägenheter och ha inseende över övriga nämnders verksamhet. Rådet skall uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på samfällighetens ekonomiska ställning samt hos församlingsdelegerade och övriga nämnder liksom hos andra myndigheter göra de framställningar som rådet anser behövs. Beträffande rådets uppgifter i övrigt tillämpas bestämmelserna i 2 § andra–fjärde styckena. Därvid skall dock vad som sägs om församling och kyrkofullmäktige i stället avse samfälligheten och församlingsdelegerade.

Samfällighetens kyrkoråd skall vidare förvalta egendom som avses i 1 kap. 5 § andra stycket 2 i den mån sådan egendomsförvaltning inte har uppdragits åt annan nämnd eller annars ankommer på annan.

23 § Församlingsdelegerades ordförande och vice ordförande är ordförande och vice ordförande i samfällighetens kyrkoråd.

Övriga ledamöter och suppleanter i rådet väljs för varje kalenderår av delegerade till det antal som delegerade bestämmer. Hela antalet ledamöter får dock inte vara mindre än elva. Antalet suppleanter bör vara minst lika stort som antalet ledamöter. Valet skall förrättas vid det sammanträde då delegerades ordförande utses.

Om suppleanter inte väljs proportionellt, skall vid valet även bestämmas den ordning i vilken de skall inkallas till tjänstgöring.

24 § Ordförande eller vice ordförande i församlings kyrkoråd får närvara vid sammanträde med samfällighetens kyrkoråd, även om han eller hon inte är ledamot i rådet, och delta i överläggningarna men inte i besluten vid handläggning av frågor som rör församlingen.

25 § Samfällighetens kyrkoråd får, om församlingsdelegerade beslutar det, uppdra åt kyrkorådet eller annan nämnd i församling att i stället för samfällighetens kyrkoråd förvalta fast egendom som avses i 1 kap. 5 § andra stycket 2.

26 § Beträffande samfällighetens kyrkoråd och övriga nämnder tillämpas bestämmelserna i 6–7 §§, 8 § andra och tredje styckena, 9 § andra och tredje styckena, 10–14 §§, 15 § andra och tredje styckena och 16–21 §§. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om församling och kyrkofullmäktige skall avse samfälligheten och församlingsdelegerade.

2. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslagstavla.

3. Samfällighetens kyrkoråd skall underrätta församlingarna om frågor av större ekonomisk betydelse. Rådet får infordra yttranden och upplysningar från församlingarnas kyrkoråd, när det behövs för att rådet skall kunna fullgöra sina uppgifter.

4. Församlingsdelegerade får ge samfällighetens kyrkoråd en annan benämning än kyrkoråd.

5. Protokoll och andra arkivhandlingar får förvaras på annat sätt än i kyrkoarkiv.

Annan kyrklig samfällighet

27 § Kyrkorådet i annan kyrklig samfällighet än den i Stockholm skall leda förvaltningen av samfällighetens angelägenheter och ha inseende över övriga nämnders verksamhet. Rådet skall uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på samfällighetens ekonomiska ställning samt hos samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade och övriga nämnder liksom hos andra myndigheter göra de framställningar som rådet anser behövs. Beträffande kyrkorådets uppgifter i övrigt tillämpas bestämmelserna i 2 § andra-fjärde styckena. Därvid skall dock vad som sägs om församling och kyrkofullmäktige i stället avse samfälligheten och dess fullmäktige eller församlingsdelegerade.

28 § Beträffande samfällighetens kyrkoråd och övriga nämnder tillämpas bestämmelserna i 3–21 §§. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om församling och kyrkofullmäktige skall avse samfälligheten och dess fullmäktige eller församlingsdelegerade.

2. I Göteborgs kyrkliga samfällighet skall samtliga ledamöter i samfällighetens kyrkoråd utses genom val.

3. Om annan samfällighet än den i Göteborg utgörs av församlingar som tillhör olika pastorat, förordnar domkapitlet en av församlingarnas kyrkoherdar att vara ledamot i samfällighetens kyrkoråd och en annan att, vid förhinder för honom eller henne, vara ledamot i stället.

4. Vid val av kyrkoråd i samfälligheten bör om möjligt varje församling bli företräd i rådet genom minst en ledamot eller suppleant.

5. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslagstavla.

6. Samfällighetens kyrkoråd skall underrätta församlingarna om frågor av större ekonomisk betydelse. Rådet får infordra yttranden och upplysningar från församlingarnas kyrkoråd, när det behövs för att rådet skall kunna fullgöra sina uppgifter.

7. Samfällighetens kyrkoråd får, om inte samfällighetens fullmäktige beslutar annat, uppdra åt kyrkorådet eller annan nämnd i en församling att verkställa beslut av samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade eller att förvalta anslag som enligt fastställd budget eller särskilt beslut blivit anvisat åt församlingen.

8. Samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade får ge samfällighetens kyrkoråd en annan benämning än kyrkoråd.

9. Protokoll och andra arkivhandlingar får förvaras på annat sätt än i kyrkoarkiv, om regeringen beslutar det.

6 kap. Ekonomisk förvaltning

1 § Fast eller lös egendom som tillhör en församling bör förvaltas så att förmögenheten inte minskas.

2 § En församlings medelsbehov skall, i den mån det inte fylls på annat sätt, täckas med skatt.

3 § En församling skall årligen upprätta budget för nästa kalenderår.

Budgeten skall, med utgångspunkt i ställningen enligt de avslutade räkenskaperna för året före det år då budgeten upprättas, innehålla en plan för ekonomin under budgetåret. I planen skall redovisas de anslag som skall anvisas och täckningen av medelsbehovet med angivande av skattesatsen.

4 § Förslag till budget skall göras upp av kyrkorådet före oktober månads utgång. Om särskilda förhållanden påkallar det, får budgetförslaget göras upp i november månad. I sådant fall skall kyrkorådet före oktober månads utgång göra upp förslag till skattesats för den församlingsskatt som ingår i preliminär skatt för inkomst under det följande året. Kyrkorådet bestämmer när övriga nämnder senast skall lämna sina särskilda budgetförslag till rådet.

Kyrkorådet skall samråda med kommunstyrelsen innan budgetförslaget görs upp.

Budgeten fastställs av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman före november månads utgång. Om budgeten till följd av särskilda förhållanden inte kan fastställas före november månads utgång, skall kyrkofullmäktige eller kyrkostämman ändå fastställa skattesatsen inom denna tid. Budgeten skall därefter fastställas före december månads utgång. Därvid får fullmäktige eller stämman, om det finns särskilda skäl till det, fastställa annan skattesats än som har bestämts tidigare.

Kyrkorådets förslag till budget skall från och med kungörandet av det sammanträde med kyrkofullmäktige eller den kyrkostämma då budgeten skall fastställas vara tillgängligt för allmänheten på plats som tillkännages i kungörelsen.

5 § Beslut om anslag skall även innefatta anvisning av medel för att täcka anslaget. Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman kan besluta att ett särskilt anslag, som inte förbrukas under det år för vilket det har beviljats, får användas för samma ändamål under det följande året. Sådant beslut får därefter fattas för ett år i sänder.

6 § En församling får avsätta medel till kapitalfonder och driftfonder. Fondmedel får tas i anspråk för annat ändamål än det som fonden avser endast genom beslut i samband med att budgeten fastställs.

Om församlings skyldighet att avsätta medel till fond i vissa fall finns särskilda bestämmelser.

7 § En församling får ta upp lån och ingå borgen.

En församling får inte upplåta panträtt i sin egendom till säkerhet för fordran. Vid förvärv av egendom får en församling överta betalningsansvaret för lån som tidigare har tagits upp mot säkerhet av panträtt i egendomen.

8 § Kyrkorådet skall fortlöpande föra räkenskaper över de medel som det förvaltar.

Annan nämnd som förvaltar medel skall föra räkenskaper i enlighet med anvisningar av kyrkorådet och årligen, inom den tid som kyrkorådet bestämmer, till rådet avlämna redovisning för sin medelsförvaltning under föregående kalenderår.

När sådan redovisning har lämnats, skall kyrkorådet inom den tid som kyrkofullmäktige eller kyrkostämman bestämmer sammanfatta och avsluta räkenskaperna.

Gemensamt kyrkoråd skall årligen avlämna redovisning till de församlingar för vilka rådet är gemensamt. Sådan redovisning skall lämnas senast den 31 mars.

9 § Särskilda bestämmelser finns om

1. vård om och förvaltning av kyrka och kyrkoegendom,
2. förvaltning av medel som myndighet har särskilt inseende över samt
3. kollektmedel.

10 § Beträffande kyrklig samfällighet tillämpas bestämmelserna i 1–9 §§. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om församlingens kyrkofullmäktige samt om dess kyrkoråd och övriga nämnder skall i stället avse samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade samt dess kyrkoråd och övriga nämnder.

2. Församlingarnas kyrkoråd skall lämna sina särskilda förslag om anslag för det nästföljande året till samfällighetens kyrkoråd. Detta bestämmer när förslagen skall avlämnas.

7 kap. Revision

1 § Nyvalda kyrkofullmäktige eller kyrkostämman väljer under år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum tre eller flera revisorer samt minst lika många revisorssuppleanter för granskning av de tre följande årens verksamhet. Fullmäktige eller stämman får därvid välja revisorer och suppleanter för granskning av viss eller vissa nämnders verksamhet. Antalet revisorer, liksom antalet suppleanter, för varje nämnd eller grupp av nämnder skall dock vara minst tre. Om val till kyrkofullmäktige har upphävts och omval har ägt rum eller om rättelse har vidtagits genom förnyad sammanräkning och mandatfördelningen mellan partierna därvid har ändrats, upphör uppdragen för revisorerna och suppleanterna två månader efter det att omvalet eller sammanräkningen har avslutats. När omvalet eller

den förnyade sammanräkningen har avslutats, skall fullmäktige förrätta nytt val av revisorer och suppleanter för återstoden av tjänstgöringstiden.

I fråga om valbarhet till revisor och revisorssuppleant, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse skall bestämmelserna i 2 kap. 4 § om ledamot i kyrkofullmäktige tillämpas. Den som inte är kyrkobokförd i församlingen är dock valbar. Detsamma gäller den som har uppnått arton års ålder senast på dagen för valet till revisor eller suppleant.

Om en revisor som inte har utsetts vid proportionellt val avgår under tjänstgöringstiden, får fullmäktige eller stämman förrätta fyllnadsval för återstoden av denna tid.

Revisorer och revisorssuppleanter har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

Fullmäktige eller stämman får besluta att det till revisorer och revisorssuppleanter skall i skälig omfattning utgå arvode samt ersättning för resekostnader och andra utgifter som föranleds av uppdraget.

2 § Den som är ledamot eller suppleant i kyrkorådet eller annars är redovisningsskyldig till församlingen får inte vara revisor eller revisorssuppleant för granskning av verksamhet som omfattas av redovisningsskyldigheten och inte heller delta i val av revisor eller revisorssuppleant för granskning av sådan verksamhet eller i handläggningen av ärende om ansvarsfrihet för verksamheten. Detsamma gäller make, föräldrar, barn eller syskon eller annan närstående till den redovisningsskyldige. Ordförande och vice ordförande i kyrkorådet eller annan nämnd vars verksamhet granskningen gäller får, utan hinder av vad som nu har sagts och även om de inte är ledamöter i kyrkofullmäktige, delta i fullmäktiges eller stämmans överläggning, när revisionsberättelsen som avser granskningen behandlas.

3 § Revisorerna granskar kyrkorådets och övriga nämnders verksamhet. De prövar om verksamheten har utövats på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den kontroll som har utövats inom nämnderna är tillräcklig.

En revisor har rätt att av en nämnd få de uppgifter och upplysningar som behövs för revisionsarbetet. En revisor får när som helst inventera de penningmedel och värdehandlingar som en nämnd förvaltar samt ta del av räkenskaper och andra handlingar som berör nämndens verksamhet.

Vad som har sagts om nämnd gäller i tillämpliga delar även beredning.

4 § Revisorerna utövar, om kyrkofullmäktige eller kyrkostämman inte bestämmer annat, själva den förvaltning som har samband med revisionsuppdraget. Beslut som revisorerna fattar angående förvaltningen skall upptas i protokoll. I fråga om justering av protokoll och tillkännagivande om justeringen tillämpas bestämmelserna i 5 kap. 13 §.

5 § Revisorerna skall årligen till kyrkofullmäktige eller kyrkostämman avge berättelse med redogörelse för resultatet av den revision som avser

verksamheten under det föregående året. Av berättelsen skall framgå om anmärkning beträffande den granskade verksamheten föreligger eller inte. Om anmärkning framställs, skall anledningen till denna anges i berättelsen. Revisionsberättelsen skall innehålla ett särskilt uttalande i frågan huruvida ansvarsfrihet tillstyrks eller inte.

6 § Sedan förklaringar har inhämtats över de anmärkningar som har framställts i revisionsberättelsen, skall kyrkofullmäktige eller kyrkostämman vid sammanträde före utgången av året efter det år som revisionen avser besluta om ansvarsfrihet skall beviljas eller om åtgärd för att bevara församlingens rätt skall vidtas. Om talan inte väcks inom ett år från det att revisionsberättelsen lades fram på sammanträde med fullmäktige eller stämman, anses ansvarsfrihet beviljad. Trots att ansvarsfrihet har beviljats får talan dock föras beträffande skada på grund av brottslig handling, om inte ansvarsfriheten uppenbarligen avsåg även den skadan.

7 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman får meddela närmare föreskrifter om revisionen.

8 § Beträffande kyrklig samfällighet tillämpas bestämmelserna i 1-7 §§. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om församlingens kyrkofullmäktige samt om dess kyrkoråd och övriga nämnder skall i stället avse samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade samt dess kyrkoråd och övriga nämnder.

2. Församlingskyrkoråd som förvaltar medel för samfällighetens räkning skall årligen avge redovisning för sin förvaltning under det föregående kalenderåret. Redovisningen skall lämnas till samfällighetens kyrkoråd, som bestämmer när detta skall ske.

8 kap. Församlingsskatt

1 § Om skyldighet att erlagga församlingsskatt finns bestämmelser i kommunalskattelagen (1928:370).

Den som är kyrkobokförd i en icke-territoriell församling är inte skyldig att erlagga församlingsskatt till den territoriella församling där han eller hon är mantalsskriven.

Om lindring i skattskyldigheten för den som inte tillhör svenska kyrkan finns särskilda bestämmelser.

2 § Skattesatsen för församlingsskatt bestäms enligt de grunder som anges i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m.

Den skattesats som har bestämts för ett visst år skall tillämpas vid fastställandet av dels sådan församlingsskatt som ingår i preliminär skatt för inkomst under detta år, dels sådan församlingsskatt som ingår i slutlig skatt på grund av det följande årets taxering.

Om enligt 6 kap. 4 § tredje stycket annan skattesats slutligt har fastställts än den som har bestämts tidigare, skall den församlingsskatt som ingår i den preliminära skatten för inkomst under det följande året utgå efter den tidigare bestämda skattesatsen. Den församlingsskatt som ingår i slutlig skatt på grund av det därefter följande årets taxering skall utgå efter den skattesats som har bestämts i samband med att budgeten fastställdes.

3 § När budgeten har fastställts, skall kyrkorådet genast underrätta den kommun där församlingen är belägen om den skattesats som har bestämts för det följande året. I kommunallagen (1977:179) finns föreskrifter om skyldighet för kommunstyrelsen att underrätta den lokala skattemyndigheten och statistiska centralbyrån om denna skattesats.

Om skattesatsen inte har fastställts före oktober månads utgång, skall kyrkorådet genast underrätta kommunen om rådets förslag till skattesats. Har annan skattesats än den föreslagna fastställts, skall rådet genast underrätta kommunen om den fastställda skattesatsen. Om budgeten inte har fastställts före november månads utgång skall, så snart skattesatsen har fastställts, kommunen underrättas om denna.

4 § Om utbetalning av församlingsskatt finns bestämmelser i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt m. m.

5 § Länsstyrelsen skall senast den 8 mars till kyrkorådet överlämna redovisning för det föregående året över skatt som tillkommer församlingen och som har utanordnats till denna.

6 § Beträffande kyrklig samfällighet tillämpas bestämmelserna i 2–5 §§ om församling.

7 § För församling i Stockholms kyrkliga samfällighet och för samfälligheten gäller att varje församlings kyrkoråd och samfällighetens kyrkoråd skall, sedan budgeten har fastställts, genast underrätta den lokala skattemyndigheten och statistiska centralbyrån om den skattesats som har bestämts för det följande året.

Om skattesatsen inte har fastställts före oktober månads utgång, skall kyrkorådet genast underrätta den lokala skattemyndigheten och statistiska centralbyrån om rådets förslag till skattesats. Har annan skattesats än den föreslagna fastställts, skall rådet genast underrätta dessa myndigheter och riksskatteverket om den fastställda skattesatsen. Om budgeten inte har fastställts före november månads utgång skall, så snart skattesatsen har fastställts, den lokala skattemyndigheten och statistiska centralbyrån underrättas om denna.

9 kap. Kommunalbesvär

1 § Kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans beslut får, om annat inte är särskilt föreskrivet, överklagas genom besvär hos kammarrätten. Besvären får grundas endast på omständigheter som innebär att beslutet

1. inte har tillkommit i laga ordning,
2. står i strid mot lag eller annan författning,
3. på annat sätt överskrider kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans befogenhet,
4. kränker klagandens enskilda rätt eller
5. annars vilar på orättvis grund.

Besvärshandlingen skall ha kommit in till kammarrätten inom tre veckor från den dag då justeringen av det över beslutet förda protokollet tillkännagavs på församlingens anslagstavla. Om besvärshandlingen före besvärstidens utgång har kommit in till församlingen, skall besvären ändå tas upp till prövning.

I besvärshandlingen skall anges det beslut som överklagas och de omständigheter på vilka besvären grundas. Klaganden får inte anföra någon ny omständighet till grund för besvären efter besvärstidens utgång.

2 § I fråga om besvär över beslut av kyrkorådet eller annan nämnd skall bestämmelserna i 1 § om besvär över kyrkofullmäktiges beslut tillämpas, om annat inte är särskilt föreskrivet. Besvär får inte anföras över beslut av rent förberedande eller rent verkställande art.

Bestämmelserna i första stycket gäller även beslut som har fattats med stöd av uppdrag enligt 5 kap. 16 §. I fråga om beslut som inte har protokollförts särskilt räknas besvärstiden från den dag då justeringen av det protokoll, som fördes vid det sammanträde med kyrkorådet eller nämnden då beslutet anmäldes, tillkännagavs på anslagstavlan. Bestämmelserna i första stycket gäller också i fråga om besvär över sådant beslut av revisorerna som avses i 7 kap. 4 §.

3 § Besvär enligt 1 och 2 §§ får anföras av den som är kyrkobokförd i församlingen och av den som utan att vara kyrkobokförd i församlingen enligt taxering till kommunal inkomstskatt skall erlägga församlingsskatt till församlingen.

4 § Kammarrätten skall inhämta domkapitlets yttrande över besvären, om det inte är obehövt.

Vid tillämpning av förvaltningsprocesslagen (1971:291) anses församlingen som part.

Ett föreläggande enligt 5 § förvaltningsprocesslagen får inte gälla sådan brist i besvärshandlingen som består i att denna inte anger den eller de omständigheter på vilka besvären grundas. Bestämmelsen i 29 § förvaltningsprocesslagen om rätt att utan yrkande besluta till det bättre för enskild tillämpas inte.

5 § Besvär över ett beslut av kammarrätten vilket har gått klaganden emot får anföras endast av denne. Besvär över ett beslut, varigenom kammarrätten har bifallit besvär eller förbjudit att det överklagade beslutet verkställs, får anföras av församlingen och av var och en som sägs i 3 §.

6 § Om beslut av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman har blivit upphävt genom avgörande som har vunnit laga kraft och om beslutet redan har verkställts, skall fullmäktige eller stämman föranstalta om rättelse av verkställigheten i den mån det är möjligt.

Första stycket tillämpas även i fråga om beslut av kyrkorådet eller annan nämnd eller av revisorerna.

7 § I fråga om besvär över beslut av kyrkofullmäktige, församlingsdelegerade, kyrkorådet eller annan nämnd i en kyrklig samfällighet tillämpas 1-6 §§. Besvär får anföras även av en församling som ingår i samfälligheten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983.

2. Genom denna lag upphävs lagen (1961:436) om församlingsstyrelse och lagen (1961:437) om införande av lagen om församlingsstyrelse.

3. Om i lag eller annan författning förekommer hänvisning till föreskrift som har ersatts genom bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

4. Beträffande icke-territoriell församling tillämpas den ordning som förut gällt, om församlingen beslutar det.

5. En kyrklig samfällighet som har bildats före den 1 januari 1963 skall bestå, om inte regeringen beslutar annat. Omfattar samfälligheten alla de angelägenheter som avses i lagen (1930:259) om församlingsstyrelse skall vad som sägs i den nya lagen om en församlings rätt att själv vårda sina angelägenheter inte tillämpas på de enskilda församlingarna i samfälligheten.

6. I fråga om förutsättningarna för att en församlings beslutanderätt skall utövas av kyrkofullmäktige tillämpas äldre bestämmelser till utgången av år 1985. Om en församling med över 500 röstberättigade invånare i vilken beslutanderätten enligt 1 kap. 8 § första stycket skall utövas av kyrkofullmäktige inte har fullmäktige vid ingången av år 1985, skall fullmäktige väljas i församlingen detta år.

7. Bestämmelserna i 2 kap. 2 och 32 §§ om att suppleanter skall utses för ledamöterna i kyrkofullmäktige tillämpas första gången vid val som avser tiden efter utgången av år 1985. Detsamma gäller bestämmelserna i 5 kap. 17 § andra stycket om att suppleanter skall utses för ledamöterna i sådan nämnd som avses i samma lagrum.

8. Bestämmelserna i 2 kap. 4 § om bristande valbarhet och verkan av att valbarheten upphör för den som är anställd hos församlingen och har den

ledande ställningen bland församlingens tjänstemän tillämpas inte i fråga om den som har valts med stöd av äldre bestämmelser.

9. I fråga om motion som har väckts före den 1 juli 1983 räknas den tidsfrist som anges i 2 kap. 17 § från nämnda dag.

10. Arbetsordning för kyrkofullmäktige, kyrkostämma och församlingsdelegerade behöver inte antas före den 1 juli 1984.

11. Om kyrkostämma med stöd av 3 kap. 2 § första stycket väljer en andra vice ordförande innan val av ordförande och vice ordförande skall ske nästa gång, skall andra vice ordföranden utses för återstoden av ordförandens och vice ordförandens tjänstgöringstid.

12. Bestämmelserna i 7 kap. 1 § första stycket första meningen om val av revisorer och revisorssuppleanter tillämpas första gången vid val som avser tid efter utgången av år 1985. Kyrkofullmäktige och församlingsdelegerade väljer år 1983 tre eller flera revisorer samt minst lika många suppleanter för granskning av de två följande årens verksamhet.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval¹

dels att 4 och 43 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 4 a §, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

4 §

Vid val av fullmäktige i församling skall varje församling utgöra en valkrets.

Vid val av fullmäktige i kyrklig samfällighet skall varje i samfälligheten ingående församling eller sådan grupp av församlingar som har bestämts enligt 32 § femte stycket lagen (1961:436) om församlingsstyrelse utgöra en valkrets. Regeringen får förordna att valbarheten skall vara inskränkt till valkretsen.

Vid val av fullmäktige i kyrklig samfällighet skall varje i samfälligheten ingående församling eller sådan grupp av församlingar som har bestämts enligt 4 a § tredje stycket utgöra en valkrets. Regeringen får förordna att valbarheten skall vara inskränkt till valkretsen.

4 a §

I varje församling i en kyrklig samfällighet skall väljas en ledamot i samfällighetens fullmäktige. Av det återstående antalet ledamöter skall i varje församling väljas en ledamot för varje gång som antalet röstberättigade i församlingen är jämnt delbart med det tal som erhålls, när antalet röstberättigade i samfälligheten delas med det återstående antalet ledamöter i samfällighetens fullmäktige. Om det antal ledamöter som skall utses enligt dessa regler inte uppgår till det antal som har bestämts för samfälligheten, skall för att detta antal skall kunna uppnås de församlingar i vilka antalet röstberättigade mest överskjuter de tal som är bestämmande för fullmäktiges antal inom församlingarna vara berättigade att var för sig i ordning efter överskottens storlek välja ytterligare en ledamot. Är överskottstalen lika för två eller flera församlingar, avgörs företrädet genom lottning.

Länsstyrelsen skall före maj månads utgång det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige skall äga rum

¹ Lagen omtryckt 1982:147.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

fastställa det antal ledamöter i fullmäktige som varje församling skall utse enligt första stycket. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos valprövningsnämnden genom besvär. Valprövningsnämndens beslut får inte överklagas.

Regeringen får besluta att alla eller vissa församlingar i samfälligheten skall föras samman till en eller flera grupper vid tillämpningen av första och andra styckena. Om så har skett, skall det som sägs i första och andra styckena om församling i stället avse gruppen.

43 §¹

Den slutliga sammanräkningen verkställs av länsstyrelsen vid offentlig förrättning som påbörjas så snart det kan ske. Länsstyrelsen skall kungöra tid och plats för sammanräkningen. I kungörelsen anges i förekommande fall i vilken ordning som de olika valen kommer att räknas, om hinder ej möter. Kungörelsen skall anslås på församlingarnas anslagstavlor samt senast dagen före sammanräkningens början införas i ortstidning inom länet.

I fråga om den slutliga sammanräkningen tillämpas i övrigt de bestämmelser i 14 kap. 1 § andra stycket, 2–4 §§, 5 § första stycket 1 och 2 samt 15, 15 d, 16, 17, 19, 20 och 22–24 §§ vallagen (1972:620) som avser val av kommunfullmäktige och utseende av suppleanter för fullmäktige.

Vad som sägs i 14 kap. 19 § vallagen om beslut som har fattats med stöd av 2 kap. 2 § kommunallagen (1977:179) skall vid tillämpningen av första stycket i stället gälla beslut som har fattats med stöd av 8 § 4 mom. eller 32 a § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse.

Vad som sägs i 14 kap. 19 § vallagen om beslut som har fattats med stöd av 2 kap. 2 § kommunallagen (1977:179) skall vid tillämpningen av första stycket i stället gälla beslut som har fattats med stöd av 2 kap. 2 eller 32 § lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983.

¹ Senaste lydelse 1982:412.

3 Förslag till Lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m.¹

dels att 1 och 4 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 4 a §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Skattesatsen för kommuns och annan menighets uttag av skatt skall bestämmas i förhållande till det antal skattekronor och skatteören, som enligt länsstyrelsens beräkning kommer att påföras de skattskyldiga vid taxeringen det år skattesatsen skall fastställas, ökat med det antal skattekronor, som staten uppskattas skola tillskjuta enligt lagen (1979:362) om skatteutjämningsbidrag.

Om enligt 4 kap. 4 § andra stycket kommunallagen (1977:179) annan skattesats slutligt fastställs än den som har bestämts tidigare, skall den nya skattesatsen om möjligt bestämmas med hänsyn till det antal skattekronor och skatteören som har påförts de skattskyldiga vid taxeringen det år skattesatsen skall fastställas.

Om enligt 4 kap. 4 § andra stycket kommunallagen (1977:179) *eller* 6 kap. 4 § tredje stycket lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfundigheter annan skattesats slutligt fastställs än den som har bestämts tidigare, skall den nya skattesatsen om möjligt bestämmas med hänsyn till det antal skattekronor och skatteören som har påförts de skattskyldiga vid taxeringen det år skattesatsen skall fastställas.

4 §³

Kommun är berättigad att under visst år av staten uppbära kommunalskatt med belopp som motsvarar vad som skulle utgå på grundval av antalet skattekronor och skatteören i kommunen vid det föregående årets (taxeringsåret) taxering, beräknat efter den skattesats som har bestämts för året före taxeringsåret.

Har enligt 4 kap. 4 § kommunallagen (1977:179) annan skattesats slutligt fastställts än den som har bestämts tidigare, skall till grund för utbetalningen läggas den utdebitering som har bestämts i samband med att budgeten fastställdes.

Kommunen är berättigad att under visst år av staten såsom förskott uppbära ett belopp som motsvarar produkten av den skattesats som har beslutats för året och det antal skattekronor och skatteören, som enligt taxeringsnämnds beslut rörande det föregående årets taxering till kommunal inkomstskatt har påförts de skattskyldiga. Det nu nämnda beloppet ingår i kommunens fordran hos staten vid ingången av året näst efter det år, då

¹ Lagen omtryckt 1973:437. Senaste lydelse av lagens rubrik 1977:191.

² Senaste lydelse 1979:1161.

³ Senaste lydelse 1981:557.

beslutet fattades. Förskottet avräknas mot den kommunalskatt, som kommunen har rätt att uppbära av staten på grundval av taxeringen under året efter det år, då förskottet utanordnas enligt bestämmelserna i femte stycket.

Är antalet hos länsstyrelsen registrerade kyrkobokförda invånare i kommunen vid mitten av augusti månad taxeringsåret större än det var vid mitten av augusti månad två år tidigare, skall förskott, beräknat enligt tredje stycket, ökas i förhållande till ökningen i kommunens invånarantal mellan de angivna tidpunkterna. Sådant ökat förskott ingår i kommunens fordran hos staten och avräknas enligt tredje stycket. Länsstyrelsen skall senast den 10 september lämna kommunen uppgift om det invånarantal och det däremot svarande beräknade antalet skattekronor och skatteören, som skall ligga till grund för ökningen av förskottet.

Belopp, som vid ingången av ett år utgör kommunens fordran hos staten enligt denna paragraf, skall länsstyrelsen under samma år utanordna till kommunen med en tolfedel den 18 i varje kalendermånad. Är kommunens fordran icke uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari, skall vid dessa tillfällen utbetalas samma belopp som har utbetalats i december månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får länsstyrelsen dock förordna att utbetalning skall ske med annat belopp. Om något av de belopp som utbetalades i månaderna januari och februari inte motsvarar en tolfedel av kommunens fordran, skall den jämkning som föranledes härav ske i fråga om det belopp, som utbetalas i mars månad.

Vad som har sagts om kommunalskatt tillämpas på motsvarande sätt i fråga om landstingsskatt. *I fråga om församlingsskatt gäller däremot bestämmelserna i 84 § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse.*

Vad som har sagts om kommunalskatt tillämpas på motsvarande sätt i fråga om landstingsskatt.

4 a §

Församling är berättigad att under visst år av staten uppbära församlingsskatt med belopp som motsvarar vad som skulle utgå på grundval av antalet skattekronor och skatteören i församlingen vid det föregående årets (taxeringsåret) taxering, beräknat efter den skattesats som har bestämts för året före taxeringsåret. Har skattskyldig enligt lagen (1951:691) om viss lindring i skattskyldigheten för den som inte tillhör svenska kyrkan åtnjutit lindring i skattskyldigheten till församlingen, skall belopp, som församlingen annars skulle ha varit berättigad att uppbära av staten, ned sättas i motsvarande mån.

Har enligt 6 kap. 4 § lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfundigheter annan skattesats slutligt fastställts än den som har

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

bestämts tidigare, skall till grund för utbetalningen läggas den utdebitering som har bestämts i samband med att budgeten fastställdes.

Församling är berättigad att under visst år av staten såsom förskott uppbära ett belopp som motsvarar produkten av den skattesats som har beslutats för året och det antal skatte-kronor och skatteören, som enligt taxeringsnämnds beslut rörande det föregående årets taxering till kommunal inkomstskatt har påförts de skatt-skyldiga. Det nu nämnda beloppet ingår i församlingens fordran hos staten vid ingången av året efter det år, då beslutet fattades. Förskottet avräknas mot den församlingsskatt, som församlingen har rätt att uppbära av staten på grundval av taxeringen under året efter det, då förskottet enligt bestämmelserna i nästföljande stycke utanordnas.

Belopp, som vid ingången av ett år utgör församlingens fordran hos staten enligt denna paragraf skall länsstyrelsen under samma år utanordna till församlingen med en tolfedel den 18 i varje kalendermånad. Är församlingens fordran inte uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari, skall vid dessa tillfällen utbetalas samma belopp som har utbetalats i december månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får länsstyrelsen dock förordna att utbetalning skall ske med annat belopp. Om något av de belopp som utbetalades i månaderna januari och februari inte motsvarar en tolfedel av församlingens fordran, skall den jämkning som föranleds härav ske i fråga om det belopp, som utbetalas i mars månad.

Vad som har sagts om församling tillämpas på motsvarande sätt i fråga om kyrklig samfällighet.

4 Förslag till Lag om ändring i lagen (1982:221) med särskilda bestämmelser angående det kommunala skatteunderlaget

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1982:221) med särskilda bestämmelser angående det kommunala skatteunderlaget skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

1 §

Vid bestämmande av det förskott på kommunalskatt, landstingsskatt och församlingsskatt enligt 4 § lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m. och 84 § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse som skall utbetalas under år 1983 samt av skatteunderlag för bidragsåret 1983 enligt lagen (1979:362) om skatteutjämningsbidrag skall beräkningen grundas på ett justerat skatteunderlag enligt följande.

Antalet skatte kronor och skatteören enligt taxeringsnämndens beslut vid 1982 års taxering skall omräknas till det antal som kan beräknas ha blivit påfört om grundavdraget enligt 48 § 2 mom. första stycket kommunalskattelagen (1928:370) hade uppgått till 7 000 kronor vid nämnda taxering. Vidare skall antalet skatte kronor och skatteören minskas med hela det antal skatte kronor och skatteören som har påförts andra skattskyldiga än sådana som avses i 10 § 1 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt såvitt avser landstingskommun, med 60 procent därav såvitt avser kommun och med 20 procent därav såvitt avser annan menighet. Slutligen skall därefter återstående antal skatte kronor och skatteören minskas med en procent såvitt avser landstingskommun och kommun.

Vid bestämmande av skattesats för år 1983 skall bestämmelserna i denna paragraf beaktas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983.

Föreslagen lydelse

Vid bestämmande av det förskott på kommunalskatt, landstingsskatt och församlingsskatt enligt 4 och 4 a §§ lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m. som skall utbetalas under år 1983 samt av skatteunderlag för bidragsåret 1983 enligt lagen (1979:362) om skatteutjämningsbidrag skall beräkningen grundas på ett justerat skatteunderlag enligt följande.

5 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar

dels att 3 kap. 15 § skall upphöra att gälla,

dels att 3 kap. 14 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

14 §¹

Beslut, som under tiden mellan beslutet om indelningsändring eller, om indelningsdelegerade skall utses, valet av delegerade och ändringens ikraftträdande fattas av kyrkofullmäktige, kyrkostämman, kyrkorådet eller en annan nämnd, överklagas genom besvär enligt 89 § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse. Besvär får anföras även av andra församlingar som berörs av indelningsändringen och dem som är kyrkobokförda i en sådan församling eller som, utan att vara kyrkobokförda i församlingen, är skattskyldiga till denna.

Beträffande besvären tillämpas i övrigt 89–91 §§ lagen om församlingsstyrelse. Besvär över ett beslut, varigenom kammarrätten har bifallit besvär eller förbjudit att det överklagade beslutet verkställs, får anföras även av andra församlingar som berörs av indelningsändringen och dem som är kyrkobokförda i en sådan församling eller som, utan att vara kyrkobokförda i församlingen, är skattskyldiga till denna.

Beslut, som under tiden mellan beslutet om indelningsändring eller, om indelningsdelegerade skall utses, valet av delegerade och ändringens ikraftträdande fattas av kyrkofullmäktige, kyrkostämman, kyrkorådet eller en annan nämnd, överklagas genom besvär enligt 9 kap. 1–3 §§ lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter. Besvär får anföras även av andra församlingar som berörs av indelningsändringen och dem som är kyrkobokförda i en sådan församling eller som, utan att vara kyrkobokförda i församlingen, är skattskyldiga till denna. Beträffande besvären tillämpas i övrigt

9 kap. 4–6 §§ lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter. Besvär över ett beslut, varigenom kammarrätten har bifallit besvär eller förbjudit att det överklagade beslutet verkställs, får anföras även av andra församlingar som berörs av indelningsändringen och dem som är kyrkobokförda i en sådan församling eller som, utan att vara kyrkobokförda i församlingen, är skattskyldiga till denna.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983.

¹ Senaste lydelse 1980:278.

6 Förslag till Lag om ändring i lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade

Härigenom föreskrivs att 1–3, 6, 11, 15, 17, 18, 20 och 21 §§ lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreskriver regeringen enligt 3 kap. 12 § lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar att beslutanderätten i en församling skall utövas av indelningsdelegerade eller enligt 6 a § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse att beslutanderätten i en kyrklig samfällighet skall utövas av sådana delegerade, skall delegerade och suppleanter utses från varje församling vars område helt eller delvis skall ingå i församlingen enligt den nya indelningen eller som skall ingå i den kyrkliga samfälligheten.

Om delegerade skall utses från mer än en församling, fastställer regeringen antalet delegerade och suppleanter från varje församling. Är församlingarna ense om antalet, skall detta fastställas i enlighet härmed.

Om delegerade skall utses från endast en församling, beslutar kyrkofullmäktige eller kyrkostämman i denna församling om antalet delegerade och suppleanter.

2 §³

Delegerade och suppleanter för varje församling väljs av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman senast trettio dagar efter det församlingen fått del av beslutet om indelningsändringen eller vid den senare tidpunkt som regeringen bestämmer. Valbar är den som är fullmäktig eller suppleant för fullmäktig i en församling eller kyrklig samfällighet, som berörs av indelningsändringen, eller, om fullmäktige inte finns i en viss församling, den som enligt 10 § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse skulle ha varit valbar till full-

Föreslagen lydelse

1 §²

Föreskriver regeringen enligt 3 kap. 12 § lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar att beslutanderätten i en församling skall utövas av indelningsdelegerade eller enligt 1 kap. 10 § lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter att beslutanderätten i en kyrklig samfällighet skall utövas av sådana delegerade, skall delegerade och suppleanter utses från varje församling vars område helt eller delvis skall ingå i församlingen enligt den nya indelningen eller som skall ingå i den kyrkliga samfälligheten.

Delegerade och suppleanter för varje församling väljs av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman senast trettio dagar efter det församlingen fått del av beslutet om indelningsändringen eller vid den senare tidpunkt som regeringen bestämmer. Valbar är den som är fullmäktig eller suppleant för fullmäktig i en församling eller kyrklig samfällighet, som berörs av indelningsändringen, eller, om fullmäktige inte finns i en viss församling, den som enligt 2 kap. 4 § lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter skulle ha

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1979:413.

² Senaste lydelse 1979:413.

³ Senaste lydelse 1979:413.

Nuvarande lydelse

mäktig eller suppleant. Bestämmelserna i 25 § fjärde stycket nämnda lag om proportionellt val *äger motsvarande tillämpning*. Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall vid valet även bestämmas den ordning i vilken suppleanterna skall inkallas till tjänstgöring.

Sedan val ägt rum, skall uppgift om de valdas namn och postadress genast sändas till länsstyrelsen och domkapitlet.

Avgår delegerad före utgången av den bestämda tjänstgöringstiden, *äger 46 § andra stycket lagen (1961:436) om församlingsstyrelse motsvarande tillämpning*.

Bestämmelserna i 10 § tredje och fjärde styckena lagen (1961:436) om församlingsstyrelse om verkan av valbarhetens upphörande och om rätt till avsägelse *äger motsvarande tillämpning* på delegerade och suppleanter.

Föreslagen lydelse

varit valbar till fullmäktig eller suppleant. Bestämmelserna i 2 kap. 23 § nämnda lag om proportionellt val *skall tillämpas*. Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall vid valet även bestämmas den ordning i vilken suppleanterna skall inkallas till tjänstgöring.

Avgår delegerad före utgången av den bestämda tjänstgöringstiden, *tillämpas 5 kap. 8 § tredje stycket lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter*.

3 §

Bestämmelserna i 2 kap. 4 § tredje stycket lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter om verkan av valbarhetens upphörande och om rätt till avsägelse *skall tillämpas* på delegerade och suppleanter.

6 §¹

Sammanträden skall hållas på det ställe och enligt den ordning som delegerade bestämmer. Sammanträde hålls även när länsstyrelsen eller domkapitlet förordnar om det, när de flesta delegerade eller det arbetsutskott som avses i 14 § begär det och när ordföranden finner det behövt.

Bestämmelsen i 16 § 2 mom. *andra stycket lagen (1961:436) om församlingsstyrelse* *äger motsvarande tillämpning* på delegerade.

Bestämmelsen i 6 kap. 4 § tredje stycket lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter *skall tillämpas* på delegerade.

11 §²

Bestämmelserna i 18 §, 19 § första stycket, 23–28 och 30 §§ lagen (1961:436) om församlingsstyrelse om fullmäktige och deras ordförande *äger motsvarande tillämpning* på delegerade och deras ordförande.

Bestämmelserna i 2 kap. 5, 12, 13, 19–26 och 28 §§ lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter om fullmäktige och deras ordförande *skall tillämpas* på delegerade och deras ordförande.

En interpellation får framställas förutom till ordföranden i arbetsutskottet eller en kommitté även till ordföranden i kyrkorådet, annan nämnd eller beredning i en församling eller kyrklig samfällighet som berörs av indelningsändringen.

¹ Senaste lydelse 1979:413.

² Senaste lydelse 1979:413.

Nuvarande lydelse

Tillkännagivande som avses i 27 § fjärde stycket nämnda lag skall ske på anslagstavlan i varje församling och kyrklig samfällighet som berörs av indelningsändringen.

Föreslagen lydelse

Tillkännagivande som avses i 2 kap. 25 § tredje stycket nämnda lag skall ske på anslagstavlan i varje församling och kyrklig samfällighet som berörs av indelningsändringen.

Nuvarande lydelse

15 §¹
Ledamöter och suppleanter i arbetsutskottet eller i en kommitté väljs till det antal delegerade bestämmer och för delegerades tjänstgöringstid. Antalet ledamöter i arbetsutskottet får ej vara under fem.

I fråga om valbarhet till ledamot eller suppleant i arbetsutskottet eller i kommitté, verkan av valbarhetens upphörande och rätt till avsägelse äger bestämmelserna i 45 § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse om ledamot och suppleant i kyrkorådet motsvarande tillämpning. Därvid skall iakttas, att utöver delegerad och suppleant för delegerad endast den som är kyrkobokförd inom området för församlingen enligt de nya indelningen eller för den kyrkliga samfälligheten är valbar.

Föreslagen lydelse

I fråga om valbarhet till ledamot eller suppleant i arbetsutskottet eller i kommitté, verkan av valbarhetens upphörande och rätt till avsägelse tillämpas bestämmelserna i 5 kap. 6 § lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter om ledamot och suppleant i kyrkorådet. Därvid skall iakttas, att utöver delegerad och suppleant för delegerad endast den som är kyrkobokförd inom området för församlingen enligt den nya indelningen eller för den kyrkliga samfälligheten är valbar.

Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall vid valet även bestämmas den ordning i vilken suppleanterna skall inkallas till tjänstgöring.

17 §

Bestämmelserna i 46 § andra stycket, 48–52 §§, 53 § andra och tredje styckena samt 58 § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse om kyrkoråd äger motsvarande tillämpning på arbetsutskottet och på kommitté. Tillkännagivande som avses i 52 § tredje stycket nämnda lag skall ske på anslagstavlan i varje församling och kyrklig samfällighet som beröres av indelningsändringen.

Bestämmelserna i 5 kap. 7 §, 8 § tredje stycket, 10 § första stycket 11–12 §§, 13 § andra stycket, 14 § andra och tredje styckena samt 20 § lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter om kyrkoråd skall tillämpas på arbetsutskottet och på kommitté. Tillkännagivande som avses i 5 kap. 13 § andra stycket nämnda lag skall ske på anslagstavlan i varje församling och kyrklig samfällighet som beröres av indelningsändringen.

¹ Senaste lydelse 1979:413.

Nuvarande lydelse

Ärende av annat slag än som anges i 22 § *andra stycket* lagen (1961:436) om församlingsstyrelse får ej företagas till avgörande av delegerade, innan det blivit berett på något av de sätt som anges i 14 §. Har ärende beretts på annat sätt än av arbetsutskottet, skall tillfälle lämnas utskottet att yttra sig, innan ärendet avgöres.

Nuvarande lydelse

Delegerade kan bestämma om ersättning till delegerad, ledamot i arbetsutskottet eller kommitté och suppleant. Därvid äger 31 § 1 mom. lagen (1961:436) om församlingsstyrelse motsvarande tillämpning.

Beträffande besvär över beslut av delegerade, arbetsutskottet eller en kommitté gäller i tillämpliga delar 89 och 90 §§ lagen (1961:436) om församlingsstyrelse. Besvär får anföras av varje församling eller kyrklig samfällighet som berörs av indelningsändringen och av den som har rätt att anföra besvär över beslut av kyrkofullmäktige, kyrkostämman eller församlingsdelegerade i en sådan församling eller samfällighet.

¹ Senaste lydelse 1980:280.

Föreslagen lydelse

Arbetsutskottet och kommitté får kalla en delegerad eller suppleant för en delegerad, en ledamot av en kommitté eller en tjänsteman hos en församling som har valt delegerade eller en särskild sakkunnig att närvara vid ett sammanträde. Den som har kallats får, om utskottet eller kommittén beslutar det, delta i överläggningarna men ej i besluten.

18 §

Ärende av annat slag än som anges i 2 kap. 16 § *tredje stycket* och 21 § *andra stycket* lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter får ej avgöras av delegerade, innan det blivit berett på något av de sätt som anges i 14 §. Har ärende beretts på annat sätt än av arbetsutskottet, skall tillfälle lämnas utskottet att yttra sig, innan ärendet avgöres.

Föreslagen lydelse

20 §

Delegerade kan bestämma om ersättning till delegerad, ledamot i arbetsutskottet eller kommitté och suppleant. Därvid skall 2 kap. 29 § lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter tillämpas.

21 §¹

Beträffande besvär över beslut av delegerade, arbetsutskottet eller en kommitté gäller i tillämpliga delar 9 kap. 1-4 §§ lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter. Besvär får anföras av varje församling eller kyrklig samfällighet som berörs av indelningsändringen och av den som har rätt att anföra besvär över beslut av kyrkofullmäktige, kyrkostämman eller församlingsdelegerade i en sådan församling eller samfällighet.

Nuvarande lydelse

Beträffande besvär över kammarrettens beslut tillämpas 91 § lagen om församlingsstyrelse. Besvär över ett beslut, varigenom kammarrätten har bifallit besvär eller förbjudit att det överklagade beslutet verkställs får anföras även av en församling eller kyrklig samfällighet som berörs av indelningsändringen och av den som har rätt att anföra besvär över beslut av kyrkofullmäktige, kyrkostämman eller församlingsdelegerade i en sådan församling eller samfällighet.

Föreslagen lydelse

Beträffande besvär över kammarrettens beslut tillämpas 9 kap. 5 § lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter. Besvär över ett beslut, varigenom kammarrätten har bifallit besvär eller förbjudit att det överklagade beslutet verkställs får anföras även av en församling eller kyrklig samfällighet som berörs av indelningsändringen och av den som har rätt att anföra besvär över beslut av kyrkofullmäktige, kyrkostämman eller församlingsdelegerade i en sådan församling eller samfällighet.

Bestämmelserna i 9 kap. 6 § lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter om rättelse av verkställighet tillämpas beträffande beslut av delegerade, arbetsutskottet eller en kommitté.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983.

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-09-09

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Wikström, Friggebo, Dahlgren, Åsling, Söder, Johansson, Wirtén, Andersson, Boo, Eliasson, Elmstedt, Tillander, Ahrland, Molin.

Föredragande: statsrådet Boo

Proposition om ny lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter, m. m.

1 Inledning

I lagen (1961:436) om församlingsstyrelse (omtryckt 1976:500, ändrad senast 1981:558, LFS) finns grundläggande bestämmelser om de kyrkliga kommunerna. En överensstämmelse till både form och innehåll rådde mellan LFS och den lagstiftning som gällde för de borgerliga kommunerna enligt 1953 års kommunallag. LFS ändrades emellertid inte vid tillkomsten av 1977 års kommunallag. Det värde som ligger i en likformighet mellan församlingsstyrelselagstiftningen och kommunallagstiftningen ansågs motivera en översyn av LFS i syfte att anpassa den till den nya kommunallagen. För denna uppgift tillkallade regeringen år 1977 en särskild utredare¹ – utredningen (Kn 1977:04) för översyn av lagen om församlingsstyrelse.

Utredningen avlämnade i februari 1981 betänkandet (SOU 1981:6) Översyn av lagen om församlingsstyrelse. En sammanfattning av utredningens förslag bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1* och de lagförslag som läggs fram i betänkandet som *bilaga 2*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanser och en sammanställning av deras yttranden bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

Enligt 54 § LFS är endast ledamöter och suppleanter i kyrkorådet valbara till kyrkvårdar. Med anledning av en riksdagsmotion (mot. 1979/80:1050) har riksdagen anhållit att frågan om vidgad valbarhet till kyrkvårdsuppdrag utreds (KU 1980/81:5, rskr 1980/81:15). Med hänsyn härtill har inom kommundepartementet upprättats departementspromemorian (Ds Kn

¹ Direktören Lennart Stolt

1981:9) Valbarhet till kyrkvårdsuppdrag. Promemorian bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 4*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanser och en sammanställning av deras yttranden bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 5*.

2 Allmän motivering

2.1 Inledning

Den kyrkokommunala självstyrelsen – församlingsstyrelsen – är en del av den kommunala självstyrelsen, som är en av grunderna för det fria folkstyret i Sverige. Genom de kyrkliga kommunerna har medlemmarna i svenska kyrkan tillförsäkrats rätten att lokalt besluta om gemensamma kyrkliga angelägenheter. Rätten att ta ut skatt för skötseln av församlingsuppgifterna är en viktig del av den kyrkokommunala självstyrelsen. Genom denna förverkligas i vid omfattning inom svenska kyrkan demokratins idé om människornas inflytande över utvecklingen.

Kyrkomedlemmarnas inflytande i den kyrkokommunala självstyrelsen sker i princip enligt den representativa demokratins principer. Valda representanter har på medborgarnas uppdrag ansvaret för att de gemensamma angelägenheterna sköts väl.

Den kyrkokommunala självstyrelsen och demokratin har en mycket stark ställning i Sverige. Indelningen i församlingar täcker i likhet med den borgerliga kommunindelningen hela landet. Genom församlingarna upprätthåller svenska kyrkan en riksomfattande verksamhet som är uppbyggd på demokratisk grund.

Den lokala kyrkliga självstyrelsen har lång tradition i Sverige. Den borgerliga och den kyrkliga kommunen har ett gemensamt ursprung i sockensjälvstyrelsen, som härstammar från medeltiden. Människorna inom ett lokalt avgränsat område - socknen - deltog på olika sätt i skötseln av angelägenheter som var av gemensamt intresse. I äldre tider var de kyrkliga uppgifterna huvudsaken för socknenmenigheten. I början av 1800-talet kom socknen att framträda som en självständig juridisk person med egna tillgångar, skilda från medlemmarnas. I mitten av 1800-talet började de kyrkliga och de borgerliga elementen i sockensjälvstyrelsen att alltmera hållas isär från varandra. Genom 1862 års kommunalreform kom den definitiva skilsmässan mellan kyrkoförsamlingen och den borgerliga kommunen. Den kyrkliga kommunens uppgift blev att ha hand om kyrkans och folkskolans angelägenheter. Det territoriella underlaget för församlingarna och de nya borgerliga kommunerna förblev detsamma. Detta samband kom att bestå ändå till 1946 och 1962 års kommunindelningsreformer. En av utgångspunkterna för 1862 års kommunalförordningar var att medlemskretsen för den kyrkliga och den borgerliga kommunen inte behövde vara densamma.

1862 års förordning om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd reglerade den kyrkokommunala verksamheten fram till år 1930 då en ny lag om församlingsstyrelse tillkom. Genom denna lag infördes möjligheten att bilda kyrkliga samfälligheter. 1930 års lag ersattes i sin tur av 1961 års lag om församlingsstyrelse, som gäller f. n.

Den betydelsefulla ställning som kommunerna har kommer till uttryck i regeringsformen (RF). Enligt 1 kap. 1 § RF förverkligas den svenska folkstyrelsen genom ett representativt och parlamentariskt statsskick och genom kommunal självstyrelse. I 1 kap. 7 § slås fast att det i riket finns primärkommuner och landstingskommuner. Vidare anges att beslutanderätten i kommunerna utövas av valda församlingar och att kommunerna har rätt att ta ut skatt för skötseln av sina uppgifter. Enligt 1 kap. 8 § finns för den offentliga förvaltningen statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter. I 8 kap. 5 § föreskrivs att grunderna för ändringar i rikets indelning i kommuner, för kommunernas organisation och verksamhetsformer och för den kommunala beskattningen bestäms i lag. I 11 kap. 6 § anges att förvaltningsuppgifter kan anförtros åt kommun. Dessa bestämmelser skall enligt punkt 9 femte stycket övergångsbestämmelserna till RF, med ett undantag som betingas av kyrkostämman, tillämpas även i fråga om kyrkliga kommuner. Samtliga grundlagsregler om svenska kyrkan är placerade i RF:s övergångsbestämmelser. Osäkerheten om kyrkans framtida ställning medförde att de bestämmelser i 1809 års regeringsform som avsåg svenska kyrkan i allt väsentligt överfördes till den nya regeringsformen med bara formella ändringar.

I prop. 1981/82:77 om formerna för den kyrkliga lagstiftningen m. m. föreslås ändringar i grundlagsbestämmelserna om svenska kyrkan. Det föreslås att reglerna om kyrkolagstiftning i punkt 9 övergångsbestämmelserna till RF anpassas till RF:s huvudprinciper om normgivning. Vidare föreslås att en del av de nuvarande stadgandena om svenska kyrkan i övergångsbestämmelserna till RF upphävs. Någon ändring föreslås emellertid inte i övergångsbestämmelsernas regler om de kyrkliga kommunerna. Jag uttalade i det sammanhanget att frågan om de kyrkliga kommunernas konstitutionella ställning har så stor betydelse för relationen mellan staten och kyrkan, att ett beslut som berör denna fråga ofrånkomligen måste anstå till dess statkyrka-frågan har avgjorts i den ena eller andra riktningen. Riksdagen har som vilande antagit de i propositionen framlagda förslagen till ändring i RF (KU 1981/82:36, rskr 1981/82:263).

Begreppet "kommunallag", som fanns i den gamla regeringsformen, har inte förts över till RF. Till kommunallagarna räknades naturligtvis kommunallagen och därutöver bl. a. lagen om församlingsstyrelse. Grunden för kommunallagstiftningen är nu i stället RF:s bestämmelser om kommunerna, framför allt i 8 kap. 5 § där det föreskrivs att viktigare regler rörande kommunerna skall ha form av lag. Det bör i detta sammanhang tilläggas att LFS inte är av kyrkolags natur. De särskilda bestämmelserna i punkt 9 fjärde

stycket övergångsbestämmelserna till RF om stiftande, ändring och upphävande av kyrkolag är således inte tillämpliga på LFS.

LFS innehåller de grundläggande bestämmelserna om de båda typerna av kyrkliga kommuner, församlingar och kyrkliga samfälligheter. Den är för de kyrkliga kommunerna vad kommunallagen är för de borgerliga kommunerna. I LFS finns bestämmelser om bl. a. församlingarnas kompetens och organisation, de kyrkokommunala organens arbetsformer, den ekonomiska förvaltningen, församlingsskatt samt besvär. I lagen finns också särskilda regler om de kyrkliga samfälligheterna.

LFS stämde i stora delar både till form och till innehåll överens med 1953 års kommunallag. År 1977 trädde den nya kommunallagen (1977:179. KL) i kraft. Bakgrunden till kommunallagsreformen var den betydande omvandling som den kommunala verksamheten hade genomgått under de föregående decennierna och de ändrade förutsättningarna för den kommunala demokratin. Villkoren för de kyrkliga kommunernas verksamhet har naturligtvis också på sitt sätt förändrats. Det är mot den bakgrunden som utredningen om översyn av lagen om församlingsstyrelse har bedrivit sitt arbete.

För att rätt kunna bedöma värdet av att på det kyrkokommunala området göra ändringar av det slag som ingick i kommunallagsreformen har utredningen jämfört samhällsutvecklingens betydelse för demokratin i församlingarna med utvecklingen hos de borgerliga kommunerna.

Den kommunala verksamheten har på senare tid expanderat kraftigt. Den ekonomiska, sociala och tekniska utvecklingen har i grunden förändrat förutsättningarna för och innehållet i den kommunala verksamheten. Många nya obligatoriska uppgifter och ett ökat antal frivilliga åtaganden sätter sin prägel på utvecklingen inom de borgerliga kommunerna. De kyrkliga kommunerna har inte i samma utsträckning ålagts nya obligatoriska uppgifter. Deras frivilliga åtaganden inom församlingen har emellertid ökat, liksom bidragen till kyrklig verksamhet på stifts- och riksplanet.

Samhällsutvecklingen har drivit fram ett starkare beroendeförhållande mellan staten och kommunerna. På den kyrkliga sidan är det annorlunda. Senare tiders utveckling har gått i riktning mot utvidgad rätt för kyrkan att själv bestämma i inre kyrkliga angelägenheter. Mot den bakgrunden har beroendeförhållandet mellan staten och de kyrkliga kommunerna varit i avtagande.

Genom de båda kommunala indelningsreformerna har antalet kommuner minskat från 2 498 år 1951 till 279 år 1982. Någon motsvarande reform har inte ägt rum i fråga om församlingarna. F. n. finns 2 569 församlingar, varav fem icke-territoriella församlingar. Från statsmakternas sida har inte tagits något initiativ till en kyrkokommunal indelningsreform. En sådan genomgripande förändring i den kyrkokommunala strukturen har inte ansetts lämplig under den tid då utredningarna om kyrkans framtida förhållande till staten har pågått.

I de borgerliga kommunerna har i vissa avseenden en centralisering av nämndverksamheten förekommit. Kommunstyrelsen har också gradvis fått en starkare ställning i kommunen. Någon liknande utveckling har inte kunnat iakttas i de kyrkliga kommunerna.

Under senare år har den kommunala planeringen byggts ut kraftigt och kommit att täcka allt flera områden. Liknande tendenser har förekommit på den kyrkliga sidan där flerårsplan för församlingsarbetet, ekonomisk flerårsplanering, personalplanering m. m. sker i allt större utsträckning.

Den intensiva allmänna demokratidebatt som förts under senare år i Sverige har av naturliga skäl inte berört de kyrkliga kommunerna på samma sätt som de borgerliga. Det är dock uppenbart att demokratifrågor av det slag som bearbetades och löstes genom kommunallagsreformen har stor betydelse även inom det kyrkokommunala området. Den största kyrkliga demokratifrågan, nämligen det låga valdeltagandet i kyrkofullmäktigvalen, har dock ingen motsvarighet på den borgerligt kommunala sidan. Utredningen anför att föga torde kunna göras i denna fråga vid en översyn av LFS.

Församlingarna utgör stommen i svenska kyrkans organisation. De är de viktigaste delarna i den kyrkliga verksamheten på lokalplanet. På stiftsplanet handläggs de administrativa och ekonomiska frågorna av domkapitlet och stiftsnämnden, vilka är statliga myndigheter. Även på riksplanet är svenska kyrkans verksamhet i stor utsträckning inordnad under statliga myndigheter.

Församlingarnas folkmängd varierar kraftigt. Många församlingar är små. Den 1 januari 1982 var antalet församlingar med färre än 1 000 invånare 1 347. Antalet församlingar med mindre än 500 invånare var 852.

Församlingarna arbetar under synnerligen olika ekonomiska villkor. Genom utjämning via kyrkofonden bidrar de ekonomiskt gynnade församlingarna till att de svagare församlingarna kan hålla i gång sin verksamhet. Dessa får dessutom bidrag från staten genom den kommunala skatteutjämningen. Våren 1982 beslutade riksdagen och allmänna kyrkomötet om ett nytt system för ekonomisk utjämning inom svenska kyrkan (prop. 1981/82:158, KU 1981/82:28, rskr 1981/82:309 och skr 1982:8, KLU 1982:7, kskr 1982:11).

Bildandet av kyrkliga samfälligheter har under 1960- och 1970-talen spelat en stor roll för den kyrkokommunala strukturen. Samfällighetsbildningen har påverkat denna på ett sätt som påminner om indelningsreformerna på den borgerligt kommunala sidan. Antalet samfälligheter uppgick år 1980 till 267. I dessa samfälligheter ingick 917 församlingar, vilket är mer än fyra gånger så många som år 1956 ingick i samfälligheter. I de flesta av de större kommunerna utgör numera alla eller nästan alla församlingarna en total kyrklig samfällighet. Liksom hos kommunerna finns hos dessa samfälligheter välutvecklade förvaltningar med många anställda tjänstemän. Även hos många stora och medelstora församlingar och samfälligheter i övrigt finner man säkert en bas för den ekonomiska förvaltningen och långtidsplaneringen

som inte nämnvärt avviker från förhållandet i de borgerliga kommunerna. Samtidigt måste det särskilda problem uppmärksammas som är förknippat med att de församlingar som ingår i samfälligheter består som kyrkliga kommuner. Dessa beslutar i alla angelägenheter vid sidan av de ekonomiska och har anspråk på att inte domineras av samfällighetens organ.

2.2 Allmänna synpunkter på översynen av församlingsstyrelselagen

Utredningen

Utredningen framhåller att uppgiften att se över LFS enligt utredningens direktiv till stor del blir en fråga om lagteknisk anpassning av denna lag till KL utan ändringar i övrigt av innehållet. Det har inte varit möjligt för utredningen att ta upp i och för sig aktuella och angelägna frågor som t. ex. församlingarnas kompetens på begravningsväsendets område.

Skälen för att den borgerligt kommunala självstyrelsen och församlingarnas självstyrelse har kommit att vila på samma rättsliga grund är enligt utredningen huvudsakligen av historisk natur. Det är fråga om besluts- och förvaltningsformer som har gemensamt ursprung i den gamla sockengemenskapen. Inför en lagteknisk revision, som syftar till större överensstämmelse mellan kommunallag och församlingsstyrelselag i dagsläget, är det viktigt att konstatera att det, tid efter annan, också har förelegat betydelsefulla skillnader mellan regleringen av å ena sidan borgerliga, å andra sidan kyrkliga kommuner. Vid översynen har det därför, framhåller utredningen, varit viktigt att beakta församlingarnas samfundsgemenskap inom ramen för trossamfundet svenska kyrkan, liksom församlingsarbetets särart.

Utredningen anför att ett djupgående studium av kommunallagsreformen och dess utgångspunkter och motiv har legat till grund för översynsarbetet. Överväganden och slutsatser i kommunallagsutredningens och kommunaldemokratiutredningens arbete har av utredningen granskats och prövats mot bakgrund av kyrkliga förhållanden. Översynsarbetet har sålunda inte resulterat i en ordagrann omstöpning av LFS efter KL:s mönster ens på de många punkter där förhållandena ändå är jämförelsevis likartade. Det har enligt utredningen i stor utsträckning varit erforderligt att beakta särskilda kyrkliga förhållanden och förutsättningar.

I stort har emellertid de flesta av förslagen från de utredningar som föregick kommunallagsreformen beaktats och fått sin motsvarighet i utredningens förslag.

Utredningen har övervägt om de nya regler i KL som bygger på förslagen i kommunaldemokratiutredningens huvudbetänkande (SOU 1975:41) Kommunal demokrati bör gälla även för de kyrkliga kommunerna. Det är fråga om bestämmelser som syftar till att stärka de beslutande organens ställning, förbättra de förtroendevaldas arbetsvillkor, uppnå ett snabbare valgenomslag och stärka den lokala förankringen. Flertalet av dessa bestämmelser bör enligt utredningen införas även i den nya församlingsstyrelselagen.

Utredningen framhåller att tidigare kommunallagstiftning alltid har vilat på uppfattningen att kommunerna borde åtnjuta största möjliga frihet att ordna sin förvaltning och sina verksamhetsformer med hänsyn till skiftande lokala behov. För LFS har samma grundprincip gällt. Kommunallagstiftningen och församlingsstyrelselagstiftningen har varit av utpräglad ramkaraktär. Genom borttagandet av ett stort antal detaljbestämmelser blev KL:s karaktär av ramlag ytterligare betonad. Enligt utredningen föreligger inte för de kyrkliga kommunernas del något skäl till avsteg från dessa principer för lagreglering.

Utredningen har övervägt vad det innebär att följa mönstret med avveckling av viss detaljreglering. Några av de mera bärande skälen för minskningen av detaljregleringen i KL var indelningsreformerna och de ökade administrativa resurser som numera står kommunerna till buds. De kyrkliga kommunerna har inte haft tillnärmelsevis samma utveckling.

Den stora spännvidden mellan de kyrkokommunala enheterna är emellertid enligt utredningen ett starkt skäl för en slopad detaljreglering. Utvecklingen mot ett minskat beroendeförhållande mellan kyrkan och staten och en klarare markering av svenska kyrkan som ett självständigt trossamfund utgör också en grundval för en mindre detaljerad statlig ramlagstiftning. Slutligen framhåller utredningen att de allmänna tendenserna till slopad statskontroll är ett skäl till större frihet för den lokala självstyrelsen på vissa områden. Utredningen föreslår därför på de allra flesta punkter samma minskade detaljreglering i LFS som i KL.

Utredningen erinrar om att RF i olika avseenden återverkade på KL:s utformning. De kyrkliga kommunerna har emellertid, konstaterar utredningen, genom att de regleras i RF:s övergångsbestämmelser en annan anknytning till grundlagens regler om den kommunala självstyrelsen än de borgerliga kommunerna. Utredningen har övervägt i vad mån detta förhållande för de kyrkliga kommunernas del bör leda till särskilda slutsatser som avviker från den bedömning som gjordes i motsvarande frågor vid kommunallagsreformen. Utredningen har stannat vid att konstatera att nu gällande grundlag medger en likartad reglering av borgerliga och kyrkliga kommuner.

Utredningen har vid sidan av arbetet med lagens innehåll sett över lagens språkliga utformning. En systematisk bearbetning för att öka överensstämmelsen i disposition och framställningssätt har också företagits. Utredningen har bedömt det ogörligt att vid ett behållande av LFS på ett överskådligt sätt presentera alla de ändringar som föreslås. Därför har förslaget tagit formen av en helt ny lag. Slutligen har utredningen granskat församlingsstyrelselagens anknytning till andra lagar och författningar och aktualiserat erforderliga följdändringar.

Remissyttrandena

De allra flesta remissinstanserna godtar principen om likformighet mellan kyrklig och borgerlig kommunallag. Likaså godtas i huvudsak utredningens förslag om hur långt arbetet med att uppnå likformighet bör drivas.

Några remissinstanser godtar utredningens förslag utan erinringar. Till dessa hör justitiekanslern, länsstyrelserna i Södermanlands och Kalmar län, domkapitlet i Härnösand, Svenska kyrkans diakoninämnd och Sveriges kommunaltjänstemannaförbund.

Ett flertal remissinstanser förklarar att de godtar utredningens förslag med vissa undantag. Detta gäller kammarkollegiet, länsstyrelserna i Skaraborgs, Kopparbergs och Jämtlands län, domkapitlet i Uppsala, Växjö och Stockholm, stiftsnämnderna i Uppsala och Lund, Svenska kyrkans centralråd för evangelisation och församlingsarbete, ärkebiskopen, stiftsråden i Linköpings och Västerås stift samt Svenska kyrkans personalförbund.

Hovrätten för Västra Sverige anför att de strukturella skillnaderna mellan de borgerliga och de kyrkliga kommunerna i dag är så stora att man generellt sett kan ställa sig frågan om det finns anledning att vidhålla de traditionella likformighetssträvandena i regleringen. Hovrätten efterlyser en mera ingående diskussion om likformighetens nuvärde. Med reservation för vad en sådan diskussion skulle leda till godtar hovrätten emellertid utredningsförslagets allmänna inriktning. Länsstyrelsen i Kopparbergs län finner det naturligt att lagstiftningen om de borgerliga och de kyrkliga kommunerna företer många gemensamma drag. Men det är enligt länsstyrelsen också viktigt att hålla i minnet att det finns väsentliga skillnader i fråga om arbetsuppgifter och organisation. Länsstyrelsen anser att en anpassning av LFS till KL bör ske men att den bör genomföras i medvetande om de särdrag som finns på den kyrkliga sidan. Sveriges kommunaljuridiska förening finner det tilltalande att LFS bringas i överensstämmelse med KL i större omfattning. Strävandena att nå likformighet bör dock enligt föreningen inte drivas längre än vad utredningen har föreslagit.

Några remissinstanser tar upp frågan om vad utredningens förslag kommer att innebära för de mindre församlingarna. Domkapitlet och stiftsnämnden i Luleå anser att utredningens målsättning att i ramlagens form markera de kyrkliga kommunernas självständighet samt att förstärka den kyrkokommunala demokratin går ut över de mindre kyrkokommunerna. Domkapitlet och stiftsnämnden motsätter sig dock inte en modernisering av LFS, eftersom den i stora delar endast är en rent lagteknisk anpassning till kommunallagen och den totalt sett innebär en bättre grund för demokratin i församlingarna. Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund framhåller att strävan efter minskad detaljreglering var betydligt naturligare för de borgerliga än för de kyrkliga kommunerna. Förbundet poängterar att en detaljreglering i många stycken kan anses utgöra ett stöd för de minsta kyrkliga kommunerna i deras förvaltning. Domkapitlet i Visby ställer sig inte odelat positivt till att

lagens karaktär av ramlag förstärks och detaljregleringar slopas genom utredningens förslag. Det överlämnas i större utsträckning åt de lokala enheterna att dra upp gränser för det egna arbetet. För de mindre församlingarna kan detta enligt domkapitlet vara förenat med risker och problem beroende på osäkerhet och brist på erfarenhet m. m. Detaljerade bestämmelser, som i den större församlingen känts betungande, kan i den mindre församlingen ha varit ett stöd i den särskilda situationen. Om utredningens förslag går igenom, måste dessa frågor enligt domkapitlet nog följask upp.

Kammarrätten i Stockholm och domkapitlet i Växjö anser det vara en fördel att utredningens förslag fått formen av en helt ny lag om församlingsstyrelse.

Vid överföringen av KL:s regler till en ny församlingsstyrelselag är det enligt Svenska kommunförbundet angeläget att inte införa sådana regler i församlingsstyrelselagen som vållat praktiska tillämpningsproblem eller oklarheter på den borgerligt kommunala sidan. Förbundet tar senare i sitt remissyttrande upp olika detaljfrågor som bör föranleda justeringar även i KL. Ändringarna är av sådan art att det enligt förbundet inte bör möta något hinder att genomföra dem i samband med översynen av LFS. Förbundet berör också några frågor av mer principiellt intresse som enligt förbundet kan behöva utredas ytterligare.

Överväganden

I direktiven till utredningen om översyn av lagen om församlingsstyrelse framhölls att lagen borde anpassas till den nya kommunallagen i den mån olikheter inte är sakligt betingade.

Bakgrunden till utredningens arbete är 1977 års kommunallagsreform som resulterade i den nya kommunallagen. Denna syftade till att stärka den kommunala självstyrelsen och den kommunala demokratin. Den bygger på principen att kommunerna skall ha största möjliga frihet att anpassa sina arbetsformer till lokala förhållanden och att onödig detaljreglering av den kommunala verksamheten bör undvikas.

Mellan kommunallagstiftningen och församlingsstyrelselagstiftningen har alltid rått stor överensstämmelse både till form och till innehåll. Ändringar i den förra har ofta följts av motsvarande ändringar i den senare. Detta är naturligt med hänsyn till de borgerliga och de kyrkliga kommunernas gemensamma ursprung och till att de båda är enheter för kommunal självstyrelse. Trots att den gamla sockensjälvstyrelsen genom 1862 års kommunalreform delades upp mellan de borgerliga kommunerna och församlingarna och att flera kommunallagar och församlingsstyrelselagar sedan dess avlöst varandra, är likheterna i lagstiftningen ännu påtagliga. Jag anser att denna likformighet, som får anses ha stöd i RF, är ett värdefullt

inslag i regleringen av den kommunala självstyrelsen. Den bör inte ges upp om det inte är nödvändigt.

Eftersom församlingarna också utgör en samfundsgemenskap inom ramen för trossamfundet svenska kyrkan och driver en verksamhet med ett annat innehåll än de borgerliga kommunerna, måste det naturligtvis å andra sidan finnas betydelsefulla skillnader mellan regleringen av de kyrkliga kommunerna och bestämmelserna om de borgerliga kommunerna.

Utredningen har haft en grannlaga uppgift när den har vägt intresset av likformighet mot kravet att i tillräcklig utsträckning ta hänsyn till församlingsverksamhetens innehåll och församlingsarbetets särdrag. Remissinstanserna har i stort godtagit utredningens bedömning av hur långt likformigheten mellan KL och LFS bör drivas. Olika remissinstanser har visserligen på vissa punkter kommit med invändningar mot utredningens förslag. Men ingen remissinstans har tagit avstånd från utredningens sätt att i dess helhet lösa frågan om anpassning av LFS till KL. Jag vill för min del också redan nu säga att jag anser att utredningens förslag som helhet innebär en rimlig avvägning mellan intresset av likformighet och hänsynen till sakliga olikheter i verksamheten.

När det gäller innehållet i en ny lag om de kyrkliga kommunerna anser jag i likhet med utredningen och remissinstanserna att grunddragen för den kyrkokommunala organisationen måste anges i lagen och att där också måste ges sådana grundläggande regler om arbetsformerna som behövs för att garantera att församlingsmedlemmarna behandlas lika och för att ärendena handläggs i demokratiska former. Vissa grundläggande bestämmelser behövs också för att församlingsinvånarnas intresse av insyn och medverkan i den kyrkokommunala verksamheten skall kunna tillgodoses.

I fråga om de kommunaldemokratiska principernas genomslag i den nya lagen om de kyrkliga kommunerna är jag i stort sett ense med utredningen. Jag anser således att den nya lagen efter förebild i KL bör innehålla bestämmelser om bl. a. delegationsförfarandet, beslutförhet, motioner och interpellationer i det beslutande organet, rätt till ledighet från anställning samt folkomröstningar och opinionsundersökningar. Däremot har det, som utredningen funnit och som jag återkommer till i det följande, inte visat sig möjligt att genomföra ett snabbare valgenomslag i de kyrkliga kommunerna.

Jag delar utredningens uppfattning att de kyrkliga kommunerna i likhet med de borgerliga bör ges största möjliga frihet att själva ordna sin förvaltning och sina verksamhetsformer efter de skiftande lokala behoven. Även på den kyrkokommunala sidan bör detaljföreskrifter så långt möjligt rensas ut. Skillnaden i storlek mellan församlingarna är inget hinder mot detta. Genom utrensningen av onödiga detaljregler stärks enligt min mening den kyrkokommunala självstyrelsen. Ibland måste naturligtvis kravet på

tydlighet få medföra att bestämmelser i detaljfrågor tas in i lagen. De kan skapa ordning och hindra en alltför skiftande lokal praxis utan att de för den skull behöver upplevas som något hinder i den kyrkokommunala verksamheten. Denna företer vidare särdrag som kan göra detaljföreskrifter nödvändiga i frågor där de inte behövs för de borgerliga kommunernas del. Frågan om hur långtgående lagregleringen av de kyrkliga kommunernas verksamhet bör vara får alltså prövas från fall till fall.

Med hänsyn till vad jag nu har anfört förordar jag att utredningens förslag om en ny lag om församlingsstyrelse genomförs. Enligt utredningens förslag har lagen samma rubrik som LFS. Jag anser för min del att rubriken bör ändras. Begreppet "församlingsstyrelse" kan i likhet med "kommunalstyrelse" te sig föråldrat och vålla missförstånd om lagens innehåll. Det speglar inte heller helt den ökade betydelse som de kyrkliga samfälligheterna, såsom jag har redovisat i det föregående, numera har fått. I RF används begreppet "kyrklig kommun", som omfattar såväl församling som kyrklig samfällighet. Det är tänkbart att använda begreppet "kyrklig kommun" i den nya lagens rubrik. Jag har emellertid stannat för beteckningen "lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter" som den lämpligaste rubriken för den nya lagen.

Införandet av den nya lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter bör ses som ett led i den förnyelse av kommunallagstiftningen som har skett under senare år. Viktiga steg på den vägen har varit 1977 års kommunallag, lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar samt lagen (1979:408) om vissa lokala organ i kommunerna (omtryckt 1979:1167). F. n. pågår ett omfattande reformarbete på det kyrkliga området. Riksdagen, regeringen och det allmänna kyrkomötet har under våren 1982 tagit ställning i en rad kyrkliga frågor av stor betydelse för bl. a. kyrkans organisation. Genom den nya lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter, som bör sättas in även i detta sammanhang, åstadkoms tidsenliga regler om den lokala kyrkliga självstyrelsens organisation och verksamhetsformer.

2.3 Kyrkostämman

Nuvarande förhållanden

En församlings beslutanderätt utövas enligt 4 § LFS av kyrkofullmäktige eller på kyrkostämman. Enligt 5 § 1 mom. LFS skall kyrkofullmäktige finnas om församlingen har mer än 1 000 invånare. Detta gäller dock inte församlingar som ingår i Göteborgs kyrkliga samfällighet. Vidare kan regeringen besluta att en församling som ingår i en annan kyrklig samfällighet inom en s. k. obligatorisk pastoratssamfällighet inte skall ha fullmäktige. Om en församling har kyrkofullmäktige och invånarantalet har sjunkit till 1 000 eller därunder skall beslutanderätten fortfarande utövas av kyrkofullmäktige, om fullmäktige inte beslutar annat. En församling med 1 000 invånare eller därunder kan frivilligt införa kyrkofullmäktige.

I punkt 9 övergångsbestämmelserna till RF sägs att vad som föreskrivs i RF om primärkommuner skall, med undantag av 1 kap. 7 § första stycket andra punkten, äga motsvarande tillämpning i fråga om kyrkliga kommuner. Undantaget avser bestämmelsen om att beslutanderätten i kommunerna utövas av valda församlingar och föranleds av att beslutanderätten i församlingarna i vissa fall kan utövas direkt av församlingsmedlemmarna på kyrkostämman.

Kommunalstämman avskaffades i de borgerliga kommunerna i och med införandet av 1953 års kommunallag. Kyrkostämman har däremot behållits för de minsta kyrkokommunala enheterna. Gränsen för införande av kyrkofullmäktige har sänkts vid två tillfällen.

I det organisationsförslag som framlades av de kyrkliga företrädarna i de s. k. stat-kyrkaöverläggningarna, Kyrkans framtida organisation (SOU 1978:2) föreslogs att kyrkofullmäktige skulle finnas i församlingar med flera än 500 medlemmar.

Utredningen

Mot den bakgrund som kommunallagsreformen ger, med dess starka tyngdpunkt på demokratisering och förstärkning av det representativa systemet, kunde det enligt utredningen allvarligt övervägas att avskaffa kyrkostämmoinstitutionen.

Utredningen framhåller att fördelarna med kyrkostämman är flera. Den är ett direktdemokratiorgan och bevistas av personer med ett verkligt intresse för de kyrkliga frågorna. Den är billig, särskilt för små församlingar.

De betänkligheter som möter består enligt utredningen i de praktiska konsekvenserna i de små församlingarna. Ett mindre antal församlingar har alltså färre än 100 invånare. Utredningen framhåller att det i praktiken är ogörligt att införa ett representativt system i så små enheter. Utredningen erinrar också om möjligheten för församlingar som ingår i kyrklig samfällighet att slippa kyrkofullmäktige. Bland nackdelarna med kyrkostämman nämner utredningen risken för s. k. kupper som kan genomföras om stämman har få deltagare vilket ofta är fallet.

Utredningen har stannat vid att föreslå att fler kyrkofullmäktige än f. n. inrättas utan att kyrkostämman för den skull helt skall avskaffas. Utredningen föreslår att den nuvarande gränsen för att kyrkofullmäktige måste inrättas skall sänkas från 1 000 invånare till 500 och att den skall bestämmas med utgångspunkt i antalet röstberättigade invånare i församlingen.

Remissyttrandena

Det stora flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar utan erinran utredningens förslag att kyrkostämman skall behållas.

Domkapitlet i Skara anser det inte realistiskt att avskaffa kyrkostämman

när det finns församlingar som bara har 100 invånare eller mindre. Några andra skäl för att kyrkostämman bör behållas än svårigheterna att i dessa små församlingar få till stånd ett fungerande representativt organ är enligt domkapitlet svåra att finna.

Stiftsnämnden i Karlstad ifrågasätter om kyrkostämmoinstitutionen över huvud taget bör behållas. Enligt länsstyrelsen i Malmöhus län, hade det varit önskvärt att förstärka det representativa systemet inom den kyrkliga kommunen genom att helt avskaffa kyrkostämman. En sådan reform är emellertid, anför länsstyrelsen, ogörlig, eftersom antalet församlingar med ett invånarantal under 500 är mycket stort. Ett totalt representativt system kan enligt länsstyrelsen endast införas om nuvarande församlingsindelning ändras.

Utredningens förslag om ändring av gränsen för obligatoriskt inrättande av kyrkofullmäktige godtas av en majoritet av remissinstanserna.

Enligt kammarkollegiet kan förslaget att underlaget för beräkning av antalet kyrkofullmäktige i en församling skall utgöras av antalet röstberättigade invånare, i och för sig ses som en betydande principiell ändring på det kyrkliga området. Det innebär emellertid en naturlig anpassning till vad som i övrigt gäller om den representativa demokratin. Kollegiet tillstyrker därför ändringen liksom förslaget att skyldigheten att ha kyrkofullmäktige skall inträda vid över 500 röstberättigade invånare.

Även ärkebiskopen tillstyrker den föreslagna ändringen av reglerna om utövande av församlings beslutanderätt. Även om den fastare organisation och stabilitet kyrkofullmäktigeinstitutet erbjuder är att föredra och på sikt också bör eftersträvas även i de mindre församlingarna, är utredningens hänsynstagande – låt vara främst av praktiska skäl – till kyrkostämmans fortbestånd, att hälsa med tillfredsställelse. Ärkebiskopen påpekar att utredningen genom förslaget beaktat den heterogena struktur som kyrkans församlingsbildningar i dag uppvisar och skapar förutsättningar för smidiga lösningar, baserade på den lokala församlingens egna förutsättningar.

Domkapitlet i Skara hade kunnat godta en ännu något lägre gräns för ett obligatoriskt representativt system än 500 röstberättigade invånare. Eftersom församlingar med lägre antal invånare även i fortsättningen skall kunna uppdra beslutanderätten åt kyrkofullmäktige, kan enligt domkapitlet den föreslagna gränsen accepteras. I de församlingar med lägre antal invånare där intresset för kyrklig verksamhet är tillräckligt stort bör denna möjlighet utnyttjas. Domkapitlet framhåller också att skillnaden mellan den föreslagna och den nu gällande gränsen för inrättande av fullmäktige i realiteten inte motsvarar 500 personer, eftersom antalet röstberättigade invånare skall ligga till grund för bedömningen.

Domkapitlet i Västerås framhåller att det kan tyckas att den direkta demokrati, som en stämma utgör i de små församlingarna skulle vara att föredra. Praktiska erfarenheter torde emellertid utvisa att intresset för att delta i stämma i allmänhet inte är stort. Det är säkert inte ovanligt, att

deltagarna i en stämma i huvudsak utgörs av kyrkorådets medlemmar och inte många därutöver. Det kan enligt domkapitlet bli så, att kyrkorådets medlemmar utgör en majoritet på stämman. Ansvar och engagemanget kan beräknas öka, om en representativ församling – fullmäktige – skall väljas vid ett allmänt kyrkligt val. Å andra sidan bör naturligtvis inte fullmäktige inrättas där de röstberättigade är så få, att det kan bli svårt att erhålla tillräckligt antal verkligt intresserade och för uppgiften lämpliga fullmäktige. Var gränsen vid en vägning av dessa olika synpunkter skall gå, är enligt domkapitlet naturligtvis svårt att säga. Domkapitlet har inget annat förslag än det som utredningen för fram.

Enligt domkapitlet i Göteborg innebär en utökning av antalet församlingar med kyrkofullmäktige ökade kostnader och en viss byråkratisering. Inte dess mindre synes fördelarna – bl. a. med hänsyn till risken för s. k. kupp försök vid kyrkostämma – överväga nackdelarna. Förslaget kan också komma att innebära ett ökat kyrkligt intresse i berörda församlingar. Domkapitlet tillstyrker därför ändringen.

Domkapitlet i Visby delar i princip utredningens uppfattning att ett representativt system med kyrkofullmäktige är att föredra som arbetsform men anser det ogörligt att införa ett sådant system i de mindre församlingarna. Gränsen för obligatoriskt representativt system bör därför enligt domkapitlet kvarstå oförändrad.

Enligt länsstyrelsen i Jönköpings län innebär bestämmelsen att beslutanderätten skall utövas av kyrkofullmäktige i församling med fler än 500 röstberättigade invånare för länets vidkommande att ytterligare sex församlingar måste ha fullmäktige. Länsstyrelsen framhåller att sammanräkningsförfarandet är tidskrävande när det gäller de kyrkliga valen. Enligt länsstyrelsen kan bestämmelsen medföra ännu större tidsåtgång, vilket inte är tillfredsställande. Även länsstyrelsen i Kronobergs län anför att länsstyrelsen får företa sammanräkning av flera kyrkofullmäktigeval än f. n. om förslaget genomförs. Enligt länsstyrelsen görs sammanräkningarna manuellt, utan datorstöd, och plats- och mandatfördelningarna innebär ofta komplicerade och tidsödande uträkningar. Redan i dag innebär sammanräkningen stor arbetsbörda för länsstyrelsen. Länsstyrelsen ifrågasätter därför om gränsen bör sättas så lågt som 500 röstberättigade. Med denna gräns skulle fullmäktige behöva inrättas i ytterligare nio församlingar i Kronobergs län. Om gränsen sattes vid förslagsvis 600 röstberättigade skulle endast två församlingar behöva inrätta fullmäktige. För detta läns del framstår därför den föreslagna gränsen som onödigt låg, framhåller länsstyrelsen, som hemställer att förslaget i denna del övervägs ytterligare.

Domkapitlet i Linköping anser att kyrkostämman trots sina brister är ett utmärkt exempel på direkt folklig demokrati inom kyrkan. Domkapitlet förordar att gränsen för att en församling skall få behålla kyrkostämman inte skall sänkas utan bestämmas till 700–800 röstberättigade invånare, vilket motsvarar 1 000 invånare enligt nuvarande bestämmelser.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län anser det förvånande att utredningen föreslår en minskad möjlighet att tillämpa direktdemokrati i de mindre församlingarna. Direktdemokratins torde vara den ursprungliga formen för demokrati. Den representativa demokratin bör ej ses som en högre form av demokrati utan endast som ett sätt att i större församlingar effektivisera beslutsfattandet. Länsstyrelsen påpekar att utredningen också anger ett flertal fördelar med kyrkostämman. Visserligen utgör förslaget ett närmande till KL, där stämmoinstitutet helt avskaffats. Församlingsindelningens struktur skiljer sig emellertid avsevärt från den borgerligt kommunala indelningen. Direktdemokratins låter sig med fördel tillämpas i de avsevärt mindre och från partipolitiken mer fria församlingarna. Med bibehållande av nuvarande ordning, vilken förordas av länsstyrelsen, har församlingarna alltså möjlighet att på eget initiativ uppdra beslutanderätten åt kyrkofullmäktige. De kan därmed själva anpassa arbetsformen till de lokala förhållandena, allt i enlighet med utredningsdirektiven. Länsstyrelsen föreslår därför att den nuvarande gränsen 1 000 invånare endast justeras till att avse 1 000 röstberättigade invånare.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund anser det vara tveksamt om förslaget innebär någon större ändring i förhållande till nu gällande regler. Förbundet föreslår att ett lägre tal, exempelvis 300 röstberättigade, sätts som gräns. Konsekvenserna härav bör enligt förbundet dock granskas närmare. Även stiftsnämnden i Karlstad anser att kyrkofullmäktige bör vara obligatoriskt om antalet röstberättigade invånare överstiger 300.

Överväganden

Med hänsyn till församlingsstrukturen i svenska kyrkan anser jag inte att det är praktiskt möjligt att införa representativ demokrati i form av kyrkofullmäktige i samtliga församlingar. Såsom framgår av vad jag föreslår i det följande bör dock enligt min mening fullmäktiginstitutionen utvidgas. Även om så sker, måste emellertid bestämmelserna om kyrkostämma behållas för de minsta församlingarna. Jag ser också ett positivt värde i att man i de små enheterna har möjlighet att praktisera en direktdemokrati. Reglerna om kyrkostämma blir vidare tillämpliga, när en församling enligt regeringens beslut skall ingå i en kyrklig samfällighet och det därvid har föreskrivits att beslutanderätten inte skall utövas av kyrkofullmäktige.

Förslaget att utvidga området för införande av kyrkofullmäktige i församlingarna vinner stöd hos flertalet av de remissinstanser som berör frågan. De olägenheter som en del länsstyrelser påtalar i form av merarbete med sammanräkning av fullmäktigeval uppvägs enligt min mening klart av fördelarna med att fler församlingar får beslutande organ av representativ slag. Det är omvittnat att deltagandet i kyrkostämmorna i allmänhet är lågt. De ger därför inte alltid ett riktigt uttryck för de åsikter som råder i

församlingarna. Möjligheten att tillämpa en levande närdemokrati begränsar sig till de minsta församlingarna, men bör å andra sidan tillvaratas där.

Delade meningar råder i remissyttrandena om var gränsen för ett obligatoriskt införande av kyrkofullmäktige bör dras. Utredningen har för sin del valt att sätta den vid 500 röstberättigade invånare. Jag vill understryka att förslaget att beräkna underlaget på enbart antalet röstberättigade i en församling i stället för att utgå från det totala invånarantalet, ett förslag som jag biträder, innebär att den föreslagna gränsen inte så starkt avviker från den nuvarande vid 1 000 invånare. Av några länsstyrelser ytranden framgår också att antalet församlingar i deras län som skulle få övergå till kyrkofullmäktige inte är så stort. Mot den bakgrunden är det förståeligt att en del remissinstanser föreslår en lägre gräns, nämligen 300. Jag är dock tveksam om den praktiska möjligheten att få till stånd effektiva fullmäktige-församlingar vid ett så lågt befolkningsunderlag och stannar därför för den av utredningen föreslagna gränsen vid 500 röstberättigade invånare. En följd av att gränsen sätts i relation till antalet röstberättigade invånare blir att frågan om införande av kyrkofullmäktige påverkas av kyrkotillhörigheten i församlingen.

2.4 Suppleanter för ledamöterna i kyrkofullmäktige

Nuvarande förhållanden

Kyrkofullmäktige får enligt 8 § 4 mom. LFS besluta att suppleanter skall utses för fullmäktige. Suppleanter är således inte obligatoriska för kyrkofullmäktige. Fullmäktige bestämmer antalet suppleanter till en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti får i församlingen eller i valkretsen, om församlingen har indelats i valkretsar. Närmare bestämmelser om hur suppleanterna skall utses finns i 43 § lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval (omtryckt 1982:147) och 14 kap. 19 §-vallagen (1972:620, omtryckt 1982:146). Skälen för systemet med suppleanter är att, om suppleanter finns, styrkeförhållandena i fullmäktige inte rubbas, när en ledamot är förhindrad att närvara eller är jävig, att flera personer blir knutna till det kyrkokommunala arbetet och att därmed medborgarinflytandet breddas.

Genom KL infördes ett obligatoriskt suppleantsystem för kommunfullmäktige i alla kommuner (2 kap. 2 § KL). I kommunallagspropositionen uttalade föredraganden att ett av de främsta skälen för suppleantsystemet är att flera medborgare kan engageras i samhällsarbetet. Om suppleanter utses kan flera kommunmedlemmar knytas direkt till den kommunala verksamheten. Föredraganden ansåg att suppleantinstitutionen i de beslutande organen har sådan betydelse att den borde införas i alla kommuner (prop. 1975/76:187 s. 253).

Utredningen

Utredningen framhåller att antalet förtroendevalda på det kyrkokommunala området är tämligen stort. Det är mycket större än på den borgerligt kommunala sidan, även om suppleanterna här inräknas. Trots detta är det enligt utredningen angeläget att försöka engagera flera församlingsbor i den kyrkokommunala verksamheten. Utredningen anser dock att det f. n. saknas anledning att införa ett obligatoriskt suppleantsystem för de kyrkliga kommunerna. Utredningen hänvisar till svårigheterna att få fram ett tillräckligt antal suppleanter, när intresset för de kyrkokommunala frågorna allmänt sett är tämligen svalt och valdeltagandet är så lågt som f. n. Utredningen föreslår att det frivilliga suppleantsystemet behålls för de kyrkliga kommunerna.

Remissyttrandena

Utredningens förslag har godtagits av remissinstanserna. Ett par av dessa framhåller att suppleanter för kyrkofullmäktige alltid borde utses men att praktiska svårigheter lägger hinder i vägen för detta.

Länsstyrelsen i Södermanlands län menar att ett obligatoriskt suppleantsystem skulle medverka till ett önskvärt ökat engagemang i kyrkliga frågor. Med hänsyn till det rådande låga valdeltagandet får enligt länsstyrelsen nog svårigheter anses föreligga att få fram ett tillräckligt antal suppleanter. Länsstyrelsen betonar att församlingarna även i fortsättningen skall ha möjligheten att besluta om erforderligt antal suppleanter för ledamöterna i kyrkofullmäktige.

Domkapitlet i Skara anser inte att suppleantsystemet bör vara obligatoriskt för kyrkofullmäktige. Enligt domkapitlet blir behovet av suppleanter inte lika stort om ledamöterna får förbättrade möjligheter att delta i sammanträden. Domkapitlet anser att möjligheten att utse suppleanter bör finnas kvar. Domkapitlet framhåller att denna möjlighet har utnyttjats på många håll och att det är lämpligt att församlingarna själva får avgöra om suppleanter behövs.

Domkapitlet i Visby anser att ett obligatoriskt suppleantsystem som på den borgerligt kommunala sidan skulle vara en åtgärd väl ägnad att engagera flera församlingsbor för de kyrkokommunala frågorna. Domkapitlet framhåller att där suppleanter inte finns att tillgå kan särskilda problem uppstå, om frånvaron blir så stor att några beslut inte kan fattas.

Överväganden

Genom att utse suppleanter för kyrkofullmäktige breddar man underlaget för demokratin i de kyrkliga kommunerna. Kretsen av lekmän som engageras i ansvarstagande för församlingslivet vidgas. Om suppleanter finns, blir det också lättare att uppnå beslutförhet vid fullmäktiges sammanträden.

Fördelarna med att utse suppleanter i kyrkofullmäktige är enligt min mening så betydande, att suppleantsystemet bör vara obligatoriskt. De praktiska svårigheterna i sammanhanget bör inte överdrivas. Genom att kyrkofullmäktige själva får bestämma antalet suppleanter bör systemet kunna anpassas till de växlande förutsättningarna i församlingar av olika storlek och struktur.

2.5 Valbarhet till kyrkvärdsuppdrag

Bakgrund

Enligt 54 § första stycket LFS väljs kyrkvårdar av kyrkorådet bland de valda ledamöterna och suppleanterna i rådet. Utredningen har i sitt förslag behållit denna valbarhetsregel utan någon motivering.

Frågan om valbarheten till kyrkvärdsuppdrag har emellertid länge stått under debatt. Den nuvarande regeln kom till i samband med LFS och innebar att kretsen av valbara personer, som tidigare var begränsad till kyrkorådets ordinarie ledamöter, utsträcktes till suppleanterna. Sedan mitten av 1960-talet har upprepade gånger i olika sammanhang yrkats på en ytterligare vidgning av denna krets, som alltfjämt ansetts vara för snäv att tillåta en önskvärd ökning av antalet kyrkvårdar. Man har pekat på svårigheter att inom kyrkorådet finna personer som är villiga att åta sig kyrkvärdsuppdraget, olägenheten av att detta binder sina innehavare till tjänstgöring i kyrkan var eller varannan söndag, det stora antal kyrkvårdar som blir nödvändigt i församlingar med flera distrikts- eller småkyrkor samt skiftarbete och schemalagd arbetstid som hinder för att fullgöra kyrkvärdsuppdrag osv. Bland annat av omtanke om kyrkorådets funktionsduglighet har man ansett mindre lämpligt att utnyttja den möjlighet som finns att öka antalet ledamöter och suppleanter för att därigenom bredda rekryteringsunderlaget för kyrkvärdsuppdragen.

Som jag nämnde inledningsvis begärde 1980/81 års riksdag med anledning av en motion i ämnet att frågan om vidgad valbarhet till kyrkvärdsuppdrag skulle utredas. I motionen hade föreslagits att kyrkvårdar skulle väljas av kyrkorådet bland församlingens medlemmar. Konstitutionsutskottet menade emellertid att det nuvarande sambandet mellan kyrkoråds- och kyrkvärdsuppdrag var värdefullt ur många synpunkter. Vid en utredning borde därför övervägas om valbarheten kunde vidgas med bibehållande av viss anknytning till kyrkorådet (KU 1980/81:5, rskr 1980/81:15).

Departementspromemorian

I promemorian (Ds Kn 1981:9) Valbarhet till kyrkvärdsuppdrag, som upprättades med anledning av riksdagens framställning, föreslås att den nuvarande ordningen för utseende av kyrkvårdar behålls oförändrad.

Av promemorian framgår att det mesta av kyrkvårdarnas ursprungliga

mångskiftande befattning med den lokala kyrkliga förmögenhetsförvaltningen under tidernas lopp successivt har glidit över på kyrkorådet och andra organ eller funktionärer i församlingen. Numera inskränker sig deras uppdrag – bortsett från ledmotskapet i kyrkorådet – huvudsakligen dels till en allmän tillsyn över församlingens kyrkobyggnader och kyrkliga lösegendom, dels till vissa representativa eller ceremoniella funktioner i samband med församlingens gudstjänstfirande, kyrkoherdeinstallationer, kyrkoinvigningar o. d. De senare funktionerna har huvudsakligen vuxit fram sedvane-mässigt. Promemorian skiljer därför mellan kyrkvårdarnas "legala" och "liturgiska" funktioner.

Enligt promemorian är det den legala funktionen som konstituerar kyrkvårdskapet i egentlig mening. Grunden till kyrkvårdarnas nuvarande förtroendeställning i församlingen är det ansvar för lokalkyrkan och dess egendom som de delar med kyrkorådet. Den liturgiska funktionen är däremot inte uteslutande förbehållen kyrkvårdarna. I promemorian ifrågasätts om inte de upprepade kraven på ett bredare rekryteringsunderlag för kyrkvärdsuppdraget bottnar i en oklarhet om dettas egentliga innebörd. Den något missvisande titeln kyrkvård har gett upphov till föreställningen att uppdraget innebar ett slags allmänt "vårdskap" i kyrkan. Till ett sådant vårdskap står det emellertid församlingen fritt att utse vilka lämpliga personer som helst. Så har också skett på många håll. Uppgiften för dessa personer – vanligen kallade gudstjänstvårdar – förutsätter inte någon anknytning till församlingens legala organ som motiverar att den måste utövas av förtroendevalda. Deras valbarhet bör därför enligt promemorian inte begränsas i lag.

Remissyttrandena

De allra flesta remissinstanserna tillstyrker promemorieförslaget. Flertalet ansluter sig också till de bakomliggande övervägandena. Bara några få instanser för fram andra förslag eller kritiska synpunkter.

Till de kritiska hör ärkebiskopen. För honom är kyrkvårdarnas ansvar för gudstjänsten deras främsta uppgift. Han framhåller att utvecklingen har medfört en förskjutning av kyrkvårdskapets egentliga innehåll från de legala till de representativa och ceremoniella funktionerna. Ärkebiskopen vill inte motsätta sig en ändring av nuvarande reglering men förordar att en sådan ordning tillskapas att anknytningen mellan kyrkvärdsuppdrag och kyrkoråd fortfarande kan upprätthållas.

Även kammarrätten i Stockholm menar att man bör acceptera den faktiska utvecklingen. Om det föreligger behov av att vidga kretsen av valbara personer kan enligt kammarrätten den önskvärda kopplingen till kyrkorådet eventuellt tillgodoses, om det föreskrivs att kyrkvård som inte är ledamot eller suppleant i rådet likväl har rätt att närvara vid rådets sammanträden och, om rådet fattar beslut härom, även yttra sig där.

Länsstyrelsen i Södermanlands län förordar ett system där minst en av

kyrkvårdarna utses bland kyrkorådets ledamöter och suppleanter och övriga bland därtill lämpade församlingsmedlemmar.

De påtalade svårigheterna att finna personer som är villiga att åta sig kyrkvärdsuppdrag kan enligt flera remissinstanser bemästras, om man redan vid valet av kyrkoråd beaktar att kyrkvårdar skall utses inom detta. Domkapitlet och stiftsnämnden i Uppsala går ett steg längre och föreslår att valet av kyrkvårdar företas av kyrkofullmäktige i samband med valet av ledamöter och suppleanter i kyrkorådet.

Flera remissinstanser understryker kraftigt angelägenheten av ett bevarat samband mellan kyrkorådet och kyrkvärdsfunktionen främst med hänsyn till rådets ansvar för församlingslivet.

I några yttranden uttalas önskemål om att kyrkvärdsbegreppet definieras i församlingsstyrelselagen och att där också anges möjligheten att anlita gudstjänstvärdar för vissa servicefunktioner i kyrkan som stundom ansetts ankomma på kyrkvårdar. Domkapitlet i Västerås ifrågasätter om föreskriften i 1686 års kyrkolag om kyrkvärdens medverkan vid nattvardsgång, behöver ändras för att andra än kyrkorådsledamöter skall kunna fullgöra denna uppgift.

Överväganden

Kyrkvärdskapet har betecknats som det förnämsta av kyrkans lekmannaämbeten. Detta torde inte bara bero på dess urgamla anor utan också på den förtroendeställning som kyrkvårdarna intar genom sin alltjämt bestående lagfästa anknytning till kyrkorådet. Att man på senare tid allt oftare har insisterat på en utvidgning av valbarheten till kyrkvärdsuppdrag hänger samman med uppdragets tvåfaldiga karaktär. Å ena sidan innefattar det ett särskilt ansvar för vården av församlingens kyrka och dess inventarier. Denna så att säga världsliga sida av uppdraget är en kvarleva från kyrkvårdarnas tidigare vidsträckta befattning med kyrklig ekonomi och förvaltning. Den andra sidan av kyrkvärdsuppdraget vetter mot församlingens andliga verksamhet. Kyrkvårdarna har traditionella uppgifter vid gudstjänster, vid installations- och invigningsakter m. m., där de framträder som församlingens främsta lekmannarepresentanter.

I två remissyttranden görs gällande att tyngdpunkten i kyrkvärdsuppdraget med tiden har förskjutits från den världsliga till den andliga sidan. Denna anmärkning är säkerligen riktig. Den står inte heller i någon skarp motsats till utan snarare bestyrks av de positiva remissyttranden som just utifrån kyrkvärdskapets andliga sida så starkt betonar värdet av kyrkvårdarnas nära förbindelse med kyrkorådet. Som övertygande visats i promemorian är det emellertid på grund av kyrkvärdskapets världsliga funktion som denna förbindelse har bevarats. Den logiska konsekvensen av den nyssnämnda tyngdpunktsförskjutningen i kyrkvärdsuppdraget skulle därför vara att sambandet mellan kyrkoråd och kyrkvårdar nu borde klippas av.

Med hänsyn till remissutfallet vill jag dock inte överväga ett sådant steg. Man får inte förbise att kyrkorådets främsta uppgift är att ha omsorg om församlingslivet och verka för dess utveckling. Att kyrkvårdarna ingår som ledamöter eller suppleanter i kyrkorådet är uppenbarligen av stor betydelse för att rådet skall kunna fullgöra denna uppgift väl. Härtill kommer det stora värdet av detta samband även med hänsyn till kyrkvårdarnas världsliga funktion, såväl för dem själva som för kyrkorådet. Enligt min mening är det därför angeläget att kyrkvårdarna behåller den förtroendeställning i församlingen som följer av deras anknytning till kyrkorådet. Enligt promemorian representerar var och en av kyrkvårdarna hela församlingen. Detta förhållande bör enligt min uppfattning gälla även om man accepterar att det har skett en viss förskjutning mot den andliga sidan i kyrkvårdsfunktionen.

I annat sammanhang föreslår jag att valda ledamöter och suppleanter i kyrkorådet skall ha rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget. Därmed undanröjs ett av de tidigare påtalade hindren för intresserade och lämpliga personer att åta sig kyrkvårdsuppdrag. Vad angår bestämmelsen i 1686 års kyrkolag om kyrkvårdens medverkan vid nattvardsgång vill jag erinra om att den numera på sedvanerättslig väg har vidgats till att avse också andra lekmän. Det mera servicebetonade "vårdskapet vid kyrkdörren" är inte heller förbehållet kyrkvårdar utan får handhas av "gudstjänstvårdar" vilka kan utses fritt till erforderligt antal. Någon uttrycklig erinran i lagtexten om denna möjlighet anser jag inte behövlig. Enligt min mening bör lagtexten inte heller belastas med någon definition av kyrkvårdsbegreppet.

På grund av vad jag har anfört i det föregående anser jag att valbarheten till kyrkvårdsuppdrag inte behöver vidgas utöver vad som har gällt hittills.

Två remissinstanser har föreslagit att kyrkvårdarna skall väljas av kyrkofullmäktige i samband med kyrkorådsvalet. Detta förslag kan jag inte biträda. En sådan ordning skulle i viss mån innebära en återgång till förhållandena före år 1918, då kyrkvårdarna valdes särskilt och därefter tog plats i kyrkorådet som självskrivna ledamöter. Jag vill i stället i likhet med åtskilliga av remissinstanserna betona vikten av att man redan vid kandidatnomineringen inför kyrkorådsvalet har i åtanke att några av de valda ledamöterna eller suppleanterna sedan skall utses till kyrkvårdar.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom kommundepartementet upprättats förslag till

1. lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter,
2. lag om ändring i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval,
3. lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m.,

4. lag om ändring i lagen (1982:221) med särskilda bestämmelser angående det kommunala skatteunderlaget.

5. lag om ändring i lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar.

6. lag om ändring i lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade.

Det under 2 angivna förslaget har upprättats i samråd med chefen för justitiedepartementet och de under 3 och 4 angivna förslagen i samråd med chefen för budgetdepartementet.

4 Specialmotivering

4.1 Förslaget till lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter

Som framgår av vad jag har anfört i den allmänna motiveringen avses den nya lagen ersätta LFS (avsnitt 2.2). Jag får också hänvisa till vad jag har sagt där i fråga om lagens rubrik.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Detta kapitel innehåller bestämmelser om bl. a. lagens tillämpningsområde, församlingarnas befogenheter, kyrkliga samfälligheter samt beslutande, förvaltande och verkställande organ. Kapitlet motsvarar första kapitlet i LFS.

1 § Denna lag gäller för församlingar och kyrkliga samfälligheter. Dessa utgör kyrkliga kommuner.

Denna paragraf motsvarar delvis 1 § LFS. Enligt 1 § första stycket LFS är lagen tillämplig på de territoriella församlingarna i riket. I andra stycket finns bestämmelser om lagens tillämplighet på de icke-territoriella församlingarna. Utredningen föreslår att tillämpningsområdet för den nya lagen anges på samma sätt som i LFS.

Den nya lagens tillämpningsområde bör enligt min mening vara detsamma som för LFS. Jag anser emellertid att det bör beskrivas i lagen på ett annat sätt än som sker i LFS och i utredningens förslag. I förevarande paragraf anges att den nya lagen är tillämplig inte bara på församlingar utan även på kyrkliga samfälligheter. Samfälligheternas betydelse som kyrkokommunala enheter – som jag har berört i det föregående – är numera sådan att de uttryckligen bör omfattas av den allmänna bestämmelsen om lagens tillämpningsområde. Vidare sägs i paragrafen att församlingar och kyrkliga samfälligheter utgör kyrkliga kommuner. Därigenom anges de båda kommuntyperna på den kyrkliga sidan, nämligen församlingen, som är den kyrkliga primärkommunen, och den kyrkliga samfälligheten, som är en sammanslutning av församlingar. Dessutom skapas en anknytning till bestämmelserna i RF om de kyrkliga kommunerna.

Särbestämmelserna om de icke-territoriella församlingarna har flyttats till

2 §. De har getts ett innehåll som något avviker från utredningens förslag.

2 § Riket är indelat i församlingar (territoriella församlingar).

Om ändring i församlingsindelningen finns bestämmelser i lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar.

I riket finns även icke-territoriella församlingar. Denna lag gäller i tillämpliga delar för sådana församlingar.

Denna paragraf innehåller den grundläggande bestämmelsen om indelningen i församlingar. Den saknar motsvarighet i LFS. I utredningens förslag ingår inte heller någon motsvarande paragraf.

I 1 kap. 1 § KL finns en bestämmelse om att riket är indelat i kommuner och landstingskommuner samt en hänvisning till lagen om ändring i rikets indelning i kommuner och landstingskommuner. Jag anser att det på motsvarande sätt bör slås fast i den nya lagen om de kyrkliga kommunerna att riket är indelat i församlingar. Liksom kommunindelningen täcker församlingsindelningen hela landet. En bestämmelse om indelningen i församlingar och en hänvisning till 1979 års indelningslag har tagits in i första resp. andra stycket.

Genom bestämmelsen i tredje stycket klargörs att det utöver de territoriella församlingarna finns icke-territoriella församlingar. Dessa är f. n. fem till antalet.

Enligt 1 § andra stycket LFS gäller lagen i tillämpliga delar för icke-territoriella församlingar. Om en sådan församling beslutar det, får dock den ordning som förut varit övlig tillämpas. I propositionen med förslag till lag om församlingsstyrelse (prop. 1961:70) anförde departementschefen att lagen i princip skulle vara tillämplig också för de icke-territoriella församlingarna. I några fall avvek dock församlingens organisation från de territoriella församlingarnas. Departementschefen ansåg det därför lämpligt att de icke-territoriella församlingarna själva fick avgöra vilken ordning de ville tillämpa.

Utredningen föreslår att bestämmelserna i 1 § andra stycket LFS om lagens tillämplighet på de icke-territoriella församlingarna förs över till den nya lagen utan ändring i sak. En remissinstans anser att innebörden av bestämmelsen om tillämpning av den ordning som förut gällt inte rimligen kan vara att en återgång när som helst får ske till en äldre ordning.

I likhet med utredningen anser jag att den nya lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter i princip skall vara tillämplig på icke-territoriella församlingar. I tredje stycket anges därför att lagen i tillämpliga delar gäller för sådana församlingar. Däremot anser jag det inte motiverat att i lagen ta in någon bestämmelse om tillämpning av den ordning som förut gällt. Enligt vad jag har erfarit tillämpar i dag alla icke-territoriella församlingar LFS i den mån det är praktiskt möjligt. Bestämmelsen om att lagen i tillämpliga delar

gäller för sådana församlingar torde ge dessa det utrymme för avvikelser från lagen som de med hänsyn till sin särskilda organisation kan behöva. Vad som avses med den ordning som förut gällt blir dessutom oklart när den nya lagen har trätt i kraft. Eftersom det inte kan uteslutas att de icke-territoriella församlingarna på någon punkt kommer i direkt konflikt med den nya lagens bestämmelser, bör det dock öppnas en möjlighet för dem att fortfarande tillämpa äldre bestämmelser. En regel härom bör tas in i övergångsbestämmelserna till den nya lagen.

3 § En församling får själv vårda sina angelägenheter.

Med församlingsangelägenheter avses frågor om

1. anskaffande och vård av kyrka, församlingshus, tjänstebostäder och annan för kyrkligt ändamål avsedd egendom,
2. anskaffande och vård av begravningsplats, om inte regeringen för särskilt fall beslutar att uppgiften skall ankomma på en borgerlig kommun,
3. främjande av gudstjänstliv och kyrklig förkunnelse i övrigt samt kristen verksamhet bland barn och ungdom, äldre, sjuka och andra som behöver kyrkans tjänster, samt
4. avlöningsförmåner åt präster, kyrkomusiker och annan personal.

Om vissa angelägenheter som ankommer på församlingarna finns särskilda bestämmelser.

Om en församling utgör ett pastorat, skall den ha hand om de angelägenheter som enligt lag eller annan författning ankommer på pastoratet.

I denna paragraf finns bestämmelser om församlingarnas kompetens. Paragrafen motsvarar 2 § LFS.

LFS

Enligt 2 § 1 mom. LFS får en församling själv vårda sina angelägenheter om inte handhavandet därav enligt lagen eller särskild författning tillkommer annan. Men en församlings angelägenheter avses frågor om a) anskaffande av och vård om kyrka, begravningsplats, församlingshus, tjänstebostäder och annan för kyrkligt ändamål avsedd egendom, b) åtgärder till främjande av gudstjänstliv och kyrklig förkunnelse i övrigt samt av kristen verksamhet bland barn och ungdom, ålderstigna, sjuka och andra, som behöver omvårdnad, samt c) avlöningsförmåner åt präst, kyrkomusiker och annan personal. Särskilda bestämmelser finns om vissa församlingsangelägenheter. Enligt 2 § 2 mom. LFS skall begravningsplats anskaffas eller vårdas av en borgerlig kommun, om regeringen i ett särskilt fall beslutar det.

Församlingens kompetens anges således genom en allmänt hållen bestämmelse som kompletteras av en i princip uttömmande uppräkningslista av de olika grupperna av församlingsangelägenheter. Detta sätt att ange gränserna för kompetensen användes även i 1862 och 1930 års lagstiftning om de kyrkliga kommunerna.

I propositionen med förslag till lag om församlingsstyrelse anförde föredraganden att det inte förelåg samma behov för församlingarna som för de borgerliga kommunerna att ha en elastisk kompetensregel. Församlingarnas verksamhet är begränsad till ett förhållandevis snävt område. Församlingarna hade enligt föredraganden knappast något att vinna på en ändrad metod att ange kompetensen. Den väsentliga uppgiften måste i stället bli, framhöll föredraganden, att söka lagfästa vad som enligt rådande rättsuppfattning faller inom ramen för församlingens kompetens och att åstadkomma en bättre gränsdragning särskilt mot den borgerliga kommunens olika verksamhetsområden (prop. 1961:70 s. 100).

KL

I 1 kap. 4 § KL finns regler om kommunernas kompetens. Enligt paragrafen får kommunerna själva vårda sina angelägenheter. En särskild kompetensbestämmelse finns för Stockholms läns landstingskommun. Det anges vidare i paragrafen att särskilda bestämmelser finns om vissa angelägenheter som ankommer på kommunerna.

Begreppet "sina angelägenheter" anses fullständigt täcka området för kommunernas verksamhet liksom avgränsningen gentemot uppgifter som ankommer på annan.

Utredningen

Utredningen framhåller att det inte ligger inom ramen för utredningens direktiv att föreslå några sakliga ändringar i kompetensparagrafen. Utredningen har funnit sig förhindrad att ta upp de många önskemål och synpunkter på kompetensfrågor som har aktualiserats inom det kyrkokommunala området. Utredningen betonar att kompetensparagrafen är olika utformad på borgerligt och på kyrkligt håll. Församlingsstyrelselagens kompetensparagraf har till skillnad från kommunallagens formen av en exklusiv uppräkningsform.

Utredningen erinrar om att uttrycken "efter vad i denna lag närmare bestämmes" och "såvitt icke handhavandet därav enligt gällande författningar tillkommer annan" inte fördes över från 1953 års kommunallag till KL, eftersom de ansågs överflödiga. Enligt utredningen bör uttrycket "sina angelägenheter" vara tillräckligt klarläggande även på den kyrkliga sidan och någon särskild ytterligare avgränsning inte nödvändig. Utredningen föreslår att kompetensområdet för kyrkokommunerna blir oförändrat och att kompetensreglerna i den nya lagen i princip utformas på samma sätt som i LFS. Utredningen hänvisar till det som föredraganden anförde i propositionen om LFS. Det innebär enligt utredningen att det även i fortsättningen kommer att föreligga en skillnad mellan den kyrkliga och den borgerliga kommunallagen.

Remissyttrandena

Det stora flertalet remissinstanser tillstyrker den kompetensbestämmelse som utredningen föreslår eller lämnar den utan erinran. Ett par remissinstanser framställer emellertid önskemål om en utredning och precisering av de kyrkliga kommunernas kompetens. Några få remissinstanser ifrågasätter om bemyndigandet för regeringen att ålägga en borgerlig kommun att anskaffa eller vårda begravningsplats står i överenskommelse med RF:s föreskrifter om lagform för viktigare normer rörande kommunerna.

Sveriges kommunaljuridiska förening tar upp frågan om samfällighetsbildning och menar att det klart bör framgå av lagtexten att församlingskompetensen minskas i motsvarande utsträckning som samfälligheten erhåller kompetens. Enligt föreningen är uttrycket "sina angelägenheter" inte tillräckligt klarläggande.

Hovrätten för Västra Sverige kritiserar den föreslagna bestämmelsen att en borgerlig kommun skall anskaffa eller vårda begravningsplats, om regeringen beslutar det. Hovrätten framhåller att föreskrifter om kommunernas befogenheter och åligganden meddelas i lag enligt 8 kap. 5 § regeringsformen och att den aktuella frågan inte omfattas av undantagen från detta krav i 8 kap. 7 § RF. Hovrätten föreslår att den aktuella frågan regleras i en särskild lag. Svenska kommunförbundet och Sveriges kommunaljuridiska förening ifrågasätter också om bemyndigandet för regeringen att ålägga en borgerlig kommun att anskaffa eller vårda begravningsplats stämmer överens med bestämmelserna i 8 kap. 5 och 7 §§ RF.

När det gäller att ålägga en borgerlig kommun att anskaffa eller vårda begravningsplats anser domkapitlet i Göteborg att beslut liksom tidigare bör föreligga för varje särskilt fall. Domkapitlet framhåller att detta bör klart framgå av den nya ordalydelsen.

Domkapitlet i Karlstad uttalar att en formell översyn av kompetensparagrafen är önskvärd. Enligt domkapitlet har det ibland påtalats att befolkningen i medelåldern har blivit bortglömd i bestämmelsen i 2 § 1 mom. andra stycket b) LFS. Domkapitlet anser att motsvarande bestämmelse i den nya lagen bör kunna ges en bättre formulering. Liknande synpunkter framförs av stiftsrådet i Stockholms stift.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund framhåller att det saknas anledning att ändra formuleringarna i kompetensparagrafen trots flera påpekanden från församlingarna.

Överväganden

Paragrafen har i huvudsak utformats i enlighet med utredningens förslag. Liksom utredningen anser jag att den metod som används i LFS för att ange den kyrkokommunala kompetensen bör komma till användning även i den nya lagen. Paragrafen innehåller alltså en allmän kompetensregel och en

uppräknig, med förhållandevis vida formuleringar, av församlingsangelägenheterna. Den avses inte innebära någon saklig ändring i förhållande till vad som nu gäller i fråga om församlingarnas kompetens.

I fråga om utformningen av den allmänna kompetensregeln i första stycket delar jag utredningens uppfattning att det inte är lämpligt att behålla bestämmelsen om att församlingens kompetens inte omfattar angelägenheter som ankommer på annan. I uttrycket "sina angelägenheter" ligger enligt min mening en tillräcklig avgränsning av församlingens kompetensområde gentemot såväl icke-kyrkokommunala organs som kyrkliga samfälligheters uppgiftsområden.

Vad härefter gäller uppräknigen av församlingsangelägenheter överensstämmer punkt 1, bortsett från att den inte omfattar begravningsplats, och punkt 4 helt med 2 § 1 mom. andra stycket a) resp. c).

Församlingens befogenheter i fråga om att anskaffa och vårda begravningsplats behandlas i punkt 2. I regeringens skrivelse till 1982 års allmänna kyrkomöte (1982:5) om begravningsverksamheten begärde regeringen kyrkomötets yttrande över betänkandet (SOU 1981:36) Begravningsverksamheten och remissyttrandena över betänkandet. I skrivelsen anförde jag att betänkandet tillsammans med remissyttrandena kunde läggas till grund för ett principiellt ställningstagande till det framtida huvudmannaskapet för begravningsverksamheten. Kyrkomötet borde emellertid ge sin mening till känna innan statsmakterna tog ställning till frågan. I skrivelsen berörde jag därför mera allmänt de förslag som utredningen om begravningsverksamheten har lagt fram. Mot bakgrund av att de flesta remissinstanserna förordat ett fortsatt kyrkligt huvudmannaskap ansåg jag det ligga närmast till hands att överväga de förslag som utredningen lagt fram inom ramen för detta alternativ. Utredningens förslag gällde dels ansvaret för dem som står utanför svenska kyrkan, dels olika frågor som hänger samman med ekonomi och organisation. Som framgår av skrivelsen till kyrkomötet delar jag utredningens uppfattning att det är främst inom dessa områden som det är angeläget att åtgärder vidtas. Några av de lösningar som utredningen föreslog kräver lagstiftningsåtgärder. Kyrkomötet förordar alternativet fortsatt kyrkligt huvudmannaskap för begravningsverksamheten (TU 1982:4, kskr 1982:7). I fråga om de åtgärder som bör vidtas inom ramen för detta alternativ delar kyrkomötet i huvudsak utredningens uppfattning. Med hänvisning till vad som anförts i regeringens skrivelse till kyrkomötet och till kyrkomötets yttrande förordar jag ett fortsatt kyrkligt huvudmannaskap för begravningsverksamheten. Med ett sådant ställningstagande saknas anledning att ändra den grundläggande bestämmelsen om församlingens befogenheter i fråga om anskaffande och vård av begravningsplats. Vad beträffar de ytterligare frågor som utredningen har övervägt inom ramen för alternativet fortsatt kyrkligt huvudmannaskap anser jag att frågan om eventuella lagstiftningsåtgärder bör tas upp i ett senare sammanhang.

I punkt 2 finns även motsvarigheten till bestämmelsen i 2 § 2 mom. LFS

om regeringens rätt att besluta att begravningsplats skall anskaffas eller vårdas av borgerlig kommun. Bestämmelsen bör, som domkapitlet i Göteborg har påpekat, liksom hittills uttryckligen ange att regeringsbeslut och skyldighet för borgerlig kommun att svara för begravningsplats skall avse varje särskilt fall. Några remissinstanser har ifrågasatt om bestämmelsen är förenlig med regeln i 8 kap. 5 § regeringsformen om att föreskrifter om kommunernas åligganden skall meddelas i lag. Jag kan för min del inte finna att en sådan konflikt uppkommer. Borgerligt kommunala begravningsplatser finns i tre kommuner. I Stockholm förvaltas huvuddelen av begravningsplatserna av kommunen. Tranås kommun är huvudman för en begravningsplats och Solna kommun kommer att förvalta en begravningsplats som skall anläggas. Regeringen fattar beslut i varje sådant fall för sig. Regeringens åläggande har inte karaktär av normbeslut utan av förvaltningsbeslut. Det är inte fråga om att meddela föreskrifter. Detta understryks av att regeringens beslut enligt bestämmelsen skall avse särskilt fall.

Punkt 3 har utformats på ett sätt som skiljer sig något från utformningen av motsvarande punkt i 2 § 1 mom. LFS och i utredningens förslag. 1982 års allmänna kyrkomöte har behandlat en motion om ändring i 2 § 1 mom. andra stycket b LFS. Enligt motionen borde bestämmelsen avse åtgärder för att främja gudstjänstliv, kyrklig undervisning och utbildning, evangelisation och diakoni. Kyrkomötets andra tillfälliga utskott delade motionärernas uppfattning att det vore önskvärt att bestämmelsen fick en mera tidsenlig formulering (2 TU 1982:16). Enligt utskottet kan det finnas skäl att föra in begreppen evangelisation och diakoni i kompetensparagrafen. Tillsammans med kyrklig undervisning beskriver dessa begrepp riktigare församlingarnas uppgift att främja kyrklig förkunnelse i övrigt samt kristen verksamhet bland barn och ungdom, ålderstigna, sjuka och andra som är i behov av omvårdnad. Utskottet ställer sig tveksamt till förslaget att utbildning ingår som ett särskilt begrepp i kompetensparagrafen. Enligt utskottet kan det däremot ifrågasättas om inte begreppet själavård bör tas in i paragrafen. Kyrkomötet har i skrivelse till regeringen (kskr 1982:23) anhängit om en ändring av 2 § LFS i enlighet med vad utskottet har förordat. För egen del anser jag att den nu diskuterade punkten i kompetensparagrafen i stort har en lämplig utformning. Att införa begreppen kyrklig undervisning, evangelisation, diakoni och själavård i den nya lagen innebär enligt min mening ingen förbättring i förhållande till den nuvarande mera konkreta beskrivningen. I den nyss nämnda motionen till kyrkomötet och i några remissyttranden påpekas att människor i medelåldern saknas i uppräknningen. För att det tydligare än f. n. skall framgå att församlingarna får främja kristen verksamhet även inom denna kategori och för att ge punkten en mera tidsenlig utformning har uttrycket "andra, som äro i behov av omvårdnad" bytts ut mot "andra, som behöver kyrkans tjänster".

Fjärde stycket har ingen motsvarighet i vare sig LFS eller utredningens förslag. Pastorat är egentligen församlingsprästs tjänstgöringsområde. Pas-

toraten har emellertid i flera lagar och andra författningar, t. ex. lagen (1970:940) om kyrkliga kostnader, lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord och folkbokföringsförordningen (1967:198) ålagts att svara för en rad olika uppgifter. Om en församling utgör ett pastorat, s. k. enförsamlingspastorat, är församlingen skyldig att i denna egenskap fullgöra de uppgifter som åligger pastoratet. Om två eller flera församlingar bildar ett pastorat skall de enligt 3 § 1 mom. första stycket LFS och dess motsvarighet i 1 kap. 4 § första stycket den nya lagen utgöra en kyrklig samfällighet för att handha de angelägenheter som enligt lag eller annan författning ankommer på pastoratet. För tydlighets skull har i fjärde stycket i förevarande paragraf tagits in en bestämmelse om skyldigheten för församling som ensam utgör ett pastorat att svara för pastoratsangelägenheterna.

4 § Om två eller flera församlingar bildar ett pastorat skall de, om regeringen inte bestämmer annat, utgöra en kyrklig samfällighet som har hand om de angelägenheter som enligt lag eller annan författning ankommer på pastoratet.

En sådan samfällighet får även ha hand om andra ekonomiska församlingsangelägenheter, om regeringen beslutar det. Ett sådant beslut får meddelas endast om församlingarna har samtyckt till det eller åtgärden är påkallad av ett allmänt behov.

Församlingar får även i övrigt bilda en kyrklig samfällighet för en eller flera ekonomiska församlingsangelägenheter, om regeringen beslutar det. För ett sådant beslut gäller de förutsättningar som anges i andra stycket.

I paragrafen finns de grundläggande föreskrifterna om kyrkliga samfälligheter. Paragrafen motsvarar 3 § 1 mom. LFS.

LFS

Enligt 3 § 1 mom. första stycket LFS skall två eller flera församlingar som bildar ett pastorat, om regeringen inte bestämmer annat, utgöra en kyrklig samfällighet som handhar de angelägenheter som enligt lag och författning ankommer på pastoratet. Enligt andra stycket får en sådan samfällighet även ha hand om andra församlingsangelägenheter av ekonomisk natur, om regeringen beslutar det. Ett sådant beslut får meddelas endast om församlingarna har samtyckt till det eller om det är påkallat av ett betydande allmänt behov. I tredje stycket föreskrivs att församlingar även annars får bilda en kyrklig samfällighet för att handha en eller flera ekonomiska församlingsangelägenheter. Beslut att bilda en sådan samfällighet fattas av regeringen. Beslutet får meddelas endast under de förutsättningar som anges i andra stycket, dvs. om församlingarna har samtyckt till det eller om det är påkallat av ett betydande allmänt behov.

Utredningen

Utredningen föreslår att bestämmelserna i 3 § 1 mom. LFS förs över till den nya lagen och att en saklig ändring därvid görs.

Utredningen framhåller att samfällighetsbildning har skett i stor omfattning under senare år. Samfälligheterna har i allmänhet tillkommit genom att församlingarna har samtyckt till det, men en viss samfällighetsbildning med inslag av tvång har även förekommit. Det har emellertid också enligt utredningen inträffat att en tänkt samfällighetsbildning har stoppats därför att samtycke inte förelegat från samtliga församlingar. I ett sådant fall fordras det att samfällighetsbildningen är påkallad av ett allmänt behov som skall vara betydande. Ett sådant behov har enligt utredningen inte alltid ansetts föreligga, och frågan om samfällighetsbildningen har därför fått förfalla. Enligt utredningens mening bör därför möjligheterna att bilda kyrkliga samfälligheter vidgas något. Utredningen föreslår att detta sker genom att uttrycket "betydande" inte används i paragrafen om kyrkliga samfälligheter i den nya lagen. Utredningen betonar att samfällighetsbildning även i framtiden i första hand bör ske på grund av de berörda församlingarnas samtycke. Om samtycke från samtliga församlingar inte föreligger, bör regeringen enligt utredningen kunna besluta att en samfällighet skall bildas om det är påkallat av ett allmänt behov.

Remissyttrandena

Remissopinionen är splittrad när det gäller förslaget att utöka möjligheterna att tvångsvis bilda kyrkliga samfälligheter. Några remissinstanser framhåller att det är en fördel om större och mera rationella enheter kan bildas. Andra remissinstanser menar att de enskilda församlingarnas inflytande över sin egen situation minskas på ett oacceptabelt sätt, om utredningens förslag genomförs. En närmare precisering av förutsättningarna för att mot en församlings vilja bilda en samfällighet anses i vart fall önskvärd.

Kammarkollegiet tillstyrker livligt att ordet "betydande" inte överförs till den nya lagen. Samfällighetsbildning skall självfallet även i framtiden i första hand ske efter samtycke från de berörda församlingarna. Men enligt kollegiets erfarenhet är det av stort värde att en kyrklig samfällighet, i de fall då det föreligger ett allmänt behov härav, kan bildas även utan att sådant samtycke föreligger från varje församling.

Länsstyrelsen i Malmöhus län, domkapitlet i Skara och stiftsnämnden i Skara stift tillstyrker också ändringen. Stiftsnämnden i Skara hoppas att ändringen skall medföra en ökning av antalet samfälligheter, även om tvångsbildning hittills inte har varit och inte heller framgent bör vara den normala vägen för samfällighetsbildning. Enligt stiftsnämnden torde samfällighetsbildning vara den bäst framkomliga vägen att i dag klara de problem

som är förbundna med de små enheterna i den lokala kyrkliga förvaltningen. Enligt domkapitlet i Skara finns det emellertid en gräns för hur stora församlingar och samfälligheter bör vara. I de allra största församlingarna blir avståndet mellan församlingens medlemmar och förtroendevalda för stort. Möjligheten till effektivt församlingsarbete minskar också. Det är enligt domkapitlet inte önskvärt att det i församlingar och samfälligheter byggs upp en tung och omfattande administration som har skett i de borgerliga kommunerna.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund understryker vikten av att samfällighetsbildning i framtiden i första hand även fortsättningsvis sker med berörda församlingars samtycke.

Domkapitlet i Karlstad avstyrker inte den föreslagna ändringen i fråga om samfällighetsbildning men finner det önskvärt att det genom uttalanden i motiven eller på annat sätt preciseras vilka synpunkter som skall vara vägledande i sådana fall. Domkapitlet i Stockholm motsätter sig inte heller att möjligheterna till tvångssamfälligheter vidgas något. Eftersom ett allmänt behov alltid torde kunna uppvisas när det gäller samfällighet, är dock frågan om inte vidgningen går längre än nödvändigt. Principen om särskild återhållsamhet vid kommunala tvångsbildningar bör enligt domkapitlet fortfarande på något sätt få uttryck i lagen.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län och Svenska kyrkans centralråd för evangelisation och församlingsarbete anser inte att utredningen har anfört tillräckliga skäl för den föreslagna utvidgningen av möjligheten att tvångsvis bilda kyrkliga samfälligheter. Länsstyrelsen påpekar att samfällighetsbildning med rådande ordning ändå har skett i stor omfattning under senare år. Domkapitlet i Linköping avstyrker också utredningens förslag. Domkapitlet anser att församlingarna bör ha ett avgörande inflytande även i fortsättning- en vid samfällighetsbildning och att ändringen av bestämmelserna inte leder till ökat lokalt inflytande.

Överväganden

Paragrafen har i allt väsentligt utformats i enlighet med utredningens förslag. Den innehåller, med undantag på ett par punkter, samma regler om bildande av kyrkliga samfälligheter som 3 § 1 mom. LFS. Jag delar således utredningens uppfattning att möjligheten att bilda en kyrklig samfällighet även om alla församlingarna inte har samtyckt till det bör vidgas något. Enligt andra och tredje styckena blir det möjligt att utvidga en pastoratssamfällighets kompetens resp. att bilda en kyrklig samfällighet, trots att inte alla församlingarna samtyckt till det, om åtgärden är påkallad av ett allmänt behov. Det ställs alltså inte längre något krav att det allmänna behovet skall vara betydande. Den nya bestämmelsen syftar främst till att underlätta en samfällighetsbildning i de fall då denna medför uppenbara fördelar för de berörda församlingarna men någon eller några enstaka av dem inte önskar

delta i samfälligheten. Samfällighetsbildning mot en församlings vilja torde även i framtiden komma att ske endast undantagsvis. Det normala bör vara att samtliga berörda församlingar samtycker till åtgärden.

I andra och tredje styckena har möjlighet öppnats för regeringen att delegera viss beslutsbefogenhet i fråga om samfälligheterna.

5 § I Stockholms kommun skall de territoriella församlingarna utgöra en kyrklig samfällighet.

Samfälligheten skall handha frågor om

1. kostnaderna för kontanta avlöningsförmåner åt präster och kyrkomusiker,
2. vården av egendom som är avsedd att täcka de under 1 angivna kostnaderna, samt
3. den allmänna och den särskilda kyrkoavgiften.

Samfälligheten får bevilja en församling anslag motsvarande högst kostnaderna för kontanta avlöningsförmåner åt annan personal än präster och kyrkomusiker samt fyra femtedelar av kostnaderna för att anskaffa och vårda kyrka, församlingshus, pastorsexpedition och tjänstebostäder.

Samfälligheten får även ha hand om andra ekonomiska frågor, om de är gemensamma för samtliga församlingar.

På uppdrag av en församling får samfälligheten även med bindande verkan för församlingen genom kollektivavtal eller på annat sätt enhetligt reglera anställningsvillkoren för de arbetstagare i församlingens tjänst, vilkas villkor inte skall fastställas av statlig myndighet. Samfälligheten får förbehålla sig sådan rätt när den beviljar en församling anslag till avlöningskostnader.

6 § I Göteborgs kommun skall de territoriella församlingarna utgöra en kyrklig samfällighet för alla ekonomiska församlingsangelägenheter.

I dessa paragrafer behandlas Stockholms resp. Göteborgs kyrkliga samfälligheter. Paragraferna motsvarar 3 § 2 mom. resp. 3 mom. LFS.

LFS

Enligt 3 § 2 mom. LFS skall de territoriella församlingarna i Stockholm utgöra en kyrklig samfällighet med uppgift att handha vissa angelägenheter som nämns i momentet. Stockholms kyrkliga samfällighet är en s. k. partiell samfällighet.

Enligt 3 § 3 mom. LFS skall de territoriella församlingarna i Göteborg utgöra en kyrklig samfällighet med uppgift att handha alla församlingsangelägenheter av ekonomisk natur. Göteborgs kyrkliga samfällighet utgör en s. k. total ekonomisk samfällighet.

Utredningen

Utredningen föreslår inga sakliga ändringar i bestämmelserna för Stockholms resp. Göteborgs kyrkliga samfällighet.

Remissyttrandena

Ett par remissinstanser ifrågasätter om de särskilda reglerna för de kyrkliga samfälligheterna i Stockholm och Göteborg bör behållas i en ny lag.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund anser att särreglerna för Stockholm och Göteborg bör utgå. Enligt förbundet bör emellertid samfälligheterna i Stockholm och Göteborg ha möjlighet att behålla nuvarande ordning och former. Förbundet anser att lagförslagets generella regler, som inte passar dessa samfälligheter, bör jämkas så att de passar in i deras speciella förhållanden. Enligt förbundet kan övergångsbestämmelser eventuellt förekomma. Förbundet framhåller att sådana inte får hindra samfälligheterna i Stockholm och Göteborg att själva begära hos regeringen att få ändra sin organisation.

Sveriges kyrkokamerala förening ifrågasätter också om speciella bestämmelser för Stockholms resp. Göteborgs kyrkliga samfällighet behövs i den nya lagstiftningen. Enligt föreningen bör vissa bestämmelser föras över till övergångsbestämmelser. Föreningen framhåller att det fordras en lagändring för den händelse Stockholms kyrkliga samfällighet önskar bilda en total ekonomisk samfällighet.

Kammarkollegiet föreslår att begreppen Stockholms kommun och Göteborgs kommun används, eftersom Stockholm och Göteborg inte är några entydiga begrepp.

Överväganden

För Stockholms och Göteborgs kyrkliga samfälligheter gäller enligt LFS särskilda bestämmelser. Det har inte ingått i utredningens uppdrag att gå in på frågan om vilken organisation samfälligheterna lämpligen bör ha i framtiden. Utan en närmare utredning, som berörda församlingar och samfälligheter får ta ställning till, är jag inte beredd att föreslå att särbestämmelserna för Stockholms och Göteborgs kyrkliga samfälligheter tas bort. Några ändringar i sak i förhållande till LFS har därför, bortsett från omnämmandet av den särskilda kyrkoavgiften i 5 § 3, inte gjorts i de bestämmelser som tagits in i förevarande paragrafer. Den särskilda kyrkoavgiften, som pastorat med lönetillgångar skall betala till kyrkofonden, ingår i det nya system för ekonomisk utjämning inom svenska kyrkan som riksdagen och allmänna kyrkomötet beslutade om våren 1982 (prop. 1981/82:158, KU 1981/82:28, rskr. 1981/82:309 och skr 1982:8, KLU 1982:7, kskr 1982:11).

7 § En församlings beslutanderätt utövas av kyrkofullmäktige eller på kyrkostämman.

Förvaltning och verkställighet ankommer på kyrkorådet och övriga nämnder. Nämnderna bereder även ärenden som skall avgöras av fullmäktige eller stämman. För en sådan uppgift kan tillsättas en särskild beredning bestående av en eller flera personer.

Fullmäktige eller stämman får uppdra åt kyrkorådet eller annan nämnd att i fullmäktiges eller stämmans ställe fatta beslut i vissa grupper av ärenden, i den mån annat inte följer av lag eller annan författning. Ett sådant uppdrag får inte avse ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt.

I paragrafen regleras kompetensfördelningen mellan kyrkofullmäktige resp. kyrkostämman och nämnderna. Paragrafen motsvarar 4 § LFS.

LFS

I 4 § LFS anges att en församlings beslutanderätt utövas av kyrkofullmäktige eller på kyrkostämma och att förvaltning och verkställighet tillkommer församlingens kyrkoråd och övriga nämnder.

KL

Enligt 1 kap. 5 § KL utövas kommuns beslutanderätt av kommunfullmäktige. Förvaltning och verkställighet ankommer på kommunstyrelsen och övriga nämnder.

I 1 kap. 5 § KL anges vidare bl. a. att nämnderna har beredningsuppgifter och att fullmäktige kan tillsätta särskilda beredningar. En beredning kan vara permanent och ha till uppgift att under en längre tid bereda vissa ärenden eller grupper av ärenden som skall avgöras av fullmäktige. Beredningen kan också ha en mera tillfällig prägel och vara tillsatt för att bereda något eller några bestämda ärenden. KL innehåller i kapitlet om fullmäktige vissa bestämmelser som rör beredningarna (2 kap. 5, 15–16, 23 och 29 §§ KL). I övrigt beslutar fullmäktige i princip fritt om beredningars sammansättning, arbetsformer etc. En beredning kan bestå av en eller flera personer.

Kommunfullmäktige får enligt 1 kap. 5 § fjärde stycket KL uppdra åt styrelsen eller annan nämnd att i fullmäktiges ställe besluta i viss grupp av ärenden. Ett sådant uppdrag får inte avse ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt. Det betonades i förarbetena till KL att en delegationsregel får ses som ett juridiskt klargörande av vad som redan gällde, dvs. av den praxis som hade utvecklats i kommunerna, och att de beslut som skall vara möjliga att delegera skall avse endast rutinärenden. Delegationsrätten måste ha en klar avgränsning, eftersom det annars finns risk för att fullmäktiges ställning urholkas och att styrelsens ställning ytterligare förstärks i förhållande till fullmäktige. Delegationsmöjligheten bör framgå direkt av lagen och det bör så långt möjligt fastställas allmänna principer som klargör delegationens omfattning. Fullmäktiges ställning som högsta beslutande organ bör stärkas. Alla viktigare finansiella beslut liksom alla beslut av principiell eller generell natur måste därför fattas av de beslutande organen. Styrelsen och nämnderna skall inte utan direkt stöd av ett konkret utformat beslut eller ett delegationsbemyndigande av fullmäktige

kunna fatta beslut i ärenden som skall avgöras av fullmäktige. Delegation av fullmäktiges beslutanderätt skall endast kunna riktas till styrelsen eller annan nämnd och inte till tjänstemän eller enskilda förtroendevalda. Delegationsrätten, som främst skall gälla s. k. rutinärenden, bör tillämpas med stor restriktivitet. Ett viktigt hjälpmedel när det gäller att fastställa vilka ärenden som skall anses vara av rutinkaraktär kan vara s. k. normalreglementen för styrelsen som upprättas av bl. a. Svenska kommunförbundet. Inom den angivna ramen för delegationsinstitutet bör det vara möjligt att beakta de enskilda kommunernas varierande behov av att utnyttja möjligheterna till delegation (KU 1976/77:25 s. 15–18).

Enligt 1 kap. 5 § tredje stycket får i kommunerna inrättas partssammansatta organ med uppgift att svara för viss beredning, förvaltning och verkställighet inom styrelses eller andra nämnders verksamhetsområden. De partssammansatta organen består av företrädare för kommunen och för arbetstagarerna. Möjligheten att inrätta partssammansatta organ tillkom genom en lag om ändring i KL som trädde i kraft den 1 juli 1979 (SFS 1979:409).

Utredningen

Utredningen diskuterar kyrkostämmans för- och nackdelar. Utredningen har stannat för att kyrkostämman bör finnas kvar.

En regel om beredning med samma innebörd som den som finns i 1 kap. 5 § KL kan enligt utredningen tänkas medföra komplikationer på grund av kyrkoherdens ställning som självskriven ledamot i kyrkorådet. Beredningens förslag måste dock, påpekar utredningen, passera kyrkorådet innan det läggs fram för det beslutande organet. Kyrkoherden får därigenom tillfälle att ta del av materialet i kyrkorådet. Det bör även anmärkas att kyrkoherden ensam kan utgöra en beredning. Beredningens uppgifter får naturligtvis inte inkräkta på kyrkorådets särskilda befogenheter enligt 5 kap. 2 §. En bestämmelse om beredning motsvarande den i 1 kap. 5 § KL bör enligt utredningen därför införas i den nya lagen.

Utredningen föreslår att en bestämmelse om delegation av beslutanderätt från kyrkofullmäktige till kyrkorådet eller annan nämnd tas in i den nya lagen. I fråga om principerna för och omfattningen av delegationen bör enligt utredningen gälla detsamma som uttalades i förarbetena till KL.

Utredningen konstaterar att det f. n. inte finns möjlighet att inrätta partssammansatta organ på det kyrkokommunala området. Frågan om en sådan möjlighet skall skapas utreds av kommittén (Kn 1978:02) för medbestämmandefrågor. Något förslag om regler beträffande partssammansatta organ på det kyrkokommunala området lägger utredningen därför inte fram.

Remissyttrandena

Domkapitlet i Uppsala finner det angeläget när det gäller delegation att lagen slår fast att delegationens omfattning och ärendenas beskaffenhet skall anges i reglemente eller särskilt beslut. Domkapitlet i Göteborg anser det positivt att det beslutande organets delegationsrätt i viss mån preciseras. Enligt domkapitlet hindras därigenom missbruk av delegationsrätten. Stiftsnämnden i Uppsala förutsätter att den föreslagna regleringen av fullmäktiges möjligheter att delegera beslutanderätt inte kommer att innebära att handläggningstiden för pastoratets ärenden förlängs.

Överväganden

I enlighet med vad jag har förordat i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3) slås i paragrafens första stycke fast att en församlings beslutanderätt utövas av kyrkofullmäktige eller på kyrkostämma. Frågan om när en församlings beslutanderätt skall utövas på det ena eller det andra sättet regleras i följande paragraf.

Kyrkorådets och övriga nämnders funktion som beredningsorgan och möjligheten att tillsätta särskilda beredningar kommer nu till klart uttryck genom bestämmelsen i andra stycket, som utformats enligt utredningens förslag.

Jag anser i likhet med utredningen det angeläget att bestämmelser om möjligheten till delegation och begränsningarna däri införs också på det kyrkokommunala området. Bestämmelserna, som stämmer överens med motsvarande föreskrifter i KL, har tagits in i tredje stycket i denna paragraf. Däremot anser jag det inte nödvändigt att lagen uttryckligen kräver att delegationsrättens omfattning preciseras i reglemente eller i särskilt beslut.

Frågan om inrättande av partssammansatta organ i de kyrkliga kommunerna utreds f. n. av kommittén (Kn 1978:02) för medbestämmandefrågor. Utredningens resultat bör avvaktas innan ställning tas i frågan. Bestämmelsen i 1 kap. 5 § tredje stycket KL om partssammansatta organ i de borgerliga kommunerna har därför inte getts någon motsvarighet i det förevarande lagförslaget.

8 § I församlingar med över 500 röstberättigade invånare skall beslutanderätten utövas av kyrkofullmäktige. Detta skall dock inte gälla församlingar som ingår i Göteborgs kyrkliga samfällighet. Om regeringen beslutar det, skall det inte heller gälla en församling som ingår i annan kyrklig samfällighet än som avses i 4 § första stycket.

Om antalet röstberättigade invånare i en församling med kyrkofullmäktige har gått ned till 500 eller därunder, skall beslutanderätten fortfarande utövas av kyrkofullmäktige. Fullmäktige får dock besluta att församlingens beslutanderätt skall utövas på kyrkostämma.

En församling med 500 röstberättigade invånare eller därunder får uppdra

beslutanderätten åt kyrkofullmäktige. Förslag om att upphäva ett sådant beslut får inte väckas i kyrkofullmäktige förrän tre år har förflutit sedan ledamöterna i fullmäktige började sin tjänstgöring.

Beslut om att införa eller avskaffa kyrkofullmäktige skall tillämpas från och med året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättas nästa gång. Länsstyrelsen och domkapitlet skall genast underrättas om beslutet.

I denna paragraf finns bestämmelser om förutsättningarna för att beslutanderätten i en församling skall kunna utövas av ett representativt organ, dvs. kyrkofullmäktige. Paragrafen motsvarar 5 § LFS.

LFS

Enligt 5 § 1 mom. LFS skall beslutanderätten i en församling med över 1 000 invånare utövas av kyrkofullmäktige. Detta gäller dock inte församlingar som ingår i Göteborgs kyrkliga samfällighet. Om regeringen för ett särskilt fall så beslutar skall det inte heller gälla annan församling, som ingår i en annan kyrklig samfällighet än som avses i 3 § 1 mom. första stycket LFS, dvs. en s. k. obligatorisk pastoratssamfällighet. Har en församling kyrkofullmäktige och har invånarantalet nedgått till 1 000 eller därunder skall beslutanderätten fortfarande utövas av kyrkofullmäktige, om fullmäktige inte beslutar annat. I 2 mom. föreskrivs att en församling med 1 000 invånare eller därunder får uppdra beslutanderätten åt kyrkofullmäktige. Förslag om att upphäva ett sådant beslut får inte väckas i kyrkofullmäktige förrän tre år förflutit sedan fullmäktige började sin verksamhet. Om förslaget godkänns skall det tillämpas från utgången av det år då allmänna fullmäktigval förrättas nästa gång. Enligt 3 mom. skall länsstyrelsen och domkapitlet genast underrättas om beslut om att införa eller avskaffa kyrkofullmäktige.

Utredningen

Utredningen föreslår att den nuvarande gränsen på 1 000 invånare för att en församling skall ha kyrkofullmäktige sänks till 500 invånare. Förslaget innebär att frågan huruvida beslutanderätten i en församling skall utövas av kyrkofullmäktige skall bedömas med utgångspunkt i antalet röstberättigade invånare. Enligt utredningen leder sänkningen till att ett större antal församlingar än hittills skall utse kyrkofullmäktige.

Överväganden

I den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3) har jag förordat att gränsen för införande av kyrkofullmäktige i en församling bör sänkas och sättas vid 500 röstberättigade invånare. Första stycket i förevarande paragraf har utformats i enlighet härmed.

Liksom hittills bör det ankomma på församlingarna själva att besluta att kyrkofullmäktige skall införas, även om antalet röstberättigade invånare inte uppgår till det angivna gränstalet, eller att fullmäktige skall avskaffas när underlaget har sjunkit under detta tal. Beslut om att införa eller avskaffa kyrkofullmäktige får sättas i kraft endast vid årsskiftet efter ordinarie fullmäktigval. Härigenom undviks nyval och förkortade mandatperioder.

9 § I en kyrklig samfällighet för alla ekonomiska församlingsangelägenheter utövas beslutanderätten av samfällighetens kyrkofullmäktige. I annan kyrklig samfällighet utövas beslutanderätten av församlingsdelegerade.

Förvaltning och verkställighet i en samfällighet ankommer på kyrkorådet och övriga nämnder. Nämnderna bereder även ärenden som skall avgöras av fullmäktige eller delegerade. Bestämmelserna i 7 § andra och tredje styckena om beredning och om uppdrag att i fullmäktiges eller kyrkostämmans ställe fatta beslut i vissa frågor tillämpas även i samfällighet.

I paragrafen anges vilket organ som utövar beslutanderätten i en kyrklig samfällighet. Vidare anges kompetensfördelningen mellan kyrkofullmäktige resp. församlingsdelegerade och nämnderna. Paragrafen motsvarar 6 § LFS.

LFS

I 6 § LFS föreskrivs att beslutanderätten i Stockholms kyrkliga samfällighet utövas av församlingsdelegerade. Detsamma gäller i andra samfälligheter som inte handhar alla församlingsangelägenheter av ekonomisk natur. I Göteborgs kyrkliga samfällighet, liksom i andra samfälligheter som handhar alla ekonomiska församlingsangelägenheter, utövas beslutanderätten av samfällighetens kyrkofullmäktige. Förvaltning och verkställighet i en samfällighet ankommer på kyrkorådet och övriga nämnder.

Utredningen

Utredningen föreslår inga sakliga ändringar i bestämmelserna om beslutanderätten i kyrkliga samfälligheter. I fråga om nämnderna innebär utredningens förslag däremot vissa nyheter. Sålunda skall nämnderna bereda ärenden som skall avgöras av fullmäktige eller delegerade. Vidare skall föreskrifterna i 7 § andra och tredje styckena om beredning och om uppdrag att i fullmäktiges ställe fatta beslut i vissa frågor tillämpas även i samfällighet.

Överväganden

Paragrafen har utformats i enlighet med utredningens förslag. Av första stycket framgår att beslutanderätten i en kyrklig samfällighet som handhar alla församlingsangelägenheter av ekonomisk natur, utövas av samfällighe-

tens kyrkofullmäktige. Beslutanderätten i annan kyrklig samfällighet, dvs. partiella samfälligheter, utövas av församlingsdelegerade. I andra stycket föreskrivs att förvaltning och verkställighet i en samfällighet ankommer på kyrkoråd och övriga nämnder. Vidare gäller att nämnderna bereder ärenden som skall avgöras av fullmäktige eller delegerade. Den ordning som föreskrivs i 7 § andra och tredje styckena om beredning och om uppdrag att i fullmäktiges eller kyrkostämmans ställe fatta beslut i vissa frågor bör enligt min mening gälla också i kyrkliga samfälligheter. En hänvisning till ifrågavarande bestämmelser har därför tagits in i paragrafen. I fråga om de sakliga skälen för denna ordning hänvisas till specialmotiveringen till 7 §.

Enligt 7 § LFS får regeringen meddela särskilda föreskrifter om tillämpningen av lagen med avseende på kyrklig samfällighet eller beträffande handläggningen av ärenden som är gemensamma för två eller flera församlingar, vilka inte utgör en kyrklig samfällighet. Utredningen har utan närmare motivering föreslagit att 7 § LFS flyttas över till den nya lagen som 1 kap. 10 § i utredningsförslaget. Enligt min uppfattning behövs det inte någon bestämmelse av denna innebörd. Den är överflödigt, eftersom regeringen enligt 8 kap. 13 § RF har rätt att meddela föreskrifter om verkställighet av lag. Någon motsvarighet till 7 § LFS har därför inte tagits in i den nya lagen.

10 § I samband med beslut om att bilda en kyrklig samfällighet får regeringen bestämma att beslutanderätten i samfälligheten skall utövas av indelningsdelegerade till dess indelningsändringen träder i kraft. Om sådana delegerade finns bestämmelser i lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade.

I paragrafen anges hur beslutanderätten utövas i en kyrklig samfällighet i samband med en indelningsändring. Paragrafen motsvarar 6 a § LFS.

Enligt 6 a § LFS kan regeringen i samband med förordnande om bildande av en kyrklig samfällighet föreskriva att beslutanderätten i samfälligheten skall utövas av indelningsdelegerade till dess indelningsändringen träder i kraft. I paragrafen erinras vidare om att det finns särskilda bestämmelser om sådana delegerade. Bestämmelserna i förevarande paragraf har i enlighet med utredningens förslag utan sakliga ändringar förts över från LFS till den nya lagen.

2 kap. Kyrkofullmäktige

Detta kapitel innehåller bestämmelser om antalet ledamöter i de beslutande församlingarna, suppleanter, rösträtt, valbarhet, rätt till ledighet, mandattid, ordförande, sammanträdestid, kungörelse om sammanträde, suppleants tjänstgöring, beslutförhet, jäv, närvarorätt vid sammanträde, anhängiggörande, beredningstväng, omröstningar och opinionsundersökningar, fortsatt sammanträde, bordläggning, föredragningsordning, proposi-

tionsordning och omröstning, proportionellt valsätt, interpellation och enkel fråga, protokoll, reservationsrätt, vården av kyrkofullmäktiges handlingar, offentlighet vid sammanträde, ersättning och arbetsordning. Kapitlet innehåller vidare ett flertal specialbestämmelser för kyrkofullmäktige i kyrklig samfällighet. Kapitlet motsvarar i huvudsak 2 kap. LFS.

Församling

1 § Kyrkofullmäktige beslutar hur många ledamöter i fullmäktige som skall utses. Antalet skall bestämmas till ett udda tal och till minst

15 i församling med 5 000 röstberättigade invånare eller därunder,

19 i församling med över 5 000 till och med 10 000 röstberättigade invånare,

25 i församling med över 10 000 röstberättigade invånare.

I församling i Stockholms kommun skall antalet ledamöter i fullmäktige bestämmas till ett udda tal och till minst

15 i församling med 10 000 röstberättigade invånare eller därunder,

19 i församling med över 10 000 till och med 20 000 röstberättigade invånare,

25 i församling med över 20 000 till och med 40 000 röstberättigade invånare,

29 i församling med över 40 000 röstberättigade invånare.

När fullmäktige skall utses första gången, beslutar kyrkostämman om antalet ledamöter i fullmäktige.

Vid tillämpningen av första och andra styckena skall som röstberättigad anses den som har upptagits i gällande röstlängd.

Beslutar fullmäktige om ändring av antalet ledamöter, tillämpas beslutet först när val i hela riket av fullmäktige förrättas nästa gång. Beslutet skall fattas före utgången av april månad valåret. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om antalet ledamöter i kyrkofullmäktige. Paragrafen motsvarar 8 § 1–3 mom. LFS.

LFS

Enligt 8 § 1 mom. LFS skall antalet kyrkofullmäktige i församlingarna i Stockholm bestämmas i förhållande till folkmängden så att en församling med 10 000 invånare eller därunder utser 15–25, en församling med över 10 000 t. o. m. 20 000 invånare utser 20–30, en församling med över 20 000 t. o. m. 40 000 invånare utser 25–35 samt en församling med över 40 000 invånare utser 30–40. I andra församlingar bestäms antalet kyrkofullmäktige enligt 2 mom. i förhållande till folkmängden så att en församling med 2 000 invånare eller därunder utser 15–20, en församling med över 2 000 t. o. m. 5 000 invånare utser 15–25, en församling med över 5 000 t. o. m. 10 000 invånare utser 20–30 samt en församling med över 10 000 invånare utser 25–40. Kyrkofullmäktige beslutar enligt 3 mom. hur många fullmäktige som skall utses. När fullmäktige skall utses första gången skall kyrkostämman

fatta beslutet. Länsstyrelsen skall underrättas om beslutet. Om beslut har fattats om att ändra antalet fullmäktige, skall församlingen till utgången av det år då allmänna fullmäktigval skall förrättas nästa gång företrädas av fullmäktige till det antal som bestämts tidigare.

KL

I KL finns bestämmelserna om antalet ledamöter i kommunfullmäktige och landsting i 2 kap. 1 §. Enligt lagrummet skall antalet ledamöter bestämmas till ett udda tal. Vidare skall antalet bestämmas i förhållande till antalet röstberättigade invånare i kommunen eller landstingskommunen. Till skillnad från LFS anges i KL endast ett visst minimiantal ledamöter som skall utses. I 2 kap. 1 § andra stycket KL föreskrivs också att som röstberättigad skall anses den som har upptagits i gällande röstlängd. Lagrummet innehåller även bestämmelser om fullmäktiges beslut om ändring av antalet ledamöter.

Utredningen

Utredningen konstaterar att viktiga skillnader föreligger mellan LFS och KL. Sålunda saknas i LFS bestämmelsen i KL om att antalet ledamöter i fullmäktige skall vara ett udda tal. I LFS finns vidare kvar bestämmelser om maximiantal ledamöter, vilka har avskaffats på den borgerliga sidan. Antalet fullmäktige bestäms i LFS i förhållande till folkmängden, medan antalet ledamöter i kommunfullmäktige bestäms i förhållande till antalet röstberättigade invånare i kommunen.

Utredningen föreslår att antalet ledamöter i kyrkofullmäktige bestäms till ett udda tal. Utredningen anger minimalt enligt KL:s system. I likhet med vad som gäller vid riksdagsvalet och kommunalvalen föreslår utredningen att antalet mandat i kyrkofullmäktige sätts i relation till antalet röstberättigade. Genom dessa förslag sker en anpassning till KL:s regler.

Remissyttrandena

Domkapitlet i Göteborg anser att förslaget att inte maximera antalet ledamöter i kyrkofullmäktige torde sakna praktisk betydelse eftersom det kan antas att antalet ledamöter ändå begränsas med hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna. Domkapitlet föreslår dock att begränsningen av antalet ledamöter behålls som en säkerhetsåtgärd.

Av principiella skäl sammanhängande med att svenska kyrkans församlingsvård i enlighet med folkkyrkotanken riktar sig till alla som bor inom en

församling oavsett kyrkotillhörighet bör enligt domkapitlet i Stockholm minsta antalet kyrkofullmäktige som hittills ställas i förhållande till antalet invånare i församlingen.

Överväganden

Det bör liksom hittills ankomma på kyrkofullmäktige att inom vissa angivna ramar besluta hur många ledamöter i fullmäktige som skall utses. Jag förordar en anpassning till KL:s regler i denna del. Jag godtar sålunda utredningens förslag att antalet ledamöter bestäms till ett udda tal och att minimala anges på det sätt som utredningen har föreslagit. Jag delar utredningens uppfattning att antalet mandat i kyrkofullmäktige skall bestämmas med hänsyn till antalet röstberättigade vid val till kyrkofullmäktige. Härigenom sker en anpassning till vad som efter RF:s förebild enligt KL gäller i de borgerliga kommunerna. En principiellt viktig konsekvens på den kyrkliga sidan blir att minsta antalet fullmäktige skall bestämmas under hänsynstagande till kyrkotillhörigheten i församlingen.

I andra stycket föreskrivs särskilda minimala för församlingarna i Stockholms kommun. Föreskriften att kyrkostämman skall besluta om antalet ledamöter i kyrkofullmäktige när fullmäktige skall utses första gången behålls och placeras i tredje stycket. I likhet med vad som gäller enligt KL skall som röstberättigad anses den som har upptagits i gällande röstlängd.

Bestämmelsen i femte stycket om verkan av ett beslut om ändring av antalet ledamöter i kyrkofullmäktige har förts över från 8 § 3 mom. LFS. Ett sådant beslut tillämpas första gången i samband med nästa val i hela riket av kyrkofullmäktige. Kyrkofullmäktige bör fatta beslutet i god tid före valet och skall göra det senast före utgången av april månad valåret. Valmyndigheterna och partierna behöver få besked om antalet mandat i så god tid att de hinner med förberedelsearbetet inför valet.

2 § För ledamöterna i kyrkofullmäktige skall utses suppleanter.

Fullmäktige bestämmer det antal suppleanter som skall ligga till grund för tillämpningen av bestämmelserna i 43 § lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval om utseende av suppleanter. Antalet skall utgöra en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti får i församlingen. Om det därvid uppkommer ett brutet tal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Länsstyrelsen skall genast underrättas om fullmäktiges beslut.

När kyrkofullmäktige skall utses första gången, beslutar kyrkostämman om antalet suppleanter.

Paragrafen innehåller bestämmelser om suppleanter för ledamöterna i kyrkofullmäktige. Den motsvarar 8 § 4 mom. LFS.

Enligt 8 § 4 mom. LFS får kyrkofullmäktige besluta att suppleanter skall utses för fullmäktige. Fullmäktige bestämmer antalet suppleanter till en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti får i församlingen. Om det uppkommer ett brutet tal vid beräkningen skall talet

avrundas till närmast högre hela tal. Länsstyrelsen skall underrättas om beslutet. Vidare anges i paragrafen att ett sådant beslut skall fattas av kyrkostämman, när kyrkofullmäktige skall utses första gången.

Enligt 2 kap. 2 § KL skall suppleanter utses för ledamöterna i kommunfullmäktige. Fullmäktige bestämmer antalet suppleanter. De får vara högst hälften av det antal platser som varje parti får. Brutet tal skall avrundas till närmast högre hela tal. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

I den allmänna motiveringen (avsnitt 2.4) har jag förordat att ett obligatoriskt suppleantsystem införs även för kyrkofullmäktige. Denna paragraf har utformats så att den i huvudsak stämmer överens med 2 kap. 2 § KL.

3 § Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige har den som är kyrkobokförd i församlingen, är medlem av svenska kyrkan och har uppnått arton års ålder senast på valdagen. Den som är omyndigförklarad av domstol har dock inte rösträtt. Den som inte är svensk medborgare har rösträtt endast om han eller hon har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Varje röstberättigad har en röst.

Den som är kyrkobokförd i en icke-territoriell församling har inte rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige i annan församling.

Frågan huruvida rösträtt enligt första och andra styckena föreligger avgörs på grundval av en före valet upprättad röstlängd.

I denna paragraf finns bestämmelser om rösträtten vid kyrkofullmäktigvalen. Paragrafen motsvarar 9 § LFS.

Rösträtt vid val av kyrkofullmäktige och suppleanter har enligt 9 § LFS den som är kyrkobokförd i församlingen, är medlem av svenska kyrkan och har uppnått 18 års ålder senast på valdagen. Den som är omyndigförklarad av domstol har dock inte rösträtt. Varje röstberättigad har en röst. Vidare gäller att den som inte är svensk medborgare har rösträtt endast om han har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Den som är kyrkobokförd i icke-territoriell församling har inte rösträtt vid val av kyrkofullmäktige och suppleanter i en annan församling. Frågan huruvida rösträtt föreligger skall avgöras på grundval av de röstlängder som enligt vallagen (1972:620) och lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval upprättas före valet.

Bestämmelserna i 2 kap. 3 § KL om rösträtt skiljer sig i princip endast i ett hänseende från motsvarande bestämmelser i LFS. Enligt 9 § LFS krävs för rösträtt vid kyrkofullmäktigvalen medlemskap i svenska kyrkan.

Enligt utredningen bör kravet på medlemskap i svenska kyrkan självfallet behållas. Utredningen föreslår inte några sakliga ändringar av rösträttsbestämmelserna i 9 § LFS. Bestämmelserna har i enlighet med utredningens förslag förts över till den nya lagen med några språkliga och redaktionella ändringar.

4 § Ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige väljs bland dem som uppfyller villkoren för rösträtt enligt 3 § första och andra styckena.

Den som innehar tjänst som biskop är inte valbar till ledamot eller suppleant. Den som är anställd hos församlingen och som i egenskap av föredragande hos kyrkorådet eller på grund av andra uppgifter som hör till tjänsten har den ledande ställningen bland församlingens tjänstemän är inte heller valbar.

Om en ledamot eller en suppleant upphör att vara valbar, förfaller hans eller hennes uppdrag genast. Fullmäktige skall befria en ledamot eller en suppleant från uppdraget, om han eller hon vill avgå och särskilda skäl inte talar emot det.

I denna paragraf finns bestämmelser om valbarhet till ledamot eller suppleant i kyrkofullmäktige. Paragrafen motsvarar 10 § LFS.

LFS

Enligt 10 § LFS väljs kyrkofullmäktige och suppleanter bland dem som uppfyller villkoren för rösträtt. Landshövding, länsöverdirektör, avdelningschef vid länsstyrelse och biskop får dock inte utses till kyrkofullmäktig eller suppleant. Om en kyrkofullmäktig eller suppleant efter valet upphör att vara valbar, skall han genast frånträda sitt uppdrag. I paragrafen anges dessutom att den som har uppnått 60 års ålder får avsäga sig uppdrag att vara kyrkofullmäktig eller suppleant. Annars får han inte avsäga sig ett sådant uppdrag, om han inte uppger något hinder som fullmäktige godkänner.

KL

Enligt 2 kap. 4 § KL väljs ledamöter och suppleanter i fullmäktige bland dem som uppfyller villkoren för rösträtt. Liksom enligt LFS är landshövding, länsöverdirektör och avdelningschef vid länsstyrelse inte valbara till ledamot eller suppleant. Enligt KL är inte heller den som är anställd hos kommunen och som i egenskap av föredragande hos kommunstyrelsen eller på grund av andra uppgifter som hör till tjänsten har den ledande ställningen bland kommunens tjänstemän valbar. Om ledamot eller suppleant upphör att vara valbar, förfaller hans uppdrag genast. Fullmäktige skall befria ledamot eller suppleant från hans uppdrag, om han vill avgå och särskilda skäl inte talar emot det.

Valbarhetsbedömningen skall enligt vad som framhölls i kommunallagspropositionen (prop. 1975/76:187 s. 348) göras oberoende av vad som framgår av röstlängden. Valbarhetshindret för vissa chefstjänstemän vid länsstyrelse behövs i nya KL. Förvaltningslagens jävsbestämmelser ansågs inte kunna ersätta hindret. Skälet för att behålla valbarhetshindret, nämligen länsstyrelsens uppgift som besvärinstans och tillsynsmyndighet, betraktades fortfarande som giltigt. Valbarhetshindret för den ledande tjänstemannen hos kommunen behövs också. Det kan inte alltid utan vidare sägas vem som

är den ledande tjänstemannen. Denna fråga får lösas genom föreskrift i instruktion e. d. för vederbörande tjänsteman.

I fråga om rätten att avsäga sig uppdraget att vara kommunfullmäktige eller suppleant framhölls i kommunallagspropositionen att den grundläggande principen är att det föreligger skyldighet att ta emot ett kommunalt förtroendeuppdrag och att inneha uppdraget under hela mandatperioden. Det kan dock anses orimligt att tvinga den som inte längre kan eller vill delta i kommunalt arbete att stå kvar. Fullmäktige kan också godkänna vilket hinder som helst. I praktiken förekommer det knappast att fullmäktige avslår en begäran om att få avgå. Kravet på fullmäktiges godkännande kan dock ha en reell uppgift att fylla t. ex. om flera ledamöter i obstruktionssyfte samtidigt begär att få avgå. Avsägelse bör kunna vägras även när de kommunala organens funktion skulle äventyras, om en ledamot lämnar uppdraget. Utformningen av bestämmelsen i KL gjorde det inte nödvändigt att behålla en särskild regel om att den som uppnått 60 års ålder har rätt att avgå.

Utredningen

Valbarhetsbedömningen skall enligt utredningen göras på samma sätt som på den borgerliga sidan, dvs. oberoende av vad som framgår av röstlängden. Utredningen föreslår på denna punkt ett förtydligande i valbarhetsparagrafen i den nya lagen.

Valbarhetshindren för biskopar och länsstyrelsetjänstemän bör enligt utredningen behållas.

Utredningen konstaterar att någon motsvarighet till valbarhetshindret för kommunens ledande tjänsteman inte finns i LFS och att föredraganden i propositionen med förslag till lag om församlingsstyrelse (prop. 1961:70) som skäl härför anförde bl. a. att någon fullt jämförbar befattningshavare sällan finns i församlingarna (s. 165). Församlingar och i än högre grad kyrkliga samfälligheter har numera i en del fall relativt stora staber av fast anställda tjänstemän. Det är därför enligt utredningen befogat med en regel om valbarhetshinder i fråga om cheftjänstemannen hos församlingen. Församlingspräster bör dock fortfarande vara valbara med hänsyn till deras roll i församllingslivet och till att de bör ta del i fullmäktiges arbete.

I fråga om avsägelseätten bör enligt utredningen liknande skäl kunna anföras på den kyrkliga sidan som på den borgerliga. Utredningen föreslår därför på denna punkt en anpassning till KL.

Remissyttrandena

Många remissinstanser behandlar valbarhetsparagrafen. Flertalet remissinstanser godtar paragrafens utformning. I fråga om valbarhetshindret för

församlingens ledande tjänsteman framförs önskemål om precisering av vem som avses med hindret.

Enligt utredningens förslag skall i överensstämmelse med vad som gäller enligt KL landshövding, länsöverdirektör och avdelningschef vid länsstyrelse inte vara valbara till ledamot eller suppleant i kyrkofullmäktige. Kammarrätten i Stockholm kan inte finna att de skäl som har åberopats till stöd för detta undantag från valbarhet längre är bärande. Länsstyrelsen är varken besvärinstans i kommunalbesvärsmål eller tillsynsmyndighet i förhållande till de kyrkliga organen. Kammarrätten menar att det förhållandet att länsstyrelsen är sammanräkningsmyndighet i fråga om val av kyrkofullmäktige knappast synes kunna tillmätas någon betydelse i sammanhanget. Kammarrätten föreslår att undantaget slopas eftersom avvikelse från den allmänna valbarheten bör föreskrivas endast när skäl talar för det. Även länsstyrelsen i Jönköpings län ifrågasätter behovet av valbarhetshindret för vissa kategorier länsstyrelsetjänstemän.

Kammarrätten framhåller vidare att det i både kommunala och kyrkliga sammanhang inte sällan måste vara svårt att utan vidare avgöra vem som är att anse som den ledande tjänstemannen i församlingen. Det kan enligt kammarrätten från saklig synpunkt vara svårförståeligt varför inte, om undantag från valbarhet verkligen anses påkallat, förbudet skall avse alla tjänstemän i ledande ställning. Kammarrätten sätter därför i fråga om inte det kyrkliga sammanhanget undantaget kan utgå. Länsstyrelsen i Jönköpings län och domkapitlet i Uppsala anser att undantaget kan medföra tolknings- och svårigheter. Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund föreslår att bestämmelsen formuleras om så att det klart framgår att med ledande tjänstemän avses kyrkokommunalt tillsatta befattningshavare. Kammarrätten i Stockholm anser att kyrkoherden, som ju också är en ledande tjänsteman i församlingen, bör undantas från valbarhet till kyrkofullmäktige i den egna församlingen.

Kammarkollegiet framhåller att församlingsprästerna i strikt juridisk mening inte är anställda hos församlingen, eftersom de innehar statligt reglerade tjänster som tillsatts av domkapitlet eller regeringen. Kollegiet anser att det förtydligande om församlingsprästs valbarhet som utredningen föreslår är onödigt. Kollegiet inser emellertid att det kan behövas ett förtydligande till undvikande av missförstånd. Kollegiet föreslår att ordet "dock" stryks. Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund och Sveriges kyrkokommunala förening anser att hela meningen bör utgå.

Stiftsrådet i Linköpings stift föreslår som ytterligare valbarhetsvillkor att den som skall väljas till kyrkofullmäktig eller suppleant måste vara döpt.

Överväganden

I paragrafens första stycke föreskrivs att ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige skall väljas bland dem som uppfyller villkoren för rösträtt

enligt 3 § första och andra styckena. De allmänna valbarhetsvillkor som nu gäller bör enligt min mening inte ändras. Hänvisningen till nämnda lagrum avser att tydligt markera att valbarhetsbedömningen skall göras oberoende av vad som framgår av röstlängden, dvs. på samma sätt som på den borgerligt kommunala sidan.

I andra stycket anges vilka som inte är valbara till kyrkofullmäktig eller suppleant. Att biskop inte skall vara valbar råder enighet om. Jag ansluter mig till den uppfattningen, eftersom biskopen på ämbetets vägnar utövar uppsikt över församlingarna i stiftet. Av lagtexten bör framgå att bestämmelsen avser biskop som är i aktiv tjänst.

En del remissinstanser ifrågasätter däremot om valbarhetshinder bör finnas för de länsstyrelsetjänstemän som anges i utredningens förslag. Som skäl för att behålla valbarhetshindret för dem i KL åberopades länsstyrelsens uppgift om besvär- och tillsynsmyndighet. Prövningen av kommunalbesvärs mål – även kyrkokommunala mål – har fr. o. m. år 1981 flyttats över till kammarrätterna (prop. 1979/80:105, KU 1979/80:46, rskr 1979/80:270, SFS 1980:273). Församlingarnas verksamhet står inte under länsstyrelsernas tillsyn. Enligt min mening finns det inte någon saklig grund att längre undanta de nämnda länsstyrelsetjänstemännen från valbarhet vid kyrkofullmäktigval. Eftersom sådana begränsningar bör göras endast i särskilt motiverade undantagsfall, föreslår jag att valbarhetshindret för dem i LFS inte förs över till den nya lagen.

Med hänvisning till utvecklingen inom större församlingar och samfälligheter, där det numera ofta finns en stab av fast anställda tjänstemän, har utredningen föreslagit att bestämmelsen i 2 kap. 4 § andra stycket KL om att chefstjänstemannen i kommunen inte är valbar skall få en motsvarighet i den nya församlingsstyrelselagen. Flera remissinstanser har i sina yttranden över förslaget understrukit svårigheten att avgöra vilken tjänsteman som intar den ledande ställningen. Jag vill då framhålla att bestämmelsen i KL inte syftar på cheferna för speciella grenar inom förvaltningen och inte heller på heltidsengagerade förtroendemän. Hindret skall inte vara tillämpligt på mer än en tjänst hos kommunen. Överför man detta till det församlingskommunala området, kan det enligt min mening bli fråga om valbarhetshinder endast för en sådan tjänsteman hos en församling som innehar chefsposten i den centrala förvaltningen. Jag vill understryka, att det här rör sig enbart om församlingskommunalt anställda. Jag anser inte att kyrkoherden eller övriga församlingspräster, vilka för sin ämbetsutövning är ansvariga inför domkapitlet, intar en sådan ställning till församlingen att de inte skulle kunna vara valbara till kyrkofullmäktige. Jag förordar alltså att särskilda valbarhetshinder i lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter föreskrivs endast för innehavare av biskopstjänst samt för den som innehar den ledande ställningen bland kyrkokommunala tjänstemän i församlingen.

I likhet med några av remissinstanserna anser jag att det av utredningen föreslagna förtydligandet att församlingspräster är valbara inte behövs.

Bestämmelserna i tredje stycket om verkan av valbarhetens upphörande och rätt till avsägelse från uppdraget stämmer helt överens med 2 kap. 4 § tredje stycket KL.

5 § Ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige eller beredning har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

I denna paragraf finns en bestämmelse om rätt till ledighet från anställning för ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige eller beredning. I LFS finns ingen motsvarighet till denna bestämmelse.

KL

I 2 kap. 5 § KL finns däremot en bestämmelse om rätt till ledighet från anställning för ledamot och suppleant i fullmäktige eller beredning. I kommunallagspropositionen framhöll föredraganden att rätten till ledighet borde garanteras i lag med hänsyn till att det inte är bara en rättighet utan också en skyldighet att åta sig ett kommunalt förtroendeuppdrag (prop. 1975/76:187 s. 230). Bestämmelsen markerar betydelsen av de stora insatser i samhällets tjänst som de många medborgare utför som åtar sig kommunala förtroendeuppdrag. Vidare framhöll föredraganden att bestämmelsen syftar till att – utan detaljerade lagregler – ge en yttersta formell garanti för att förtroendeuppdrag skall kunna fullgöras oberoende av inom vilken sektor av samhället man är yrkesverksam. I propositionen utvecklades också vad begreppet kommunalt förtroendeuppdrag borde omfatta. Bestämmelsen om rätt till ledighet anvisar inte lösningar på diverse praktiska problem som kan uppkomma, t. ex. den ekonomiska ersättningen. Föredraganden ansåg att kostnader som uppstår för den förtroendevalda genom uppdraget i princip borde betalas av kommunen. Frågor som rör den förtroendevaldas anställningsvillkor, arbetsförhållanden, ersättare m. m. borde enligt föredraganden regleras avtalsvägen efter behov.

Utredningen

Utredningen anser att de kyrkokommunalt förtroendevalda bör tillförsäkras samma rätt till ledighet från anställning och samma ersättningsförmåner som de borgerligt förtroendevalda. Utredningen föreslår en anpassning till KL:s bestämmelse om rätt till ledighet.

Remissyttrandena

Förslaget om rätt till ledighet för att fullgöra kyrkokommunala uppdrag tillstyrks eller lämnas utan crinran av remissinstanserna.

Överväganden

Bestämmelsen om rätt till ledighet från anställning för ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige eller beredning är en saklig nyhet. Bestämmelsen är utformad efter förebild av 2 kap. 5 § KL. I likhet med utredningen och remissinstanserna anser jag alltså att de kyrkokommunalt förtroendevalda skall garanteras rätt till ledighet från anställning på samma sätt som de borgerligt förtroendevalda.

6 § Ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige väljs för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det år då valet har skett.

I denna paragraf regleras kyrkofullmäktiges mandattid. Paragrafen motsvarar delvis 11 § LFS.

LFS

I 11 § LFS föreskrivs att kyrkofullmäktige och suppleanter väljs för tre år räknat fr. o. m. den 1 januari året näst efter det då valet har skett. Om ett val har skett första gången och det inte har ägt rum under ett år då allmänna val av fullmäktige förrättas, skall valet dock inte avse längre tid än till utgången av det år då sådana allmänna val skall äga rum nästa gång.

KL

Ledamöter och suppleanter i kommunfullmäktige väljs enligt 2 kap. 6 § för tre tjänstgöringsår räknat fr. o. m. den 1 november det år då valet har skett. För Stockholms kommun gäller en specialregel. Där börjar tjänstgöringstiden den 15 oktober valåret.

Mandatperioden utgör sålunda tre tjänstgöringsår räknat från periodens början. I KL har ett snabbare valgenomslag genomförts än som gällde tidigare. Skälet för reformen var att det ansågs otillfredsställande att en politisk majoritet som grundar sig på ett val som hölls tre år tidigare får sitta kvar och genom sitt beslut om budgeten påverka verksamheten för året efter ett nytt val. Ett snabbare valgenomslag ansågs kunna vitalisera den politiska debatten i kommunerna och öka partiernas möjligheter att inför medborgarna markera sina handlingslinjer i det program inför det kommande året som budgeten utgör. Om ett val leder till majoritetsskifte kan den nya majoriteten således omedelbart påbörja arbetet med att förverkliga sitt program. Med hänsyn till den tid som går åt för att få fram det definitiva valresultatet, för kungörelseförfarandet m. m. bestämdes att mandatperioden skall börja den 1 november valåret. Mandatperioden för kommunernas nämnder börjar, utom i Stockholms kommun, den 1 januari året efter valåret liksom tidigare. Genom att den tillträdande majoriteten först får majoritet i de beslutande organen garanteras att den skall kunna utöva det avgörande inflytandet över politiken i stort.

Utredningen

Utredningen diskuterar frågan om ett snabbare valgenomslag i de kyrkliga kommunerna. Mot bakgrund av att den kyrkliga valdagen kommer ungefär en månad senare än den borgerliga och att valresultatet därigenom föreligger senare, anser utredningen att mandatperioden inte bör ändras på det kyrkokommunala området. Utredningen föreslår att mandattiden för de beslutande organen liksom för de verkställande och förvaltande organen börjar den 1 januari året efter valåret. Utredningen förordar att bestämmelserna i 11 § LFS flyttas över till den nya lagen utan ändringar i sak. I fråga om mandatperioden föreslås alltså inte någon anpassning till KL:s regler.

Remissyttrandena

Många remissinstanser behandlar i sina remissyttranden frågan om mandatperiodens början för kyrkofullmäktige. Utredningens förslag om oförändrad tidpunkt, nämligen den 1 januari året efter valåret, godtas av flertalet remissinstanser. Ett par remissinstanser önskar emellertid att möjligheterna att lägga valdagen tidigare utreds.

Kammarrätten i Stockholm framhåller att enligt förslaget de nyvalda kyrkofullmäktige inte får möjlighet att besluta om budget och skattesats för det närmast följande året till skillnad från vad som gäller på den primärkommunala sidan. Detta är enligt kammarrätten måhända en ofrånkomlig följd av den sena valdagen men är ändå otillfredsställande. Kammarrätten anser det angeläget att det i lämpligt sammanhang övervägs om inte valdagen kan tidigareläggas. Liknande synpunkter framförs av kammarkollegiet.

Länsstyrelsen i Södermanlands län anser att mandatperioden även i fortsättningen bör börja den 1 januari året efter valet. Genom att valdagen ligger mer än en månad efter den borgerliga är det enligt länsstyrelsen nära nog praktiskt omöjligt för länsstyrelsen att snabbare än som nu sker räkna fram resultatet av de kyrkokommunala valen.

Överväganden

Så länge som valdagen för kyrkofullmäktigvalen ligger fast vid tredje söndagen i oktober kan ett snabbare valgenomslag inte genomföras i de kyrkliga kommunerna. I likhet med flertalet remissinstanser godtar jag därför utredningens förslag om oförändrad mandatperiod. Paragrafen har utformats mot bakgrund härav. Det föreskrivs sålunda att ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige väljs för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har skett. I 11 § LFS och i utredningens förslag finns en bestämmelse om mandattiden för de fall då ett fullmäktigval inte har ägt rum det år då val i hela riket av

kyrkofullmäktige förrättas. Bestämmelsen tar sikte på situationen då en församling med kyrkostämma har beslutat att i stället införa kyrkofullmäktige. Jag har i specialmotiveringen till 1 kap. 8 § förordat att beslut om införande av kyrkofullmäktige får sättas i kraft endast vid årsskiftet efter ordinarie fullmäktigval. Bestämmelserna i 1 kap. 8 § har utformats i enlighet härmed. Mot den bakgrunden är den särskilda regeln om mandattid i utredningens förslag överflödigt. Den har inte tagits in i den nya lagen.

7 § I lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval finns bestämmelser om

1. indelning i valdistrikt,
2. valdag, röstlängd, förrättande och avslutande av val samt
3. förfarandet när en ledamot i fullmäktige har avgått före den bestämda tjänstgöringstidens utgång och när en suppleant för en ledamot har inträtt som ledamot i fullmäktige eller av annan anledning har avgått som suppleant.

Paragrafen motsvarar 13 § LFS.

LFS

I 13 § LFS hänvisas till lagen om kyrkofullmäktigval i fråga om kyrklig samfällighets indelning i valkretsar och församlings indelning i valdistrikt samt valdag, röstlängd och vals förrättande och avslutande. Vidare gäller hänvisningen förfarandet när en ledamot i fullmäktige har avgått före tjänstgöringstidens utgång och när en suppleant har inträtt som ledamot eller av annan anledning har avgått som suppleant. Paragrafen fick sin nuvarande lydelse i samband med att vallagstiftningen ändrades år 1981 (prop. 1980/81:170, KU 1980/81:26, rskr 1980/81:392). Dessa ändringar innebar bl. a. att möjligheten att dela in en församling i valkretsar för val av kyrkofullmäktige slopades och att bestämmelserna i 33 § LFS om indelning av kyrkliga samfälligheter i valkretsar fördes över till lagen om kyrkofullmäktigval. Hänvisningen i 13 § LFS redigerades om och utvidgades till att omfatta även kyrklig samfällighets valkretsindelning. Detta skedde efter mönster från hänvisningen till vallagen i 2 kap. 7 § KL.

Utredningen

Utredningen har förordat att möjligheten att dela in församlingar i valkretsar slopas. Utredningens lagförslag innehåller därför inte någon motsvarighet till bestämmelserna i 12 § LFS om församlingsindelning i valkretsar vid val av kyrkofullmäktige.

Möjligheten att dela in kyrkliga samfälligheter i valkretsar skall emellertid behållas. Utredningen föreslår att bestämmelserna förs över till lagen om kyrkofullmäktigval. Enligt utredningen medför denna åtgärd att det behövs en hänvisning i den nya lagen om att en kyrklig samfällighet kan indelas i valkretsar.

Överväganden

Förslaget att slopa möjligheten till valkretsindelning av församlingar och att flytta över bestämmelserna om valkretsindelning av kyrkliga samfundigheter till lagen om kyrkofullmäktigval har, som jag nyss sagt, redan genomförts.

Bestämmelserna i 13 § LFS har förts över till förevarande paragraf med undantag av hänvisningen till bestämmelserna i lagen om kyrkofullmäktigval om indelning i valkretsar. Denna hänvisning som avser kyrkliga samfundigheter har placerats i det avsnitt i detta kapitel som avser sådana samfundigheter (31 §).

8 § Kyrkofullmäktige väljer för den tid som fullmäktige bestämmer bland sina ledamöter en ordförande och en eller två vice ordförande. Till dess valen har förrättats, utövas ordförandeskapet av den som har varit ledamot längst tid. Om två eller flera har varit ledamöter lika länge, har den äldsta av dem företräde.

Om varken ordföranden eller vice ordförande kan närvara vid ett sammanträde, utser fullmäktige en annan ledamot att för tillfället föra ordet.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om val av ordförande och vice ordförande i kyrkofullmäktige. Paragrafen motsvarar 14 § LFS.

LFS

Kyrkofullmäktige väljer enligt 14 § första stycket LFS varje år för nästkommande kalenderår bland sig en ordförande och en vice ordförande. Fullmäktige kan besluta att även en andre vice ordförande skall utses. Underrättelse om valen tillsammans med de valdas namn och postadress skall genast sändas till länsstyrelsen för att tas in i länskungörelserna. Även domkapitlet skall underrättas. Vid sammanträde som hålls med de nyvalda fullmäktige under år då allmänna val av fullmäktige har ägt rum skall den som väljs till ordförande för nästkommande år vara ordförande. Innan valet har förrättats skall den som fullmäktige särskilt utser vara ordförande. Om både ordförande och vice ordförande är hindrade att komma till ett fullmäktigsammanträde, får fullmäktige utse någon annan ledamot att föra ordet för tillfället. Innan valet har skett är den till tjänstgöringstiden äldste fullmäktige ordförande. Om två eller flera har lika lång tjänstgöringstid, skall den äldste av dem vara ordförande.

KL

Enligt 2 kap. 8 § KL väljer fullmäktige för den tid som fullmäktige bestämmer bland sina ledamöter en ordförande och en eller två vice ordförande. Fullmäktige bestämmer alltså själva mandatperiodens längd för presidieposterna. Paragrafen innehåller också kompletterande bestämmel-

ser om vem som skall utöva ordförandeskapet till dess valen har förrättats. Därigenom blir det klart vem som skall utfärda kallelse till de nyvalda fullmäktiges första sammanträde. Vidare föreskrivs att fullmäktige kan utse en annan ledamot att för tillfället föra ordet, om varken ordföranden eller vice ordförande kan närvara vid ett fullmäktigsammanträde. Bestämmelser om vem som skall föra ordet tills tillfällig ordförande har utsetts kan placeras i fullmäktiges arbetsordning. Någon bestämmelse härom finns därför inte i KL. I samband med kommunallagsreformen togs också skyldigheten att anmäla ordförandeval till länsstyrelsen bort.

Utredningen

Utredningen föreslår att kyrkofullmäktige liksom kommunfullmäktige skall ha rätt att bestämma mandatperiodens längd för presidieposterna i fullmäktige. Enligt utredningens förslag skall mandatperioden för kyrkofullmäktige börja den 1 januari året efter det år då valet har skett. Utredningen framhåller att detta datum är det tidigaste då mandatperioden för presidieposterna i kyrkofullmäktige kan ta sin början. Vidare framhåller utredningen att denna period självfallet inte kan omfatta längre tid än den som kyrkofullmäktigledamöterna själva har blivit valda, dvs. tre år. Enligt utredningen behövs på det kyrkliga området liksom på det borgerligt kommunala området regler om vem som skall föra ordet dels innan de nyvalda fullmäktige har utsett ordförande, dels när presidie medlemmarna inte kan närvara vid sammanträde. Utredningen föreslår att reglerna utformas efter KL:s mönster. Skyldigheten att anmäla val till länsstyrelsen och domkapitlet tas enligt utredningsförslaget bort.

Remissyttrandena

Utredningens förslag att slopa den nuvarande skyldigheten att underrätta länsstyrelsen och domkapitlet om ordförandevalen avstyrks av de remissinstanser som har yttrat sig om saken. Domkapitlet i Skara framhåller att domkapitlet och biskopen tämligen ofta har anledning att ta kontakt med ordföranden i kyrkofullmäktige, t. ex. inför förestående visitationer och i ärenden om kyrklig indelning. Enligt domkapitlet underlättar det kontakterna med församlingarna att ha uppgifter om ordförandena tillgängliga. Domkapitlet i Lund framhåller att det råder ett mycket närmare förhållande och samarbete mellan stiftsorganen och församlingarna än mellan länsstyrelsen och kommunerna. Enligt domkapitlet bör skyldigheten kvarstå att underrätta domkapitlet om valet av ordförande åtminstone i kyrkorådet. Endast därigenom har domkapitlet säkerhet för fullständiga och aktuella uppgifter. En liknande uppfattning redovisar Svenska kyrkans personalförbund.

Överväganden

I första stycket föreskrivs att kyrkofullmäktige bland sina ledamöter väljer en ordförande och en eller två vice ordförande. Fullmäktige får själva bestämma för hur lång tid presidieposterna varje gång skall besättas. Denna tid måste självfallet ligga inom ramen för ledamöternas mandatperiod. Vidare föreskrivs i första stycket vem som skall föra ordet till dess kyrkofullmäktige har förrättat ordförandevalen. I likhet med vad som gäller enligt 2 kap. 8 § KL skall uppgiften ankomma på den ledamot som har den längsta tjänstgöringstiden. En bestämmelse för det fallet att två eller flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid föreslås också.

I andra stycket föreskrivs att kyrkofullmäktige får utse en annan ledamot att för tillfället föra ordet, om inte någon i presidiet kan närvara vid ett fullmäktigsammanträde. Någon bestämmelse om vem som skall föra ordet till dess tillfällig ordförande har utsetts behövs enligt min mening inte i lagen. En sådan bestämmelse kan i stället lämpligen placeras i en arbetsordning för fullmäktige.

I likhet med utredningen finner jag det inte nödvändigt att till den nya lagen föra över bestämmelserna om underrättelse till länsstyrelsen och domkapitlet om ordförandevalen. Sådana bestämmelser har sin plats i en arbetsordning för kyrkofullmäktige. Jag återkommer till denna fråga i specialmotiveringen till 2 kap. 30 §.

9 § Kyrkofullmäktige sammanträder enligt den ordning som fullmäktige bestämmer med iakttagande av föreskrifterna i andra stycket samt i 6 kap. 4 § och 7 kap. 6 § om tid för handläggning av vissa ärenden. Sammanträde skall även hållas, när kyrkorådet eller minst en tredjedel av fullmäktiges ledamöter begär det eller ordföranden anser att det behövs.

Vid sammanträde före december månads utgång förrättas val till de befattningar inom församlingen som blir lediga vid årets slut. År då val i hela riket av fullmäktige har ägt rum skall valen förrättas av de nyvalda fullmäktige. Dessa förrättas även andra val som ankommer på fullmäktige och avser tid efter utgången av det nämnda året.

I denna paragraf regleras kyrkofullmäktiges sammanträdestider. Paragrafen motsvarar 16 § LFS.

LFS

Enligt 16 § 1 mom. LFS skall kyrkofullmäktigsammanträden hållas enligt den ordning som fullmäktige bestämmer. Sammanträde skall även hållas när länsstyrelsen eller domkapitlet förordnar om det eller visitationsförrättare, kyrkorådet eller de flesta av fullmäktige begär det eller när ordföranden anser att det är nödvändigt. I paragrafens andra moment föreskrivs att frågan om ansvarsfrihet för det föregående årets förvaltning skall behandlas på sammanträde före utgången av juni månad. Vid sammanträde i oktober månad skall församlingens utgifts- och inkomststat fastställas. Vid sammanträde före december månads utgång skall val förrättas till de befattningar

inom församlingen, vilka blir lediga vid årets slut. Är då allmänna val av kyrkofullmäktige har ägt rum förättas valen av de nyvalda fullmäktige. Dessa förrättar även andra val som ankommer på fullmäktige och som avser tiden efter utgången av det nämnda året.

KL

Enligt 2 kap. 9 § KL sammanträder fullmäktige enligt den ordning som fullmäktige bestämmer. Fullmäktige skall därvid iaktta föreskrifterna i paragrafens tredje stycke samt i 4 kap. 4 § och 5 kap. 6 § om tid för handläggning av vissa ärenden. När styrelsen eller minst en tredjedel av fullmäktiges ledamöter begär det eller ordföranden anser att det behövs skall sammanträde också hållas. I tredje stycket föreskrivs att vid sammanträde före utgången av december månad skall förättas val till de befattningar inom kommunen som blir lediga vid årets slut. Vidare anges att valet under valår skall förrättas av de nyvalda fullmäktige.

Vid kommunallagsreformen slopades rätten för länsstyrelsen att förordna om sammanträde. Bestämmelserna om tidpunkten för budgetsammanträdet och för dechargesammanträdet flyttades av lagtekniska skäl till kapitlen i KL om ekonomisk förvaltning resp. revision.

Utredningen

Utredningen föreslår att fullmäktiges sammanträdestider regleras på samma sätt som i KL. Utredningen föreslår sålunda en rätt för en minoritet av fullmäktiges ledamöter att påkalla sammanträde med fullmäktige. Rätten för länsstyrelsen, domkapitlet och visitationsförrättare att påkalla sammanträde med kyrkofullmäktige slopas. Bestämmelserna om budget- och dechargesammanträdena flyttas enligt utredningens förslag av lagtekniska skäl till kapitlen om ekonomisk förvaltning och revision i den nya lagen.

Remissyttrandena

I fråga om förslaget att slopa rätten för domkapitlet och visitationsförrättare att påkalla sammanträde med kyrkofullmäktige redovisar remissinstanserna en negativ inställning. De godtar däremot i regel att länsstyrelsens rätt att påkalla sammanträde tas bort.

Kammarkollegiet anser att rätten för länsstyrelsen och domkapitlet att påkalla sammanträde med kyrkofullmäktige bör finnas kvar. Denna uppfattning motiverar kollegiet utifrån sin erfarenhet av skilda slag av indelningsärenden och vissa kyrkliga ärenden, exempelvis rörande tjänster och tjänstebostäder, där det är nödvändigt att höra det beslutande organet. Sådana ärenden kan rymma motstridiga intresen och skilda uppfattningar om behovet av ett snabbt ställningstagande från den kyrkliga kommunens sida. Enligt kollegiets mening behöver det inte uppfattas som ett otillbörligt

ingrepp i den kommunala demokratin om länsstyrelsen och domkapitlet alltjämt får rätt att påkalla sammanträde.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län föreslår att domkapitlet och visitationsförrättare även fortsättningsvis skall kunna påkalla fullmäktigsammanträde. Länsstyrelsen erinrar om att domkapitlets och visitationsförrättares rätt att få till stånd kyrkostämman behålls i 3 kap. 5 § andra punkten i utredningens lagförslag. Enligt länsstyrelsens mening finns ingen anledning att göra skillnad på fullmäktige och stämman i denna del. Domkapitlet i Lund och Svenska kyrkans personalförbund menar också att det kan finnas samma skäl för att begära sammanträde med kyrkofullmäktige som med kyrkostämman.

Domkapitlet i Skara framhåller att det finns skillnader mellan en församlings och en kommuns uppgifter. Enligt LFS skall kyrkorådet "beflita sig om det kyrkliga livets vård och förkovran". Med hänsyn härtill föreslår domkapitlet att domkapitlet och visitationsförrättare även i fortsättningen skall ha rätt att påkalla sammanträde med kyrkofullmäktige i likhet med vad som föreslås rörande kyrkostämman.

Överväganden

I första stycket anges att kyrkofullmäktige sammanträder enligt den ordning som fullmäktige bestämmer. Jag anser att ordningen med obligatoriska sammanträden för behandling av vissa ärenden skall behållas. Det gäller sammanträden för behandling av budgeten och av frågan om beviljande av ansvarsfrihet. Som jag återkommer till skall budgeten fastställas före november månads utgång och beslut i frågan om ansvarsfrihet fattas vid sammanträde före utgången av året efter det år som revisionen avser. Hänvisningen till 6 kap. 4 § och 7 kap. 6 § avser dessa tidpunkter.

Regeln om kyrkorådets rätt att begära sammanträde med kyrkofullmäktige behålls. Om kyrkofullmäktiges ordförande bedömer att ett sammanträde behöver hållas, skall han eller hon liksom nu kunna bestämma om det. Efter förebild från KL föreskrivs vidare att en tredjedel av kyrkofullmäktiges ledamöter får rätt att påkalla sammanträde med fullmäktige.

Utredningens förslag att slopa rätten för länsstyrelsen, domkapitlet och visitationsförrättare att påkalla sammanträde med kyrkofullmäktige har fått kritik av en del remissinstanser. Jag kan för egen del inte ansluta mig till denna kritik. Liksom utredningen anser jag att denna rätt nu bör tas bort.

I andra stycket föreskrivs att val till de befattningar inom församlingen som blir lediga vid årets slut skall förrättas vid sammanträde före utgången av december månad. Här avses t. ex. val av nämnder och av presidier i församlingens organ. För tydlighetens skull anges också att valen under valår skall förrättas av de nyvalda fullmäktige.

Bestämmelsen i 15 § LFS att kyrkofullmäktigsammanträde skall hållas på ställe som fullmäktige bestämt är obehövlig och har inte getts någon motsvarighet i den nya lagen.

10 § Kungörelse om sammanträde med kyrkofullmäktige utfärdas av ordföranden. Kungörelsen skall innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet samt om de ärenden som skall behandlas. När sammanträde skall hållas första gången, sedan beslutanderätten har uppdragits åt fullmäktige, utfärdas kungörelsen av den senast valda ordföranden i kyrkostämman.

Kungörelsen skall minst en vecka före sammanträdesdagen anslås på församlingens anslagstavla och inom samma tid sändas med posten till varje ledamot och suppleant i fullmäktige eller på annat tillförlitligt sätt tillställas dem.

Uppgift om tid och plats för sammanträde samt, om fullmäktige har bestämt det, uppgift om de ärenden som skall behandlas skall minst en vecka före sammanträdesdagen införas i en eller flera ortstidningar. Vid sammanträde före december månads utgång avgörs för det följande kalenderåret i vilken eller vilka tidningar sådana tillkännagivanden skall införas. Därvid bör väljas tidningar som genom sin spridning inom olika grupper av församlingsborna bringar tillkännagivandena till de flestas kännedom. Om förslag om att tillkännagivandena skall införas i någon annan ortstidning får minst en tredjedel av rösterna, skall tillkännagivandena införas också i denna tidning.

Om ett ärende fordrar så skyndsamt handläggning att kungörande i den ordning som föreskrivs i andra och tredje styckena inte hinns med, skall kungörelsen med uppgift om ärendet anslås senast vardagen före sammanträdesdagen och på ett tillförlitligt sätt sändas till varje ledamot och suppleant i fullmäktige så tidigt att den kan antas komma honom eller henne till handa inom samma tid.

I denna paragraf behandlas kungörande av sammanträde med kyrkofullmäktige. Paragrafen motsvarar 17 § LFS.

LFS

Enligt 17 § LFS skall kungörelse om tid och ställe för sammanträde med kyrkofullmäktige och de ärenden som skall behandlas anslås på församlingens anslagstavla minst en vecka före sammanträdet. Anslag skall även ske på annan plats om fullmäktige har bestämt det. Kungörelsen skall sändas med posten till varje fullmäktig och suppleant så tidigt att den kan antas komma honom tillhanda senast fyra dagar före sammanträdet. Ordföranden i kyrkofullmäktige eller vid hinder för honom vice ordföranden skall utfärda kungörelsen. När sammanträde skall hållas första gången sedan beslutanderätten har uppdragits åt fullmäktige, skall kungörelsen utfärdas av den senast valda ordföranden eller vice ordföranden i kyrkostämman. Tillkännagivande om tid och plats för sammanträdet skall införas i en eller flera ortstidningar senast en vecka före sammanträdet. Om kyrkofullmäktige har bestämt det, skall tillkännagivandet innehålla uppgift om de ärenden som skall behandlas. Vid sammanträde i december månad skall avgöras för följande år i vilka tidningar tillkännagivandet skall ske. Valet av tidningar bör ske så att tillkännagivandet når de flesta församlingsborna. Om tidningsvalet har varit föremål för omröstning och ett förslag då har fått minst en tredjedel av de

deltagandes röster, skall tillkännagivandet införas också i den tidningen. Om kungörelsen inte har anslagits på annan plats än anslagstavlan eller tillkännagivandet inte har införts i tidning, hindrar detta dock inte att sammanträdet hålls. Om ett ärende fordrar så skyndsam handläggning att sådant kungörande som nu sagts inte hinns med, får sammanträde ändå hållas om kungörelsen med uppgift om ärendet har anslagits senast på vardagen före sammanträdet och sänts med posten till varje fullmäktig och suppleant så tidigt att den kan antas komma honom till handa inom samma tid.

KL

Kungörelsen om sammanträde med kommunfullmäktige utfärdas enligt 2 kap. 10 § KL av fullmäktiges ordförande. Kungörelsen skall innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet samt om de ärenden som skall behandlas. Kungörelsen skall minst en vecka före sammanträdesdagen anslås på kommunens anslagstavla och inom samma tid sändas med posten till varje ledamot och suppleant i fullmäktige. Tillkännagivande om tid och plats för sammanträdet skall också införas i en eller flera ortstidningar senast en vecka före sammanträdesdagen. Om fullmäktige har bestämt det, skall tillkännagivandet också innehålla uppgift om de ärenden som skall behandlas. Vid sammanträde före december månads utgång avgörs för följande kalenderår i vilken eller vilka tidningar sådant tillkännagivande skall införas. Valet av tidningar bör ske så att tillkännagivandet kommer till de flestas kännedom i kommunen. Om tidningsvalet har varit föremål för omröstning och ett förslag då har fått minst en tredjedel av de deltagandes röster, skall tillkännagivandet införas också i den tidningen. Om ett ärende fordrar så skyndsam handläggning att det föreskrivna kungörandet inte hinns med, skall kungörelsen med uppgift om ärendet anslås senast vardagen före sammanträdesdagen och sändas med posten till varje ledamot och suppleant i fullmäktige så tidigt att den kan antas komma honom till handa inom samma tid.

Vice ordföranden i fullmäktige är skyldig att vid förfall för ordföranden se till att kungörelse utfärdas, även om en uttrycklig föreskrift därom saknas. Någon motsvarighet till den särskilda bestämmelsen härom i 1953 års kommunallag togs därför inte in i KL. Bestämmelsen i den äldre lagen om att kungörelsen skall anslås också på annan plats än kommunens anslagstavla, om fullmäktige har bestämt det, ansågs inte heller behövas i KL. Detsamma gäller föreskriften om verkan av brist i tillkännagivandet.

Utredningen

Utredningens förslag till bestämmelser om kungörande av sammanträde med kyrkofullmäktige har utformats med 2 kap. 10 § KL som förebild.

Remissyttrandena

En del remissinstanser riktar kritik mot utformningen av reglerna om kungörande av sammanträde med kyrkofullmäktige i utredningens förslag. Kammarrätten i Stockholm föreslår att de som anges i 2 kap. 14 § andra stycket utredningens lagförslag tillställs kallelse för kännedom. Kammarrätten pekar som exempel på det uppenbara intresset av att den som är revisor hos församlingen underrättas om tidpunkten när behandling skall ske av revisionsberättelse för den verksamhet som hans uppdrag avser. Vidare anser kammarrätten att åtminstone kyrkoherden i församlingen skall underrättas om sammanträdet genom en kopia av kallelsen.

Svenska kommunförbundet framför synpunkter på den av utredningen föreslagna föreskriften att kungörelsen om fullmäktigsammanträdet skall sändas med posten till varje ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige. Förbundet erinrar om att motsvarande regel också gäller för kommunfullmäktige. De reformer inom postväsendet som nyligen genomförts har emellertid enligt förbundet haft till effekt att kostnaderna för expedieringen av kungörelsen fördyrats samtidigt som tidsåtgången för utsändning med posten blivit längre. Till bilden hör att något krav att övriga sammanträdeshandlingar skall tillställas ledamöterna med posten inte finns i kommunallagen. Inte heller finns sådana regler för kommunstyrelsen. I kommunförbundets förslag till reglemente för kommunstyrelsen har efter ändringar år 1979 kallelseförfarandet inte bundits till anlitande av posten. I stället har valfrihet getts i fråga om formerna för utsändningen. Mot bakgrund härav föreslår förbundet att kravet på att kungörelsen skall sändas med posten stryks i KL och att samma ändringar genomförs i församlingsstyrelselagen.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund och Sveriges kommunaljuridiska förening anser också att kravet på att kungörelsen om kyrkofullmäktigsammanträde skall sändas med posten till varje ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige bör slopas.

Överväganden

I likhet med utredningen anser jag att paragrafen bör utformas med kommunallagens bestämmelser som förebild. Paragrafen inleds med att kungörelse om sammanträde med kyrkofullmäktige utfärdas av ordföranden. Föreskriften i LFS att vice ordföranden utfärdar kungörelsen vid hinder för ordföranden har inte förts över till den nya lagen. Det ligger i sakens natur att vice ordföranden är skyldig att vid förfall för ordföranden se till att kungörelse utfärdas. Liksom enligt LFS föreskrivs vidare att kungörelsen skall innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet samt om de ärenden som skall behandlas.

Även i fortsättningen behövs en regel om vem som skall utfärda kungörelsen när en församling med kyrkostämman har inrättat kyrkofull-

mäktige och fullmäktige skall sammanträda första gången. Denna uppgift skall liksom enligt LFS ankomma på den senast valda ordföranden i kyrkostämman.

Kungörelsen skall liksom hittills minst en vecka före sammanträdet anslås på församlingens anslagstavla. Bestämmelsen i LFS om att kungörelsen skall anslås även annorstädes, om kyrkofullmäktige har beslutat det, är överflödigt och har inte förts över till den nya lagen.

Enligt utredningens förslag skall kungörelsen minst en vecka före sammanträdet sändas med posten till varje ledamot och suppleant i fullmäktige. Svenska kommunförbundet, Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund och Sveriges kommunaljuridiska förening kritiserar föreskriften om skyldighet att anlita posten för distribution av kungörelsen. Jag delar deras uppfattning. Syftet med bestämmelsen, som också finns i KL, är att skapa garantier för att kungörelsen på ett betryggande sätt kommer ledamöter och suppleanter i fullmäktige till handa. Härvid är av särskild vikt att ett enhetligt och tillförlitligt förfarande tillämpas. Emellertid bör enligt min mening detta inte utesluta att kallelse bör kunna ske även på annat sätt som uppfyller rimliga krav på tillförlitlighet än genom posten. Jag anser att systemet med obligatorisk postsändning nu bör mjukas upp. Enligt min mening bör i den nya lagen om kyrkliga kommuner öppnas möjlighet att anlita ett annat distributionssätt än posten. Med hänsyn till vad jag nu har förordat har lagtexten utformats så att kungörelsen skall sändas med posten till varje ledamot och suppleant i fullmäktige eller på annat tillförlitligt sätt tillställas dem. Frågan om att göra motsvarande ändring i KL bör övervägas i annat lämpligt lagstiftningssammanhang.

Bestämmelsen i 17 § 1 mom. tredje stycket LFS om annonsering i en eller flera ortstidningar att sammanträde med kyrkofullmäktige skall äga rum har med redaktionella ändringar förts över till den nya lagen och placerats i paragrafens tredje stycke.

I fjärde stycket återfinns bestämmelsen om förkortad kungörelsetid i brådskande ärenden. Den stämmer i sak överens med 17 § 2 mom. LFS och 2 kap. 10 § fjärde stycket KL bortsett från att annat kallelsesätt än posten är tillåtet.

Enligt 17 § 1 mom. fjärde stycket LFS utgör den omständigheten att kungörelse om sammanträde inte har anslagits på annan plats än församlingens anslagstavla eller att tillkännagivande inte har införts i tidning ej hinder för sammanträdet hållande. Denna regel har i enlighet med utredningens förslag inte behållits i den nya lagen. Någon motsvarighet till den finns inte heller i KL. Skälet härtill är att från rättssäkerhetssynpunkt tillräckliga garantier för kungörelsereglernas efterlevnad får anses ligga i möjligheterna att få ett beslut upphävt efter kommunalbesvär.

11 § Om en ledamot i kyrkofullmäktige är förhindrad att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i sammanträdet, inträder i hans eller

hennes ställe den suppleant som enligt den för suppleanterna bestämda ordningen står i tur att tjänstgöra. Vad som har sagts om ledamot gäller även suppleant som har kallats att tjänstgöra eller som tjänstgör i stället för ledamot.

En ledamot, som inställer sig under pågående sammanträde eller till fortsatt sammanträde, har rätt att tjänstgöra även om en suppleant har inträtt i hans eller hennes ställe. Dock får inte en ledamot, som har avbrutit tjänstgöringen vid ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, därefter under samma dag tjänstgöra vid sammanträdet.

En suppleant som har börjat tjänstgöra med stöd av första stycket har företräde framför en annan suppleant, även om denne står i tur att tjänstgöra enligt den för suppleanterna bestämda ordningen. En suppleant, som på grund av att han eller hon är jävig i ett ärende avbryter tjänstgöringen vid ett sammanträde, får åter tjänstgöra sedan ärendet har handlagts.

Om samtliga suppleanter för en ledamot i fullmäktige är förhindrade att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde, inträder i ledamotens ställe den suppleant som enligt den för suppleanterna bestämda ordningen står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den första platsen för partiet. Om en sådan suppleant inte kan tjänstgöra, inträder den suppleant som står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den andra platsen för partiet och så vidare efter samma grund.

I 11 § regleras suppleanternas tjänstgöring. Paragrafen motsvarar 17 a § LFS.

LFS

Om en kyrkofullmäktig eller en behörigen kallad suppleant inte kan inställa sig till ett kyrkofullmäktigsammanträde eller fortsättningsvis delta i ett sådant sammanträde, skall han enligt 17 a § LFS underrätta ordföranden. Ordföranden skall då kalla in den suppleant som står i tur att tjänstgöra enligt turordningen mellan suppleanterna. Om suppleanten är närvarande vid sammanträdet, inträder han utan särskild kallelse.

KL

I KL finns bestämmelserna om suppleanternas tjänstgöring i 2 kap. 11 §. När ledamot i kommunfullmäktige är förhindrad att inställa sig till sammanträde eller att vidare delta vid sammanträde inträder enligt första stycket den suppleant som står i tur enligt den ordning mellan suppleanterna som har bestämts vid valet. Denna regel gäller oberoende av om hindret har anmälts före sammanträdet eller uppkommer under sammanträdet. Med uttrycket "att vidare delta i sammanträdet" avses både hinder som omfattar hela återstoden av sammanträdet och hinder som bara omfattar något enstaka ärende. Frågan om ledamotens rätt att återinträda i tjänstgöring regleras i andra stycket. Föreskriften i första stycket gäller på motsvarande sätt, om hinder uppkommer för en kallad suppleant eller för en suppleant som redan har börjat tjänstgöra i stället för en ledamot. Rätten för en sådan

suppleant att åter inträda i tjänstgöring behandlas i tredje stycket.

Att en ledamot som inställer sig till tjänstgöring på utsatt tid, trots att han har anmält förhinder, har företräde till tjänstgöring följer av första stycket. Suppleanten skall ju träda in endast om ledamoten är förhindrad att tjänstgöra. Motsvarande kommer att gälla om en suppleant med förtur har kallats men anmält förhinder och trots detta inställer sig vid sammanträdet början.

I 2 kap. 11 § andra stycket KL föreskrivs att en ledamot som inställer sig under pågående sammanträde eller till fortsatt sammanträde har rätt att tjänstgöra, även om en suppleant har trätt in i hans ställe. En ledamot som har avbrutit tjänstgöringen vid ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv får dock inte åter tjänstgöra vid sammanträdet. Dessa föreskrifter innebär att växeltjänstgöring är tillåten dels om ledamoten avbryter tjänstgöringen på grund av jäv, dels om han kommer för sent till ett sammanträde eller fortsatt sammanträde. Om han av något annat skäl än jäv avbryter tjänstgöringen, får han dock inte vid samma sammanträde träda in igen efter det att hindret har upphört.

I tredje stycket föreskrivs till en början att en suppleant som har börjat tjänstgöra med stöd av första stycket har företräde till tjänstgöring framför en annan suppleant, även om denna står i tur att tjänstgöra enligt den ordning mellan suppleanterna som har bestämts vid valet. Denna regel motiveras av praktiska skäl. Den innebär bl. a. att en suppleant som kommer för sent till sammanträdet inte får träda in i stället för en suppleant som kommer efter honom i ordningen men som redan har börjat tjänstgöra i ledamots ställe. På samma sätt får en suppleant som har fått avbryta sin tjänstgöring på grund av att ledamoten har trätt in stå tillbaka för en "lägre placerad" suppleant som har börjat tjänstgöra i stället för en annan ledamot. Om en suppleant har fått avbryta sin tjänstgöring på grund av att ledamoten har trätt in och ledamoten därefter åter blir förhindrad att delta i sammanträdet, blir däremot huvudregeln i första stycket tillämplig. Då träder alltså den suppleant som står först i ordningen in i stället för ledamoten.

Slutligen föreskrivs i tredje stycket att en suppleant, som på grund av att han är jävig i ett ärende avbryter tjänstgöringen vid ett sammanträde, får tjänstgöra igen sedan ärendet har handlagts. Om suppleanten avbryter tjänstgöringen på grund av något annat hinder, får han däremot inte tjänstgöra igen. Denna bestämmelse medför naturligtvis inte någon inskränkning i en ledamots företrädesrätt enligt första och andra styckena. Däremot följer av tredje stycket att en suppleant som avbryter tjänstgöring på grund av jäv har rätt att återinträda, även om en annan suppleant som har förtur enligt inkallelseordningen är närvarande.

I fjärde stycket finns bestämmelser om vilken suppleant som skall tjänstgöra i kommunfullmäktige när ingen av de suppleanter som har utsetts för den frånvarande ledamoten kan tjänstgöra. Sådana situationer kan väntas uppstå ibland eftersom enligt 14 kap. 19 § vallagen antalet suppleanter

är begränsat och suppleanterna utses från samma lista som resp. ledamot. Bestämmelserna gör det möjligt att avvika från den listtrohet som i övrigt tillämpas och kalla in en suppleant som har utsetts för annan ledamot som tillhör samma parti, i första hand en suppleant från den valkrets där den frånvarande ledamoten har utsetts och i andra hand en suppleant från en annan valkrets.

I 2 kap. 11 § KL finns inte några bestämmelser om det praktiska förfarandet när förhinder skall anmälas och suppleant kallas in. Enligt kommunallagspropositionen får dessa frågor regleras i arbetsordningar för de beslutande organen (prop. 1975/76:187 s. 368). På samma sätt borde enligt propositionen frågor när ledamot eller suppleant skall träda in under pågående sammanträde kunna regleras.

Utredningen

Som tidigare har redovisats föreslår utredningen inte något obligatoriskt suppleantsystem. Enligt utredningen torde bestämmelserna om suppleanternas tjänstgöringsrätt inte heller ha lika stor betydelse på det kyrkokommunala området som på det borgerligt kommunala. Utredningen förmodar att behovet av detaljregler då inte är så stort, utan reglering i arbetsordning för kyrkofullmäktige kan vara att föredra. Utredningen framhåller emellertid att mot detta kan sägas att en likadan reglering som den borgerliga kan vara av värde i det praktiska arbetet även för kyrkofullmäktiges del. Detta gäller inte minst därför att de nuvarande reglerna anses vara svårtolkade. Ett större deltagande i de kyrkliga valen och ökad politisering av valen förhöjer också enligt utredningen värdet av en reglering. Utredningen föreslår därför att bestämmelserna i den nya lagen om suppleants tjänstgöringsrätt utformas med ledning av KL:s regler. Utredningen säger sig dock vara medveten om att det är en systematisk inkonsekvens att här införa en bestämmelse som utgår från att det finns en indelning i valkretsar. En sådan skall enligt utredningens förslag slopas i församlingarna men finnas kvar i de kyrkliga samfälligheterna.

Remissyttrandena

Kammarkollegiet anför att man beträffande lagrummets sakliga innehåll kan diskutera lämpligheten av en så detaljerad reglering av ett förhållande som är fakultativt. Men praktiska skäl talar enligt kollegiet för den föreslagna regleringen, liksom för att bestämmelser om det praktiska förfarandet, när förhinder skall anmälas och suppleant kallas in, inte som nu får sin plats i lagen utan får ingå i en arbetsordning. Kollegiet föreslår att det förhållandet att suppleantsystemet är fakultativt skall avspeglas i 11 §.

Överväganden

Enligt mitt förslag skall det obligatoriskt finnas suppleanter i kyrkofullmäktige. Det är då viktigt att regler meddelas beträffande ordningen för deras tjänstgöring vid förfall för ledamöterna. De nuvarande reglerna är otillfredsställande och jag delar därför utredningens uppfattning att nya regler bör utformas i anslutning till KL:s motsvarande bestämmelser.

Förslaget att slopa möjligheten till valkretsindelning av församlingar har som jag tidigare nämnt redan genomförts. Eftersom valkretsindelningen inte skall förekomma i församlingarna, anser jag dock att bestämmelserna i paragrafens sista stycke bör få en något enklare utformning än motsvarande stycke i 2 kap. 11 § KL och endast avse det fall då en suppleant för en ledamot i fullmäktige i en församling skall inkallas till tjänstgöring. Motsvarande situation i en kyrklig samfällighets fullmäktige bör regleras i anslutning till den nya lagens bestämmelser om kyrkofullmäktige i samfällighet. Jag återkommer till denna fråga i specialmotiveringen till 2 kap. 33 §.

12 § Kyrkofullmäktige får handlägga ärenden endast om mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Fullmäktige kan dock föreskriva att interpellationer och frågor får besvaras även om antalet närvarande är lägre än vad som nu har sagts.

Om en närvarande ledamot enligt 13 § eller 7 kap. 2 § på grund av jäv är förhindrad att delta i handläggningen av ett ärende, får fullmäktige handlägga detta även om antalet deltagande på grund av hindret inte uppgår till vad som föreskrivs i första stycket.

I paragrafen finns bestämmelser om beslutförhet. Paragrafen motsvarar 18 § LFS.

LFS

Enligt 18 § LFS får kyrkofullmäktige inte handlägga ärende om inte flera än hälften av fullmäktige är närvarande. Om suppleanter har utsetts krävs att minst två tredjedelar är närvarande. Om en fullmäktige är jävig enligt 19 § eller 77 § LFS får ett ärende handläggas även om de som deltar i beslutet inte uppgår till det föreskrivna antalet. Kyrkofullmäktige får bestämma att en interpellation får besvaras även om antalet närvarande är lägre än hälften resp. två tredjedelar.

KL

Kommunfullmäktige får enligt 2 kap. 12 § KL handlägga ärenden endast om mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Fullmäktige kan dock föreskriva att interpellationer och frågor får besvaras även om antalet närvarande är lägre. Om en ledamot är förhindrad att delta i handläggningen av ett ärende på grund av jäv, får det behandlas av fullmäktige, även om antalet deltagare då är lägre än det föreskrivna.

Utredningen

Utredningen anser att erfarenheterna från de beslutande organen inte har visat några påfallande olägenheter med den nuvarande beslutförhetsregeln. Problem kan dock tänkas uppstå för beslutande organ i församlingar där suppleanter inte finns att tillgå. Utredningen anser det emellertid vara befogat att markera önskemålet att största möjliga antal ledamöter bör delta i sammanträdena genom att ha en regel om beslutförhet i den nya lagen.

Remissyttrandena

Beslutförhetsregeln tas upp endast av domkapitlet i Visby, som förespråkar ett obligatoriskt suppleantsystem och därför anser att det för beslutförhet måste krävas att minst två tredjedelar av ledamöterna är närvarande.

Överväganden

Bestämmelserna i denna paragraf om beslutförhet har i enlighet med utredningens förslag helt anpassats till 2 kap. 12 § KL. Jag vill erinra om att jag i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.4) har förordat att suppleanter skall utses för ledamöterna i kyrkofullmäktige.

Med uttrycket "ledamöter" avses självfallet inte bara ordinarie ledamöter utan även tjänstgörande suppleanter. Närvarokravet gäller inte bara när beslut skall fattas utan också vid annan handläggning.

13 § En ledamot i kyrkofullmäktige får inte delta i handläggningen av ett ärende som personligen rör honom eller henne själv eller hans eller hennes make, föräldrar, barn eller syskon eller annan honom eller henne närstående. Bestämmelser om jäv i samband med revision finns i 7 kap. 2 §.

Bestämmelserna i denna paragraf avser jäv för ledamöter i kyrkofullmäktige. Paragrafen motsvarar 19 § LFS.

I 19 § LFS föreskrivs att en kyrkofullmäktig inte får delta i behandling av ärende som rör honom personligen eller någon honom närstående som anges i 4 kap. 13 § 2 rättegångsbalken om jäv mot domare. Vidare ges en hänvisning till att särskilda regler om jäv gäller enligt 77 § andra stycket LFS vid val av revisorer och revisorssuppleant och vid beslut med anledning av revisorernas granskning.

Jävsreglerna i 4 kap. 13 § rättegångsbalken ändrades år 1973. De tidigare absoluta släktskapsjäven ersattes av en regel om prövning i varje särskilt fall om en person skall anses som "närstående" eller inte. I kommunallagspropositionen anfördes att en sådan jävsregel inte är lämplig i kommunala sammanhang (prop. 1975/76:187 s. 371, 372). Fullmäktige måste kunna besluta snabbt i en jävsfråga och kan inte gå in i en individuell prövning av den art som förutsätts i fråga om domarjäv. Jävsbestämmelsen i 2 kap.

13 § KL utformades därför med bestämmelsen i 4 § förvaltningslagen (1972:290) om släktskapsjäv som förebild. Den innebär att en ledamot i fullmäktige inte får delta i handläggningen av ett ärende som rör honom själv eller hans make, föräldrar, barn eller syskon eller annan honom närstående. En hänvisning till de särskilda bestämmelserna om jäv i samband med revision meddelades också i paragrafen.

Paragrafen har i enlighet med utredningens förslag utformats med 2 kap. 13 § KL som mönster.

14 § Varje ledamot i kyrkofullmäktige har en röst.

Rätt att delta i fullmäktiges överläggningar men inte i besluten har även

1. ordförande eller vice ordförande i kyrkorådet samt kyrkoherden,

2. ordförande eller vice ordförande i annan nämnd eller i beredning vid handläggning av ärenden som har beretts av nämnden eller beredningen och vid besvarande av en interpellation eller fråga som har framställts till ordföranden i nämnden eller beredningen,

3. ledamot i kyrkorådet vid besvarande av en sådan interpellation som enligt 24 § tredje stycket har överlämnats för att besvaras av honom eller henne,

4. revisor hos församlingen vid behandling av revisionsberättelsen för den verksamhet som hans eller hennes uppdrag avser,

5. sådan tjänsteman hos församlingen som avses i 4 § andra stycket samt

6. i den mån fullmäktige har beslutat det, ledamot eller suppleant i kyrkorådet, annan nämnd eller beredning.

Fullmäktige får kalla tjänsteman hos församlingen eller särskild sakkunnig för att meddela upplysningar vid sammanträde.

Paragrafen innehåller bestämmelser om röstvärdet vid kyrkofullmäktig-sammanträde och om rätten att delta i fullmäktiges överläggningar. Paragrafen motsvarar 20 § LFS.

LFS

Enligt 20 § LFS har varje kyrkofullmäktig en röst. Vidare föreskrivs att ordföranden eller vice ordförande i kyrkorådet och kyrkoherden, även om de inte är fullmäktige, får närvara och delta i överläggningarna men inte i besluten. Denna rätt har även en ordförande eller vice ordförande i annan nämnd eller beredning vid behandling av ärende som nämnden eller beredningen har berett eller när en interpellation, som har framställts till nämndens eller beredningens ordförande, skall besvaras. Även en revisor har sådan närvarorätt vid granskning av den revisionsberättelse som han har avgett. Slutligen anges i paragrafen att kyrkofullmäktige kan besluta i särskilda fall att en tjänsteman hos församlingen skall närvara vid ett sammanträde för att lämna upplysningar till fullmäktige.

KL

I 2 kap. 14 § KL föreskrivs att varje ledamot i fullmäktige har en röst. Rätt att delta i fullmäktiges överläggningar men inte i besluten tillkommer enligt samma lagrum ordföranden eller vice ordförande i kommunstyrelsen. Denna rätt har också ordföranden eller vice ordförande i annan nämnd eller i beredning vid handläggningen av ett ärende som nämnden eller beredningen har berett och vid besvarande av interpellation som har framställts till en sådan ordförande. För att besvara interpellation får också en ledamot av kommunstyrelsen eller en av fullmäktige vald ledamot i styrelsen för ett aktiebolag eller en ekonomisk förening närvara. En revisor hos kommunen får närvara vid behandlingen av revisionsberättelsen. Vidare har kommunens cheftjänsteman närvarorätt. Fullmäktige kan också besluta att ledamot eller suppleant i kommunstyrelsen, annan nämnd eller beredning får delta i överläggningarna. Slutligen kan fullmäktige kalla en tjänsteman hos kommunen eller en särskild sakkunnig för att meddela upplysningar vid ett sammanträde.

Utredningen

Utredningen anser att en anpassning till 2 kap. 14 § KL bör ske i fråga om närvarorätt och yttranderätt för ledamot eller suppleant i kyrkorådet, annan nämnd eller beredning. Däremot saknas enligt utredningen behov av en bestämmelse om sådan rätt för styrelseledamot i vissa aktiebolag m. m. Möjlighet att kalla särskild sakkunnig bör införas i den nya lagen.

Remissyttrandena

Svenska kommunförbundet erinrar om att i KL möjlighet har getts att införa ett system med enkla frågor. Någon däremot svarande yttranderätt vid besvarande av en enkel fråga finns inte för en sådan ordförande i nämnd eller beredning som inte är fullmäktigledamot. Regler härom bör enligt förbundet tas in i KL och församlingsstyrelselagen.

Överväganden

Den av utredningen föreslagna anpassningen till 2 kap. 14 § KL innebär att ledamot eller suppleant i kyrkorådet eller annan nämnd eller beredning efter beslut av fullmäktige kan få närvaro- och yttranderätt samt att en särskild sakkunnig kan kallas att delta i sammanträde med fullmäktige. En sådan utvidgning av närvarorätten är enligt min mening värdefull. Jag avser i det följande att föreslå att systemet med enkla frågor införs också i fråga om de kyrkliga kommunernas beslutande organ. En ordförande i en nämnd eller beredning som inte är ledamot av fullmäktige bör därför få närvarorätt för att

besvara inte bara interpellationer utan också frågor. Frågan om motsvarande ändring i KL bör tas upp i ett senare sammanhang.

15 § Kyrkofullmäktige skall besluta i ärenden som har väckts av

1. kyrkorådet eller annan nämnd, om annat inte är föreskrivet i lag,
2. ledamot genom motion,
3. regeringen, central förvaltningsmyndighet, länsstyrelsen, domkapitlet eller stiftsnämnden,
4. revisorerna, om ärendet avser förvaltning som har samband med revisionsuppdraget eller
5. beredning, om fullmäktige har föreskrivit det.

I denna paragraf anges i vilka ärenden kyrkofullmäktige skall fatta beslut. Den motsvarar 21 § LFS.

LFS

Enligt 21 § LFS skall kyrkofullmäktige meddela beslut i ärende som har hänskjutits till dem av högre myndighet eller som har väckts genom framställning av kyrkorådet eller annan nämnd eller genom motion av fullmäktige.

KL

Enligt 2 kap. 15 § KL skall kommunfullmäktige besluta i ärende som har väckts av styrelsen eller annan nämnd, om inte annat är föreskrivet i lag. Vidare beslutar fullmäktige i anledning av motion av ledamot och i ärende som har väckts av regeringen, central förvaltningsmyndighet eller länsstyrelsen. Fullmäktige skall också besluta i ärende som har väckts av revisorerna, om det avser förvaltning som har samband med deras uppdrag, eller av en beredning, om fullmäktige har föreskrivit det.

Utredningen

Enligt utredningen bör gälla att kyrkofullmäktige inte får pröva ärende som har anhängiggjorts på annat sätt än som anges i förevarande paragraf. Med högre myndighet enligt LFS avses enligt utredningen regeringen, centralt ämbetsverk, länsstyrelse och domkapitel. Liksom på den borgerliga sidan bör initiativrätten för regeringen, centrala statliga myndigheter och länsstyrelsen behållas. Även den initiativrätt för domkapitlet, som särskilt gäller beträffande de kyrkliga kommunerna, bör behållas, anser utredningen. Här föreligger alltså en skillnad mot KL:s regler.

Remissyttrandena

Stiftsnämnden i Karlstad påpekar att stiftsnämnden inte är omnämnd bland de myndigheter som får väcka ärenden hos kyrkofullmäktige. Utelämnandet torde bero på ett förbiseende. I den nuvarande lagen talas om "högre myndighet". Stiftsnämnderna väcker ofta frågor om markförsäljningar, som rör stora belopp. Även Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund uttalar att förteckningen bör kompletteras med stiftsnämnden.

Överväganden

Paragrafen, som har utformats i anslutning till 2 kap. 15 § KL, avser att uttömmande reglera vilka som får väcka ärenden i vilka kyrkofullmäktige skall besluta. I de kyrkliga kommunerna skall utöver de myndigheter som anges i KL också domkapitlen och stiftsnämnderna kunna anhängiggöra ärenden hos kyrkofullmäktige.

16 § Ett ärende, vari kyrkofullmäktige skall besluta, skall beredas av den nämnd eller beredning dit ärendet efter sin beskaffenhet hör eller av en beredning som fullmäktige särskilt har utsett för ändamålet.

Om ett ärende har beretts av någon annan än den nämnd eller beredning dit ärendet efter sin beskaffenhet hör, skall nämnden eller beredningen få tillfälle att avge yttrande i ärendet innan det avgörs. Kyrkorådet skall alltid få tillfälle att yttra sig i ett ärende som har beretts av någon annan än rådet.

Val får förrättas utan föregående beredning. Ett ärende som avser ändring av antalet ledamöter eller suppleanter i kyrkorådet eller annan nämnd eller avsägelse från uppdrag som ledamot eller suppleant i fullmäktige, i rådet eller i annan nämnd eller som revisor eller revisorssuppleant behöver inte heller beredas.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om beredning av kyrkofullmäktiges ärenden, motsvarar 22 § LFS.

LFS

De ärenden som kyrkofullmäktige avgör skall enligt 22 § LFS vara beredda av kyrkorådet eller annan nämnd eller en beredning dit ärendet hör. Beredningen kan även utföras av en eller flera särskilt utsedda personer. Om ett ärende har beretts på annat sätt än av den nämnd eller beredning dit ärendet hör, skall nämnden eller beredningen ges tillfälle att yttra sig innan ärendet avgörs. Kyrkorådet skall alltid få tillfälle att yttra sig i ärende som rådet själv inte har berett. Kyrkofullmäktige får dock förrätta val utan föregående beredning. Detta gäller även om ett ärende skall avgöras skyndsamt och ärendet inte avser utgift eller anvisning av medel till utgift. Ärendet får inte heller gälla att avhända församlingen egendom eller att efterskänka någon rättighet som församlingen har.

KL

I 2 kap. 16 § KL föreskrivs att beredning av ett ärende som fullmäktige skall besluta i skall ske i den nämnd eller beredning dit ärendet efter sin beskaffenhet hör. Fullmäktige kan också utse en särskild beredning för ändamålet. Om ett ärende har beretts av annan än den nämnd eller beredning dit det hör, skall denna få tillfälle att yttra sig innan ärendet avgörs. Kommunstyrelsen skall alltid få tillfälle att yttra sig i ärende som har beretts av annan än styrelsen. Val får förrättas utan föregående beredning. Man behöver inte heller bereda ärenden som avser antalet ledamöter eller suppleanter i styrelsen eller annan nämnd eller avsägelser från uppdrag som ledamot eller suppleant i fullmäktige, styrelse eller annan nämnd eller som revisor eller revisorssuppleant. Den äldre bestämmelsen om undantag från beredningstvånget i brådiskande ärenden överfördes vid kommunallagsreformen till 2 kap. 21 § KL.

Utredningen

Utredningens förslag innehåller i sina två första stycken inte några nyheter i sak. Bestämmelserna i tredje stycket om undantag från beredningstvånget har utformats med ledning av motsvarande lagrum i KL. Bestämmelsen om undantag från beredningstvånget i brådiskande ärenden har i likhet med vad som har skett i KL flyttats och tagits in i utredningens förslag till 21 §.

Överväganden

Paragrafen har utformats i enlighet med utredningens förslag och ansluter nära till 2 kap. 16 § KL. Undantaget från beredning av ärende rörande antal ledamöter i kyrkorådet eller annan nämnd avser, liksom motsvarande bestämmelse i KL, att göra det möjligt för nyvalda kyrkofullmäktige att ändra sammansättningen av en nämnd före valet av ledamöter.

17 § En motion bör beredas så, att kyrkofullmäktige kan fatta beslut med anledning av motionen vid sammanträde som hålls inom ett år från det att motionen har väckts. Om beredningen inte kan avslutas inom sådan tid, skall detta och vad som har framkommit vid beredningen anmälas till fullmäktige vid sammanträde inom den angivna tiden. Fullmäktige får vid behandlingen av en sådan anmälan avskriva motionen från vidare handläggning.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i LFS, behandlar beredningen av motioner.

KL

I 2 kap. 17 § KL infördes bestämmelser att en motion bör beredas så att fullmäktige kan besluta med anledning av den vid ett sammanträde inom ett

år från det att den har väckts. Är beredningen inte avslutad inom denna tid skall anmälan om detta och om vad som framkommit vid beredningen göras till fullmäktige vid sammanträde inom den angivna tiden. Vid behandlingen av en sådan anmälan får fullmäktige avskrika motionen från vidare handläggning.

Utredningen

Förslaget till 17 § har utformats med 2 kap. 17 § KL som förebild.

Överväganden

I kommunallagspropositionen underströk föredraganden den betydelse som motionsinstitutet har för den enskilde ledamotens möjligheter att påverka den kommunala verksamheten (prop. 1975/76:187 s. 245). Föreskrifter om behandlingen av motioner inom en begränsad tid, innan frågornas aktualitet försvinner, bedömdes vara av stor betydelse för minoriteternas möjligheter att markera sin inställning inför medborgarna och massmedia.

Även om motionernas betydelse som politiskt instrument inte är lika framträdande inom det kyrkokommunala området, bör en ökad användning av motionsinstitutet kunna medföra en vitalisering av församlingslivet och ett ökat engagemang för den kyrkliga verksamheten. Jag ansluter mig därför till utredningens förslag att i den nya lagen ta in bestämmelser som motsvarar 2 kap. 17 § KL. Jag vill understryka att den ettårsfrist för en redovisning av motionernas beredning som anges i paragrafen inte hindrar att en motion som kräver en mera omfattande utredning kan bli föremål för fortsatt beredning, om fullmäktige finner det önskvärt.

18 § Kyrkofullmäktige får besluta att det som ett led i beredningen av ett ärende som tillhör fullmäktiges handläggning skall inhämtas synpunkter från röstberättigade i församlingen. Detta kan ske genom omröstning, opinionsundersökning eller liknande förfarande. Därvid får valnämnden i kommunen anlitas, om nämndens verksamhet i övrigt inte hindras därigenom. En församling får dock anlita valnämnden endast om kommunfullmäktige beslutar det. Kommunen har rätt att få ersättning för de kostnader som föranleds av att en församling anlitar valnämnden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kyrkofullmäktiges rätt att företa opinionsundersökningar bland röstberättigade i församlingen. Paragrafen saknar motsvarighet i LFS.

KL

Med 2 kap. 18 § KL infördes på det borgerligt kommunala området vidgade möjligheter att pejla den lokala opinionen i en aktuell fråga. Enligt

nämnda lagrum får fullmäktige besluta att som led i beredningen av ett ärende inhämta synpunkter från kommunmedlemmarna. Det kan ske genom omröstning, opinionsundersökning eller liknande förfarande. Valnämnden i kommunen kan få anlitas, om inte dess verksamhet i övrigt hindras därigenom. En landstingskommun får dock anlita valnämnden endast om kommunfullmäktige beslutar det. Kommunen har rätt till ersättning från landstingskommunen för kostnaderna, om denna anlitar valnämnden.

I kommunallagspropositionen framhöll föredraganden att starka invändningar kan resas mot kommunala folkomröstningar i olika former (prop. 1975/76:187 s. 306). Det var enligt hans mening betänkligt om sådana undersökningar skulle bli ett vanligt inslag i den demokratiska processen. Om det skulle bli regel att separata allmänna omröstningar anordnades i t. ex. frågor som rör den fysiska planeringen, skulle en långsiktig kommunal planering försvåras avsevärt. I regel torde det också innebära stora svårigheter att utforma de frågor som omröstningen skall avse på ett lämpligt sätt. Kostnaderna för omröstningar som gäller alla kommunmedlemmarna skulle bli avsevärda. Föredraganden menade därför att man i första hand borde pröva andra vägar för att åstadkomma en vidgad medverkan från kommuninvånarnas sida i den kommunala verksamheten. Hit räknade han bl. a. åtgärder för att underlätta partiernas och övriga folkrörelsers verksamhet och förbättra den kommunala informationen.

Mot denna bakgrund infördes inte något författningsreglerat folkomröstningsinstitut för kommunerna och landstingskommunerna i 2 kap. 18 § KL. Bestämmelsen täcker i stället olika typer av opinionsundersökningar. Paragrafen avser alltså mycket skiftande beredningsåtgärder, alltifrån enklare förfrågningar och opinionsundersökningar till egentliga omröstningar. En undersökning av opinionsläget behöver inte omfatta alla kommunmedlemmar utan den kan begränsas både till en viss del av kommunen och till ett visst urval av medlemmarna. Att närmare reglera förfarandet i samband med sådana undersökningar ansågs inte nödvändigt.

Bestämmelserna om rätt att anlita valnämnden togs in i KL på initiativ av konstitutionsutskottet (KU 1976/77:25 s. 35, 58, 59).

Utredningen

Utredningen anser att de invändningar som riktades mot kommunala folkomröstningar i olika former under arbetet med kommunallagsreformen torde gälla i huvudsak även på det kyrkokommunala området. I allmänhet är det väl också så att de kyrkokommunala ärendenas beskaffenhet inte är av den arten och omfattningen att det är befogat med någon omröstning. utan beredningen kan ske i de former som i övrigt gäller enligt utredningens förslag. Behovet av det ifrågasvarande institutet i de kyrkliga kommunerna torde sålunda vara avsevärt mindre än i de borgerliga kommunerna. Helt

utan betydelse för kyrkokommunerna är enligt utredningen ett omröstningsinstitut dock inte. Som exempel på fall då en omröstning eller en annan opinionsundersökning kan aktualiseras nämner utredningen frågor om indelningsändringar. Utredningen föreslår att bestämmelsen om kyrkofullmäktiges rätt att företa opinionsundersökningar med i huvudsak samma innebörd som 2 kap. 18 § KL tas in i den nya lagen.

Den krets som kan bli tillfrågad i en kyrklig kommun bör, anför utredningen, vara densamma som har rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige. Här föreligger sålunda en saklig skillnad jämfört med KL, som föreskriver att synpunkter skall inhämtas från medlemmar i kommunen eller landstingskommunen. Skillnaden motiveras bl. a. av att något enhetligt medlemsbegrepp inte finns i LFS.

Remissyttrandena

Kammarkollegiet tillstyrker utredningens förslag och understryker att opinionsundersökningar ofta kan vara av värde i indelningsärenden. Årkebiskopen tillstyrker varmt förslaget, då det är ett uttryck för vilja till fördjupning av den kyrkokommunala demokratin och kan skapa förutsättningar för ett bredare intresse från allmänhetens sida för de kyrkliga frågorna.

Överväganden

I det system med representativ demokrati som råder i flertalet församlingar och som förstärks genom förslaget om en sänkning av gränstalet för obligatoriskt införande av kyrkofullmäktige hör det givetvis till undantagen att man skaffar beslutsunderlag genom att direkt hänvända sig till de enskilda församlingsborna. Det hör å andra sidan till kännetecknen på en sund demokrati att man t. ex. i frågor som starkt påverkar de enskildas förhållanden inom ett visst område inhämtar deras åsikt om en planerad förändring. Kammarkollegiet har sålunda begagnat sig av den möjligheten inför beslut i ärenden om ändring i församlingsindelningen. Det ligger därför nära till hands att församlingarna själva får möjlighet att i dessa och liknande ärenden som kommer under kyrkofullmäktiges handläggning pejla den lokala opinionen genom omröstning, opinionsundersökning eller något annat lämpligt förfarande. En bestämmelse härom bör därför tas in i den nya lagen. Den har placerats i förevarande paragraf och utformats i nära anslutning till 2 kap. 18 § KL. Jag utgår från att församlingarna själva i förekommande fall väljer den metod för en opinionsundersökning som bäst svarar mot frågans vidd och de resurser som står församlingen till buds. Församlingarnas rätt att betjäna sig av valnämnden i kommunen har enligt utredningens förslag begränsats på samma sätt som i KL har skett beträffande landstingskommunerna.

19 § Om ett sammanträde med kyrkofullmäktige inte kan slutföras på utsatt dag, skall det fortsätta genast eller vid senare tidpunkt. Om sammanträdet skall fortsätta vid senare tidpunkt, bestämmer och tillkännager ordföranden genast tid och plats för det fortsatta sammanträdet.

Om fortsättande och avslutande av valförrättning, när valet är proportionellt, finns bestämmelser i lagen (1955:138) om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunfullmäktige m. m.

I denna paragraf finns bestämmelser om fortsatt sammanträde med kyrkofullmäktige. Den motsvarar 23 § första och andra styckena LFS.

I 23 § LFS föreskrivs att om de ärenden som handläggs på kyrkofullmäktigsammanträde inte kan slutbehandlas på den utsatta dagen skall sammanträdet fortsättas på annan dag. Om fullmäktige beslutar det, skall kungörelse utfärdas i vanlig ordning om det fortsatta sammanträdet. Om sådant beslut inte fattas, skall ordföranden innan sammanträdet upplöses bestämma tid för det fortsatta sammanträdet. Beslutet skall tillkännages för de närvarande. Härutöver anges att det finns särskilda bestämmelser om fortsättande och avslutande av valförrättning, när ett val är proportionellt.

I 2 kap. 19 § KL föreskrivs att sammanträde med fullmäktige som inte kan slutföras på utsatt dag skall fortsätta genast eller vid senare tidpunkt. För det senare fallet bestämmer och tillkännager ordföranden tid och plats för det fortsatta sammanträdet. Paragrafen innehåller också en hänvisning till lagen (1955:138) om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunfullmäktige m. m. beträffande fortsättande och avslutande av en valförrättning, när valet är proportionellt.

I enlighet med utredningens förslag har paragrafen anpassats till vad som gäller i de borgerliga kommunerna och utformas så att den stämmer överens med 2 kap. 19 § KL.

20 § Ett ärende skall bordläggas, om det begärs av minst en tredjedel av de närvarande ledamöterna. För bordläggning i fråga om val eller av ett tidigare bordlagt ärende krävs beslut av kyrkofullmäktige med enkel majoritet.

Om bordläggning beslutas, bestämmer och tillkännager ordföranden innan sammanträdet avslutas till vilken dag ärendet skall uppskjutas.

I denna paragraf finns bestämmelser om bordläggning. Paragrafen motsvarar 23 § tredje och fjärde styckena LFS.

En tredjedel av de närvarande vid sammanträde med kyrkofullmäktige kan enligt 23 § tredje stycket LFS få till stånd bordläggning. Ärendet skall då uppskjutas till en annan dag, som ordföranden skall bestämma och kungöra i vanlig ordning. Enligt 23 § fjärde stycket LFS får bordläggning inte ske i fråga om val eller mer än en gång i samma ärende, om beslut om det inte fattas med vanlig röstövertikt.

Enligt 2 kap. 20 § KL skall bordläggning ske på begäran av minst en tredjedel av de närvarande ledamöterna. För bordläggning i fråga om val eller av ett tidigare bordlagt ärende krävs enkel majoritet i fullmäktige. Om

bordläggning beslutas bestämmer och tillkännager ordföranden innan sammanträdet avslutas till vilken dag ärendet skall skjutas upp.

Paragrafen innebär inte någon förändring i sak av nuvarande regler i LFS. Den har utformats så att den stämmer överens med 2 kap. 20 § KL.

21 § Ordföranden leder kyrkofullmäktiges sammanträden och föredrar ärendena. Ordföranden skall tillse att ett ärende inte avgörs utan att föreskrifterna i 10 § om kungörande och i 16 § om beredning har iakttagits i fråga om ärendet.

Ett ärende som fordrar skyndsam handläggning får även om föreskrifterna i 10 § om kungörande inte har iakttagits avgöras vid sammanträdet, om samtliga närvarande ledamöter beslutar det. Ett sådant ärende får även om föreskrifterna i 16 § om beredning inte har iakttagits avgöras vid sammanträdet, om samtliga närvarande ledamöter är ense om beslutet.

I paragrafen regleras föredragningsordningen vid sammanträde med kyrkofullmäktige. Paragrafen motsvarar 24 § LFS.

I 24 § LFS föreskrivs att ordföranden skall framställa ärendena till överläggning vid kyrkofullmäktigsammanträde. Ordföranden skall se till att några andra frågor inte avgörs än de som har angetts i kungörelsen om sammanträdet. Om ett ärende fordrar skyndsam handläggning får det avgöras vid sammanträdet även om det inte har angetts i kungörelsen. För att detta skall få ske fordras dock att samtliga närvarande är ense om att frågan skall avgöras och att frågan har beretts enligt 22 § LFS.

Bestämmelserna om föredragningsordningen finns i 2 kap. 21 § KL. Dit flyttades även regeln om undantag från beredningstväanget i brådiskande ärenden från paragrafen om beredning. Där föreskrivs nu att ordföranden leder fullmäktiges sammanträden och föredrar ärendena. Ordföranden skall tillse att ett ärende avgörs endast om föreskrifterna i 2 kap. 10 § KL om kungörande och i 2 kap. 16 § KL om beredning har iakttagits i fråga om ärendet. Om ett ärende fordrar skyndsam handläggning, får det avgöras vid sammanträdet trots att det inte har kungjorts i föreskriven ordning, om samtliga närvarande ledamöter beslutar det. Ett sådant ärende får utan hinder av att föreskrifterna i 16 § om beredning ej har iakttagits avgöras vid sammanträdet om samtliga närvarande ledamöter är ense om beslutet.

Bestämmelserna i förevarande paragraf om föredragningsordningen har som utredningen föreslagit anpassats till motsvarande bestämmelser i KL.

Bestämmelsen om undantag från beredningstväanget i brådiskande ärenden har som jag redan har sagt i specialmotiveringen till 2 kap. 16 § flyttats till förevarande paragraf.

22 § Sedan ordföranden har förklarat överläggningen i ett ärende avslutad, framställer han eller hon proposition, så avfattad att den kan besvaras med ja eller nej. Ordföranden tillkännager därefter vad som enligt hans eller hennes uppfattning har beslutats och befäster beslutet med klubbslag, om omröstning inte begärs.

Om omröstning begärs, skall den verkställas efter upprop och ske öppet

utom i ärenden som avser val eller tillsättning av tjänst. Vid öppen omröstning får omröstningsapparat användas. Utgången bestäms genom enkel majoritet, om annat inte är föreskrivet för särskilda fall. Vid lika röstetal för olika meningar sker avgörandet genom lottning, om ärendet avser val eller tillsättning av tjänst, och genom ordförandens utslagsröst i övriga ärenden.

Paragrafen behandlar propositionsordning och omröstning. Den motsvarar 25 § första – tredje styckena LFS.

När överläggningen i en fråga är avslutad skall ordföranden enligt 25 § LFS framställa en proposition så att den kan besvaras med ja eller nej. Ordföranden skall därefter tillkännage vad som har beslutats enligt hans uppfattning och befästa beslutet med klubbslag, om omröstning inte begärs. Om det begärs omröstning skall den ske efter upprop och ske öppet utom vid val. Utgången bestäms genom enkel majoritet av de avgivna rösterna om något annat inte är särskilt föreskrivet. Om olika meningar får lika många röster har ordföranden utslagsröst, utom vid val då avgörandet skall ske genom lottning. Vid omröstning får tillsättande av tjänstebefattning gälla samma regler som vid val.

I bestämmelserna om propositionsordning och omröstning i kommunfullmäktige, som nu finns i 2 kap. 22 § KL, gjordes genom kommunallagsreformen ett fåtal ändringar. Bl. a. infördes möjlighet att använda omröstningsapparat i alla kommuner vid öppen omröstning.

Paragrafen har enligt utredningens förslag utformats så att den stämmer överens med 2 kap. 22 § KL och i stort sett med 25 § LFS.

23 § Val av ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade, kyrkoråd, annan nämnd och beredning samt av revisorer och revisorssuppleanter som avses i 7 kap. 1 § skall vara proportionellt, om det begärs av minst så många ledamöter som motsvarar den kvot som erhålls om antalet närvarande ledamöter delas med det antal personer som valet avser, ökat med 1. Om kvoten är ett brutet tal, skall den avrundas till närmast högre hela tal. Bestämmelser om förfarandet vid ett sådant proportionellt val finns i lagen (1955:138) om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunfullmäktige m. m.

I denna paragraf finns bestämmelser om proportionellt valsätt. Paragrafen motsvarar 25 § fjärde stycket LFS.

Enligt 25 § fjärde stycket LFS skall vissa val vara proportionella, om det begärs av minst så många väljande som motsvarar det tal som erhålls om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1. De val som kan vara proportionella är val av kyrkoråd, fakultativa nämnder, revisorer och revisorssuppleanter samt av två eller flera personer för särskild beredning av ärenden som kyrkofullmäktige skall avgöra. Vidare kan val av församlingsdelegerade och i Stockholms kyrkliga samfällighet suppleanter för församlingsdelegerade vara proportionella.

Regler om proportionella val i kommunfullmäktige finns i 2 kap. 23 § KL. Där föreskrivs att val av styrelse, annan nämnd och beredning samt av

revisorer och revisorssuppleanter som avses i 5 kap. 1 § skall vara proportionellt om det begärs av minst så många ledamöter som motsvarar den kvot, vilken erhålls om antalet närvarande ledamöter delas med det antal personer som valet avser, ökat med 1. Om kvoten är ett brutet tal, skall den avrundas till närmast högre hela tal.

Samma regler gäller, när fullmäktige skall välja ledamöter och suppleanter i styrelse för aktiebolag, ekonomisk förening eller stiftelse eller revisorer och revisorssuppleanter för granskning av sådan styrelses förvaltning. Beträffande förfarandet vid proportionellt val hänvisas till lagen (1955:138) om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunfullmäktige m. m. I 2 kap. 23 § tredje stycket KL finns en hänvisning till särskilda bestämmelser om fullmäktiges val av ledamöter och suppleanter i vissa statliga styrelser och andra organ.

I enlighet med utredningens förslag har paragrafen utformats med 2 kap. 23 § KL som förebild. Någon motsvarighet behövs inte till bestämmelsen om val av ledamöter och suppleanter i styrelsen för aktiebolag m. m. eller hänvisningen till bestämmelserna om val till vissa statliga styrelser och andra organ.

24 § En ledamot i kyrkofullmäktige får till ordföranden i kyrkorådet, annan nämnd eller beredning framställa interpellation i ämne som tillhör fullmäktiges handläggning.

Fullmäktige beslutar utan föregående överläggning om en interpellation får framställas. Interpellationen skall vara tillgänglig för varje ledamot, innan fullmäktige fattar ett sådant beslut.

Fullmäktige kan föreskriva att ordföranden i kyrkorådet får överlämna en interpellation som har framställts till honom eller henne att besvaras av annan ledamot i rådet som på grund av sitt uppdrag har särskilda förutsättningar att besvara interpellationen.

Om fullmäktige föreskriver det, får en ledamot till ordföranden i kyrkorådet, annan nämnd eller beredning framställa fråga i ämne som tillhör fullmäktiges handläggning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om interpellationer och frågor. Den motsvarar delvis 26 § LFS.

LFS

Enligt 26 § LFS kan en kyrkofullmäktig framställa interpellation till ordföranden i kyrkorådet, annan nämnd eller beredning. Interpellationen skall vara skriftlig och avse en fråga som fullmäktige skall handlägga. Interpellationen skall överlämnas till fullmäktiges ordförande före det sammanträde då den skall framställas. Fullmäktige skall besluta utan föregående överläggning om interpellationen får framställas. Om fullmäktige medger att interpellationen får framställas, bör den besvaras senast vid nästa sammanträde. Någon bestämmelse om enkel fråga finns inte i LFS.

KL

I 2 kap. 24 § KL meddelas bestämmelser om interpellationer och frågor. En ledamot i fullmäktige får framställa interpellation till ordföranden i styrelsen, annan nämnd eller beredning i ämne som tillhör fullmäktiges handläggning. Fullmäktige beslutar utan föregående överläggning om interpellation får framställas. Interpellationen skall vara tillgänglig för varje ledamot, innan beslutet fattas. Fullmäktige kan föreskriva att ordföranden i styrelsen får överlämna åt annan ledamot av styrelsen att besvara interpellationen. Överlämnande kan under samma förutsättningar ske till en sådan ledamot i styrelse för aktiebolag, ekonomisk förening eller stiftelse som avses i 2 kap. 23 § andra stycket KL.

Om fullmäktige föreskriver det, får en ledamot också framställa fråga till ordföranden i styrelsen, annan nämnd eller beredning i ämne som hör till fullmäktiges handläggning.

Utredningen

Bestämmelserna om interpellationer och frågor har utredningen utformat med ledning av KL:s bestämmelser. Att en interpellation skall vara tillgänglig för varje ledamot före beslutet innebär en nyhet på det kyrkokommunala området. Reglerna om möjlighet att överlämna interpellation att besvaras av annan och om frågeinstitutet är också nya. I utredningens förslag har däremot inte tagits in någon bestämmelse om möjlighet att överlämna interpellation att besvaras av ledamot i styrelse för aktiebolag, ekonomisk förening eller stiftelse. Utredningen har inte ansett att en sådan bestämmelse behövs på det kyrkokommunala området.

Överväganden

Möjligheten för enskilda ledamöter av fullmäktige att framställa interpellationer eller frågor till ordföranden i församlingens kyrkoråd eller nämnder är av väsentlig betydelse för den kommunala demokratin. Frågeinstitutet är en nyhet på det kyrkokommunala området. Det bör kunna bidra till att stimulera debatten i aktuella frågor i församlingarna. Bestämmelserna om interpellationer och frågor i denna paragraf har i enlighet med utredningens förslag utformats i anslutning till KL. Förslag till en utvidgning av interpellations- och frågeinstitutet på det kommunala området har lagts fram av kommunaldemokratiska kommittén i betänkandet (SOU 1982:5) Förtröendevalda i kommuner och landstingskommuner. Betänkandet har remissbehandlats.

25 § Vid kyrkofullmäktiges sammanträden skall på ordförandens ansvar föras protokoll. Av protokollet skall framgå vilka ledamöter som har varit närvarande. Protokollet skall för varje ärende innehålla en kortfattad

redogörelse för ärendets beskaffenhet, uppgift om de förslag och yrkanden i ärendet som inte har återkallats och fullmäktiges beslut i ärendet. Om omröstning har ägt rum, skall protokollet innehålla en redogörelse för propositionsordningen och uppgift om hur omröstningen har utfallit. När omröstning har skett öppet, skall i protokollet anges hur var och en har röstat. Om reservation som avses i 26 § har anförts, skall protokollet innehålla uppgift om reservationen.

Protokollet skall justeras av ordföranden och minst två ledamöter som fullmäktige för varje gång utser bland de närvarande. Justeringen skall äga rum senast fjorton dagar efter sammanträdesdagen på tid som ordföranden bestämmer och tillkännager vid sammanträdet. Justering får också verkställas av fullmäktige antingen genast eller vid nästa sammanträde.

Senast på andra dagen efter justeringen skall denna samt uppgift om den plats där protokollet finns tillgängligt tillkännages på anslagstavlan. Tillkännagivandet skall innehålla uppgift om vilken dag det har anslagits. Det får inte avlägsnas före besvärstidens utgång. Bevis om dagen för anslaget skall tecknas på protokollet eller utfärdas särskilt.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om kyrkofullmäktiges protokoll. Den motsvarar 27 § LFS.

Enligt 27 § LFS åligger det ordföranden att föra eller låta föra protokoll vid kyrkofullmäktigsammanträde. Protokollet skall innehålla en förteckning på närvarande ledamöter. Vidare skall det innehålla en kortfattad redogörelse för varje ärende och ange de yrkanden och förslag som inte har återkallats. Fullmäktiges beslut skall anges liksom propositionsordning och uppgift om hur många som har röstat för eller emot vid omröstning. Om en omröstning har skett öppet skall det dessutom anges hur var och en röstat. Protokollet skall justeras senast tio dagar efter sammanträdet av ordföranden och minst ytterligare två närvarande ledamöter som fullmäktige utser för varje tillfälle. Tiden för justeringen skall ordföranden bestämma och tillkänna vid sammanträdet. Fullmäktige får även justera protokollet antingen genast eller vid nästa sammanträde. Protokollet med anteckning om justeringen skall underskrivas av ordföranden och justeringsmännen. Om protokollet justeras av fullmäktige skall det underskrivas av ordföranden och minst två närvarande ledamöter. Senast på andra dagen efter justeringen skall denna tillkännages på anslagstavlan. Då skall även anges var protokollet finns tillgängligt. Tillkännagivandet skall vara försett med uppgift om dagen för anslaget. Anslaget får inte tas ner före besvärstidens utgång. Bevis om den dag då justeringen har tillkännagetts skall tecknas på protokollet eller utfärdas särskilt.

I fråga om protokollsbestämmelserna i 2 kap. 25 § KL tillkom ett fåtal nyheter vid kommunallagsreformen. Sålunda skall protokollet innehålla uppgift om reservation som har anförts. Vidare usträcktes tiden för justeringen till 14 dagar efter sammanträdesdagen. I övrigt är bestämmelserna i huvudsak desamma som i 27 § LFS.

I sak innebär inte paragrafen några andra ändringar i bestämmelserna om

kyrkofullmäktiges protokoll än att de anpassas till motsvarande bestämmelser i 2 kap. 25 § KL.

26 § Den som vid kyrkofullmäktiges sammanträde har deltagit i avgörandet av ett ärende får anföra reservation mot det fattade beslutet. Reservationen skall anmälas innan sammanträdet avslutas samt, om den utvecklas närmare, avfattas skriftligen och lämnas senast när protokollet justeras.

Bestämmelserna i denna paragraf, som motsvarar 27 § LFS, stämmer överens med 2 kap. 26 § KL. I sak avviker de inte från nu gällande bestämmelser i LFS.

27 § Kyrkofullmäktiges protokoll och andra arkivhandlingar skall förvaras i kyrkoarkiv. Om kyrkoarkiv finns särskilda bestämmelser.

Paragrafen handlar om kyrkofullmäktiges arkivhandlingar. Den motsvarar 29 § LFS.

LFS

Enligt 29 § LFS skall avskrift av kyrkofullmäktiges protokoll, så snart det har justerats, överlämnas till kyrkorådet. Utdrag ur protokollet skall lämnas till de övriga nämnder som skall verkställa fullmäktiges beslut. Kyrkofullmäktiges protokoll och andra arkivhandlingar skall förvaras i kyrkoarkiv. Särskilda bestämmelser finns om kyrkoarkiv. Den som har tagit avskrift av kyrkofullmäktiges protokoll har rätt att få avskriften bestyrkt utan kostnad.

KL

I 27 § KL föreskrivs endast att protokoll och övriga handlingar som hör till fullmäktiges arkiv skall vårdas och förtecknas. Närmare föreskrifter härom och om arkivvården i övrigt får fullmäktige meddela, om det inte finns särskilda bestämmelser därom.

Utredningen

Utredningen erinrar om att arkivvården inte reglerades i detalj vid kommunallagsreformen. Man nöjde sig med att lägga fast de grundläggande principerna för att skapa en god arkivvård. Kommunerna får själva utfärda de föreskrifter som behövs. Detaljföreskrifter om expediering av protokoll och andra handlingar inom och utom kommunen togs bort. Bestämmelsen om avgiftsfri vidimering av protokollsavskrift slopades också. I utredningens förslag har i överensstämmelse härmed en hel del detaljföreskrifter i 29 § LFS inte fått någon motsvarighet i den nya lagen.

På det kyrkokommunala området finns, påpekar utredningen, specialbe-

stämmelser om arkivvård. Denna skillnad i förhållande till KL:s regler bör enligt utredningen avspeglas i lagtexten.

Remissyttrandena

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund anser att kyrkofullmäktige bör besluta hur protokollen skall förvaras. Eftersom frågan inte berör endast denna lagstiftning, bör den utredas särskilt.

Överväganden

Jag vill erinra om att det på det kyrkliga området sedan gammalt finns föreskrifter om arkivvården, som sammanhänger med pastors ansvar för vården av kyrkoarkivet. Det finns därför ännu mindre anledning än på det borgerligt kommunala området att i förevarande lagstiftning meddela detaljföreskrifter om arkivvården. Det bör räcka med en hänvisning till de särskilda bestämmelserna. Jag utgår från att riksarkivet följer utvecklingen på det kyrkokommunala området och föreslår de ändringar av gällande föreskrifter som kan behövas. Bestämmelserna i 29 § LFS om expedieringen av kyrkofullmäktiges protokoll till kyrkoråd och övriga nämnder bör kunna slopas i likhet med vad som skett i KL. Sådana föreskrifter kan lämpligen meddelas i en sådan arbetsordning som kyrkofullmäktige skall anta enligt vad jag avser att föreslå i det följande (2 kap. 30 §). Nuvarande bestämmelse om kostnadsfri vidimering av protokollsavskrifter hör inte heller hemma i en ramlag av detta slag. Paragrafen bör alltså få den utformning som utredningen har föreslagit.

28 § Kyrkofullmäktiges sammanträden skall vara offentliga. Fullmäktige får dock för ett visst ärende besluta att överläggningen skall hållas inom stängda dörrar. Suppleanter får närvara vid en sådan överläggning.

Ordföranden vakar över ordningen vid sammanträdet. Han eller hon kan utvisa den som uppträder störande och inte rättar sig efter tillsägelse. Om det uppstår oordning som ordföranden inte kan avstyra, får han eller hon upplösa sammanträdet.

I paragrafen behandlas regler om offentlighet och ordning vid kyrkofullmäktiges sammanträden. Paragrafen motsvarar 30 § LFS.

Kyrkofullmäktiges förhandlingar skall enligt huvudregeln i 30 § LFS vara offentliga. Fullmäktige får dock besluta att överläggningarna skall hållas inom stängda dörrar i ett visst ärende. Suppleanter får närvara vid överläggningen även om beslut om stängda dörrar har fattats. Ordföranden skall vaka över ordningen vid kyrkofullmäktigsammanträde. Han kan varna den som uppträder oskickligt. Den som har varnats kan även visas ut. Om det uppstår oordning under sammanträdet och ordföranden inte kan avstyra den får han eller hon upplösa sammanträdet.

I 2 kap. 28 § KL finns bestämmelser av i sak samma innehåll som i 30 § LFS.

Bestämmelserna i paragrafen har med en språk Anpassning till KL:s regler flyttats över från LFS.

29 § Kyrkofullmäktige får besluta att det till ledamöter och suppleanter i fullmäktige eller beredning skall i skälig omfattning utgå arvode samt ersättning för resekostnader och andra utgifter som föranleds av uppdraget.

I paragrafen regleras frågor om ersättning till ledamöterna och suppleanterna i kyrkofullmäktige eller beredning. Paragrafen motsvarar 31 § LFS.

LFS

Med stöd av 31 § LFS kan kyrkofullmäktige besluta att kyrkofullmäktig och suppleant skall få traktaments- och andra kostnadsersättningar. Om fullmäktige beslutar det kan fullmäktig och suppleant även få arvode för sitt arbete. Arvodet skall vara skäligt med hänsyn till göromålets omfattning och art samt den tid som uppdraget kan beräknas ta. Kyrkofullmäktige kan träffa överenskommelse om att arvodena skall anses som inkomst av anställning. De fall där detta är möjligt anges i författningar om allmän försäkring. Det som nu sagts om kyrkofullmäktig tillämpas även beträffande ledamot och suppleant i beredning.

KL

I KL förenklades de tidigare bestämmelserna om ersättning till kommunfullmäktige betydligt. I 2 kap. 28 § KL anges sålunda nu endast att fullmäktige får besluta att ledamot eller suppleant i fullmäktige eller beredning i skälig omfattning skall kunna få ersättning för resekostnader och andra utgifter till följd av uppdraget och beviljas arvode, pension och andra ekonomiska förmåner.

Kommunallagsreformen innebar att det ersättningsgilla området utvidgades. Sålunda kan numera kostnader för t. ex. barntillsyn ersättas. Vidare kan en förtroendevald som har omvårdnad om en handikappad som behöver tillsyn få ersättning för kostnader för ersättare som måste anskaffas i samband med kommunala sammanträden. En handikappad förtroendeman kan få ersättning för de särskilda kostnader som han åsamkas på grund av uppdraget, t. ex. kostnader för ledsagare vid sammanträden och för hjälp med inläsning av handlingar. Kostnadsersättning och arvode kan utgå till en förtroendeman som deltar i utbildning i kommunala frågor som anordnas av ett politiskt parti. Det är även möjligt att betala ersättning till sådana minoritetsföreträdare som inte har uppdrag som ordförande eller vice ordförande i nämnd eller beredning för deras arbete. På grund av ändringar i

lagen (1962:381) om allmän försäkring (omtryckt 1977:630) behövs inte längre s. k. likställighetsavtal. Numera gäller nämligen att uppdragsgivare är skyldig att svara för sådana avgifter till den allmänna försäkringen som avser uppdragstagare. Uppdragsinkomst anses vid beräkning av sjukpenninggrundande och pensionsgrundande inkomst alltid som inkomst av anställning.

Utredningen

Enligt utredningen bör församlingarna ha samma möjligheter som de borgerliga kommunerna att utge ersättning. På grund av att verksamheten i de kyrkliga kommunerna i allmänhet är tämligen begränsad är det emellertid tveksamt om kyrkokommunerna bör ha möjlighet att bevilja pension. Heltidengagerade förtroendevalda saknas f. n. i de kyrkliga kommunerna. I framtiden kan det dock visa sig nödvändigt att ha förtroendevalda engagerade på heltid. Utredningen föreslår därför att även regeln om möjlighet att bevilja pension bör införas bland bestämmelserna om ersättning.

Remissyttrandena

Förslaget att pension skall kunna tillerkännas ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige innebär en nyhet, som möter kritik i åtskilliga remissyttrandena. Kammarrätten i Stockholm finner denna reglering principiellt tveklaktig. Den aktuella verksamheten i de kyrkliga sammanhangen får enligt kammarrätten anses vara så pass ideellt inriktad att redan möjligheten till pension på grund av uppdraget ter sig främmande. Ärkebiskopen erinrar om riskerna för en sådan "kommunalisering" av församlingsarbetet att det stora värde som i dag representeras av en personligt ideellt präglad syn på kyrkoengagemanget går förlorad. Domkapitlet i Skara avstyrker förslaget och anser att en utveckling som leder till en utbyggnad av administrationen så att "kyrkliga kommunalrådsbefattningar" inrättas inte är önskvärd. Domkapitlet i Göteborg ifrågasätter förslaget i denna del av främst ekonomiska skäl. Även domkapitlet i Karlstad och Visby ställer sig tveksamma till förslaget, bl. a. med hänsyn till att verksamheten i de kyrkliga kommunerna är tämligen begränsad.

Kammarrätten i Stockholm betonar också att det i fråga om flera uppdrag torde finnas ett intresse av viss rörlighet i fråga om förtroendevalda, något som kan motverkas om möjlighet till pension efter viss tidrymd införs. Också domkapitlet i Visby och Svenska kyrkans centralråd för evangelisation och församlingsarbete uttalar farhågor för att en önskvärd cirkulation på dessa poster motverkas av förslaget.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund har den uppfattningen att förutsättningarna på den kyrkokommunala sidan troligen aldrig blir

sådana att det blir aktuellt att bevilja pension. Detta synes helt uppenbart då det gäller kyrkostämman. Inte heller Svenska kyrkans personalförbund finner skäl att pensioner skall kunna utgå.

Överväganden

De relativt utförliga bestämmelserna i LFS om arvoden och ersättningar till de förtroendevalda bör enligt min mening, såsom utredningen har föreslagit, ersättas av en enklare reglering av det slag som finns i KL. I remissuttalandena har starka invändningar riktats mot förslaget att kyrkofullmäktige även skall kunna besluta om pension. Jag anser denna kritik vara befogad och förordar att den avvikelser görs från utredningens förslag och regleringen i KL, att pension inte skall kunna beviljas för de kyrkokommunala förtroendeuppdragen. I övrigt ansluter paragrafen i sak helt till KL:s bestämmelser om ersättning.

30 § Kyrkofullmäktige skall i arbetsordning meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för fullmäktiges sammanträden och ärendenas handläggning.

Arbetsordningen skall innehålla bestämmelser om

1. vem som skall föra ordet till dess tillfällig ordförande som avses i 8 § andra stycket har utsetts,
2. utsändning av handlingar inför sammanträde,
3. anmälan av hinder för tjänstgöring vid sammanträde,
4. inkallande av suppleanter,
5. handläggningen av motioner,
6. handläggningen av interpellationer och frågor som avses i 24 § fjärde stycket,
7. förfarandet vid omröstning samt
8. underrättelser om val av ordförande och vice ordförande i fullmäktige och kyrkorådet.

I denna paragraf, som saknar motsvarighet i LFS, finns bestämmelser om arbetsordning för kyrkofullmäktige.

KL

Kommunallagsreformen medförde att arbetsordning blev obligatorisk för kommunerna. Enligt 2 kap. 30 § KL skall fullmäktige i arbetsordningen meddela de föreskrifter som behövs som en komplettering till lagens bestämmelser beträffande fullmäktiges sammanträden och ärendenas handläggning. Arbetsordningen skall innehålla bestämmelser om vem som skall föra ordet till dess tillfällig ordförande har utsetts vid förfall för både ordföranden och vice ordförande. Vidare skall den reglera utsändandet av handlingar inför ett sammanträde, anmälan om hinder för tjänstgöring vid sammanträde, inkallande av suppleant, handläggningen av motioner, interpellationer och enkla frågor samt förfarandet vid omröstning.

Utredningen

Utredningens förslag till bestämmelser om arbetsordning har utformats med 2 kap. 30 § KL som förebild. Utredningen förutsätter att Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund kommer att utarbeta en normal-arbetsordning för kyrkofullmäktige.

Remissyttrandena

Domkapitlet i Karlstad anser att en arbetsordning också obligatoriskt bör innehålla en bestämmelse om när revisionsberättelse skall vara avlämnad. Risk föreligger annars att detta på många håll kan onödigt fördröjas.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund har noterat utredningens uttalande om normalarbetsordning och kommer att tillse att sådan utarbetas.

Överväganden

Syftet med en obligatorisk arbetsordning för fullmäktige är att däri skall behandlas sådana frågor som inte behöver regleras i lagen men som ändå är så betydelsefulla att de inte bör vara oreglerade i någon församling. Dessa frågor anges i lagtexten. Jag förutsätter att även andra frågor av betydelse för församlingarnas fullmäktige kan komma att tas upp i de förslag till normalarbetsordning som Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund avser att utarbeta i anslutning till den nya lagen. Sådana förslag kan tjäna till god ledning för församlingar och samfälligheter när de sedan skall anta sina egna arbetsordningar.

En bestämmelse om tidpunkten för avlämnande av revisionsberättelsen är enligt min mening inte av den vikten att den alltid måste ingå i arbetsordningen. Däremot är det inget som hindrar att församlingar som önskar det tar in en sådan bestämmelse i sin arbetsordning eller i de föreskrifter om revisionen som avses i 7 kap. 7 § i den nya lagen.

Paragrafen stämmer med undantag av punkt 8 i andra stycket helt överens med 2 kap. 30 § KL. Bestämmelserna i LFS om skyldighet att anmäla val av ordförande och vice ordförande till länsstyrelsen och domkapitlet har som jag har sagt i specialmotiveringen till 2 kap. 8 § inte fått någon motsvarighet i den nya lagen. Bestämmelser om sådana underrättelser skall i stället alltid finnas i arbetsordningen. Detta framgår av andra stycket punkt 8.

Kyrklig samfällighet

31 § Om beslutanderätten i en kyrklig samfällighet skall utövas av kyrkofullmäktige, bestämmer regeringen antalet ledamöter i fullmäktige.

Om kyrklig samfällighets indelning i valkretsar och om fastställandet av det antal ledamöter i fullmäktige som skall utses i varje församling finns bestämmelser i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval.

Paragrafens första stycke stämmer i sak överens med 32 § första stycket LFS. Antalet ledamöter i en samfällighets fullmäktige bör bestämmas till ett udda tal.

I 32 § andra – femte styckena LFS finns bestämmelser om hur det antal ledamöter i samfällighetens fullmäktige som skall utses i varje församling skall fastställas. Utredningen har föreslagit att även dessa bestämmelser skall föras över till den nya lagen. Länsstyrelsen i Norrbottens län påpekar i sitt remissyttrande att motsvarande bestämmelser i fråga om valkretsindelade kommuner numera finns i vallagen. För egen del anser jag att bestämmelserna om hur ledamöterna i samfällighetens fullmäktige skall fördelas på församlingarna hör hemma i lagen om kyrkofullmäktigval. Jag förordar att de tas in där och återkommer till dem i specialmotiveringen till lagen om ändring i lagen om kyrkofullmäktigval.

32 § För ledamöterna i samfällighets kyrkofullmäktige skall utses suppleanter. Fullmäktige bestämmer det antal suppleanter som skall ligga till grund för tillämpningen av bestämmelserna i 43 § lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval om utseende av suppleanter. Antalet skall utgöra en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti får i samfälligheten eller, om regeringen enligt 4 § andra stycket lagen om kyrkofullmäktigval har beslutat att valbarheten skall vara inskränkt till valkrets, i varje valkrets. Om det därvid uppkommer ett brutet tal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Länsstyrelsen skall genast underrättas om fullmäktiges beslut.

När kyrkofullmäktige skall utses första gången, fattas beslut enligt första stycket av regeringen, om regeringen inte med stöd av 1 kap. 10 § har bestämt att beslutanderätten i samfälligheten skall utövas av indelningsdelegerade.

I denna paragraf regleras suppleantsystemet i kyrkliga samfälligheter. Paragrafen motsvarar 32 a § LFS.

LFS

Enligt 32 a § LFS får fullmäktige i en kyrklig samfällighet besluta att suppleanter skall utses. Fullmäktige skall bestämma antalet suppleanter till en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti erhåller i samfälligheten eller – om regeringen har beslutat att valbarheten skall vara inskränkt till valkretsen – i varje valkrets. Om brutet tal uppkommer, avrundas det till närmast högre hela tal. Länsstyrelsen skall ofördröjligen underrättas om fullmäktiges beslut. När fullmäktige skall utses första gången i en samfällighet, skall regeringen besluta om suppleanter skall finnas och i så fall hur många. Om regeringen har beslutat att indelningsdelegerade skall finnas, är det dock dessa som har att besluta om suppleanter i samfällighetens fullmäktige.

Utredningen

Utredningen har föreslagit (2 kap. 7 §) att möjligheten att indela en församling i valkretsar skall försvinna. Valkretsindelningen av kyrkliga samfälligheter föreslås dock bestå. Beträffande grunden för beräkning av antalet suppleanter för kyrkofullmäktige hänvisar utredningen till att 1978 års vallagskommitté i sitt betänkande (SOU 1980:45) Översyn av vallagen 2 har föreslagit att antalet skall bestämmas med utgångspunkt i det antal platser som varje parti erhåller i samfälligheten eller, om regeringen har förordnat att valbarheten skall vara inskränkt till valkrets, i varje valkrets. Utredningen delar den bedömning som 1978 års vallagskommitté har gjort. Utredningens förslag har därför utformats i anslutning till de föreslagna reglerna i 2 kap. 2 § om suppleanter i församlings kyrkofullmäktige och motsvarande bestämmelser i KL samt förslaget av 1978 års vallagskommitté till ändrad lydelse av 32 a § LFS.

Överväganden

1978 års vallagskommittés förslag har genomförts (prop. 1980/81:170, KU 1980/81:26, rskr 1980/81:392, SFS 1981:528) och har lett till ändringar i 8 § 4 mom. och 32 a § LFS. Paragrafen har utan sakliga ändringar flyttats över från LFS.

33 § Beträffande kyrkofullmäktige i kyrklig samfällighet tillämpas bestämmelserna i 3–30 §§ om kyrkofullmäktige i församling. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om kyrkoråd skall avse samfällighetens kyrkoråd.
2. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslagstavla.
3. När sammanträde med fullmäktige i kyrklig samfällighet skall hållas första gången, utfärdas kungörelse om sammanträdet av ordföranden i kyrkofullmäktige i den församling i samfälligheten som har flest röstberättigade invånare, eller, om han eller hon har förhinder, av vice ordförande i samma församlings fullmäktige. Om fullmäktige inte finns i denna församling, utfärdas kungörelsen av ordföranden i församlingens kyrkostämma, eller, om han eller hon har förhinder, av vice ordförande i stämman.
4. Om samtliga suppleanter för en ledamot i fullmäktige är förhindrade att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde, inträder i ledamotens ställe den suppleant som enligt den för suppleanterna bestämda ordningen står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den första platsen för partiet i församlingen eller i en sådan grupp av församlingar som avses i 4 § lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval. Om en sådan suppleant inte kan tjänstgöra inträder den suppleant som står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den andra platsen för partiet i församlingen eller gruppen av församlingar och så vidare efter samma grund. Om ett partis samtliga suppleanter i församlingen eller gruppen av församlingar är förhindrade att i en ledamots ställe inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i sammanträdet, inträder suppleant som har utsetts för partiet i en annan församling eller grupp av församlingar efter

den grund som nyss har sagts. Därvid har den suppleant företrädare som har utsetts i den församling eller grupp av församlingar där partiets röstetal är högst.

5. Rätt att delta i fullmäktiges överläggningar men inte i besluten har, utöver de personer som avses i 14 § andra stycket, ordförande eller vice ordförande i församlings kyrkoråd vid handläggning av ärenden som angår församlingen särskilt. Om samfälligheten omfattar församlingar i olika pastorat, tillkommer rätten för kyrkoherde att delta i överläggningarna den av församlingarnas kyrkoherdar som domkapitlet utser. I Göteborgs kyrkliga samfällighet skall denna rätt tillkomma två av församlingarnas kyrkoherdar.

6. Fullmäktige får förvara protokoll och andra arkivhandlingar på annat sätt än i kyrkoarkiv, om regeringen beslutar det.

I paragrafen finns särskilda bestämmelser om fullmäktige i kyrklig samfällighet. Paragrafen motsvarar 33 § LFS.

LFS

Utöver reglerna i 32§ och 32 a § LFS skall enligt 33 § de föreskrifter som meddelas i 9–31 §§ om kyrkofullmäktige i församling äga motsvarande tillämpning med avseende på fullmäktige och suppleanter i kyrklig samfällighet. Vidare gäller enligt 33 § LFS ett antal specialbestämmelser. Sålunda anges att bestämmelserna om kyrkoråd skall avse samfällighetens kyrkoråd. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslags-tavla. Kungörelse om det första fullmäktigsammanträdet i kyrklig samfällighet skall utfärdas av ordföranden i kyrkofullmäktige i den till folkmängden största församlingen i samfälligheten. Om han är förhindrad skall vice ordföranden utfärda kungörelsen. Om fullmäktige inte finns i denna församling utfärdas kungörelsen av ordföranden eller vice ordföranden i församlingens kyrkostämman. Vid fullmäktigsammanträde i samfälligheten får, utöver de personer som anges i 20 § andra stycket, ordförande eller vice ordförande i församlingskyrkoråd, även om de inte är fullmäktige, delta i överläggningarna men inte i besluten vid behandlingen av frågor som angår församlingen särskilt. Om samfälligheten omfattar församlingar som tillhör olika pastorat skall domkapitlet utse en av församlingarnas kyrkoherdar att ha närvaro- och yttranderätt. I Göteborgs kyrkliga samfällighet har två av församlingarnas kyrkoherdar sådan rätt. Avskrift av fullmäktiges protokoll skall efter justeringen expedieras även till kyrkorådet i den församling som ett ärende angår. Protokoll och andra arkivhandlingar får förvaras på annat sätt än i kyrkoarkiv om regeringen beslutar det.

Utredningen

Genom 33 § LFS klargörs enligt utredningen att kyrkofullmäktige i kyrklig samfällighet i princip har samma ställning och är underkastade samma regler

som en församlings motsvarande organ. Denna princip föreslås inte bli förändrad. Utredningen föreslår vidare att samma metod som tidigare används för att ange de regler om kyrkofullmäktige i församling som bör tillämpas beträffande kyrkofullmäktige i kyrklig samfällighet.

Remissyttrandena

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund saknar i utredningens förslag bestämmelsen i 33 § f) LFS om att avskrift av fullmäktiges protokoll efter justering skall tillställas kyrkorådet i församling, som ett ärende angår. Bestämmelsen är enligt förbundet viktig för församlingar som ingår i en samfällighet.

Överväganden

Av hänvisningen i paragrafen till 3–30 §§ i detta kapitel följer att de ändrade bestämmelser som föreslås där beträffande kyrkofullmäktige i församling också skall gälla samfälligheternas fullmäktige. De särskilda bestämmelserna om samfälligheternas fullmäktige har i allt väsentligt oförändrade flyttats över från LFS. Den bestämmelse om avskrift av fullmäktiges protokoll som Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund efterlyser har inte tagits in i den nya lagen. Den är av den arten att den bör placeras i arbetsordningen för fullmäktige.

I punkt 4 finns bestämmelser om vilken suppleant som skall tjänstgöra i fullmäktige när ingen av de suppleanter som har utsetts för den frånvarande ledamoten kan inställa sig till sammanträdet. Dessa bestämmelser har ingen motsvarighet i LFS. Enligt utredningens förslag skall de placeras i 2 kap. 11 § som genom hänvisningen i förevarande paragrafs första stycke blir tillämplig även på samfälligheternas fullmäktige. I mitt förslag har emellertid 2 kap. 11 § utformats så att den inte innehåller bestämmelser som är avsedda endast för kyrkofullmäktige i samfälligheter. De bestämmelser om suppleanters tjänstgöring som uteslutande avser fullmäktige i kyrklig samfällighet bör placeras i det avsnitt i 2 kap. som gäller samfälligheternas fullmäktige.

3 kap. Kyrkostämma

I detta kapitel finns bestämmelser om rösträtt på kyrkostämma, ordförande och vice ordförande i stämman och rätt till ledighet från anställning. Vidare finns hänvisningar till ett flertal av bestämmelserna i 2 kap. om kyrkofullmäktige i församling. Kapitlet motsvarar tredje kapitlet i LFS.

I 35 § LFS finns utförliga regler om rösträtt genom fullmakt på kyrkostämma. Där föreskrivs att den som har rösträtt på kyrkostämma genom fullmakt får överlåta sin talan och rösträtt på stämman till någon

annan röstberättigad. En fullmakt skall vara ställd till en viss person och underskriven av utställaren. Dagen då fullmakten underskrevs skall anges. Två vittnen skall intyga på fullmakten att utställaren har skrivit under den på den angivna dagen och att fullmäktigens namn då fanns utsatt på fullmakten. Om en fullmakt inte är underskriven och bevittnad på det sätt som nu har angetts, är den ogiltig. En fullmakt gäller inte längre än 30 dagar efter det den har utfärdats. Ingen får föra talan eller utöva rösträtt på grund av fullmakt för mer än en röstberättigad.

Bestämmelser om fullmaktsröstning på kyrkostämma har förekommit i de olika kyrkliga kommunallagarna ända sedan år 1862. Redan under arbetet med 1930 års församlingsstyrelselag tog man upp frågan om det skulle vara tillåtet att överlåta sin rösträtt på kyrkostämma eller om det skulle fordras personlig inställelse för att utöva rösträtten. Fullmaktsröstningen behölls dock såväl i 1930 års lag som i LFS.

Utredningen anser att kyrkostämmans betydelse är relativt begränsad. Detta avspeglas bl. a. i den låga deltagarfrekvensen. Fullmaktsröstning förekommer inte i någon större utsträckning enligt den nu gällande ordningen. Utredningen erinrar om att den har föreslagit att gränsen för att inrätta kyrkofullmäktige i en församling sänks till 500 röstberättigade invånare. Om förslaget genomförs kommer kyrkostämmostitutets och därmed fullmaktsröstningens betydelse att minska ytterligare.

För alla kyrkokommuner, inräknat dem som även i fortsättningen kommer att ha kyrkostämman som beslutande organ, är det enligt utredningen självfallet angeläget att öka församlingsbornas intresse för och deltagande i den kyrkokommunala verksamheten. En viss förbättring härvidlag bör kunna åstadkommas genom att de röstberättigade på kyrkostämman måste inställa sig personligen vid sammanträdena och delta i de beslut som stämman fattar. Kravet på personlig inställelse får visserligen till följd att den som är förhindrad att delta i stämman inte har någon möjlighet att påverka stämmans beslut. Denna olägenhet torde dock kunna uppvägas av att de röstberättigade mera aktivt deltar i den kyrkliga kommunens verksamhet för att bilda opinion för sina åsikter. Även om stämmostitutet behålls på det kyrkokommunala området anser utredningen goda skäl tala för att fullmaktsröstningen slopas. Jämförelse bör även göras med röstningen vid val enligt lagen om kyrkofullmäktigval och vallagen. Röstningen sker personligen vid sådana val. En annan sak är att det i vissa fall är tillåtet att någon annan än den röstberättigade avlämnar en valedelförsändelse som innehåller den röstandes valedel. Utredningen anser därför att regler om fullmaktsröstning inte bör finnas i den nya lagen.

I det föregående har jag föreslagit att kyrkofullmäktige obligatoriskt skall finnas i församlingar med över 500 röstberättigade invånare (1 kap. 7 §). Förekomsten av kyrkostämma som det beslutande organet i församlingar som inte ingår i en kyrklig samfällighet minskar därigenom och begränsas till

de minsta församlingarna, där personlig närvaro och medverkan i beslutsfattandet är ett naturligt uttryck för engagemang i församlingens verksamhet. Jag vill också erinra om att möjligheten att rösta genom fullmakt vid så angelägna förrättningar som prästval i församlingarna har varit begränsad till äkta makar. Mot denna bakgrund anser jag mig kunna biträda utredningens förslag att nu slopa röstning genom fullmakt vid kyrkostämma. Någon motsvarighet till 35 § LFS har därför inte tagits in i den nya lagen.

1 § I fråga om rösträtt på kyrkostämma tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 3 § om rösträtt vid val av ledmöter i kyrkofullmäktige.

I denna paragraf finns bestämmelser om rösträtt på kyrkostämma. Paragrafen stämmer i sak helt överens med 34 § LFS.

2 § Kyrkostämman väljer för tre kalenderår bland de röstberättigade en ordförande och en eller två vice ordförande.

Om ordförande eller vice ordförande avgår under tjänstgöringstiden väljs en annan för återstoden av denna tid.

Denna paragraf behandlar val av kyrkostämmans presidium. Vidare behandlas den situationen att någon i presidiet avgår under tjänstgöringstiden. Paragrafen motsvarar 36 § 1 och 3 mom. LFS.

LFS

Kyrkostämman skall enligt 36 § 1 mom. LFS välja en ordförande och en vice ordförande bland de röstberättigade. Presidiet skall utses för tre kalenderår. Om någon av de valda avgår under tjänstgöringstiden skall någon annan väljas i hans ställe för återstoden av tiden. Länsstyrelsen och domkapitlet skall genast underrättas om de valdas namn och postadress (36 § 3 mom).

Utredningen

Utredningen erinrar om att presidiet i kyrkostämman ända sedan tillkomsten av 1930 års församlingsstyrelselag har bestått av en ordförande och en vice ordförande. Sammansättningen har reglerats oberoende av bestämmelserna om kyrkofullmäktige i församling, där även en andre vice ordförande kan utses. Utredningen föreslår nu att de församlingar som har kyrkostämma som beslutande organ får möjlighet att välja även en andre vice ordförande. Kyrkostämman får enligt förslaget själv besluta i denna fråga. Skyldigheten att underrätta länsstyrelsen och domkapitlet om ordförandeval bör enligt utredningen slopas. Utredningen anser inte att den treåriga mandattiden för presidieposterna i kyrkostämman bör ändras.

Remissyttrandena

Domkapitlet i Skara finner inte skäl att göra åtskillnad på mandattiden för presidieposterna i kyrkofullmäktige och kyrkostämma. Samma regel om valfrihet rörande mandattidens längd som utredningen har föreslagit i 2 kap. 8 § bör gälla. Vidare bör skyldigheten att underrätta domkapitlet om val av ordförande och vice ordförande i de beslutande organen behållas. Även domkapitlet i Göteborg framför detta önskemål.

Överväganden

För kyrkofullmäktiges ledamöter gäller en mandattid av tre år. Inom denna fasta krets behöver det inte utgöra någon större praktisk olägenhet om det sker en växling på presidieposterna under mandatperioden. Kyrkostämman är däremot ett för varje särskilt tillfälle sammankallat organ, vars sammansättning kan växla. För att bevara en kontinuitet och stabilitet i dess funktioner bör det finnas ett fast presidium. Det bör lämpligen ha en mandattid som motsvarar den som f. n. gäller för andra förtroendevalda som utses direkt av väljarna. Jag ansluter mig därför till utredningens förslag i denna del. Jag tillstyrker också förslaget att kyrkostämman bör ges samma möjlighet som kyrkofullmäktige att utse två vice ordförande om den så önskar. Som jag har anfört i specialmotiveringen till 2 kap. 8 § hör bestämmelser om underrättelseskyldighet till länsstyrelsen och domkapitlet angående verkställda val inte hemma i en ramlag av detta slag. Sådana bestämmelser kan i stället tas in i en arbetsordning för kyrkostämman.

3 § I fråga om valbarhet till ordförande och vice ordförande, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 4 § om ledamot i kyrkofullmäktige.

Paragrafen motsvarar 36 § 2 mom. LFS. Där anges att reglerna om valbarhet, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse i 10 § LFS skall tillämpas beträffande ordförande och vice ordförande i kyrkostämman.

Enligt utredningens förslag förs bestämmelserna i 10 § LFS över till den nya lagen och placeras i 2 kap. 4 §. Där föreskrivs även att den som är chefstjänsteman hos församlingen inte skall vara valbar till ledamot eller suppleant i kyrkofullmäktige. Denna bestämmelse bör enligt utredningen tillämpas på motsvarande sätt vid val av presidium i kyrkostämman.

I specialmotiveringen till 2 kap. 4 § har jag utförligt behandlat frågan om valbarheten till kyrkofullmäktige. Valbarhetshindren för biskopen och för den som är den ledande församlingkommunalt anställda tjänstemannen i församlingen bör gälla också för valbarhet till kyrkostämmans presidium.

4 § Ordförande och vice ordförande i kyrkostämman samt ledamöter och suppleanter i beredning har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

Denna paragraf saknar motsvarighet i LFS. Enligt utredningens förslag till 2 kap. 5 § skall ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige eller beredning ha rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget. Kyrkostämmans förtroendevalda utgörs enbart av presidiet. Av denna anledning föreslår utredningen att rätten till ledighet i församlingar med kyrkostämma skall omfatta ordföranden och vice ordförande i stämman. Vidare bör ledamot och suppleant i beredning ha sådan rätt. Jag ansluter mig till utredningens förslag och hänvisar till vad jag har anfört i specialmotiveringen till 2 kap. 5 §.

5 § Beträffande kyrkostämman tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 9 § första stycket första meningen och andra stycket första meningen, 10 § första—tredje styckena samt 13–17, 19–28 och 30 §§ om kyrkofullmäktige i församling. Därvid skall följande gälla.

1. Om en ny församling bildas, i vilken beslutanderätten skall utövas på kyrkostämma, skall domkapitlet före den 1 juli året innan församlingen bildas förordna en person att hålla kyrkostämma för val av ordförande och vice ordförande samt kyrkoråd. Om kyrkostämma skall utöva beslutanderätten i en församling där den tidigare har utövats av kyrkofullmäktige, skall den senaste valda ordföranden i kyrkofullmäktige sammankalla kyrkostämman första gången.

2. Bestämmelserna om ledamot i kyrkofullmäktige skall i stället avse röstberättigad.

3. Kyrkostämma skall hållas när kyrkorådet begär det eller när ordföranden anser att det behövs.

4. Kungörelse om kyrkostämma behöver inte tillställas de röstberättigade i församlingen.

5. Om ett ärende fordrar så skyndsam handläggning att kungörande på det sätt som föreskrivs i 2 kap. 10 § första—tredje styckena inte hinns med, skall kungörelsen med uppgift om ärendet anslås senast fyra vardagar före stämman.

6. Kyrkostämmans sammanträden skall alltid vara offentliga.

7. Omröstning skall vara sluten även i annat ärende än ärende om val eller tillsättning av tjänst, om det begärs.

8. Av kyrkostämmans protokoll behöver inte framgå vilka som har deltagit i stämman. Inte heller behövs uppgift om hur var och en har röstat vid öppen omröstning.

9. Arbetsordningen för kyrkostämman behöver inte innehålla bestämmelser som anges i 2 kap. 30 § andra stycket 3 och 4.

I denna paragraf finns hänvisningar till bestämmelserna om kyrkofullmäktige i församling samt särskilda bestämmelser för kyrkostämman. Paragrafen motsvarar 37 § LFS.

LFS

Utöver bestämmelserna i 34–36 §§ LFS är enligt 37 § reglerna i 15 §, 16 § 2 mom. första och andra styckena samt tredje stycket första meningen, 17 § 1 mom. samt 19–30 §§ om kyrkofullmäktige tillämpliga även på kyrkostäm-

man. Vidare gäller en del speciella föreskrifter. Sålunda anges att bestämmelserna om fullmäktig i stället skall avse röstberättigad. Kyrkostämmor skall hållas enligt den ordning som stämman beslutar. Stämma skall även hållas när länsstyrelsen eller domkapitlet beslutar det eller visitationsförrättare eller kyrkorådet begär det eller ordföranden anser att det behövs. Om ett ärende kräver så skyndsam handläggning att kungörende enligt 17 § 1 mom. LFS inte hinns med, får stämma ändå hållas. Kungörelse med uppgift om ärendet skall i så fall anslås senast fyra söckendagar före stämman. Vidare anges i 37 § att kyrkostämmans förhandlingar alltid skall vara offentliga. Omröstning skall vara sluten även i annat ärende än val eller tillsättande av tjänst, om någon begär det. Kyrkostämmans protokoll behöver inte innehålla förteckning på deltagarna. Inte heller behöver anges i protokollet hur var och en har röstat vid öppen omröstning.

Utredningen

Flertalet bestämmelser om kyrkofullmäktige blir enligt utredningens förslag tillämpliga också på kyrkostämma. Enligt förslaget till 2 kap. 22 § får omröstningsapparat användas vid öppen omröstning under kyrkofullmäktig-sammanträde. Möjligheterna att använda sådan vid kyrkostämma är begränsade och utredningen räknar inte med något större praktiskt behov därav. Enligt utredningens mening bör kyrkostämman dock inte förbjudas att använda omröstningsapparat.

Utredningen har föreslagit att arbetsordning skall vara obligatorisk för de kyrkliga kommuner som har kyrkofullmäktige som beslutande organ. Förslaget har utformats med bestämmelserna i 2 kap. 30 § KL om arbetsordning som mönster. Arbetsordning bör enligt utredningen vara obligatorisk även i församlingar där beslutanderätten utövas på kyrkostämman.

Utredningens förslag innebär att domkapitlets och visitationsförrättares rätt att få till stånd kyrkostämma behålls.

Remissyttrandena

Kammarkollegiet föreslår att kyrkostämman i en församling som ingår i en total samfällighet skall kunna föranstalta om sådan opinionsundersökning som avses i 2 kap. 18 § i utredningens förslag. Kollegiet anser vidare att även länsstyrelsens rätt att påkalla kyrkostämma bör behållas. Kollegiet anför som ett särskilt skäl härför att det vid nybildning av församling kan vara nödvändigt att domkapitlet eller länsstyrelsen äger rätt att påkalla kyrkostämma. Så är exempelvis fallet då en nybildad församling skall ingå i en kyrklig samfällighet och har befriats från skyldighet att ha kyrkofullmäktige och föreskrift om indelningsdelegerade inte har meddelats. Den nuvarande

indelninglagen (1979:411) saknar bestämmelser om vem som i sådant fall skall sammankalla kyrkostämma för att välja kyrkoråd för den nybildade församlingen. Församlingstyrelselagen bör därför innehålla bestämmelser som täcker sådana fall, dvs. en motsvarighet till nuvarande 3 kap. 37 b § LFS.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratförbund anser däremot att bestämmelsen om rätt för domkapitel och visitationsförrättare att påkalla kyrkostämma bör utgå i analogi med vad som gäller för kyrkofullmäktige.

Sveriges kyrkokamerala förening delar denna uppfattning. Föreningen föreslår även att hänvisningen till 2 kap. 30 § skall utgå. Nödvändiga bestämmelser om ordförande och omröstningsförfarande bör tas in i paragrafen, varvid särskild arbetsordning blir överflödig.

Överväganden

För kyrkostämmans sammanträden och handläggning av ärenden bör i största möjliga utsträckning gälla samma bestämmelser som för kyrkofullmäktige. Den teknik som tillämpas i LFS och i utredningens förslag till förevarande paragraf och som innebär att man till största delen hänvisar till bestämmelserna i 2 kap. om kyrkofullmäktige är enligt min mening ändamålsenlig.

Beträffande 2 kap. 18 § vill jag betona att den däri medgivna möjligheten för församlingarna att utföra opinionsundersökningar är avsedd att användas sparsamt. I de av kammarkollegiet avsedda fall, då en församling ingår i en kyrklig samfällighet, är det ju ofta så, att stämman i större församlingar besöks av endast ett fåtal församlingsbor. Dessa skulle då kunna fatta beslut på församlingens vägnar om en omfattande opinionsmätning, för vilken samfälligheten och inte den enskilda församlingen skall bära kostnaderna. I fråga om mindre församlingar kan å andra sidan en välbesökt kyrkostämma själv direkt företräda den lokala opinion som man vill utröna. Med hänsyn till vad jag nu har anfört är jag inte beredd att tillstyrka kammarkollegiets förslag i denna del. För bl. a. de indelningsärenden som kollegiet åberopar kan f. ö. de myndigheter som handlägger ärendena själva ta initiativ till sådana undersökningar som de bedömer vara angelägna för att utröna lokala opinioner i ärendet.

Beträffande hänvisningen till bestämmelserna i 2 kap. 30 § om obligatorisk arbetsordning anser jag att den är att föredra framför detaljerade föreskrifter om kyrkostämmans arbetsformer i lagen. Jag förutsätter att de normalarbetsordningar som Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund avser att utarbeta kommer att omfatta även kyrkostämma.

Några remissinstanser har ifrågasatt utredningens förslag att slopa länsstyrelsens resp. att behålla domkapitlets och en visitationsförrättares rätt

att påkalla sammanträde med kyrkostämman. Jag har i specialmotiveringen till 2 kap. 9 § uttalat min uppfattning att det inte finns sakliga skäl att behålla ifrågasavarande rätt för någon av dem när det gäller sammanträde med kyrkofullmäktige. Jag kan inte heller finna att det föreligger någon skillnad mellan församlingar med kyrkofullmäktige resp. kyrkostämman som beslutande organ, som skulle motivera en annan reglering i denna paragraf. Endast för det fall då beslutanderätten i en församling för första gången skall utövas på kyrkostämman och någon sammankallande inte finns kan det, såsom kammarkollegiet har påpekat, finnas behov av en särskild reglering. Om situationen uppstår till följd av att en helt ny församling bildas, anser jag det vara lämpligast att domkapitlet får utse en person som skall sammankalla kyrkostämman för att förrätta de val som skall ske innan församlingsbildningen träder i kraft. Om däremot kyrkostämman för första gången skall hållas i en församling där beslutanderätten tidigare legat hos kyrkofullmäktige bör i analogi med bestämmelsen i 2 kap. 10 § första stycket den senast valda ordföranden i kyrkofullmäktige kunna kalla till kyrkostämman. Bestämmelser härom har tagits in i punkt 1.

I punkt 4 har en bestämmelse tagits in som klargör att kungörelse om kyrkostämman inte behöver sändas till samtliga röstberättigade i församlingen. Det är tillräckligt att kungörelsen anslås på församlingens anslagstavla.

Bestämmelserna i 2 kap. 30 § andra stycket punkterna 3 och 4 om anmälan av hinder för tjänstgöring vid sammanträde och inkallande av suppleanter är inte aktuella för kyrkostämmans del. Punkt 9 i förevarande paragraf innebär att de har undantagits från det område som måste regleras i arbetsordning för kyrkostämman. Om regler för ordföranden och vice ordförandena i dessa hänseenden anses behövliga, är det naturligtvis inget som hindrar att de tas in i arbetsordningen.

I övrigt har paragrafen utformats i enlighet med utredningens förslag.

6 § Kyrkostämman får besluta att det till stämmans ordförande samt ledamöter och suppleanter i beredning skall i skälighets omfattning utgå arvode samt ersättning för resekostnader och andra utgifter som föranleds av uppdraget.

I paragrafen behandlas olika former av ersättning till förtroendemän. Paragrafen motsvarar 38 § LFS.

LFS

Kyrkostämman får enligt 38 § LFS besluta att stämmans ordförande samt ledamot och suppleant i beredning kan få resekostnads- och traktamentsersättning. Även andra utgifter kan ersättas. Vidare kan arvode utgå. Arvodet skall vara skäligt med hänsyn till göromålens omfattning och art samt den tid som kan beräknas gå åt för uppdraget. Kyrkostämman kan träffa överens-

kommelse om att arvodena skall anses som inkomst av anställning i de fall som anges i författning om allmän försäkring, s. k. likställighetsavtal.

Utredningen

Utredningen föreslår att bestämmelserna i LFS om ersättning till ordförande m. fl. förs över till den nya lagen med den ändringen att det ersättningsgilla området utvidgas till att omfatta möjlighet att bevilja pension. Möjligheten att träffa likställighetsavtal slopas.

Överväganden

Som jag närmare har redovisat i specialmotiveringen till 2 kap. 29 § ställer sig flera remissinstanser tvcksamma eller avvisande till förslaget att kyrkliga förtroendevalda skall kunna få pension för sina uppdrag. Stiftsnämnden i Karlstad finner inte detta motiverat, i all synnerhet inte i de små församlingar som alltjämt skall ha kyrkostämman. Sveriges kyrkokamerala förening anser att ordet "pension" bör utgå ur förevarande paragraf.

Jag hänvisar till vad jag har anfört i specialmotiveringen till 2 kap. 29 § beträffande ersättning åt kyrkofullmäktige. Motsvarande bestämmelser bör gälla för kyrkostämmans förtroendevalda.

4 kap. Församlingsdelegerade

Detta kapitel innehåller bestämmelser om antalet ledamöter i församlingsdelegerade, val av delegerade, valbarhet, ledighet från anställning, mandat-tid samt ytterligare ett antal regler som är speciella för församlingsdelegerade. Bestämmelserna om kyrkofullmäktige i församling görs genom hänvisningar i stor utsträckning tillämpliga på församlingsdelegerade. Kapitlet motsvarar fjärde kapitlet i LFS.

1 § Om inte annat följer av vad som sägs i 2 §, skall antalet ledamöter i församlingsdelegerade bestämmas till ett udda tal och till minst

15 i samfällighet med 5 000 röstberättigade invånare eller därunder.

25 i samfällighet med över 5 000 till och med 20 000 röstberättigade invånare.

35 i samfällighet med över 20 000 till och med 40 000 röstberättigade invånare.

45 i samfällighet med över 40 000 röstberättigade invånare.

När delegerade skall utses första gången, bör församlingarna träffa överenskommelse om antalet ledamöter med ledning av första stycket. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet. Om församlingarna inte kan enas, bestämmer länsstyrelsen antalet ledamöter.

Församlingsdelegerade beslutar själva om ändring av antalet ledamöter. Ett sådant beslut skall tillämpas från och med året efter det är då val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättas nästa gång. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Länsstyrelsen bestämmer, med tillämpning av bestämmelserna i 4 a § första stycket lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval, hur många ledamöter i församlingsdelegerade som varje församling skall utse. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos valprovsningsnämnden genom besvär. Valprovsningsnämndens beslut får inte överklagas.

2 § I Stockholms kyrkliga samfällighet skall antalet ledamöter i församlingsdelegerade bestämmas så att varje församling utser en ledamot för varje påbörjat tiotusental röstberättigade invånare i församlingen. För ledamöterna skall utses suppleanter till lika stort antal.

I dessa paragrafer finns bestämmelser om antalet ledamöter i församlingsdelegerade i kyrkliga samfälligheter. Reglerna i 1 § motsvarar 39 § 2 mom. LFS, medan 2 § motsvarar 39 § 1 mom. LFS.

LFS

Enligt 39 § 1 mom. LFS bestäms antalet delegerade i Stockholms kyrkliga samfällighet så, att varje församling utser en delegerad för varje påbörjat tiotusental invånare i församlingen. Dessutom skall suppleanter utses. Antalet suppleanter skall vara lika stort som antalet delegerade.

Om församlingsdelegerade skall utses i annan kyrklig samfällighet bestäms antalet enligt 39 § 2 mom. LFS i förhållande till folkmängden så att en samfällighet med 2 000 invånare eller därunder utser 15–30, en samfällighet med över 2 000 t. o. m. 5 000 invånare utser 20–35, en samfällighet med över 5 000 t. o. m. 20 000 invånare utser 25–40, en samfällighet med över 20 000 t. o. m. 40 000 invånare utser 35–50 samt en samfällighet med över 40 000 invånare utser 45–60. När delegerade skall utses första gången bör församlingarna träffa överenskommelse om antalet delegerade. Länsstyrelsen skall underrättas om beslutet. Om församlingarna inte kan enas, bestämmer länsstyrelsen antalet.

Församlingsdelegerade i annan kyrklig samfällighet än den i Stockholm får själva besluta om att ändra antalet delegerade. Om ett sådant beslut har fattats skall beslutanderätten i samfälligheten utövas av det tidigare bestämda antalet delegerade till utgången av det år då allmänna kyrkofullmäktigval skall förrättas nästa gång. Länsstyrelsen skall bestämma hur många delegerade som varje församling i samfälligheten skall utse. Antalet bestäms efter de beräkningsgrunder som anges i 32 § andra stycket LFS.

Utredningen

Utredningen föreslår endast ett fåtal nyheter i förhållande till 39 § LFS. Sålunda anser utredningen att det beslutande organet bör benämnas församlingsdelegerade och de enskilda förtroendevalda ledamöter. I likhet med förslaget beträffande antalet ledamöter i kyrkofullmäktige föreslår

utredningen vidare att antalet ledamöter i församlingsdelegerade skall bestämmas på grundval av antalet röstberättigade invånare och till ett udda tal samt att minimiantal men inte maximiantal bör gälla även för församlingsdelegerade.

Utredningen erinrar om att kommuner, församlingar och kyrkliga samfälligheter år 1969 fick möjlighet att bestämma att suppleanter för fullmäktige skall utses. Genom kommunallagsreformen gjordes suppleant-systemet obligatoriskt för kommuner och landstingskommuner. Regler om suppleanter för församlingsdelegerade infördes inte vid 1969 års reform. Något behov av suppleanter ansågs nämligen inte föreligga. Det existerande suppleantsystemet i Stockholms kyrkliga samfällighet behölls emellertid. Enligt utredningen föreligger inte heller nu något påtagligt behov av att utse suppleanter för församlingsdelegerade i andra kyrkliga samfälligheter än den i Stockholm. Något förslag om att suppleanter skall utses i dessa samfälligheter lägger utredningen därför inte fram. Regeln om att suppleanter skall utses för församlingsdelegerade i Stockholms kyrkliga samfällighet bör enligt utredningen behållas.

Remissyttrandena

Några remissinstanser föreslår ändringar av redaktionell natur i de båda paragraferna i utredningsförslaget. Länsstyrelsen i Jönköpings län anser att bestämmelser bör införas om besvär över länsstyrelses beslut om det antal ledamöter i delegerade som varje församling skall utse. Domkapitlet i Göteborg vill av ekonomiska skäl maximera antalet ledamöter i delegerade.

Överväganden

Jag ansluter mig till vad utredningen i sak har föreslagit. Jag anser alltså att suppleanter liksom hittills skall utses endast för församlingsdelegerade i Stockholms kyrkliga samfällighet. Bestämmelserna om maximigränser för antalet ledamöter i delegerade har i enlighet med utredningens förslag inte fått någon motsvarighet i den nya lagen. Sådana gränser innebär en onödig detaljreglering av samfälligheternas verksamhet.

Länsstyrelsens beslut om hur många ledamöter i delegerade som varje församling skall utse bör i likhet med motsvarande beslut om antalet ledamöter i samfällighets fullmäktige kunna överklagas hos valprovsningsnämnden. En bestämmelse härom har tagits in i fjärde stycket.

3 § Ledamöter i församlingsdelegerade samt i Stockholms kyrkliga samfällighet även suppleanter för dessa väljs av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman i varje församling. Om suppleanter inte väljs proportionellt, skall vid valet även bestämmas den ordning i vilken suppleanterna skall inkallas till tjänstgöring.

I paragrafen, som motsvarar 40 § 1 mom. LFS, anges hur ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade utses. Bestämmelserna har utan ändringar i sak förts över till den nya lagen.

4 § I fråga om valbarhet till ledamot eller suppleant i församlingsdelegerade, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 4 § om ledamot i kyrkofullmäktige. I Stockholms kyrkliga samfällighet skall dock valbarheten vara inskränkt till församling.

Paragrafen handlar om valbarhet till ledamot och suppleant i församlingsdelegerade och om rätt till avsägelse från uppdraget. Den motsvarar 40 § 2 mom. LFS.

I fråga om församlingsdelegerade bör samma regler om valbarhet och avsägelse gälla som för kyrkofullmäktige. Detta uppnås genom hänvisningen i denna paragraf till 2 kap. 4 §. Bestämmelsen om Stockholms kyrkliga samfällighet har förts över från LFS.

5 § Ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade eller beredning har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

Denna paragraf, som saknar motsvarighet i LFS, ger ledamöter och suppleanter i delegerade eller beredning samma rätt till ledighet som ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige får enligt 2 kap. 5 §. Jag får hänvisa till vad jag har sagt i specialmotiveringen till denna paragraf.

6 § Ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade väljs för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har förrättats. När val som sker första gången inte äger rum under år då val i hela riket av fullmäktige förrättas, skall valet dock inte avse längre tid än till utgången av det år då sådana val av fullmäktige skall äga rum nästa gång.

Om val till kyrkofullmäktige, som har utsett ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade, har upphävts och omval har ägt rum eller om rättelse har vidtagits genom förnyad sammanräkning och mandatfördelningen mellan partierna därvid har ändrats, upphör uppdragen för ledamöterna och suppleanterna två månader efter det att omvalet eller sammanräkningen har avslutats. När omvalet eller den förnyade sammanräkningen har avslutats, skall fullmäktige förrätta nytt val av ledamöter och suppleanter för återstoden av tjänstgöringstiden.

Val av ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade förrättas före december månads utgång året före det år då tjänstgöringstiden börjar. Det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum förrättas valet i församling med fullmäktige av de nyvalda fullmäktige vid sammanträde som avses i 2 kap. 9 § andra stycket.

Om en ledamot i församlingsdelegerade avgår under tjänstgöringstiden, förrättas fyllnadsval för återstoden av denna tid. I Stockholms kyrkliga samfällighet skall dock för en ledamot som har utsetts vid proportionellt val inkallas den suppleant som bör inträda enligt den för suppleanterna bestämda ordningen. Den suppleant som har inkallats skall tjänstgöra under den tid som återstår för den som har avgått.

I denna paragraf behandlas mandattiden för ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade, omval av delegerade och utseende av efterträdare till ledamot som har avgått. Paragrafen motsvarar med undantag av andra stycket 40 § 3 mom. LFS.

Första, tredje och fjärde styckena innehåller inga sakliga nyheter i förhållande till 40 § 3 mom. LFS.

Bestämmelserna i andra stycket om nytt val av församlingsdelegerade i de fall då omval av kyrkofullmäktige eller förnyad sammanräkning har ägt rum har tillkommit efter mönster i KL:s bestämmelser om omval av kommunala och landstingskommunala nämnder (3 kap. 5 § första stycket och 13 §). Dessa bestämmelser infördes i KL år 1981 (prop. 1980/81:4, KU 12, rskr 16, SFS 1981:1105). Det ligger i sakens natur att de bör tillämpas även i fråga om församlingsdelegerade. Jag återkommer till dem i specialmotiveringen till 5 kap. 8 §.

7 § Beträffande församlingsdelegerade tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 8–30 §§ om kyrkofullmäktige i församling. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om kyrkoråd skall avse samfällighetens kyrkoråd.

2. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslagstavla.

3. När sammanträde med delegerade skall hållas första gången, utfärdas kungörelse om sammanträdet av den ordförande som anges i 2 kap. 33 § 3.

4. Rätt att delta i delegerades överläggningar men inte i besluten har, utöver de personer som avses i 2 kap. 14 § andra stycket, ordförande eller vice ordförande i församlings kyrkoråd vid handläggning av ärenden som angår församlingen särskilt. Om samfälligheten omfattar församlingar i olika pastorat, tillkommer rätten för kyrkoherde att delta i överläggningarna den av församlingarnas kyrkoherdar som domkapitlet utser. I Stockholms kyrkliga samfällighet skall denna rätt tillkomma två av församlingarnas kyrkoherdar.

5. Delegerade i Stockholms kyrkliga samfällighet får förvara protokoll och andra arkivhandlingar på annat sätt än i kyrkoarkiv.

Paragrafen innehåller en hänvisning till bestämmelserna om kyrkofullmäktige samt särskilda bestämmelser för församlingsdelegerade. Den motsvarar 41 § LFS.

LFS

Genom hänvisning i 41 § LFS blir bestämmelserna i 14–31 §§ LFS om kyrkofullmäktige tillämpliga på församlingsdelegerade. Till detta kommer specialbestämmelser för delegerade i 41 §. I dessa anges att det som sägs om kyrkoråd skall avse samfällighetens kyrkoråd. Vidare skall kungörelser och tillkännagivanden anslås på samfällighetens anslagstavla. När församlingsdelegerade skall sammanträda första gången utfärdas kungörelsen av den ordförande som anges i 33 d § LFS. Vid sammanträde med delegerade har,

förutom de personer som anges i 20 § andra stycket LFS, ordförande eller vice ordförande i församlingskyrkoråd närvaro- och yttranderätt vid behandling av frågor som angår församlingen särskilt, även om han inte är delegerad. Om samfälligheten omfattar församlingar som tillhör olika pastorat, har den av församlingarnas kyrkoherdar som domkapitlet utser närvaro- och yttranderätt. I Stockholms kyrkliga samfällighet har två kyrkoherdar som domkapitlet utser sådan rätt. Slutligen anges i 41 § LFS att avskrift av församlingsdelegerades protokoll skall expedieras till det församlingskyrkoråd som ett ärende angår och att Stockholms kyrkliga samfällighets församlingsdelegerades protokoll och andra arkivhandlingar får förvaras på annat sätt än i kyrkoarkiv.

Utredningen

Utredningen framhåller att 41 § LFS i huvudsak innehåller specialregler motsvarande dem som enligt 33 § LFS gäller för kyrkofullmäktige i total kyrklig samfällighet. Organen i en partiell kyrklig samfällighet har i princip samma ställning och är underkastade samma regler som en församlings motsvarande organ. Denna konstruktion bör enligt utredningen behållas och överföras till den nya lagen. Utredningen föreslår att samma metod som tidigare används för att ange de regler om kyrkofullmäktige i församling som skall tillämpas med avseende på församlingsdelegerade i kyrklig samfällighet.

Överväganden

Det ligger i sakens natur att de bestämmelser som reglerar arbetet i kyrkofullmäktige också skall tillämpas på församlingsdelegerade. I den mån avvikelser har skett från LFS i de bestämmelser om kyrkofullmäktige till vilka det hänvisas i förevarande paragraf kommer de också att gälla församlingsdelegerade. De i paragrafen intagna särskilda bestämmelserna för församlingsdelegerade innehåller däremot ingen annan avvikelse i sak från nuvarande regler i LFS än att bestämmelsen om expediering av delegerades protokoll har utgått. Jag hänvisar till vad jag har sagt om sådana bestämmelser i specialmotiveringen till 2 kap. 27 §.

5 kap. Kyrkorådet och övriga nämnder m. m.

I detta kapitel anges grunderna för kyrkorådets och övriga nämnders organisation och verksamhetsformer. Kapitlet motsvarar femte kapitlet i LFS. Några av bestämmelserna i LFS har visat sig inte behöva föras över till den nya lagen.

I 42 § i 1953 års kommunallag fanns bestämmelser som i fråga om ansvar och skadeståndsskyldighet för ledamöter i kommunstyrelsen hänvisade till

allmän lag. Enligt kommunallagspropositionen avsågs bl. a. bestämmelserna i 20 kap. brottsbalken om myndighetsmissbruk m. m. och i skadeståndslagen (1972:207). Hänvisningsreglerna, som närmast hade informativt och pedagogiskt syfte, fick inte någon motsvarighet i KL. Motsvarande regler finns för kyrkorådet i 55 § LFS, som är utformad med ledning av den borgerliga bestämmelsen. Av samma orsaker som angavs i förarbetena till KL har någon motsvarighet till 55 § LFS inte tagits in i den nya lagen om kyrkliga kommuner.

Bestämmelserna i 56 § 1 mom. LFS om centraliserad medelsförvaltning har inte heller förts över till den nya lagen. Anledningen härtill behandlas närmare i specialmotiveringen till 5 kap. 2 §.

Församling

1 § Kyrkorådet är församlingens styrelse.

Två eller flera församlingar får ha ett gemensamt kyrkoråd eller, om de särskilda kyrkoråden behålls, utse ett gemensamt kyrkoråd för en eller flera angelägenheter. Även om församlingarna ingår i eller utgör en kyrklig samfällighet, får de utse ett gemensamt kyrkoråd för angelägenheter som handhas av församlingarna.

Ingår en församling i en kyrklig samfällighet för alla ekonomiska församlingsangelägenheter, får regeringen besluta att kyrkoråd inte skall finnas i församlingen om församlingen begär det.

Denna paragraf innehåller grundregler om kyrkoråd. Den motsvarar 42 § LFS.

LFS

I 42 § första stycket LFS anges att det i en församling skall finnas ett kyrkoråd som styrelse. Vidare föreskrivs i andra stycket att två eller flera församlingar får, även om de inte utgör en kyrklig samfällighet, ha gemensamt kyrkoråd eller, om de särskilda kyrkoråden behålls, utse gemensamt kyrkoråd för vård om viss eller vissa angelägenheter. Om en församling ingår i en kyrklig samfällighet, som handhar alla ekonomiska församlingsangelägenheter, får regeringen enligt tredje stycket på framställning av församlingen besluta att kyrkoråd inte skall finnas i församlingen.

Utredningen

Utredningen påpekar att det i 4 § LFS anges att förvaltning och verkställighet i en församling ankommer på kyrkorådet och övriga nämnder. Kyrkoråd skall alltså finnas i en församling enligt huvudregeln. Regeln i 42 § första stycket LFS kan, anför utredningen, mot denna bakgrund synas obehövlig. Specialbestämmelserna i andra och tredje styckena bör enligt

utredningen flyttas över till den nya lagen. Av systematiska skäl anser utredningen det befogat att behålla den allmänna regeln i 42 § första stycket.

Bestämmelserna i 42 § andra stycket LFS är avsedda att täcka dels det fall att församlingar som tillsammans ingår i ett kyrkomusikerdistrikt skall ha ett gemensamt kyrkoråd, dels de övriga fall där ett gemensamt kyrkoråd är en praktisk lösning för samverkan mellan olika församlingar. Regeln är emellertid inte tillämplig om två eller flera församlingar, som tillsammans utgör en kyrklig samfällighet, önskar inrätta ett gemensamt kyrkoråd. Även i sådana fall kan, anför utredningen, praktiska skäl tala för att församlingarna bör kunna inrätta ett gemensamt kyrkoråd, som handhar en eller flera angelägenheter som inte ankommer på samfälligheten. Utredningen förordar därför att möjligheterna att inrätta gemensamt kyrkoråd utvidgas i enlighet med det sagda.

Remissyttrandena

Kammarkollegiet hyser starka betänkligheter mot den föreslagna utvidgningen av möjligheten att inrätta gemensamt kyrkoråd. Kollegiet pekar på olika avigsidor med gemensamma kyrkoråd. Bl. a. framhålls att skilda beslutande organ står bakom ett sådant kyrkoråd. Vidare nämns att problem kan uppkomma i fråga om kostnadsfördelning, kungörelseförfarande och administration. Kollegiet anför att samverkan mellan församlingar, speciellt de små och ekonomiskt svaga, sjävfallet är viktig och bör underlättas. Sådan samverkan bör dock enligt kollegiet så långt möjligt ske inom ramen för en kyrklig samfällighet. Kollegiet framhåller också att det redan nu på sina håll anses betungande för kyrkoherden i ett flerförsamlingspastorat med ledamotskapet i flera kyrkoråd. Liknande synpunkter framförs av domkapitlet i Skara, som anser att tillämpningen av regeln i 5 kap. 1 § om inrättande av gemensamt kyrkoråd för två eller flera församlingar bör inskränkas till det fall då församlingar som tillsammans ingår i ett kyrkomusikerdistrikt skall ha gemensamt kyrkoråd. Behovet av samverkan i andra former än genom bildande av kyrklig samfällighet har enligt domkapitlet minskat. Även domkapitlet i Göteborg avstyrker förslaget. Domkapitlet motiverar detta med att inrättandet av ytterligare ett gemensamt kyrkoråd för församlingarna i en samfällighet utgör en onödig byråkratisering och ingen förbättring i sak.

Domkapitlet i Visby anser att det alltid bör finnas ett kyrkoråd i församlingen även om församlingen ingår i samfällighet.

Överväganden

Liksom utredningen anser jag att även den nya lagen bör innehålla en allmän regel om att kyrkorådet är församlingens styrelse.

Utredningen har föreslagit att möjligheten att inrätta gemensamt kyrkoråd bör utvidgas till att omfatta även de fall då församlingarna ingår i en kyrklig samfällighet. Förslaget har kritiserats av några remissinstanser. Jag finner för min del att det kan finnas praktiska skäl som talar för att församlingarna i en samfällighet kan inrätta gemensamt kyrkoråd för en eller flera angelägenheter som inte ankommer på samfälligheten. Paragrafen har utformats så att detta blir möjligt. Jag är dock medveten om att en sådan ordning kan innebära vissa olägenheter. Möjligheten att inrätta ett gemensamt kyrkoråd bör därför utnyttjas restriktivt och endast när det medför klara fördelar för församlingarna. Jag vill i detta sammanhang peka på möjligheten att lösa samarbetsfrågor genom avtal mellan församlingarna. Som bl. a. domkapitlet i Skara framhållit torde behov av gemensamt kyrkoråd i enlighet med bestämmelserna i denna paragraf föreligga framför allt när det gäller församlingar som tillsammans utgör ett kyrkomusikerdistrikt. För de gemensamma kyrkoråden kommer enligt mitt förslag att finnas vissa särbestämmelser i den nya lagen. I övrigt gäller de allmänna reglerna om kyrkoråd i tillämpliga delar.

I likhet med utredningen anser jag att det även i fortsättningen bör finnas möjlighet för regeringen att på begäran av församling bestämma att kyrkoråd inte skall finnas.

Mot bakgrund av vad jag nu har sagt har paragrafen med vissa smärre språkliga justeringar utformats i enlighet med utredningens förslag.

2 § Kyrkorådet skall ha omsorg om församlingens liv och verka för dess utveckling, leda förvaltningen av församlingens angelägenheter och ha inseyende över övriga nämnders verksamhet. Rådet skall uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på församlingens ekonomiska ställning samt hos kyrkofullmäktige eller kyrkostämman och övriga nämnder liksom hos andra myndigheter göra de framställningar som rådet anser behövs.

Kyrkorådet skall vidare

1. bereda eller yttra sig i ärenden som skall handläggas av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman,

2. ha hand om den ekonomiska förvaltningen och därvid själv förvalta kyrkans och församlingens egendom i den mån sådan egendomsförvaltning inte har uppdragits åt annan nämnd eller annars ankommer på annan,

3. ha hand om medelsförvaltningen i den mån kyrkofullmäktige eller kyrkostämman inte har medgett annan nämnd att helt eller delvis ha hand om sin medelsförvaltning.

4. verkställa kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans beslut i den mån verkställigheten inte har uppdragits åt annan,

5. själv eller genom ombud föra församlingens talan i alla mål och ärenden i den mån detta inte på grund av lag eller annan författning eller beslut av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman ankommer på annan,

6. ha hand om församlingens informationsverksamhet i den mån kyrkofullmäktige eller kyrkostämman inte har uppdragit denna åt annan nämnd,

7. verka för sådana förenklingar i verksamheten som kan underlätta enskildas kontakter med församlingen samt

8. i övrigt fullgöra de uppdrag som kyrkofullmäktige eller kyrkostämman har överlämnat till rådet.

Kyrkorådet skall handlägga de ärenden som enligt särskilda författningar ankommer på rådet.

Kyrkorådet får infordra yttranden och upplysningar från övriga nämnder och från beredningar och tjänstemän i församlingen, när det behövs för att rådet skall kunna fullgöra sina uppgifter.

Paragrafen behandlar kyrkorådets uppgifter. Den motsvarar 43 § LFS.

LFS

Enligt 43 § LFS skall kyrkorådet ha omsorg om församlingens liv och verka för dess utveckling, leda förvaltningen av församlingens angelägenheter och ha inseende över övriga nämnders verksamhet. Rådet skall uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på församlingens ekonomiska ställning och göra de framställningar som är påkallade hos kyrkofullmäktige eller kyrkostämman, övriga nämnder och andra myndigheter. Kyrkorådet skall vidare bereda ärenden som skall behandlas av det beslutande organet, handha församlingens drätsel, förvalta församlingens egendom, verkställa kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans beslut, föra församlingens talan i mål och ärenden och i övrigt fullgöra de uppdrag som fullmäktige eller stämman överlämnar till rådet. Vissa av dessa uppgifter fullgörs av kyrkorådet endast i den mån de inte ankommer på något annat organ. Kyrkorådet skall vidare handlägga ärenden som ankommer på rådet enligt särskilda författningar. Rådet har rätt att från övriga nämnder, beredningar och befattningshavare infordra de yttranden och upplysningar som behövs för att rådet skall kunna fullgöra sina uppgifter.

KL

I 3 kap. 1 § KL finns bestämmelser om kommunstyrelsens uppgifter. På några punkter avviker de från 43 § LFS.

I 3 kap. 1 § KL finns en föreskrift om centraliserad medelsförvaltning. Som skäl för att införa denna bestämmelse anfördes i förarbetena till KL bl. a. att utvecklingen hade gått mot en centraliserad medelsförvaltning i kommunerna (prop. 1975/76:187 s. 434, 437). Mot den bakgrunden borde huvudregeln vara att medelsförvaltningen skall vara centraliserad och ankomma på kommunstyrelsen. Kommunfullmäktige har dock möjlighet att medge en annan nämnd att helt eller delvis sköta sin medelsförvaltning.

Beträffande kommunernas informationsverksamhet framhölls i kommunallagspropositionen bl. a. att det finns möjlighet att ge informationsverksamheten en central roll när det gäller att utveckla kontakterna mellan den kommunala förvaltningen och medborgarna samt när det gäller att underlätta partiernas, det övriga föreningslivets och massmediernas verksamhet

(s. 287, 288). Det ansågs därför vara av stor vikt att frågor som rör prioriteringar av informationsinsatser och uppläggning av kontaktverksamheten kommer upp till diskussion i förtroendevalda organ. Vidare anfördes att informationen inte kan ses fristående från de olika verksamheter som den gäller. Varje kommunalt organ har ett ansvar utåt för informationen om den egna verksamheten. Det ansågs emellertid nödvändigt med ett övergripande och samordnande informationsorgan i kommunerna. En allmän bestämmelse om kommunstyrelsens ansvar för informationen togs därför in i KL.

KL har senare kompletterats med en bestämmelse om att kommunstyrelsen skall ha det övergripande ansvaret för att sådana förenklingåtgärder vidtas som syftar till att underlätta de enskildas kontakter med de kommunala organen (prop. 1980/81:80, KU 1980/81:13, rskr 1980/81:149, SFS 1981:165).

Utredningen

Utredningen föreslår att bestämmelsen i 43 § första stycket LFS om att kyrkorådet skall ha omsorg om församlinglivet och verka för dess utveckling behålls. Bestämmelsen är speciell för de kyrkliga kommunerna och anger ramen för kyrkorådets verksamhet inom församlingvården. Uttrycket "drätsel" bör enligt utredningen bytas ut mot "ekonomisk förvaltning".

Utredningen påpekar att bestämmelser om centraliserad medelsförvaltning finns i 56 § 1 mom. LFS. Där sägs att det beslutande organet får bestämma att kyrkorådets medelsförvaltning och sådan medelsförvaltning som enligt särskilda författningar ankommer på andra nämnder skall sammanföras. Utredningen framhåller emellertid att denna bestämmelse f. n. inte har någon aktualitet, eftersom specialreglerade nämnder saknas på det kyrkokommunala området. Enligt utredningen bör samma huvudregel gälla för såväl borgerliga som kyrkliga kommuner i fråga om medelsförvaltningen. Regeln i 5 kap. 2 § andra stycket 3 i utredningens förslag har därför utformats med KL:s motsvarande regel som mönster. Det innebär att bestämmelsen i 56 § 1 mom. LFS blir överflödig.

Det som sagts om informationsverksamheten i de borgerliga kommunerna torde enligt utredningen vara i huvudsak tillämpligt även i de kyrkliga kommunerna. Det är, anför utredningen, av stor betydelse att man aktivt verkar för att informationen om de kyrkliga frågorna förs ut i samhället. Utredningen föreslår därför att det bland kyrkorådets arbetsuppgifter anges att rådet svarar för församlingens informationsverksamhet. Liksom på den borgerliga sidan bör det, anser utredningen, dock vara möjligt för kyrkofullmäktige eller kyrkostämman att uppdra åt en annan nämnd att ha hand om informationsverksamheten om detta är lämpligare.

Remissyttrandena

Kammarrätten i Stockholm anser att en bestämmelse bör införas som motsvarar regeln i 3 kap. 1 § 7 KL om att styrelsen skall verka för sådana förenklingar i verksamheten som kan underlätta enskildas kontakter med kommunen eller landstingskommunen.

Domkapitlet i Strängnäs anför att kyrkorådets befattning med församlingens informationsverksamhet inte bör inskränka pastors rätt att i förkunnelserna använda olika informationskanaler, t. ex. församlingsblad. Punkten om informationsverksamheten bör därför enligt domkapitlet ha följande lydelse:

”6. att handha församlingens informationsverksamhet i den mån den inte åvilar pastor och kyrkofullmäktige eller kyrkostämman inte har uppdragit denna åt annan nämnd samt”.

Domkapitlet påpekar också att uttrycket ”tjänstemän i församlingen” i sista stycket kan komma att åberopas även när det gäller präster. Eftersom kyrkorådet inte kan infordra yttrande av en präst, bör enligt domkapitlet i klarhetens intresse i stället skrivas ”församlingens tjänstemän” vilket bör vara ett kongruent uttryck för ”dess befattningshavare”.

Överväganden

Bestämmelserna om kyrkorådets uppgifter bör så långt möjligt utformas med KL:s regler om kommunstyrelsens uppgifter som mönster.

Liksom utredningen anser jag att reglerna om medelsförvaltning bör vara desamma för borgerliga och kyrkliga kommuner. Till följd av detta blir bestämmelserna i 56 § 1 mom. LFS överflödiga och behöver inte föras över till den nya lagen.

Liksom på den borgerligt kommunala sidan bör det bland kyrkorådets arbetsuppgifter anges att rådet svarar för församlingens informationsverksamhet. Jag anser det vara av stor betydelse att informationen om de kyrkliga frågorna förs ut i samhället. Bestämmelsens syfte är att klargöra att det skall finnas ett övergripande och samordnande informationsorgan i församlingen. Den närmare utformningen av informationsuppgifterna måste givetvis avgöras lokalt i varje församling. Det bör också anges att det är möjligt för kyrkofullmäktige eller kyrkostämman att uppdra åt annan nämnd att ha hand om informationsverksamheten.

Jag har i annat sammanhang betonat att jag fäster stor vikt vid arbetet inom den kommunala sektorn för att åstadkomma förenklingar och förbättringar för allmänheten när det gäller dess kontakter med myndigheterna (prop. 1980/81:80 s. 60). Det är enligt min mening angeläget att ett sådant förenklingsarbete bedrivs även inom det kyrkokommunala området. En bestämmelse om att kyrkorådet har att verka för sådana förenklingar i

verksamheten som kan underlätta enskildas kontakter med församlingen bör därför införas i den nya lagen.

Som framgår av specialmotiveringen till 2 kap. 4 § är församlingens präster inte att betrakta som "församlingens tjänstemän". Rätten för kyrkorådet enligt fjärde stycket att infordra yttranden och upplysningar omfattar således inte prästerna. Ordet "drätsel" har bytts ut mot "ekonomisk förvaltning". Uttrycket "eller eljest ankommer på annan" i punkt 2 syftar, liksom motsvarande uttryck i 43 § andra stycket b) LFS, på att vissa myndigheter har rättigheter och skyldigheter rörande förvaltningen av kyrklig jord.

3 § Kyrkoherden är ledamot i kyrkorådet.

Kyrkoherden får förordna präst som tjänstgör i pastoratet att vara kyrkorådsledamot i annexförsamling i stället för kyrkoherden. Förordnandet skall avse den tid för vilken övriga kyrkorådsledamöter har valts. Kyrkoherden skall underrätta kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans ordförande om förordnandet.

Om församlingar som tillhör olika pastorat har ett gemensamt kyrkoråd, förordnar domkapitlet en av församlingarnas kyrkoherdar att vara ledamot i rådet och en annan att vid hinder för honom eller henne vara ledamot i stället.

Paragrafen behandlar kyrkoherdens ställning i kyrkorådet. Den motsvarar och stämmer i sak överens med 44 § 1 mom. LFS.

Utredningen

Utredningen erinrar om att under senare tid uttrycket "folkligt förankrad självstyrelse och prästerlig ämbetsförvaltning" har brukat användas för att beteckna den samverkan mellan präster och lekmän som är utmärkande för kyrkans struktur. Enligt 44 § 1 mom. LFS är kyrkoherden självskriven ledamot i kyrkorådet.

Utredningen anför att kyrkoherdens starka ställning i kyrkorådet kraftigt betonades i förarbetena till LFS. Endast i brådskande fall bör enligt nu gällande ordning sammanträde hållas utan kyrkoherdens medverkan.

Utredningen påpekar att kyrkoherden har en rad uppgifter av exklusiv karaktär som gör honom eller henne till en självständig myndighet och ger honom eller henne ett självständigt ansvar. Att prästen i den i övrigt helt demokratiskt uppbyggda församlingsstyrelsen haft en särställning har en lång historisk tradition. Kyrkoherdens självskrivethet i kyrkorådet är i våra dagar inte lika självklar. Som jämförelse nämner utredningen att självskrivethet av detta slag på den borgerligt kommunala sidan numera helt saknas. Utredningen framhåller att svenska kyrkan dock fortfarande skiljer sig från de borgerliga kommunerna just genom inslaget av prästens ämbete. Enligt utredningens mening finns det anledning behålla kyrkoherdens självskrivethet även i den nya lagen med i stort sett samma motiv som tidigare har anförts.

Remissyttrandena

Domkapitlet i Skara och Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund tillstyrker utredningens förslag att kyrkoherden skall vara självskriven ledamot i kyrkorådet. Länsstyrelsen i Malmöhus län anser liksom utredningen att kyrkoherdens självskrivna enhet i dag inte är lika självklar som tidigare. Enligt länsstyrelsens mening bör det därför närmare övervägas om kyrkoherden även i fortsättningen skall inta samma administrativa särställning som nu.

Länsstyrelsen i Jönköpings län anser att det bör klargöras om bestämmelsen avser kyrkoherden personligen eller den som vid varje tillfälle upprätthåller dennes ämbete.

Överväganden

I likhet med utredningen anser jag att kyrkoherden har en sådan ställning och sådana uppgifter i församlingen att det finns anledning att förmoda att kyrkorådets arbete inte skulle kunna bedrivas på ett tillfredsställande sätt utan kyrkoherdens deltagande. Jag förordar därför att kyrkoherden skall vara självskriven ledamot i kyrkorådet även i fortsättningen.

Kyrkoherden är kyrkorådsledamot i kraft av sitt ämbete. Han eller hon har rätt att förordna en i pastoratet tjänstgörande präst att vara kyrkorådsledamot i annexförsamling. Någon ersättare vid förfall för kyrkoherde eller präst som nu sagts finns inte. Däremot är det uppenbart att vikarien på en kyrkoherdetjänst har samma befogenhet som kyrkoherden. Med kyrkoherden avses även den som förvaltar hans eller hennes ämbete.

4 § Andra ledamöter än den som avses i 3 § samt suppleanter i kyrkorådet väljs av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman till det antal som fullmäktige eller stämman bestämmer. Hela antalet ledamöter får dock inte vara mindre än fem. Antalet suppleanter bör vara minst lika stort som antalet valda ledamöter.

Om suppleanter inte väljs proportionellt, skall vid valet även bestämmas den ordning i vilken de skall inkallas till tjänstgöring.

I paragrafen finns bestämmelser om val av ledamöter och suppleanter i kyrkorådet. Paragrafen motsvarar 44 § 2 mom. LFS.

LFS

Andra ledamöter och suppleanter i kyrkorådet än kyrkoherden eller hans ställföreträdare väljs enligt 44 § 2 mom. LFS av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman. Fullmäktige eller stämman bestämmer själv antalet. Antalet ledamöter inräknat kyrkoherden eller hans ställföreträdare får inte vara mindre än fem. Om val av suppleanter inte sker proportionellt, skall även bestämmas den ordning i vilken suppleanterna skall inkallas till tjänstgöring.

KL

Ledamöter och suppleanter i kommunstyrelsen väljs enligt 3 kap. 2 § KL av fullmäktige till det antal fullmäktige bestämmer. Antalet ledamöter får dock inte vara mindre än fem. Antalet suppleanter bör vara minst lika stort som antalet ledamöter. Turordningen mellan suppleanterna skall bestämmas vid valet.

Utredningen

Utredningens förslag till bestämmelser om val av ledamöter och suppleanter i kyrkorådet stämmer överens med motsvarande regler i 3 kap. 2 § KL.

Remissyttrandena

Domkapitlet i Karlstad anser att antalet suppleanter i kyrkorådet inte behöver vara minst lika stort som antalet valda ledamöter utan att det bör vara tillräckligt med hälften så många suppleanter.

Örgryte församling föreslår att det i församlingsstyrelselagen öppnas möjlighet för direktval av ledamöter i kyrkoråd inom församling som ingår i kyrklig samfällighet.

Överväganden

Paragrafen har i enlighet med utredningens förslag utformats i överensstämmelse med KL:s motsvarande regler. Detta innebär att jag också föreslår en bestämmelse om att antalet suppleanter bör vara minst lika stort som antalet valda ledamöter.

En bestämmelse som möjliggör direktval av ledamöter i kyrkoråd i församling som ingår i en kyrklig samfällighet skulle innebära ett avsteg från principen att kommunernas förvaltande och verkställande organ utses genom indirekta val av fullmäktige. Jag har inte funnit skäl att gå ifrån utredningens förslag på denna punkt.

5 § Antalet ledamöter i ett gemensamt kyrkoråd och det antal ledamöter i rådet som varje församling skall utse bestäms genom överenskommelse mellan församlingarna. Varje församling skall välja minst en ledamot. Om församlingarna inte kan enas, bestämmer länsstyrelsen antalet ledamöter i rådet och det antal som skall utses av varje församling.

Paragrafen innehåller bestämmelser om antalet ledamöter i gemensamt kyrkoråd. Den motsvarar 44 § 3 mom. LFS.

LFS

Bestämmelsen i LFS innebär i korthet att antalet ledamöter i gemensamt kyrkoråd och antalet ledamöter i rådet som varje församling skall utse bestäms genom överenskommelse mellan församlingarna. Varje församling skall välja minst en ledamot. Om församlingarna inte kan enas bestämmer länsstyrelsen.

Utredningen

Utredningen föreslår att bestämmelserna i 44 § 3 mom. LFS förs över till den nya lagen utan saklig ändring. Därutöver föreslår utredningen en bestämmelse om att val till ett gemensamt kyrkoråd skall göras om när ett val till kyrkofullmäktige, som har utsett ledamot i det gemensamma kyrkorådet, har upphävts och omval har ägt rum.

Remissyttrandena

Sveriges kyrkokamerala förening anser att det inte skall vara nödvändigt att varje församling väljer minst en ledamot i det gemensamma kyrkorådet.

Överväganden

Bestämmelserna om antalet ledamöter i gemensamt kyrkoråd har i enlighet med utredningens förslag förts över till den nya lagen utan sakliga ändringar. Jag anser det vara av vikt att varje församling är företräd i ett kyrkoråd som är gemensamt för två eller flera församlingar.

Jag anser i likhet med utredningen att val till ett gemensamt kyrkoråd bör göras om i det fall då ett val till kyrkofullmäktige, som har utsett ledamot i det gemensamma kyrkorådet, har upphävts och omval har ägt rum. Ett sådant val bör också göras om när rättelse har vidtagits genom förnyad sammanräkning och mandatfördelningen mellan partierna därvid har ändrats. Den allmänna bestämmelsen om omval av kyrkoråd, som enligt mitt förslag skall tas in i 8 § i detta kapitel, är emellertid tillämplig även på gemensamt kyrkoråd. I förevarande paragraf behövs därför ingen särregel för de gemensamma kyrkoråden.

6 § I fråga om valbarhet till ledamot eller suppleant i kyrkorådet, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 4 § om ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige. Den som har uppnått 18 års ålder senast på dagen för valet till kyrkorådet är dock valbar. Utöver de personer som avses i 2 kap. 4 § andra stycket får inte heller en tjänsteman, som förestår någon förvaltning som är underställd rådet, väljas till ledamot eller suppleant i rådet.

Paragrafen behandlar frågan om valbarhet till kyrkorådet. Den motsvarar 45 § LFS.

I fråga om valbarhet till ledamot eller suppleant i kyrkorådet, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse tillämpas enligt 45 § LFS bestämmelserna i 10 § om fullmäktige. Förutom de personer som anges i 10 § andra stycket är vissa tjänstemän hos församlingen inte heller valbara. Det gäller tjänstemän som förestår förvaltningar, som är underställda kyrkorådet.

I fråga om valbarhet till ledamot och suppleant i kommunstyrelsen, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse gäller enligt 3 kap. 3 § KL bestämmelserna om fullmäktige som huvudregel. Som ett undantag föreskrivs att den som senast den dag när valet förrättas har uppnått 18 års ålder är valbar. Den som är 18 år när styrelsen utses är alltså valbar, även om han fyllt 18 år först efter valet till fullmäktige. Utöver de personer som inte är valbara till fullmäktige är chefer för verk som hör till styrelsens förvaltningsområde undantagna från valbarhet.

I enlighet med utredningens förslag har paragrafen utformats efter förebild av 3 kap. 3 § KL.

7 § Valda ledamöter och suppleanter i kyrkorådet har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

Paragrafen saknar motsvarighet i LFS.

Enligt 3 kap. 4 § KL har ledamot och suppleant i kommunstyrelsen rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

Utredningen anser att en bestämmelse motsvarande 3 kap. 4 § KL bör finnas också på det kyrkokommunala området. Utredningen hänvisar i fråga om motiveringen till förslaget till 2 kap. 5 §. Utredningen framhåller att kyrkoherden är ledamot i kyrkorådet på grund av sitt ämbete och inte på grund av förtroendemannaskap. Sysslorna i kyrkorådet ingår i hans eller hennes normala arbetsuppgifter. Rätten till ledighet bör enligt utredningen därför inte omfatta honom eller henne.

I likhet med utredningen anser jag att en bestämmelse om rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget bör införas. Motiveringen är densamma som när det gäller ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige. Bestämmelsen har utformats i enlighet med utredningens förslag.

8 § Sådana ledamöter och suppleanter i kyrkorådet som avses i 4 § väljs för tre år, räknat fr. o. m. den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum.

Om val till kyrkofullmäktige har upphävts och omval har ägt rum eller om rättelse har vidtagits genom förnyad sammanräkning och mandatfördelningen mellan partierna därvid har ändrats, upphör uppdragen för de valda ledamöterna och suppleanterna i kyrkorådet två månader efter det att omvalet eller sammanräkningen har avslutats. När omvalet eller den förnyade sammanräkningen har avslutats, skall kyrkofullmäktige förrätta nytt val av ledamöter och suppleanter för återstoden av tjänstgöringstiden.

Om en ledamot som har utsetts vid proportionellt val avgår under tjänstgöringstiden, inträder en suppleant, enligt den ordning mellan suppleanterna som har bestämts vid valet, i ledamotens ställe för återstoden av tjänstgöringstiden. Om en annan vald ledamot avgår, förrättas fyllnadsval för återstoden av tjänstgöringstiden.

I denna paragraf finns bestämmelser om kyrkorådets mandatperiod, om efterträdare till ledamot som har avgått och om omval av kyrkoråd. Paragrafen motsvarar delvis 46 § LFS.

LFS

Mandattiden för de valda ledamöterna och suppleanterna i kyrkorådet är enligt 46 § LFS tre år, räknat fr. o. m. den 1 januari året efter det då allmänna kyrkofullmäktigval har ägt rum. Om en ledamot, som har utsetts vid proportionellt val, avgår under tjänstgöringstiden inkallas den suppleant som bör inträda enligt den för suppleanterna bestämda ordningen. Den som har kallats in skall tjänstgöra under den tid som återstod för den som har avgått. Om en annan ledamot avgår, skall fyllnadsval förrättas för återstoden av tiden.

KL

Enligt 3 kap. 5 § KL väljs ledamöter och suppleanter i kommunstyrelsen för tre år, räknat fr. o. m. den 1 januari året efter det år då val i hela riket av fullmäktige har ägt rum.

I tredje stycket nämnda paragraf finns en ny bestämmelse som innebär att, om val till fullmäktige har upphävts och omval har ägt rum eller om rättelse har vidtagits genom förnyad sammanräkning och mandatfördelningen mellan partierna har ändrats till följd av detta, uppdragen för ledamöterna och suppleanterna i styrelsen upphör två månader efter det att omvalet eller sammanräkningen har avslutats. När omvalet eller den förnyade sammanräkningen har avslutats, skall fullmäktige förrätta nytt val av ledamöter och suppleanter för återstoden av tjänstgöringstiden. Denna regel infördes i KL år 1981 (prop. 1981/82:4, KU 1981/82:12, rskr 1981/82:16, SFS 1981:1105). Vidare finns i 3 kap. 5 § KL bestämmelser om vad som händer när ledamot som utsetts vid proportionellt val resp. majoritetsbeslut avgår.

Utredningen

Utredningen anser att bestämmelserna om kyrkorådets mandatperiod och om efterträdare till ledamot som har avgått bör flyttas över till den nya lagen på samma sätt som skedde med motsvarande regler i 1953 års kommunallag vid kommunallagsreformen.

Utredningen tar också upp frågan om omval av kyrkoråd. På grund av bestämmelserna i 52 § lagen om kyrkofullmäktigval gäller beslut varigenom någon har utsetts till kyrkofullmäktig eller till suppleant utan hinder av att besvär har anförts över beslutet. Detta innebär framhåller utredningen att beslut som har fattats av kyrkofullmäktige, t. ex. om att utse ledamöter i kyrkorådet och andra nämnder gäller även om valet av kyrkofullmäktige upphävs. Det rent partipolitiska inslaget är i allmänhet inte så markerat i den kyrkokommunala verksamheten som i den borgerliga. Självfallet kan emellertid gruppskiljande åsiktsriktningar av annan karaktär förekomma inom kyrkokommunerna. Att en ändring i majoritetsförhållandena i den beslutande församlingen f. n. inte kan få genomslag i kyrkorådet eller andra nämnder är därför enligt utredningen inte tillfredsställande. Utredningen anser på grund härav att omval av de kyrkokommunala nämnderna bör kunna äga rum efter det att ett kyrkofullmäktigval har gjorts om.

Remissyttrandena

Länsstyrelsen i Jönköpings län anför att nytt val av ledamöter och suppleanter i kyrkoråd m. fl. bör ske inte bara om val till kyrkofullmäktige upphävts och omval har ägt rum utan även när rättelse har vidtagits genom förnyad sammanräkning som lett till ändring av mandatfördelningen mellan partierna.

Överväganden

Bestämmelserna om kyrkorådets mandatperiod och om efterträdare till ledamot som har avgått bör, som utredningen föreslagit, flyttas över till den nya lagen.

I likhet med utredningen anser jag att omval av de kyrkokommunala nämnderna bör kunna äga rum efter det att kyrkofullmäktigval har gjorts om. Den närmare utformningen av bestämmelsen bör, som länsstyrelsen i Jönköpings län påpekat, anknyta till motsvarande bestämmelser i 3 kap. 5 § KL. Uppdragen för ledamöter och suppleanter i kyrkorådet upphör följaktligen också när rättelse har vidtagits genom förnyad sammanräkning och mandatfördelningen därvid har ändrats.

9 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman väljer för den tid som fullmäktige eller stämman bestämmer bland kyrkorådets ledamöter en ordförande och en eller två vice ordförande. Gemensamt kyrkoråd skall dock själv välja ordförande och en eller två vice ordförande bland sina ledamöter.

Om varken ordförande eller vice ordförande kan närvara vid sammanträde med kyrkorådet, utser rådet en annan ledamot att för tillfället föra ordet.

Om ordföranden på grund av sjukdom eller annars för längre tid är förhindrad att fullgöra sitt uppdrag, får kyrkorådet utse en annan ledamot att som ersättare för ordföranden fullgöra dennes uppgifter.

Paragrafen handlar om ordförande och vice ordförande i kyrkorådet och om ersättare för ordföranden. Den motsvarar 47 § LFS.

LFS

Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman utser enligt 47 § LFS en ordförande och en vice ordförande bland kyrkorådets ledamöter. Mandattiden är densamma som för de valda ledamöterna i rådet, dvs. tre år. Ordförande och vice ordförande i ett gemensamt kyrkoråd utses av det gemensamma kyrkorådets ledamöter. Underrättelse om de valdas namn och adress skall lämnas till länsstyrelsen och domkapitlet. Om både ordförande och vice ordförande är förhindrade att inställa sig vid kyrkorådssammanträde, får rådet utse någon annan ledamot att föra ordet vid det tillfället.

KL

Genom KL (3 kap. 6 §) infördes möjligheten att utse en andre vice ordförande i alla nämnder. Skyldigheten att underrätta länsstyrelsen om val av ordförande togs bort. Kommunerna fick frihet att själva bestämma mandattiden för presidieposterna. En ersättare för ordföranden i styrelsen kan utses, om ordföranden på grund av sjukdom eller annars för längre tid är förhindrad att fullgöra sitt uppdrag.

Utredningen

Utredningens förslag har utformats efter förebild i 3 kap. 6 § KL. Det innebär således bl. a. att underrättelseskyldigheten i fråga om ordförandevalen avskaffas.

Remissyttrandena

Stiftsnämnden i Lund anser att skyldigheten att underrätta domkapitlet om val av ordförande och vice ordförande i kyrkoråd bör vara kvar, eftersom dessa uppgifter är till stor nytta också för stiftsnämndens arbete. Stiftsnämnden framhåller att, om skyldigheten att underrätta domkapitlet om utgången av dessa val slopas, stiftsnämnden blir tvingad att på annat sätt skaffa fram uppgifterna. Även domkapitlet i Göteborg anser att underrättelseskyldigheten bör vara kvar.

Överväganden

Paragrafen har i enlighet med utredningens förslag utformats på samma sätt som motsvarande bestämmelser i KL. Detta innebär att kyrkofullmäk-

tige eller kyrkostämman ges möjlighet att utse två vice ordförande och att bestämma mandattiden för presidieposterna samt att kyrkorådet kan utse ersättare för ordföranden vid sjukdom eller längre förfall.

Jag delar utredningens uppfattning att skyldigheten att underrätta domkapitlet om utgången av val till ordförande och vice ordförande i kyrkorådet bör tas bort. Bestämmelser om sådana underrättelser skall enligt 2 kap. 30 § tas in i fullmäktiges arbetsordning.

Bestämmelsen i första stycket om ordförandeval i gemensamma kyrkoråd har förts över från LFS. Någon särskild bestämmelse om underrättelse om ordförandevalen i dessa fall behövs inte.

10 § Kyrkorådet bestämmer tid och plats för sina sammanträden. Sammanträde skall även hållas, när minst en tredjedel av rådets ledamöter eller ledamot som avses i 3 § begär det eller ordföranden anser att det behövs.

Kyrkorådet får kalla en ledamot eller en suppleant i kyrkofullmäktige, ordföranden eller en vice ordförande i kyrkostämman, en ledamot eller en suppleant i annan nämnd eller beredning, en tjänsteman hos församlingen eller en särskild sakkunnig att närvara vid sammanträde med rådet. Den som har kallats till sammanträde får, om rådet beslutar det, delta i överläggningarna men inte i besluten.

I denna paragraf finns bestämmelser om tid och plats för kyrkorådets sammanträden och om närvarorätt för utomstående. Paragrafen motsvarar delvis 48 § LFS.

Enligt 48 § LFS sammanträder kyrkorådet på tid och plats som rådet själv bestämmer. Rätt att få till stånd sammanträde har också rådets ordförande. Vidare kan kyrkoherden eller hans ställförträdare eller minst hälften av rådets övriga ledamöter få till stånd sammanträde med kyrkorådet. I sådana fall krävs en särskild framställning om sammanträde och att ändamålet för det uppges.

Enligt 3 kap. 7 § KL bestämmer kommunstyrelsen tid och plats för sina sammanträden. Dessutom kan en tredjedel av ledamöterna få till stånd sammanträde med styrelsen. Sammanträde skall också hållas när ordföranden anser att det behövs.

Genom kommunallagsreformen infördes en rätt för styrelsen att medge närvaro- och yttranderätt för förtroendevalda vid sammanträde med styrelsen, även om den förtroendevalde inte är ledamot eller suppleant där. Närvarorätten kan begränsas till visst eller vissa ärenden. Styrelsen har även rätt att tillkalla tjänstemän och särskilda sakkunniga. Beslut om att tillkalla en förtroendevald, tjänsteman eller särskild sakkunnig fattas av styrelsen med enkel majoritet.

Paragrafen har i enlighet med utredningens förslag i huvudsak utformats med 3 kap. 7 § KL som förebild. Församlingar där beslutanderätten utövas på kyrkostämma saknar i stor utsträckning förtroendevalda. De förtroendevalda som finns i det beslutande organet utgörs av ordförande och vice ordförande i kyrkostämman. Kyrkorådets rätt att kalla förtroendevald från

det beslutande organet till sammanträde med rådet avser i dessa fall de nu nämnda personerna, dvs. ordförande och vice ordförande i kyrkostämman.

11 § I fråga om suppleanternas tjänstgöring i kyrkorådet gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 2 kap. 11 § om suppleanternas tjänstgöring i kyrkofullmäktige. Detta gäller även när en ledamot, som inte har utsetts vid proportionellt val, har avgått och fyllnadsval ännu inte har ägt rum.

Suppleanterna får närvara vid rådets sammanträden och skall underrättas om tid och plats för sammanträde.

Paragrafen innehåller bestämmelser om suppleants tjänstgöring i kyrkorådet. Den motsvarar 49 § LFS.

Enligt 49 § LFS bör suppleanterna i kyrkorådet inkallas till tjänstgöring i den ordning som har bestämts vid valet, om det fordras på grund av att ledamot är förhindrad. Suppleant skall även inkallas när det har uppstått vakans efter ledamot som inte har utsetts vid proportionellt val och fyllnadsval ännu inte har skett. Suppleanterna har även annars rätt att närvara vid rådets sammanträden och skall alltid underrättas om tiden för sammanträdena.

I 3 kap. 8 § KL hänvisas i fråga om suppleanternas tjänstgöring i kommunstyrelsen till bestämmelserna i 2 kap. 11 § KL om suppleanter i fullmäktige. Det innebär att suppleant skall kallas in när ordinarie ledamot är förhindrad att inställa sig till sammanträde eller att vidare delta i sammanträde. Enligt en särskild föreskrift i 3 kap. 8 § skall samma regler tillämpas när vakans inte har hunnit fyllas efter ledamot som har utsetts vid majoritetsval. När en ledamot som har utsetts vid proportionellt val avgår, träder enligt 3 kap. 5 § KL en suppleant omedelbart in som ledamot. Vid sammanträde skall suppleanterna träda in i den ordning som har bestämts vid valet, dvs. den ordning som har bestämts enligt 8 § lagen om proportionellt valsätt eller som kommunfullmäktige har bestämt enligt 3 kap. 2 § KL.

I likhet med utredningen anser jag att principerna i KL om suppleanternas tjänstgöring i kommunstyrelsen bör tillämpas på motsvarande sätt beträffande suppleants tjänstgöring i kyrkorådet. Paragrafen har utformats med 3 kap. 8 § KL som förebild. Den innehåller en hänvisning som innebär att bestämmelserna om inkallande av suppleanter och deras tjänstgöringsrätt i kyrkofullmäktige skall gälla i tillämpliga delar beträffande suppleanterna i kyrkorådet.

Enligt andra stycket har suppleanterna rätt att närvara vid kyrkorådets sammanträden. Församlingarna får själva avgöra om suppleanterna skall ha yttranderätt och rätt att få särskild mening antecknad i protokollet även när de inte tjänstgör i en ledamots ställe.

12 § Kyrkorådet får handlägga ärenden endast om mer än hälften av ledamöterna är närvarande.

Ledamot i kyrkorådet och annan som har att handlägga ärenden hos rådet

får inte delta i eller närvara vid handläggningen av ett ärende som personligen rör honom eller henne själv eller hans eller hennes make, föräldrar, barn eller syskon eller annan honom eller henne närstående.

Paragrafen behandlar beslutförhet och jäv i kyrkorådet. Den motsvarar 50 § LFS.

Kyrkorådet får enligt 50 § LFS inte handlägga ärenden om inte fler än hälften av ledamöterna är närvarande. Beträffande jäv för ledamot i kyrkorådet och annan som handlägger ärenden hos rådet skall bestämmelserna om jäv för kyrkofullmäktig i 19 § första stycket LFS tillämpas. Den som är jävig i ett ärende får inte närvara när ärendet behandlas.

I 3 kap. 9 § KL föreskrivs att styrelsen får handlägga ärende bara om mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Jävig är den som personligen berörs av ett ärende. Jäv föreligger också när make, föräldrar, barn eller syskon eller annan närstående berörs av ärendet.

Paragrafen har i enlighet med utredningens förslag utformats så att den stämmer överens med 3 kap. 9 § KL.

13 § När kyrkorådet väljer en sådan avdelning som avses i 16 § eller ett organ bestående av ledamöter eller suppleanter i rådet för beredning av ärenden som rådet skall handlägga, tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 23 § om proportionellt val.

I fråga om förfarandet vid fattande av beslut, förande av protokoll, protokollets innehåll, justering av protokoll, tillkännagivande om justering och reservation tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 22, 25 och 26 §§ om kyrkofullmäktige. Protokollet får dock justeras på det sätt som kyrkorådet bestämmer av ordföranden och minst en ytterligare ledamot.

Denna paragraf, som motsvarar 51 och 52 §§ LFS, behandlar val av utskott och beredningar, förfarandet vid fattande av beslut, protokoll och reservation i kyrkorådet.

LFS

Enligt 51 § LFS skall förfarandet när kyrkofullmäktige fattar beslut tillämpas på motsvarande sätt i kyrkorådet. I 52 § LFS föreskrivs att bestämmelserna om kyrkofullmäktiges protokoll, protokollets innehåll och om reservation mot kyrkofullmäktiges beslut skall tillämpas i kyrkorådet. Kyrkorådets protokoll skall justeras senast tio dagar efter sammanträdet av ordföranden och minst ytterligare en ledamot. Rådet får också justera protokollet genast eller vid nästa sammanträde. Justeringen av kyrkorådsprotokollet skall tillkännages på samma sätt som justeringen av ett protokoll från kyrkofullmäktigsammanträde. Den som har tagit avskrift av kyrkorådsprotokoll har rätt att få avskriften bestyrkt utan kostnad.

KL

I 3 kap. 10 § KL föreskrivs att bestämmelserna i 2 kap. 23 § KL om proportionellt val blir tillämpliga vid kommunstyrelsens val av avdelning som avses i 3 kap. 12 § KL och av organ för beredning av ärende inom styrelsen. Konstitutionsutskottet, på vars initiativ bestämmelsen tillkom, framhöll att det är väsentligt från demokratisk synpunkt att möjlighet öppnas för en minoritet att få till stånd proportionellt val även till dessa organ (KU 1976/77:25 s. 22).

I paragrafen anges vidare beträffande beslutsförfarandet, protokollföring, protokollets innehåll, protokollsjustering, tillkännagivande om justering och reservation att bestämmelserna om fullmäktige skall ha motsvarande tillämpning. Utöver ordföranden behövs dock bara en justeringsman. Enligt uttrycklig föreskrift behöver tillkännagivande om justering inte införas i tidning.

Protokollet skall justeras senast 14 dagar efter sammanträdesdagen. Dessutom finns en särskild bestämmelse om arkivvård. Paragrafen innehåller inte någon motsvarighet till de tidigare bestämmelserna om att protokollsutdrag skall bestyrkas avgiftsfritt.

Utredningen

Utredningen har utformat sitt förslag till bestämmelser om proportionellt val m. m. i kyrkorådet med förebild av 3 kap. 10 § KL, med undantag av bestämmelserna om arkivvård. Beträffande dessa bestämmelser hänvisar utredningen till 5 kap. 20 §.

Remissyttrandena

Kammarrätten i Stockholm, Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund och Sveriges kyrkokamerala förening anser att föreskriften om tillkännagivande av justering är överflödigt.

Svenska kommunförbundet anför att det i den praktiska tillämpningen är helt klart att bestämmelsen om protokollsjustering, som innebär att ett särskilt justeringssammanträde måste hållas, inte efterlevs. I många kommuner skickar man protokollen per post eller på annat sätt till ordföranden och den utsedde justeringsmannen. För att justera ett nämndprotokoll behövs enligt förbundets mening inte ett särskilt justeringssammanträde. Justeringen kan fylla sin funktion också om den tillgår på andra sätt. Mot bakgrunden av de erfarenheter som numera vunnits anser förbundet att tiden är mogen för att ändra bestämmelsen i KL om justeringen av nämndprotokoll på sådant sätt att justeringssammanträde inte längre är nödvändigt. Liknande synpunkter anför av Sveriges kyrkokamerala förening.

Överväganden

I likhet med utredningen anser jag att bestämmelserna om förfarandet vid fattande av beslut bör anpassas till motsvarande bestämmelser i 3 kap. 10 § KL.

Frågan om ändring av bestämmelserna i 3 kap. 10 § andra stycket KL så att tidpunkten för justeringen av kommunala nämnders protokoll inte behöver tillkännages vid sammanträdena har tidigare behandlats av konstitutionsutskottet. Utskottet avstyrkte en motion med detta innehåll. Utskottet ansåg att det inte fanns tillräckligt underlag för att då göra detaljändringar i KL (KU 1978/79:5). Det har emellertid visat sig att bestämmelsen medför praktiska problem vid tillämpningen. Jag föreslår därför att justering av kyrkorådets protokoll skall kunna ske utan särskilt justeringssammanträde. Bestämmelsen har utformats så att kyrkorådet bestämmer i vilken ordning protokollet skall justeras. Protokollet skall liksom hittills justeras av ordföranden och minst en ytterligare ledamot.

I enlighet med utredningens förslag innehåller paragrafen ingen motsvarighet till den nuvarande bestämmelsen om att protokollsutdrag skall bestyrkas avgiftsfritt. Bestämmelsen i utredningens förslag om att tillkännagivande om justering inte behöver införas i tidning är överflödig.

14 § Kyrkorådet skall kungöra på lämpligt sätt var framställningar till rådet tas emot.

Bestämmelserna i 7 § förvaltningslagen (1971:290) om när handling anses ha kommit in till myndighet tillämpas i ärenden hos kyrkorådet.

Delgivning med kyrkorådet sker med ordföranden eller den som enligt reglemente, instruktion eller särskilt beslut är behörig att ta emot delgivning.

Paragrafen, som motsvarar 53 § LFS, innehåller bestämmelser om var framställningar till kyrkorådet tas emot, om tidpunkten när en handling skall anses ha kommit in till kyrkorådet och om delgivning med rådet.

LFS

Kyrkorådet skall enligt 53 § LFS kungöra var framställningar till rådet tas emot. Vidare skall bestämmelserna i 7 § förvaltningslagen om tidpunkten när en handling anses ha kommit in till myndighet tillämpas hos kyrkorådet. Slutligen föreskrivs att kyrkorådets skriftväxling ombesörjs av ordföranden eller under hans ledning.

KL

I 3 kap. 11 § KL anges att bestämmelserna i 7 § förvaltningslagen om när handling anses ha kommit in till myndighet tillämpas på motsvarande sätt i ärende hos styrelsen. Vidare föreskrivs att delgivning med styrelsen skall ske

med ordföranden eller den som enligt reglemente, instruktion eller särskilt beslut är behörig att ta emot delgivning.

Utredningen

Utredningen anför att man för de borgerliga kommunerna kan räkna med att kommunmedlemmarna med lätthet får information om styrelsens adress. Detta torde även gälla i fråga om de flesta kyrkliga kommunerna. Emellertid har dessa oftast inte särskilda kanslihus eller kansli lokaler. Verksamhetens lokalisering kan även av andra orsaker var mindre känd. Det är därför enligt utredningen befogat att behålla regeln om att kyrkorådets adress skall kungöras. Detta gäller särskilt som mottagandet kan tänkas ske på annat ställe än t. ex. pastorsexpeditionen.

Överväganden

I likhet med utredningen anser jag att det finns skäl att behålla regeln att kyrkorådets adress skall kungöras. I övrigt har bestämmelserna i paragrafen anpassats till 3 kap. 11 § KL.

15 § Kyrkorådet väljer kyrkvårdar bland ledamöterna och suppleanterna i rådet. Kyrkvårdarna utses för den tid de är valda till ledamöter eller suppleanter.

Kyrkorådet utser för varje kalenderår en kassaförvaltare, om rådets medelsförvaltning inte har ordnats på annat sätt.

Det är då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum skall det nyvalda kyrkorådet före december månads utgång utse befattningshavare som avses i första och andra styckena.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om kyrkvårdar och kassaförvaltare. Den motsvarar 54 § LFS.

Första och andra styckena har utan ändringar i sak förts över från LFS. I fråga om valbarhet till kyrkvård hänvisar jag till vad jag har anfört i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.5). Bestämmelsen om kassaförvaltare har inte någon motsvarighet i KL. De borgerliga kommunerna är numera så stora att en regel om kassaförvaltare inte längre behövs. För de kyrkliga kommunerna är förhållandena annorlunda. Antalet små kyrkliga kommuner är stort och verksamheten oftast av relativt begränsad omfattning. På grund härav föreslår utredningen att kyrkokommunerna skall ha kvar rätten att utse kassaförvaltare. Jag delar utredningens uppfattning på denna punkt.

Enligt gällande rätt kan kyrkvårdar och kassaförvaltare inte utses förrän det nyvalda kyrkorådet sammanträder, dvs. i praktiken när en del av mandatperioden har förflutit. För att undvika detta bör det åligga det nyvalda kyrkorådet att under år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum sammanträda före december månads utgång för att utse kyrkvårdar och

kassaförvaltare. En bestämmelse härom har i enlighet med utredningens förslag tagits in i tredje stycket.

16 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman får anta reglemente med närmare bestämmelser om kyrkorådets verksamhet.

Kyrkorådet får, om kyrkofullmäktige eller kyrkostämman beslutar det, uppdra åt en särskild avdelning, bestående av ledamöter eller suppleanter i rådet, åt en ledamot eller en suppleant eller åt en tjänsteman hos församlingen att på rådets vägnar besluta i vissa grupper av ärenden, vilkas beskaffenhet skall anges i reglemente eller särskilt beslut. Framställning eller yttrande till fullmäktige eller stämman liksom yttrande med anledning av att rådets beslut har överklagats får dock beslutas endast av rådet samfällt.

Beslut som har fattats med stöd av uppdrag enligt andra stycket skall anmälas till kyrkorådet, som bestämmer på vilket sätt detta skall ske.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om reglemente för kyrkorådet och delegation av beslutanderätt. Paragrafen motsvarar 56 § 2 mom. LFS.

LFS

Om kyrkofullmäktige eller kyrkostämman beslutar det, får kyrkorådet enligt 56 § 2 mom. LFS uppdra åt en särskild avdelning, som består av ledamöter eller suppleanter i rådet, eller åt ledamot eller suppleant eller tjänsteman hos församlingen att fatta beslut på rådets vägnar i vissa grupper av ärenden. Ärendenas beskaffenhet skall anges i fullmäktiges eller stämmans beslut. Framställning eller yttrande till det beslutande organet skall rådet dock besluta om samfällt. Beslut som fattas med stöd av uppdrag skall anmälas vid nästa kyrkorådssammanträde.

KL

I 3 kap. 12 § KL finns en bestämmelse om reglemente för kommunstyrelsen. Att anta sådant är inte obligatoriskt. Kommunerna får således själva avgöra hur beslut om styrelsens verksamhetsformer skall fattas.

I 3 kap. 12 § finns också bestämmelser om delegation från kommunstyrelsen.

Utredningen

Enligt utredningens förslag får kyrkofullmäktige eller kyrkostämman anta reglemente med närmare bestämmelser om kyrkorådets verksamhet. Utredningen framhåller att förslaget inte innebär att det är obligatoriskt att anta reglemente för kyrkorådet. Församlingarna får själva avgöra i vilken form beslut om kyrkorådets verksamhetsformer skall fattas. Enligt utredningen torde denna lösning vara lämpligast med hänsyn till att omfattningen av verksamheten i församlingarna är mycket olika. Utredningen understry-

ker att ett reglemente för kyrkorådet självfallet inte kan omfatta några av de frågor som kyrkoherden handlägger exklusivt i sin ämbetsutövning.

I fråga om delegation föreslår utredningen en anpassning till KL och hänvisar till det som sagts därom i kommunallagspropositionen.

Remissinstanserna

Svenska kommunförbundet har tagit upp frågan om möjligheterna till delegation i brådskande ärenden. Det praktiska behovet av en sådan delegationsrätt har enligt förbundet visat sig bl. a. vid handläggningen av "katastrofärenden", t. ex. vid strömavbrott eller liknande störningar. Förbundet anser det principiellt sett lämpligare att lagstöd ges för möjlighet att delegera i brådskande ärenden än att nämnden tvingas tillgripa nödlösningar av olika slag. Reglerna bör kunna utformas på ett sådant sätt att nämndens normala beslutsfunktioner inte rubbas och utan att de kommunaldemokratiska aspekterna på användningen av delegationen eftersätts. Den nu berörda frågan kan enligt förbundet emellertid kräva ytterligare belysning och förbundet lämnar därför öppet i vad mån en reform på denna punkt kan genomföras i samband med översynen av församlingsstyrelselagen.

Förbundet anser också att bestämmelsen om skyldighet att anmäla beslut som fattats med stöd av delegation bör mjukas upp. Bestämmelsen innebär att anmälan måste ske i varje ärende. Detta vållar enligt förbundet praktiska och administrativa problem. Anmälningsskyldigheten har primärt till funktion att ge nämnden möjlighet att kontrollera om delegaten utnyttjar sin delegationsrätt på avsett sätt. Enligt förbundet bör det emellertid vara nämndens sak att under sedvanligt revisionsansvar själv avgöra vilket kontrollsystem som bör tillämpas.

Överväganden

Liksom utredningen anser jag att en bestämmelse om rätt för kyrkofullmäktige eller kyrkostämman att anta reglemente för kyrkorådet bör tas in i den nya lagen om de kyrkliga kommunerna. Bestämmelsen har utformats med 3 kap. 12 § KL som förebild. Reglerna om delegation i andra stycket i förevarande paragraf har också anpassats till KL.

Svenska kommunförbundet har tagit upp frågan om delegation i brådskande ärenden. Jag anser liksom förbundet att det kan finnas ett praktiskt behov av delegation i sådana fall. Jag är emellertid inte beredd att nu föreslå någon ändring av bestämmelserna på denna punkt, eftersom jag anser att frågorna bör övervägas ytterligare. Detta gäller såväl de borgerliga som de kyrkliga kommunerna.

De problem som kommunförbundet tar upp när det gäller skyldigheten att

anmäla beslut som fattats med stöd av delegation torde i första hand gälla de allra största kommunerna och kyrkliga samfälligheterna. Jag är medveten om att anmälningsskyldigheten där kan vålla vissa praktiska svårigheter. Slopande eller uppmjukning av skyldigheten kan emellertid ske endast under förutsättning att det inte leder till oklarhet om när delegationsbesluten vinner laga kraft. Jag föreslår därför inte heller på denna punkt nu någon ändring.

17 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman tillsätter nämnder för förvaltning och verkställighet som enligt särskilda författningar ankommer på dessa. För sådana nämnder gäller vad som är föreskrivet i dessa författningar.

För förvaltning och verkställighet i övrigt får fullmäktige eller stämman tillsätta de nämnder som behövs. Ledamöter och suppleanter i sådan nämnd väljs av fullmäktige eller stämman till det antal som fullmäktige eller stämman bestämmer. Beträffande sådan nämnd tillämpas bestämmelserna om kyrkorådet i 4 § andra stycket, 6–7 §§, 8 § andra och tredje styckena, 9–14 §§, 15 § andra och tredje styckena samt 16 §.

Paragrafen behandlar de kyrkokommunala nämnderna. Den motsvarar 57 § LFS.

LFS

I 57 § 1 mom. LFS erinras om att regler rörande nämnder för specialreglerad förvaltning kan finnas i resp. specialförfattning. Enligt 57 § 2 mom. LFS får en församling tillsätta de övriga nämnder som behövs för förvaltnings- och verkställighetsuppgifter. I huvudsak gäller samma regler för dessa s. k. fakultativa nämnder som för kyrkorådet. Bland de skillnader som bör nämnas är att kyrkoherden inte är självskriven ledamot i en fakultativ nämnd.

KL

I 3 kap. 13 § KL finns bestämmelser om inrättande av facknämnder och om deras organisation och verksamhetsformer. För de specialreglerade nämnderna finns bestämmelser i resp. specialförfattning. Beträffande de kommunallagsreglerade (fakultativa) nämndernas organisation och verksamhetsformer gäller genom hänvisning de flesta av reglerna för kommunstyrelsen.

Genom lagen (1979:408) om vissa lokala organ i kommunerna fick dessa möjlighet att inrätta lokala organ med förvaltnings- och verkställighetsuppgifter inom det kommunallagsreglerade området. Lagen är av försökskaraktär. Hösten 1979 ändrades den så att kommunerna kan bedriva försöksverksamhet med lokala organ även inom det specialreglerade området (prop. 1979/80:54, KU 1979/80:27, rskr 1979/80:96, SFS 1979:1167). I 3 kap. 13 § KL finns en hänvisning till lagen om vissa lokala organ i kommunerna.

Kommunaldemokratiska kommittén (Kn 1977:07) har i uppdrag att utvärdera försöksverksamheten och överväga frågan om en permanent lagstiftning om lokala organ.

Utredningen

Utredningen framhåller att specialreglerade nämnder f. n. saknas på det kyrkokommunala området. En motsvarighet till 57 § 1 mom. LFS bör enligt utredningen ändå finnas i den nya lagen, eftersom bestämmelser om specialreglerade nämnder kan tillkomma under vissa förhållanden.

Beträffande nämnder som regleras av LFS föreslår utredningen inte några ändringar vad gäller den grundläggande regleringen av deras organisation och verksamhetsformer. Bestämmelserna om kyrkorådet blir därför i huvudsak tillämpliga i fråga om fakultativa nämnder.

När det gäller lagstiftningen om lokala organ i kommunerna framhåller utredningen att denna är av provisorisk karaktär och att en mera definitiv lagstiftning kan komma att övervägas senare. På grund härav bör enligt utredningen den kyrkokommunala lagen f. n. inte anpassas till KL i fråga om lokala organ.

Överväganden

Paragrafen har i huvudsak utformats på det sätt som utredningen har föreslagit. Regleringen av nämndernas organisation och verksamhetsformer sker enligt samma system som hittills har tillämpats i LFS. I fråga om vilka bestämmelser som skall vara tillämpliga på de fakultativa nämnderna har jag i allt väsentligt samma uppfattning som utredningen. Det blir obligatoriskt att utse suppleanter. Minst en suppleant måste utses i varje nämnd. Jag håller också med utredningen om att det är för tidigt att nu öppna möjlighet för de kyrkliga kommunerna att inrätta lokala organ. I övrigt har paragrafen anpassats till bestämmelserna i 3 kap. 13 § KL om de borgerliga kommunernas nämnder.

18 § Kyrkofullmäktige och kyrkostämman får, i den mån annat inte är föreskrivet i lag eller annan författning, besluta att kyrkorådet eller annan nämnd skall

1. ha hand om förvaltning och verkställighet i fråga om egendom som annars förvaltas av annan nämnd,

2. handlägga frågor om anställning, ledighet, vikariat eller skiljande från tjänst samt andra frågor beträffande personal som är underställd annan nämnd.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om gemensam personaladministration och egendomsförvaltning. Paragrafen saknar motsvarighet i LFS.

KL

I 3 kap. 14 § KL finns bestämmelser om rätt för fullmäktige att besluta om gemensam personaladministration och egendomsförvaltning. I kommunal-lagspropositionen framhöll föredraganden att syftet med bestämmelsen var att förbättra möjligheterna för kommunerna och landstingskommunerna att organisera sin egendomsförvaltning och personaladministration på det sätt som de själva anser mest ändamålsenligt (prop. 1975/76:187 s. 479). Paragrafen ger kommunfullmäktige resp. landstinget bemyndigande att bestämma vilket organ som skall handlägga personalfrågor och frågor om egendomsförvaltning. Föredraganden underströk att bestämmelsen inte skall uppfattas som en rekommendation om centraliserad personaladministration och egendomsförvaltning. Bestämmelserna reglerar inte alla detaljfrågor som uppkommer när en kommun beslutar hur egendomsförvaltning och personaladministration skall skötas. Fullmäktige bör enligt föredraganden i dessa sammanhang se till att ansvars- och revisionsfrågorna klargörs och beakta vad reglerna om tystnadsplikt kan betyda för de valda lösningarna. Det är naturligtvis tänkbart att sådana faktorer eller praktiskt administrativa skäl i vissa fall lägger hinder i vägen för en överföring av en viss del av personaladministrationen eller egendomsförvaltningen från facknämnden till kommunstyrelsen eller en särskild nämnd. Beslut om överföring av personaladministration och egendomsförvaltning får enligt paragrafen fattas endast om annat inte är föreskrivet i lag eller annan författning. Möjligheten att uppdra egendomsförvaltningen åt kommunstyrelsen resp. förvaltningsutskottet eller en särskild nämnd har ansetts kunna gälla över hela fältet.

Utredningen

Utredningen påpekar att sakområdena för de nämnder som regleras av LFS bestäms av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman enligt 57 § 2 mom. LFS. Inom sitt område har varje nämnd enligt 4 § LFS en egen kompetens i förvaltningsfrågor. Den närmare omfattningen av denna kompetens när det gäller personaladministration och egendomsförvaltning samt fullmäktiges eller stämmans befogenhet att föra över dessa uppgifter från en facknämnd, som regleras av LFS, till ett annat organ kan inte utläsas ur LFS. I fråga om egendomsförvaltning får man, framhåller utredningen, dock en viss ledning i några av bestämmelserna om kyrkorådet.

I 43 § LFS föreskrivs att kyrkorådet skall förvalta församlingens och kyrkans egendom, i den mån inte sådan förvaltning har uppdragits åt annan församlingens nämnd eller eljest tillkommer annan. Denna bestämmelse ger enligt utredningen fullmäktige eller stämman relativt fria händer att organisera förvaltningen av den egendom som är avsedd för de nämnder vars verksamhet regleras av LFS. Förvaltningsuppgiften kan ligga kvar hos

kyrkorådet, uppdras åt ett särskilt organ eller anförtros åt den facknämnd i vars verksamhet egendomen används.

Utredningen framhåller att nämnder som regleras av bestämmelserna i LFS är fåtaliga. Förekommande fakultativa nämnder har i många fall frågor som rör kyrkogårdar och begravningsplatser som sakområden.

Enligt utredningen bör i likhet med vad som skedde genom KL en bestämmelse om rätt för kyrkofullmäktige eller kyrkostämman att besluta om gemensam personaladministration och egendomsförvaltning tas in i den nya lagen.

Överväganden

Liksom utredningen anser jag att bestämmelser om gemensam personaladministration och egendomsförvaltning bör tas in i den nya lagen. Paragrafen är utformad efter förebild av 3 kap. 14 § KL och har samma innebörd som bestämmelserna där.

19 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman får besluta att en ledamot eller en suppleant i fullmäktige, kyrkorådet, annan nämnd eller beredning får närvara vid rådets eller annan nämnds sammanträde, även om han eller hon inte är ledamot eller suppleant i rådet eller nämnden, och delta i överläggningarna men inte i besluten samt få sin mening antecknad i protokollet.

I denna paragraf behandlas förtroendevaldas rätt att närvara och yttra sig vid sammanträde med nämnder i vilka de inte är ledamöter eller suppleanter. Paragrafen saknar motsvarighet i LFS.

KL

Fullmäktige får enligt 3 kap. 15 § KL besluta att ledamot eller suppleant i fullmäktige, styrelsen, annan nämnd eller beredning skall få närvara och yttra sig vid sammanträde med nämnd, även om han inte är ledamot eller suppleant i nämnden. Därmed får kommunerna möjlighet att reglera närvarorätten för främst sådana heltidsengagerade förtroendvalda med övergripande arbetsuppgifter som saknar ordförandeuppdrag, för minoritetsföreträdare och för ordförande i kommunstyrelse som inte är heltidsengagerad. Närvaro- och yttranderätten kan begränsas till att avse bara en viss nämnd och bara vissa ärenden eller grupper av ärenden.

Utredningen

Utredningen framhåller att bestämmelser som tar sikte på heltidsengagerade förtroendevaldas ställning och arbetsförutsättningar f. n. saknar

betydelse på det kyrkokommunala området. Utvecklingen mot större enheter, framför allt kyrkliga samfälligheter, samt behovet av en effektivare långtidsplanering i kyrkokommunerna med åtföljande övergripande arbetsuppgifter bör enligt utredningen dock föranleda att en motsvarighet till KL:s regel tas in i den nya församlingsstyrelselagen.

Såsom bestämmelsen har utformats i utredningens förslag omfattar den även kyrkoherden i hans egenskap av självskriven ledamot i kyrkorådet. Utredningen framhåller dock att regeln främst tar sikte på heltidsengagerade förtroendevalda som har övergripande uppgifter och som saknar ordförandeuppdrag inom sitt ansvarsområde.

Remissinstanserna

Domkapitlet i Göteborg avstyrker förslaget. Domkapitlet anför som motiv till detta dels att kyrkorådet självt äger denna befogenhet enligt 5 kap. 10 § i förslaget, dels att det inte bör ankomma på det beslutande organet att lämna medgivande till utomståendes närvarorätt vid kyrkorådets sammanträden. Detta kan enligt domkapitlet uppfattas som obehörig inblandning i kyrkorådets angelägenheter.

Överväganden

Även om en bestämmelse om närvarorätt som tar sikte på heltidsanställda förtroendevalda f. n. saknar aktualitet på det kyrkokommunala området anser jag på de av utredningen anförda skälen att en bestämmelse motsvarande den i 3 kap. 17 § KL bör införas i den nya lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter. Jag kan inte dela uppfattningen att den rätt bestämmelsen ger fullmäktige skulle innebära en obehörig inblandning i kyrkorådets angelägenheter. Det bör framhållas att kyrkorådet, även om det intar en särställning i församlingen, är fullmäktiges beredande och verkställande organ.

20 § Kyrkorådets och övriga nämnders protokoll och andra arkivhandlingar skall förvaras i kyrkoarkiv. Om kyrkoarkiv finns särskilda bestämmelser.

Paragrafen motsvarar och stämmer i sak överens med 58 § LFS. Den har i enlighet med utredningens förslag flyttats över till den nya lagen.

21 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman får besluta att det till valda ledamöter och suppleanter i kyrkorådet samt till ledamöter och suppleanter i annan nämnd skall i skäligen omfattning utgå arvode samt ersättning för resekostnader och andra utgifter som föranleds av uppdraget. Detsamma gäller annan ledamot i kyrkorådet, om han eller hon har utsetts till ordförande.

Paragrafen behandlar olika former av ersättningar till ledamöter och suppleanter i kyrkorådet och andra nämnder. Den motsvarar 59 § LFS.

I fråga om tillåtna ersättningsformer stämmer bestämmelserna överens med dem som finns i 2 kap. 29 § om ersättning till fullmäktige. Som jag har anfört i specialmotiveringen till denna paragraf har jag i motsats till utredningen inte ansett det lämpligt att öppna möjlighet att bevilja pension till de kyrkokommunalt förtroendevalda.

Beträffande kyrkoherden i hans eller hennes egenskap av självskriven kyrkorådsledamot innebär bestämmelserna inte någon ändring i förhållande till vad som gäller i dag. Kyrkoherden har således endast om han eller hon väljs till ordförande i kyrkorådet rätt till ersättning för utgifter samt arvode.

Stockholms kyrkliga samfällighet

22 § Kyrkorådet i Stockholms kyrkliga samfällighet skall leda förvaltningen av samfällighetens angelägenheter och ha inscende över övriga nämnders verksamhet. Rådet skall uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på samfällighetens ekonomiska ställning samt hos församlingsdelegerade och övriga nämnder liksom hos andra myndigheter göra de framställningar som rådet anser behövs. Beträffande rådets uppgifter i övrigt tillämpas bestämmelserna i 2 § andra – fjärde styckena. Därvid skall dock vad som sägs om församling och kyrkofullmäktige i stället avse samfälligheten och församlingsdelegerade.

Samfällighetens kyrkoråd skall vidare förvalta egendom som avses i 1 kap. 5 § andra stycket 2 i den mån sådan egendomsförvaltning inte har uppdragits åt annan nämnd eller annars ankommer på annan.

Denna paragraf anger uppgifterna för kyrkorådet i Stockholms kyrkliga samfällighet. Paragrafen motsvarar och stämmer i huvudsak överens med 60 § LFS. Den har i enlighet med utredningens förslag förts över till den nya lagen. Genom hänvisningen till 2 § blir de nya reglerna om ansvar för informationsverksamhet och förenklingsarbete tillämpliga även på kyrkorådet i Stockholms kyrkliga samfällighet.

23 § Församlingsdelegerades ordförande och vice ordförande är ordförande och vice ordförande i samfällighetens kyrkoråd.

Övriga ledamöter och suppleanter i rådet väljs för varje kalenderår av delegerade till det antal som delegerade bestämmer. Hela antalet ledamöter får dock inte vara mindre än 11. Antalet suppleanter bör vara minst lika stort som antalet ledamöter. Valet skall förrättas vid det sammanträde då delegerades ordförande utses.

Om suppleanter inte väljs proportionellt, skall vid valet även bestämmas den ordning i vilken de skall inkallas till tjänstgöring.

24 § Ordförande eller vice ordförande i församlings kyrkoråd får närvara vid sammanträde med samfällighetens kyrkoråd, även om han eller hon inte är ledamot i rådet, och delta i överläggningarna men inte i besluten vid handläggning av frågor som rör församlingen.

25 § Samfällighetens kyrkoråd får, om församlingsdelegerade beslutar det, uppdra åt kyrkorådet eller annan nämnd i församling att i stället för

samfällighetens kyrkoråd förvalta fast egendom som avses i 1 kap. 5 § andra stycket 2.

I 23–25 §§ behandlas hur ledamöterna i kyrkorådet i Stockholms kyrkliga samfällighet utses, närvaro- och yttranderätt vid rådets sammanträden och uppdrag att förvalta fast egendom i rådets ställe. Bestämmelserna, som motsvarar 61 § LFS, har i enlighet med utredningens förslag flyttats över till den nya lagen. Kravet att ledamöter och suppleanter i kyrkorådet skall väljas bland delegerade har tagits bort. Liksom i fråga om kyrkoråd i församling (5 kap. 3 §) har en bestämmelse tagits in om att antalet suppleanter bör vara minst lika stort som antalet ledamöter. I övrigt stämmer bestämmelserna överens med dem som gäller i dag.

26 § Beträffande samfällighetens kyrkoråd och övriga nämnder tillämpas bestämmelserna i 6–7 §§, 8 § andra och tredje styckena, 9 § andra och tredje styckena 10–14 §§, 15 § andra och tredje styckena och 16–21 §§. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om församling och kyrkofullmäktige skall avse samfälligheten och församlingsdelegerade.

2. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslagstavla.

3. Samfällighetens kyrkoråd skall underrätta församlingarna om frågor av större ekonomisk betydelse. Rådet får infordra yttranden och upplysningar från församlingarnas kyrkoråd, när det behövs för att rådet skall kunna fullgöra sina uppgifter.

4. Församlingsdelegerade får ge samfällighetens kyrkoråd en annan benämning än kyrkoråd.

5. Protokoll och andra arkivhandlingar får förvaras på annat sätt än i kyrkoarkiv.

I denna paragraf, som motsvarar 62 § LFS, finns bestämmelser om organisation och verksamhetsformer beträffande kyrkorådet och övriga nämnder i Stockholms kyrkliga samfällighet. Bestämmelserna har såsom utredningen föreslagit förts över från LFS till den nya lagen. Genom hänvisningarna till reglerna om kyrkorådet i församling kommer de nyheter som dessa innebär att gälla även för kyrkorådet och övriga nämnder i Stockholms kyrkliga samfällighet.

Annan kyrklig samfällighet

27 § Kyrkorådet i annan kyrklig samfällighet än den i Stockholm skall leda förvaltningen av samfällighetens angelägenheter och ha inscende över övriga nämnders verksamhet. Rådet skall uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på samfällighetens ekonomiska ställning samt hos samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade och övriga nämnder liksom hos andra myndigheter göra de framställningar som rådet anser behövs. Beträffande kyrkorådets uppgifter i övrigt tillämpas bestämmelserna i 2 § andra – fjärde styckena. Därvid skall dock vad som sägs om församling och kyrkofullmäktige i stället avse samfälligheten och dess fullmäktige eller församlingsdelegerade.

I paragrafen, som motsvarar 63 § 1 mom. LFS, anges uppgifterna för kyrkorådet i andra kyrkliga samfälligheter än den i Stockholm. Paragrafen har utformats i enlighet med utredningens förslag. Den har inte undergått någon direkt förändring i sak jämfört med 63 § 1 mom. LFS. Genom hänvisningen till 2 § blir de ändringar som denna paragraf innehåller i fråga om uppgifterna för församlings kyrkoråd tillämpliga på kyrkoråden i de kyrkliga samfälligheterna.

28 § Beträffande samfällighetens kyrkoråd och övriga nämnder tillämpas bestämmelserna i 3–21 §§. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om församling och kyrkofullmäktige skall avse samfälligheten och dess fullmäktige eller församlingsdelegerade.

2. I Göteborgs kyrkliga samfällighet skall samtliga ledamöter i samfällighetens kyrkoråd utses genom val.

3. Om annan samfällighet än den i Göteborg utgörs av församlingar som tillhör olika pastorat, förordnar domkapitlet en av församlingarnas kyrkoherdar att vara ledamot i samfällighetens kyrkoråd och en annan att vid förhinder för honom eller henne vara ledamot i stället.

4. Vid val av kyrkoråd i samfälligheten bör om möjligt varje församling bli företrädd i rådet genom minst en ledamot eller suppleant.

5. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslagstavla.

6. Samfällighetens kyrkoråd skall underrätta församlingarna om frågor av större ekonomisk betydelse. Rådet får infordra yttranden och upplysningar från församlingarnas kyrkoråd, när det behövs för att rådet skall kunna fullgöra sina uppgifter.

7. Samfällighetens kyrkoråd får, om inte samfällighetens fullmäktige beslutar annat, uppdra åt kyrkorådet eller annan nämnd i en församling att verkställa beslut av samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade eller att förvalta anslag som enligt fastställd budget eller särskilt beslut blivit anvisat åt församlingen.

8. Samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade får ge samfällighetens kyrkoråd en annan benämning än kyrkoråd.

9. Protokoll och andra arkivhandlingar får förvaras på annat sätt än i kyrkoarkiv, om regeringen beslutar det.

I denna paragraf finns bestämmelser om organisation och verksamhetsformer beträffande kyrkorådet och övriga nämnder i andra kyrkliga samfälligheter än den i Stockholm. Paragrafen motsvarar 63 § 2 mom. LFS.

Utredningen

Utredningen föreslår att bestämmelserna i 63 § 2 mom. LFS flyttas över till den nya lagen.

Remissyttrandena

Svenska kyrkans centralråd för evangelisation och församlingsarbete anför att bestämmelserna i 5 kap. 28 § jämfört med 18 § samma kapitel skulle göra det möjligt för samfällighetens kyrkoråd att efter beslut i samfällighetens kyrkofullmäktige överta personaladministrationen för församlingarna i samfälligheten. Detta skulle enligt centralrådet innebära ett väsentligt intrång i församlingarnas hävdvunna självständighet. På grund härav föreslår centralrådet att bestämmelsen i 5 kap. 18 § skall gälla enbart församlingar och inte samfälligheter.

Sveriges kyrkokamerala förening anser att 28 § 2 om sättet för utseende av kyrkorådsledamöter i Göteborgs kyrkliga samfällighet bör utgå och ersättas med en föreskrift om att ledamöter i samfällighets kyrkoråd skall utses genom val. I konsekvens härmed bör enligt föreningen även punkt 3 utgå. Föreningen anför att ordningen med val av samtliga ledamöter har tillämpats i Göteborg och Stockholm och bör kunna gälla även för andra samfälligheter.

Sveriges kommunaljuridiska förening framhåller att uppgiftsöverföring från samfällighetens kyrkoråd enligt förslaget till 28 § 7 förutsätter medgivande av regeringen. Enligt föreningens mening bör det vara möjligt med en sådan uppgiftsöverföring även utan medgivande av regeringen.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund anser att samfällighetens kyrkoråd bör ha ett i lag fastslaget namn och att detta bör vara "samfällda kyrkorådet". Örgryte församling anser att beteckningen kyrkonämnd bör användas på kyrkoråd i kyrklig samfällighet.

Överväganden

Genom hänvisningen i första stycket till 18 § blir bestämmelsen om gemensam personaladministration tillämplig på samfällighetens kyrkoråd. Detta innebär att kyrkorådet efter beslut av samfällighetens fullmäktige kan överta personaladministrationen beträffande samfällighetens personal. Bestämmelsen tar således inte sikte på personalen hos de församlingar som ingår i samfälligheten och får inte de konsekvenser som en remissinstans har befarat.

En remissinstans har föreslagit att bestämmelsen i punkt 2 om val av ledamöter i Göteborgs kyrkliga samfällighet görs tillämplig på samtliga samfälligheter. En sådan ändring skulle innebära ett avsteg från vad som f. n. gäller. Eftersom denna fråga inte omfattas av utredningen, är jag inte beredd att nu föreslå någon förändring på denna punkt.

I likhet med Sveriges kommunaljuridiska förening anser jag att uppgiftsöverföringen från samfällighetens kyrkoråd till kyrkorådet eller annan nämnd i församling enligt punkt 7 bör kunna ske utan regeringens medgivande. Regeringen har regelmässigt vid samfällighetsbildningar läm-

nat sådant medgivande. Något behov av statskontroll på denna punkt torde inte föreligga. Sådan uppgiftsöverföring bör dock inte kunna ske om samfällighetens fullmäktige beslutar något annat. Bestämmelsen i punkt 7 har utformats i enlighet med vad jag nu har sagt.

Förslag har framförts av några remissinstanser om att samfällighetens kyrkoråd bör ha ett särskilt namn som slås fast i lagen. Jag anser dock att samfälligheterna på denna punkt bör lämnas frihet på samma sätt som hittills.

Med undantag av vad jag nyss nämnt i fråga om punkt 7 samt en mindre ändring i punkt 4 har paragrafen utformats i enlighet med utredningens förslag. Detta innebär att de ändringar beträffande kyrkorådet i församling som jag har redovisat i det föregående görs tillämpliga på kyrkorådet och övriga nämnder i kyrkliga samfälligheter.

6 kap. Ekonomisk förvaltning

I detta kapitel finns bestämmelser om förmögenhetsskydd, täckning av medelsbehov, budget, budgetfrister, medelsanvisning, fonder, lån och borgen samt räkenskaper och bokslut i de kyrkliga kommunerna. Kapitlet motsvarar den del av sjätte kapitlet, Om drätsel, i LFS som handlar om annat än revision.

Bestämmelserna i 75 § LFS om hur pengar och värdehandlingar skall förvaras har i enlighet med utredningens förslag inte fått någon motsvarighet i den nya lagen. Paragrafen innehåller förbud mot sammanblandning av medel som församlingen förvaltar med andra medel. Motsvarande bestämmelser i 1953 års kommunallag fördes inte över till KL eftersom de ansågs ge uttryck åt allmänna principer som inte behöver lagfästas.

Utredningen framhåller att utvecklingen på det ekonomiska förvaltningsområdet har gått mycket snabbt i kommunerna. Detta gäller även de kyrkliga kommunerna, i varje fall de större. De nuvarande reglerna i LFS om den ekonomiska förvaltningen har inte anpassats efter denna utveckling. Genom kommunallagsreformen skedde för de borgerliga kommunernas del en sådan anpassning mot bakgrund av ett omfattande utredningsmaterial. Utredningen har i sitt betänkande tämligen utförligt redovisat motsvarande bakgrundsmaterial på det kyrkokommunala området (s. 151–161). Jag hänvisar till vad utredningen har anfört.

1 § Fast eller lös egendom som tillhör en församling bör förvaltas så att förmögenheten inte minskas.

LFS

Enligt 65 § LFS bör en församlings fasta och lösa egendom förvaltas så att förmögenheten inte minskas. Vidare anges att de medel som en församling erhåller som vederlag för anläggningstillgång eller på grund av försäkring för

12 Riksdagen 1982/83. 1 saml. Nr 19

sådan tillgång endast får tas i anspråk för att återbetala lån, som har tagits upp för förvärv av tillgången, eller anskaffning av annan sådan tillgång. Anläggningstillgång definieras som fast egendom och lös egendom, som är avsedd för stadigvarande bruk i rörelsen.

KL

Enligt 4 kap. 1 § KL bör fast eller lös egendom som tillhör kommun eller landstingskommun förvaltas så, att förmögenheten inte minskas.

Utredningen

Utredningen konstaterar att samma princip om skydd för den kommunala förmögenheten gäller både för borgerliga och kyrkliga kommuner. I kyrkokommunerna sätts fortfarande förmögenhetsskyddet främst, även om inflytandet av modernare redovisningsmetoder har medfört att skyddet för den kyrkokommunala förmögenheten i vissa kommuner inte betonas lika starkt som tidigare. Utredningen påpekar att kyrkokommunernas investeringar skattefinansieras i avsevärt högre grad än de borgerliga kommunernas. Förmögenhetsskyddet blir därigenom effektivt.

Principen att den kyrkokommunala förmögenheten bör skyddas mot minskning är således, framhåller utredningen, av central betydelse för den ekonomiska förvaltningen i de kyrkliga kommunerna. Denna grundregel bör enligt utredningen finnas även i den nya lagen om församlingsstyrelse. Regeln torde inte utgöra någon begränsning av de kyrkliga kommunernas självstyrelse. I stället bör den medföra en viss stadga och fasthet i den ekonomiska förvaltningen, särskilt i de kyrkokommuner som inte tillämpar något utvecklat budget- och redovisningssystem.

Utredningen erinrar om att det i kommunallagspropositionen i fråga om vederlag för anläggningstillgång och försäkringsersättning för sådan tillgång framhölls att det fanns anledning att räkna med att det nästan undantagslöst är mest förenligt med en god ekonomisk förvaltning att låta hela vederlaget eller försäkringssumman gå till kapitalbildande ändamål. Föredraganden uttalade att det för moderna redovisningsprinciper är främmande att exempelvis en låneåterbetalning skall behöva avse just de lån som kan hänföras till den särskilda anläggningstillgången. Förmögenhetsskyddet kan likaväl tillgodoses genom att lån som avser andra anläggningstillgångar minskas. Redan av den allmänna regeln om förmögenhetsskyddet följer enligt föredraganden att ifrågakvarande medel i princip bör användas för kapitalbildande ändamål. Bestämmelserna i 1953 års kommunallag om hur en kommun får använda vederlag för en anläggningstillgång eller försäkringsersättning för sådan tillgång fördes därför inte över till KL (prop. 1975/76:187 s. 496).

När det gäller de kyrkliga kommunerna hänvisar utredningen till vad som

nyss sagts om de borgerliga kommunerna. Eftersom begreppet anläggningstillgång inte används i den nya lagen, har utredningen inte fört över definitionen i 65 § LFS dit.

Överväganden

I paragrafen föreskrivs i enlighet med utredningens förslag och nuvarande regler i 65 § LFS samt i likhet med vad som stadgas i 4 kap. 1 § KL att församlings fasta och lösa egendom bör förvaltas så att förmögenheten inte minskas. De nuvarande reglerna om användningen av vederlag för en anläggningstillgång eller försäkringsersättning för en sådan tillgång har däremot inte fått någon motsvarighet i den nya lagen.

I likhet med utredningen anser jag alltså att man bör behålla den sedan länge lagfästa regeln att en kyrklig kommuns förmögenhet bör förvaltas så att den inte minskas. Regeln får anses på ett lämpligt sätt ge uttryck för en av de principer som bör vara vägledande för en sund förmögenhetsförvaltning. Det är också angeläget att förmögenhetstillgångarna används på ett effektivt sätt. Detaljbestämmelser om hur förmögenheten bör användas är emellertid enligt min mening onödiga.

2 § En församlings medelsbehov skall, i den mån det inte fylls på annat sätt, täckas med skatt.

Paragrafen, som motsvarar 66 § LFS, har i enlighet med utredningens förslag anpassats efter bestämmelsen i 4 kap. 2 § KL om täckning av kommunernas medelsbehov.

3 § En församling skall årligen upprätta budget för nästa kalenderår.

Budgeten skall, med utgångspunkt i ställningen enligt de avslutade räkenskaperna för året före det år då budgeten upprättas, innehålla en plan för ekonomin under budgetåret. I planen skall redovisas de anslag som skall anvisas och täckningen av medelsbehovet med angivande av skattesatsen.

I denna paragraf finns bestämmelser om budgetens innehåll. Den motsvarar 68 § LFS.

LFS

Enligt 68 § LFS skall en församling varje år upprätta en utgifts- och inkomststat för det följande kalenderåret. På statens utgiftssida skall upptas föregående års underskott enligt de avslutade räkenskaperna. Vidare skall där upptas dels de anslag som fordras för att täcka tidigare beslutade utgifter för det följande året, dels de belopp som anslås härutöver i samband med att staten fastställs. I dessa senare belopp skall ingå ett anslag för oförutsedda behov. Statens inkomstsida skall uppta dels det föregående årets överskott enligt de avslutade räkenskaperna, dels de inkomster som i övrigt kan påräknas under det följande året. Om ytterligare belopp fordras skall det tas

upp. Därvid skall anges hur medelsbehovet skall täckas. Om ett särskilt anslag inte förbrukas under det år för vilket det har beviljats, får församlingen besluta att anslaget får användas för avsett ändamål under det följande året. Det som återstår av anslaget vid detta års utgång får församlingen reservera för samma ändamål för ytterligare ett år. Därefter får församlingen fatta ett sådant beslut för ett år i sänder.

KL

Enligt 4 kap. 3 § skall en kommun årligen upprätta budget för nästa kalenderår. Budgeten skall innehålla en plan för ekonomin under budgetåret. I planen skall redovisas de anslag som skall utgå och täckningen av medelsbehovet med angivande av skattesatsen.

Utredningen

Efter förebild i KL föreslår utredningen att uttrycket "utgifts- och inkomststat" byts ut mot uttrycket "budget".

Utredningen framhåller att församlingsbudgeten har flera viktiga funktioner. Den bestämmer sålunda definitivt det skatteuttag som skall balansera utgifter och inkomster under kommande kalenderår. Som finansplan är eller bör budgeten vara ett led i en långsiktig rullande ekonomisk planering där angelägenhetsgraden hos olika verksamheter och investeringsobjekt ständigt prövas om. Tillsammans med bokföring och bokslut utgör budgeten slutligen ett medel för kyrkorådet, revisorerna och skattebetalarna att följa och kontrollera förvaltningen och förmögenhetsskyddets effektivitet. Utredningen erinrar om den utredning om ett lämpligt budget- och redovisnings-system för kyrkokommunerna som presenterades år 1967 av Svenska pastoratets riksförbund m. fl. och vars rekommendationer i huvudsak fortfarande är tillämpliga för den ekonomiska planeringen i de kyrkliga kommunerna. Utredningen anger som ett särskilt problem att utvecklade budgets-system saknas i ungefär hälften av församlingarna. För dessa församlingar är de nuvarande föreskrifterna i 68 § LFS till viss nytta som hjälpmedel i budgetarbetet. Särskilt gäller detta i små församlingar med liten omslutning. Behovet av ett utvecklat budgets-system torde enligt utredningen dock öka med tiden i de flesta församlingar. Vidare är det budgets-system som har utarbetats för kyrkokommunerna avsett för både små och stora enheter. Utredningen finner därför inte någon anledning att överväga några särskilda regler för vissa av församlingarna.

Utredningen erinrar om att det kyrkokommunala budgets-systemet har utvecklats i nära samband med det borgerligt kommunala. Även i de kyrkliga kommunerna förekommer en uppdelning i kapitalbudget och driftbudget. Utredningen framhåller att ett avsevärt antal kyrkokommuner dock inte tillämpar något utvecklat budgets-system med uppdelning i kapitalbudget och

driftbudget och att det skulle kunna vara lämpligt att tvinga fram en sådan tillämpning i dessa kyrkokommuner. Utredningen anför att bestämmelser om uppdelning i kapitalbudget och driftbudget inte ansågs nödvändiga i KL. Det huvudsakliga skälet var att man inte ville binda utvecklingen, om kommunerna i framtiden skulle vilja närma sitt budgetsystem till det system som utvecklats för de statliga myndigheterna. Utredningen anser att samma skäl bör vara avgörande på det kyrkokommunala området och föreslår därför inte bestämmelser om uppdelning av budgeten i kapitalbudget och driftbudget.

Utredningen påpekar att betydelsen av ekonomisk långtidsplanering ökat inom kyrkokommunerna, bl. a. på grund av att kostnaderna för större investeringar kommit att bli alltmer betungande. Enligt utredningen har ett ökat antal kyrkokommuner under senare tid satt igång arbete med långtidsplanering. I de flesta av kyrkokommunerna förekommer dock inte någon nämnvärd långtidsplanering. Även om bestämmelser om långtidsplanering enligt utredningen inte kan anses obefogade har den avstått från att lägga fram något förslag i denna fråga, eftersom den inte ansett det vara dess uppgift.

Överväganden

Paragrafen har utformats i enlighet med utredningens förslag. I sak innebär den inte någon ändring i förhållande till de nuvarande bestämmelserna. Paragrafen har anpassats till motsvarande paragraf i KL.

I andra stycket kommer de viktigare kraven på en budget till uttryck. Jag kan inte finna anledning att reglera innehållet i den kyrkokommunala budgeten närmare än innehållet i den borgerliga kommunens budget.

Som utredningen påpekar har betydelsen av ekonomisk långtidsplanering i de kyrkliga kommunerna ökat. Även om de flesta kyrkokommunerna f. n. inte har någon nämnvärd långtidsplanering har allt fler av dem dock insett vikten härav och börjat arbeta med sådan planering. Jag anser det därför opåkallat att nu reglera eller omnämna flerårsbudgeteringen i paragrafen.

Bestämmelserna i 68 § fjärde stycket LFS om reservationsanslag har inte fått någon motsvarighet i den nya lagen.

4 § Förslag till budget skall göras upp av kyrkorådet före oktober månads utgång. Om särskilda förhållanden påkallar det, får budgetförslaget göras upp i november månad. I sådant fall skall kyrkorådet före oktober månads utgång göra upp förslag till skattesats för den församlingsskatt som ingår i preliminär skatt för inkomst under det följande året. Kyrkorådet bestämmer när övriga nämnder senast skall lämna sina särskilda budgetförslag till rådet.

Kyrkorådet skall samråda med kommunstyrelsen innan budgetförslaget görs upp.

Budgeten fastställs av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman före november månads utgång. Om budgeten till följd av särskilda förhållanden inte kan

fastställas före november månads utgång, skall kyrkofullmäktige eller kyrkostämman ändå fastställa skattesatsen inom denna tid. Budgeten skall därefter fastställas före december månads utgång. Därvid får fullmäktige eller stämman, om det finns särskilda skäl till det, fastställa annan skattesats än som har bestämts tidigare.

Kyrkorådets förslag till budget skall från och med kungörandet av det sammanträde med kyrkofullmäktige eller den kyrkostämma då budgeten skall fastställas vara tillgängligt för allmänheten på plats som tillkännages i kungörelsen.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om budgetprocessen. Den motsvarar 69 § LFS.

LFS

I 69 § LFS föreskrivs att kyrkorådet skall göra upp förslag till utgifts- och inkomststat före den 15 oktober. Kyrkorådet bestämmer när övriga nämnder skall lämna sina särskilda statförslag till rådet. Innan förslaget till utgifts- och inkomststat görs upp, skall kyrkorådet samråda med kommunstyrelsen. Statförslaget skall vara tillgängligt för allmänheten fr. o. m. den dag då sammanträdet för fastställande av staten kungörs. I kungörelsen skall anges var statförslaget finns tillgängligt.

Vid sammanträde, som enligt 16 § 2 mom. LFS skall äga rum i oktober månad, skall budgeten granskas och fastställas. De anslag till utgifter som kyrkofullmäktige eller kyrkostämman inte tidigare beslutat om skall behandlas på sammanträdet.

KL

I KL är samtliga bestämmelser om budgetprocessen samlade i en paragraf (4 kap. 4 §). En viktig nyhet i denna var att de nyvalda fullmäktige skall fastställa budgeten det år då ordinarie val till fullmäktige har ägt rum. Regeln hänger samman med det snabbare valgenomslaget.

Bestämmelsen i 54 § i 1953 års kommunallag om särskild överläggning och särskilt beslut i fråga om anslag till utgifter som kommunfullmäktige inte tidigare har beslutat om fick inte någon motsvarighet i KL. Ingen ny verksamhet får beslutas utan att fullmäktige har tagit ställning till den. Budgetförslaget bör utformas så att ledamöterna i fullmäktige och kommunmedlemmarna kan få nödvändig information om bl. a. anslagshöjningar och anslag för nya ändamål. Hur den informationen skall vara utformad går inte att ange generellt och den frågan reglerades därför inte i KL.

Utredningen

Budgetfristerna är f. n. kortare på den kyrkliga sidan än på den borgerliga. Utredningen har under hand fått besked från riksskatteverket att skattead-

ministrativa skäl inte längre hindrar att de kyrkliga och de borgerliga kommunerna tillämpar lika långa budgetfrister. Utredningen föreslår en anpassning av bestämmelserna om de kyrkliga kommunernas budgetprocess till motsvarande bestämmelser i KL. Det innebär att kyrkorådet skall göra upp förslag till budget före oktober månads utgång. Om särskilda förhållanden påkallar det, får budgetförslaget göras upp i november månad. I sådant fall skall kyrkorådet före oktober månads utgång göra upp förslag till skattesats. Kyrkorådet bestämmer när övriga nämnder senast skall lämna sina särskilda budgetförslag till rådet.

Budgeten skall fastställas av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman före november månads utgång. Om budgeten till följd av särskilda förhållanden inte kan fastställas före denna tidpunkt, skall skattesatsen fastställas i november månad. I sådant fall skall budgeten fastställas i december månad. Vid detta tillfälle får kyrkofullmäktige eller kyrkostämman fastställa annan skattesats än den som har bestämts tidigare, om det föreligger särskilda skäl till det.

Utredningens förslag innebär att budgeten även under valår skall fastställas av de "gamla" kyrkofullmäktige och inte av de nyvalda. I denna del föreslår utredningen således ingen anpassning till KL.

Bestämmelsen i 69 § tredje stycket LFS om särskild överläggning och särskilt beslut om anslag som fullmäktige eller stämman inte tidigare har beslutat om får enligt utredningens förslag inte någon motsvarighet i den nya lagen. Utredningen hänvisar till att motsvarande regel i 1953 års kommunallag inte fördes över till KL.

Överväganden

Paragrafen har i enlighet med utredningens förslag utformats så att den omfattar alla bestämmelser om kyrkokommunernas budgetprocess och i stort stämmer överens med motsvarande regler i 4 kap. 4 § KL. Med hänsyn till vad jag tidigare anfört om ett snabbare valgenomslag på den kyrkokommunala sidan har dock bestämmelsen i KL om att de nyvalda fullmäktige under valår skall fastställa budgeten inte fått någon motsvarighet i paragrafen.

5 § Beslut om anslag skall även innefatta anvisning av medel för att täcka anslaget. Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman kan besluta att ett särskilt anslag, som inte förbrukas under det år för vilket det har beviljats, får användas för samma ändamål under det följande året. Sådant beslut får därefter fattas för ett år i sänder.

Paragrafen innehåller bestämmelser om medelsanvisning. Den motsvarar delvis 67 och 68 §§ LFS.

Enligt 67 § LFS skall ett beslut om anslag av medel innehålla en anvisning av medel för att täcka anslaget. Om ett anslag skall täckas genom utdebitering under mer än fem år, skall beslutet prövas av länsstyrelsen. I

68 § fjärde stycket LFS finns en bestämmelse om att kyrkofullmäktige får bevilja reservationsanslag som kan användas även året efter budgetåret. Vad som därefter återstår av anslaget får reserveras för samma ändamål för ytterligare ett år i sänder.

I 4 kap. 5 § KL finns bestämmelser om anvisning av medel för att täcka anslag och om beviljande av reservationsanslag.

Paragrafen har enligt utredningens förslag utformats så att den helt stämmer överens med 4 kap. 5 § KL.

I likhet med utredningen anser jag att den nuvarande regeln att beslut om anslag skall innehålla anvisning av medel för anslaget bör behållas i den nya lagen. Regeln ger uttryck för den viktiga principen att fullmäktige eller stämman inte bör besluta om en utgift utan att göra klart för sig själva och för verkställighetsorganen hur utgiften skall finansieras. Föreskriften hindrar inte att fullmäktige eller stämman undantagsvis anvisar "tillgängliga medel", om det är helt klart att sådana medel verkligen finns.

Bestämmelserna i 67 § LFS om underställningsskyldighet i fråga om anslag som enligt anslagsbeslutet skall täckas genom utdebitering under mer än fem år har till syfte att åstadkomma en kontroll över anslagsbeslut som binder den kyrkliga kommunen för längre tid. De är också uttryck för tanken att varje generation bör bära sina egna ekonomiska bördor. Underställningsskyldigheten innebär inte någon effektiv tillsyn över att en kyrklig kommun inte på längre sikt skjuter kostnader framför sig. Den skapar visserligen en benägenhet hos de kyrkliga kommunerna att för varje anslag fatta ett täckningsbeslut som innebär att anslaget skall täckas under de närmaste fem åren men detta behöver inte betyda att belastningen med anslagsförskott totalt sett minskar. Finansieringen av nya utgifter kan skjutas upp genom nya anslagsförskott. Jag är sålunda ense med utredningen om att underställningskontrollen över de s. k. flerårsanslagen bör slopas på det kyrkokommunala området på samma sätt som skedde för de borgerliga kommunernas del genom kommunallagsreformen.

6 § En församling får avsätta medel till kapitalfonder och driftfonder. Fondmedel får tas i anspråk för annat ändamål än det som fonden avser endast genom beslut i samband med att budgeten fastställs.

Om församlings skyldighet att avsätta medel till fond i vissa fall finns särskilda bestämmelser.

Paragrafen, som handlar om fondbildning, motsvarar 70–72 §§ LFS.

LFS

Enligt 70 § 1 mom. LFS får en församling utan särskilt medgivande avsätta medel till pensionsfond, kassaförlagsfond, allmän investeringsfond och särskild investeringsfond. I 70 § 2 mom. LFS föreskrivs att en församling får avsätta medel till skatteregleringsfond eller ta i anspråk medel ur en sådan fond. Beslut att sätta av medel till skatteregleringsfond får fattas endast i

samband med att budgeten fastställs. Detsamma gäller beslut att ta i anspråk medel ur skatteregleringsfond. Ett sådant beslut får inte avse mer än en tredjedel av det högsta belopp som fonden beräknas uppgå till vid utgången av det år då beslutet fattas eller som fonden har uppgått till vid utgången av något av de två närmast föregående åren.

Om regeringen medger det, får en församling enligt 71 § LFS sätta av medel till fond för något annat särskilt behov än som anges i 70 § 1 mom. LFS. En församling får vidare med regeringens medgivande ta i anspråk medel ur en fond för annat ändamål än det för vilket fonden är avsedd. Beträffande skatteregleringsfond får medgivandet att ta medel i anspråk avse en större del av fonden än som anges i 70 § 2 mom. LFS.

I 72 § LFS finns regler om vissa obligatoriska fonderingar. Enligt första stycket skall vederlag för anläggningstillgång och belopp som har erhållits på grund av försäkring av sådan tillgång avsättas till allmän investeringsfond, om medlen inte under året används för att anskaffa annan anläggningstillgång eller för att återbetala lån för förvärv av tillgången. Enligt andra stycket skall överskott på lån som har tagits upp med regeringens medgivande också avsättas till allmän investeringsfond, om något annat inte har föreskrivits då tillståndet beviljades. Slutligen finns i tredje stycket en erinran om att en församling kan vara skyldig att avsätta medel till fonder på grund av särskilda bestämmelser.

KL

Enligt 4 kap. 6 § KL får kommuner avsätta medel till kapitalfonder och driftfonder. Fondmedel får tas i anspråk för annat ändamål än det som fonden avser endast genom beslut i samband med att budgeten fastställs.

Kommunallagsreformen innebar att bestämmelserna om fondbildning i kommunerna moderniserades och förenklades. Motsvarande bestämmelser i 1953 års kommunallag var i stort sett desamma som de som finns i 70–72 §§ LFS. I 4 kap. 6 § KL fanns ursprungligen en bestämmelse om att medel ur kapitalfond får tas i anspråk för driftändamål endast om regeringen medger det. Denna bestämmelse togs bort år 1981 (prop. 1980/81:80, KU 1980/81:13, rskr 1980/81:149). Till grund för detta beslut låg förslag av statskontrollkommittén i betänkandet (SOU 1980:10) Ökad kommunal självstyrelse.

Utredningen

Utredningen erinrar om att samma regler om fonder gällde för de borgerliga och kyrkliga kommunerna fram till kommunallagsreformen år 1977.

Församlingarna har enligt utredningen redan nu i praktiken en mycket stor fonderingsfrihet. Det finns därför inte skäl att behålla den statliga kontrollen

över fonderingar. Utredningen anser det vara tillräckligt att, liksom på det borgerligt kommunala området, föreskriva att en församling får avsätta medel till kapitalfonder och driftfonder.

Utredningen delar i princip statskontrollkommitténs uppfattning att regeringens kontroll över beslut om att ta medel ur kapitalfond i anspråk för driftändamål kan slopas. Eftersom statskontrollkommitténs förslag inte hade föranlett någon lagändring på det borgerligt kommunala området när utredningen lade fram sitt betänkande, ville utredningen emellertid inte föreslå någon motsvarande reform för kyrkokommunernas del.

Utredningen framhåller att bestämmelserna i 56 § i 1953 års kommunallag om regeringens medgivande till vissa fonderingar och 57 § samma lag om vissa obligatoriska fonderingar inte ansågs ha någon större praktisk betydelse på det borgerligt kommunala området. Bestämmelserna fick inte någon motsvarighet i KL. Förhållandena torde vara likartade för kyrkokommunernas del. Motsvarande föreskrifter i 71 § och 72 § första och andra styckena LFS bör därför enligt utredningen inte få någon motsvarighet i den nya lagen.

Hänvisningen i 72 § sista stycket LFS till särskilda bestämmelser om fonderingsskyldighet har däremot särskild betydelse för kyrkokommunerna. Sådana bestämmelser finns t. ex. i lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord. Utredningen föreslår därför att bestämmelsen behålls.

Remissyttrandena

Hovrätten för Västra Sverige, länsstyrelsen i Malmöhus län, domkapitlet i Skara, stiftsnämnden i Skara, Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, Svenska kommunförbundet, Sveriges kommunaljuridiska förening och Sveriges kyrkokamerala förening har samtliga tillstyrkt att regeringens kontroll över beslut om att ta medel ur kapitalfond i anspråk för driftändamål skall slopas.

Överväganden

Paragrafen har utformats enligt utredningens förslag med den avvikelser att den inte innehåller någon bestämmelse om att medel ur kapitalfond får tas i anspråk för driftändamål endast om regeringen medger detta.

Enligt min mening finns det inte skäl att behålla den statliga kontrollen över församlingarnas avsättning av medel till fonder. Jag anser att det är tillräckligt att, som utredningen föreslår, i paragrafen ange att en församling får avsätta medel till kapitalfonder och driftfonder.

Även kravet på regeringens medgivande för att fondmedel skall få tas i anspråk för nya ändamål har efter hand förlorat i betydelse. Jag anser att underställningskontrollen över användningen av fondmedel är av så begränsat värde att den, som utredningen föreslår, kan avskaffas. Begränsningarna i

fråga om den takt i vilken en kyrklig kommun får ta skatteregleringsfondens medel i anspråk framstår också som onödiga.

I likhet med utredningen anser jag att beslut om att ta i anspråk fondmedel för nytt ändamål bör få fattas endast i samband med att budgeten fastställs. Då har fullmäktige den samlade överblicken över resurser och medelsbehov.

Bestämmelserna i 6 kap., 1 § om förmögenhetsskydd utgör enligt min uppfattning en tillräcklig reglering även av fondanvändningen. Principen om förmögenhetsskyddet innebär bl. a. att medel ur kapitalfond normalt inte får tas i anspråk för driftändamål. Endast då alldeles särskilda omständigheter föreligger torde det kunna motiveras att medel ur kapitalfond används för driftändamål. Enligt min bedömning har den föreslagna bestämmelsen om att medel ur kapitalfond får tas i anspråk för driftändamål endast om regeringen medger det i praktiken ingen betydelse. Jag förordar därför att bestämmelsen inte tas in i den nya lagen. Första stycket i förevarande paragraf kommer härigenom att stämma överens med 4 kap. 6 § KL.

Andra stycket innehåller i enlighet med utredningens förslag en hänvisning till de särskilda bestämmelser om skyldighet att avsätta medel till fond som finns bl. a. i lagen om förvaltning av kyrklig jord.

7 § En församling får ta upp lån och ingå borgen.

En församling får inte upplåta panträtt i sin egendom till säkerhet för fordran. Vid förvärv av egendom får en församling överta betalningsansvaret för lån som tidigare har tagits upp mot säkerhet av panträtt i egendomen.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om lån, borgen och panträtt, motsvarar 73 och 74 §§ LFS.

LFS

Enligt 73 § 1 mom. LFS får en församling ta upp lån intill ett sammanlagt belopp som motsvarar en utdebitering av en krona för varje skattekrona som enligt föregående års taxering belöper på församlingen. Om en församling behöver låna ytterligare medel kan regeringen medge att församlingen får ta upp lån som motsvarar en högre utdebitering än en krona. Tillståndet kan avse högst tio år åt gången.

Lånen skall återbetalas inom fem år. Om lånetiden är mer än ett år skall avbetalning ske årligen. En församling som förvärvar in-tecknad egendom får överta betalningsansvaret för in-teckningslån, även om lånetiden är längre än fem år och lånen skall återbetalas i annan ordning än som annars gäller. En församling får också ta upp lån som enligt ett uttryckligt beslut skall användas för att betala äldre lån och som skall återbetalas inom den tid som gäller för det äldre lånet. Bestämmelserna i 73 § 1 mom. LFS gäller även om borgen.

I 73 § 2 mom. LFS föreskrivs att en församling även får ta upp lån av statsmedel, som regeringen beviljat, samt lån av statsmedel och kyrkofonds-

medel, som statlig myndighet beviljat. Regeringen bestämmer omfattningen av och villkoren för denna utlåning.

Enligt 74 § LFS får en församling, om regeringen medger det, ta upp lån och ingå borgen även i andra fall än som avses i 73 §.

KL

Enligt 4 kap. 7 § KL får kommuner ta upp lån och ingå borgen. De får däremot inte upplåta panträtt i den kommunala egendomen till säkerhet för fordran. Vid förvärv av egendom får kommuner överta betalningsansvaret för lån som tidigare har tagits upp mot panträtt i egendomen. I 1953 års kommunallag fanns bestämmelser om statlig kontroll av kommunernas upplåning av samma slag som de regler som fortfarande finns i LFS. Bestämmelserna i den äldre kommunallagen fördes i förenklat och något uppmjukat skick över till KL. Efter förslag av statskontrollkommittén avskaffades underställningsskyldigheten i fråga om kommunernas lån och borgensåtaganden år 1979 (prop. 1978/79:53, KU 1978/79:26, rskr 1978/79:220). Samtidigt lagfästes principen att kommuner inte får upplåta panträtt i sin egendom.

Utredningen

Utredningen påpekar att bestämmelserna om lån och borgen i 73 och 74 §§ LFS har tillkommit med 1953 års kommunallags motsvarande regler som förebild. Verksamheten i de borgerliga kommunerna har expanderat mycket kraftigt under senare år. Kyrkokommunernas upplåning är liten jämfört med de borgerliga kommunernas. Tillståndsgivningen för lån och borgen är avsevärt mindre för de kyrkliga kommunerna än för de borgerliga.

För de större kyrkliga kommunerna med utvecklade budget- och redovisningssystem gäller beträffande låne- och borgenskontrollen i huvudsak detsamma som för de borgerliga kommunerna. För dessa kyrkliga kommuner bör därför enligt utredningen den statliga kontrollen över lån och borgensåtaganden kunna slopas.

Utredningen framhåller att ungefär hälften av de kyrkliga kommunerna saknar utvecklade budget- och redovisningssystem. I dessa kommuner kan tillämpningsproblem uppstå om kontrollen slopas, t. ex. i fråga om skyddet för den kyrkokommunala förmögenheten eller kompetensenligheten i fråga om besluten att ta upp lån. Det får emellertid förutsättas att annan kontroll sker i dessa fall bl. a. genom att frågorna debatteras eller genom att kommunalbesvär anförs samt genom att verksamheten granskas av revisorer. Med hänsyn härtill och till den relativt begränsade omfattning som tillståndsgivningen för lån och borgen har bör enligt utredningen den statliga kontrollen kunna slopas även för de kyrkliga kommuner som det här är fråga

om. Utredningen föreslår därför att bestämmelserna om lån och borgen utformas med 4 kap. 7 § KL som förebild.

Remissyttrandena

Domkapitlet och stiftsnämnden i Skara ställer sig tveksamma till att underställningskontrollen vid upptagande av lån slopas. Båda pekar på att de små kyrkokommunerna saknar utvecklade budget- och redovisningssystem. Domkapitlet ifrågasätter om andra former av kontroll kan ersätta underställningskontrollen, som är en förhandskontroll medan kommunalbesvär och revision utgör en kontroll i efterhand. Domkapitlet anser dock inte att särbestämmelser är befogade för de mindre kyrkokommunerna. Viktigt är dock enligt domkapitlet att de kyrkokommunala förtroendemännen har tillräckliga insikter i bl. a. ekonomiska frågor.

Domkapitlet i Göteborg och stiftsrådet i Linköpings stift hälsar med tillfredsställelse att underställningsförfarandet slopas. Detta medför enligt domkapitlet i Göteborg bl. a. en minskad byråkrati.

Överväganden

Paragrafen har i enlighet med utredningens förslag utformats så att den stämmer överens med 4 kap. 7 § KL.

Mitt förslag innebär att de kyrkliga kommunerna får ta upp lån och teckna borgen utan regeringens medgivande. Bestämmelserna i 6 kap. 1 § om skyddet för den kyrkokommunala förmögenheten utgör enligt min mening en tillräcklig reglering av kyrkokommunens beslut på detta område. I likhet med vad som gäller på det borgerligt kommunala området är det inte förenligt med denna bestämmelse att täcka driftskostnader med lån. Något hinder att ta upp tillfälliga lån för att erhålla rörelsemedel finns naturligtvis inte. Om underställningen slopas, skulle det inte innebära några ändringar i dessa avscenden. Lånekontrollen fyller knappast någon funktion när det gäller statsmakternas intresse av överblick och samordning på det ekonomiska området. För att främja en ökad kommunal självstyrelse även på det kyrkokommunala området och minska byråkratin anser jag det sålunda naturligt att de kyrkliga kommunerna, liksom redan de borgerliga kommunerna, i högre grad än tidigare själva får ta ansvaret för sina beslut att ta upp lån eller teckna borgen. Frågan om besluten är kompetensenliga kan efter kommunalbesvär prövas på samma sätt som gäller för andra beslut som de kyrkliga kommunerna fattar. Vidare är det fråga om ärenden som behandlas av fullmäktige och stämma. Detta utgör en garanti för att kyrkokommunens ekonomiska åtaganden sker under allmän insyn och debatt. Med hänsyn till det sagda finner jag övervägande skäl tala för att slopa underställningsprövningen av den kyrkokommunala upplåningen.

Liksom när det gäller de borgerliga kommunerna bör man inte överge

principen att kyrkliga kommuner inte får upplåta panträtt i sin fasta egendom till säkerhet för lån som de har tagit upp. Den verkliga säkerheten för kyrkokommunala lån utgörs dels av all den fasta och lösa egendom som kyrkokommunen äger, dels av kyrkokommunens hela skattekraft. För tilltron till kyrkliga kommuner som låntagare är det väsentligt att långivarna kan utgå från att krediten kan baseras på dessa båda faktorer. Även om i enstaka fall någon kyrklig kommun skulle kunna skaffa sig lån på bättre villkor genom att upplåta panträtt i fastighet, kan dock möjligheterna att erhålla kredit i längden bli lidande om långivarna börjar räkna med möjligheten att vissa långgivare tillgodoses genom att anvisas särskild säkerhet. Det förhållandet att kyrkliga kommuner liksom borgerliga kommuner inte får upplåta panträtt i fastighet till säkerhet för lån kan alltså antas bidra till att långgivarnas förtroende för de kyrkliga kommunerna som låntagare upprätthålls.

Med hänsyn till principen att de kyrkliga kommunerna svarar för sina förbindelser med all sin egendom och hela sin skattekraft omfattar förbudet mot pantsättning också lös egendom.

8 § Kyrkorådet skall fortlöpande föra räkenskaper över de medel som det förvaltar.

Annan nämnd som förvaltar medel skall föra räkenskaper i enlighet med anvisningar av kyrkorådet och årligen, inom den tid som kyrkorådet bestämmer, till rådet avlämna redovisning för sin medelsförvaltning under föregående kalenderår.

När sådan redovisning har lämnats, skall kyrkorådet inom den tid som kyrkofullmäktige eller kyrkostämman bestämmer sammanfatta och avsluta räkenskaperna.

Gemensamt kyrkoråd skall årligen avlämna redovisning till de församlingar för vilka rådet är gemensamt. Sådan redovisning skall lämnas senast den 31 mars.

I denna paragraf, som motsvarar 76 § LFS, finns bestämmelser om räkenskaper och bokslut.

I 76 § 1 mom. LFS föreskrivs att kyrkorådet skall föra fortlöpande räkenskaper över de medel som rådet har hand om. Annan nämnd som har hand om medel skall föra räkenskaper enligt rådets anvisningar och lämna redovisning för förvaltningen till rådet varje år före den 1 mars, om rådet inte har bestämt någon annan tid. Sedan denna redovisning har skett, skall kyrkorådet senast den 1 april avsluta församlingens räkenskaper.

Enligt 76 § 2 mom. LFS skall ett gemensamt kyrkoråd årligen lämna redovisning till de församlingar för vilka rådet är gemensamt. Redovisningen skall lämnas före den 1 mars året efter det år redovisningen avser. Om en församling inte har något eget kyrkoråd skall redovisningen lämnas före den 1 april.

Jag anser i likhet med utredningen att första – tredje styckena bör utformas så att de stämmer överens med motsvarande bestämmelser i 4 kap. 9 § KL.

Detta innebär den avvikelser från bestämmelserna i LFS att församlingarna själva får bestämma när räkenskaper skall vara avslutade.

Bestämmelserna i fjärde stycket om gemensamt kyrkoråd har med en mindre ändring förts över från LFS.

9 § Särskilda bestämmelser finns om

1. vård om och förvaltning av kyrka och kyrkoegendom.
2. förvaltning av medel som myndighet har särskilt inscende över, samt
3. kollektmedel.

Paragrafen motsvarar 64 § LFS. Hänvisningen i detta lagrum till bestämmelser om särskild revision av kyrkans räkenskaper torde vara överflödiga och har inte fått någon motsvarighet i den nya lagen.

10 § Beträffande kyrklig samfällighet tillämpas bestämmelserna i 1–9 §§. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om församlingens kyrkofullmäktige samt om dess kyrkoråd och övriga nämnder skall i stället avse samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade samt dess kyrkoråd och övriga nämnder.

2. Församlingarnas kyrkoråd skall lämna sina särskilda förslag om anslag för det följande året till samfällighetens kyrkoråd. Detta bestämmer när förslagen skall avlämnas.

Paragrafen motsvarar och stämmer i sak överens med 81 § LFS med undantag av bestämmelsen i 81 § c) om församlingskyrkoråds redovisning av medelsförvaltningen till samfällighetens kyrkoråd som också förts över till den nya lagen men placerats i 7 kap. 8 §.

7 kap. Revision

Detta kapitel innehåller, liksom de nuvarande bestämmelserna i 77–80 §§ LFS, föreskrifter om revisorer, revisorernas uppgifter och befogenheter, revisionsberättelse och ansvarsfrihet. Dessutom föreslås nya bestämmelser om förvaltning som har samband med revisionsuppdraget och om befogenhet för kyrkofullmäktige att meddela närmare föreskrifter om revisionen. I enlighet med utredningens förslag har bestämmelserna om revision placerats i ett särskilt kapitel i den nya lagen. Härigenom markeras på samma sätt som i KL revisorernas oberoende ställning och självständighet i förhållande till förvaltningsorganen.

1 § Nyvalda kyrkofullmäktige eller kyrkostämman väljer under år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum tre eller flera revisorer samt minst lika många revisorssuppleanter för granskning av de tre följande årens verksamhet. Fullmäktige eller stämman får därvid välja revisorer och suppleanter för granskning av viss eller vissa nämnders verksamhet. Antalet revisorer, liksom antalet suppleanter, för varje nämnd eller grupp av nämnder skall dock vara minst tre. Om val till kyrkofullmäktige har upphävts och omval har ägt rum eller om rättelse har vidtagits genom förnyad sammanräkning och mandatfördelningen mellan partierna därvid har

ändrats, upphör uppdragen för revisorerna och suppleanterna två månader efter det att omvalet eller sammanräkningen har avslutats. När omvalet eller den förnyade sammanräkningen har avslutats, skall fullmäktige förrätta nytt val av revisorer och suppleanter för återstoden av tjänstgöringstiden.

I fråga om valbarhet till revisor och revisorssuppleant, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse skall bestämmelserna i 2 kap. 4 § om ledamot i kyrkofullmäktige tillämpas. Den som inte är kyrkobokförd i församlingen är dock valbar. Detsamma gäller den som har uppnått arton års ålder senast på dagen för valet till revisor eller suppleant.

Om en revisor som inte har utsetts vid proportionellt val avgår under tjänstgöringstiden, får fullmäktige eller stämman förrätta fyllnadsval för återstoden av denna tid.

Revisorer och revisorssuppleanter har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

Fullmäktige eller stämman får besluta att det till revisorer och revisorssuppleanter skall i skäligen omfattning utgå arvode samt ersättning för reskostnader och andra utgifter som föranleds av uppdraget.

I denna paragraf finns bestämmelser om antalet revisorer, mandattid, omval, valbarhet, rätt till ledighet och ersättning. Paragrafen motsvarar delvis 77 § LFS.

LFS

Enligt 77 § LFS skall kyrkofullmäktige eller kyrkostämman varje år utse tre eller flera revisorer och lika många suppleanter för granskning av det följande årets förvaltning. Revisorerna har rätt att när som helst inventera de penningmedel och värdehandlingar som kyrkorådet eller annan nämnd har hand om. Revisorerna har också rätt att ta del av räkenskaper och andra handlingar som berör förvaltningen. Bestämmelserna i 55 § LFS om ansvar och skadeståndsskyldighet för kyrkorådsledamot gäller även för revisor. Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman kan besluta att revisor skall få ersättning som avses i 31 § 1 och 2 mom. LFS. I 77 § andra stycket LFS finns bestämmelser om revisorsjäv.

KL

Enligt 5 kap. 1 § KL väljer nyvalda fullmäktige under valår tre eller flera revisorer och minst lika många revisorssuppleanter för granskning av de tre följande årens verksamhet. Vidare anges att fullmäktige får välja revisorer och suppleanter för granskning av viss eller vissa nämnders verksamhet, s. k. delad revision. I 5 kap. 1 § KL finns också bestämmelser om omval av revisorer med samma innehåll som dem som gäller för kommunstyrelsen och de andra nämnderna. I fråga om valbarhet, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse gäller för revisorerna i princip samma regler som för ledamöter i kommunstyrelsen och andra nämnder. Om en revisor som inte

har utsetts vid proportionellt val avgår under tjänstgöringstiden, får fullmäktige förrätta fyllnadsväl för återstoden av denna tid. Revisorerna och suppleanterna har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget. Fullmäktige får besluta att ersättning skall utgå till revisorerna och suppleanterna i samma former som till övriga förtroendevalda.

Utredningen

Utredningens förslag stämmer i stort överens med 5 kap. 1 § KL.

I fråga om nytt val av revisorer och revisorssuppleanter när ett val till kyrkofullmäktige har upphävts och omval har ägt rum anser utredningen att samma regler bör gälla beträffande revisorer och revisorssuppleanter som för ledamöter och suppleanter i kyrkorådet.

Mandatperioden för de kyrkokommunala revisorerna föreslås bli tre kalenderår. Mandatperioden börjar den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum. Detta gäller även i församlingar där beslutanderätten utövas på kyrkostämman. Reglerna blir således, framhåller utredningen, enhetliga för alla församlingar och revisorernas mandatperiod blir lika lång som kyrkorådsledamöternas.

För de förtroendevalda revisorerna bör enligt utredningen i princip gälla samma valbarhetsvillkor som för andra förtroendeuppdrag. I vissa församlingar kan det dock uppstå svårigheter att få fram revisorer som är kyrkobokförda inom församlingen, särskilt om man vill utse auktoriserade revisorer. Detta gäller i synnerhet beträffande de mycket små församlingarna. Av denna anledning bör det enligt utredningen inte krävas att revisorer och revisorssuppleanter är kyrkobokförda inom församlingen. Liksom på den borgerliga sidan bör den som har uppnått 18 års ålder senast på dagen för valet till revisor eller suppleant vara valbar.

Utredningen anför att det f. n. inte torde finnas något uttalat behov av att kunna bevilja pension åt revisorer och revisorssuppleanter. Utvecklingen har dock på det kyrkokommunala området, särskilt beträffande samfällighetsbildningen, på senare tid gått mot allt större enheter. Detta kan i framtiden medföra att revisorsuppdragen blir så omfattande att det ter sig motiverat att i vissa fall bevilja pension. Utredningen föreslår därför att revisorer och revisorssuppleanter även bör kunna beviljas pension.

Remissyttrandena

Kammarrätten i Stockholm och Svenska kyrkans centralråd för evangelisation och församlingsarbete avstyrker förslaget om möjlighet att bevilja pension till revisorer. Domkapitlet i Växjö föreslår att församlingarna skall vara skyldiga att underrätta domkapitlet om bl. a. val av revisorer.

Överväganden

Paragrafen stämmer i stort överens med utredningens förslag och med motsvarande bestämmelser i KL. Till skillnad från utredningen föreslår jag dock inte att pension skall kunna utgå till revisorer. Skälen härtill har jag närmare redovisat i specialmotiveringen till 2 kap. 29 §.

I första stycket har tagits in bestämmelser om val av revisorer och revisorssuppleanter och om deras mandatperiod. Liksom utredningen har jag funnit det lämpligt att införa en treårig mandatperiod för revisorer och revisorssuppleanter i likhet med vad som gäller i kommuner och landstingskommuner. Oavsett vilken mandatperiod som gäller för styrelsen och övriga nämnder är det fördelaktigt för revisionsarbetet att revisorerna väljs för en följd av år. I paragrafen anges uttryckligen att valet skall förrättas av de nyvalda fullmäktige. Jag vill för tydlighets skull erinra om att revisorernas uppdrag är slutfört först sedan de under fjärde året efter valet har granskat det tredje årets verksamhet.

Att s. k. delad revision är tillåten anges uttryckligen i första stycket. Även val av revisorer och suppleanter för granskning av viss eller vissa nämnders verksamhet skall ske vart tredje år. Genom regeln att revisorerna och revisorssuppleanterna skall vara minst tre även vid delad revision skapas garantier för att minoritetsintressena kan göra sig gällande i revisionsarbetet.

Beträffande bestämmelserna om omval av revisorer och suppleanter hänvisar jag till vad jag har anfört i specialmotiveringen till 5 kap. 8 § i fråga om motsvarande bestämmelser om ledamöter och suppleanter i kyrkoråd. I likhet med utredningen har jag inte funnit skäl att införa andra särbestämmelser i fråga om valbarhetsvillkoren för revisorer än att dessa inte behöver vara kyrkobokförda inom församlingen. Härigenom blir det lättare för små församlingar att kunna utse lämpliga personer. Liksom vid val av kyrkorådet och andra nämnder skall den som har uppnått 18 års ålder vid valtillfället vara valbar.

2 § Den som är ledamot eller suppleant i kyrkorådet eller annars är redovisningsskyldig till församlingen får inte vara revisor eller revisorssuppleant för granskning av verksamhet som omfattas av redovisningsskyldigheten och inte heller delta i val av revisor eller revisorssuppleant för granskning av sådan verksamhet eller i handläggningen av ärende om ansvarsfrihet för verksamheten. Detsamma gäller make, föräldrar, barn eller syskon eller annan närstående till den redovisningsskyldige. Ordförande och vice ordförande i kyrkorådet eller annan nämnd vars verksamhet granskningen gäller får, utan hinder av vad som nu har sagts och även om de inte är ledamöter i kyrkofullmäktige, delta i fullmäktiges eller stämmans överläggning, när revisionsberättelsen som avser granskningen behandlas.

Denna paragraf innehåller särskilda bestämmelser om jäv för revisorer. Paragrafen motsvarar 77 § andra stycket LFS.

LFS

Den som i egenskap av ledamot eller suppleant i kyrkorådet eller annars är redovisningsskyldig till församlingen eller sådan närstående till den redovisningsskyldige som avses i 4 kap. 13 § 2 rättegångsbalken om jäv mot domare får enligt 77 § andra stycket LFS inte vara revisor eller revisorssuppleant för granskning av förvaltning som omfattas av redovisningsskyldigheten. Han eller hon får inte heller delta i val av revisor eller revisorssuppleant för granskning av sådan förvaltning eller i beslut med anledning av granskningen. Han eller hon är däremot, till skillnad från vad som gäller enligt den allmänna jävsregeln, oförhindrad att delta i den överläggning som kan föregå beslutet.

KL

Enligt 5 kap. 2 § KL får ledamot eller suppleant i styrelsen eller den som annars är redovisningsskyldig till kommunen eller landstingskommunen inte vara revisor eller revisorssuppleant för granskning av verksamhet som omfattas av redovisningsskyldigheten och inte heller delta i val av revisor eller revisorssuppleant för granskning av sådan verksamhet eller i handläggningen av ärende om ansvarsfrihet för verksamheten. Detsamma gäller make, föräldrar, barn eller syskon eller annan närstående till den redovisningsskyldige. Vidare föreskrivs att motsvarande jäv föreligger vid handläggningen av ärende om ansvarsfrihet för verksamheten men att ordföranden och vice ordförande i styrelsen eller annan nämnd, vars verksamhet granskningen gäller, ändå får delta i överläggningen. Ledamot i fullmäktige som får delta i överläggningen med stöd av dessa bestämmelser är dock att anse som jävig och får inte delta i beslutet i frågan om ansvarsfrihet.

Utredningen

Utredningen har utformat sitt förslag till bestämmelser om revisorsjäv med 5 kap. 2 § KL som förebild.

Överväganden

Paragrafen har utformats i enlighet med utredningens förslag. Reglerna om jäv för revisorer i kyrkliga kommuner kommer härigenom att bli desamma som gäller för borgerliga kommuner.

Bestämmelsen om rätt för ordföranden och vice ordförande i kyrkorådet eller annan nämnd att delta i överläggningen har utformats så att det klargörs att den avser såväl ledamot i fullmäktige som den som inte är ledamot. I de fall då nämndordföranden är ledamot i fullmäktige skall suppleant kallas in för honom eller henne redan under överläggningen.

3 § Revisorerna granskar kyrkorådets och övriga nämnders verksamhet. De prövar om verksamheten har utövats på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den kontroll som har utövats inom nämnderna är tillräcklig.

En revisor har rätt att av en nämnd få de uppgifter och upplysningar som behövs för revisionsarbetet. En revisor får när som helst inventera de penningmedel och värdehandlingar som en nämnd förvaltar samt ta del av räkenskaper och andra handlingar som berör nämndens verksamhet.

Vad som har sagts om nämnd gäller i tillämpliga delar även beredning.

I denna paragraf finns bestämmelser om revisorernas uppgifter och befogenheter. Paragrafen motsvarar delvis 77 § LFS.

LFS

I 77 § LFS sägs att revisorerna skall granska nästföljande års förvaltning. Vidare stadgas att revisorerna har rätt att när som helst inventera de penningmedel och värdehandlingar som kyrkorådet eller annan nämnd har hand om och att ta del av räkenskaper och andra handlingar som berör förvaltningen.

KL

Enligt 5 kap. 3 § KL skall revisorerna granska kommunstyrelsens och övriga nämnders verksamhet. De prövar om verksamheten har utövats på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den kontroll som har utövats inom nämnderna är tillräcklig. Vidare finns i 5 kap. 3 § KL bestämmelser om revisorernas rätt att få de uppgifter och upplysningar som behövs för revisionsarbetet, att inventera pengar och värdehandlingar och att ta del av räkenskaper. Bestämmelserna om revisorernas uppgifter är avsedda att ge en beskrivning av revisorernas arbetsuppgifter som utan detaljföreskrifter förmedlar en föreställning om den betydelse som man numera tillmäter förvaltningsrevisionen vid sidan av den mera traditionella kontrollen av räkenskaper och medelsförvaltning.

Utredningen

Utredningen anför att revisorerna ursprungligen utsågs i efterhand för att granska förvaltningen under ett gånget kalenderår. Deras viktigaste uppgifter var då att bevaka att inga oegentligheter hade begåtts. Sedan revisorsvalet flyttats och tyngdpunkten i granskningen flyttats till förvaltningen under löpande kalenderår har granskningen av förvaltningsåtgärdernas lämplighet och effektivitet, den s. k. sakrevisionen, på de flesta håll blivit en lika viktig uppgift som räkenskapskontrollen.

Utvecklingen på revisionsområdet har, framhåller utredningen, varit

likartad inom borgerliga och kyrkliga kommuner. Bestämmelserna i 5 kap. 3 § KL är inte avsedda att ge en fullständig beskrivning av revisionsuppdraget. De anger de viktigaste delarna av revisorernas arbete. Detta synes enligt utredningen vara tillräckligt även för de kyrkliga kommunernas del. Utredningens förslag till 3 § har därför utformats med ledning av KL:s regler.

Överväganden

Paragrafen stämmer överens med utredningens förslag.

I första stycket anges revisorernas uppgifter. Revisorernas granskning omfattar kyrkorådets och övriga nämnders verksamhet. I enlighet med utredningens förslag anges att revisorerna prövar om verksamheten har utövats på ett sätt som är tillfredsställande från ekonomisk synpunkt och om den kontroll som har utövats inom nämnderna är tillräcklig. I likhet med vad som gäller enligt KL föreskrivs vidare att revisorerna skall pröva om verksamheten har utövats på ett ändamålsenligt sätt och om räkenskaperna är rättvisande.

Förvaltningsrevisionen har kommit att inta en alltmera framskjuten roll i revisionsarbetet. Jag anser att denna utveckling bör främjas och att paragrafen därför i likhet med vad som gäller på det borgerligt kommunala området bör ge en beskrivning av revisorernas arbetsuppgifter som utan detaljbestämmelser markerar den betydelse som förvaltningsrevisionen numera har vid sidan av den mera traditionella kontrollen av räkenskaper och medelsförvaltning. Lagtexten beskriver de viktigaste delarna av revisorernas arbete. Prövningen av att nämndernas verksamhet har utövats på ett ändamålsenligt sätt avser bl. a. frågan om verksamheten är inriktad på de mål som enligt lag, annan författning eller fullmäktiges beslut gäller för verksamheten. Till prövningen av om verksamheten har utövats på ett sätt som är tillfredsställande från ekonomisk synpunkt hör frågan huruvida resultatet av nämndens verksamhet står i rimligt förhållande till medelsförbrukningen.

Revisionsberättelsen är det huvudsakliga medlet för revisorernas kommunikation med kyrkofullmäktige och övriga organ i församlingen. Men det utesluter inte att revisorerna under hand gör påpekanden och erinringar hos nämnderna. Revisorerna bör enligt min mening, medan granskningsarbetet pågår, påpeka fel och brister i förvaltningen när omedelbar rättelse är nödvändig för att skada eller allvarlig olägenhet för församlingen skall kunna undvikas eller begränsas. Revisorerna får själva från fall till fall bedöma om någon sådan åtgärd bör vidtas.

Andra stycket innehåller i likhet med 77 § LFS och 5 kap. 3 § KL föreskrifter om revisorernas rätt att inventera penningmedel och värdehandlingar och att ta del av räkenskaper m. m. Vidare anges att revisor har rätt att

få de uppgifter och upplysningar av nämnderna som behövs för revisionsarbetet.

4 § Revisorerna utövar, om kyrkofullmäktige eller kyrkostämman inte bestämmer annat, själva den förvaltning som har samband med revisionsuppdraget. Beslut som revisorerna fattar angående förvaltningen skall upptas i protokoll. I fråga om justering av protokoll och tillkännagivande om justeringen tillämpas bestämmelserna i 5 kap. 13 §.

Denna paragraf, som innehåller bestämmelser om revisorernas förvaltningsuppgifter, har ingen motsvarighet i LFS.

KL

Enligt 5 kap. 4 § KL utövar de kommunala revisorerna, om inte fullmäktige bestämmer något annat, själva den förvaltning som har samband med revisionsuppdraget. Beslut som revisorerna fattar angående förvaltningen skall tas in i protokoll.

Utredningen

Utredningen framhåller att den kyrkokommunala verksamheten är av långt mindre omfattning än den borgerligt kommunala och att även revisionsverksamheten är av förhållandevis begränsad omfattning på det kyrkliga området. Särskilda bestämmelser om förvaltning i samband med revision torde enligt utredningen därför f. n. behövas endast för de större kyrkokommunala enheterna. Organisationen av förvaltningen i samband med revision bör kunna anpassas till det som lokalt bedöms lämpligt. KL:s bestämmelser ger också möjlighet till det. Utredningen föreslår att en paragraf med regler av samma innebörd som 5 kap. 4 § KL tas in i den nya lagen om de kyrkliga kommunerna. Den föreslagna paragrafen bör enligt utredningen såsom rambestämmelse gälla för hela det kyrkokommunala området.

Överväganden

Man bör skilja mellan de göromål som kan hänföras till det egentliga revisionsarbetet och den förvaltning som har samband med revisionsuppdraget. Paragrafen har utformats i enlighet med utredningens förslag så att kyrkokommunerna liksom de borgerliga kommunerna får frihet att anordna förvaltningen på det sätt som lokalt framstår som mest lämpligt. I paragrafen föreskrivs att revisorerna själva utövar den förvaltning som har samband med revisionsuppdraget, om inte fullmäktige bestämmer annat. Huvudregeln enligt paragrafen är att revisorerna utövar förvaltningen samfällt. Fullmäktige kan emellertid också inrätta en särskild nämnd för de administrativa uppgifterna eller bestämma att dessa skall ombesörjas av någon redan

inrättad nämnd. Ett ytterligare alternativ, som är möjligt enligt paragrafen, är att fullmäktige bestämmer att dessa uppgifter skall handhas av ett särskilt förvaltningsorgan, som består av revisorerna eller vissa av dem och som inte har karaktär av nämnd.

5 § Revisorerna skall årligen till kyrkofullmäktige eller kyrkostämman avge berättelse med redogörelse för resultatet av den revision som avser verksamheten under det föregående året. Av berättelsen skall framgå om anmärkning beträffande den granskade verksamheten föreligger eller inte. Om anmärkning framställs, skall anledningen till denna anges i berättelsen. Revisionsberättelsen skall innehålla ett särskilt uttalande i frågan huruvida ansvarsfrihet tillstyrks eller inte.

I denna paragraf finns föreskrifter om innehållet i revisionsberättelsen. Paragrafen motsvarar 78 § LFS och stämmer i huvudsak överens med bestämmelserna där. Den knyter emellertid, på samma sätt som dess förebild i 5 kap. 5 § KL, an till den kombination av räkenskapsgranskning och förvaltningsrevision som har blivit allt vanligare och som har kommit till uttryck i bestämmelserna om revisorernas uppgifter i 3 §. Paragrafen anger endast *minimi*innehållet i revisionsberättelsen. Föreskriften att berättelsen skall innehålla en redogörelse för resultatet av revisionen innebär inte att alla iakttagelser som har gjorts under revisionsarbetet måste återges och kommenteras.

6 § Sedan förklaringar har inhämtats över de anmärkningar som har framställts i revisionsberättelsen, skall kyrkofullmäktige eller kyrkostämman vid sammanträde före utgången av året efter det år som revisionen avser besluta om ansvarsfrihet skall beviljas eller åtgärd för att bevara församlingens rätt skall vidtas. Om talan inte väcks inom ett år från det att revisionsberättelsen lades fram på sammanträde med fullmäktige eller stämman, anses ansvarsfrihet beviljad. Trots att ansvarsfrihet har beviljats får talan dock föras beträffande skada på grund av brottslig handling, om inte ansvarsfriheten *uppenbarligen* avsåg även den skadan.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om prövningen av frågan om ansvarsfrihet för förvaltningen. Den motsvarar 79 och 80 §§ LFS.

LFS

Enligt 79 § LFS skall revisionsberättelsen avlämnas senast den 1 maj till kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans *ordförande*. Berättelsen om de förklaringar över framställda anmärkningar som ordföranden inforrar skall framläggas till granskning och avgörande hos fullmäktige eller stämman före utgången av juni månad. Om fullmäktige eller stämman beslutar det, kan ärendet tas upp på sammanträde senare under året.

Av 80 § LFS framgår att kyrkofullmäktige eller kyrkostämman skall besluta huruvida framställd anmärkning skall förfalla och ansvarsfrihet för förvaltningen meddelas eller om åtgärd för att bevara församlingens rätt skall vidtas. Om talan beträffande den förvaltning revisionsberättelsen avser inte

väcks inom ett år från det berättelsen framlades på fullmäktigsammanträde eller stämma, skall det anses att ansvarsfrihet har blivit beviljad. Även om ansvarsfrihet har beviljats, får talan föras på grund av brottslig handling om inte ansvarsfriheten uppenbarligen avsett även den handlingen.

KL

Kommunfullmäktige skall enligt 5 kap. 6 § KL före utgången av året efter det år som revisionen avser besluta om ansvarsfrihet skall beviljas eller inte. Om talan inte väcks inom ett år anses ansvarsfrihet beviljad. I fråga om talan på grund av brottslig handling finns en särskild regel.

Utredningen

Paragrafen har utformats med 5 kap. 6 § KL som förebild. Detta innebär bl. a. att kyrkofullmäktige eller kyrkostämman skall besluta i frågan om ansvarsfrihet vid sammanträde före utgången av året efter det år som revisionen avser.

Remissinstanserna

Svenska kommunförbundet anför att bestämmelserna om ansvarsfrihet i KL enligt sin ordalydelse förutsätter ett samband med en efterföljande skadeståndstalan. Till följd av tjänstefelets avskaffande är det emellertid enligt förbundet i dag oklart vilka möjligheter som står till buds härvidlag och hur bestämmelserna om ansvarsfrihet bör bedömas i det nya läget. Förbundet anser att det vore värdefullt med ett närmare klarläggande av ansvarsfrihetsreglernas faktiska innebörd i dag. Denna fråga torde emellertid kräva mer ingående analyser än vad som är möjligt att åstadkomma i samband med den lagtekniska översynen av församlingsstyrelseregeln.

Överväganden

Paragrafen har utformats i enlighet med förslaget och stämmer sålunda överens med motsvarande bestämmelser för de borgerliga kommunerna i 5 kap. 6 § KL. I 5 § anges att revisionsberättelsen skall lämnas till fullmäktige eller stämman. Av denna föreskrift sammanställd med vad som föreskrivs i 6 § följer att det ankommer på fullmäktige resp. stämman och inte på revisorerna att inhämta förklaringar över de anmärkningar som har framställts. Något hinder finns inte mot att revisionsberättelsen underkastas en mera omfattande remissbehandling än vad som krävs enligt paragrafen. Jag har emellertid inte funnit det lämpligt att ta in en ovillkorlig föreskrift om att förklaringar skall inhämtas även över andra påpekanden än anmärkningar. En sådan föreskrift skulle kunna leda till gränsdragningssvårigheter och till ett onödigt omfattande remissförfarande.

När det gäller tidpunkten för beslutet i frågan om ansvarsfrihet har jag funnit att utredningens förslag om utsträckt tid för behandlingen av revisionsberättelsen är väl avvägt.

Svenska kommunförbundet har i sitt remissyttrande aktualiserat frågan om ansvarsfrihetsreglernas faktiska innebörd.

KL och LFS har aldrig innehållit bestämmelser om skadeståndsansvar för kommunernas förtroendevalda. Tjänstefel kunde tidigare utgöra grund för skadeståndskrav i fall av försumlighet. Något egentligt behov av särskilda skadeståndsregler för förtroendevalda förelåg således inte så länge försumlighet i fullgörandet av förvaltningsuppgifter var straffsanktionerad. Detta kan förklara varför man i förarbetena till skadeståndslagen (1972:207, omtryckt 1975:404) utan särskild analys förbigår frågan om förtroendeuppdrag skall anses förenat också med ett skadeståndsansvar som är frikopplat från straffet.

Sedan tjänstefelet avskaffats som brott, råder oklarhet om kommunalt förtroendevalda inom verksamhetsområden där myndighetsutövning inte förekommer över huvud taget har något skadeståndsansvar för s. k. ren förmögenhetsskada som de åsamkar kommunen under fullgörande av sitt förtroendeuppdrag. Det får dock anses tveksamt om ett sådant ansvar föreligger. Att här falla tillbaka på handelsbalkens regler om syssemän för att få en grund för ansvar skulle uppfattas som främmande för det nuvarande kommunala förtroendemannasystemet och är därför inte realistiskt.

Jag är emellertid inte nu beredd att ta ställning till det eventuella behovet av ett utvidgat skadeståndsansvar för de förtroendevalda i kommunerna.

7 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman får meddela närmare föreskrifter om revisionen.

Denna paragraf saknar motsvarighet i LFS. Enligt 5 kap. 7 § KI. kan kommunfullmäktige meddela närmare föreskrifter om revisionen.

Förevarande paragraf har i enlighet med utredningens förslag utformats med 5 kap. 7 § KL som förebild. Bestämmelsen har sin betydelse för de större kyrkokommunala enheterna, där fullmäktige kan behöva meddela föreskrifter om t. ex. organisationen för revisionsarbetet, den förvaltning som har samband med revisionen och revisionsberättelsens innehåll. Sådana föreskrifter kan tas in i reglemente eller meddelas på annat sätt.

8 § Beträffande kyrklig samfällighet tillämpas bestämmelserna i 1–7 §§. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om församlingens kyrkofullmäktige samt om dess kyrkoråd och övriga nämnder skall i stället avse samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade samt dess kyrkoråd och övriga nämnder.

2. Församlingskyrkoråd som förvaltar medel för samfällighetens räkning skall årligen avge redovisning för sin förvaltning under det föregående kalenderåret. Redovisningen skall lämnas till samfällighetens kyrkoråd, som bestämmer när detta skall ske.

Paragrafen motsvarar delvis 81 § LFS. Bestämmelserna har med redaktionella och språkliga ändringar förts över från LFS. Någon saklig ändring är inte avsedd.

8 kap. Församlingsskatt

I detta kapitel finns bestämmelser om skyldighet att erlägga skatt till församling, skattesats, underrättelse om skattesats, utbetalning och redovisning av församlingsskatt samt särskilda bestämmelser om kyrkliga samfälligheter. Kapitlet motsvarar sjunde kapitlet i LFS. Vissa av bestämmelserna i detta kapitel är av rent teknisk natur och berör inte den kyrkokommunala verksamheten som sådan. Jag anser i likhet med utredningen att sådana bestämmelser inte bör tas in i den nya lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter utan i stället placeras i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m. En sådan fördelning av bestämmelserna om skatt till församlingar och kyrkliga samfälligheter stämmer överens med vad som gäller i fråga om reglerna om skatt till de borgerliga kommunerna.

1 § Om skyldighet att erlägga församlingsskatt finns bestämmelser i kommunalskattelagen (1928:370).

Den som är kyrkobokförd i en icke-territoriell församling är inte skyldig att erlägga församlingsskatt till den territoriella församling där han eller hon är mantalsskriven.

Om lindring i skattskyldigheten för den som inte tillhör svenska kyrkan finns särskilda bestämmelser.

Denna paragraf, som innehåller bestämmelser om skyldighet att erlägga församlingsskatt, motsvarar 82 § LFS.

LFS

Enligt 82 § LFS skall församlingsskatt utgå som allmän kommunalskatt, om inte något annat är föreskrivet i lag eller annan författning. Den som är kyrkoskriven i en icke-territoriell församling är dock inte skyldig att erlägga församlingsskatt till den territoriella församling inom vilken han är mantalsskriven. Slutligen anges i paragrafen att det finns särskilda bestämmelser om lindring i skattskyldigheten för den som inte tillhör svenska kyrkan.

KL

I 6 kap. 1 § KL görs i fråga om skyldigheten att erlägga kommunalskatt en hänvisning till kommunalskattelagen. Vidare anges att den som är skattskyldig till kommun inom landstingskommun också är skyldig att erlägga landstingsskatt.

Utredningen

Utredningen anför att förbehållet i 82 § LFS om att församlingsskatt skall utgå som allmän kommunalskatt om inte något annat är föreskrivet i lag eller författning har övertagits oförändrat från 1862 års kyrkostämmoförordning och 1930 års församlingsstyrelselag. Några undantagsfall nämns inte i motiven. Ursprungligen torde här ha åsyftats vissa privilegieskyddade men numera praktiskt betydelselösa skattelättnader för präst samt avgifter som förr endast belastade mantalssatt jord eller annan fastighet. Möjligen har förbehållet behållits som en reservregel.

Enligt utredningen råder ännu en viss tveksamhet huruvida förbehållet i 82 § första stycket LFS har någon betydelse. Främst beror detta på att vissa av prästerskapets privilegier ännu formellt gäller även om de numera saknar direkt praktisk betydelse. Av denna anledning föreslår utredningen att förbehållet i 82 § första stycket LFS förs över till den nya lagen.

Remissinstanserna

Kammarkollegiet anser att förbehållet "om annat inte är särskilt stadgat" bör kunna utgå ur den reviderade lagen, eftersom privilegierna i vart fall till den del de kunde tänkas ha någon betydelse i detta sammanhang har upphört att gälla. Kollegiet hänvisar också till 1979 års kyrkomöteskommittés förslag att privilegierna skall upphävas.

I fråga om lindringen i skattskyldigheten för den som inte tillhör svenska kyrkan menar domkapitlet i Visby att det bör klart framgå att kvarvarande 30 % av församlingsskatten avser kyrkans service i fråga om folkbokföring och begravningsväsende.

Överväganden

I paragrafens första stycke har i enlighet med utredningens förslag tagits in en hänvisning till kommunalskattelagen (1928:370). Det särskilda förbehållet som syftar på bl. a. vissa privilegieskyddade skattelättnader för präst har enligt min mening inte längre någon praktisk betydelse och bör inte tas in i den nya lagen. Jag har nyligen i propositionen (1981/82:77) om formerna för den kyrkliga lagstiftningen m. m. förordat bl. a. att föreskriften i punkt 9 övergångsbestämmelserna till regeringsformen om prästerskapets privilegier m. m. skall upphävas. Riksdagen har som vilande antagit de i propositionen framlagda förslagen till ändring i RF (KU 1981/82:36, rskr 1981/82:263). Vidare har jag nyligen i propositionen (1981/82:192) om ett reformerat kyrkomöte m. m. föreslagit att det forna prästeståndets privilegier, förmåner, rättigheter och friheter skall upphävas genom en särskild lag.

Andra och tredje styckena i paragrafen har i enlighet med utredningens förslag utan ändring i sak förts över från LFS. Jag kan inte dela domkapitlets i

Visby uppfattning att det är nödvändigt att i denna lag precisera vilka kostnader den s. k. dissenterskatten skall täcka.

2 § Skattesatsen för församlingsskatt bestäms enligt de grunder som anges i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m.

Den skattesats som har bestämts för ett visst år skall tillämpas vid fastställandet av dels sådan församlingsskatt som ingår i preliminär skatt för inkomst under detta år, dels sådan församlingsskatt som ingår i slutlig skatt på grund av det följande årets taxering.

Om enligt 6 kap. 4 § tredje stycket annan skattesats slutligt har fastställts än den som har bestämts tidigare, skall den församlingsskatt som ingår i den preliminära skatten för inkomst under det följande året utgå efter den tidigare bestämda skattesatsen. Den församlingsskatt som ingår i slutlig skatt på grund av det därefter följande årets taxering skall utgå efter den skattesats som har bestämts i samband med att budgeten fastställdes.

Paragrafen, som saknar motsvarighet i LFS, innehåller bestämmelser om utdebiteringsgrund.

KL

I 6 kap. 2 § första stycket KL anges att skattesatsen för kommunalskatt och landstingsskatt bestäms enligt de grunder som anges i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m. Enligt andra stycket skall den skattesats som kommunen har bestämt tillämpas både när preliminär skatt fastställs och när slutlig skatt fastställs. I tredje stycket finns en undantagsregel för de fall då fullmäktige i december har fastställt en annan skattesats än den som har bestämts tidigare.

Utredningen

Från systematisk synpunkt är det enligt utredningen lämpligt att det i en ny lag om församlingsstyrelse finns en regel om bestämmande av skattesats. Denna regel bör, liksom på den borgerliga sidan, utformas som en hänvisning till lagen med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m. Utredningen erinrar om dess förslag om att församlingarna skall ha lika långa budgetfrister som de borgerliga kommunerna och att församlingarna får ändra den skattesats som först faststälts, om det föreligger särskilda skäl till det (6 kap. 4 § tredje stycket). Dessa förslag föranleder enligt utredningen att förevarande paragraf bör innehålla bestämmelser som är anpassade till de nya budgetreglerna.

Överväganden

Jag delar utredningens uppfattning att det bör finnas regler om bestämmande och tillämpande av skattesats i den nya lagen. Paragrafen har i enlighet med utredningens förslag utformats med 6 kap. 2 § KL som förebild.

3 § När budgeten har fastställts, skall kyrkorådet genast underrätta den kommun där församlingen är belägen om den skattesats som har bestämts för det följande året. I kommunallagen (1977:179) finns föreskrifter om skyldighet för kommunstyrelsen att underrätta den lokala skattemyndigheten och statistiska centralbyrån om denna skattesats.

Om skattesatsen inte har fastställts före oktober månads utgång, skall kyrkorådet genast underrätta kommunen om rådets förslag till skattesats. Har annan skattesats än den föreslagna fastställts, skall rådet genast underrätta kommunen om den fastställda skattesatsen. Om budgeten inte har fastställts före november månads utgång skall, så snart skattesatsen har fastställts, kommunen underrättas om denna.

Paragrafen, som delvis motsvarar 83 § LFS, innehåller bestämmelser om skyldighet för kyrkorådet att lämna underrättelse om den skattesats som har bestämts.

LFS

I 83 § LFS föreskrivs att kyrkorådet, sedan budgeten fastställts, skall underrätta den kommun där församlingen är belägen om beslutet. Vidare hänvisas till bestämmelserna i KL om kommunstyrelsens skyldighet att lämna underrättelse om skattesatsen.

KL

Enligt 6 kap. 3 § KL skall kommunstyrelsen, när budgeten fastställts, genast underrätta den lokala skattemyndigheten och statistiska centralbyrån om den skattesats som har bestämts för det följande året. Om skattesatsen inte har fastställts före oktober månads utgång skall styrelsen genast underrätta den lokala skattemyndigheten och statistiska centralbyrån om styrelsens förslag till skattesats. För den händelse annan skattesats än den föreslagna har fastställts, skall styrelsen genast underrätta dessa myndigheter och riksskatteverket om den fastställda skattesatsen. Om budgeten inte har fastställts före november månads utgång skall, så snart skattesatsen för den preliminära skatten har fastställts, den lokala skattemyndigheten och statistiska centralbyrån underrättas om skattesatsen. Vidare skall i andra kommuner än Stockholms kommun styrelsen också underrätta den lokala skattemyndigheten och statistiska centralbyrån om den skattesats som församling eller kyrklig samfällighet inom kommunen har beslutat för det följande året.

Utredningen

Paragrafens första stycke i utredningens förslag motsvarar 83 § LFS. Det andra stycket har utformats med ledning av 6 kap. 3 § andra stycket KL. Församlingarna får således enligt utredningens förslag skyldighet att lämna underrättelse om skattesatsen till den borgerliga kommunen, som sedan vidarebefordrar beskedet till den lokala skattemyndigheten och statistiska centralbyrån.

Utredningen framhåller att en borgerlig kommun numera omfattar flera kyrkliga kommuner. Den nuvarande ordningen för underrättelser medför sålunda att det kan ske en uppsamling av uppgifter om skattesatser hos de borgerliga kommunerna innan besked lämnas till den lokala skattemyndigheten och statistiska centralbyrån. Erfarenheterna av det nuvarande systemet visar inte några nackdelar av allvarigare art. I stället torde den samordnande roll som de borgerliga kommunerna har innebära en inte oväsentlig arbetsbesparing för de slutliga mottagarna av underrättelserna. Utredningen anser därför att den nuvarande ordningen bör behållas. Vidare påpekar utredningen att skyldigheten för kyrkorådet att samråda med kommunstyrelsen innan budgetförslaget görs upp föreslås bli överförd till den nya lagen.

Remissinstanserna

Länsstyrelsen i Skaraborgs län tillstyrker förslaget att de borgerliga kommunerna även i fortsättningen skall vara uppsamlingsmyndigheter för de kyrkliga kommunernas uppgifter om skattesatser. Länsstyrelsen pekar på att denna ordning har fungerat tillfredsställande och att praktiska skatteadministrativa skäl talar för att den behålls.

Överväganden

Paragrafen har med några språkliga ändringar utformats i enlighet med utredningens förslag och sålunda med bestämmelserna på det borgerligt kommunala området som mönster. Eftersom jag delar uppfattningen att de borgerliga kommunerna av praktiska skäl även i fortsättningen bör samla in uppgifterna om de kyrkliga kommunernas skattesatser, föreslås inte någon ändring i vad som gäller f. n. på denna punkt. Ett ytterligare skäl som talar för detta är skyldigheten enligt 6 kap. 4 § andra stycket för kyrkorådet att samråda med kommunstyrelsen innan budgetförslaget görs upp.

I 7 § finns särregler för församlingarna i Stockholms kyrkliga samfällighet och för samfälligheten beträffande underrättelse om skattesatsen.

4 § Om utbetalning av församlingsskatt finns bestämmelser i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m.

LFS

I 84 § LFS regleras hur statens utbetalning av skatt till församlingarna skall ske. Bestämmelserna är av teknisk natur.

En församling har rätt att under ett år erhålla församlingsskatt av staten. Beloppet skall motsvara vad som skulle utgå på grundval av antalet skattekronor och skatteören i församlingen vid det föregående årets (taxeringsåret) taxering, beräknat efter den skattesats som har bestämts för året före taxeringsåret. Om en skattskyldig har fått lindring i skattskyldigheten till församlingen på grund av att han eller hon inte tillhör svenska kyrkan, skall det belopp som församlingen har rätt att få från staten nedsättas i motsvarande mån.

En församling har vidare rätt att under ett visst år få förskott från staten. Förskottet skall motsvara produkten av den skattesats som har beslutats för året och det antal skattekronor och skatteören som enligt taxeringsnämnds beslut beträffande det föregående årets taxering till kommunal inkomstskatt har påförts de skattskyldiga. Förskottet ingår i församlingens fordran hos staten vid ingången av året efter det år då beslutet fattades. Förskottet skall avräknas mot den församlingsskatt som församlingen har rätt att erhålla från staten på grundval av taxeringen under året efter det då förskottet utbetalas.

Det belopp som vid ingången av ett år utgör en församlings fordran hos staten skall länsstyrelsen betala ut under samma år till den kommun där församlingen är belägen. Utbetalning skall ske med en tolftedel den 18 i varje kalendermånad. Om församlingens fordran inte är uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari skall vid dessa tillfällen utbetalas samma belopp som utbetalades i december månad föregående år. Länsstyrelsen får dock betala ut ett annat belopp om det finns särskilda skäl till det. Om någon av utbetalningarna i januari och februari månader inte motsvarar en tolftedel av församlingens fordran, skall jämkning ske vid utbetalningen i mars månad. Kommunen skall därefter betala ut medlen till kyrkorådet. Det som nu sagts beträffande församlingar gäller också enligt 85 § LFS för kyrkliga samfälligheter. För församling i Stockholm och Stockholms kyrkliga samfällighet gäller dock enligt 86 § LFS att skattemedel skall betalas ut direkt till församlingen eller samfälligheten.

KL

I 6 kap. 4 § KL finns en hänvisning till bestämmelserna om utbetalning av kommunalskatt i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m. Bestämmelserna fördes över dit från 1953 års kommunallag i samband med kommunallagsreformen (KU 1976/77:25).

Utredningen

Utredningen framhåller att bestämmelserna i 84 § första-tredje styckena LFS om skatteutbetalning är av teknisk natur. De stämmer i huvudsak överens med motsvarande regler för de borgerliga kommunerna. Utredningen föreslår därför att reglerna, på samma sätt som skedde vid kommunal-lagsreformen, flyttas över till 1965 års lag med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m. I den nya församlingsstyrelselagen behövs därefter endast en hänvisning till bestämmelserna om utbetalning av församlingsskatt i 1965 års lag.

Överväganden

Paragrafen har utformats i enlighet med utredningens förslag. Jag förordar alltså att reglerna om utbetalning av församlingsskatt, liksom motsvarande regler om kommunalskatt, placeras i lagen med särskilda bestämmelser om kommuns och annans menighets utdebitering av skatt, m. m. Jag återkommer till den närmare utformningen av dessa regler i specialmotiveringen till lagen om ändring i 1965 års lag.

5 § Länsstyrelsen skall senast den 8 mars till kyrkorådet överlämna redovisning för det föregående året över skatt som tillkommer församlingen och som har utanordnats till denna.

Denna paragraf motsvarar 84 § fjärde stycket LFS. Den stämmer i sak överens med den nyss nämnda bestämmelsen i LFS och med motsvarande regel för de borgerliga kommunerna i 6 kap. 5 § KL. Bestämmelsen i 84 § femte stycket LFS om meddelande av närmare föreskrifter om redovisningen har inte fått någon motsvarighet i den nya lagen, eftersom regeringen med stöd av 8 kap. 13 § RF kan meddela verkställighetsföreskrifter.

6 § Beträffande kyrklig samfällighet tillämpas bestämmelserna i 2-5 §§ om församling

Paragrafen motsvarar 85 § LFS. Reglerna om skyldighet att lämna underrättelse om skattesats, utbetalning av församlingsskatt och länsstyrelsens redovisning av skatt till församling bör även i fortsättningen vara tillämpliga på kyrkliga samfälligheter. Vidare bör den nya bestämmelsen i 2 § om utdebiteringsgrund även gälla för dessa.

7 § För församling i Stockholms kyrkliga samfällighet och för samfälligheten gäller att varje församlings kyrkoråd och samfällighetens kyrkoråd skall, sedan budgeten har fastställts, genast underrätta den lokala skattemyndigheten och statistiska centralbyrån om den skattesats som har bestämts för det följande året.

Om skattesatsen inte har fastställts före oktober månads utgång, skall kyrkorådet genast underrätta den lokala skattemyndigheten och statistiska centralbyrån om rådets förslag till skattesats. Har annan skattesats än den föreslagna fastställts, skall rådet genast underrätta dessa myndigheter och

riksskatteverket om den fastställda skattesatsen. Om budgeten inte har fastställts före november månads utgång skall, så snart skattesatsen har fastställts, den lokala skattemyndigheten och statistiska centralbyrån underlättas om denna.

Paragrafen innehåller specialregler för församlingarna i Stockholms kyrkliga samfällighet och för samfälligheten beträffande underrättelse om skattesatsen. Paragrafen motsvarar delvis 86 § LFS.

Enligt 86 § LFS gäller särskilt för församling i Stockholm och Stockholms kyrkliga samfällighet att varje församlings kyrkoråd och samfällighetens kyrkoråd skall, sedan budgeten har fastställts, genast underrätta den lokala skattemyndigheten och statistiska centralbyrån om den skattesats som har bestämts för det följande året.

För församling i Stockholm och Stockholms kyrkliga samfällighet gäller således att resp. kyrkoråd själv underrättar den lokala skattemyndigheten och statistiska centralbyrån om den beslutade skattesatsen. Jag anser i likhet med utredningen att denna ordning bör bestå. Reglerna om underrättelse bör dock kompletteras på grund av förslaget om ändrade budgetfrister m. m. Andra stycket har därför avfattats med ledning av 6 kap. 3 § KL.

Vidare sägs i 86 § b) LFS att belopp som avses i 84 § tredje stycket LFS skall betalas ut direkt till församlingen eller samfälligheten. I lagen om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m. föreslås att skattemedlen i fortsättningen skall betalas ut direkt till varje församling eller samfällighet. Föreskriften i 86 § b) LFS behövs då inte längre. Den har därför inte fått någon motsvarighet i den nya lagen.

9 kap. Kommunalbesvär

I detta kapitel, som motsvarar 8 kap. LFS, finns regler om besvär över kyrkofullmäktiges, kyrkostämmans, kyrkorådets och annan nämnds beslut. Kapitlet innehåller också en särskild bestämmelse om kyrkliga samfälligheter.

I 87 § LFS hänvisas till bestämmelserna i 71 och 74 §§ LFS om skyldighet att underställa regeringen vissa fondbeslut samt beslut att ta upp lån och ingå borgen. Enligt 87 § andra stycket skall sådana beslut insändas till länsstyrelsen, som skall överlämna handlingarna med eget yttrande till regeringen. I 88 § LFS finns en hänvisning till 67 § LFS, som innehåller en bestämmelse om skyldighet att underställa länsstyrelsen beslut om anslag som skall täckas genom utdebitering under mer än fem år. I 88 § sägs vidare att ett underställt beslut skall antingen fastställas oförändrat eller ogillas. Om fastställelse vägras skall skälen för det uppges. Församlingen får överklaga beslut att vägra fastställelse hos regeringen. I 1953 års kommunallag fanns bestämmelser som motsvarade 87 och 88 §§ LFS. Dessa bestämmelser fördes inte över till KL.

Vad jag har anfört i specialmotiveringen till 6 kap. 5, 6 och 7 §§ innebär att underställningsskyldigheten i fråga om de s. k. flerårsanslagen, fondbesluten samt besluten om lån och borgen slopas. Bestämmelserna i 87 och 88 §§ LFS har därför inte fått någon motsvarighet i den nya lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter.

8 kap. LFS har som rubrik Om underställning och besvär. Överklagande av kyrkokommunala beslut med stöd av bestämmelserna i 8 kap. LFS räknas som kommunalbesvär. Detsamma gäller besvär som kommer att anföras enligt besvärsreglerna i den nya lagen. Kommunalbesvär är en särskild typ av besvär, som i flera viktiga avseenden skiljer sig från de s. k. förvaltningsbesvären. I KL har det kapitel som innehåller bestämmelserna om besvär rubriken Kommunalbesvär. Denna beteckning bör användas även i lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter. Detta kapitel har därför enligt utredningens förslag fått rubriken Kommunalbesvär.

Kapitlets bestämmelser om kommunalbesvär innebär att den gällande regleringen i stort sett behålls. Flera av besvärsreglerna i LFS fick sin nuvarande utformning i samband med den reform av instansordningen i kommunalbesvärsrätt som genomfördes år 1981. Bestämmelserna i 6 § i detta kapitel om rättelse av verkställighet av upphävida beslut saknar motsvarighet i LFS. Kapitlet innebär även i vissa andra hänseenden en ytterligare anpassning till KL.

Borgerlig kommun och landstingskommun får enligt 7 kap. 3 § KL utse en särskild nämnd (besvärsnämnd) med uppgift att pröva besvär över styrelsens, annan nämnds, partssammansatt organs eller revisorernas beslut om framför allt tillsättning av tjänster. De kyrkliga kommunerna har inte möjlighet att inrätta sådana besvärsnämnder. Frågan om besvärsnämnder diskuterades i förarbetena till LFS. Enighet rådde om att något praktiskt behov av besvärsnämnder inte förelåg inom det kyrkokommunala området. Någon bestämmelse om möjlighet att inrätta besvärsnämnd togs därför inte in i lagen. Utredningen anför att utvecklingen på det kyrkokommunala området under senare tid inte heller har visat att det nu finns behov av besvärsnämnder. Utredningen föreslår därför inga regler om sådana nämnder. Jag delar utredningens uppfattning i denna fråga.

I övrigt stämmer kapitlets bestämmelser i stort överens med reglerna om kommunalbesvär i 7 kap. KL. Kommunalbesvärskommittén (Kn 1977:05) har nyligen avslutat en översyn av kommunalbesvärsprocessen och avgett betänkandet (SOU 1982:41) Överklagande av kommunala beslut.

1 § Kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans beslut får, om annat inte är särskilt föreskrivet, överklagas genom besvär hos kammarrätten. Besvären får grundas endast på omständigheter som innebär att beslutet

1. inte har tillkommit i laga ordning,
2. står i strid mot lag eller annan författning,
3. på annat sätt överskrider kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans befogenhet.

4. kränker klagandens enskilda rätt eller
5. annars vilar på orättvis grund.

Besvärshandlingen skall ha kommit in till kammarrätten inom tre veckor från den dag då justeringen av det över beslutet förda protokollet tillkännagavs på församlingens anslagstavla. Om besvärshandlingen före besvärstidens utgång har kommit in till församlingen, skall besvären ändå tas upp till prövning.

I besvärshandlingen skall anges det beslut som överklagas och de omständigheter på vilka besvären grundas. Klaganden får inte anföra någon ny omständighet till grund för besvären efter besvärstidens utgång.

2 § I fråga om besvär över beslut av kyrkorådet eller annan nämnd skall bestämmelserna i 1 § om besvär över kyrkofullmäktiges beslut tillämpas, om annat inte är särskilt föreskrivet. Besvär får inte anföras över beslut av rent förberedande eller rent verkställande art.

Bestämmelserna i första stycket gäller även beslut som har fattats med stöd av uppdrag enligt 5 kap. 16 §. I fråga om beslut som inte har protokollförts särskilt räknas besvärstiden från den dag då justeringen av det protokoll, som fördes vid det sammanträde med kyrkorådet eller nämnden då beslutet anmälades, tillkännagavs på anslagstavlan.

Bestämmelserna i första stycket gäller också i fråga om besvär över sådant beslut av revisorerna som avses i 7 kap. 4 §.

Dessa paragrafer motsvarar i huvudsak 89 § 1 och 2 mom. LFS.

Bestämmelserna i 89 § 1 mom. LFS fick sin nuvarande lydelse i samband med att den nya instansordningen för kommunalbesvärsmål infördes år 1981. Denna reform, vars främsta syfte var att så långt möjligt förkorta handläggningstiderna i kommunalbesvärsmålen, innebar att kammarrätterna ersatte länsstyrelserna som första besvärinstans i dessa mål och att rätten att fullfölja kommunalbesvär till regeringsrätten begränsades genom krav på prövningstillstånd.

Reformeringen av instansordningen föranledde ändringar i bl. a. 7 kap. 1 § KL. Motsvarande ändringar gjordes i 89 § 1 mom. LFS. Dessa innebar att 89 § 1 mom., bortsett från besvärsrättsfrågan, helt har anpassats till de regler som gäller för de borgerliga kommunerna. Bestämmelserna i 89 § 1 mom. har därför i enlighet med utredningens förslag förts över till den nya lagen.

Bestämmelserna i 2 § första stycket om besvär över kyrkorådets eller annan nämnds beslut har med vissa språkliga ändringar förts över från 89 § 2 mom. LFS. Deras motsvarighet i KL finns i 7 kap. 2 § första stycket.

Bestämmelser i 2 § andra stycket om besvär över beslut som har fattats med stöd av delegation saknar motsvarighet i LFS. Den har sin förebild i 7 kap. 2 § andra stycket KL. Avsikten med bestämmelsen är endast att i lagen skall anges vad som tidigare gällde enligt fast praxis.

Bestämmelsen i 2 § tredje stycket om besvär över revisorers beslut har också hämtats från KL (7 kap. 2 § tredje stycket). Bestämmelsen avser revisorernas beslut angående den förvaltning som har samband med revisionsuppdraget.

3 § Besvär enligt 1 och 2 §§ får anföras av den som är kyrkobokförd i församlingen och av den som utan att vara kyrkobokförd i församlingen enligt taxering till kommunal inkomstskatt skall erlägga församlingsskatt till församlingen.

Denna paragraf stämmer i sak överens med 89 § 3 mom. LFS.

Utredningen

Utredningen framhåller att besvärsrätten enligt KL är knuten till medlemskapet i kommunen. Medlem av kommun är den som är kyrkobokförd i kommunen, äger fast egendom där eller är taxerad till kommunalskatt där. Utredningen påpekar att någon regel om medlemskap i församling inte finns i LFS. I fråga om rätten att anföra besvär föreligger således en skillnad mellan de borgerliga och de kyrkliga kommunerna. Enligt utredningen torde det inte finnas skäl att ändra reglerna om rätt att anföra besvär över kyrkokommunala beslut. Utredningen anser att anledning därför saknas att i detta sammanhang anpassa LFS till KL.

Remissyttrandena

Stiftsrådet i Västerås stift anser att paragrafen är ofullständigt utformad. Besvärsrätt för den som har utträtt ur svenska kyrkan bör enligt stiftsrådet endast gälla begravningsväsendet och folkbokföringen.

Sveriges kommunaljuridiska förening delar utredningens mening att anledning saknas att i fråga om besvärsrätten anpassa församlingsstyrelsenslagen till KL.

Länsstyrelsen i Norrbottens län påpekar att ordet "kyrkoskriven" bör bytas ut mot ordet "kyrkobokförd".

Överväganden

I likhet med utredningen har jag inte funnit skäl att föreslå någon ändring i vad som gäller f. n. i fråga om besvärsrätt. Så länge som lagen om de kyrkliga kommunerna inte innehåller något särskilt medlemsbegrepp för dessa, blir en anpassning till KL:s besvärsrättsregel inte möjlig. I sak innebär detta dock inte någon annan avvikelse från KL än att enbart fastighetsinnehav inte ger besvärsrätt. Jag kan således inte ansluta mig till stiftsrådets i Västerås stift åsikt att paragrafen bör utformas så att besvärsrätt för den som har utträtt ur svenska kyrkan endast gäller beslut rörande begravningsväsendet och folkbokföringen.

Ordet "kyrkoskriven" i utredningens förslag har bytts ut mot ordet "kyrkobokförd".

4 § Kammarrätten skall inhämta domkapitlets yttrande över besvärerna, om det inte är obehövt.

Vid tillämpning av förvaltningsprocesslagen (1971:291) anses församlingen som part.

Ett föreläggande enligt 5 § förvaltningsprocesslagen får inte gälla sådan brist i besvärshandlingen som består i att denna inte anger den eller de omständigheter på vilka besvärerna grundas. Bestämmelsen i 29 § förvaltningsprocesslagen om rätt att utan yrkande besluta till det bättre för enskild tillämpas inte.

Denna paragraf motsvarar 90 § LFS, som fick sin nuvarande lydelse i samband med 1980 års reform av instansordningen i kommunalbesvärs-
mål.

Enligt 90 § första stycket LFS skall kammarrätten inhämta domkapitlets yttrande över besvärerna, om det inte är uppenbart obehövt. Utredningen har föreslagit att bestämmelsen i den nya lagen skall ha samma innehåll. Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund ifrågasätter om domkapitlets yttrande behövs i kommunalbesvärs-
mål. Domkapitlet i Göteborg och Sveriges kyrkokamerala förening anser att kravet på remiss till domkapitlet, om det inte är uppenbart obehövt, är alltför kategoriskt. Jag delar uppfattningen att remisskravet enligt utredningens förslag är alltför strängt. Att slopa det helt och hållet är att gå för långt. De bör dock enligt min mening mjukas upp så att det räcker att inhämta yttrande från domkapitlet i de fall då det inte är obehövt. Ordet "uppenbart" har således tagits bort ur lagtexten. Därigenom blir det möjligt för kammarrätterna att i större utsträckning än f. n. underlåta remiss till domkapitlet i mål där den påstådda bristen i det överklagade beslutet ligger på det rent formella planet.

Andra och tredje styckena infördes i LFS i samband med reformeringen av instansordningen i kommunalbesvärs-
målen år 1980. De har i enlighet med utredningens förslag förts över oförändrade från 90 § LFS till den nya lagen. I sak stämmer de överens med 7 kap. 4 § KL.

5 § Besvär över ett beslut av kammarrätten vilket har gått klaganden emot får anföras endast av denne. Besvär över ett beslut, varigenom kammarrätten har bifallit besvär eller förbjudit att det överklagade beslutet verkställs, får anföras av församlingen och av var och en som sägs i 3 §.

Denna paragraf motsvarar 91 § LFS. När instansordningen i kommunalbesvärs-
målen ändrades år 1980 fick 91 § LFS sin nuvarande lydelse, som stämmer överens med motsvarande bestämmelser i KL (7 kap. 5 §). Paragrafen har i enlighet med utredningens förslag utan ändringar förts över från LFS till den nya lagen.

6 § Om beslut av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman har blivit upphävt genom avgörande som har vunnit laga kraft och om beslutet redan har verkställts, skall fullmäktige eller stämman föranstalta om rättelse av verkställigheten i den mån det är möjligt.

Första stycket tillämpas även i fråga om beslut av kyrkorådet eller annan nämnd eller av revisorerna.

Denna paragraf saknar motsvarighet i LFS. I 7 kap. 6 § KL finns däremot bestämmelser om kommuns och landstingskommuns skyldighet att återställa verkställighet av beslut som har upphävts. I likhet med utredningen anser jag att samma regler bör gälla för de kyrkliga kommunerna. Paragrafen har utformats med 7 kap. 6 § KL som förebild.

Domkapitlet i Skara ifrågasätter bestämmelsernas genomslagskraft i fall då beslutet har lett till civilrättsligt bindande avtal med annan part. Enligt paragrafen skall rättelse av verkställigheten ske i den mån det är möjligt. I fråga om bedömningen av hur långt motsvarande skyldighet enligt 7 kap. 6 § KL sträcker sig hänvisade föredraganden i kommunallagspropositionen (prop. 1975/76:187 s. 561–562) till vad kommunalrättskommittén hade uttalat i frågan i sitt betänkande (SOU 1971:84) Kommunal kompetens (s. 147). Dessa uttalanden kan tjäna till ledning även vid tillämpningen av denna paragraf.

7 § I fråga om besvär över beslut av kyrkofullmäktige, församlingsdelegerade, kyrkorådet eller annan nämnd i en kyrklig samfällighet tillämpas 1–6 §§. Besvär får anföras även av en församling som ingår i samfälligheten.

Denna paragraf motsvarar 92 § LFS.

Enligt länsstyrelsen i Kopparbergs län är en regel som utformats i närmare anslutning till gällande rätt att föredra framför den korta hänvisning som utredningen har föreslagit. Jag delar länsstyrelsens uppfattning och har därför utformat paragrafen på ett något utförligare sätt än utredningens förslag. Därigenom görs klart att även församlingsdelegerades beslut får överklagas genom kommunalbesvär hos kammarrätten.

De nuvarande bestämmelserna medger inte att en församling som ingår i samfälligheten överklagar beslut av samfällighetens organ genom kommunalbesvär. Jag anser att församlingar som tillhör en samfällighet bör ges en sådan besvärsrätt. I paragrafen har därför tagits in en bestämmelse om att besvär får anföras även av en församling som ingår i samfälligheten. En sådan församling får också anföra besvär över ett beslut varigenom kammarrätten har bifallit besvär över ett beslut av samfällighetens organ eller förbjudit att det överklagade beslutet verkställs. Hänvisningen till 3 § innebär att i övrigt, liksom hittills, besvärsrätt tillkommer den som är kyrkobokförd i samfälligheten och den som utan att vara kyrkobokförd där är skyldig att erlagga skatt till samfälligheten.

Det finns enligt min mening ingen anledning att därutöver utvidga besvärsrätten till att omfatta exempelvis rätt för den som är kyrkobokförd i en församling att anföra kommunalbesvär över beslut av kyrkorådet i en annan församling som fått i uppdrag att förvalta anslag som samfällighetens fullmäktige anvisat åt denna församling.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Den nya lagen bör träda i kraft den 1 juli 1983. En föreskrift härom finns i punkt 1. Ikraftträdandet sker därmed ett halvt år senare än enligt utredningens förslag. Detta har föranlett att övergångsbestämmelserna delvis har fått ett annat innehåll än vad utredningen har föreslagit. Lagen om församlingar och kyrkliga samfundigheter avses ersätta LFS och lagen (1961:437) om införande av lagen om församlingsstyrelse. Den föreslagna tidpunkten för den nya lagens ikraftträdande innebär att LFS kommer att gälla under det första halvåret av mandatperioden 1983–1985. Att gå över till att tillämpa den nya lagen under löpande mandatperiod torde dock inte vålla några svårigheter, eftersom den nya ordningen inte innebär något avgörande brott mot den gamla. Av olika skäl behövs vissa övergångsbestämmelser. Några av de nya reglerna är av den arten att de inte bör kunna tillämpas förrän vid 1985 års val.

I enlighet med vad jag har anfört i specialmotiveringen till 1 kap. 2 § har i punkt 4 tagits in en bestämmelse som gör det möjligt för de icke-territoriella församlingarna att behålla sin nuvarande organisation efter den nya lagens ikraftträdande även i de delar som eventuellt inte är förenliga med de nya bestämmelserna.

Punkt 5 motsvarar 3 § lagen om införande av lagen om församlingsstyrelse.

Gränsen för att en församling skall ha kyrkofullmäktige som beslutande organ sänks genom 1 kap. 8 § nya lagen från 1 000 invånare till 500 röstberättigade invånare. Denna sänkning kan inte slå igenom under löpande mandatperiod. I fråga om förutsättningarna för att en församlings beslutanderätt skall utövas av kyrkofullmäktige bör därför 5 § 1 LFS tillämpas till utgången av år 1985. De församlingar med över 500 röstberättigade invånare som enligt den nya lagen skall ha kyrkofullmäktige skall välja fullmäktige första gången vid kyrkofullmäktigvalen hösten 1985. Bestämmelser härom har tagits in i punkt 6.

Kyrkofullmäktige får enligt 8 § 4 mom. och 32 a § LFS själva bestämma om suppleanter för dem skall utses. Enligt 2 kap. 2 och 32 §§ nya lagen blir det däremot obligatoriskt att utse suppleanter för ledamöterna i kyrkofullmäktige. Vidare måste kyrkofullmäktige enligt 5 kap. 17 § andra stycket nya lagen, till skillnad från vad som gäller f. n., utse suppleanter för ledamöterna i de fakultativa nämnderna. Suppleanter för ledamöterna i fullmäktige och nämnder skall inte behöva utses under löpande mandatperiod i de församlingar och samfundigheter där suppleantsystem inte har införts, när lagen träder i kraft. I punkt 7 föreskrivs därför att de nya bestämmelserna om att suppleanter skall utses för ledamöter i fullmäktige och nämnder skall tillämpas första gången vid kyrkofullmäktigvalen hösten 1985 och nämndvalen i anslutning därtill.

Enligt LFS finns inget valbarhetshinder vid kyrkofullmäktigvalen för

chefstjänstemannen hos församlingen eller samfälligheten. På denna punkt innebär den nya lagen en skärpning. I 2 kap. 4 § andra stycket föreskrivs att församlingens ledande tjänsteman inte är valbar till ledamot eller suppleant i kyrkofullmäktige. Av tredje stycket samma lagrum följer att uppdraget att vara fullmäktig genast förfaller, om tjänstemannen upphör att vara valbar. Detsamma kommer att gälla i fråga om församlingsdelegerade samt ordförande och vice ordförande i kyrkostämman. Det är inte lämpligt att en ledande tjänsteman som har valts till fullmäktige etc. i en församling eller samfällighet för mandatperioden 1983–1985 skall bli tvungen att lämna sitt uppdrag när den nya lagen träder i kraft den 1 juli 1983. Punkt 8 innebär att tjänstemannen får behålla sitt förtroendeuppdrag tills mandattiden har gått ut.

Enligt 2 kap. 17 § nya lagen bör en motion beredas så, att kyrkofullmäktige kan fatta beslut med anledning av motionen inom ett år från det att den har väckts. Om beredningen inte är avslutad inom denna tid skall detta och beredningens resultat anmälas till fullmäktige inom ett år. Genom punkt 9 klargörs att tidsfristen för beredning av motioner som har väckts innan lagen träder i kraft skall räknas från dagen för ikraftträdandet.

I 2 kap. 30 § nya lagen föreskrivs skyldighet för kyrkofullmäktige att anta arbetsordning för fullmäktige. Detsamma gäller för kyrkostämma och församlingsdelegerade. Det kan inte begäras att arbetsordning skall ha antagits innan den nya lagen träder i kraft den 1 juli 1983. Därför anges i punkt 10 att arbetsordning inte behöver antas före den 1 juli 1984.

Enligt 3 kap. 2 § första stycket nya lagen blir det möjligt för kyrkostämman att utöver ordförande och vice ordförande utse en andra vice ordförande. Detta kan ske så snart den nya lagen har trätt i kraft. Samtliga ordförande skall väljas för tre år. Om en andra vice ordförande första gången väljs under den mandatperiod som löper för ordföranden och första vice ordföranden, är det lämpligt att valet inte sker för tre år utan avser återstoden av mandatperioden. En föreskrift härom har tagits in i punkt 11.

Revisorernas och revisorssuppleanternas mandattid är enligt 77 § 1.F.S f. n. ett år. Genom 7 kap. 1 § första stycket nya lagen införs en treårig mandatperiod. År 1982 väljs revisorer och suppleanter enligt äldre bestämmelser för att granska 1983 års förvaltning. Deras mandattid är ett år. Nya revisorer och suppleanter måste därför väljas år 1983. Eftesom revisorsval enligt 7 kap. 1 § nya lagen skall ske de år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum, behövs särskilda bestämmelser om val av revisorer och suppleanter år 1983. De revisorer och suppleanter som väljs då bör utses för två år. Den treåriga mandatperioden kan börja gälla först fr. o. m. revisorsvalen år 1985. Bestämmelser härom har tagits in i punkt 12.

4.2 Förslaget till lag om ändring i lagen om kyrkofullmäktigval

4 § Vid val av fullmäktige i församling skall varje församling utgöra en valkrets.

Vid val av fullmäktige i kyrklig samfällighet skall varje i samfälligheten ingående församling eller sådan grupp av församlingar som har bestämts enligt 4 a § tredje stycket utgöra en valkrets. Regeringen får förordna att valbarheten skall vara inskränkt till valkretsen.

I denna paragraf hänvisas f. n. i andra stycket till en bestämmelse i 32 § femte stycket LFS som ger regeringen möjlighet att besluta att församlingar inom en samfällighet skall föras samman i en eller flera grupper vid tillämpningen av bestämmelserna om fastställande av det antal ledamöter i samfällighetens fullmäktige som skall utses i varje församling. Denna bestämmelse återfinns enligt förslaget i en ny paragraf, 4 a §, i lagen om kyrkofullmäktigval. Hänvisningen har ändrats så att den kommer att gälla detta lagrum.

Utredningens förslag att slopa möjligheten att valkretsindela församlingar samt att bestämmelserna om valkretsindelning, som tidigare fanns i LFS, skall föras över till lagen om kyrkofullmäktigval har redan genomförts (prop. 1980/81:170, KU 1980/81:26, rskr 1980/81:392, SFS 1981:526 4 och 5 §§).

4 a § I varje församling i en kyrklig samfällighet skall väljas en ledamot i samfällighetens fullmäktige. Av det återstående antalet ledamöter skall i varje församling väljas en ledamot för varje gång som antalet röstberättigade i församlingen är jämnt delbart med det tal som erhålls, när antalet röstberättigade i samfälligheten delas med det återstående antalet ledamöter i samfällighetens fullmäktige. Om det antal ledamöter som skall utses enligt dessa regler inte uppgår till det antal som har bestämts för samfälligheten, skall för att detta antal skall kunna uppnås de församlingar i vilka antalet röstberättigade mest överskjuter de tal som är bestämmande för fullmäktiges antal inom församlingarna vara berättigade att var för sig i ordning efter överskottens storlek välja ytterligare en ledamot. Är överskottstalen lika för två eller flera församlingar, avgörs företrädet genom lottning.

Länsstyrelsen skall före maj månads utgång det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige skall äga rum fastställa det antal ledamöter i fullmäktige som varje församling skall utse enligt första stycket. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos valprövningsnämnden genom besvär. Valprövningsnämndens beslut får inte överklagas.

Regeringen får besluta att alla eller vissa församlingar i samfälligheten skall föras samman till en eller flera grupper vid tillämpningen av första och andra styckena. Om så har skett, skall det som sägs i första och andra styckena om församling i stället avse gruppen.

Denna paragraf motsvarar 32 § LFS och 2 kap. 31 § i utredningens förslag till ny församlingsstyrelselag. Bestämmelserna i paragrafen gäller fördelningen av mandaten i fullmäktige i en kyrklig samfällighet mellan valkretsarna (församlingarna) i samfälligheten. Motsvarande bestämmelser om mandaten i kommunfullmäktige i de borgerliga kommunerna finns i vallagen (2 kap. 10 §). För att fördelningen av valbestämmelserna mellan kommunallag och

vallag skall vara densamma på den kyrkliga sidan som på den borgerliga har reglerna om fastställande av det antal ledamöter i samfällighetens fullmäktige som skall utses i varje församling tagits in i lagen om kyrkofullmäktigval.

Bestämmelserna i första stycket har med 2 kap. 10 § vallagen som förebild getts en annan utformning än enligt utredningens förslag. Någon saklig ändring är inte avsedd. I den tredje beräkningsomgången skall således i fråga om församlingar som inte tilldelats något mandat i den andra beräkningsomgången noll vara det "tal som är bestämmande för fullmäktiges antal inom församlingarna".

43 § Den slutliga sammanräkningen verkställs av länsstyrelsen vid offentlig förrättning som påbörjas så snart det kan ske. Länsstyrelsen skall kungöra tid och plats för sammanräkningen. I kungörelsen anges i förekommande fall i vilken ordning som de olika valen kommer att räknas, om hinder ej möter. Kungörelsen skall anslås på församlingarnas anslagstavlor samt senast dagen före sammanräkningens början införas i ortstidning inom länet.

I fråga om den slutliga sammanräkningen tillämpas i övrigt de bestämmelser i 14 kap. 1 § andra stycket, 2-4 §§, 5 § första stycket 1 och 2 samt 15, 15 d, 16, 17 och 19-24 §§ vallagen (1972:620) som avser val av kommunfullmäktige och utseende av suppleanter för fullmäktige.

Vad som sägs i 14 kap. 19 § vallagen om beslut som har fattats med stöd av 2 kap. 2 § kommunallagen (1977:179) skall vid tillämpningen av första stycket i stället gälla beslut som har fattats med stöd av 2 kap. 2 eller 32 § lagen (1982:000) om *församlingar och kyrkliga samfälligheter*.

Hänvisningen i paragrafens sista stycke avser bestämmelserna om suppleanter för ledamöterna i fullmäktige i församlingar och kyrkliga samfälligheter. Denna hänvisning har ändrats så att den avser dessa bestämmelser i den nya lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter. Någon ändring i sak innebär detta inte. I utredningens förslag motsvaras förslaget av förslag till ändring i 48 §. Denna paragraf upphävdes emellertid den 1 juli 1981 (SFS 1981:526). I samband därmed överfördes delar av paragrafen till 43 §.

4.3 Förslaget till lag om ändring i lagen med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m.

1 § Skattesatsen för kommuns och annan menighets uttag av skatt skall bestämmas i förhållande till det antal skattekrönor och skatteören, som enligt länsstyrelsens beräkning kommer att påföras de skattskyldiga vid taxeringen det år skattesatsen skall fastställas, ökat med det antal skattekrönor, som staten uppskattas skola tillskjuta enligt lagen (1979:362) om skatteutjämningsbidrag.

Om enligt 4 kap. 4 § andra stycket kommunallagen (1977:179) eller 6 kap. 4 § tredje stycket lagen (1982:000) om *församlingar och kyrkliga samfälligheter* annan skattesats slutligt fastställs än den som har bestämts tidigare, skall den nya skattesatsen om möjligt bestämmas med hänsyn till det antal skattekrönor och skatteören som har påförts de skattskyldiga vid taxeringen det år skattesatsen skall fastställas.

Ändringen i 1 § andra stycket har föranletts av de nya bestämmelserna om budgetfristerna i de kyrkliga kommunerna i förslaget till lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter (6 kap. 4 §). Enligt dessa bestämmelser skall skattesatsen och budgeten normalt fastställas av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman före november månads utgång. Om budgeten emellertid till följd av särskilda förhållanden inte kan fastställas före denna tidpunkt, skall skattesatsen ändå fastställas i november månad. Budgeten måste i sådant fall fastställas i december månad. Vid detta tillfälle får annan skattesats fastställas än den som har bestämts tidigare, om det finns särskilda skäl till det.

I paragrafens andra stycke finns f. n. bestämmelser om hur ny skattesats skall bestämmas i de borgerliga kommunerna. Med hänsyn till att också församlingarna ges möjlighet att ändra skattesatsen, om budgeten fastställs i december månad, har i andra stycket tagits in även en hänvisning till den nya lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter.

4 a § Församling är berättigad att under visst år av staten uppbära församlingsskatt med belopp som motsvarar vad som skulle utgå på grundval av antalet skattekoronor och skatteören i församlingen vid det föregående årets (taxeringsårets) taxering, beräknat efter den skattesats som har bestämts för året före taxeringsåret. Har skattskyldig enligt lagen (1951:691) om viss lindring i skattskyldigheten för den som inte tillhör svenska kyrkan åtnjutit lindring i skattskyldigheten till församlingen, skall belopp, som församlingen annars skulle ha varit berättigad att uppbära av staten, nedsättas i motsvarande mån.

Har enligt 6 kap. 4 § lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter annan skattesats slutligt fastställts än den som har bestämts tidigare, skall till grund för utbetalningen läggas den utdebitering som har bestämts i samband med att budgeten fastställdes.

Församling är berättigad att under visst år av staten såsom förskott uppbära ett belopp som motsvarar produkten av den skattesats som har beslutats för året och det antal skattekoronor och skatteören som enligt taxeringsnämnds beslut rörande det föregående årets taxering till kommunal inkomstskatt har påförts de skattskyldiga. Det nu nämnda beloppet ingår i församlingens fordran hos staten vid ingången av året efter det år, då beslutet fattades. Förskottet avräknas mot den församlingsskatt, som församlingen har rätt att uppbära av staten på grundval av taxeringen under året efter det, då förskottet enligt bestämmelserna i nästföljande stycke utanordnas.

Belopp, som vid ingången av ett år utgör församlingens fordran hos staten enligt denna paragraf skall länsstyrelsen under samma år utanordna till församlingen med en tolfedel den 18 i varje kalendermånad. Är församlingens fordran inte uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari, skall vid dessa tillfällen utbetalas samma belopp som har utbetalats i december månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får länsstyrelsen dock förordna att utbetalning skall ske med annat belopp. Om något av de belopp som utbetalades i månaderna januari och februari inte motsvarar en tolfedel av församlingens fordran, skall den jämkning som föranleds härav ske i fråga om det belopp, som utbetalas i mars månad.

Vad som har sagts om församling tillämpas på motsvarande sätt i fråga om kyrklig samfällighet.

Denna paragraf innehåller grunderna för hur statens utbetalning av församlingsskatt till församlingarna skall ske. Bestämmelserna motsvarar i huvudsak 84 § LFS. De har i enlighet med vad som sagts i specialmotive-ringen till 8 kap. 4 § i den nya lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter tagits in i 1965 års lag.

Första och tredje styckena har förts över utan ändringar från LFS.

Andra stycket är en saklig nyhet. Föreskriften är föranledd av det förhållandet att kyrkofullmäktige eller kyrkostämman enligt 6 kap. 4 § den nya lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter har möjlighet att fastställa en annan skattesats än den som har bestämts tidigare, om budgeten fastställs i december månad. Föreskriften innebär att i sådana fall den skattesats som fastställts i samband med budgeten skall ligga till grund för utbetalningen.

I fjärde stycket föreskrivs på samma sätt som i 84 § tredje stycket LFS mera i detalj hur utbetalningen av församlingsskatten skall verkställas. En ändring har dock gjorts i fråga om till vem skattemedlen skall utbetalas.

Enligt 84 § LFS skall de skattemedel som tillkommer en församling eller samfällighet utbetalas till den borgerliga kommun i vilken församlingen är belägen. Undantag gäller för församling i Stockholm och Stockholms kyrkliga samfällighet. Kommunen skall därefter fördela medlen och överlämna dem till resp. kyrkoråd.

När LFS tillkom utgick man från att det som regel endast skulle finnas ett mindre antal församlingar och pastorat inom varje borgerlig kommun. Det skulle därför inte vara särskilt betungande för kommunens styrelse att tillställa församlingarna och pastoraten deras medel (prop. 1961:70 s. 189, 191). Härefter har en betydande omstrukturering skett av de borgerliga kommunerna. Den kyrkokommunala sidan har däremot inte genomgått någon motsvarande omvandling. Varje borgerlig kommun omfattar numera ett flertal kyrkokommuner. Arbetet med församlingsmedlen för de borgerliga kommunerna har därigenom ökat.

På grund härav har utredningen föreslagit en annan ordning för skattemedlens utbetalning. Denna innebär att medlen betalas ut direkt från länsstyrelsen till församlingarna eller samfälligheterna. I så fall kan kyrkokommunerna erhålla medlen snabbare än enligt det gällande systemet. De borgerliga kommunerna slipper arbetet med att ta emot, fördela och betala ut kyrkokommunernas skattemedel. Däremot torde länsstyrelserna få vidkännas en viss ökad arbetsbelastning om utbetalningen skall ske direkt till resp. kyrkoråd. I länsstyrelsens uppgifter ingår, förutom det som tidigare nämnts, att senast den 8 mars varje år lämna en redovisning till kyrkokommunen över församlingsskatt som tillkommer kyrkokommunen och som har betalats ut till denna. Om länsstyrelsen betalar ut medlen direkt till de

kyrkliga kommunerna, torde det sålunda, framhåller utredningen, innebära endast en mindre ökning av de arbetsuppgifter med församlingsskatten som länsstyrelsen redan har. Övervägande praktiska skäl talar enligt utredningen för att församlingarnas och de kyrkliga samfälligheternas skattemedel fortsättningsvis betalas ut direkt till vederbörande kyrkokommun. En del svårigheter kan dock tänkas uppstå i de fall den kyrkliga kommunens medelsförvaltning sköts i den borgerliga kommunen. Dessa problem anser utredningen emellertid kunna lösas mellan de båda kommunerna. I vart fall synes olägenheterna inte uppväga de rationaliseringsvinster som kan göras genom ett system med direktutbetalning. Utredningen föreslår därför att reglerna i 1965 års lag utformas så att församlingsskatten skall betalas ut direkt till församlingen eller samfälligheten.

Länsstyrelserna i Södermanlands län, Malmöhus, Kopparbergs och Jämtlands län, domkapitlet i Skara, Svenska kommunförbundet och stiftsrådet i Linköpings stift tillstyrker förslaget i sina remissyttranden. Länsstyrelserna pekar dock på att det kommer att innebära ett visst merarbete för länsstyrelsernas uppbördsenheter. Länsstyrelsen i Skaraborgs län avstyrker förslaget, eftersom församlingarna är så små att de inte kan bära kostnaderna för en administrativ tjänst och länsstyrelsen skulle behöva sköta utbetalning till och hålla kontakt med ett stort antal församlingar. Vidare pekar länsstyrelsen på att kommunen alltjämt skall utgöra uppsamlingsmyndighet för uppgifter om församlingarnas utdebitering.

I likhet med utredningen och flertalet remissinstanser anser jag att en ändring av utbetalningsordningen för församlingsskatten medför så stora rationaliseringsvinster för de borgerliga kommunerna att den bör genomföras. Härtill kommer att de kyrkliga kommunerna genom ändringen kan få sina skattemedel snabbare än hittills. Det merarbete som kan uppstå för länsstyrelserna torde delvis kunna elimineras genom nya utbetalningsrutiner. Fjärde stycket har mot bakgrund av det anförda utformats i enlighet med utredningens förslag.

Genom införandet av bestämmelserna om utbetalning av församlingsskatt till 1965 års lag blir hänvisningen i 4 § denna lag till 84 § LFS överflödigt. Den har därför slopats.

4.4 Förslaget till lag om ändring i lagen med särskilda bestämmelser angående det kommunala skatteunderlaget

Riksdagen har nyligen antagit en lag med särskilda bestämmelser om det kommunala skatteunderlaget (prop. 1981/82:100 bil. 2, FiU 20 och 21, rskr 170, SFS 1982:221). I 1 § finns bestämmelser om beräkningen av det förskott på bl. a. församlingsskatt som skall utbetalas under år 1983. En hänvisning i första stycket till 84 § LFS har som en följd av förslagen i föregående avsnitt bytts ut mot en hänvisning till 4 a § lagen med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m.

4.5 Förslaget till lag om ändring i lagen om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar

Enligt 3 kap. 15 § lagen om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar (IndL) kan regeringen efter framställning av en nybildad församling bestämma beloppet av den upplåning som församlingen får besluta utan underställning till dess 73 § LFS kan tillämpas. I 73 § LFS anges bl. a. beräkningsgrunden för den underställningsfria lånerätten. Enligt förslaget till ny lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter slopas emellertid helt församlingarnas skyldighet att underställa regeringen beslut om att ta upp lån. Bestämmelsen i 3 kap. 15 § IndL blir därmed överflödigt och paragrafen kan upphävas.

3 kap. 14 § Beslut som under tiden mellan beslutet om indelningsändring eller, om indelningsdelegerade skall utses, valet av delegerade och ändringens ikraftträdande fattas av kyrkofullmäktige, kyrkostämman, kyrkorådet eller en annan nämnd, överklagas genom besvär enligt 9 kap. 1-3 §§ lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter. Besvär får anföras även av andra församlingar som berörs av indelningsändringen och dem som är kyrkobokförda i en sådan församling eller som, utan att vara kyrkobokförda i församlingen, är skattskyldiga till denna. Beträffande besvären tillämpas i övrigt 9 kap. 4-6 §§ lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter. Besvär över ett beslut, varigenom kammarrätten har bifallit besvär eller förbjudit att det överklagade beslutet verkställs, får anföras även av andra församlingar som berörs av indelningsändringen och dem som är kyrkobokförda i en sådan församling eller som, utan att vara kyrkobokförda i församlingen, är skattskyldiga till denna.

I denna paragraf finns bestämmelser om utvidgad rätt att anföra kommunalbesvär över beslut som under övergångstiden före en indelningsändringens ikraftträdande fattas av kyrkofullmäktige, kyrkostämman, kyrkorådet eller annan nämnd i en församling som berörs av indelningsändringen. I stor utsträckning hänvisas till bestämmelserna om kommunalbesvär i LFS. Dessa hänvisningar har ändrats så att de kommer att gälla bestämmelserna i den nya lagen. Till skillnad från vad som framgår av utredningsförslaget bör också hänvisas till de nya bestämmelserna i 9 kap. 6 § om rättelse av verkställigheten av ett upphävt beslut. Härigenom undviks oklarhet om vad som skall gälla på denna punkt. Vidare åstadkoms överensstämmelse med vad som gäller enligt 1 kap. 19 § och 2 kap. 9 § IndL beträffande kommuner och landstingskommuner.

4.6 Förslaget till lag om ändring i lagen om kyrkliga indelningsdelegerade

1 § Föreskriver regeringen enligt 3 kap. 12 § lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar att beslutanderätten i en församling skall utövas av indelningsdelegerade eller enligt 1 kap. 10 § lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfällig-

heter att beslutanderätten i en kyrklig samfällighet skall utövas av sådana delegerade, skall delegerade och suppleanter utses från varje församling vars område helt eller delvis skall ingå i församlingen enligt den nya indelningen eller som skall ingå i den kyrkliga samfälligheten.

Om delegerade skall utses från mer än en församling, fastställer regeringen antalet delegerade och suppleanter från varje församling. Är församlingarna ena om antalet, skall detta fastställas i enlighet härmed.

Om delegerade skall utses från endast en församling, beslutar kyrkofullmäktige eller kyrkostämman i denna församling om antalet delegerade och suppleanter.

I paragrafen hänvisas f. n. till 6 a § LFS. Denna paragraf motsvaras i den nya lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter av 1 kap. 10 §. Hänvisningen har ändrats så att den kommer att gälla bestämmelserna i den nya lagen.

2 § Delegerade och suppleanter för varje församling väljs av kyrkofullmäktige eller kyrkostämma senast trettio dagar efter det församlingen fått del av beslutet om indelningsändringen eller vid den senare tidpunkt som regeringen bestämmer. Valbar är den som är fullmäktig eller suppleant för fullmäktig i en församling eller kyrklig samfällighet, som berörs av indelningsändringen eller, om fullmäktige inte finns i en viss församling, den som enligt 2 kap. 4 § lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter skulle ha varit valbar till fullmäktig eller suppleant. Bestämmelserna i 2 kap. 23 § nämnda lag om proportionellt val skall tillämpas. Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall vid valet även bestämmas den ordning i vilken suppleanterna skall inkallas till tjänstgöring.

Sedan val ägt rum, skall uppgift om de valdas namn och postadress genast sändas till länsstyrelsen och domkapitlet.

Avgår delegerad före utgången av den bestämda tjänstgöringstiden, tillämpas 5 kap. 8 § tredje stycket lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter.

I paragrafens första stycke hänvisas till reglerna i 10 § LFS om valbarhet. Denna paragraf motsvaras av 2 kap. 4 § förslaget till ny lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter. Valbarhetshindren har utökats till att omfatta även den kyrkliga kommunens ledande tjänsteman. Motsvarande bör gälla för indelningsdelegerade. Vidare hänvisas till bestämmelserna i 25 § fjärde stycket LFS om proportionellt val. Motsvarighet till dessa bestämmelser finns i 2 kap. 23 § den nya lagen. Hänvisningen bör alltså avse denna paragraf.

I sista stycket hänvisas till reglerna i 46 § LFS om efterträdare till avgången ledamot i kyrkorådet. Dessa regler återfinns i sak oförändrade i 5 kap. 8 § tredje stycket förslaget till ny lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter. Hänvisningen har ändrats så att den avser detta lagrum.

3 § Bestämmelserna i 2 kap. 4 § tredje stycket lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter om verkan av valbarhetens upphörande och om rätt till avsägelse skall tillämpas på delegerade och suppleanter.

I fråga om verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse för delegerad eller suppleant hänvisas f. n. till 10 § tredje och fjärde styckena LFS. I den nya lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter finns motsvarande bestämmelser i 2 kap. 4 § tredje stycket. Hänvisningen har ändrats så att den avser de nya reglerna.

6 § Sammanträden skall hållas på det ställe och enligt den ordning som delegerade bestämmer. Sammanträde hålls även när länsstyrelsen eller domkapitlet förordnar om det, när det flesta delegerade eller det arbetsutskott som avses i 14 § begär det och när ordföranden finner det behövt.

Bestämmelsen i 6 kap. 4 § tredje stycket lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter skall tillämpas på delegerade.

F. n. föreskrivs i paragrafens andra stycke att bestämmelsen i 16 § 2 mom. andra stycket LFS om tidpunkten för budgetens fastställande skall tillämpas på delegerade. När beslutanderätten i församling eller kyrklig samfällighet utövas av delegerade, skall dessa alltså fastställa budgeten i oktober månad.

Bestämmelserna i 6 kap. 4 § förslaget till ny lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter innebär nya regler om tidpunkten för budgetens fastställande. Dessa regler bör tillämpas även när budgeten fastställs av indelningsdelegerade. Delegerade skall alltså fastställa budgeten före november månads utgång. Om budgeten till följd av särskilda förhållanden inte kan fastställas före november månads utgång, skall delegerade ändå fastställa skattesatsen inom denna tid. Budgeten skall därefter fastställas före december månads utgång. Därvid får delegerade, om det finns särskilda skäl till det, fastställa annan skattesats än den som har bestämts tidigare.

11 § Bestämmelserna i 2 kap. 5, 12, 13, 19–26 och 28 §§ lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter om fullmäktige och deras ordförande skall tillämpas på delegerade och deras ordförande.

En interpellation får framställas förutom till ordföranden i arbetsutskottet eller en kommitté även till ordföranden i kyrkorådet, annan nämnd eller beredning i en församling eller kyrklig samfällighet som berörs av indelningsändringen.

Tillkännagivande som avses i 2 kap. 25 § tredje stycket nämnda lag skall ske på anslagstavlan i varje församling och kyrklig samfällighet som berörs av indelningsändringen.

I denna paragraf hänvisas f. n. till 18 §, 19 § första stycket, 23–28 och 30 §§ LFS. Hänvisningarna avser regler om bl. a. beslutförhet, jäv, fortsatt sammanträde, bordläggning, ordförandes skyldigheter vid sammanträde, omröstningsförfarandet, proportionellt val, interpellation, protokollföring, reservation och offentlighet. I dessa regler föreslås flera ändringar genom den nya lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter. De nya reglerna bör såsom utredningen föreslagit gälla också för indelningsdelegerade. Även föreskriften om rätt till ledighet från anställning i 2 kap. 5 § den nya lagen har gjorts tillämplig på delegerade.

15 § Ledamöter och suppleanter i arbetsutskottet eller i en kommitté väljs till det antal delegerade bestämmer och för delegerades tjänstgöringstid. Antalet ledamöter i arbetsutskottet får ej vara under fem.

I fråga om valbarhet till ledamot eller suppleant i arbetsutskottet eller i kommitté, verkan av valbarhetens upphörande och rätt till avsägelse tillämpas bestämmelserna i 5 kap. 6 § lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter om ledamot och suppleant i kyrkorådet. Därvid skall iaktas, att utöver delegerad och suppleant för delegerad endast den som är kyrkobokförd inom området för församlingen enligt den nya indelningen eller för den kyrkliga samfälligheten är valbar.

Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall vid valet även bestämmas den ordning i vilken suppleanterna skall inkallas till tjänstgöring.

I fråga om valbarhet till ledamot eller suppleant i arbetsutskottet eller i kommitté samt verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse bör liksom f. n. samma regler gälla som för motsvarande uppdrag i kyrkorådet. Hänvisningen i paragrafens andra stycke har därför ändrats så att den kommer att gälla reglerna i den nya lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter.

17 § Bestämmelserna i 5 kap. 7 §, 8 § tredje stycket, 10 § första stycket, 11–12 §§, 13 § andra stycket, 14 § andra och tredje styckena, samt 00 § lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter om kyrkoråd skall tillämpas på arbetsutskott och på kommitté.

Tillkännagivande som avses i 5 kap. 13 § andra stycket nämnda lag skall ske på anslagstavlan i varje församling och kyrklig samfällighet som berörs av indelningsändringen.

Arbetsutskottet och kommitté får kalla en delegerad eller suppleant för en delegerad, en ledamot av en kommitté eller en tjänstaman hos en församling som har valt delegerade eller en särskild sakkunnig att närvara vid ett sammanträde. Den som har kallats får, om utskottet eller kommittén beslutar det, delta i överläggningarna men ej i besluten.

I denna paragraf hänvisas f. n. till 46 § andra stycket, 48–52 §§, 53 § andra och tredje styckena samt 58 § LFS. I dessa bestämmelser regleras bl. a. förfarandet vid ledamots avgång, tid och plats för sammanträden, suppleanternas tjänstgöring, beslutförhet, jäv, beslutsförfarandet, protokollföring, kyrkorådets skriftväxling och arkivvården. De ändringar som i dessa hänseenden föreslås i den nya lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter synes såsom utredningen föreslår kunna genomföras även i fråga om arbetsutskott och kommitté hos indelningsdelegerade. Bestämmelserna om rätt till ledighet från anställning i den nya lagen har dessutom gjorts tillämpliga.

I 5 kap. 10 § andra stycket nya lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter föreslås att kyrkorådet får kalla ledamot eller suppleant i kyrkofullmäktige, ordförande eller vice ordförande i kyrkostämman, ledamot eller suppleant i annan nämnd eller beredning, tjänsteman hos församlingen eller särskild sakkunnig att närvara vid sammanträde med rådet. Den som har kallats till sammanträde får, om rådet beslutar det, delta i

överläggningarna men inte i besluten. Motsvarande regler för indelningsdelegerades arbetsutskott och kommittéer har tagits in som ett nytt andra stycke i förevarande paragraf. Bestämmelserna har utformats på samma sätt som motsvarande regler i lagen (1979:412) om kommunala indelningsdelegerade. Detta innebär att arbetsutskottet och kommittéer får kalla delegerade och suppleanter, ledamöter i kommittéer, tjänstemän i en församling som har valt delegerade samt särskild sakkunnig att närvara vid sammanträde. Det har däremot inte ansetts nödvändigt att införa regler som ger arbetsutskottet eller en kommitté rätt att kalla förtroendevalda i de församlingar som har valt delegerade.

18 § Ärende av annat slag än som anges i 2 kap. 16 § tredje stycket och 21 § andra stycket lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter får ej avgöras av delegerade, innan det blivit berett på något av de sätt som anges i 14 §. Har ärende beretts på annat sätt än av arbetsutskottet, skall tillfälle lämnas utskottet att yttra sig, innan ärendet avgörs.

F. n. hänvisas i denna paragraf till 22 § andra stycket LFS. Där regleras möjligheten att göra avsteg från beredningstvånget dels i valärenden, dels i brådskande ärenden. Motsvarande bestämmelser i den nya lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter finns i 2 kap. 16 § tredje stycket och 21 § andra stycket. Att den sistnämnda bestämmelsen är tillämplig på delegerade framgår i och för sig redan av hänvisningen i 11 §. I motsats till vad utredningen föreslår har det emellertid med hänsyn till utformningen av 18 § ansetts lämpligt att det av denna paragraf uttömmande framgår i vilka fall undantag från beredningstvånget kan göras. Hänvisningen har vidare till skillnad från utredningsförslaget gjorts till hela tredje stycket i 2 kap. 16 §. Härigenom omfattas även ärenden om ändring av antalet ledamöter i arbetsutskottet eller en kommitté samt avsägelse från uppdrag i delegerade, arbetsutskottet eller en kommitté. Detta innebär en anpassning till vad som gäller enligt 19 § lagen om kommunala indelningsdelegerade.

20 § Delegerade kan bestämma om ersättning till delegerad, ledamot i arbetsutskottet eller kommitté och suppleant. Därvid skall 2 kap. 29 § lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter tillämpas.

I fråga om ersättning till delegerade, ledamöter i arbetsutskottet eller kommittéer samt suppleanter hänvisas f. n. till 31 § 1 mom. LFS. I den nya lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter finns ersättningsbestämmelserna i 2 kap. 29 §. De nya reglerna bör tillämpas också på ersättning som delegerade bestämmer. Hänvisningen har ändrats i enlighet härmed.

21 § Beträffande besvär över beslut av delegerade, arbetsutskottet eller kommitté gäller i tillämpliga delar 9 kap. 1-4 §§ lagen (1982:000) om församlingar och kyrkliga samfälligheter. Besvär får anföras av varje församling eller kyrklig samfällighet som berörs av indelningsändringen och av den som har rätt att anföras besvär över beslut av kyrkofullmäktige, kyrkostämman eller församlingsdelegerade i en sådan församling eller samfällighet.

Beträffande besvär över kammarrättens beslut tillämpas 9 kap. 5 § lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter. Besvär över ett beslut, varigenom kammarrätten har bifallit besvär eller förbjudit att det överklagade beslutet verkställs, får anföras även av en församling eller kyrklig samfällighet som berörs av indelningsändringen och av den som har rätt att anföras besvär över beslut av kyrkofullmäktige, kyrkostämman eller församlingsdelegerade i en sådan församling eller samfällighet.

Bestämmelserna i 9 kap. 6 § lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter om rättelse av verkställighet tillämpas beträffande beslut av delegerade, arbetsutskottet eller en kommitté.

I paragrafens första och andra stycken har i enlighet med utredningens förslag hänvisningarna till besvärshörsbestämmelser i LFS ändrats så att de ommer att gälla bestämmelserna i den nya lagen. I ett nytt tredje stycke har dessutom de nya bestämmelserna om rättelse av verkställigheten av ett upphävt beslut gjorts tillämpliga på beslut av delegerade, arbetsutskottet eller en kommitté. Detta överensstämmer med vad som gäller enligt 23 § lagen om kommunala indelningsdelegerade.

5 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta förslagen till

1. lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter
2. lag om ändring i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval,
3. lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m.
4. lag om ändring i lagen (1982:221) med särskilda bestämmelser angående det kommunala skatteunderlaget,
5. lag om ändring i lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar,
6. lag om ändring i lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Sammanfattning av betänkandet (SOU 1981:6) Översyn av lagen om församlingsstyrelse

Allmänt

Enligt direktiven för utredningen bör arbetet med översynen av LFS vara inriktat på att bringa lagen i överensstämmelse med KL i den mån olikheter inte är sakligt betingade. Översynsarbetet blir enligt uttalande i direktiven till stor del en fråga om en rent lagteknisk anpassning.

Föremålet för utredningen blir härigenom starkt begränsat. Det har därför inte varit möjligt att inom utredningens ram ta upp i och för sig aktuella och angelägna frågor som t. ex. församlingarnas kompetens. Vid översynen av LFS har utredningen alltså riktat in sig på att till denna lag överföra de nyheter av saklig och formell natur som KL innehåller, i den mån sakliga skäl inte betingar olikheter mellan de båda lagarna. Utredningen har därvid inte funnit det möjligt att presentera sina förslag som ändringar i LFS. Till detta bidrar att lagens språkliga utformning har setts över. Förslaget till församlingsstyrelselag har därför fått formen av en helt ny lag. Anledningen till detta är således enbart praktisk och systematisk.

Tidigare kommunalförfattningar har haft utpräglad ramkaraktär och LFS har i detta avseende varit uppbyggd efter samma normer. Ramen har därvid för den lokala självstyrelsen i kommuner och församlingar avsett grunddragen i organisationen, viktiga basregler för styrelseskick och arbetsformer samt regler som garanterar likställighet och rättssäkerhet för kommunernas invånare. Kommunallagsreformen medförde inte någon ändring i dessa grundprinciper. I stället accentuerades ytterligare ramlagskaraktären hos KL genom att detaljregler togs bort. Utredningen har inte funnit att det föreligger något skäl till avsteg från dessa principer för lagreglering. Karaktären av ramlag hos LFS förstärks sålunda genom utredningens förslag. Det bör betonas att förslaget till ny församlingsstyrelselag inte innebär någon förändring av grunderna för den kyrkokommunala organisationen och dess verksamhet. Förslaget innebär i stort att de kyrkliga kommunernas självständighet markeras och att den kyrkokommunala demokratin förstärks.

I det följande presenteras översiktligt nyheterna i det förslag som utredningen lägger fram.

Beslutanderättens utövning

I ÄKL föreskrevs tidigare att minsta antalet ledamöter i fullmäktige skulle bestämmas med hänsyn till antalet invånare i kommunen och inte till antalet röstberättigade. Efter förebild i regeringsformen bestämdes senare att minsta antalet i stället skall bestämmas med hänsyn till antalet röstberättigade. I KL gäller denna ordning. Utredningen anser att samma ordning bör gälla för de representativa organen på den kyrkliga sidan. En principiellt viktig följd av detta blir att antalet kommer att bestämmas under hänsynstagande till kyrkotillhörigheten i församlingen.

Utredningen har övervägt att föreslå att kyrkostämman avskaffas. En följd härav skulle bli att ett representativt system skulle införas i alla församlingar. Utredningen har bedömt att det i praktiken är ogörligt att införa ett representativt system i de minsta kyrkokommunala enheterna. Härtill kommer att dispensmöjligheten bör behållas för församlingar som ingår i kyrklig samfällighet att avskaffa sina kyrkofullmäktige. Utredningen föreslår därför att fullmäktige inrättas i fler församlingar än f. n. utan att helt avskaffa kyrkostämman. Gränsen för obligatoriskt representativt system föreslås gå vid 500 röstberättigade invånare.

Utredningen har funnit att förutsättningarna för att med tvång bilda kyrkliga samfälligheter bör vidgas något. F. n. skall en sådan samfällighetsbildning vara påkallad av ett betydande allmänt behov. I fortsättningen bör det vara tillräckligt om man kan påvisa att samfällighetsbildningen är påkallad av ett allmänt behov.

I förslaget till församlingsstyrelselag har efter mönster i KL tagits in grundläggande bestämmelser om beredningar och om delegation av beslutanderätt. Beträffande det sistnämnda har utgångspunkten varit att det beslutande organets ställning bör stärkas och att alla viktigare finansiella beslut liksom alla beslut av principiell eller generell natur därför måste fattas av de beslutande organen. Delegationen skall endast kunna riktas till nämnd och främst gälla s. k. rutinärenden. Restriktiviteten bör iaktas vid tillämpningen av möjligheten till delegation.

De beslutande organen

Utredningens förslag syftar i mycket till att stärka de beslutande organens ställning. Sålunda får förtroendemännen rätt till ledighet från anställning för att kunna fullgöra sina uppdrag. Fullmäktige bestämmer själv mandattiden för presidieposterna i fullmäktige. Tiden för att kungöra sammanträde med det beslutande organet förlängs.

Valbarhetshindren utökas med hinder för den ledande tjänstemannen i den kyrkliga kommunen, församlingsprästen undantagen. Kravet på närvaro för beslutförhet i kyrkofullmäktige eller församlingsdelegerade sänks till hälften av ledamöterna även om suppleanter har utsetts. Rätten att närvara vid det beslutande organets sammanträden utökas. Nya bestämmelser föreslås vidare i fråga om ärendebereidningen. Dessa avser beredning av motioner samt omröstningar och opinionsundersökningar. Motioner skall i prin-

cip vara färdigberedda inom ett år. Vid omröstning eller annan opinionsundersökning får valnämnden i kommunen anlitas om kommunfullmäktige ger tillstånd till det.

I KL föreskrivs numera att mandatperioden för det beslutande organet börjar den 1 november under valåret. Enligt utredningens förslag företas inte någon motsvarande ändring på det kyrkokommunala området. Mandatperioden börjar därför vid samma tid som enligt LFS, dvs. den 1 januari året efter valåret. Vidare gjordes suppleantsystemet för fullmäktige obligatoriskt genom KL. Motsvarande har utredningen inte ansett sig ha anledning att föreslå för kyrkokommunernas del. Suppleantsystemet är därför fortfarande fakultativt enligt förslaget. Reglerna om suppleanternas tjänstgöring preciseras och förtydligas emellertid på samma sätt som i KL.

Tillåtna former av ersättning till förtroendemän utökas enligt förslaget på så sätt att pension kommer att kunna beviljas.

Möjligheterna till indelning av församling i valkretsar försvinner enligt förslaget. Reglerna om indelning av samfälligheter i valkretsar flyttas till KfvL. Suppleanter från en valkrets i samfällighet kommer att kunna ta plats i flera valkretsar i samfälligheten och kunna ersätta ledamot som har valts i annan valkrets än suppleanten. Detta gäller dock inte om valbarheten är inskränkt inom valkrets.

De förvaltande och verkställande organen

Reglerna om möjligheterna att inrätta gemensamt kyrkoråd förtydligas och utökas så att även församlingar som utgör en kyrklig samfällighet kan inrätta gemensamt kyrkoråd.

Kyrkorådet skall ha hand om medelsförvaltningen i normalfallet. Likaså får rådet ansvaret för den kyrkliga kommunens informationsverksamhet.

Om ett val av kyrkofullmäktige upphävs och omval äger rum, skall de val av nämnder som fullmäktige har företagit göras om. Detta gäller även val av ledamöter i församlingsdelegerade och de val som detta organ har förrättat samt val av ledamöter i gemensamt kyrkoråd.

Valbarhetshindren utökas på samma sätt som för ledamöterna i de beslutande organen. Den som fyller 18 år senast på dagen för nämndvalet är valbar, vilket innebär en utvidgning jämfört med LFS.

Vald ledamot och suppleant i nämnd har rätt till ledighet från anställning på samma sätt som ledamot och suppleant i det beslutande organet.

Mandattiden för presidieposterna i kyrkorådet och andra nämnder skall enligt förslaget kunna bestämmas av det beslutande organet. Om ordföranden på grund av sjukdom eller annars för längre tid är hindrad att fullgöra sitt uppdrag får nämnden utse en ersättare som tar över ordförandens uppgifter. Regeln syftar till att den politiska nämndledningen inte skall rubbas.

Beträffande suppleants tjänstgöring i nämnd gäller i huvudsak samma regler som för suppleants tjänstgöring i det beslutande organet.

För att kyrkvårdar och kassaförvaltare skall finnas i församlingarna under hela mandatperioden föreslås att det nyvalda kyrkorådet under valåret skall utse dessa befattningshavare.

Nya bestämmelser föreslås angående gemensam personaladministration och gemensam egendomsförvaltning. Det beslutande organet bör i fortsättningen kunna bestämma att dessa frågor skall handhas av kyrkorådet eller någon annan nämnd. Vidare föreslås en ny bestämmelse om förtroendemens närvaro- och yttranderätt vid sammanträde med nämnd. Denna bestämmelse tar främst sikte på heltidsengagerade förtroendemän och saknar därför f. n. aktualitet på det kyrkokommunala området. Utredningen har dock anpassat sitt förslag till KL även i detta avseende eftersom det bedöms som sannolikt att heltidsengagerade förtroendemän i framtiden kommer att finnas i åtminstone vissa av de kyrkliga kommunerna.

Ekonomisk förvaltning

Den grundläggande principen om skyddet för den kyrkokommunala förmögenheten kvarstår. Definitionen av begreppet anläggningstillgång är överflödigt och försvinner. Reglerna om budgetens innehåll förenklas, även om detta inte innebär någon förändring i sak mot de regler som gäller nu.

Enligt utredningens förslag anpassas de s. k. budgetfristerna till de regler som gäller för de borgerliga kommunerna. Budgetförslaget skall därför göras upp i oktober månad. Om det föreligger särskilda skäl får förslaget göras upp i november månad. I så fall skall förslag till skattesats göras upp i oktober månad. Budgeten skall fastställas i november månad. Om budgeten till följd av särskilda förhållanden inte kan fastställas i november månad skall i vart fall skattesatsen fastställas då. I sådant fall skall budgeten fastställas i december månad. Vid detta tillfälle kan annan skattesats fastställas än den som har bestämts tidigare. För att detta skall få ske fordras att det föreligger särskilda skäl.

Någon motsvarighet till underställningskontrollen över de s. k. flerårsanslagen i LFS föreslår utredningen inte. Anledningen är att underställningsskyldigheten inte kan anses innebära någon effektiv tillsyn över att de kyrkliga kommunerna inte på längre sikt kan skjuta kostnader framför sig.

De kyrkliga kommunernas frihet att avsätta medel till fonder är redan i dagsläget mycket stor. Utredningen har därför inte funnit skäl att behålla den statliga kontrollen över fonderingar. Enligt förslaget blir det tillåtet att avsätta medel till kapitalfonder och driftfonder. Fondmedel får tas i anspråk för annat ändamål än det som fonden avser endast genom beslut i samband med att budgeten fastställs. Det beslutande organet har vid detta tillfälle den samlade överblicken över resurser och medelsbehov. Medel ur kapitalfond får tas i anspråk för driftändamål endast om regeringen medger det.

Den statliga kontrollen genom underställningsprövning av de kyrkliga kommunernas upplåning och borgensåtaganden föreslås bli slopad. Kontrollen över de kyrkliga kommunernas beslut bör i stället ske på annat sätt inom den kyrkokommunala organisationen. Utredningen föreslår vidare ett förbud mot att upplåta pantträtt i kyrkokommunal egendom. Denna innebär att en redan tillämpad princip lagfästs.

Reglerna om tidpunkten då räkenskaperna skall vara avslutade förenklas något. Det beslutande organet bestämmer när kyrkorådet skall ha avslutat räkenskaperna. Kyrkorådet bestämmer när andra nämnder skall avlämna redovisning för sin medelsförvaltning. Ett gemensamt kyrkoråd skall avlämna redovisning till de olika församlingarna före den 1 april.

Revision

För att öka revisionens effektivitet och stärka revisorernas ställning föreslås en enhetlig treårig mandatperiod för revisorerna. S. k. delad revision, dvs. granskning av viss eller vissa nämnders verksamhet, blir uttryckligen tillåten. Även revisorer som utses för granskning av viss eller vissa nämnders verksamhet skall väljas för tre år. Omval av revisorer bör ske på motsvarande sätt som i fråga om kyrkoråd och övriga nämnder.

I en särskild bestämmelse föreslås att revisorerna själva skall utöva den förvaltning som har samband med uppdraget, om det beslutande organet inte bestämmer något annat. Beslut som revisorerna fattar angående förvaltningen skall tas upp i protokoll.

Tiden för att behandla frågan om ansvarsfrihet förlängs till utgången av året efter det år revisionen avser. Det beslutande organet kan meddela närmare föreskrifter om revisionen.

Skatt till församling

Nya bestämmelser föreslås om utdebiteringsgrund. Skattesatsen för församlingsskatt skall, liksom tidigare, beräknas enligt de grunder som anges i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt m. m. Vidare anges att den skattesats som har bestämts för ett visst år skall tillämpas vid fastställandet av dels sådan församlingsskatt som ingår i preliminär skatt för inkomst under detta år, dels sådan församlingsskatt som ingår i slutlig skatt på grund av det följande årets taxering. Om någon annan skattesats slutligt har fastställts än den som har bestämts tidigare skall den församlingsskatt som ingår i den preliminära skatten utgå efter den tidigare bestämda skattesatsen. Den församlingsskatt som ingår i den slutliga skatten skall däremot utgå efter den skattesats som har bestämts i samband med att budgeten fastställdes.

I fråga om utbetalning av skatt hänvisas till 1965 års lag om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt. De nuvarande bestämmelserna i 84 § första – tredje styckena LFS föreslås bli överflyttade till denna lag. Samtidigt föreslås den ändringen att församlingsskatten skall betalas ut direkt till de kyrkliga kommunerna utan omväg över de borgerliga kommunerna.

Kommunalbesvär

Enligt förslaget till ny församlingsstyrelselag slopas underställningsskyldigheten enligt 71 och 74 §§ LFS. Vidare föreslår utredningen att underställ-

ningskontrollen över de s. k. flerårsanslagen slopas. Av detta följer att den nya lagen inte skall innehålla några motsvarigheter till reglerna om underställda beslut i 87 och 88 §§ LFS.

Besvärreglerna i LFS har ändrats under 1980. De stämmer därefter i huvudsak överens med KL:s regler. I fråga om rättelse av ett verkställt beslut föreslås en regel om att kyrkofullmäktige eller kyrkostämman skall föranstalta om rättelse av verkställigheten i den mån det är möjligt.

Kostnader

Förslagen beräknas medföra vissa kostnadsökningar på grund av de principiella överväganden som utredningen gjort och som har motsvarighet i kommunallagsreformen. Sålunda torde ökade kostnader uppstå i samband med att det representativa systemet i församlingarna utökas. Vidare kan ökade kostnader uppstå på grund av de nya bestämmelserna om rätt till ledighet och utvidgade möjligheter att bevilja ersättning åt kyrkokommunala förtroendemän.

Utredningens förslag bör även kunna leda till besparingar. Detta torde bl. a. bli följderna av förslaget att församlingsskatten i fortsättningen skall betalas ut direkt till kyrkokommunerna i stället för att medlen skall gå via de borgerliga kommunerna. Även andra förslag om förenklingar kan medföra besparingar.

Utredningens lagförslag

Förslag till Lag om församlingsstyrelse

Härigenom föreskrivs följande.

1 KAP. Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag gäller för de territoriella församlingarna i riket.

Lagen gäller i tillämpliga delar för icke-territoriell församling. Om en sådan församling beslutar det tillämpas dock den ordning som förut gällt.

2 § En församling får själv vårda sina angelägenheter.

Med församlingsangelägenheter avses frågor om

1. att anskaffa och vårda kyrka, begravningsplats, församlingshus, tjänstebostäder och annan för kyrkligt ändamål avsedd egendom,

2. åtgärder för att främja gudstjänstliv och kyrklig förkunnelse i övrigt samt kristen verksamhet bland barn och ungdom, äldre, sjuka och andra, som behöver omvårdnad, samt

3. avlöningsförmåner åt präst, kyrkomusiker och annan personal.

Om vissa församlingsangelägenheter finns särskilda bestämmelser.

Borgerlig kommun skall anskaffa eller vårda begravningsplats, om regeringen beslutar det.

3 § Om två eller flera församlingar bildar ett pastorat skall de, om regeringen inte bestämmer annat, utgöra en kyrklig samfällighet som handhar de angelägenheter som enligt lag och författning ankommer på pastoratet.

En sådan samfällighet får även handha annan ekonomisk församlingsangelägenhet, om regeringen beslutar det. Sådant beslut får meddelas endast om församlingarna har samtyckt till det eller beslutet är påkallat av allmänt behov.

Församlingar får även annars bilda kyrklig samfällighet för att handha en eller flera ekonomiska församlingsangelägenheter, om regeringen beslutar det. Sådant beslut får meddelas endast under förutsättning som anges i andra stycket.

4 § I Stockholm skall de territoriella församlingarna utgöra en kyrklig samfällighet med uppgift att handha de angelägenheter som anges i denna paragraf.

Samfälligheten skall handlägga frågor om

1. kostnaderna för kontanta avlöningsförmåner åt präster och kyrkomusiker,
2. värden om egendom, som är avsedd för att täcka de under 1. angivna kostnaderna, samt
3. den allmänna kyrkoavgiften.

Samfälligheten får bevilja församling anslag motsvarande högst kostnaderna för kontanta avlöningsförmåner åt annan personal än präster och kyrkomusiker samt fyra femtedelar av kostnaderna för att anskaffa och vårda kyrka, församlingshus, pastorsexpedition och tjänstebostäder med vad därtill hör.

Samfälligheten får handha annan ekonomisk fråga, om den är gemensam för samtliga församlingar.

På uppdrag av församling får samfälligheten även med bindande verkan för församlingen genom kollektivavtal eller på annat sätt enhetligt reglera anställningsvillkoren för de arbetstagare i församlingens tjänst vars villkor statlig myndighet inte skall fastställa. Samfälligheten får förbehålla sig sådan rätt, då den beviljar församling anslag som skall täcka avlöningskostnader.

5 § I Göteborg skall de territoriella församlingarna utgöra en kyrklig samfällighet med uppgift att handha alla ekonomiska församlingsangelägenheter.

6 § En församlings beslutanderätt utövas av kyrkofullmäktige eller på kyrkostämman.

Förvaltning och verkställighet ankommer på kyrkorådet och övriga nämnder. Nämnderna bereder även ärenden som skall avgöras av fullmäktige eller stämman. För sådan uppgift kan tillsättas särskild beredning bestående av en eller flera personer.

Fullmäktige eller stämman får uppdra åt kyrkorådet eller annan nämnd att i fullmäktiges eller stämmans ställe fatta beslut i viss grupp av ärenden i den mån annat inte följer av lag eller annan författning. Sådant uppdrag får inte avse ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt.

7 § I församling med över 500 röstberättigade invånare skall beslutanderätten utövas av kyrkofullmäktige. Detta skall dock inte gälla församling, som ingår i den kyrkliga samfälligheten i Göteborg, samt, om regeringen har beslutat det, inte heller annan församling, som ingår i annan kyrklig samfällighet än som avses i 3 § första stycket.

Om antalet röstberättigade invånare i en församling, som enligt första stycket har kyrkofullmäktige, har nedgått till 500 eller därunder, skall beslutanderätten fortfarande utövas av kyrkofullmäktige, om fullmäktige inte beslutar annat.

En församling med 500 röstberättigade invånare eller därunder får uppdra beslutanderätten åt kyrkofullmäktige. Förslag om att upphäva sådant beslut får inte väckas i kyrkofullmäktige förrän tre år har förflutit sedan fullmäktige började sin tjänstgöring. Om förslaget godkänns, skall det tillämpas från utgången av det år, då allmänna fullmäktigval förrättas nästa gång.

Länsstyrelsen och domkapitlet skall genast underrättas om beslut om att införa eller avskaffa kyrkofullmäktige.

8 § I en kyrklig samfällighet som handhar alla ekonomiska församlingsangelägenheter utövas beslutanderätten av samfällighetens kyrkofullmäktige. I annan kyrklig samfällighet utövas beslutanderätten av församlingsdelegerade.

Förvaltning och verkställighet i en samfällighet ankommer på kyrkorådet och övriga nämnder. Nämnderna bereder även ärenden som skall avgöras av fullmäktige eller delegerade. Bestämmelserna i 6 § andra och tredje styckena om beredning och om uppdrag att i fullmäktiges eller kyrkostämmans ställe fatta beslut i vissa frågor tillämpas även i samfällighet.

9 § I samband med beslut om att bilda en kyrklig samfällighet kan regeringen föreskriva, att beslutanderätten i samfälligheten skall utövas av indelningsdelegerade till dess indelningsändringen träder i kraft. Om sådana delegerade finns särskilda bestämmelser.

10 § Regeringen kan meddela särskilda föreskrifter om tillämpning av denna lag med avseende på kyrklig samfällighet eller beträffande handläggning av ärenden, som är gemensamma för två eller flera församlingar, vilka inte utgör kyrklig samfällighet.

2 KAP. Kyrkofullmäktige

Församling

1 § Kyrkofullmäktige beslutar hur många ledamöter i fullmäktige som skall utses. Antalet skall bestämmas till ett udda tal och till minst

15 i församling med 5 000 röstberättigade invånare eller därunder,

19 i församling med över 5 000 till och med 10 000 röstberättigade invånare,

25 i församling med över 10 000 röstberättigade invånare.

I församling i Stockholm skall antalet ledamöter i fullmäktige bestämmas till ett udda tal och till minst

15 i församling med 10 000 röstberättigade invånare eller därunder,

19 i församling med över 10 000 till och med 20 000 röstberättigade invånare,

25 i församling med över 20 000 till och med 40 000 röstberättigade invånare,

29 i församling med över 40 000 röstberättigade invånare.

Kyrkostämman skall besluta om antalet ledamöter i fullmäktige, då fullmäktige skall utses första gången.

Vid tillämpningen av första och andra styckena skall som röstberättigad anses den som har upptagits i gällande röstlängd. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslut om ändring av antalet ledamöter i fullmäktige. Sådant beslut skall tillämpas först när val i hela riket av fullmäktige förrättas nästa gång.

2 § För ledamöterna i kyrkofullmäktige får utses suppleanter. Fullmäktige bestämmer det antal suppleanter som skall ligga till grund för tillämpningen av bestämmelserna i 48 § lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval om ut-

seende av suppleanter. Antalet skall utgöra viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti erhåller i församlingen. Om därvid uppkommer brutet tal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Länsstyrelsen skall genast underrättas om fullmäktiges beslut.

Beslut enligt första stycket fattas av kyrkostämman, när kyrkofullmäktige skall utses första gången.

3 § Rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige har den som är kyrkobokförd i församlingen, är medlem av svenska kyrkan och som har uppnått aderton års ålder senast på valdagen. Den som är omyndigförklarad av domstol har dock inte rösträtt. Den som inte är svensk medborgare har rösträtt endast om han har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valet. Varje röstberättigad har en röst.

Den som är kyrkobokförd i icke-territoriell församling har inte rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige i annan församling.

Fråga huruvida rösträtt enligt första och andra styckena föreligger avgörs på grundval av en före valet upprättad röstlängd. Samma röstlängd som vid val enligt vallagen (1972:620) gäller till efterrättelse.

4 § Ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige väljs bland dem som uppfyller villkoren för rösträtt enligt 3 § första och andra styckena.

Landshövding, länsöverdirektör, avdelningschef vid länsstyrelse och biskop är inte valbara till ledamot eller suppleant. Den som är anställd hos församlingen och som i egenskap av föredragande hos kyrkorådet eller på grund av andra uppgifter som hör till tjänsten har den ledande ställningen bland församlingens tjänstemän är inte heller valbar. Församlingspräst är dock valbar.

Om ledamot eller suppleant upphör att vara valbar, förfaller hans uppdrag genast. Fullmäktige skall befria ledamot eller suppleant från hans uppdrag, om han vill avgå och särskilda skäl inte talar emot det.

5 § Ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige eller beredning har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

6 § Ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige väljs för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det år då valet har skett. I det fall ett val sker första gången och valet inte äger rum under år, då allmänna val av fullmäktige förrättas, skall valet dock inte avse längre tid än till utgången av det år, då sådana allmänna val skall äga rum nästa gång.

7 § I lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval finns bestämmelser om

1. kyrklig samfällighets indelning i valkretsar och församlings indelning i valdistrikt,
2. valdag, röstlängd, vals förrättande och avslutande samt
3. förfarandet när ledamot i fullmäktige har avgått före den bestämda tjänstgöringstidens utgång och när suppleant för ledamot har inträtt som ledamot i fullmäktige eller av annan anledning har avgått som suppleant.

8 § Kyrkofullmäktige väljer för den tid som fullmäktige bestämmer bland sina ledamöter en ordförande och en eller två vice ordförande. Till dess valen har förrättats, utövas ordförandeskapet av den som har varit ledamot längst tid. Om två eller flera har varit ledamöter lika länge, har den äldste av dem företräde.

Om varken ordföranden eller vice ordförande kan närvara vid sammanträde, utser fullmäktige annan ledamot att för tillfället föra ordet.

9 § Kyrkofullmäktige sammanträder enligt den ordning som fullmäktige bestämmer med iakttagande av föreskrifterna i andra stycket samt i 6 kap. 4 § och 7 kap. 6 § om tid för handläggning av vissa ärenden. Sammanträde skall även hållas, när kyrkorådet eller minst en tredjedel av fullmäktiges ledamöter begär det eller ordföranden anser att det behövs.

Vid sammanträde före december månads utgång förrättas val till de befattningar inom församlingen som blir lediga vid årets slut. År då val i hela riket av fullmäktige har ägt rum skall valen förrättas av de nyvalda fullmäktige. Dessa förrättar även andra val, som ankommer på fullmäktige och avser tid efter utgången av det nämnda året.

10 § Kungörelse om sammanträde med kyrkofullmäktige utfärdas av ordföranden. Kungörelsen skall innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet samt om de ärenden som skall behandlas. Då sammanträde skall hållas första gången, sedan beslutanderätten uppdragits åt fullmäktige, utfärdas kungörelsen av den senast valde ordföranden i kyrkostämman.

Kungörelsen skall minst en vecka före sammanträdesdagen anslås på församlingens anslagstavla och inom samma tid sändas med posten till varje ledamot och suppleant i fullmäktige.

Uppgift om tid och plats för sammanträde samt, om fullmäktige har bestämt det, uppgift om de ärenden som skall behandlas skall minst en vecka före sammanträdesdagen införas i en eller flera ortstidningar. Vid sammanträde före december månads utgång avgörs för följande kalenderår i vilken eller vilka tidningar sådant tillkännagivande skall införas. Därvid bör väljas tidningar som genom spridning inom olika grupper av församlingsborna bringar tillkännagivandet till de flestas kännedom. Om förslag om att tillkännagivandet skall införas i annan ortstidning får minst en tredjedel av rösterna, skall tillkännagivandet införas också i denna tidning.

Om ärende fordrar så skyndsam handläggning att kungörande i den ordning som föreskrivs i andra och tredje styckena inte hinns med, skall kungörelsen med uppgift om ärendet anslås senast vardagen före sammanträdesdagen och sändas med posten till varje ledamot och suppleant i fullmäktige så tidigt att den kan antas komma honom till handa inom samma tid.

11 § Om ledamot i kyrkofullmäktige är hindrad att inställa sig till sammanträde eller att vidare delta i sammanträde, inträder i hans ställe den suppleant som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordningen står i tur att tjänstgöra. Vad som har sagts om ledamot gäller även suppleant, som har kallats att tjänstgöra eller som tjänstgör i stället för ledamot.

Ledamot som inställer sig under pågående sammanträde eller till fortsatt sammanträde, har rätt att tjänstgöra även om suppleant har inträtt i hans ställe. Dock får inte ledamot, som har avbrutit tjänstgöringen vid sammanträde på grund av annat hinder än jäv, därefter under samma dag tjänstgöra vid sammanträdet.

Suppleant som har börjat tjänstgöra med stöd av första stycket har företräde framför annan suppleant, även om denne står i tur att tjänstgöra enligt den mellan suppleanterna bestämda ordningen. Suppleant, som på grund av att han är jävig i visst ärende avbryter tjänstgöringen vid sammanträde, får åter tjänstgöra sedan ärendet har handlagts.

Om samtliga suppleanter för ledamot i fullmäktige är hindrade att inställa sig till sammanträde eller att vidare delta i sammanträde, inträder i ledamotens ställe den suppleant som enligt den mellan suppleanterna bestämda ordningen står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har erhållit den första platsen för partiet i valkretsen. Om sådan suppleant inte kan tjänstgöra, inträder den suppleant som står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har erhållit den andra platsen för partiet i valkretsen och så vidare efter samma grund. Om partiets samtliga suppleanter i valkretsen är hindrade att inställa sig till sammanträde eller att vidare delta i sammanträde, inträder suppleant som har utsetts för partiet i annan valkrets efter den grund som nyss har sagts. Därvid har suppleant, som har utsetts i valkrets där partiets röstetal är högst, företräde.

12 § Kyrkofullmäktige får handlägga ärende endast om mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Fullmäktige kan dock föreskriva att interpellation och fråga får besvaras även om antalet närvarande är lägre än vad som nu har sagts.

Om närvarande ledamot enligt 13 § eller 7 kap. 2 § på grund av jäv är hindrad att delta i handläggningen av visst ärende får fullmäktige handlägga detta, även om antalet deltagande på grund av hindret inte uppgår till vad som föreskrivs i första stycket.

13 § Ledamot i kyrkofullmäktige får inte delta i handläggning av ärende som personligen rör honom själv eller hans make, föräldrar, barn eller syskon eller annan honom närstående. Bestämmelser om jäv i samband med revision finns i 7 kap. 2 §.

14 § Varje ledamot i kyrkofullmäktige har en röst.

Rätt att delta i fullmäktiges överläggningar men inte i besluten har även

1. ordföranden eller vice ordförande i kyrkorådet samt kyrkoherden,
2. ordföranden eller vice ordförande i annan nämnd eller beredning vid handläggning av ärende som har beretts av nämnden eller beredningen och vid besvarande av interpellation som har framställts till ordföranden i nämnden eller beredningen,
3. ledamot i kyrkorådet vid besvarande av interpellation som enligt 24 § tredje stycket har överlämnats för att besvaras av honom,
4. revisor hos församlingen vid behandling av revisionsberättelsen för den verksamhet som hans uppdrag avser.

5. sådan tjänsteman hos församlingen som avses i 4 § andra stycket andra meningen samt

6. i den mån fullmäktige har beslutat det, ledamot eller suppleant i kyrkorådet, annan nämnd eller beredning.

Fullmäktige får kalla tjänsteman hos församlingen eller särskild sakkunnig för att meddela upplysningar vid sammanträde.

15 § Kyrkofullmäktige skall besluta i ärende som har väckts av

1. kyrkorådet eller annan nämnd, om annat inte är föreskrivet i lag,

2. ledamot genom motion,

3. regeringen, central förvaltningsmyndighet, länsstyrelsen eller domkapitlet,

4. revisorerna, om ärendet avser förvaltning som har samband med revisionsuppdraget, eller

5. beredning, om fullmäktige har föreskrivit det.

16 § Ärende, vari kyrkofullmäktige skall besluta, skall beredas av den nämnd eller beredning dit ärendet efter sin beskaffenhet hör eller av en beredning som fullmäktige särskilt har utsett för ändamålet.

Om ärende har beretts av annan än den nämnd eller beredning dit ärendet efter sin beskaffenhet hör, skall nämnden eller beredningen få tillfälle att avge yttrande i ärendet innan det avgörs. Kyrkorådet skall alltid få tillfälle att yttra sig i ärende som har beretts av annan än rådet.

Val får förrättas utan föregående beredning. Ärende som avser ändring av antalet ledamöter eller suppleanter i kyrkorådet eller annan nämnd eller avsägelse från uppdrag som ledamot eller suppleant i fullmäktige, i rådet eller i annan nämnd eller som revisor eller revisorssuppleant behöver inte heller beredas.

17 § Motion bör beredas så, att kyrkofullmäktige kan fatta beslut med anledning av motionen vid sammanträde som hålls inom ett år från det att motionen har väckts. Om beredningen inte kan avslutas inom sådan tid, skall detta och vad som har framkommit vid beredningen anmälas till fullmäktige vid sammanträde inom angivna tid. Fullmäktige får vid behandling av sådan anmälan avskryva motionen från vidare handläggning.

18 § Kyrkofullmäktige får besluta att som ett led i beredningen av ett ärende som tillhör fullmäktiges handläggning skall inhämtas synpunkter från röstberättigade i församlingen. Detta kan ske genom omröstning, opinionsundersökning eller liknande förfarande. Därvid får valnämnden i kommunen anlitas, om nämndens verksamhet i övrigt inte hindras därigenom. En församling får dock anlita valnämnd endast om kommunfullmäktige beslutar det. Kommunen har rätt att få ersättning för de kostnader som föranleds av att en församling anlitar valnämnden.

19 § Om ett sammanträde med kyrkofullmäktige inte kan slutföras på utsatt dag, skall det fortsätta genast eller vid senare tidpunkt. Om sammanträdet skall fortsätta vid senare tidpunkt, bestämmer och tillkännager ordföranden genast tid och plats för det fortsatta sammanträdet.

Om fortsättande och avslutande av valförrättning, när val är proportionellt, finns bestämmelser i lagen (1955:138) om proportionellt valsätt vid val inom landsting och kommunfullmäktige m. m.

20 § Ärende skall bordläggas, om det begärs av minst en tredjedel av de närvarande ledamöterna. För bordläggning i fråga om val eller av tidigare bordlagt ärende krävs beslut av kyrkofullmäktige med enkel majoritet.

Om bordläggning beslutas bestämmer och tillkännager ordföranden innan sammanträdet avslutas till vilken dag ärendet skall uppskjutas.

21 § Ordföranden leder kyrkofullmäktiges sammanträden och föredrar ärendena. Ordföranden skall tillse att ärende avgörs endast om föreskrifterna i 10 § om kungörande och i 16 § om beredning har iakttagits i fråga om ärendet.

Ärende som fordrar skyndsam handläggning får utan hinder av att föreskrifterna i 10 § om kungörande inte har iakttagits avgöras vid sammanträdet om samtliga närvarande ledamöter beslutar det. Sådant ärende får utan hinder av att föreskrifterna i 16 § om beredning inte har iakttagits avgöras vid sammanträde, om samtliga närvarande ledamöter är ense om beslutet.

22 § Sedan ordföranden har förklarat överläggningen i ett ärende avslutad, framställer han proposition, så avfattad att den kan besvaras med ja eller nej. Ordföranden ger därefter till känna vad som enligt hans uppfattning har beslutats och befäster beslutet med klubbslag, om omröstning inte begärs.

Om omröstning begärs, skall den verkställas efter upprop och ske öppet utom i ärende som avser val eller tillsättning av tjänst. Vid öppen omröstning får omröstningsapparat användas. Utgången bestäms genom enkel majoritet, om annat inte är föreskrivet för särskilda fall. Vid lika röstetal för olika meningar sker avgörandet genom lottning, om ärendet avser val eller tillsättning av tjänst, och genom ordförandens utslagsröst i övriga ärenden.

23 § Val av ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade, kyrkoråd, annan nämnd och beredning samt av revisorer och revisorssuppleanter som avses i 7 kap. 1 § skall vara proportionellt, om det begärs av minst så många ledamöter som motsvarar den kvot, vilken erhålls om antalet närvarande ledamöter delas med det antal personer som valet avser, ökat med 1. Om kvoten är ett brutet tal, skall den avrundas till närmast högre hela tal. Om förfarandet vid sådant proportionellt val finns bestämmelser i lagen (1955:138) om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunfullmäktige m. m.

24 § Ledamot i kyrkofullmäktige får till ordföranden i kyrkorådet, annan nämnd eller beredning framställa interpellation i ämne som tillhör fullmäktiges handläggning.

Fullmäktige beslutar utan föregående överläggning om interpellation får framställas. Interpellation skall vara tillgänglig för varje ledamot, innan fullmäktige fattar sådant beslut.

Fullmäktige kan föreskriva att ordföranden i kyrkorådet får överlämna till honom framställd interpellation att besvaras av annan ledamot av rådet som på grund av sitt uppdrag har särskilda förutsättningar att besvara interpellationen.

Om fullmäktige föreskriver det, får ledamot till ordföranden i kyrkorådet, annan nämnd eller beredning framställa fråga i ämne som tillhör fullmäktiges handläggning.

25 § Vid sammanträde skall på ordförandens ansvar föras protokoll. Av protokollet skall framgå vilka ledamöter som har varit närvarande. Protokollet skall, för varje ärende, innehålla en kortfattad redogörelse för ärendets beskaffenhet, uppgift om de förslag och yrkanden i ärendet som inte har återkallats och fullmäktiges beslut i ärendet. Om omröstning har ägt rum, skall protokollet innehålla en redogörelse för propositionsordningen och uppgift hur omröstningen har utfallit. När omröstning har skett öppet, skall i protokollet anges hur var och en har röstat. Om reservation som avses i 26 § har anförts, skall protokollet innehålla uppgift om reservationen.

Protokollet skall justeras av ordföranden och minst två ledamöter som fullmäktige för varje gång utser bland de närvarande. Justeringen skall äga rum senast fjorton dagar efter sammanträdesdagen på tid som ordföranden bestämmer och tillkännager vid sammanträdet. Justering får också verkställas av fullmäktige antingen genast eller vid nästa sammanträde.

Senast på andra dagen efter justeringen skall denna samt uppgift om den plats där protokollet finns tillgängligt tillkännages på anslagstavlan. Tillkännagivandet skall innehålla uppgift om vilken dag det har anslagits. Det får inte avlägsnas före besvärstidens utgång. Bevis om dagen för anslaget skall tecknas på protokollet eller utfärdas särskilt.

26 § Den som vid kyrkofullmäktiges sammanträde har deltagit i avgörande av ärende får anföra reservation mot det fattade beslutet. Reservation skall anmälas innan sammanträdet avslutas samt, om den utvecklas närmare, avfattas skriftligen och avges senast när protokollet justeras.

27 § Kyrkofullmäktiges protokoll och andra arkivhandlingar skall förvaras i kyrkoarkiv. Om kyrkoarkiv gäller särskilda bestämmelser.

28 § Kyrkofullmäktiges sammanträden skall vara offentliga. Fullmäktige får dock för visst ärende besluta att överläggningen skall hållas inom stängda dörrar. Suppleant får närvara vid sådan överläggning.

Ordföranden vakar över ordningen vid sammanträde. Han kan utvisa den som uppträder störande och inte rättar sig efter tillsägelse. Om oordning som ordföranden inte kan avstyra uppstår, får han upplösa sammanträdet.

29 § Kyrkofullmäktige får besluta att till ledamot och suppleant i fullmäktige eller beredning skall i skälighets omfattning utgå ersättning för resekostnader och andra utgifter som föranleds av uppdraget samt arvode, pension och andra ekonomiska förmåner.

30 § Kyrkofullmäktige skall i en arbetsordning meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för fullmäktiges sammanträden och ärendenas handläggning.

Arbetsordningen skall innehålla bestämmelser om

1. vem som skall föra ordet till dess tillfällig ordförande som avses i

8 § andra stycket har utsetts,

2. utsändning av handlingar inför sammanträde,

3. anmälan av hinder för tjänstgöring vid sammanträde,

4. inkallande av suppleant,

5. handläggningen av motioner,

6. handläggningen av interpellationer och frågor som avses i 24 § fjärde stycket samt

7. förfarandet vid omröstning.

Kyrklig samfällighet

31 § Om beslutanderätten i kyrklig samfällighet skall utövas av kyrkofullmäktige, bestämmer regeringen antalet ledamöter i fullmäktige.

Varje församling i samfällighet skall utse en ledamot i samfällighetens fullmäktige. Av det återstående antalet ledamöter skall varje församling utse så många som belöper på församlingen efter den beräkningsgrunden, att en ledamot utses för varje invånartal motsvarande det som erhålls, då antalet röstberättigade invånare i samfälligheten delas med det återstående antalet ledamöter i samfällighetens fullmäktige. Om det antal ledamöter som bör utses med tillämpning av första och andra meningarna i detta stycke inte uppgår till det antal som har bestämts för samfälligheten, har, för att detta antal skall uppnås, de församlingar som har fått det högsta jämförelsetalet rätt att var för sig välja ytterligare en ledamot. En församlings jämförelsetal är skillnaden mellan följande två tal:

1. ett tal som motsvarar antalet röstberättigade invånare i församlingen,

2. ett tal som motsvarar produkten av det invånartal som avses i andra meningens av detta stycke och det antal ledamöter som utses för församlingen enligt samma mening.

Om alla ledamöter i fullmäktige inte kan utses enligt andra stycket på grund av att två eller flera församlingar har samma jämförelsetal, sker avgörandet dem emellan genom lottnings.

Länsstyrelsen skall i god tid före valet bestämma det antal ledamöter i fullmäktige som varje församling skall utse enligt andra och tredje styckena.

Vid tillämpningen av andra - fjärde styckena skall alla eller vissa församlingar i samfälligheten föras samman till en eller flera grupper, om regeringen beslutar det. Det som sägs i andra - fjärde styckena om församling skall därvid för de församlingar som tillhör sådan grupp i stället avse gruppen.

32 § För ledamöterna i samfällighets kyrkofullmäktige får utses suppleanter. Fullmäktige bestämmer det antal suppleanter som skall ligga till grund för tillämpningen av bestämmelserna i 48 § lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval om utseende av suppleanter. Antalet skall utgöra viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti erhåller i samfälligheten eller, om regeringen enligt 4 § andra stycket lagen (1972:704) om kyrko-

fullmäktigval har förordnat att valbarheten skall vara inskränkt inom valkrets, i varje valkrets. Om därvid uppkommer brutet tal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Länsstyrelsen skall genast underrättas om fullmäktiges beslut.

När kyrkofullmäktige skall utses första gången, fattas beslut enligt första stycket av regeringen, om regeringen inte enligt 1 kap. 7 § har föreskrivit att beslutanderätten i samfälligheten skall utövas av indelningsdelegerade.

33 § Beträffande kyrkofullmäktige i kyrklig samfällighet tillämpas bestämmelserna i 3–30 §§ om kyrkofullmäktige i församling. Följande föreskrifter skall iakttas.

1. Bestämmelserna om kyrkoråd skall avse samfällighetens kyrkoråd.

2. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslagstavla.

3. När sammanträde med fullmäktige i kyrklig samfällighet skall hållas första gången, utfärdas kungörelse om sammanträdet av ordföranden i kyrkofullmäktige i den till antalet röstberättigade invånare största församlingen i samfälligheten, eller, vid hinder för honom, av vice ordföranden i samma församlings fullmäktige. Om fullmäktige inte finns i denna församling, utfärdas kungörelsen av ordföranden i församlingens kyrkostämma, eller, vid hinder för honom, av stämmans vice ordförande.

4. Rätt att delta i fullmäktiges överläggningar men inte i besluten har, utom personer som avses i 14 § andra stycket, ordföranden eller vice ordförande i församlings kyrkoråd vid handläggning av ärende som angår församlingen särskilt. Om samfälligheten omfattar församlingar i olika pastorat, tillkommer rätten för kyrkoherde att delta i överläggningarna den av församlingarnas kyrkoherdar, som domkapitlet utser. I Göteborgs kyrkliga samfällighet skall denna rätt tillkomma två av församlingarnas kyrkoherdar.

5. Fullmäktige får förvara protokoll och andra arkivhandlingar på annat sätt än i kyrkoarkiv, om regeringen beslutar det.

3 KAP. Kyrkostämma

1 § Beträffande rösträtt på kyrkostämma tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 3 § om rösträtt vid val av ledamöter i kyrkofullmäktige.

2 § Kyrkostämman väljer för tre kalenderår bland de röstberättigade en ordförande och en eller två vice ordförande.

Om ordföranden eller vice ordförande avgår under tjänstgöringstiden väljs annan i stället för återstoden av tiden.

3 § Beträffande valbarhet till ordförande och vice ordförande, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 4 § om ledamot i kyrkofullmäktige.

4 § Ordföranden och vice ordförande i kyrkostämman samt ledamot och suppleant i beredning har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

5 § Beträffande kyrkostämman tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 9 § första stycket första meningen och andra stycket första meningen, 2 kap. 10 § första – tredje styckena samt 2 kap. 13–17, 19–28 och 30 §§ om kyrkofullmäktige i församling. Följande föreskrifter skall iakttagas.

1. Bestämmelserna om ledamot i kyrkofullmäktige skall i stället avse röstberättigad.

2. Kyrkostämma skall hållas när domkapitlet beslutar det, när visitationsförrättare eller kyrkorådet begär det eller när ordföranden anser att det behövs.

3. Om ett ärende fordrar så skyndsam handläggning att kungörande i den ordning som föreskrivs i 2 kap. 10 § första – tredje styckena inte hinns med, skall kungörelsen med uppgift om ärendet anslås senast fyra vardagar före stämman.

4. Kyrkostämmans sammanträden skall alltid vara offentliga.

5. Omröstning skall vara slutet även i annat ärende än ärende om val eller tillsättning av tjänst, om det begärs.

6. Av kyrkostämmans protokoll behöver inte framgå vilka som har deltagit i stämman. Inte heller behövs uppgift om hur envar har röstat vid öppen omröstning.

7. Arbetsordning för kyrkostämman behöver inte innehålla bestämmelser som anges i 2 kap. 30 § andra stycket 3.

6 § Kyrkostämman får besluta att till stämmans ordförande samt ledamot och suppleant i beredning skall i skälig omfattning utgå ersättning för resekostnader och andra utgifter som föranleds av uppdraget samt arvode, pension och andra ekonomiska förmåner.

4 KAP. Församlingsdelegerade

1 § Antalet ledamöter i församlingsdelegerade skall bestämmas till ett udda tal och till minst

15 i samfällighet med 5 000 röstberättigade invånare eller därunder,

25 i samfällighet med över 5 000 till och med 20 000 röstberättigade invånare,

35 i samfällighet med över 20 000 till och med 40 000 röstberättigade invånare,

45 i samfällighet med över 40 000 röstberättigade invånare.

När delegerade skall utses första gången bör församlingarna träffa överenskommelse om antalet ledamöter med ledning av första stycket. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet. Om församlingarna inte kan enas, bestämmer länsstyrelsen antalet ledamöter.

Församlingsdelegerade beslutar själv om ändring av antalet ledamöter. Om sådant beslut har fattats, skall beslutanderätten i samfälligheten utövas av det tidigare bestämda antalet ledamöter till utgången av det år, då allmänna kyrkofullmäktigval förrättas nästa gång. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Länsstyrelsen bestämmer, med tillämpning av bestämmelserna i 2 kap. 31 § andra stycket, hur många ledamöter i församlingsdelegerade som varje församling skall utse.

2 § I Stockholms kyrkliga samfällighet skall antalet ledamöter i församlingsdelegerade bestämmas så att varje församling utser en ledamot för varje påbörjat tiotusental röstberättigade invånare i församlingen.

För ledamöterna i församlingsdelegerade skall utses suppleanter. Antalet suppleanter skall vara lika stort som antalet ledamöter.

3 § Ledamöter i församlingsdelegerade samt suppleanter i Stockholms kyrkliga samfällighet väljs av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman i varje församling. Om val av suppleanter inte sker proportionellt, skall även bestämmas den ordning, i vilken suppleanterna skall inkallas till tjänstgöring.

4 § Beträffande valbarhet till ledamot eller suppleant i församlingsdelegerade, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 4 § om ledamot i kyrkofullmäktige. I Stockholm skall dock valbarheten vara inskränkt inom församling.

5 § Ledamot och suppleant i församlingsdelegerade eller beredning har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

6 § Ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade väljs för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det år, då allmänna val av kyrkofullmäktige har förrättats. När val som sker första gången inte äger rum under år, då allmänna val av fullmäktige förrättas, skall valet dock inte avse längre tid än till utgången av det år, då sådana allmänna val skall äga rum nästa gång. Om val till kyrkofullmäktige, som har utsett ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade, har upphävts och omval har ägt rum, förfaller uppdragen för ledamöterna och suppleanterna två månader efter det att beslut, varigenom länsstyrelsen har fastställt utgången av omvalet, har vunnit laga kraft. De nyvalda fullmäktige skall inom denna tid förrätta nytt val av ledamöter och suppleanter för återstoden av tjänstgöringstiden.

Valet förrättas före december månads utgång före det år, då tjänstgöringstiden börjar. År då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum förrättas valet, om kyrkofullmäktige finns i församlingen, av de nyvalda fullmäktige vid sammanträde som avses i 2 kap. 9 § andra stycket.

Om ledamot i församlingsdelegerade avgår under tjänstgöringstiden, förrättas fyllnadsval för återstoden av tiden. I Stockholms kyrkliga samfällighet skall dock, för ledamot som har utsetts vid proportionellt val, inkallas den suppleant, som bör inträda enligt den mellan suppleanterna bestämda ordningen. Den suppleant som har inkallats skall tjänstgöra under den tid som återstår för den som avgått.

7 § Beträffande församlingsdelegerade tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 8–30 §§ om kyrkofullmäktige i församling. Följande föreskrifter skall iakttas.

1. Bestämmelserna om kyrkoråd skall avse samfällighetens kyrkoråd.
2. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslagstavla.
3. När sammanträde med delegerade skall hållas första gången, utfärdas kungörelse om sammanträdet av ordförande som anges i 2 kap. 33 § 3.

4. Rätt att delta i delegerades överläggningar men inte i besluten har, utom personer som avses i 2 kap. 14 § andra stycket, ordförande eller vice ordförande i församlings kyrkoråd vid handläggning av ärende som angår församlingen särskilt. Om samfälligheten omfattar församlingar i olika pastorat, tillkommer rätten för kyrkoherde att delta i överläggningarna den av församlingarnas kyrkoherdar, som domkapitlet utser. I Stockholms kyrkliga samfällighet skall denna rätt tillkomma två kyrkoherdar, som domkapitlet utser.

5. Delegerade i Stockholms kyrkliga samfällighet får förvara protokoll och andra arkivhandlingar på annat sätt än i kyrkoarkiv.

5 KAP. Kyrkorådet och övriga nämnder m. m.

Församling

1 § Kyrkorådet är församlingens styrelse.

Två eller flera församlingar får förena sig om ett gemensamt kyrkoråd, eller, med bibehållande av de särskilda kyrkoråden, utse gemensamt kyrkoråd, som handhar en eller flera angelägenheter. Även om församlingarna ingår i eller utgör kyrklig samfällighet får de utse gemensamt kyrkoråd för angelägenheter som handhas av församlingar.

Ingår församling i kyrklig samfällighet, som handhar alla ekonomiska församlingsangelägenheter, får regeringen besluta att kyrkoråd inte skall finnas i församlingen, om församlingen begär det.

2 § Kyrkorådet skall ha omsorg om församlingslivet och verka för dess utveckling, leda förvaltningen av församlingens angelägenheter och ha in-seende över övriga nämnders verksamhet. Rådet skall uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på församlingens ekonomiska ställning samt hos kyrkofullmäktige eller kyrkostämman och övriga nämnder liksom hos andra myndigheter göra de framställningar som rådet finner påkallade.

Det åligger vidare kyrkorådet

1. att bereda eller yttra sig i ärenden som skall handläggas av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman,

2. att handha den ekonomiska förvaltningen och därvid själv förvalta kyrkans och församlingens egendom i den mån sådan egendomsförvaltning inte har uppdragits åt annan nämnd eller annars ankommer på annan,

3. att handha medelsförvaltningen i den mån kyrkofullmäktige eller kyrkostämman inte har medgett annan nämnd att helt eller delvis handha sin medelsförvaltning,

4. att verkställa kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans beslut i den mån verkställigheten inte har uppdragits åt annan,

5. att själv eller genom ombud föra församlingens talan i alla mål och ärenden i den mån detta inte på grund av lag eller annan författning eller beslut av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman ankommer på annan,

6. att handha församlingens informationsverksamhet i den mån kyrkofullmäktige eller kyrkostämman inte har uppdragit denna åt annan nämnd samt

7. att i övrigt fullgöra de uppdrag som kyrkofullmäktige eller kyrkostämman har överlämnat till rådet.

Kyrkorådet skall handlägga de ärenden som enligt särskilda författningar ankommer på rådet.

Kyrkorådet får infordra yttranden och upplysningar från övriga nämnder och från beredningar och tjänstemän i församlingen, när det behövs för att rådet skall kunna fullgöra sina uppgifter.

3 § Kyrkoherden är ledamot i kyrkorådet.

Kyrkoherden får förordna präst som tjänstgör i pastoratet att vara kyrkorådsledamot i annexförsamling i stället för kyrkoherden. Förordnandet skall avse den tid för vilken övriga kyrkorådsledamöter har valts. Kyrkoherden skall underrätta kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans ordförande om förordnandet.

Om församlingar som tillhör olika pastorat har ett gemensamt kyrkoråd, förordnar domkapitlet en av församlingarnas kyrkoherdar att vara ledamot i rådet och en annan att vid hinder för honom vara ledamot i hans ställe.

4 § Andra ledamöter än den som avses i 3 § samt suppleanter i kyrkorådet väljs av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman till det antal som fullmäktige eller stämman bestämmer. Antalet ledamöter, inräknat ledamot som avses i 3 §, får dock inte vara mindre än fem. Antalet suppleanter bör vara minst lika stort som antalet valda ledamöter.

Om suppleanter inte väljs proportionellt, skall vid valet även bestämmas den ordning i vilken de skall inkallas till tjänstgöring.

5 § Antalet ledamöter i gemensamt kyrkoråd och det antal ledamöter i rådet som varje församling skall utse bestäms genom överenskommelse mellan församlingarna. Varje församling skall välja minst en ledamot. Om församlingarna inte kan enas, bestämmer länsstyrelsen antalet ledamöter i rådet och det antal som skall utses av varje församling. Om val till kyrkofullmäktige, som har utsett ledamöter och suppleanter i gemensamt kyrkoråd, har upphävts och omval har ägt rum, förfaller uppdragen för ledamöterna och suppleanterna två månader efter det att beslut, varigenom länsstyrelsen har fastställt utgången av omvalet, har vunnit laga kraft. De nyvalda fullmäktige skall inom denna tid förrätta nytt val av ledamöter och suppleanter för återstoden av tjänstgöringstiden.

6 § Beträffande valbarhet till ledamot eller suppleant i kyrkorådet, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 4 § om ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige. Den som har uppnått aderton års ålder senast på dagen för valet till kyrkorådet är dock valbar. Utöver de personer som avses i 2 kap. 4 § andra stycket får inte heller tjänsteman, som förestår någon rådet underställd förvaltning väljas till ledamot eller suppleant i rådet.

7 § Vald ledamot och suppleant i kyrkorådet har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

8 § Ledamöter och suppleanter i kyrkorådet, som avses i 4 §, väljs för tre år, räknat från och med den 1 januari året efter det år då val i hela riket

av kyrkofullmäktige har ägt rum. Om val till kyrkofullmäktige har upphävts och omval har ägt rum, förfaller uppdragen för de valda ledamöterna och suppleanterna i kyrkorådet två månader efter det att beslut, varigenom länsstyrelsen har fastställt utgången av omvalet, har vunnit laga kraft. De nyvalda fullmäktige skall inom denna tid förrätta nytt val av ledamöter och suppleanter för återstoden av tjänstgöringstiden.

Om ledamot som har utsetts vid proportionellt val avgår under tjänstgöringstiden, inträder suppleant, enligt den ordning mellan suppleanterna som har bestämts vid valet, i ledamotens ställe för återstoden av tjänstgöringstiden. Om annan vald ledamot avgår, förrättas fyllnadsval för återstoden av tjänstgöringstiden.

9 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman väljer för den tid som fullmäktige eller stämman bestämmer bland kyrkorådets ledamöter en ordförande och en eller två vice ordförande. Kyrkoråd som avses i 1 § andra stycket skall dock själv välja ordförande och en eller två vice ordförande bland sina ledamöter.

Om varken ordföranden eller vice ordförande kan närvara vid sammanträde med kyrkorådet, utser rådet annan ledamot att för tillfället föra ordet.

Om ordföranden på grund av sjukdom eller annars för längre tid är hindrad att fullgöra sitt uppdrag, får kyrkorådet utse annan ledamot att som ersättare för ordföranden fullgöra dennes uppgifter.

10 § Kyrkorådet bestämmer tid och plats för sina sammanträden. Sammanträde skall även hållas när minst en tredjedel av rådets ledamöter eller ledamot som avses i 3 § begär det eller ordföranden anser att det behövs.

Kyrkorådet får kalla ledamot eller suppleant i kyrkofullmäktige, ordföranden eller vice ordförande i kyrkostämman, ledamot eller suppleant i annan nämnd eller beredning, tjänsteman hos församlingen eller särskild sakkunnig att närvara vid sammanträde med rådet. Den som har kallats till sammanträde får, om rådet beslutar det, delta i överläggningarna men inte i besluten.

11 § Beträffande suppleants tjänstgöring i kyrkorådet gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 2 kap. 11 § om suppleants tjänstgöring i kyrkofullmäktige. Detta gäller även när ledamot, som inte har utsetts vid proportionellt val, har avgått och fyllnadsval ännu inte har ägt rum.

Suppleant får närvara vid rådets sammanträden och skall underrättas om tid och plats för sammanträde.

12 § Kyrkorådet får handlägga ärende endast om mer än hälften av ledamöterna är närvarande.

Ledamot i kyrkorådet och annan som har att handlägga ärende hos rådet får inte delta i eller närvara vid handläggningen av ärende som personligen rör honom själv eller hans make, föräldrar, barn eller syskon eller annan honom närstående.

13 § När kyrkorådet väljer avdelning som avses i 16 § eller organ bestående av ledamöter eller suppleanter i rådet för beredning av ärende som rådet skall handlägga tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 23 § om proportionellt val.

I fråga om förfarandet vid fattande av beslut, förande av protokoll, protokollens innehåll, justering av protokoll, tillkännagivande om justering och reservation tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 22, 25–26 §§ om kyrkofullmäktige. Protokollet får dock justeras av ordföranden och endast en ytterligare ledamot. Tillkännagivande om justering behöver inte införas i tidning.

14 § Kyrkorådet skall kungöra på lämpligt sätt var framställningar till rådet tas emot.

Bestämmelserna i 7 § förvaltningslagen (1971:290) om när handling anses ha kommit in till myndighet tillämpas i ärende hos kyrkorådet.

Delgivning med kyrkorådet sker med ordföranden eller den som enligt reglemente, instruktion eller särskilt beslut är behörig att motta delgivning.

15 § Kyrkorådet väljer kyrkvårdar bland ledamöterna och suppleanterna i rådet. Kyrkvårdarna utses för den tid de har blivit valda till ledamöter eller suppleanter.

Kyrkorådet utser för varje kalenderår en kassaförvaltare om rådets medelsförvaltning inte har ordnats på annat sätt.

År då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum skall det nyvalda kyrkorådet före december månads utgång utse befattningshavare som avses i första och andra styckena.

16 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman får anta reglemente med närmare bestämmelser om kyrkorådets verksamhet.

Kyrkorådet får, om kyrkofullmäktige eller kyrkostämman beslutar det, uppdra åt särskild avdelning, bestående av ledamöter eller suppleanter i rådet, åt ledamot eller suppleant eller åt tjänsteman hos församlingen att på rådets vägnar besluta i viss grupp av ärenden, vilkas beskaffenhet skall anges i reglemente eller särskilt beslut. Framställning eller yttrande till fullmäktige eller stämman liksom yttrande med anledning av överklagande av rådets beslut får dock beslutas endast av rådet samfällt.

Beslut som har fattats med stöd av uppdrag enligt andra stycket skall anmälas till kyrkorådet, som bestämmer i vilken ordning detta skall ske.

17 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman tillsätter nämnder för förvaltning och verkställighet som enligt särskilda författningar ankommer på dessa. För sådana nämnder gäller vad som är föreskrivet i dessa författningar.

För förvaltning och verkställighet i övrigt får fullmäktige eller stämman tillsätta de nämnder som behövs. Ledamöter och suppleanter i sådan nämnd väljs av fullmäktige eller stämman till det antal som fullmäktige eller stämman bestämmer. Beträffande sådan nämnd skall tillämpas bestämmelserna om kyrkorådet i 4 § andra stycket, 6–7 §§, 8 § första stycket andra och tredje meningarna samt andra stycket, 9–14 §§, 15 § andra stycket och 16 §.

18 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman får, i den mån annat inte är föreskrivet i lag eller annan författning, besluta att kyrkorådet eller annan nämnd skall

1. handha förvaltning och verkställighet i fråga om egendom som annars förvaltas av annan församlingens nämnd,

2. handlägga frågor om anställning, ledighet, vikariat eller skiljande från tjänst samt andra frågor beträffande personal som är underställd annan församlingens nämnd.

19 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman får besluta att ledamot eller suppleant i fullmäktige, kyrkorådet, annan nämnd eller beredning får närvara vid rådets eller annan nämnds sammanträden, även om han inte är ledamot eller suppleant i rådet eller nämnden, och delta i överläggningarna men inte i besluten samt få sin mening antecknad i protokollet.

20 § Kyrkorådets och övriga nämnders protokoll och andra arkivhandlingar skall förvaras i kyrkoarkiv. Om kyrkoarkiv gäller särskilda bestämmelser.

21 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman får besluta att till vald ledamot eller suppleant i kyrkorådet eller till ledamot eller suppleant i annan nämnd skall i skäligen omfattning utgå ersättning för resekostnader och andra utgifter som föranleds av uppdraget samt arvode, pension och andra ekonomiska förmåner. Beträffande annan ledamot i kyrkorådet, som har utsetts till ordförande, får fullmäktiges eller stämmans beslut avse ersättning för utgifter samt arvode.

Stockholms kyrkliga samfällighet

22 § Kyrkorådet i Stockholms kyrkliga samfällighet skall leda förvaltningen av samfällighetens angelägenheter och ha inseende över övriga nämnders verksamhet. Rådet skall uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på samfällighetens ekonomiska ställning samt hos församlingsdelegerade och övriga nämnder liksom hos andra myndigheter göra de framställningar som rådet finner påkallade. Beträffande rådets uppgifter tillämpas bestämmelserna i 2 § andra – fjärde styckena. Därvid skall dock vad som sägs om församling och kyrkofullmäktige i stället avse samfälligheten och församlingsdelegerade.

Samfällighetens kyrkoråd skall vidare förvalta egendom som avses i 1 kap. 4 § andra stycket 2 i den mån sådan egendomsförvaltning inte har uppdragits åt annan nämnd eller annars ankommer på annan.

23 § Församlingsdelegerades ordförande och vice ordförande är ordförande och vice ordförande i samfällighetens kyrkoråd.

Övriga ledamöter och suppleanter i rådet väljs för varje kalenderår av delegerade till det antal som delegerade bestämmer. Hela antalet ledamöter får dock inte vara mindre än elva. Antalet suppleanter bör vara minst lika stort som antalet ledamöter. Valet skall förrättas vid det sammanträde då delegerades ordförande utses.

Om suppleanter inte väljs proportionellt, skall vid valet även bestämmas den ordning i vilken de skall inkallas till tjänstgöring.

24 § Ordförande eller vice ordförande i församlings kyrkoråd får närvara vid sammanträde med samfällighetens kyrkoråd, även om han inte är ledamot i rådet, och delta i överläggningarna men inte i besluten vid handläggning av fråga som rör församlingen.

25 § Samfällighetens kyrkoråd får, om församlingsdelegerade beslutar det, uppdra åt kyrkoråd eller annan nämnd i vederbörande församling att i stället för samfällighetens kyrkoråd förvalta fast egendom som avses i 1 kap. 4 § andra stycket 2.

26 § Beträffande samfällighetens kyrkoråd och övriga nämnder tillämpas bestämmelserna i 6–7 §§, 8 § första stycket andra och tredje meningarna samt andra stycket, 9 § andra och tredje styckena, 10–14 §§, 15 § andra och tredje styckena och 16–21 §§. Följande föreskrifter skall iakttas.

1. Bestämmelserna om församling och kyrkofullmäktige skall avse samfälligheten och församlingsdelegerade.

2. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslagstavla.

3. Samfällighetens kyrkoråd skall underrätta församlingarna om frågor av större ekonomisk betydelse. Rådet får infordra yttranden och upplysningar från församlingarnas kyrkoråd när det behövs för att rådet skall kunna fullgöra sina uppgifter.

4. Församlingsdelegerade får ge samfällighetens kyrkoråd annan benämning än kyrkoråd.

5. Protokoll och andra arkivhandlingar får förvaras på annat sätt än i kyrkoarkiv.

Annan kyrklig samfällighet

27 § Kyrkorådet i annan kyrklig samfällighet än den i Stockholm skall leda förvaltningen av samfällighetens angelägenheter och ha inseende över övriga nämnders verksamhet. Rådet skall uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på samfällighetens ekonomiska ställning samt hos samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade och övriga nämnder liksom hos andra myndigheter göra de framställningar som rådet finner påkallade. Beträffande kyrkorådets uppgifter tillämpas bestämmelserna i 2 § andra – fjärde styckena. Därvid skall dock vad som sägs om församling och kyrkofullmäktige i stället avse samfälligheten och dess fullmäktige eller församlingsdelegerade.

Om kyrkoråd inte finns i församling, som ingår i kyrklig samfällighet, skall samfällighetens kyrkoråd fullgöra alla de uppgifter som enligt denna lag ankommer på kyrkoråd i församling.

28 § Beträffande samfällighetens kyrkoråd och övriga nämnder m. m. tillämpas bestämmelserna i 3–21 §§. Följande föreskrifter skall iakttas.

1. Bestämmelserna om församling och kyrkofullmäktige skall avse samfälligheten och dess fullmäktige eller församlingsdelegerade.

2. I Göteborgs kyrkliga samfällighet skall samtliga ledamöter i samfällighetens kyrkoråd utses genom val.

3. Om annan samfällighet än den i Göteborg utgörs av församlingar som tillhör olika pastorat, förordnar domkapitlet en av församlingarnas kyrkoherdar att vara ledamot i samfällighetens kyrkoråd och en annan vid hinder för honom att vara ledamot i hans ställe.

4. Vid val av samfällighets kyrkoråd bör varje församling bli företrädd i kyrkorådet om det är möjligt.

5. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslagstavla.

6. Samfällighetens kyrkoråd skall underrätta församlingarna om frågor av större ekonomisk betydelse. Rådet får infordra yttranden och upplysningar från församlingarnas kyrkoråd när det behövs för att rådet skall kunna fullgöra sina uppgifter.

7. Samfällighetens kyrkoråd får, om regeringen beslutar det, uppdra åt kyrkoråd eller annan nämnd i församling att verkställa beslut av samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade eller att förvalta anslag som enligt fastställd budget eller särskilt beslut blivit anvisat åt församlingen.

8. Samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade får ge samfällighetens kyrkoråd annan benämning än kyrkoråd.

9. Protokoll och andra arkivhandlingar får förvaras på annat sätt än i kyrkoarkiv, om regeringen beslutar det.

6 KAP. Ekonomisk förvaltning

1 § Fast eller lös egendom som tillhör en församling bör förvaltas så att förmögenheten inte minskas.

2 § En församlings medelsbehov skall, i den mån det inte fylls på annat sätt, täckas med skatt.

3 § En församling skall årligen upprätta budget för nästa kalenderår.

Budgeten skall, med utgångspunkt i ställningen enligt de avslutade räkenskaperna för året före det år som budgeten upprättas, innehålla en plan för ekonomin under budgetåret. I planen skall redovisas de anslag som skall utgå och täckningen av medelsbehovet med angivande av skattesatsen.

4 § Förslag till budget skall göras upp av kyrkorådet före oktober månads utgång. Om särskilda förhållanden påkallar det, får budgetförslaget göras upp i november månad. I sådant fall skall kyrkorådet före oktober månads utgång göra upp förslag till skattesats för den församlingsskatt som ingår i preliminär skatt för inkomst under det följande året. Kyrkorådet bestämmer när övriga nämnder senast skall lämna sina särskilda budgetförslag till rådet.

Kyrkorådet skall samråda med kommunstyrelsen innan budgetförslaget görs upp.

Budgeten fastställs av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman före november månads utgång. Om budgeten till följd av särskilda förhållanden inte kan fastställas före november månads utgång, skall kyrkofullmäktige eller kyrkostämman ändå fastställa skattesatsen inom denna tid. Budgeten skall därefter fastställas före december månads utgång. Därvid får fullmäktige eller stämman, om det finns särskilda skäl till det, fastställa annan skattesats än som har bestämts tidigare.

Kyrkorådets förslag till budget skall från och med kungörandet av det kyrkofullmäktigsammanträde eller den kyrkostämma, då budgeten skall fastställas vara tillgängligt för allmänheten på plats som tillkännages i kungörelsen.

5 § Beslut om anslag skall även innefatta anvisning av medel för att täcka anslaget. Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman kan besluta att särskilt anslag, som inte förbrukas under det år för vilket det har beviljats, får användas för samma ändamål under det följande året. Sådant beslut får därefter fattas för ett år i sänder.

6 § En församling får avsätta medel till kapitalfonder och driftfonder. Fondmedel får tas i anspråk för annat ändamål än det som fonden avser endast genom beslut i samband med att budgeten fastställs. Medel ur kapitalfond får tas i anspråk för driftändamål endast om regeringen medger det.

Om församlings skyldighet att avsätta medel till fond i vissa fall finns särskilda bestämmelser.

7 § En församling får ta upp lån och ingå borgen.

En församling får inte upplåta panträtt i sin egendom till säkerhet för fordran. Vid förvärv av egendom får församling överta betalningsansvaret för lån som tidigare har tagits upp mot säkerhet av panträtt i egendomen.

8 § Kyrkorådet skall fortlöpande föra räkenskaper över de medel som det handhar.

Annan nämnd som handhar medel skall föra räkenskaper i enlighet med anvisningar av kyrkorådet och årligen, inom tid som kyrkorådet bestämmer, till rådet avlämna redovisning för sin medelsförvaltning under föregående kalenderår.

När sådan redovisning har lämnats, skall kyrkorådet inom tid som kyrkofullmäktige eller kyrkostämman bestämmer sammanfatta och avsluta räkenskaperna.

Kyrkoråd som avses i 5 kap. 1 § andra stycket skall årligen avlämna redovisning till de församlingar, för vilka rådet är gemensamt. Sådan redovisning skall lämnas inom tid som församlingarnas kyrkofullmäktige eller kyrkostämman bestämmer, dock före den 1 april.

9 § Särskilda bestämmelser finns beträffande

1. vård om och förvaltning av kyrka och kyrkoegendom,
2. förvaltning av medel som myndighet har särskilt inseende över,
3. kollektmedel.

10 § Beträffande kyrklig samfällighet tillämpas bestämmelserna i 1–9 §§. Följande föreskrifter skall iakttas.

1. Bestämmelserna om församlingens kyrkofullmäktige samt om dess kyrkoråd och övriga nämnder skall i stället avse samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade samt dess kyrkoråd och övriga nämnder.

2. Församlingarnas kyrkoråd skall lämna sina särskilda förslag om anslag för det nästföljande året till samfällighetens kyrkoråd. Samfällighetens kyrkoråd bestämmer när förslagen skall avlämnas.

7 KAP. Revision

1 § Nyvalda kyrkofullmäktige eller kyrkostämman väljer under år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum tre eller flera revisorer samt minst lika många revisorssuppleanter för granskning av de tre följande årens verksamhet. Fullmäktige eller stämman får därvid välja revisorer och suppleanter för granskning av viss eller vissa nämnders verksamhet. Antalet revisorer, liksom antalet suppleanter, för varje nämnd eller grupp av nämnder skall dock vara minst tre. Om val till kyrkofullmäktige har upphävts och omval har ägt rum, förfaller uppdragen för revisorerna och suppleanterna två månader efter det att beslut, varigenom länsstyrelsen har fastställt utgången av omvalet, har vunnit laga kraft. De nyvalda fullmäktige skall inom denna tid förrätta nytt val av revisorer och suppleanter för återstoden av tjänstgöringstiden.

Beträffande valbarhet till revisor och revisorssuppleant, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse skall bestämmelserna i 2 kap. 4 § om ledamot i kyrkofullmäktige tillämpas. Den som inte är kyrkobokförd i församlingen är dock valbar. Detsamma gäller den som har uppnått aderton års ålder senast på dagen för valet till revisor eller suppleant.

Om revisor som inte har utsetts vid proportionellt val avgår under tjänstgöringstiden får fullmäktige eller stämman förrätta fyllnadsval för återstoden av denna tid.

Revisor och revisorssuppleant har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

Fullmäktige eller stämman får besluta att till revisor och revisorssuppleant skall i skäligen omfattning utgå ersättning för resekostnader och andra utgifter som föranleds av uppdraget samt arvode, pension och andra ekonomiska förmåner.

2 § Den som är ledamot eller suppleant i kyrkorådet eller annars är redovisningsskyldig till församlingen får inte vara revisor eller revisorssuppleant för granskning av verksamhet som omfattas av redovisningsskyldigheten och inte heller delta i val av revisor eller revisorssuppleant för granskning av sådan verksamhet eller i handläggningen av ärende om ansvarsfrihet för verksamheten. Detsamma gäller make, föräldrar, barn eller syskon eller annan närstående till den redovisningsskyldige. Ordföranden och vice ordförande i kyrkorådet eller annan nämnd vars verksamhet granskningen gäller får, utan hinder av vad som nu har sagts och även om de inte är ledamöter i kyrkofullmäktige, delta i fullmäktiges eller stämmans överläggning, när revisionsberättelse som avser granskningen behandlas.

3 § Revisorerna granskar kyrkorådets och övriga nämnders verksamhet. De prövar om verksamheten har utövats på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den kontroll som har utövats inom nämnderna är tillräcklig.

Revisor har rätt att av nämnd få de uppgifter och upplysningar som behövs för revisionsarbetet. Revisor får när som helst inventera de penningmedel och värdehandlingar som nämnd handhar samt ta del av räkenskaper och andra handlingar som berör nämnds verksamhet.

Vad som har sagts om nämnd gäller i tillämpliga delar beträffande beredning.

4 § Revisorerna utövar, om kyrkofullmäktige eller kyrkostämman inte bestämmer annat, själva den förvaltning som har samband med revisionsuppdraget. Beslut som revisorerna fattar angående förvaltningen skall upptas i protokoll. I fråga om justering av protokoll och tillkännagivande om justeringen tillämpas bestämmelserna i 5 kap. 13 §.

5 § Revisorerna skall årligen till kyrkofullmäktige eller kyrkostämman avge berättelse med redogörelse för resultatet av den revision som avser verksamheten under det föregående året. Av berättelsen skall framgå om anmärkning beträffande den granskade verksamheten föreligger eller inte. Om anmärkning framställs skall anledningen till denna anges i berättelsen. Revisionsberättelsen skall innehålla särskilt uttalande i frågan huruvida ansvarsfrihet tillstyrks eller inte.

6 § Sedan förklaringar har inhämtats över de anmärkningar som har framställts i revisionsberättelsen, skall kyrkofullmäktige eller kyrkostämman vid sammanträde före utgången av året efter det år som revisionen avser besluta om ansvarsfrihet skall beviljas eller åtgärd för att bevara församlingens rätt skall vidtas. Om talan inte väcks inom ett år från det att revisionsberättelsen framlades på sammanträde med fullmäktige eller stämman, anses ansvarsfrihet beviljad. Utan hinder av att ansvarsfrihet har beviljats får talan föras beträffande skada på grund av brottslig handling, om ansvarsfriheten uppenbarligen inte avsåg även den skadan.

7 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman kan meddela närmare föreskrifter om revisionen.

8 § Särskilda bestämmelser finns beträffande särskild revision av kyrkans räkenskaper.

9 § Beträffande kyrklig samfällighet tillämpas bestämmelserna i 1-8 §§. Följande föreskrifter skall iakttas.

1. Bestämmelserna om församlingens kyrkofullmäktige samt om dess kyrkoråd och övriga nämnder skall i stället avse samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade samt dess kyrkoråd och övriga nämnder.

2. Församlingskyrkoråd som handhar medel för samfällighetens räkning skall årligen avge redovisning för sin förvaltning under föregående kalenderår. Redovisningen skall lämnas till samfällighetens kyrkoråd, som bestämmer när detta skall ske.

8 KAP. Skatt till församling

1 § Om skyldighet att erlägga församlingsskatt föreskrivs, om annat inte är särskilt stadgat, i kommunalskattelagen (1928:370).

Den som är kyrkoskriven i icke-territoriell församling är inte skyldig att erlägga församlingsskatt till den territoriella församling, i vilken han är mantalsskriven.

Om lindring i skattskyldigheten för den som inte tillhör svenska kyrkan finns särskilda bestämmelser.

2 § Skattesatsen för församlingsskatt bestäms enligt de grunder som anges i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt.

Den skattesats som har bestämts för visst år skall tillämpas vid fastställandet av dels sådan församlingsskatt som ingår i preliminär skatt för inkomst under detta år, dels sådan församlingsskatt som ingår i slutlig skatt på grund av det följande årets taxering.

Om enligt 6 kap. 4 § tredje stycket annan skattesats slutligt har fastställts än den som har bestämts tidigare, skall den församlingsskatt, som ingår i den preliminära skatten för inkomst under det följande året, utgå efter den tidigare bestämda skattesatsen. Den församlingsskatt, som ingår i slutlig skatt på grund av det därefter följande årets taxering, skall utgå efter den skattesats som har bestämts i samband med att budgeten fastställdes.

3 § När budgeten har fastställts, skall kyrkorådet genast underrätta kommun, i vilken församlingen är belägen, om den skattesats som har bestämts för det följande året. I kommunallagen (1977:179) finns föreskrifter om skyldighet för kommunstyrelsen att underrätta den lokala skattemyndigheten och statistiska centralbyrån om den skattesats som har bestämts för det följande året.

Om skattesatsen inte har fastställts före oktober månads utgång, skall kyrkorådet genast underrätta kommunen om rådets förslag till skattesats. Har annan skattesats än den föreslagna fastställts, skall rådet genast underrätta kommunen om den fastställda skattesatsen. Om budgeten inte har fastställts före november månads utgång skall, så snart skattesatsen för den preliminära skatten har fastställts, kommunen underrättas om skattesatsen.

4 § Om utbetalning av församlingsskatt finns bestämmelser i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt.

5 § Länsstyrelsen skall senast den 8 mars till kyrkorådet överlämna redovisning för det föregående året över skatt som tillkommer församlingen och som har utanordnats till rådet. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om sådan redovisning.

6 § Beträffande kyrklig samfällighet tillämpas bestämmelserna i 2-5 §§ om församling.

7 § Beträffande församling i Stockholm och Stockholms kyrkliga samfällighet gäller att varje församlings kyrkoråd och samfällighetens kyrkoråd skall, sedan budgeten har fastställts, genast underrätta den lokala skattemyndigheten och statistiska centralbyrån om den skattesats, som har bestämts för det följande året.

Om skattesatsen inte har fastställts före oktober månads utgång, skall kyrkorådet genast underrätta den lokala skattemyndigheten och statistiska

centralbyrån om rådets förslag till skattesats. Har annan skattesats än den föreslagna fastställts, skall rådet genast underrätta dessa myndigheter och riksskatteverket om den fastställda skattesatsen. Om budgeten inte har fastställts före november månads utgång skall, så snart skattesatsen för den preliminära skatten har fastställts, den lokala skattemyndigheten och statistiska centralbyrån underrättas om skattesatsen.

9 KAP. Kommunalbesvär

1 § Kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans beslut får, om annat inte är särskilt föreskrivet, överklagas genom besvär hos kammarrätten. Besvären får grundas endast på omständigheter som innebär att beslutet

1. inte har tillkommit i laga ordning,
2. står i strid mot lag eller annan författning,
3. på annat sätt överskrider kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans befogenhet,

4. kränker klagandens enskilda rätt eller

5. annars vilar på orättvis grund.

Besvärshandlingen skall ha kommit in till kammarrätten inom tre veckor från den dag, då justering av det över beslutet förda protokollet har tillkännagetts på församlingens anslagstavla. Om besvärshandlingen före besvärstidens utgång har kommit in till församlingen, skall besvären ändå tas upp till prövning.

I besvärshandlingen skall anges det beslut som överklagas och de omständigheter på vilka besvären grundas. Klaganden får inte anföra någon ny omständighet till grund för besvären efter besvärstidens utgång.

2 § I fråga om besvär över beslut av kyrkorådet eller annan nämnd skall bestämmelserna i 1 § om besvär över kyrkofullmäktiges beslut tillämpas om annat inte är särskilt föreskrivet. Besvär får inte anföras över beslut av rent förberedande eller rent verkställande art.

Bestämmelserna i första stycket gäller även beslut som har fattats med stöd av uppdrag enligt 5 kap. 16 §. I fråga om beslut som inte har protokollförts särskilt räknas besvärstiden från den dag då justering av protokoll, som har förts vid det sammanträde med kyrkorådet eller nämnden varvid beslutet har anmälts, har tillkännagetts på anslagstavlan.

Bestämmelserna i första stycket gäller också i fråga om besvär över sådant beslut av revisorerna som avses i 7 kap. 4 §.

3 § Rätt att anföra besvär enligt 1 och 2 §§ har den som är kyrkoskriven i församlingen och den som utan att vara kyrkoskriven i församlingen enligt taxering till kommunal inkomstskatt skall erlägga församlingsskatt till församlingen.

4 § Kammarrätten skall inhämta domkapitlets yttrande över besvären, om det inte är uppenbart obehövligt.

Vid tillämpning av förvaltningsprocesslagen (1971:291) anses församlingen som part.

Ett föreläggande enligt 5 § förvaltningsprocesslagen får inte gälla sådan brist i besvärshandlingen som består i att denna inte anger den eller de omständigheter på vilka besvären grundas. Bestämmelsen i 29 § förvaltningsprocesslagen om rätt att utan yrkande besluta till det bättre för enskild tillämpas inte.

5 § Besvär över ett beslut av kammarrätten vilket har gått klaganden emot får anföras endast av denne. Besvär över ett beslut, varigenom kammarrätten har bifallit besvär eller förbjudit att det överklagade beslutet verkställs, får anföras av församlingen och var och en som sägs i 3 §.

6 § Om beslut av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman har blivit upphävt genom avgörande som har vunnit laga kraft och om beslutet redan har verkställts, skall fullmäktige eller stämman föranstalta om rättelse av verkställigheten i den mån det är möjligt.

Första stycket tillämpas även i fråga om beslut av kyrkorådet eller annan nämnd eller av revisorerna.

7 § Beträffande kyrklig samfällighet tillämpas bestämmelserna i 1–6 §§.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983.

2. Genom denna lag upphävs lagen (1961:436) om församlingsstyrelse och lagen (1961:437) om införande av lagen om församlingsstyrelse med de begränsningar som anges under 3.

3. Bestämmelserna i 3, 10 och 11 §§ lagen (1961:437) om införande av lagen om församlingsstyrelse skall fortfarande gälla.

4. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som har ersatts genom bestämmelse i denna lag tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

5. Om församling med över 500 röstberättigade invånare inte har kyrkofullmäktige vid ingången av år 1982, skall val av kyrkofullmäktige i församlingen ske under detta år, utom i fall som avses i 5 § 1 mom. första stycket andra meningen lagen (1961:436) om församlingsstyrelse.

6. Bestämmelserna i 2 kap. 1 och 4 §§ skall tillämpas med avseende på de allmänna valen av kyrkofullmäktige som äger rum under år 1982.

7. I stället för 12 § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse tillämpas vid de allmänna valen av kyrkofullmäktige under år 1982 bestämmelserna i 4 § första stycket lagen (1982:000) om ändring i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval.

8. Bestämmelserna i 2 kap. 8 § första stycket om val av ordförande och vice ordförande i kyrkofullmäktige tillämpas första gången då valen förrättas av de nyvalda fullmäktige efter de allmänna valen av kyrkofullmäktige under år 1982.

9. I fråga om motion som har väckts före den 1 januari 1983 räknas den tidsfrist som anges i 2 kap. 17 § från nämnda dag.

10. Vid val av ordförande och vice ordförande i kyrkostämma för tid efter utgången av år 1982 tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 2 och 3 §§.

11. Bestämmelserna i 4 kap. 1 och 4 §§ tillämpas första gången vid val till församlingsdelegerade som sker efter de allmänna valen av kyrkofullmäktige under år 1982.

12. Bestämmelserna om valbarhet till ledamot eller suppleant i kyrkorådet i 5 kap. 6 § och om tidpunkten för val av kyrkvårdar och kassaförvaltare i 5 kap. 15 § tillämpas första gången vid val som sker efter de allmänna valen av kyrkofullmäktige under år 1982. Detsamma gäller föreskrifterna i 5 kap. 9 § första stycket om möjligheten att utse en andre vice ordförande i rådet och om den tid för vilken ordföranden och vice ordförande utses.

13. Bestämmelserna i 7 kap. 1 § om val av revisorer och suppleanter och om valbarhet vid dessa val tillämpas första gången vid val som äger rum under år 1982.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval

Härigenom föreskrivs att 4, 5 och 48 §§ lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

I lagen (1961:436) om församlingsstyrelse finns bestämmelser om församlings och kyrklig samfällighets indelning i valkretsar.

Vid val av fullmäktige i församling skall varje församling utgöra en valkrets.

Vid val av fullmäktige i kyrklig samfällighet skall varje i samfälligheten ingående församling eller enligt 2 kap. 31 § femte stycket lagen (1982:000) om församlingsstyrelse bestämd grupp av församlingar utgöra en valkrets. Regeringen får förordna att valbarheten skall vara inskränkt inom församling eller grupp av församlingar.

5 §

Varje församling bildar ett valdistrikt. Är församling indelad i valkretsar för val av kyrkofullmäktige, skall varje sådan valkrets bilda ett valdistrikt.

Varje församling bildar ett valdistrikt.

Ingår delar av församling eller valkrets i olika valdistrikt vid val till riksdagen, skall varje del bilda eget valdistrikt vid val av kyrkofullmäk-

Ingår delar av församling i olika valdistrikt vid val till riksdagen, skall varje del bilda eget valdistrikt vid val av kyrkofullmäktige. Läns-

Nuvarande lydelse

tige. Länsstyrelsen får dock förordna att sådana delar av församling eller valkrets tillsammans skall utgöra ett valdistrikt. Innan beslut härom meddelas, skall församlingen och valnämnden beredas tillfälle att yttra sig.

I fråga om beslut som avses i andra stycket äger 3 kap. 3 § fjärde stycket och 6 § första stycket vallagen (1972:620) motsvarande tillämpning.

48 §

I fråga om den slutliga sammanräkningen tillämpas i övrigt de bestämmelser i 14 kap. 3 och 4 §§, 5 § första stycket 1 och 2 samt 15–24 §§ vallagen (1972:620) som avser val av kommunfullmäktige och utseende av suppleanter för fullmäktige.

Valsedel är ogiltig, förutom i fall som anges i 14 kap. 4 § vallagen, om den ej är av vitt papper.

Vad som sägs i 14 kap. 19 § vallagen om beslut som fattats med stöd av 5 a § kommunallagen (1953:753) eller 5 § kommunallagen (1957:50) för Stockholm skall vid tillämpningen av första stycket i stället gälla beslut som fattats med stöd av 8 § 4 mom. eller 32 a § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse.

Föreslagen lydelse

styrelsen får dock förordna att sådana delar av församling tillsammans skall utgöra ett valdistrikt. Innan beslut härom meddelas, skall församlingen och valnämnden beredas tillfälle att yttra sig.

Vad som sägs i 14 kap. 19 § vallagen om beslut som fattats med stöd av 2 kap. 2 § kommunallagen (1977:179) skall vid tillämpningen av första stycket i stället gälla beslut som fattats med stöd av 2 kap. 2 eller 32 §§ lagen (1982:000) om församlingsstyrelse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983. De nya bestämmelserna tillämpas dock vid de val i hela riket av kyrkofullmäktige som äger rum under 1982.

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m.**

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m.;

dels att 1 och 4 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 4 a §, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Skattesatsen för kommuns och annan menighets uttag av skatt skall bestämmas i förhållande till det antal skattekronor och skatteören, som enligt

Nuvarande lydelse

länsstyrelsens beräkning kommer att påföras de skattskyldiga vid taxeringen det år skattesatsen skall fastställas, ökat med det antal skattekronor, som staten uppskattas skola tillskjuta enligt lagen (1979:362) om skatteutjämningsbidrag.

Om enligt 4 kap. 4 § andra stycket kommunallagen (1977:179) annan skattesats slutligt fastställs än den som har bestämts tidigare, skall den nya skattesatsen om möjligt bestämmas med hänsyn till det antal skattekronor och skatteören som har påförts de skattskyldiga vid taxeringen det år skattesatsen skall fastställas.

Föreslagen lydelse

Om enligt 4 kap. 4 § andra stycket kommunallagen (1977:179) eller 6 kap. 4 § tredje stycket lagen (1982:000) om församlingsstyrelse annan skattesats slutligt fastställs än den som har bestämts tidigare, skall den nya skattesatsen om möjligt bestämmas med hänsyn till det antal skattekronor och skatteören som har påförts de skattskyldiga vid taxeringen det år skattesatsen skall fastställas.

4 §

Kommun är berättigad att under visst år av staten uppbära kommunalskatt med belopp som motsvarar vad som skulle utgå på grundval av antalet skattekronor och skatteören i kommunen vid det föregående årets (taxeringsåret) taxering, beräknat efter den skattesats som har bestämts för året före taxeringsåret.

Har enligt 4 kap. 4 § kommunallagen (1977:179) annan skattesats slutligt fastställts än den som har bestämts tidigare, skall till grund för utbetalningen läggas den utdebitering som har bestämts i samband med att budgeten fastställdes.

Kommun är berättigad att under visst år av staten såsom förskott uppbära ett belopp som motsvarar produkten av den skattesats som har beslutats för året och det antal skattekronor och skatteören, som enligt taxeringsnämnds beslut rörande det föregående årets taxering till kommunal inkomstskatt har påförts de skattskyldiga. Det nu nämnda beloppet ingår i kommunens fordran hos staten vid ingången av året näst efter det år, då beslutet fattades. Förskottet avräknas mot den kommunalskatt, som kommunen har rätt att uppbära av staten på grundval av taxeringen under året efter det år, då förskottet utanordnas enligt bestämmelserna i femte stycket.

Är antalet hos länsstyrelsen registrerade kyrkobokförda invånare i kommunen vid mitten av augusti månad taxeringsåret större än det var vid mitten av augusti månad två år tidigare, skall förskott, beräknat enligt tredje stycket, ökas i förhållande till ökningen i kommunens invånarantal mellan de angivna tidpunkterna. Sådant ökat förskott ingår i kommunens fordran hos staten och avräknas enligt tredje stycket. Länsstyrelsen skall senast den 10 september lämna kommunen uppgift om det invånarantal och det däremot svarande beräknade antalet skattekronor och skatteören, som skall ligga till grund för ökningen av förskottet.

Belopp, som vid ingången av ett år utgör kommunens fordran hos staten enligt denna paragraf, skall länsstyrelsen under samma år utanordna till

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

kommunen med en sjättedel på åttonde dagen i var och en av månaderna januari, mars, maj, juli, september och november. Är kommunens fordran icke uträknad vid utbetalningstillfället i januari månad, skall vid detta tillfälle utbetalas samma belopp som har utbetalats i november månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får länsstyrelsen dock förordna att utbetalning skall ske med annat belopp. Om det belopp som utbetalades i januari månad icke motsvarar en sjättedel av kommunens fordran, skall den jämkning som föranledes härav ske i fråga om ett belopp, som utbetalas i mars månad.

Vad som har sagts om kommunalskatt tillämpas på motsvarande sätt i fråga om landstingsskatt. *I fråga om församlingsskatt gäller däremot bestämmelserna i 84 § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse.*

Vad som har sagts om kommunalskatt tillämpas på motsvarande sätt i fråga om landstingsskatt.

4 a §

Församling är berättigad att under visst år av staten uppbära församlingsskatt med belopp som motsvarar vad som skulle utgå på grundval av antalet skattekronor och skatteören i församlingen vid det föregående årets (taxeringsåret) taxering, beräknat efter den skattesats som har bestämts för året före taxeringsåret. Har skattskyldig enligt lagen (1951:691) om viss lindring i skattskyldigheten för den som inte tillhör svenska kyrkan åtnjutit lindring i skattskyldigheten till församlingen, skall belopp, som församlingen annars skulle ha varit berättigad att uppbära av staten, nedsättas i motsvarande mån.

Har enligt 6 kap. 4 § lagen (1982:000) om församlingsstyrelse annan skattesats slutligt fastställts än den som har bestämts tidigare, skall till grund för utbetalningen läggas den utdebitering som har bestämts i samband med att budgeten fastställdes.

Församling är berättigad att under visst år av staten såsom förskott uppbära ett belopp som motsvarar produkten av den skattesats som har be-

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

slutats för året och det antal skattekrönor och skatteören, som enligt taxeringsnämnds beslut rörande det föregående årets taxering till kommunal inkomstskatt har påförts de skattskyldiga. Det nu nämnda beloppet ingår i församlingens fordran hos staten vid ingången av året efter det år, då beslutet fattades. Förskottet avräknas mot den församlingsskatt, som församlingen har rätt att uppbära av staten på grundval av taxeringen under året efter det, då förskottet enligt bestämmelserna i nästföljande stycke utanordnas.

Belopp, som vid ingången av ett år utgör församlingens fordran hos staten enligt denna paragraf skall länsstyrelsen under samma år utanordna till församlingen med en sjättedel på åttonde dagen i var och en av månaderna januari, mars, maj, juli, september och november. Är församlingens fordran inte uträknad vid utbetalningstillfället i januari månad, skall vid detta tillfälle utbetalas samma belopp som utbetalades i november månad föregående år. När särskilda skäl föranleder det får länsstyrelsen dock förordna att utbetalning skall ske med annat belopp. Om det belopp som utbetalades i januari månad inte motsvarar en sjättedel av församlingens fordran, skall den jämkning som föranleds härav ske i fråga om det belopp som utbetalas i mars månad.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983.

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar**

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar,

dels att 3 kap. 15 § skall upphöra att gälla,

dels att 3 kap. 14 § skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 kap.

14 §

Beslut, som under tiden mellan beslutet om indelningsändring eller, om indelningsdelegerade skall utses, valet av delegerade och ändringens ikraftträdande fattas av kyrkofullmäktige, kyrkostämman, kyrkorådet eller en annan nämnd, överklagas genom besvär enligt 89 § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse. Besvär får anföras även av andra församlingar som berörs av indelningsändringen och dem som är kyrkobokförda i en sådan församling eller som, utan att vara kyrkobokförda i församlingen, är skattskyldiga till denna. Beträffande besvären tillämpas i övrigt 89–91 §§ lagen om församlingsstyrelse. Besvär över ett beslut, varigenom kammarrätten har bifallit besvär eller förbjudit att det överklagade beslutet verkställs, får anföras även av andra församlingar som berörs av indelningsändringen och dem som är kyrkobokförda i en sådan församling eller som, utan att vara kyrkobokförda i församlingen, är skattskyldiga till denna.

Beslut, som under tiden mellan beslutet om indelningsändring eller, om indelningsdelegerade skall utses, valet av delegerade och ändringens ikraftträdande fattas av kyrkofullmäktige, kyrkostämman, kyrkorådet eller en annan nämnd, överklagas genom besvär enligt 9 kap. 1–3 §§ lagen (1982:000) om församlingsstyrelse. Besvär får anföras även av andra församlingar som berörs av indelningsändringen och dem som är kyrkobokförda i en sådan församling eller som, utan att vara kyrkobokförda i församlingen, är skattskyldiga till denna. Beträffande besvären tillämpas i övrigt 9 kap. 1–5 §§ lagen om församlingsstyrelse. Besvär över ett beslut, varigenom kammarrätten har bifallit besvär eller förbjudit att det överklagade beslutet verkställs, får anföras även av andra församlingar som berörs av indelningsändringen och dem som är kyrkobokförda i en sådan församling eller som, utan att vara kyrkobokförda i församlingen, är skattskyldiga till denna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983.

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade**

Härigenom föreskrivs att 1–3, 6, 11, 15, 17, 18, 20 och 21 §§ lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Föreskriver regeringen enligt 3 kap. 12 § lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner,

Föreskriver regeringen enligt 3 kap. 12 § lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner,

Nuvarande lydelse

landstingskommuner och församlingar att beslutanderätten i en församling skall utövas av indelningsdelegerade eller enligt 6 a § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse att beslutanderätten i en kyrklig samfällighet skall utövas av sådana delegerade, skall delegerade och suppleanter utses från varje församling vars område helt eller delvis skall ingå i församlingen enligt den nya indelningen eller som skall ingå i den kyrkliga samfälligheten.

Om delegerade skall utses från mer än en församling, fastställer regeringen antalet delegerade och suppleanter från varje församling. Är församlingarna ense om antalet, skall detta fastställas i enlighet härmed.

Om delegerade skall utses från endast en församling, beslutar kyrkofullmäktige eller kyrkostämman i denna församling om antalet delegerade och suppleanter.

Föreslagen lydelse

landstingskommuner och församlingar att beslutanderätten i en församling skall utövas av indelningsdelegerade eller enligt 1 kap. 9 § lagen (1982:000) om församlingsstyrelse att beslutanderätten i en kyrklig samfällighet skall utövas av sådana delegerade, skall delegerade och suppleanter utses från varje församling vars område helt eller delvis skall ingå i församlingen enligt den nya indelningen eller som skall ingå i den kyrkliga samfälligheten.

2 §

Delegerade och suppleanter för varje församling väljs av kyrkofullmäktige eller kyrkostämma senast trettio dagar efter det församlingen fått del av beslutet om indelningsändringen eller vid den senare tidpunkt som regeringen bestämmer. Valbar är den som är fullmäktig eller suppleant för fullmäktig i en församling eller kyrklig samfällighet, som berörs av indelningsändringen, eller, om fullmäktige inte finns i en viss församling, den som enligt 10 § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse skulle ha varit valbar till fullmäktig eller suppleant. Bestämmelserna i 25 § fjärde stycket nämnda lag om proportionellt val äger motsvarande tillämpning. Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall vid valet även bestämmas den ordning i vilken suppleanterna skall inkallas till tjänstgöring.

Delegerade och suppleanter för varje församling väljs av kyrkofullmäktige eller kyrkostämma senast trettio dagar efter det församlingen fått del av beslutet om indelningsändringen eller vid den senare tidpunkt som regeringen bestämmer. Valbar är den som är fullmäktig eller suppleant för fullmäktig i en församling eller kyrklig samfällighet, som berörs av indelningsändringen, eller, om fullmäktige inte finns i en viss församling, den som enligt 2 kap. 4 § lagen (1982:000) om församlingsstyrelse skulle ha varit valbar till fullmäktig eller suppleant. Bestämmelserna i 2 kap. 23 § nämnda lag om proportionellt val äger motsvarande tillämpning. Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall vid valet även bestämmas den ordning i vilken suppleanterna skall inkallas till tjänstgöring.

Sedan val ägt rum, skall uppgift om de valdas namn och postadress genast sändas till länsstyrelsen och domkapitlet.

Nuvarande lydelse

Avgår delegerad före utgången av den bestämda tjänstgöringstiden, äger 46 § andra stycket lagen (1961:436) om församlingsstyrelse motsvarande tillämpning.

Bestämmelserna i 10 § tredje och fjärde styckena lagen (1961:436) om församlingsstyrelse om verkan av valbarhetens upphörande och om rätt till avsägelse äger motsvarande tillämpning på delegerade och suppleanter.

Bestämmelsen i 16 § 2 mom. andra stycket lagen (1961:436) om församlingsstyrelse äger motsvarande tillämpning på delegerade.

Bestämmelserna i 18 §, 19 § första stycket, 23–28 och 30 §§ lagen (1961:436) om församlingsstyrelse om fullmäktige och deras ordförande äger motsvarande tillämpning på delegerade och deras ordförande.

En interpellation får framställas förutom till ordföranden i arbetsutskottet eller en kommitté även till ordföranden i kyrkorådet, annan nämnd eller beredning i en församling eller kyrklig samfällighet som berörs av indelningsändringen.

Tillkännagivande som avses i 27 § fjärde stycket nämnda lag skall ske på anslagstavlan i varje församling och kyrklig samfällighet som berörs av indelningsändringen.

Ledamöter och suppleanter i arbetsutskottet eller i en kommitté väljs till det antal delegerade bestämmer och för delegerades tjänstgöringstid. Antalet ledamöter i arbetsutskottet får ej vara under fem.

Föreslagen lydelse

Avgår delegerad före utgången av den bestämda tjänstgöringstiden, äger 5 kap. 8 § andra stycket lagen (1982:000) om församlingsstyrelse motsvarande tillämpning.

3 §

Bestämmelserna i 2 kap. 4 § tredje stycket lagen (1982:000) om församlingsstyrelse om verkan av valbarhetens upphörande och om rätt till avsägelse äger motsvarande tillämpning på delegerade och suppleanter.

6 §

Sammanträden skall hållas på det ställe och enligt den ordning som delegerade bestämmer. Sammanträde hålls även när länsstyrelsen eller domkapitlet förordnar om det, när de flesta delegerade eller det arbetsutskott som avses i 14 § begär det och när ordföranden finner det behövt.

Bestämmelsen i 6 kap. 4 § tredje stycket lagen (1982:000) om församlingsstyrelse äger motsvarande tillämpning på delegerade.

11 §

Bestämmelserna i 2 kap. 12 §, 13 § första meningen, 19–26 och 28 §§ lagen (1982:000) om församlingsstyrelse om fullmäktige och deras ordförande äger motsvarande tillämpning på delegerade och deras ordförande.

Tillkännagivande som avses i 2 kap. 25 § tredje stycket nämnda lag skall ske på anslagstavlan i varje församling och kyrklig samfällighet som berörs av indelningsändringen.

15 §

Nuvarande lydelse

I fråga om valbarhet till ledamot eller suppleant i arbetsutskottet eller i kommitté, verkan av valbarhetens upphörande och rätt till avsägelse äger bestämmelserna i 45 § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse om ledamot och suppleant i kyrkorådet motsvarande tillämpning. Därvid skall iaktas, att utöver delegerad och suppleant för delegerad endast den som är kyrkobokförd inom området för församlingen enligt den nya indelningen eller för den kyrkliga samfälligheten är valbar.

Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall vid valet även bestämmas den ordning i vilken suppleanterna skall inkallas till tjänstgöring.

17 §

Bestämmelserna i 46 § *andra stycket*, 48–52 §§, 53 § *andra och tredje styckena* samt 58 § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse om kyrkoråd äger motsvarande tillämpning på arbetsutskottet och på kommitté. Tillkännagivande som avses i 52 § *tredje stycket* nämnda lag skall ske på anslagstavlan i varje församling och kyrklig samfällighet som *beröres* av indelningsändringen.

Ärende av annat slag än som anges i 22 § *andra stycket* lagen (1961:436) om församlingsstyrelse får ej *företagas* till avgörande av delegerade, innan det blivit berett på något av de sätt som anges i 14 §. Har ärende beretts på annat sätt än av arbetsutskottet, skall tillfälle lämnas utskottet att yttra sig, innan ärendet *avgöres*.

20 §

Delegerade kan bestämma om ersättning till delegerad, ledamot i arbetsutskottet eller kommitté och

Föreslagen lydelse

I fråga om valbarhet till ledamot eller suppleant i arbetsutskottet eller i kommitté, verkan av valbarhetens upphörande och rätt till avsägelse äger bestämmelserna i 5 kap. 6 § lagen (1982:000) om församlingsstyrelse om ledamot och suppleant i kyrkorådet motsvarande tillämpning. Därvid skall iaktas, att utöver delegerad och suppleant för delegerad endast den som är kyrkobokförd inom området för församlingen enligt den nya indelningen eller för den kyrkliga samfälligheten är valbar.

Bestämmelserna i 5 kap. 8 § *andra stycket*, 10–12 §§, 13 § *andra stycket*, 14 § *andra och tredje styckena* samt 20 § lagen (1982:000) om församlingsstyrelse om kyrkoråd äger motsvarande tillämpning på arbetsutskottet och på kommitté. Tillkännagivande som avses i 5 kap. 13 § *andra stycket* nämnda lag skall ske på anslagstavlan i varje församling och kyrklig samfällighet som *berörs* av indelningsändringen.

18 §

Ärende av annat slag än som anges i 2 kap. 16 § *tredje stycket första meningen* lagen (1982:000) om församlingsstyrelse får ej *företas* till avgörande av delegerade, innan det blivit berett på något av de sätt som anges i 14 §. Har ärende beretts på annat sätt än av arbetsutskottet, skall tillfälle lämnas utskottet att yttra sig, innan ärendet *avgörs*.

Delegerade kan bestämma om ersättning till delegerad, ledamot i arbetsutskottet eller kommitté och

Nuvarande lydelse

suppleant. Därvid äger 31 § 1 mom. lagen (1961:436) om församlingsstyrelse motsvarande tillämpning.

Föreslagen lydelse

suppleant. Därvid äger 2 kap. 29 § lagen (1982:000) om församlingsstyrelse motsvarande tillämpning.

21 §

Beträffande besvär över beslut av delegerade, arbetsutskottet eller en kommitté gäller i tillämpliga delar 89 och 90 §§ lagen (1961:436) om församlingsstyrelse. Besvär får anföras av varje församling eller kyrklig samfällighet som berörs av indelningsändringen och av den som har rätt att anföras besvär över beslut av kyrkofullmäktige, kyrkostämman eller församlingsdelegerade i en sådan församling eller samfällighet.

Beträffande besvär över kammarrättens beslut tillämpas 91 § lagen om församlingsstyrelse. Besvär över ett beslut, varigenom kammarrätten har bifallit besvär eller förbjudit att det överklagade beslutet verkställs får anföras även av en församling eller kyrklig samfällighet som berörs av indelningsändringen och av den som har rätt att anföras besvär över beslut av kyrkofullmäktige, kyrkostämman eller församlingsdelegerade i en sådan församling eller samfällighet.

Beträffande besvär över beslut av delegerade, arbetsutskottet eller en kommitté gäller i tillämpliga delar 9 kap. 1-4 §§ lagen (1982:000) om församlingsstyrelse. Besvär får anföras av varje församling eller kyrklig samfällighet som berörs av indelningsändringen och av den som har rätt att anföras besvär över beslut av kyrkofullmäktige, kyrkostämman eller församlingsdelegerade i en sådan församling eller samfällighet.

Beträffande besvär över kammarrättens beslut tillämpas 9 kap. 5 § lagen om församlingsstyrelse. Besvär över ett beslut, varigenom kammarrätten har bifallit besvär eller förbjudit att det överklagade beslutet verkställs får anföras även av en församling eller kyrklig samfällighet som berörs av indelningsändringen och av den som har rätt att anföras besvär över beslut av kyrkofullmäktige, kyrkostämman eller församlingsdelegerade i en sådan församling eller samfällighet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983.

2. De nya bestämmelserna tillämpas i fråga om indelningsdelegerade, arbetsutskott och kommittéer som har utsetts enligt äldre bestämmelser.

Sammanställning av remissyttranden över betänkandet (SOU 1981:6) Översyn av lagen om församlingsstyrelse

Remissinstanser och inkomna yttranden

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av justitiekanslern, hovrätten för Västra Sverige, kammarrätten i Stockholm, kammarkollegiet, länsstyrelserna i Södermanlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Malmöhus, Skaraborgs, Kopparbergs, Jämtlands och Norrbottens län, samtliga domkapitel, stiftsnämnderna i Uppsala, Skara, Lund, Karlstad och Luleå, Svenska kyrkans centralråd för evangelisation och församlingsarbete, Svenska kyrkans diakoninämnd, ärkebiskopen, Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, stiftsråden i Linköpings, Västerås och Stockholms stift, Svenska kyrkans personalförbund, Kyrkomusikernas riksförbund, Sveriges kommunaltjänstemannaförbund och Sveriges kommunaljuridiska förening.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har i sin tur hört Eskilstuna kyrkliga samfällighet samt Nyköpings Östra, Helgona och Svärta kyrkliga samfällighet. Länsstyrelsen i Jönköpings län har i sin tur hört Gislaveds församling och Jönköpings kyrkliga samfällighet. Länsstyrelsen i Kalmar län har i sin tur hört Oskarshamns församling, Torslunda församling och Västerviks församling. Länsstyrelsen i Malmöhus län har i sin tur hört Eslövs kyrkliga samfällighet. Länsstyrelsen i Skaraborgs län har i sin tur hört Mariestads och Leksbergs pastorat samt Vara församling. Domkapitlet i Visby har i sin tur hört Hemse församling, Klinte församling, Stenkyrka församling, Visby församling, Klinte pastorat, Visby stifts förbundsavdelning av Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund samt Gotlands kommun.

Utan föregående remiss har yttranden avgetts av Askims församling, Nedertorneå-Haparanda församling, Riksförbundet kyrkans ungdom, Sveriges kyrkokamerala förening, Trollhättans församling och Örgryte församling.

I det följande återges till att börja med remissinstansernas allmänna synpunkter på utredningens förslag. Därefter återges remissinstansernas kommentarer till olika paragrafer i förslaget. Avsnitten inleds i allmänhet med en sammanfattning.

Allmänna synpunkter

De allra flesta remissinstanserna godtar principen om likformighet mellan kyrklig och borgerlig kommunallag. Remissinstanserna delar också i huvudsak utredningens uppfattning om hur långt arbetet med att uppnå likformighet bör drivas.

Några remissinstanser tillstyrker utredningens förslag utan erinringar. Till

dessa hör *justitiekanslern, länsstyrelsen i Södermanlands län, länsstyrelsen i Kalmar län, domkapitlet i Härnösand, Svenska kyrkans diakoninämnd och Sveriges kommunaltjänstemannaförbund.*

Ett flertal remissinstanser förklarar att de godtar utredningens förslag med vissa undantag. Detta gäller *kammarkollegiet, länsstyrelsen i Skaraborgs län, länsstyrelsen i Kopparbergs län, länsstyrelsen i Jämtlands län, domkapitlet i Uppsala, domkapitlet i Växjö, domkapitlet i Lund, domkapitlet i Göteborg, domkapitlet i Stockholm, stiftsnämnden i Uppsala, stiftsnämnden i Lund, Svenska kyrkans centralråd för evangelisation och församlingsarbete, ärkebiskopen, stiftsrådet i Linköpings stift, stiftsrådet i Västerås stift samt Svenska kyrkans personalförbund.*

Hovrätten för Västra Sverige:

Det är en tradition inom den svenska offentliga rätten med en likformig lagreglering för de borgerliga och de kyrkliga kommunerna. Den traditionen har sin yttersta grund i att de kyrkliga och borgerliga elementen i den lokala självstyrelsen var sammanvävda med varandra fram till 1862 års kommunalreform, som gav oss den stomme till kommunallagstiftning som vi har än i dag. Under årens lopp har emellertid de faktiska likheterna mellan borgerlig och kyrklig lokalförvaltning blivit allt mindre. Medan de kyrkliga kommunerna organisatoriskt och ekonomiskt förblivit i stort sett oförändrade har de borgerliga kommunerna genom upprepade indelningsändringar och genom decentralisering av samhällsförvaltning till dem fått en ställning som helt saknar motsvarighet i gången tid. De strukturella skillnaderna mellan de borgerliga och de kyrkliga kommunerna är i dag så stora att man generellt sett kan ställa sig frågan om det finns anledning att vidhålla de traditionella likformighetssträvandena i regleringen. Utredningen har uppmärksammat den olika utvecklingen för de båda kommunslagen men har under hänvisning till direktiven sett som sin uppgift att, utan att ifrågasätta den hittillsvarande grundsynen på likformigheten, lagtekniskt anpassa församlingsstyrelselagen till kommunallagen. Hovrätten efterlyser en mera ingående diskussion om likformighetens nuvärde. Med reservation för vad en sådan diskussion skulle leda fram till godtar hovrätten emellertid förslagets allmänna inriktning.

Kammarrätten i Stockholm:

Efter vad kammarrätten kan finna har utredningen utfört ett förtjänstfullt arbete samt åstadkommit ett lagförslag som från både saklig och formell synpunkt är tillfredsställande. Bl. a. är det en fördel att en samlad ny lag om församlingsstyrelse har framtagits.

Förslaget innehåller visserligen en del bestämmelser från KL som i dag kan te sig överflödiga i de kyrkliga sammanhangen. Å andra sidan kan ett behov även av dessa regler senare uppkomma. För största möjliga överensstämmelse mellan de båda lagkomplexen talar det förhållandet att de i avsevärd mån torde komma att hanteras av samma personkrets och att erfarenheter på

det ena området också kan komma det andra till godo. Framför allt gäller dock att det i nuvarande osäkra läge beträffande kyrkans framtida organisation synes mest ändamålsenligt att endast göra sådana avvikelser från KL som är påkallade av starka materiella skäl, medan en närmare anpassning till de särskilda kyrkliga förhållandena får anstå till ett naturligare, större sammanhang.

Kammarrätten har endast begränsade invändningar mot vad utredningen har föreslagit och har valt att behandla dem under resp. lagrum i förslaget till lag om församlingsstyrelse.

Länsstyrelsen i Södermanlands län:

Länsstyrelsen delar den i direktiven uttalade uppfattningen att den – före 1977 års kommunallagsreform – rådande överensställningen mellan kommunallag och församlingslag är av sådant värde att den i möjligaste mån bör bibehållas. Det framstår därför som angeläget att i likhet med den nya kommunallagstiftningen ytterligare accentuera ramlagskaraktären hos församlingsstyrelselagen. Ett bärande skäl för en slopad detaljreglering är som utredningen anfört utvecklingen mot ett minskat beroendeförhållande mellan stat och kyrka. Även tendenserna inom den allmänna samhällsutvecklingen till minskad statskontroll utgör skäl till att skapa större frihet också för de kyrkliga kommunerna.

Länsstyrelsen framhåller att den inte har något att erinra mot utredningens olika förslag till hur församlingsstyrelselagen skall anpassas till gällande kommunallag.

Länsstyrelsen i Jönköpings län:

Det är tillfredsställande att lagen om församlingsstyrelse nu så långt möjligt kan bringas i överensstämmelse med kommunallagen. Lagförslaget är väl ägnat att ligga till grund för lagstiftning.

Länsstyrelsen i Malmöhus län:

Genom förslaget har nuvarande församlingsstyrelselag omarbetats och anpassats till den nya kommunallagen. Härigenom har åstadkommits en helt ny församlingsstyrelselag med karaktär av ramlag. Förslaget ger en lagteknisk samstämmighet mellan den borgerliga och kyrkliga kommunallagstiftningen. Länsstyrelsen finner den tillämpade lagstiftningsmetoden naturlig och ändamålsenlig.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län:

Kommunerna och församlingarna har ett gemensamt ursprung i socknar- na. Socknen uppdelades i församling – med ansvar för mer kyrkligt betonade frågor – och borgerlig kommun med ansvar för angelägenheter av mer profan natur. Allt fler uppgifter har under tidens lopp överförts från att vara en församlingens uppgift till att bli en kommunal angelägenhet. Bland

angelägenheter av mer profan natur som församlingarna alltjämt svarar för kan främst nämnas folkbokföringsfrågor och begravningsväsende. Församlingarna svarar dessutom för en omfattande egendomsförvaltning, som förr var nära knuten till den kyrkliga verksamheten.

Utvecklingen har lett till att de två kommuntyperna – den borgerliga kommunen och församlingen – fått olika karaktär. Den borgerliga kommunen ansvarar för enbart profana angelägenheter, angelägenheter som är av avgörande betydelse för samtliga kommuninvånare och därmed också obligatoriska frågor för kommunen. Den kyrkliga kommunen – församlingen – grundas på den ideella och frivilliga gemenskap, som det kristna budskapet innefattar och dess uppgifter är anpassade därtill även om vissa rester av det historiska utgångsläget alltjämt finns kvar i form av ansvar för t. ex. folkbokföringen.

Mot den nu angivna bakgrunden är det naturligt att lagstiftningen om de båda kommuntyperna företer många gemensamma drag. Men det är också viktigt att hålla i minnet att det finns väsentliga skillnader i fråga om arbetsuppgifter och organisation. En anpassning av lagen om församlingsstyrelse (LFS) till kommunallagen (1977:179) bör alltså genomföras men anpassningen bör ske i medvetande om de särdrag som finns på den kyrkliga sidan.

Länsstyrelsen i Jämtlands län:

Länsstyrelsen anser det synnerligen värdefullt att församlingsstyrelselagen lagtekniskt anpassas till kommunallagen i den mån såkliga skäl inte föranleder särbestämmelser. Utredningens förslag synes vara väl övervägda och bör kunna utgöra grund för lagstiftning.

Länsstyrelsen i Norrbottens län:

Länsstyrelsen framhåller att man tillstyrker den föreslagna anpassningen av lagen om församlingsstyrelse till den nya kommunallagen. I vissa avseenden av främst teknisk natur anser länsstyrelsen att ändringar bör göras i förhållande till utredningens förslag.

Domkapitlet i Linköping:

Domkapitlet har ej något att erinra mot att lagtexten omskrivs med ett modernt språk, att ett stort antal detaljändringar görs i nuvarande lagtext, att lagtexten redigeras i kapitel i stället för i fortlöpande paragrafnumrering, att bestämmelserna om församlingarnas drätsel i församlingsstyrelselagen ändras så att detaljregleringarna och underställighetsskyldigheten minskar så att bestämmelserna liknar de bestämmelser som gäller i kommunallagen och att termen invånare i församling ersätts med termen röstberättigade invånare, vilket är en viktig markering.

Domkapitlet är vidare övertygat om att församlingarna skall kunna klara omställningen till en ny församlingsstyrelselag, som innebär ökad självstän-

dighet och minskad detaljreglering av församlingarnas verksamhet än den nuvarande församlingsstyrelselagen.

Domkapitlet i Skara:

Utrymmet för sakliga förändringar utöver förändringarna i kommunallagen har varit starkt begränsat. Kanske har därigenom utredningens arbete underlättats och anpassningen till kommunallagen kunnat ske snabbare än om utredningens arbete gått ut på en mer genomgripande förändring av församlingsstyrelselagen.

Domkapitlet anser det betydelsefullt att denna översyn kommit till stånd. Eftersom kommunallagen och församlingsstyrelselagen hittills i många stycken varit kongruenta, bör de ändringar som vidtagits i kommunallagen få sin motsvarighet i församlingsstyrelselagen såvida inte, som utredningen framhåller, sakliga skäl betingar olikheter mellan lagarna.

Allmänt sett vill domkapitlet uttrycka tillfredsställelse över förslaget.

Domkapitlet i Strängnäs:

Domkapitlet framhåller att det ur skilda synpunkter torde vara angeläget att reglerna för borgerlig och kyrklig kommun överensstämmer så långt det är möjligt.

Domkapitlet i Västerås:

Enligt direktiven till utredningen skall översynen av församlingsstyrelselagen (LFS) vara inriktad på att bringa denna i överensstämmelse med den nya kommunallagen (KL), i den mån olikheter inte är sakligt betingade. Några ändringar i övrigt av LFS borde inte övervägas.

Det föreliggande förslaget, vilket utformats som en ny LFS, innehåller i enlighet med direktiven till stor del ändringar som betingats av nyheterna i KL. Domkapitlet har inget att erinra mot de ändringar som föreslås. I flera avseenden har utredningen icke ansett KL:s regler kunna anpassas till en ny LFS. Domkapitlet har inte funnit anledning att gå in i detalj härpå. Domkapitlet ansluter sig till utredningens förslag även i dessa avseenden.

På några punkter har utredningen kommit med andra nyheter. Icke heller mot dessa har domkapitlet några invändningar att göra.

Domkapitlet i Växjö:

Det är såväl ur praktisk som systematisk synpunkt en fördel, att i stället för partiella ändringar, förslaget fått formen av en helt ny lag.

Domkapitlet noterar med tillfredsställelse, att i förslaget de kyrkliga kommunernas självständighet markeras och att den kyrkokommunala demokratin förstärks. Jämställdheten med kommunallagen noteras som en fördel, inte minst i avseende å de ekonomiska förhållandena.

Domkapitlet i Härnösand:

Domkapitlet har i sin bedömning att beakta förhållanden som rör det kyrkliga livets vård och förkovran. Från denna synpunkt finns ingenting att anföra, eftersom förslaget är en rent lagteknisk anpassning av församlingsstyrelselagen till kommunallagen och därför inte innehåller några förslag till materiella ändringar av församlingsstyrelselagens innehåll.

Rent allmänt finner domkapitlet att det är en fördel att församlingsstyrelselagen anpassas till kommunallagen. Det är bra, att fullmäktige föreslås bli inrättade i fler församlingar än nu och att förutsättningarna att med tvång bilda kyrkliga samfälligheter vidgas. Det är också värdefullt att de kyrkliga kommunernas självständighet markeras på olika sätt, bl. a. genom att de beslutande organens ställning stärks och att den statliga kontrollen över kyrkokommunerna slopas på flera punkter. Detta innebär dessutom minskad byråkrati vilket är positivt. Detsamma gäller förslaget att församlingsskatten skall betalas ut direkt till kyrkokommunerna utan omväg över de borgerliga kommunerna.

Beträffande reglerna om kyrkoråd finner domkapitlet det värdefullt att kyrkorådet får ett uttryckligt ansvar för den kyrkliga kommunens informationsverksamhet.

Sammanfattningsvis vill domkapitlet tilstyrka förslaget.

Domkapitlet i Luleå:

Utredningens intentioner att bringa lagen om församlingsstyrelse (LFS) i överensstämmelse med kommunallagen (KL) – i den mån olikheter mellan de båda lagarna inte är sakligt betingade – synes i och för sig motiverade om än ej helt okontroversiella. De båda kommunala sektorerna, den borgerliga och den kyrkliga, uppvisar nämligen betydande olikheter som främst har att göra med strukturförhållanden och förhållandet till statsmakterna.

Medan olika indelningsreformer har nedbringat antalet borgerliga kommuner högst väsentligt har inte mycket gjorts på den kyrkliga sidan för att förändra den heterogena församlingsstrukturen. Utredningens målsättning att i ramlagens form markera de kyrkliga kommunernas självständighet samt att förstärka den kyrkokommunala demokratin går därför ut över de mindre kyrkokommunerna. Detta måste bli en konsekvens av utredningens förslag att minska kyrkostämmornas antal och att öka möjligheterna att med tvång bilda kyrkliga samfälligheter. Detsamma kan bli en konsekvens av den utökade möjligheten att inrätta gemensamt kyrkoråd för församlingar som utgör en kyrklig samfällighet. Utredningens målsättning, kyrkokommunal självständighet och förstärkt demokrati gäller bevisligen i vart fall inte de små församlingarna.

Vad sedan rör förhållandet till statsmakterna har de borgerliga kommunernas beroende av staten snarast ökat. Svenska kyrkans ställning i förhållande till staten är däremot mera komplicerad och motsägelsefull. Den

markering av svenska kyrkan som ett självständigt trossamfund som kommit till uttryck i religionsfrihetslagen och senare stat-kyrkautredningar synes numera vara ersatt av en tendens i rakt motsatt riktning. Svenska kyrkans statskyrkokaraktär synes snarast förstärkas i 1979 års kyrkomöteskommittés betänkande Reformerat kyrkomöte m. m., kvinnoprästutredningens betänkande Omprövning av samvetsklausulen samt även i föreliggande betänkande.

Ovanstående huvudsakligen principiella resonemang innebär emellertid inte att domkapitlet motsätter sig en modernisering av lagen om församlingsstyrelse som ju till stora delar endast är en fråga om en rent lagteknisk anpassning till kommunallagen samt totalt sett en bättre grund för demokratin i svenska kyrkans församlingar.

Domkapitlet i Visby:

Av direktiven framgår att översynen bör inriktas på att bringa lagen (1961:436) om församlingsstyrelse (LFS) i överensstämmelse med den nya kommunallagen i den mån olikheter inte är sakligt betingade. Förutom denna lagtekniska anpassning innebär förslaget att lagens språkliga utformning har setts över, varför förslaget har fått formen av en ny lag.

Genom direktivens utformning har utredningen hindrats från att ta upp aktuella frågor som t. ex. församlingarnas kompetens. Enligt domkapitlets mening är detta med hänsyn till stat-kyrkafrågans behandling en riktig väg att gå.

Karaktären av ramlag förstärks enligt förslaget genom uppmjukningar och förenklingar, detaljregleringar slopas m. m. Domkapitlet ställer sig inte odelat positivt till detta. Med de föreslagna förändringarna överlämnas i större utsträckning åt de lokala enheterna att dra upp gränser för det egna arbetet. För de mindre församlingarna, som i allt väsentligt Visby stift består av, kan detta vara förenat med risker och problem beroende på osäkerhet och brist på erfarenhet m. m. Där detaljerade bestämmelser inom den större församlingen upplevts betungande kan dessa i den mindre församlingen ha varit något positivt att kunna vända sig till i den särskilda situationen. Om förslaget, som domkapitlet finner bör kunna ligga till grund för en ny församlingsstyrelselag, går igenom måste dessa frågor noga följas upp.

Stiftsnämnden i Skara:

Enligt direktiven för utredningen har dess arbete varit inriktat på att lagtekniskt anpassa församlingsstyrelselagen till 1977 års kommunallag. Samtidigt har lagens språkliga utformning setts över. Av praktiska och systematiska skäl har utredningens förslag presenterats i form av en ny lag.

Utrymmet för sakliga förändringar utöver förändringarna i kommunallagen har därför varit starkt begränsat. Kanske har därigenom utredningens arbete underlättats och anpassningen till kommunallagen kunnat ske

snabbare än om utredningens arbete gått ut på en mer genomgripande förändring av församlingsstyrelselagen.

Stiftsnämnden anser det betydelsefullt att denna översyn kommit till stånd. Eftersom kommunallagen och församlingsstyrelselagen hittills i många stycken varit kongruenta, bör de ändringar som vidtagits i kommunallagen få sin motsvarighet i församlingsstyrelselagen såvida inte, som utredningen framhåller, sakliga skäl betingar olikheter mellan lagarna.

Stiftsnämnden i Luleå:

Utredningens intentioner att bringa lagen om församlingsstyrelse (LFS) i överensstämmelse med kommunallagen (KL) – i den mån olikheter mellan de båda lagarna inte är sakligt betingade – synes i och för sig motiverade om än ej helt okontroversiella. De båda kommunala sektorerna, den borgerliga och den kyrkliga, uppvisar nämligen betydande olikheter som främst har att göra med strukturförhållanden och förhållandet till statsmakterna.

Medan olika indelningsreformer har nedbringat antalet borgerliga kommuner högst väsentligt har inte mycket gjorts på den kyrkliga sidan för att förändra den heterogena församlingsstrukturen. Utredningens målsättning att i ramlagens form markera de kyrkliga kommunernas självständighet samt att förstärka den kyrkokommunala demokratin går därför ut över de mindre kyrkokommunerna. Detta måste bli en konsekvens av utredningens förslag att minska kyrkostämmornas antal och att öka möjligheterna att med tvång bilda kyrkliga samfälligheter. Detsamma kan bli en konsekvens av den utökade möjligheten att inrätta gemensamt kyrkoråd för församlingar som utgör en kyrklig samfällighet. Utredningens målsättning, kyrkokommunal självständighet och förstärkt demokrati gäller bevisligen i vart fall inte de små församlingarna.

Vad sedan rör förhållandet till statsmakterna har de borgerliga kommunernas beroende av staten snarast ökat. Svenska kyrkans ställning i förhållande till staten är däremot mera komplicerad och motsägelsefull. Den markering av svenska kyrkan som ett självständigt trossamfund som kommit till uttryck i religionsfrihetslagen och senare stat-kyrkautredningar synes numera vara ersatt av en tendens i rakt motsatt riktning. Svenska kyrkans statskyrkokaraktär synes snarast förstärkas i 1979 års kyrkomöteskommittés betänkande Reformerat kyrkomöte m. m., kvinnoprästutredningens betänkande Omprövning av samvetsklausulen samt även i föreliggande betänkande.

Ovanstående huvudsakligen principiella resonemang innebär emellertid inte att stiftsnämnden motsätter sig en modernisering av lagen om församlingsstyrelse som ju till stora delar endast är en fråga om en rent lagteknisk anpassning till kommunallagen samt totalt sett en bättre grund för demokratin i svenska kyrkans församlingar.

Ärkebiskopen:

Som av utredningsdirektiven framgår, skulle översynen av församlingsstyrelselagen (LFS) vara inriktad på att bringa lagen i överensstämmelse med kommunallagen (KL) i den mån olikheter icke vore sakligt betingade. Översynsarbetet skulle således till stor del bestå av en huvudsaklig lagteknisk anpassning.

Detta får ses om ett uttryck för de sedan flera år markerade strävandena att undvika speciallagstiftning för vissa delar av samhällslivet, vilken syn jag principiellt kan dela. Jag noterar dock i sammanhanget med tillfredsställelse utredarnas uppmärksamhet på, att i arbetet – med beaktande av nämnda grundsyn – fästa betydande avseende vid församlingarnas samfundsgemenskap inom ramen för trossamfundet Svenska kyrkan liksom församlingsarbetets särart.

Nuvarande LFS har karaktär av ramlagstiftning med grundregler om organisation, styrelseskick, arbetsformer samt regler om likställdhet och rättssäkerhet för kyrkokommunens invånare. Det föreliggande förslaget har icke frångått dessa grundprinciper, utan fastmer fastslagit kyrkokommunens suveränitet och förstärkt den kyrkokommunala demokratin. Dessa markeringar finner jag utomordentligt värdefulla.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund:

Det ligger i sakens natur att kommunallag och församlingsstyrelselag – där så ske kan – skall vara utformade på samma sätt. Styrelsen ser därför med tillfredsställelse att församlingsstyrelselagen omarbetas för att uppnå likformighet.

Utredningen har i likhet med kommunallagsutredningen arbetat efter linjen att i största möjliga utsträckning utmönstra detaljreglering av den kommunala verksamheten. För de borgerligt kommunala myndigheterna var denna strävan betydligt naturligare än för de kyrkliga kommunerna. Styrelsen vill inte framföra något yrkande men vill ändå poängtera att en detaljreglering i många stycken kan anses utgöra ett stöd för de minsta kyrkliga kommunerna i deras förvaltning.

Svenska kommunförbundet:

Styrelsen tar i första hand upp sådana frågor som också kan ha intresse för primärkommunerna. Allmänt sett anser styrelsen att utredningens förslag i fråga om hur långt likformigheten mellan kommunallagen och församlingsstyrelselagen bör drivas och i vilken utsträckning särskilda kyrkliga förhållanden och förutsättningar bör beaktas är väl avvägda. Uniformeringssträvandena bör alltså inte sträcka sig längre än vad utredningen föreslagit.

Vid överföringen av kommunallagens regler till en ny församlingsstyrelselag är det enligt styrelsens mening angeläget att inte införa regler i

församlingsstyrelselagen som vållat praktiska tillämpningsproblem eller oklarheter på den primärkommunala sidan. Sedan 1977 års kommunallag nu varit i kraft någon tid har erfarenheten visat att smärre justeringar kan behövas, främst av praktiska skäl. Styrelsen tar därför i det följande upp olika detaljfrågor som då lämpligen bör föranleda justeringar i 1977 års kommunallag. Ändringarna är av sådan art att det enligt styrelsens uppfattning inte bör möta något hinder att genomföra dem i samband med revisionen av församlingsstyrelselagen. Styrelsen berör också några frågor av mer principiellt intresse, som kan behöva utredas ytterligare.

Landstingsförbundet:

Enligt styrelsens mening har förslaget till ny församlingsstyrelselag blivit väl avvägt och den önskvärda anpassningen till 1977 års kommunallag synes därigenom få en lämplig utformning. Styrelsen tillstyrker att förslaget i allt väsentligt genomförs.

Liksom den nuvarande lagen innehåller förslaget i några hänseenden – t. ex. i fråga om församlingens budget – bestämmelser om ett visst samspel mellan församlingen och den berörda primärkommunen. Av naturliga skäl är landstingskommunerna inte på motsvarande sätt berörda av det aktuella lagstiftningsområdet. Med hänsyn härtill finner styrelsen inte skäl att göra någon närmare granskning av enskildheter i lagförslaget.

Sveriges kommunaltjänstemannaförbund:

Utredningen har haft till uppdrag att bringa lagen om församlingsstyrelse i överensstämmelse med 1977 års kommunallag. Det har till stor del blivit fråga om en rent lagteknisk anpassning. Utredaren har funnit det lämpligast att genomföra översynen i form av förslag till en helt ny lag i stället för genom ändringar i den nuvarande församlingsstyrelselagen.

Förslaget innebär inte någon förändring av grunderna för den kyrkokommunala organisationen och dess verksamhet.

Sveriges kommunaltjänstemannaförbund, som finner harmoniseringen mellan kommunallagen och församlingsstyrelselagen vara en angelägen uppgift, har inga erinringar mot innehållet i eller utformningen av lagförslaget. Förslaget synes tvärtom vara väl lämpat att bli föremål för lagstiftning.

Sveriges kommunaljuridiska förening:

Styrelsen finner det tilltalande att församlingsstyrelselagen bringas i överensstämmelse med kommunallagen i större omfattning. Strävandena att nå likformighet mellan de båda lagarna bör dock inte drivas längre än vad utredningen föreslagit.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Utformningen av bestämmelsen om församlingarnas kompetens godtas av de allra flesta remissinstanserna. Ett par remissinstanser framställer dock önskemål om en utredning och precisering av de kyrkliga kommunernas kompetens. Några remissinstanser ifrågasätter om bemyndigandet för regeringen att ålägga borgerlig kommun att anskaffa eller vårda begravningsplats stämmer överens med bestämmelserna i 8 kap. 5 och 7 §§ regeringsformen.

Beträffande förslaget att utöka möjligheterna till tvångsvisa samfällighetsbildningar är remissopinionen splittrad. Några remissinstanser framhåller att det är en fördel om större och mera rationella enheter kan bildas. Andra remissinstanser menar att de enskilda församlingarnas inflytande över sin egen situation minskas på ett oacceptabelt sätt, om utredningens förslag genomförs. En närmare precisering av förutsättningarna för tvångsvisa samfällighetsbildningar anses i vart fall önskvärd.

Två remissinstanser ifrågasätter om de särskilda reglerna för de kyrkliga samfälligheterna i Göteborg och Stockholm bör kvarstå i församlingsstyrelselagen.

Förslaget om att behålla kyrkostämman godtas av remissinstanserna. Den föreslagna ändringen av gränsen för obligatoriskt kyrkofullmäktige accepteras av en majoritet av remissinstanserna.

1 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om lagens tillämpningsområde.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län:

Ordet "föret" i 1 kap. 1 § är oegentligt. Innebörden kan inte rimligen vara att en återgång när som helst får ske till någon äldre ordning.

2 §

I 2 § finns bestämmelser om församlingarnas kompetens.

Hovrätten för Västra Sverige:

Enligt förslaget skall borgerlig kommun anskaffa eller vårda begravningsplats om regeringen föreskriver det. Enligt 8 kap. 5 § regeringsformen skall emellertid föreskrifter om kommunernas befogenheter och åligganden meddelas i lag och den aktuella frågan omfattas inte av de undantag härifrån som är uppräknade i 8 kap. 7 § regeringsformen. Hovrätten föreslår därför att den aktuella frågan regleras i särskild lag och att det föreslagna stycket ersätts med texten: "Sådana bestämmelser finns också om vissa kommuners befattning med begravningsplats". Ett tänkbart alternativ är att bara låta det omstridda stycket utgå och i specialmotiveringen förklara att den föreslagna paragrafens sista mening får tjäna som hänvisning även till särregleringen om ansvaret för begravningsplatserna.

Kammarrätten i Stockholm:

Av språkliga skäl bör 2 § andra stycket 1 omformuleras, t. ex. till "anskaffande av och vård om ... avsedd egendom".

Domkapitlet i Göteborg:

Enligt gällande bestämmelser "äger" församling att själv vårda sina angelägenheter. Enligt lagförslaget "får" församling vårda sina angelägenheter. Med hänsyn till den skillnad i fråga om behörighet som föreligger mellan de båda orden, bör "äger" bibehållas då utredningen inte ger stöd för någon ändring härav. Vid ett fortsatt användande av ordet "äger" innebär detta att församlingarna förbehålls rätten att vårda sina angelägenheter och det är betydelsefullt att detta klart fastslås.

Enligt paragrafens sista mening kan anskaffandet och vården av begravningsplats åligga den borgerliga kommunen, om regeringen förordnar det. Härvid bör emellertid – liksom tidigare – förordnande föreligga för varje särskilt fall, och detta bör också klart framgå av den nya ordalydelsen.

Domkapitlet i Karlstad:

Det har inte ingått i utredningens direktiv att se över bestämmelserna om den kyrkokommunala kompetensen i 2 § lagen om församlingsstyrelse. Domkapitlet vill dock ... uttala, att i varje fall en formell översyn vore önskvärd. Det har ibland påtalats, att befolkningen i medelåldern blivit bortglömd i bestämmelsen i 2 § 1 mom. andra stycket b. Motsvarande bestämmelse i den blivande lagen borde kunna ges en bättre formulering.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund:

Styrelsen finner ingen anledning att ändra formuleringarna i förslagens 2 § trots flera påpekanden från församlingarna.

Svenska kommunförbundet:

Enligt 1 kap. 2 § andra stycket skall borgerlig kommun anskaffa eller vårda begravningsplats, om regeringen beslutar det. Utredningen har här inte föreslagit någon saklig ändring. Styrelsen är medveten om att huvudmannaskapet för begravningsväsendet utretts i annat sammanhang och tar därför inte här upp denna fråga. Styrelsen vill däremot ifrågasätta om bemyndigandet för regeringen att ålägga borgerlig kommun att anskaffa eller vårda begravningsplats stämmer överens med bestämmelserna i 8 kap. 5 och 7 §§ regeringsformen. Enligt styrelsens uppfattning kan regeringen genom lag numera inte ges ett bemyndigande av denna art.

Stiftsrådet i Stockholms stift:

I 2 § regleras församlingens kompetensområde. När nu en översyn sker finner vi skäl framhålla att den kristna verksamheten inte är begränsad till

barn och ungdom, äldre, sjuka och andra som behöver omvårdnad. Den kristna verksamheten gäller för församlingens alla åldrar. Vi föreslår därför att punkt 2 bör få följande lydelse: åtgärder för att främja gudstjänstliv och kyrklig förkunnelse i övrigt samt kristen verksamhet.

Sveriges kommunaljuridiska förening:

Enligt 1 kap. 2 § andra stycket skall borgerlig kommun anskaffa eller vårda begravningsplats om regeringen beslutar det. Föreningen är tveksam till om regeringen kan tilläggas befogenhet att ålägga borgerlig kommun att anskaffa eller vårda begravningsplats med hänsyn till bestämmelserna i 8 kap. 5 och 7 §§ regeringsformen.

3 §

Paragrafen handlar om bildande av kyrklig samfällighet.

Kammarkollegiet:

Den sakliga ändring som här föreslås genom att ordet "betydande" inte överförs till den nya lagen tillstyrks livligt. Samfällighetsbildning skall självfallet även i framtiden i första hand ske efter samtycke från de berörda församlingarna. Men enligt kollegiets erfarenhet är det av stort värde att en kyrklig samfällighet kan bildas även utan att sådant samtycke föreligger från varje församling som skall ingå i samfälligheten i de fall då det föreligger ett allmänt behov därav.

Länsstyrelsen i Malmöhus län:

Möjligheterna till samfällighetsbildning vidgas ... i förslaget. Det skall alltså räcka med att "ett allmänt behov" föreligger mot nuvarande "ett betydande allmänt behov" för att regeringen skall få meddela beslut om samfällighetsbildning. Länsstyrelsen tillstyrker förslaget såsom ägnat att underlätta bildandet av större kyrkliga ekonomiskt/administrativa enheter.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län:

Enligt utredningens mening bör möjligheterna att bilda kyrkliga samfälligheter mot en församlings önskan vidgas något. Som skäl anförs endast att det inträffat att en tänkt samfällighetsbildning stoppats därför att samtycke inte förelegat från samtliga berörda församlingar samtidigt som ett betydande behov av samfällighetsbildning inte förelegat. Detta innebär att den nu gällande ordningen kommit att tillämpas på sätt lagstiftaren avsett. Eftersom något rimligt skäl således ej angetts för den sakliga ändringen och då av utredningen framgår att samfällighetsbildning med rådande ordning ändå skett i stor omfattning under senare år anser länsstyrelsen att gällande ordning bör bestå. Länsstyrelsens uppfattning i denna fråga har också stöd i den i direktiven angivna principen för den nu gällande kommunallagen.

nämligen största möjliga frihet att anpassa arbetsformer m. m. till de lokala förhållandena och undvikande av onödig detaljreglering av den kommunala verksamheten.

I 1 kap. 3 § bör ordet "och" i "lag och författning" bytas ut mot "eller" (jfr 1 kap. 6 §).

Domkapitlet i Linköping:

I förslaget har ordet "betydande" strukits. I den nuvarande lagtexten står det "Sådant förordnande må meddelas endast under förutsättning att församlingarna samtyckt därtill eller beslutet finnes vara påkallat av ett betydande allmänt behov." Enligt domkapitlets uppfattning bör ordet betydande icke strykas. Domkapitlet anser att en samfällighets församlingar bör ha ett avgörande inflytande även i fortsättningen vid samfällighetsbildning och att en sådan ändring av bestämmelserna icke leder till ökat lokalt inflytande.

Domkapitlet i Skara:

Samfällighetsbildning är den bästa framkomliga vägen att i dag klara de problem som är förbundna med de små enheterna i den lokala kyrkliga förvaltningen. Ändringen från "betydande allmänt behov" till "allmänt behov" tillstyrks av domkapitlet. Det är domkapitlets förhoppning att regeländringen skall medföra en ökning av antalet samfälligheter. En förändrad lagstiftning om begravningsverksamheten torde också komma att bidra till en utveckling i denna riktning. Enligt domkapitlets mening finns det också en gräns för hur stora församlingar och samfälligheter bör vara. I de allra största församlingarna blir avståndet mellan församlingens medlemmar och förtroendemännen för stort. Möjligheten till effektivt församlingsarbete minskar också. Det är inte önskvärt att det i församlingar och samfälligheter byggs upp en tung och omfattande administration som skett i de borgerliga kommunerna.

Domkapitlet i Karlstad:

Enligt 1 kap. 3 § andra stycket i det framlagda lagförslaget får beslut om samfällighetsbildning meddelas, även om någon eller några av de berörda församlingarna satt sig emot förslaget, dock bara om beslutet är påkallat av "allmänt behov". I den nuvarande lagen krävs det, att "betydande allmänt behov" skall föreligga. Utan att vilja avstyrka ändringen finner dock domkapitlet det vara önskvärt, om det genom uttalanden i motiven eller på annat sätt kunde närmare preciseras, vilka synpunkter som skall vara vägledande i sådana fall.

Domkapitlet i Stockholm:

Domkapitlet vill inte motsätta sig att möjligheterna till tvångssamfälligheter vidgas något. Eftersom ett allmänt behov alltid torde kunna uppvisas när det gäller samfällighet är dock fråga om inte vidgningen går längre än nödvändigt. Principen om särskild återhållsamhet vid kommunala tvångsbildningar bör fortfarande på något sätt få uttryck i lagen. Jfr. uttrycket "synnerliga skäl" i 1 § andra stycket indelningslagen (SFS 1979:411).

Stiftsnämnden i Skara:

I betänkandet sägs (s. 75) att det finns angelägna frågor som inte kunnat tas upp inom ramen för utredningen och som exempel nämns församlingarnas kompetens på begravningsväsendets område. Det torde finnas fog för att anta att lagstiftningsarbetet beträffande församlingsstyrelselagen inte är slutfört i och med det nu framlagda betänkandet. Stiftsnämnden vill i detta sammanhang peka på en annan fråga, som stiftsnämnden anser bör bli föremål för utredning, en fråga som har att göra med såväl pastoratssamfälligheternas kompetens som med stiftsnämndernas och boställnämndernas arbetsuppgifter. Det gäller förvaltningen av löneboställen och prästgårdar. Frågan faller i och för sig inte under församlingsstyrelselagen men den torde inte kunna förbigås vid en närmare utredning om församlingarnas och pastoratens kompetens.

Samfällighetsbildning torde vara den bäst framkomliga vägen att i dag klara de problem som är förbundna med de små enheterna i den lokala kyrkliga förvaltningen. Vanligtvis innebär samfällighetsbildning att församlingar inom samma pastorat går samman i ekonomiska angelägenheter. Som alternativ till pastoratssammanslagning kan bildande av flerpastoratssamfälligheter vara en väg att åstadkomma mer effektiva och bärkraftiga enheter. I Skara stift har hittills bildats endast en sådan samfällighet.

Ändringen av regeln om samfällighetsbildning tillstyrks. Även om tvångsbildning av samfälligheter hittills inte varit och inte heller framgent bör vara den normala vägen för att bilda samfälligheter, är det stiftsnämndens förhoppning att regeländringen skall medföra en ökning av antalet samfälligheter. En förändrad lagstiftning om begravningsverksamheten torde också komma att bidra till en utveckling i denna riktning.

Svenska kyrkans centralråd för evangelisation och församlingsarbete:

Enligt den nu gällande församlingsstyrelselagen får bildande av kyrklig samfällighet ske endast om församlingarna har samtyckt till sådan samfällighetsbildning eller åtgärden finnes vara påkallad av betydande allmänt behov. Enligt 1 kap. 3 § i förslaget till ny församlingsstyrelselag har möjligheterna att bilda kyrklig samfällighet vidgats genom att uttrycket "betydande allmänt behov" har ändrats till "allmänt behov". Styrelsen finner inte att utredaren har förebringat tillräckliga skäl för en sådan

utvidgning av möjligheten att bilda kyrklig samfällighet och föreslår därför att uttrycket "betydande allmänt behov" bibehålls i den nya församlingsstyrelselagen.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund:

Styrelsen noterar att 3 § andra stycket blivit ändrat sålunda att möjligheten att bilda samfälligheter vidgas. Styrelsen vill dock understryka vikten av att samfällighetsbildning i framtiden i första hand även fortsättningsvis sker med berörda församlingars samtycke.

Sveriges kommunaljuridiska förening:

I 1 kap. 3 § nämns möjligheterna att bilda samfällighet. Enligt föreningens mening borde det klart framgå av lagtexten att församlingskompetensen minskas i motsvarande utsträckning som samfälligheten erhåller kompetens. Uttrycket "sina angelägenheter" i 1 kap. 2 § är enligt föreningens mening inte tillräckligt klarläggande.

4 och 5 §§

Dessa paragrafer innehåller särskilda bestämmelser för Stockholms och Göteborgs kyrkliga samfälligheter.

Kammarkollegiet:

"I Stockholm" och "I Göteborg" är inga entydiga begrepp. I stället föreslås preciseringen "I Stockholms kommun", "I Göteborgs kommun".

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund:

Utredningen har valt att låta särreglerna för Stockholm och Göteborg kvarstå i lagförslaget. Förbundsstyrelsen anser emellertid att dessa särregler bör utgå. Stockholm och Göteborg bör dock ha möjlighet att bibehålla nuvarande ordning och former. Lagförslagets generella regler, som inte passar Stockholm och Göteborg, bör jämkas så att de passar in i deras speciella förhållanden. Eventuellt kan övergångsbestämmelser ges i dessa avseenden. Dock får de inte hindra Stockholm och Göteborg att själva kunna besluta att ingå till regeringen för att ändra sin organisation.

Sveriges kyrkokamerala förening:

För den händelse Stockholm önskar bilda en total ekonomisk samfällighet fordras en lagändring. Det kan ifrågasättas om speciella bestämmelser för Stockholm resp. Göteborg är erforderliga i den nya lagstiftningen. Vissa bestämmelser borde överföras till övergångsbestämmelser.

6 §

I denna paragraf finns bestämmelser om kompetensfördelningen mellan kyrkofullmäktige resp. kyrkostämman och nämnderna.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län:

Lagtexten i 1 kap. 6 § innebär att ärenden av "principiell beskaffenhet" alltid också är av "större vikt". Så är naturligtvis inte fallet.

Domkapitlet i Uppsala:

Enligt förslaget skall fullmäktige eller motsvarande i vissa fall kunna delegera beslutanderätten till kyrkorådet eller annan nämnd. Vid sådan delegation finner domkapitlet det angeläget att lagen slår fast att delegationsens omfattning och ärendenas beskaffenhet skall anges i reglemente eller särskilt beslut. Domkapitlet ser f. ö. med tillfredsställelse att bestämmelser om delegation har intagits i förslaget till ny lag.

Domkapitlet i Skara:

Domkapitlet finner det inte realistiskt att avskaffa kyrkostämman när det finns församlingar som har så litet antal invånare som 100 eller mindre. Några andra skäl för bibehållande av kyrkostämman än svårigheterna att i dessa små församlingar få till stånd ett fungerande representativt organ är svåra att finna. Som beslutsorgan är kyrkofullmäktigeinstitutionen vida överlägsen kyrkostämman.

Domkapitlet i Göteborg:

Med hänsyn till icke sällan förekommande kompetenskonflikter är det positivt, att det beslutande organets delegationsrätt i viss mån preciseras. Härigenom hindras missbruk av delegationsrätten.

Stiftsnämnden i Uppsala:

Stiftsnämnden förutsätter . . . att den föreslagna regleringen av fullmäktiges eller motsvarande möjligheter att delegera beslutsrätten inte kommer att innebära att handläggningstiden för pastoratens ärenden förlängs.

Stiftsnämnden i Karlstad:

Stiftsnämnden vill ifrågasätta, om kyrkostämmoinstitutionen över huvud taget bör bibehållas. I varje fall bör det vara obligatoriskt med kyrkofullmäktige, om antalet röstberättigade invånare överstiger 300.

7 §

Paragrafen anger förutsättningarna för att beslutanderätten i en församling skall kunna utövas av kyrkofullmäktige.

Kammarkollegiet:

Underlaget för beräkning av hur många kyrkofullmäktige som skall utses i en församling skall enligt förslaget utgöras endast av antalet röstberättigade invånare. Förslaget kan i och för sig ses som en betydande principiell ändring på det kyrkliga området men innebär en naturlig anpassning till vad som i

övrigt gäller om den representativa demokratin. Kollegiet tillstyrker därför ändringen liksom förslaget att skyldigheten att ha kyrkofullmäktige skall inträda vid över 500 röstberättigade invånare.

Länsstyrelsen i Södermanlands län:

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att det representativa systemet utökas i föreslagen omfattning men anser i likhet med utredningen att kyrkostämman bör bibehållas i de minsta kyrkokommunala enheterna.

Länsstyrelsen i Jönköpings län:

Bestämmelsen i 1 kap. 7 § att i församling med fler än 500 röstberättigade invånare beslutanderätten skall utövas av kyrkofullmäktige (nu 1 000 invånare) skulle f. n. för Jönköpings läns vidkommande innebära att ytterligare sex församlingar måste ha fullmäktige. Sammanräkningsförfarandet är tidskrävande när det gäller de kyrkliga valen, totalt ca fyra veckor här i länet. Bestämmelsen kan medföra större tidsåtgång, vilket inte är tillfredsställande. Länsstyrelsen vill därför i sammanhanget framhålla det angelägna i en övergång till maskinell bearbetning av resultatet i kyrkofullmäktigvalen, jfr SOU 1980:45 s. 170 ff.

Länsstyrelsen i Kronobergs län:

Utredningen har inte motiverat förslaget att sänka gränsen om 1 000 invånare för att kyrkofullmäktige skall utses till 500 röstberättigade. Om förslaget genomförs kommer länsstyrelsen att få företa sammanräkning av flera kyrkofullmäktigval än f. n. Dessa sammanräkningar görs manuellt utan datorstöd och plats- och mandatfördelningarna innebär ofta komplicerade och tidsödande uträkningar. Redan i dag innebär sammanräkningen stor arbetsbörda för länsstyrelsen. Länsstyrelsen ifrågasätter därför om gränsen bör sättas så lågt som 500 röstberättigade. Med den föreslagna gränsen skulle i Kronobergs län fullmäktige behöva inrättas i ytterligare nio församlingar. Om gränsen sattes vid förslagsvis 600 röstberättigade skulle endast två församlingar behöva inrätta fullmäktige. För detta läns del framstår därför den föreslagna gränsen som onödigt låg.

Länsstyrelsen hemställer att denna del av förslaget övervägs ytterligare.

Länsstyrelsen i Malmöhus län:

Enligt länsstyrelsens mening hade det varit önskvärt att förstärka det representativa systemet inom den kyrkliga kommunen genom att helt avskaffa kyrkostämman. En sådan reform är emellertid ogörlig, eftersom antalet församlingar med ett invånarantal under 500 är mycket stort. Ca 50 församlingar har sålunda mindre än 100 invånare och fler än 800 församlingar har ett invånarantal mellan 100 och 500. Ett totalt representativt system kan endast införas om nuvarande församlingsindelning ändras.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län:

Mot bakgrund av kommunallagsreformens starka tyngdpunkt på demokratisering och det nyss återopade direktivuttalandet (se under 1 kap. 3 §) är det förvånande att utredaren i 1 kap. 7 § föreslår en minskad möjlighet att tillämpa direktdemokrati i de mindre församlingarna. Direktdemokratien torde vara den ursprungliga formen för demokrati. Den representativa demokratin bör ej ses som en högre form av demokrati utan endast som ett sätt att i större församlingar effektivisera beslutsfattandet. Utredaren anger också ett flertal fördelar med kyrkostämman. Den fara för kupper som kyrkostämmoinstitutet kan föra med sig torde minska med det nu föreslagna förbudet mot fullmaktsröstning. Visserligen utgör förslaget ett närmande till kommunallagen, där stämmoinstitutet helt avskaffats. Församlingsindelningens struktur skiljer sig emellertid avsevärt från den borgerligt kommunala indelningen. Direktdemokratien kan inte lämpligen utövas i de efter kommunsammanslagningarna stora kommunerna. Arbetsformen låter sig dock med fördel tillämpas i de avsevärt mindre och från partipolitiken mer fria församlingarna. Med bibehållande av nuvarande ordning, vilken förordas av länsstyrelsen, har församlingarna alltså möjlighet att på eget initiativ uppdra beslutanderätten åt kyrkofullmäktige. De kan därmed själva anpassa arbetsformen till de lokala förhållandena, allt i enlighet med utredningsdirektiven. Länsstyrelsen föreslår därför att den nuvarande gränsen 1 000 invånare endast justeras till att avse 1 000 röstberättigade invånare. En sådan utformning synes också helt motverka samtliga av utredningsförslaget föranledda beräknade kostnadsökningar.

Domkapitlet i Linköping:

Lagförslaget har satt en övre gräns för att församlingens beslutanderätt skall utövas å kyrkostämman vid 500 röstberättigade invånare till skillnad mot 1 000 invånare i 5 § 1 mom. i nuvarande lag om församlingsstyrelse. Domkapitlet, som anser att kyrkostämman trots sina brister – när det gäller församlingsinvånarnas deltagande i stämman – är ett utmärkt exempel på direkt folkligt demokrati inom kyrkan, förordar att gränsen för befolkningsunderlaget för att en församling skall få bibehålla kyrkostämman ej skall sänkas utan siffran 500 bör höjas till 700–800 röstberättigade invånare, vilket motsvarar 1 000 invånare i nuvarande bestämmelser.

Domkapitlet i Skara:

Domkapitlet hade kunnat godta en ännu något lägre gräns för obligatoriskt representativt system än 500 röstberättigade invånare. Eftersom församlingar med lägre antal invånare även i fortsättningen skall kunna uppdra beslutanderätten åt kyrkofullmäktige kan den föreslagna gränsen accepteras. I de församlingar med lägre antal invånare där intresset för kyrklig verksamhet är tillräckligt stort bör denna möjlighet utnyttjas. Det bör också framhållas att skillnaden mellan den föreslagna och den nu gällande gränsen

för inrättande av fullmäktige i realiteten inte motsvarar 500 personer eftersom det blir antalet röstberättigade invånare som skall ligga till grund för bedömningen.

Domkapitlet i Västerås:

F. n. gäller, att endast församling med mer än 1 000 invånare är skyldig att välja fullmäktige (60 à 65 % av totala antalet församlingar har mindre än 1 000 invånare). Utredningen föreslår att gränsen för obligatoriska fullmäktige skall sänkas till 500 (nu röstberättigade i stället för invånare enligt ett annat reformförslag). Detta förslag går i sin tur tillbaka till ett förslag, som lades fram av de kyrkliga företrädarna i samband med kyrka-statöverläggningarna 1978 (SOU 1978:2), där gränsen för fullmäktige sattes just vid siffran 500 medlemmar i församlingen.

En ledande princip i fråga om det nu framlagda reformförslaget har varit att förstärka demokratin i den kommunala förvaltningen och särskilt att öka de beslutande organens inflytande visavi de verkställande organen. Det skulle ju då kunna tyckas att den direkta demokrati, som en stämma utgör i de små församlingarna skulle vara att föredra. Praktiska erfarenheter torde emellertid utvisa att intresset för att delta i stämma i allmänhet inte är stort. Det är säkert inte ovanligt, att deltagarna i en stämma i huvudsak utgörs av kyrkorådets medlemmar och inte många därutöver. Det kan bli så, att kyrkorådets medlemmar utgör en majoritet på stämman! Ansvaret och engagemanget kan beräknas öka, om en representativ församling – fullmäktige – skall väljas vid ett allmänt kyrkligt val. Å andra sidan bör naturligtvis inte fullmäktige inrättas där de röstberättigade är så få, att det kan bli svårt att erhålla tillräckligt antal verkligt intresserade och för uppgiften lämpliga fullmäktige. Var gränsen vid en vägning av dessa olika synpunkter skall gå, är naturligtvis svårt att säga. Domkapitlet har inget annat förslag än det som utredningen för fram eller att fullmäktige bör väljas, när de röstberättigades antal överstiger 500.

Domkapitlet i Göteborg:

En utökning av antalet församlingar med kyrkofullmäktige innebär ökade kostnader och en viss byråkratisering. Inte dess mindre synes fördelarna – bl. a. med hänsyn till risken för s. k. kupp försök vid kyrkostämma – överväga nackdelarna. Förslaget kan också komma att innebära ett ökat kyrkligt intresse i berörda församlingar, varför ändringen tillstyrks.

Domkapitlet i Visby:

Domkapitlet delar i princip utredningens uppfattning att ett representativt system med kyrkofullmäktige är att föredra som arbetsform m. m. men anser det ogörligt att införa ett representativt system i de mindre församlingarna. Gränsen för obligatoriskt representativt system bör därför kvarstå oförändrad.

Domkapitlet i Stockholm:

Av principiella skäl sammanhängande med att svenska kyrkans församlingsvård i enlighet med folkkyrkotanken riktar sig till alla som bor inom en församling oavsett kyrkotillhörighet bör minsta antalet kyrkofullmäktige som hittills ställas i förhållande till antalet invånare i församlingen (jfr. betänkande SOU 1981:6 s. 89 n).

Stiftsnämnden i Karlstad anser att kyrkofullmäktige bör vara obligatoriskt om antalet röstberättigade invånare överstiger 300.

Ärkebiskopen:

Den föreslagna ändringen av reglerna om utövande av församlings beslutanderätt tillstyrks. Även om den fastare organisation och stabilitet kyrkofullmäktigeinstitutet erbjuder är att föredra och på sikt också bör eftersträvas även i de mindre församlingarna, är utredningens hänsynstagande – låt vara främst av praktiska skäl – till kyrkostämmans fortbestånd, att hälsa med tillfredsställelse. Förutom de fördelar utredningen själv anför, må påpekas att 7 § i det nya lagförslaget därmed jämväl beaktat den heterogena struktur som vår kyrkas församlingsbildningar i dag uppvisar och skapar förutsättningar för smidiga lösningar, baserade på den lokala församlingens egna förutsättningar.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund:

I 7 § har utredningen för att beslutanderätten skall utövas av fullmäktige ansett att 500 röstberättigade invånare skall utgöra gräns mot i gällande lagstiftning 1 000 invånare. Styrelsen är tveksam huruvida förslaget innebär någon större ändring i förhållande till nu gällande regler. Styrelsen föreslår att ett lägre tal exempelvis 300 röstberättigade sätts som gräns. Konsekvenserna bör dock göras till föremål för närmare granskning.

2 kap. Kyrkofullmäktige

Ett par remissinstanser framhåller att suppleanter för kyrkofullmäktige alltid borde utses, men att praktiska svårigheter lägger hinder i vägen för detta. De godtar utredningens förslag om att församlingarna själva får besluta om suppleanter skall utses.

Förslaget om valbarhetskriterier för församlingens ledande tjänsteman godtas i allmänhet av remissinstanserna. Ett par av dessa framför önskemål om precisering av vem som avses med hindret.

Ett flertal remissinstanser har yttrat sig om tidpunkten då kyrkofullmäktiges mandattid föreslås börja. Utredningens förslag om oförändrad tidpunkt, dvs. den 1 januari året efter valåret, godtas. Ett par remissinstanser framför i anslutning härtill önskemål om en utredning av möjligheterna att tidigarelägga valdagen.

F. n. gäller enligt församlingsstyrelselagen en skyldighet att anmäla val av

ordförande och vice ordförande i kyrkofullmäktige till länsstyrelsen och till domkapitlet. Utredningen har föreslagit att denna skyldighet skall slopas. Förslaget avstyrks av de remissinstanser som yttrat sig om det.

Enligt utredningens förslag slopas rätten för länsstyrelsen, domkapitlet och visitationsförrättare att påkalla sammanträde med kyrkofullmäktige. Slopandet av länsstyrelsens initiativrätt godtas i allmänhet. Flera remissinstanser har dock avstyrkt förslaget beträffande domkapitlet och visitationsförrättare.

Beträffande reglerna om kungörande av sammanträde med kyrkofullmäktige föreslås från några håll att kyrkoherden skall underrättas särskilt om sammanträde och att det inte skall krävas att kungörelsen skall sändas med posten till ledamöter och suppleanter i fullmäktige. Valfrihet bör ges i fråga om formerna för utsändningen.

I övrigt har det största intresset knutits till förslaget om möjlighet att bevilja pension till vissa förtroendevalda. Ett flertal remissinstanser avstyrker detta förslag.

1 §

Denna paragraf innehåller bestämmelser om antalet ledamöter i kyrkofullmäktige.

Kammarrätten i Stockholm:

I lagrummet anges i första stycket hur antalet ledamöter i kyrkofullmäktige skall bestämmas. I andra stycket upptas särbestämmelser för församlingar i Stockholm. Till skillnad mot 2 kap. 1 § KL har emellertid inte markerats det andra styckets karaktär av undantag. Andra stycket kan lämpligen inledas enligt följande: "I församling i Stockholm skall dock antalet ledamöter i fullmäktige bestämmas till minst . . ."

F. ö. skulle både förevarande paragraf och motsvarande bestämmelse i kommunallagen bli mer lättlästa om första stycket begränsades till första punkten däri och återstoden av stycket bildade ett nytt andra stycke.

Domkapitlet i Göteborg:

Antalet ledamöter i kyrkofullmäktige maximeras inte. Förändringen torde sakna praktisk betydelse då det kan antas att beroende på de ekonomiska konsekvenserna antalet ledamöter ändock begränsas. Som en säkerhetsåtgärd bör begränsning av antalet ledamöter dock bibehållas och förslaget därför ändras.

2 §

I 2 § finns bestämmelser om suppleanter för ledamöterna i kyrkofullmäktige.

Länsstyrelsen i Södermanlands län:

Genom kommunallagsreformen infördes ett obligatoriskt suppleantsystem för kommunfullmäktige. Utredningen anser att det f. n. saknas anledning att införa motsvarande system för kyrkofullmäktige. Skälet härför skulle vara att intresset för kyrkokommunala frågor är svalt och svårigheter därmed föreligga att rekrytera erforderligt antal intresserade. Enligt länsstyrelsens mening skulle möjligen ett obligatoriskt system medverka till ett önskvärt ökat engagemang i kyrkokommunala frågor. Med hänsyn till det rådande låga valdeltagandet får nog svårigheter anses föreligga att få fram ett tillräckligt antal suppleanter. Församlingarna skall ju även i fortsättningen ha möjligheten att besluta om erforderligt antal suppleanter för ledamöterna i kyrkofullmäktige.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län:

Den språkliga utformningen är dålig i synnerhet i första stycket andra punkten.

Domkapitlet i Skara:

Utredningen har stannat för att inte föreslå införande av obligatoriskt suppleantsystem för kyrkofullmäktige. Som motivering anføres att antalet förtroendemän på den kyrkokommunala sektorn är tämligen stort och att ett av de främsta skälen för införande av obligatoriskt suppleantsystem för de borgerliga kommunerna var att flera medborgare skulle kunna engagera sig i samhällsarbetet. Inte heller domkapitlet anser att suppleantsystemet bör vara obligatoriskt för kyrkofullmäktige.

Behovet av suppleanter blir inte lika stort om ledamöterna får förbättrade möjligheter till deltagande i sammanträden. Möjligheten att utse suppleanter bör dock finnas kvar. Domkapitlet har erfarenheten att denna möjlighet har utnyttjats på många håll och det är lämpligt att församlingarna själva får avgöra huruvida suppleanter behövs.

Domkapitlet i Visby:

Beträffande suppleanter för ledamöter i kyrkofullmäktige anser domkapitlet att ett obligatoriskt suppleantsystem såsom på den borgerliga kommunala sidan vore en åtgärd väl ägnad att engagera flera församlingsbor för de frågor som aktualiseras i den kyrkokommunala verksamheten. Där suppleanter inte finns att tillgå kan som utredningen påpekar särskilda problem uppstå om frånvaron blir så stor att några beslut inte kan fattas.

4 §

I paragrafen finns bestämmelser om valbarhet till ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige.

Kammarrätten i Stockholm:

I andra stycket föreslås att, i överensstämmelse med vad som gäller enligt KL, landshövdingen och vissa cheftjänstemän i länsstyrelse inte skall vara valbara till ledamot eller suppleant i kyrkofullmäktige. Kammarrätten kan inte finna att de skäl som har åberopats till stöd för detta undantag från valbarhet längre är bärande. Länsstyrelsen är sålunda vare sig besvärinstans i kommunalbesvärsmål eller tillsynsmyndighet i förhållande till de kyrkliga organen. Det förhållande att länsstyrelsen är sammanräkningsmyndighet i fråga om val av kyrkofullmäktige synes knappast kunna tillmätas någon betydelse i sammanhanget. Eftersom avvikelser från den allmänna valbarheten bara bör stadgas när skäl talar för det, föreslår kammarrätten att undantaget slopas.

I överensstämmelse med vad som gäller enligt KL upptas som en nyhet i förslaget ett undantag från valbarhet till kyrkofullmäktige även med avseende på den ledande tjänstemannen i församlingen. I både kommunala och kyrkliga sammanhang måste det inte sällan vara svårt att utan vidare avgöra vem som är att anse som denne tjänsteman. Enligt förarbetena till KL bör frågan lösas genom föreskrift i instruktion e. d. (förevarande betänkande s. 93). Det kan från saklig synpunkt vara svårförståeligt varför inte, om undantag från valbarhet verkligen anses påkallat, förbudet skall avse alla tjänstemän i ledande ställning. Kammarrätten vill i allt fall sätta i fråga om inte i det kyrkliga sammanhanget undantaget kan utgå.

Om det aktuella undantaget anses påkallat sätter kammarrätten likväl i fråga om det inte också bör med avseende på den egna församlingen avse kyrkoherden, som ju också är en ledande tjänsteman i församlingen. Som motiv för att låta kyrkoherden vara valbar åberopas den roll han har i församlingslivet. Vidare uttalas att han bör ta del i fullmäktigearbetet. I detta hänseende är dock att märka att kyrkoherden enligt 2 kap. 14 § 1 i förslaget har rätt att delta i fullmäktiges överläggningar. Detta borde i tillräcklig mån tillgodose det intresse som anges i motiven. En fördel som vinnas, om också kyrkoherden undantas från valbarhet till kyrkofullmäktige i den egna församlingen, är att han då ej i det kyrkliga sammanhanget kan framstå som bunden till viss grupp.

Kammarkollegiet:

Med kommunallagen som förebild införs i andra stycket andra meningen ett nytt valbarhetshinder. Kollegiet har ingenting att invända häremot. I tredje meningen sägs "församlingspräst är dock valbar". I strikt juridisk mening är församlingsprästerna inte anställda hos församlingen, eftersom de innehar statligt reglerade tjänster som tillsätts av domkapitlet eller regeringen. Förtydligandet om församlingsprästs valbarhet skulle därför vara onödigt. Kollegiet inser emellertid att det kan behövas ett förtydligande till undvikande av missförstånd. Men ordet "dock" bör strykas.

Länsstyrelsen i Jönköpings län:

Det är självfallet viktigt att uppkomsten av tolkningssvårigheter så långt är möjligt undviks. Bestämmelsen i 2 kap. 4 § att den som har den ledande ställningen bland församlingens tjänstemän inte är valbar kan nog ge upphov till sådana svårigheter, då det särskilt i mindre församlingar kan vara svårt att avgöra vilken tjänsteman som intar den ledande ställningen. Ett klarläggande behövs alltså.

Länsstyrelsen ifrågasätter dessutom behovet av det förslagna valbarhetshindret för vissa kategorier länsstyrelsetjänstemän.

Domkapitlet i Uppsala:

Beträffande regeln om valbarhet till kyrkofullmäktige har föreslagits att valbarhetshinder skall föreligga bl. a. för den som är anställd hos församlingen och som i egenskap av föredragande hos kyrkorådet eller på grund av andra uppgifter som hör till tjänsten har den ledande ställningen bland församlingens tjänstemän. Formuleringen "den ledande ställningen" skulle enligt domkapitlets mening kunna misstolkas på så sätt att endast en tjänsteman kan tänkas ifrågakomma som icke valbar. För att undvika eventuella oklarheter i detta avseende vill domkapitlet föreslå att paragrafens lydelse ändras (2 kap. 4 § andra punkten) på sätt att "den ledande ställningen" ersätts med "en ledande ställning."

Domkapitlet i Linköping:

Domkapitlet anser det önskvärt att 2 kap. 4 § andra stycket lagförslaget om valbarhetshinder tydligt uttalar, vilka som avses med hindret.

Domkapitlet i Stockholm:

Förslaget om valbarhetshinder för chefstjänsteman även i kyrklig kommun biträds. Stockholms stift kan uppvisa exempel på behovet av en sådan reform. I sammanhanget konstaterar domkapitlet att utredningen inte diskuterat kyrkoherdens valbarhet. Det är här fråga om en speciell chefsroll. Utredningen synes snarast inte se någon skillnad mellan kyrkoherde och andra församlingspräster (jfr. betänkandet s. 94).

Ärkebiskopen:

Beträffande valbarhetshindren i 4 § må... uppmärksammas den debatt om ämbetssyn och lekmannainflytande, som aktualiseras i skilda sammanhang. Det har därvid understundom å ena sidan framförts, att fullmäktigeinstitutionen uteslutande vore ett forum för lekmännen och att ämbetsintresset tillgodosetts genom kyrkoherdens självskrivnenhet i kyrkorådet, varför församlingspräster borde omfattas av valbarhetshindren. Å andra sidan har understrukits värdet av den karaktär, som präglat vår kyrka under århundraden och som tagit sig uttryck i en samverkan mellan folkligt

förankrad självstyrelse och prästerlig ämbetsförvaltning. Den tendens till polarisering mellan de nämnda åsiktsinriktningarna som gjort sig märkbar framför allt under senare år bör om möjligt undvikas och tonas ned, varför jag av detta och av de skäl utredarna anført förespråkar den ordning dessa föreslagit på denna punkt.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund:

Beträffande 4 § anser styrelsen att en omformulering bör ske så att det klart framgår att med ledande tjänstemän avses kyrkokommunalt tillsatta befattningshavare. Sista meningen i andra stycket bör utgå.

Stiftsrådet i Linköpings stift:

Förslaget innebär att den är valbar, som är kyrkobokförd i församlingen, är medlem av svenska kyrkan och som har uppnått 18 års ålder senast påvvaldagen.

Stiftsrådet föreslår dessutom då det gäller valbarheten, att före orden "medlem i svenska kyrkan" tillfogas "döpt och".

Stiftsrådet anser det vara ett rimligt krav att den, som skall väljas att handha kyrkans angelägenheter, också har fått undervisning i kyrkans lära.

Sveriges kyrkokamerala förening:

Sista meningen i andra stycket bör utgå – "Församlingspräst är dock valbar" – .

5 §

I denna paragraf finns en bestämmelse om rätt till ledighet från anställning för ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige eller beredning.

Domkapitlet i Skara:

Domkapitlet anser det riktigt att rätt till ledighet från anställning för fullgörande av kyrkokommunala uppdrag införs. Därigenom ges lika möjlighet för alla att åta sig kyrkokommunalt uppdrag. Eftersom det i princip är en skyldighet att åta sig sådant uppdrag är det naturligt att denna skyldighet motsvaras av full möjlighet för alla att fullgöra uppdraget.

Domkapitlet i Visby:

Domkapitlet vill gärna understryka vikten av att de kyrkokommunalt förtroendevalda såväl i kyrkofullmäktige som i kyrkoråd och nämnder tillförsäkras rätt till ledighet från anställning för fullgörande av uppdrag inom församlingen, vilket innebär att en redan tillämpad princip lagfästs.

Stiftsrådet i Stockholms stift:

Förtroendevalda inom kyrkofullmäktige/beredning och kyrkoråd får lagskriven rätt till ledighet från anställning som behövs för uppdraget. I

samtliga stift finns nu en stiftstingsorganisation, vars förtroendevalda har en förankring i resp. hemförsamling. Vi anser det vara angeläget att motsvarande ledighet för uppdrag åt stiftstinget och dess nämnder skrivs in i förslagsvis församlingsstyrelselagen. Stiftsrådet har i sitt yttrande över kyrkomöteskommitténs betänkande föreslagit att stiftstingsorganisationen lagregleras i den nya lagen om Svenska kyrkan. Det vore värdefullt om en samordning skedde vid utformningen av den nya församlingsstyrelselagen och lagen om Svenska kyrkan så att stiftstingsorganisationen blir lagreglerad.

6 §

Paragrafen reglerar kyrkofullmäktiges mandattid.

Kammarrätten i Stockholm:

Till skillnad mot vad som gäller på den kommunala sidan får enligt förslaget nyvalda kyrkofullmäktige inte möjlighet att besluta om budget och skattesats för det närmast följande året. Detta är måhända en ofrånkomlig följd av den sena valdagen men är ändå otillfredsställande. Det synes angeläget att det i lämpligt sammanhang övervägs om inte valdagen kan tidigareläggas.

Kammarkollegiet:

Det är att beklaga, att det f. n. inte synes möjligt att anpassa församlingsstyrelselagens regler om mandattid och tidpunkt för valgenomslag efter vad som gäller enligt kommunallagen. Främst med tanke på beslut om budget och skattesats vore det önskvärt med ett snabbare valgenomslag även på det kyrkokommunala området. En sådan reform förefaller inte möjlig utan att den kyrkliga valdagen ändras. Kollegiet vill därför understryka angelägenheten av att denna fråga utreds närmare.

Länsstyrelsen i Södermanlands län:

Kommunallagens regler för att åstadkomma ett snabbare valgenomslag anser utredningen inte kunna överflyttas till kyrkofullmäktigvalen. Länsstyrelsen delar denna uppfattning. Genom att valdagen ligger mer än en månad efter den borgerliga är det nära nog praktiskt omöjligt för länsstyrelsen att snabbare än som nu sker räkna fram kyrkovalsresultatet. Mandatperioden bör även i fortsättningen börja den 1 januari året efter valet.

Länsstyrelsen i Malmöhus län:

Utredningen har diskuterat frågan om ett snabbare valgenomslag i likhet med vad som gäller inom den borgerliga kommunen. Den har emellertid stannat för att föreslå ett bibehållande av nuvarande ordning. Mot detta har länsstyrelsen inte något att erinra.

Länsstyrelsen i Jämtlands län:

Länsstyrelsen delar utredningens överväganden vad gäller frågan om ett snabbare valgenomslag. Av praktiska skäl, bl. a. det med nuvarande resurser relativt tidsödande sammanräkningsförfarandet, är en ändring av nuvarande mandatperiod inte lämplig på det kyrkokommunala området.

Domkapitlet i Skara:

Domkapitlet stöder utredningens förslag att mandatperioden för nyvalda kyrkofullmäktige skall börja den 1 januari året efter valåret. Eftersom valdagen ligger i oktober går det inte att ha samma mandatperiod som fullmäktige i de borgerliga kommunerna. Att låta mandatperioden börja en senare dag under valåret än den 1 november är inte heller meningsfullt.

Stiftsnämnden i Skara:

Mandatperioden för det beslutande organet föreslås på det kyrkokommunala området liksom hittills börja den 1 januari året efter valåret. Motiveringen är att valdagen ligger en månad senare för de kyrkliga kommunerna och att det snabbare valgenomslaget därför är av mindre betydelse... I likhet med utredningen anser stiftsnämnden att den ifrågava- rande bestämmelsen i församlingsstyrelselagen skall behållas oförändrad.

8 §

Paragrafen reglerar val av ordförande och vice ordförande i kyrkofullmäktige.

Domkapitlet i Skara:

Förslaget att kyrkofullmäktige skall bestämma mandatperiodens längd för ordföranden och vice ordföranden godtas. Hittills har de utsetts för ett år i sänder.

Skyldigheten att underrätta domkapitlet om val av ordförande och vice ordförande i de beslutande organen bör behållas. För domkapitlet är detta en fråga av praktisk betydelse. Tämligen ofta har domkapitlet och biskopen anledning att ta kontakt med ordföranden för församlingarnas beslutande organ t. ex. inför förestående visitationer och i ärenden om kyrklig indelning. Antalet församlingar i stiftet är stort och det underlättar kontakterna med församlingarna att ha dessa uppgifter tillgängliga.

Domkapitlet i Växjö:

I sin allmänna funktion med ansvar enligt 13 § domkapitelslagen för den kyrkliga verksamheten i stiftet och enligt kollektkungörelsen 5 § punkt 6 och 6 § rörande domkapitlets tillsyn över församlingarnas kollektredovisning har domkapitlet ett legitimt intresse, att snabbt få veta utfallet av val till nämnda

poster (ordförande och vice ordförande i kyrkofullmäktige och kyrkostämma samt revisorer).

Domkapitlet har i sina kontakter med de kyrkokommunala förtroendemännen varit mycket beroende av länsstyrelsernas årligen utkommande, i länskungörelsen intagna förteckning över, bl. a. de kyrkokommunala förtroendemännen med adress- och telefonnummeruppgifter. Flera länsstyrelser har emellertid under det senaste året upphört att utge denna förteckning. Domkapitlet är inte i position att kunna kräva och få heltäckande uppgifter härom från församlingarna.

Domkapitlet föreslår därför, att i nya församlingsstyrelselagen föreskrivs skyldighet för församlingarna, att till domkapitlet insända namn, adress- och i förekommande fall telefonnummeruppgift å dessa förtroendemen.

Det är också ett allmänt intresse, att i varje stift en aktuell sådan förteckning alltid finns att tillgå.

Domkapitlet i Lund:

Enligt nu gällande bestämmelser skall länsstyrelse och domkapitel underrättas om ordförandeval i kyrkofullmäktige, kyrkostämma, församlingsdelegerade och kyrkoråd, LFS 14, 36, 41 och 47 §§. Förslaget att slopa skyldigheten att underrätta länsstyrelse och domkapitel om ordförandeval motiveras endast med att i kommunallagen denna skyldighet slopats. Enligt domkapitlets mening råder ett mycket närmare förhållande och samarbete mellan ett stifts organ (domkapitel, stiftsnämnd, stiftsråd) än mellan länsstyrelse och kommun. Skyldigheten att om ordförandeval, åtminstone i kyrkoråd, underrätta domkapitlet bör kvarstå. Endast därigenom har domkapitlet säkerhet för fullständiga och aktuella uppgifter.

Domkapitlet i Göteborg:

Enligt gällande bestämmelser skall underrättelse tillställas domkapitlet om val av ordförande och vice ordförande i kyrkofullmäktige. Detta gäller f. ö. även kyrkoråd, pastoratskyrkoråd, stämma och delegerade. Tidigare skulle uppgift även inges till länsstyrelsen. För domkapitlet och stiftsnämnden är det av stor vikt att ständigt ha tillgång till en aktuell förteckning över nämnda befattningshavare. Bestämmelsen om att insända uppgift därom till domkapitlet bör därför kvarstå.

Stiftsrådet i Västerås stift anser att skyldigheten att anmäla val av presidium i kyrkofullmäktige till domkapitlet inte skall slopas.

Svenska kyrkans personalförbund:

Enligt nu gällande bestämmelser skall länsstyrelse och domkapitel underrättas om ordförandeval i kyrkofullmäktige, kyrkostämma, församlingsdelegerade och kyrkoråd, LFS §§ 14, 36, 41, 47. Förslaget att slopa underrättelse till länsstyrelse och domkapitel om ordförandeval motiveras endast med att i KL denna skyldighet slopats. Enligt SKPF:s mening råder ett

mycket närmare förhållande och samarbete mellan ett stiftsorgan (domkapitel, stiftsnämnd med boställsnämnder, stiftsråd) och församlingsorgan, särskilt kyrkoråd, än mellan länsstyrelse och kommun. Skyldigheten att om ordförandeval, åtminstone i kyrkoråd, underrätta domkapitel bör kvarstå. Endast därigenom har man säkerhet för fullständiga och aktuella uppgifter.

9 §

I denna paragraf regleras kyrkofullmäktiges sammanträdestider.

Kammarkollegiet:

I denna paragraf som motsvarar nuvarande 16 § i LFS har anpassningen till kommunallagen medfört att rätten för länsstyrelsen, domkapitlet och visitationsförrättare att påkalla sammanträde med kyrkofullmäktige slopas. Enligt kollegiets mening bör emellertid rätten för länsstyrelsen och domkapitlet att påkalla sammanträden finnas kvar. Denna uppfattning motiverar kollegiet utifrån sin erfarenhet av skilda slag av indelningsärenden och vissa kyrkliga ärenden, exempelvis rörande tjänster och tjänstebostäder, där det är nödvändigt att höra det beslutande organet. Sådana ärenden kan rymma motstridiga intressen och skilda uppfattningar om behovet av ett snabbt ställningstagande från den kyrkliga kommunens sida. Enligt kollegiets mening behöver det inte uppfattas som ett otillbörligt ingrepp i den kommunala demokratin om länsstyrelsen och domkapitlet alltjämt får rätt att påkalla sammanträde.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län:

Enligt utredningens mening bör rätten för länsstyrelsen, domkapitlet och visitationsförrättare att påkalla sammanträde med kyrkofullmäktige slopas. Såvitt ändringsförslaget rör domkapitlet och visitationsförrättare är förslaget helt utan motiv i betänkandet. Ändringen i denna del är ej heller påkallad för den lagenpassning, som utredaren har att försöka genomföra. Eftersom förslaget innebär en principiell ändring av relationen mellan den lokala församlingen och stiftets ledning men några skäl för en sådan ändring inte föreligger föreslår länsstyrelsen att 2 kap. 9 § utformas så att domkapitlet och visitationsförrättare även fortsättningsvis skall kunna påkalla fullmäktigesammanträde. Det kan i detta sammanhang anmärkas att 3 kap. 5 § andra punkten i utredningsförslaget bibehåller domkapitlets och visitationsförrättares rätt att få till stånd kyrkostämma. Orsaken till denna skillnad står ej att utläsa i utredningen. Enligt länsstyrelsens mening finns ingen anledning att göra skillnad på fullmäktige och stämma i denna del.

Domkapitlet i Skara:

Det finns skillnader mellan en församlings och en kommuns uppgifter. Enligt församlingsstyrelselagen skall kyrkorådet "beflita sig om det kyrkliga livets vård och förkovran". Med hänsyn härtill vill domkapitlet föreslå att

domkapitlet även i fortsättningen skall ha rätt att förordna och visitationsförrättare att begära sammanträde med kyrkofullmäktige i likhet med vad som föreslås rörande kyrkostämma.

Domkapitlet i Lund:

Enligt 2 kap. 9 § i förslaget kan till skillnad från vad nu gäller länsstyrelse och domkapitlet inte förordna om sammanträde med kyrkofullmäktige. Inte heller kan visitationsförrättare begära sådant sammanträde. Enligt 3 kap. 5 § i förslaget behålls dock rätten för domkapitlet att besluta om sammanträde med kyrkostämma och visitationsförrättares rätt att begära det. Den föreslagna ändringen beträffande kyrkofullmäktige har inte motiverats. Enligt domkapitlets mening kan det finnas samma skäl för sammanträde med kyrkofullmäktige som med kyrkostämma. Huruvida de skäl för sammanträde som är motiveringen för domkapitlets och visitationsförrättares befogenhet kan bli tillgodosedda genom hänvändelse till ordförande eller ledamöter (en tredjedel) är ovisst. Ehuru i församling med kyrkofullmäktige inte finns någon kyrkostämma kan hinder inte föreligga för visitationsförrättare att till stämma kalla församlingens medlemmar (visitationsstämma).

Svenska kyrkans personalförbund:

Enligt förslagen i 2 kap. 9 § kan till skillnad från vad nu gäller länsstyrelse eller domkapitel ej förordna om sammanträde med kyrkofullmäktige och ej heller visitationsförrättare begära det; enligt föreslagen 3 kap. 5 § behålls rätten för domkapitel att besluta om sammanträde med kyrkostämma och visitationsförrättares rätt att begära det. Den föreslagna ändringen beträffande kyrkofullmäktige har inte motiverats. Enligt SKPF:s mening kan det finnas samma skäl för sammanträde med kyrkofullmäktige som med kyrkostämma. Huruvida de skäl för sammanträde som är motiveringen för domkapitels- och visitationsförrättares befogenheter i fråga om kyrkostämma kan bli tillgodosedda genom hänvändelse till ordförande eller ledamöter (en tredjedel) i kyrkofullmäktige är ovisst. Ehuru i församling med kyrkofullmäktige inte finns kyrkostämma enligt lagen om församlingsstyrelse kan hinder inte föreligga för visitationsförrättare att till stämma kalla församlingens medlemmar (visitionsstämma), jfr. kyrkolagen kap. 24.

10 §

I 10 § behandlas kungörande av sammanträde med kyrkofullmäktige.

Kammarrätten i Stockholm:

Lagrummet har utformats efter förebild av 2 kap. 10 § KL. Det innehåller inte någon föreskrift om att de personer som enligt 2 kap. 14 § andra stycket i förslaget har rätt att delta i fullmäktiges överläggningar skall underrättas om sammanträde och de ärenden som skall förekomma på detta. Visserligen

torde de normalt få vetskap i aktuell hänseende. Det lär dock ha förekommit att sammanträde har hållits utan att kyrkoherden vetat om det. Med hänsyn till den centrala roll i församlingsarbetet som ankommer på denne föreslår kammarrätten att det åtminstone beträffande honom uttryckligen stadgas att han skall underrättas om sammanträdet genom en kopia av kallelsen. I första hand förordas dock att alla de som anges i 2 kap. 14 § andra stycket tillställs kallelse för kännedom. I detta hänseende kan som exempel pekas på det uppenbara intresset av att den som är revisor hos församlingen underrättas om tidpunkten då behandling skall ske av revisionsberättelse för den verksamhet som hans uppdrag avser.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund:

10 § andra stycket har en bestämmelse om att kungörelsen om fullmäktigesammanträdet skall sändas med posten till varje ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige. Något förslag om att övriga sammanträdeshandlingar skulle tillställas ledamöterna med posten finns inte. Ingen sådan regel har föreslagits för kyrkorådet. Förbundsstyrelsen föreslår därför att sista delen av paragrafens andra stycke ges följande lydelse:... ”och inom samma tid tillställs varje ledamot och suppleant i fullmäktige”.

Svenska kommunförbundet:

I 2 kap. 10 § andra stycket föreskrivs bl. a. att kungörelsen om fullmäktigesammanträdet skall sändas med posten till varje ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige. Motsvarande regel gäller också för kommunfullmäktige. De reformer inom postväsendet som nyligen genomförts har emellertid haft till effekt att kostnaderna för expedieringen av kungörelsen fördyrats samtidigt som tidsåtgången för utsändning med posten blivit längre. Till bilden hör att något krav att övriga sammanträdeshandlingar skall tillställas ledamöterna med posten inte finns i kommunallagen. Inte heller finns sådana regler för kommunstyrelsen. I kommunförbundets förslag till reglemente för kommunstyrelsen har efter ändringar 1979 kallelseförfarandet inte bundits till anlitande av posten. I stället har valfrihet getts i fråga om formerna för utsändningen. Mot bakgrunden av det nu sagda föreslår styrelsen att kravet på att kungörelsen skall sändas med posten stryks i kommunallagen och att samma ändringar genomförs i församlingsstyrelselagen.

Sveriges kommunaljuridiska förening:

I 2 kap. 10 § andra stycket föreskrivs bl. a. att kungörelse om sammanträde skall sändas med posten till varje ledamot och suppleant i fullmäktige. Föreningen finner det mindre tillfredsställande att anlitandet av postverket skall vara obligatoriskt vid distribution av kungörelsen. Församlingarna är ofta små enheter. Postgången är numera stundom långsam och ganska kostsam. Det bör därför stå kyrkokommunen fritt att anlita annat distributionssätt än med posten.

Sveriges kyrkokamerala förening:

Beslutet om sättet för kungörande av fullmäktiges sammanträden kan avse hela mandatperioden (jfr. val av ordförande 8 §).

11 §

I 11 § regleras suppleants tjänstgöring.

Kammarkollegiet:

I fråga om kyrkofullmäktige gäller även enligt utredningens reviderade förslag att suppleantsystemet är fakultativt. Detta förhållande bör därför även rent språkligt avspeglas i inledningen till 11 §, förslagsvis: "Om suppleanter för ledamöterna i kyrkofullmäktige har utsetts och ledamot är hindrad att inställa sig" etc.

Beträffande lagrummets sakliga innehåll kan man som utredningen själv gör diskutera lämpligheten av så detaljerad reglering av ett förhållande som är fakultativt. Men praktiska skäl talar för den föreslagna regleringen, liksom för att bestämmelser om det praktiska förfarandet, när förhinder skall anmälas och suppleant kallas in, inte som nu får sin plats i lagen utan få ingå i en arbetsordning.

12 §

I paragrafen finns bestämmelser om beslutförhet.

Domkapitlet i Visby:

Eftersom domkapitlet förespråkar ett obligatoriskt suppleantsystem måste för beslutförhet krävas att minst två tredjedelar av fullmäktiges ledamöter är närvarande.

14 §

I denna paragraf regleras röstvärdet på kyrkofullmäktigsammanträdet. Dessutom finns bestämmelser om rätten att delta i kyrkofullmäktiges överläggningar.

Svenska kommunförbundet:

I 2 kap. 14 § regleras bl. a. yttranderätten för vissa andra förtroendevalda än dem som är ledamöter i kyrkofullmäktige. Bl. a. har ordförande i kommunal nämnd eller beredning yttranderätt vid besvarande av interpellation även om ordföranden inte är ledamot i kyrkofullmäktige. Motsvarande gäller på den primärkommunala sidan. I 1977 års kommunallag har genom bestämmelsen i 2 kap. 24 § möjlighet getts att införa ett system med enkla frågor. Någon däremot korresponderande yttranderätt vid besvarande av enkel fråga för ordförande i nämnd eller beredning som inte är fullmäktigeledamot finns inte. Detta har på sina håll vållat praktiska problem. Mot den bakgrunden föreslår styrelsen att yttranderätten i 2 kap. 14 § kommu-

nallagen utsträcks till att gälla besvarande av enkel fråga och att motsvarande regler tas in i församlingsstyrelselagen.

15 §

Denna paragraf reglerar i vilka ärenden kyrkofullmäktige skall fatta beslut.

Stiftsnämnden i Karlstad:

Enligt 2 kap. 15 § tredje punkten i lagförslaget skall kyrkofullmäktige besluta i ärende, som har väckts av bl. a. länsstyrelsen eller domkapitlet. Stiftsnämnden är inte omnämnd. I kommentaren nedtill på s. 105 uttalas, att kyrkofullmäktige inte bör få pröva ärende, som anhängiggjorts på annat sätt än som anges i paragrafen. Detta skulle innebära, att fullmäktige inte skulle få fatta beslut i ärende, som anhängiggjorts av stiftsnämnden. Att stiftsnämnden utelämnats i sammanhanget torde bero på ett förbiseende. I motsvarande bestämmelse i den nuvarande lagen talas det om "högre myndighet". Stiftsnämnderna väcker ofta frågor om markförsäljningar, som rör stora belopp, ibland miljonvärden. En korrigering av nämnda paragraf i förslaget bör alltså ske. Stiftsnämnden utgår dock ifrån att bestämmelsen inte skall tolkas så, att alla frågor, som remitterats från t. ex. domkapitlet och stiftsnämnden, måste föras upp i fullmäktige. Liksom hittills bör remiss givetvis kunna ske till kyrkorådet i ärende, som faller inom ramen för dess förvaltningsbefogenheter.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund:

I 15 § är upptagen en förteckning över myndigheter som kan väcka frågor i fullmäktige. Denna förteckning bör kompletteras med stiftsnämnden.

18 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om kyrkofullmäktiges rätt att företa opinionsundersökningar bland röstberättigade i församlingen.

Kammarkollegiet:

Enligt förslaget skall kyrkofullmäktige efter mönster från KL som ett led i beredningen av ett ärende kunna inhämta synpunkter från röstberättigade i församlingen, t. ex. genom opinionsundersökningar. Kollegiet tillstyrker förslaget härom och vill understryka att sådana undersökningar ofta kan vara av värde i indelningsärenden. I anslutning härtill och till vad utredningen anfört på s. 110 vill kollegiet emellertid redan här uttala att man bör gå ett steg längre då det gäller institutets tillämplighet på församlingar med kyrkostämma som beslutande organ och som ingår i kyrklig samfällighet. I frågor som berör sådan församling bör enligt utredningen opinionsundersökning få anordnas men beslutet härom skall alltid fattas av samfällighetens

fullmäktige resp. församlingsdelegerade. Enligt kollegiets uppfattning bör den berörda församlingen själv få bestämma om en speciell opinionsundersökning skall företas och genomföra den. I ett sådant fall kan nämligen församlingen och samfälligheten ha mot varandra stridande intressen, i exempelvis en indelningsfråga. Visserligen finns den i indelningslagen (1979:411) reglerade möjligheten att den statliga utredningsmyndigheten (kammarkollegiet eller länsstyrelsen) kan besluta om särskild undersökning av befolkningens inställning. Men den naturligaste vägen i detta sammanhang är att församlingen själv under beredningen av ett indelningsärende låter utröna folkopinionen. – Lagtekniskt hör den nu av kollegiet skisserade bestämmelsen hemma i 3 kap. 5 § första stycket.

Ärkebiskopen:

Förslaget om rådgivande folkomröstning m. m. enligt förslaget 18 § tillstyrks varmt, då det är ett uttryck för vilja till fördjupning av den kyrkokommunala demokratin och därjämte kan skapa förutsättningar för ett bredare intresse från allmänhetens sida för de kyrkliga frågorna.

19 §

I denna paragraf finns bestämmelser om fortsatt sammanträde med kyrkofullmäktige.

Kammarkollegiet:

Mot det föreslagna stadgandet om fortsatt sammanträde – vilket har samma lydelse som motsvarande bestämmelse i KL – kan riktas viss kritik från språklig synpunkt. Kollegiet vill därför föreslå en något ändrad inledning, exempelvis: ”Om ett sammanträde med kyrkofullmäktige inte kan slutföras före kl. 24.00 på den utsatta dagen får det fortsätta genast eller vid senare tidpunkt.”

24 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om interpellationer och enkla frågor.

Hovrätten för Västra Sverige:

Hovrätten har inte något att erinra mot förslaget... men vill erinra om att kommunaldemokratiska kommittén under år 1981 väntas föreslå ändringar i kommunallagen beträffande interpellation och fråga samt om ersättning till kommunala förtroendemän. Om de väntade förslagen blir godtagna kommer de att få betydelse för slutbehandlingen av det remitterade lagförslaget.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund:

I 24 § finns en bestämmelse om möjlighet att införa ett system med enkla frågor i fullmäktige. Däremot finns ingen yttranderätt vid besvarande av enkel fråga för ordförande i nämnd eller beredning som inte är fullmäktigeledamot. Det vore därför naturligt att yttranderätten utsträcks att gälla även besvarande av enkel fråga.

27 §

Paragrafen handlar om vården av kyrkofullmäktiges handlingar.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund:

Beträffande 27 § vill styrelsen framföra uppfattningen, att kyrkofullmäktige bör besluta hur protokollen skall förvaras. Eftersom frågan inte endast berör denna lagstiftning anser styrelsen att hela frågan bör göras till föremål för en särskild utredning.

29 §

I paragrafen regleras frågor om ersättning till ledamöterna och suppleanterna i kyrkofullmäktige eller beredning.

Hovrätten för Västra Sverige:

Hovrätten har inte något att erinra mot förslaget... men vill erinra om att kommunaldemokratiska kommittén under år 1981 väntas föreslå ändringar i kommunallagen beträffande interpellation och fråga samt om ersättning till kommunala förtroendemän. Om de väntade förslagen blir godtagna kommer de att få betydelse för slutbehandlingen av det remitterade lagförslaget.

Kammarrätten i Stockholm:

I överensstämmelse med 2 kap. 29 § KL föreslås här den nyheten att pension skall kunna tillerkännas ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige. Motsvarande skall enligt 3 kap. 6 §, 5 kap. 21 § och 7 kap. 1 § sista stycket gälla beträffande ledamöter och suppleanter i kyrkostämma och beredning till denna samt i kyrkoråd eller annan nämnd likaväl som revisor och revisorssuppleant. Kammarrätten finner denna reglering principiellt tvivelaktig och anser att den aktuella verksamheten i de kyrkliga sammanhangen får anses vara så pass ideellt inriktad att redan möjligheten till pension på grund av uppdraget ter sig främmande. I fråga om flera uppdrag torde också finnas ett intresse av viss rörlighet i fråga om förtroendemän, något som kan motverkas om möjlighet till pension efter viss tidrymd införs.

Domkapitlet i Skara:

Domkapitlet anser att det är rimligt att de kyrkliga förtroendemännen erhåller skälig ersättning för sina uppdrag i form av arvoden. En utveckling som skulle leda till en utbyggnad av administrationen så att "kyrkliga kommunalrådsbefattningar" inrättas är inte önskvärd. Förslaget att församlingarna skall kunna bevilja pension åt förtroendemännen avstyrks.

Domkapitlet i Göteborg:

Förslaget att utöver traktamente, arvode och andra med uppdraget förenade kostnader, även kunna besluta om pension och andra ekonomiska förmåner kan av främst ekonomiska skäl ifrågasättas.

Domkapitlet i Karlstad:

Domkapitlet ställer sig... tvekande till förslaget att de kyrkokommunala förtroendemännen skall kunna tillförsäkras pensionsförmåner.

Domkapitlet i Visby:

Enligt utredningens förslag får kyrkofullmäktige eller kyrkostämma rätt att besluta om pension åt förtroendevalda ledamöter och suppleanter. Domkapitlet ställer sig tveksamt härtill inte minst med hänsyn till att verksamheten i de kyrkliga kommunerna i allmänhet är tämligen begränsad. Vidare kan en önskvärd cirkulation på sådana poster motverkas.

Svenska kyrkans centralråd för evangelisation och församlingsarbete:

Enligt 2 kap. 29 §, 3 kap. 6 §, 5 kap. 21 § samt 7 kap. 1 § i förslaget får kyrkofullmäktige eller kyrkostämma rätt att besluta om pension åt förtroendevalda ledamöter och suppleanter samt revisorer och revisorssuppleanter. Sådan rätt föreligger inte enligt nuvarande lagstiftning, som dock ger möjlighet för församlingar och samfälligheter att besluta om arvode åt förtroendevalda. Även om redan denna möjlighet har vållat invändningar ur kristen ideologisk synpunkt, så tillkommer rent praktiska skäl, som talar mot möjligheten att ge pension: en önskvärd cirkulation på dessa poster motverkas. I en kristen församling är det angeläget att många medlemmar får möjlighet att ta ansvar i beslutande och förvaltande organ. En cirkulation på dessa poster behövs därför. Eljest riskerar man att det blir en särskild grupp, som sköter dessa uppgifter, och en helt annan grupp, som arbetar med församlingens praktiska uppgifter såsom barn- och ungdomsledare, studieledare, hembesökare m. m.

Styrelsen föreslår därför att ordet "pension" utgår ur de ovan angivna lagrummen.

Ärkebiskopen:

Den anpassning till den borgerligt kommunala ordningen som ersättningsbestämmelserna i 29 § utgör synes mig åter icke helt komplikationsfri. Jag instämmer i princip i utredningens överväganden beträffande kyrkokommuns möjligheter att erbjuda sina förtroendevalda med den borgerliga kommunen likvärdiga förmåner, men vill erinra om riskerna för en sådan "kommunalisering" av församlingsarbetet, att det stora värde som i dag representeras av en personligt ideellt präglad syn på kyrkoengagemanget går förlorad, och i stället ersätts av en starkare partipolitisk profilering. Samma invändning gäller 3 kap. 6 § och 5 kap. 21 §.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund:

I 29 § finns en bestämmelse om pension för bl. a. ledamöter och suppleanter i fullmäktige. Styrelsen har uppfattningen att det troligen aldrig kommer sådana förutsättningar på den kyrkokommunala sidan att beviljande av pension blir aktuellt. Detta synes helt uppenbart då det gäller kyrkostämman (3kap. 6 §).

Svenska kyrkans personalförbund:

Ehuru SKPF väl känner de skäl som anförts för föreslagna arvoden m. fl. ekonomiska förmåner åt förtroendevalda ställer sig SKPF tveksamt till en alltmer vidgad omfattning av sådana förmåner. Förtroendeuppdrag i kyrkoförsamlingarna bör inte kunna göras till en lönsam bisyssla, i mindre församlingar kan det bli nog så kännbart, kanske t. o. m. till förfång för den egentliga kyrkliga uppgiften om anpassning sker till kommunernas praxis. I en kyrkoförsamling kan ett sakligt och ideellt engagemang ej undvaras och bör det ej heller kunna undanträngas av ekonomiska förmåner. SKPF finner inte skäl för att pensioner skall kunna utgå. Åt prästerliga ledamöter, som inte sällan får göra ett omfattande arbete, kan sådana inte utgå.

30 §

I denna paragraf finns bestämmelser om arbetsordning för kyrkofullmäktige.

Domkapitlet i Karlstad:

Den arbetsordning, som behandlas i 2 kap. 30 §, bör även obligatoriskt innehålla bestämmelse om när revisionsberättelse skall vara avlämnad. Risk föreligger annars, att avlämnandet av sådan berättelse på många håll kan onödigt fördröjas. Bestämmelsen i 7 kap. 7 § är knappast tillfyllest.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund:

Styrelsen har noterat att utredningen förutsatt att förbundet utarbetar normalarbetsordning. Givetvis kommer förbundet att tillse att sådan arbetsordning upprättas.

31 §

Paragrafen reglerar hur ledamöterna i kyrkofullmäktige i kyrklig samfällighet utses.

Länsstyrelsen i Jönköpings län:

Bestämmelser saknas om besvär över länsstyrelsens beslut rörande antalet fullmäktigledamöter i varje församling inom kyrklig samfällighet... Sådana bestämmelser bör införas.

Länsstyrelsen i Norrbottens län:

I 2 kap. 31 § regleras förfarandet vid uträkningen av det antal fullmäktige som varje församling skall utse i kyrklig samfällighet.

Motsvarande bestämmelser i fråga om valkretsindelade kommuner har numera överförs till vallagstiftningen; 2 kap. 10 § vallagen. Oavsett var bestämmelserna placeras anser länsstyrelsen emellertid att ordalydelsen i vallagen är mera lättförståelig. Den bör därför, med de modifieringar som betingas av att varje i samfällighet ingående församling tillförsäkras minst en fullmäktig, kunna användas även i fråga om kyrkliga samfälligheter. Dessutom bör föreskrivas att länsstyrelsen – liksom på den kommunala sidan – före april månads utgång valåret skall bestämma antalet fullmäktige för varje församling i samfälligheten.

32 §

I denna paragraf regleras suppleantsystemet i kyrkliga samfälligheter.

Kammarkollegiet:

Här torde i andra stycket föreligga ett smärre tryckfel. Står:... 1 kap. 7 §... Skall vara... 1 kap. 9 §...

33 §

I paragrafen finns särskilda bestämmelser som gäller för kyrkliga samfälligheter.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund:

I 33 § vill styrelsen påpeka att punkt f i nuvarande 33 § ej återfinns i förslagets motsvarande paragraf, vilket måste vara ett förbiseende. Bestämmelsen är viktig för församling ingående i samfällighet.

3 kap. Kyrkostämman

Förslagen i 3 kap. godtas i stort sett av remissinstanserna. Två remissinstanser motsätter sig förslaget att slopa skyldigheten att underrätta domkapitlet om val av ordförande och vice ordförande i kyrkostämman. Vidare ställer sig ett flertal remissinstanser tveksamma till eller avstyrker förslaget om möjlighet att bevilja pension åt vissa förtroendevalda.

2 §

Denna paragraf behandlar val av kyrkostämmans presidium.

Domkapitlet i Skara:

Förslaget att kyrkofullmäktige skall bestämma mandatperiodens längd för ordföranden och vice ordförande godtas. Hittills har de utsetts för ett år i sänder. Motsvarande ändring föreslås inte beträffande kyrkostämman, vars presidium enligt förslaget skall väljas för tre år. Som motivering anføres att mandatperioden för riksdagen och de beslutande kommunala församlingarna fortfarande är tre år. Denna jämförelse anser domkapitlet inte adekvat eftersom det är fråga om mandattiden på presidieposterna. Domkapitlet finner inte skäl göra åtskillnad på mandattiden för presidieposterna i kyrkofullmäktige och kyrkostämman och föreslår att samma regel om valfrihet rörande mandattidens längd skall gälla.

Skyldigheten att underrätta domkapitlet om val av ordförande och vice ordförande i de beslutande organen bör behållas. För domkapitlet är detta en fråga av praktisk betydelse. Tämmligen ofta har domkapitlet och biskopen anledning att ta kontakt med ordföranden för församlingarnas beslutande organ t. ex. inför förestående visitationer och i ärenden om kyrklig indelning. Antalet församlingar i stiftet är stort och det underlättar kontakterna med församlingarna att ha dessa uppgifter tillgängliga.

Domkapitlet i Göteborg:

Uppgift om ordförande och vice ordförande bör meddelas domkapitlet.

4 §

Paragrafen reglerar rätt till ledighet från anställning för ordföranden och vice ordförande i kyrkostämman samt för ledamot och suppleant i beredning.

Domkapitlet i Skara:

Domkapitlet anser det riktigt att rätt till ledighet från anställning för fullgörande av kyrkokommunala uppdrag införs. Därigenom ges lika möjlighet för alla att åta sig kyrkokommunalt uppdrag. Eftersom det i princip

är en skyldighet att åta sig sådant uppdrag är det naturligt att denna skyldighet motsvaras av full möjlighet för alla att fullgöra uppdraget.

5 §

I denna paragraf finns särskilda bestämmelser för kyrkostämman.

Kammarkollegiet:

Kollegiet hänvisar till vad ovan anförts under 2 kap. 18 § och föreslår att en föreskrift införs att 2 kap. 18 § skall gälla kyrkostämma i församling som ingår i kyrklig samfällighet.

Punkten 2. Här föreslår kollegiet ett språkligt förtydligande: ordet "även" bör inskjutas för att markera att det är fråga om extra kyrkostämma. I fråga om det sakliga innehållet föreslår kollegiet att även länsstyrelsens rätt att påkalla kyrkostämma får bestå. Kollegiet hänvisar i tillämpliga delar till sitt uttalande ovan under 2 kap. 9 §. Intresset av att få fram ett beslut om yttrande i exempelvis ett indelningsärende eller ett kyrkligt ärende bör enligt kollegiets mening väga tyngre än synpunkten att rätten för statliga myndigheter att begära kyrkostämma resp. fullmäktigsammanträde kunde uppfattas som ett ingrepp i den kommunala självbestämmanderätten. Vidare kan det vid nybildning av församling vara nödvändigt att domkapitlet eller länsstyrelsen äger rätt att påkalla kyrkostämma. Så är exempelvis fallet då en nybildad församling skall ingå i en kyrklig samfällighet och har befriats från skyldighet att ha kyrkofullmäktige och föreskrift om indelningsdelegerade inte har meddelats (bestämmelserna härom är fakultativa). Den nuvarande indelningslagen (1979:411) saknar bestämmelser om vem som i sådant fall skall sammankalla kyrkostämma för att välja kyrkoråd för den nybildade församlingen. (Sådana bestämmelser fanns i den äldre indelningslagen [1919:293] i 41 § andra stycket.) Församlingsstyrelselagen bör därför innehålla bestämmelser som täcker sådana fall, dvs. en motsvarighet till nuvarande 3 kap. 37 § b LFS.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund:

5 § punkten 2 innehåller bestämmelse om rätt för visitationsförrättare och domkapitel att påkalla sammanträde med stämman. Detta bör i analogi med vad som gäller för fullmäktige utgå.

Sveriges kyrkokamerala förening:

Hänvisning till 30 § om kyrkofullmäktige bör utgå. Nödvändiga bestämmelser om ordförande och omröstningsförfarande bör intas i paragrafen, varvid särskild arbetsordning blir överflödigt.

Orden "domkapitlet och visitationsförrättare" bör utgå (jfr 2 kap. 9 §).

6 §

I paragrafen behandlas olika former av ersättning till förtroendemän.

Hovrätten för Västra Sverige:

Hovrätten har inte något att erinra mot förslaget . . . men vill erinra om att kommunaldemokratiska kommittén under år 1981 väntas föreslå ändringar i kommunallagen beträffande interpellation och fråga samt om ersättning till kommunala förtroendemän. Om de väntade förslagen blir godtagna kommer de att få betydelse för slutbehandlingen av det remitterade lagförslaget.

Kammarrätten i Stockholm:

Kammarrätten hänvisar till vad som har anförts ovan under 2 kap. 29 §.

Domkapitlet i Skara:

Domkapitlet anser att det är rimligt att de kyrkliga förtroendemännen erhåller skälig ersättning för sina uppdrag i form av arvoden. En utveckling som skulle leda till en utbyggnad av administrationen så att "kyrkliga kommunalrådsbefattningar" inrättas är inte önskvärd. Förslaget att församlingarna skall kunna bevilja pension åt förtroendemännen avstyrks.

Domkapitlet i Göteborg:

Förslaget om "pension och andra ekonomiska förmåner" är tveksamt.

Domkapitlet i Karlstad:

Domkapitlet ställer sig . . . tvekande till förslaget, att de kyrkokommunala förtroendemännen skall kunna tillförsäkras pensionsförmåner.

Domkapitlet i Visby:

Enligt utredningens förslag får kyrkofullmäktige eller kyrkostämman rätt att besluta om pension åt förtroendevalda ledamöter och suppleanter. Domkapitlet ställer sig tveksamt härtill inte minst med hänsyn till att verksamheten i de kyrkliga kommunerna i allmänhet är tämligen begränsad. Vidare kan en önskvärd cirkulation på sådana poster motverkas.

Stiftsnämnden i Karlstad:

Slutligen ställer sig stiftsnämnden mycket tveksam till tanken på att införa möjlighet till pension för kyrkliga förtroendemän. Nämnden finner inte detta motiverat, i all synnerhet inte i de små församlingar, som alltjämt skall ha kyrkostämman (3 kap. 6 § i lagförslaget).

Sveriges kyrkokamerala förening anser att ordet "pension" bör utgå ur paragrafen.

4 kap. Församlingsdelegerade

Förslagen i 4 kap. godtas i stort sett av remissinstanserna. Invändningar riktas främst mot förslaget om möjlighet att bevilja pension åt vissa förtroendevalda.

1 och 2 §§

I dessa paragrafer finns bestämmelser om antalet ledamöter i församlingsdelegerade i kyrkliga samfälligheter.

Kammarrätten i Stockholm:

I denna del hänvisas till vad som har anförts ovan under 2 kap. 1 §. Med hänsyn till att bestämmelserna här är uppdelade i två lagrum, förordar kammarrätten att 1 § inleds t. ex. enligt följande. ”Om annat ej följer av 2 §, skall . . .”

Länsstyrelsen i Jönköpings län:

Bestämmelser saknas om besvär över länsstyrelsens beslut rörande antalet fullmäktigledamöter i varje församling inom kyrklig samfällighet och antalet ledamöter i församlingsdelegerade i varje församling, 2 kap. 31 § fjärde stycket, resp. 4 kap. 1 § fjärde stycket. Sådana bestämmelser bör införas.

Domkapitlet i Göteborg anser att antalet ledamöter i 1 § bör maximeras av ekonomiska skäl.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund:

Då styrelsen erfarenhetsmässigt känner till att 2 § andra stycket i gällande lag misstolkas finner styrelsen att andra stycket skall inledas sålunda: För ledamöter i församlingsdelegerade i Stockholm . . .

7 §

I 7 § finns särskilda bestämmelser för församlingsdelegerade.

Domkapitlet i Göteborg:

Jfr 2 kap. 8 § beträffande underrättelse till domkapitlet om val av ordförande och vice ordförande.

Domkapitlet i Karlstad:

Domkapitlet ställer sig . . . tvekande till förslaget, att de kyrkokommunala förtroendemännen skall kunna tillförsäkras pensionsförmåner.

Stiftsnämnden i Karlstad:

Slutligen ställer sig stiftsnämnden mycket tveksam till tanken på att införa möjlighet till pension för kyrkliga förtroendemän. Nämnden finner inte detta

motiverat, i all synnerhet inte i de små församlingar, som alltjämt skall ha kyrkostämma (3 kap. 6 § i lagförslaget).

5 kap. Kyrkorådet och övriga nämnder m. m.

Utredningen har föreslagit att möjligheterna att inrätta gemensamt kyrkoråd utvidgas. De tre remissinstanser som yttrar sig därom avstyrker förslaget.

Ett fåtal remissinstanser yttrar sig i fråga om kyrkoherdens självskrivnenhet i kyrkorådet. Härvid tillstyrker två remissinstanser utredningens förslag medan en tredje anser att frågan bör övervägas ytterligare.

Två remissinstanser anser att skyldigheten att underrätta domkapitlet om val av ordförande och vice ordförande i kyrkorådet inte skall slopas.

Förslaget om särskilt sammanträde för justering av nämndprotokoll avstyrks av två remissinstanser.

Beträffande förutsättningarna för valbarhet till kyrkvärdsuppdrag förordar en majoritet av remissinstanserna en oförändrad ordning, dvs. att kyrkvärddar skall väljas bland ledamöter och suppleanter i kyrkorådet.

Förslaget om möjlighet att bevilja pension till vissa förtroendemen avstyrks av flera remissinstanser.

1 §

Paragrafen innehåller grundläggande bestämmelser om kyrkorådet.

Kammarkollegiet:

I andra stycket föreslås en saklig ändring av innebörd att möjligheten för två eller flera församlingar att inrätta gemensamt kyrkoråd utvidgas till att gälla även församlingar som ingår i eller utgör kyrklig samfällighet. Utredningen anser praktiska skäl talar för att även sådana församlingar får inrätta gemensamt kyrkoråd för en eller flera angelägenheter som inte ankommer på samfälligheten.

Kammarkollegiet hyser starka betänkligheter mot den föreslagna utvidgningen. Enligt huvudregeln skall ett kyrkoråd finnas i varje församling som då företräder församlingens beslutande organ, kyrkostämma eller kyrkofullmäktige. Bakom ett gemensamt kyrkoråd, inrättat enligt nuvarande 42 § andra stycket LFS eller förslagets 5 kap. 1 § andra stycket står skilda beslutande organ, dvs. resp. församlings beslutande organ. Detta innebär en avvikelse från vad som normalt gäller om en styrelse. Redan i propositionen till LFS (prop. 1961:70 s. 154-155) framhöll departementschefen att vissa olägenheter kunde förknippas med en sådan ordning. Även Kaijser (kommunallagarna III s. 116-117) framhåller avigsidorna med ett gemensamt kyrkoråd. Så måste t. ex. varje beslut som medför kostnader förankras hos samtliga församlingar, kungörelseförfarande och administration kan bli

komplicerade etc. Självfallet anser kollegiet att samverkan mellan församlingar, speciellt de små och ekonomiskt svaga, är viktig och bör underlättas. Sådan samverkan bör så långt möjligt ske inom ramen för en kyrklig samfällighet, som bör vara den normala formen. Det bör också framhållas att det redan nu på sina håll anses betungande för kyrkoherden i ett flerförsamlingspastorat med ledamotskapet i flera kyrkoråd. Även av det skälet bör floran av kyrkoråd inte utökas. Kollegiet vill inte sträcka sig så långt som till att föreslå ett avskaffande av den befintliga möjligheten att utöver församlingskyrkoråd och samfällt kyrkoråd även inrätta gemensamt kyrkoråd men avstyrker förslaget om att möjligheterna utvidgas på detta område.

Domkapitlet i Skara:

Tillämpningen av regeln i 5 kap. 1 § om inrättande av gemensamt kyrkoråd för två eller flera församlingar anser domkapitlet bör inskränkas till det fall att församlingar som tillsammans ingår i ett kyrkomusikerdistrikt skall ha gemensamt kyrkoråd. F. ö. bör samverkan mellan församlingar kunna ske endast inom ramen för reglerna om samfällighetsbildning. Som tidigare framgått är domkapitlet positivt till samverkan över församlingsgränserna men det bör inte tillskapas hur många varianter av samverkan som helst. Utredningens förslag utgör symptom på att det finns brister i nuvarande organisation.

Frågor av ekonomisk natur har utökats i församlingarna. Samverkan i sådana frågor sker genom bildande av samfällighet. Behovet av samverkan i andra former har därmed minskat.

I motiven till 1961 års församlingsstyrelselag (prop. nr 70 år 1961 s. 154) anförde departementschefen följande: "Godtages de nu framlagda förslagen rörande kyrkliga samfälligheter torde samverkan under andra former mellan församlingar komma att ske i mindre omfattning än f. n. Sådan samverkan torde i fortsättningen endast avse angelägenheter av ringa storleksordning. I allmänhet kan ett sådant mellanhavande regleras genom att församlingarna sluter avtal om samgåendet. Härigenom kan såväl omfattningen av samverkan som formerna härför lätt anpassas efter vad omständigheterna i det enskilda fallet kräver. I vissa fall erfordras dock en kommunalrättslig reglering. Sålunda skall församlingar som tillsammans bildar ett kyrkomusikerdistrikt ha ett gemensamt kyrkoråd. Även i andra fall kan ett gemensamt kyrkoråd te sig praktiskt."

Domkapitlets erfarenhet är att denna samverkansform inte har någon utbredd tillämpning bortsett från kyrkoråd för kyrkomusikerdistrikt omfattande flera församlingar. Samverkan genom gemensamt kyrkoråd i andra fall medför risk för komplikationer av olika art. En utförlig redogörelse i detta avseende lämnas i Kaijers kommentar till församlingsstyrelselagen på s. 116.

Domkapitlet i Göteborg:

Förslaget innebär en utvidgning av nu gällande 42 §, även om möjligheten därtill är beroende av församlingens beslut därom. För församlingarna inom pastoratet skall vid sidan av pastoratskyrkorådet kunna tillsättas ett gemensamt kyrkoråd för vissa församlingsangelägenheter. Att inrätta ytterligare ett gemensamt kyrkoråd för de i samfällighet ingående församlingarna utgör en onödig byråkratisering och innebär i sak ingen förbättring. Förslaget avstyrks.

Domkapitlet i Visby:

Enligt domkapitlets mening bör det alltid finnas ett kyrkoråd i församlingen även om församlingen ingår i samfällighet.

2 §

I 2 § behandlas kyrkorådets uppgifter.

Kammarrätten i Stockholm:

I 3 kap. 1 § punkt 7 KL i dess lydelse enligt lagen (1981:165) om ändring i KL stadgas att styrelsen skall verka för sådana förenklingar i verksamheten som kan underlätta enskildas kontakter med kommunen eller landstingskommunen. Motsvarande reglering bör införas i andra stycket av förevarande lagrum. En sådan ändring får återverkningar på 5 kap. 22 och 27 §§ i förslaget.

Domkapitlet i Strängnäs:

Kyrkorådets befattning med församlingens informationsverksamhet bör ej inskränka pastors hittillsvarande rätt att i förkunnelsen använda olika informationskanaler t. ex. församlingsblad o. d. Punkten bör därför kompletteras som följer: "6. att handha församlingens informationsverksamhet i den mån den inte åvilar pastor och kyrkofullmäktige eller kyrkostämman inte har uppdragit denna åt annan nämnd samt".

Bestämmelsen i gällande församlingsstyrelselags 43 § att "kyrkorådet äger att från församlingens övriga nämnder samt dess beredningar och befattningshavare infordra de yttranden och upplysningar, som erfordras för fullgörande av rådets uppgifter" ändras till "kyrkorådet får infordra yttranden och upplysningar från övriga nämnder och från beredningar och tjänstemän i församlingen, när det behövs för att rådet skall kunna fullgöra sina uppgifter".

Ändringen är ej kommenterad i specialmotiveringen och torde sålunda ej vara avsedd som en saklig ändring. Emellertid kan uttrycket "tjänstemän i församlingen" komma att åberopas även när det gäller präster. Då kyrkorådet ej kan infordra yttrande av en präst torde det i klarhetens intresse

i stället böra föreskrivas "församlingens tjänstemän" vilket bör vara ett kongruent uttryck för "dess befattningshavare".

3 §

Denna paragraf behandlar kyrkoherdens ställning i kyrkorådet.

Länsstyrelsen i Jönköpings län:

En annan bestämmelse vars innebörd bör klargöras är den i 5 kap. 3 § att "kyrkoherden" är ledamot i kyrkorådet. Avses kyrkoherden personligen eller den som vid varje tillfälle upprätthåller dennes ämbete?

Länsstyrelsen i Malmöhus län:

Enligt lång historisk tradition intar kyrkoherden en särställning i den eljest helt demokratiskt uppbyggda församlingsstyrelsen. Sålunda är kyrkoherden nu självskriven ledamot i kyrkorådet. Utredningen har inte föreslagit någon ändring i detta hänseende. Liksom utredningen anser länsstyrelsen att denna ordning i dag inte är lika självklar som tidigare. Enligt länsstyrelsens mening bör det därför närmare övervägas om kyrkoherden även i fortsättningen skall inta samma administrativa särställning som nu.

Domkapitlet i Skara:

Domkapitlet noterar med tillfredsställelse att kyrkoherdens självskrivethet i kyrkorådet föreslås bevarad. På denna punkt har utredningen förtjänstfullt beaktat särdragen i kyrkans lokala organisation, där kyrkoherden genom sitt ämbete har ett särskilt ansvar för det kyrkliga livet. Domkapitlet har i sitt yttrande till 1979 års allmänna kyrkomötes utredningsnämnd över betänkandet om kyrkans framtida organisation betonat vikten av att prästämbetet är representerat i kyrkans organ på dess olika nivåer.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund:

3 § stadgar ledamotskap för kyrkoherden i kyrkoråd. I anslutning till remissen har diskussion uppkommit om denna självskrivethet. Styrelsen finner emellertid i likhet med utredningen att någon ändring härvidlag ej bör göras.

4 §

I 4 § finns bestämmelser om val av ledamöter och suppleanter i kyrkorådet.

Domkapitlet i Karlstad:

I 5 kap. 4 § uttalas, att antalet suppleanter i kyrkorådet bör vara minst lika stort som antalet valda ledamöter. Domkapitlet delar inte denna uppfattning

utan anser, att det bör vara tillräckligt med hälften så många suppleanter som antalet ledamöter.

Örgryte församling:

Utredningen synes beträffande kyrkostämma icke ha övervägt möjligheten att i samband med val av kyrkofullmäktige välja kyrkoråd i storstadsförsamling inom kyrklig samfällighet.

Kyrkorådets erfarenhet hänför sig till församling med omkring 14 000 invånare inom Göteborgs kyrkliga samfällighet.

Enligt nu gällande lag har kyrkostämma i församling inom Göteborgs kyrkliga samfällighet att utse kyrkoråd m. m. Oftast är det en liten del av församlingens röstberättigade medlemmar – i regel 15 – 30 personer – som deltar i dylik kyrkostämma. Till jämförelse kan nämnas att vid kyrkofullmäktigevalet i Örgryte församling 1979 avgavs 2 201 röster.

Det kan synas anmärkningsvärt att det inte i gällande lagstiftning eller i avgivet betänkande finns föreskrifter om koppling mellan utslaget vid kyrkofullmäktigeval och fördelningen av mandat i kyrkorådet.

Kyrkorådet föreslår härmed att i församlingsstyrelselagen möjlighet öppnas för direktval av ledamöter i kyrkoråd inom kyrklig samfällighet. Val av kyrkorådsledamöter jämte suppleanter bör förslagsvis äga rum vid samma tillfälle som kyrkofullmäktigeval. Om ordinarie ledamot i kyrkoråd avgår under mandatperioden torde en personlig suppleant automatiskt inträda. Länsstyrelse eller domkapitel bör i förnyad sammanräkning kunna komplettera uppkommen vakans.

Redan i lagtexten bör även för undvikande av förväxling med församlings kyrkoråd en enhetlig benämning för kyrkofullmäktiges i samfällighet kyrkoråd användas benämningen kyrkonämnd (jfr. exempelvis 5 kap. 22 § och 28 § 2).

5 §

Denna paragraf innehåller bestämmelser om val av ledamöter i ett gemensamt kyrkoråd.

Sveriges kyrkokamerala förening:

Meningen "Varje församling skall välja minst en ledamot" bör utgå och ersättas med "Varje församling skall, om möjligt, välja minst en ledamot".

6 §

Paragrafen behandlar frågan om valbarhet till kyrkorådet.

Stiftsrådet i Linköpings stift hänvisar till sitt yttrande över 2 kap. 4 § i förslaget.

8 §

I denna paragraf finns bestämmelser om kyrkorådets mandatperiod och om efterträdare till ledamot som har avgått. Vidare finns bestämmelser om omval.

Länsstyrelsen i Jönköpings län:

Nytt val av ledamöter och suppleanter i kyrkoråd m. fl. bör ske inte bara om val till kyrkofullmäktige upphävts och omval har ägt rum utan även när rättelse har vidtagits genom förnyad sammanräkning som lett till ändring av mandatfördelningen mellan partierna, jfr. prop. 1981/82:4.

9 §

Paragrafen behandlar mandattiden för presidieposterna i kyrkorådet.

Domkapitlet i Göteborg anser att uppgifter om val av ordförande och vice ordförande i kyrkorådet bör inges till domkapitlet.

Stiftsnämnden i Lund:

Endast på en punkt vill stiftsnämnden framföra anmärkning. Enligt 47 § lagen om församlingsstyrelse skall underrättelse om val av ordförande och vice ordförande i kyrkoråd insändas till bl. a. domkapitlet. Dessa uppgifter är till stor nytta också för stiftsnämndens arbete. I 5 kap. 9 § förslaget har underrättelseskyldigheten slopats. Stiftsnämnden vill framhålla att därest skyldigheten att underrätta domkapitlet om utgången av dessa val slopas, blir stiftsnämnden tvingad att på annat sätt få fram uppgifterna. Underrättelseskyldigheten bör därför vara kvar också i en ny lag.

10 §

I denna paragraf finns bestämmelser om tid och plats för kyrkorådets sammanträden och om närvarorätt för utomstående.

Domkapitlet i Göteborg:

Enligt rättspraxis anses tidigare ha erfordrats enhälligt beslut för att utomstående skolat få närvara. Den nya paragrafens lydelse torde medföra att endast enkel majoritet erfordras (jfr. Kaijser, komm lag III s. 131 efter 49 §). Förslaget tillstyrks.

13 §

Denna paragraf behandlar förfarandet när kyrkorådet skall fatta beslut.

Kammarrätten i Stockholm:

Bestämmelsen i sista meningen (om tillkännagivande om justering) torde vara överflödigt men har sin motsvarighet i 3 kap. 10 § andra stycket KL.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund ifrågasätter behovet av sista meningen i andra stycket (om tillkännagivande om justering). Den saknar dessutom motsvarighet när det gäller fullmäktige.

Svenska kommunförbundet:

I 5 kap. 13 § andra stycket hänvisas bl. a. i fråga om justeringsförfarandet, med vissa undantag, till bestämmelserna om kyrkofullmäktige. Motsvarande gäller i 1977 års kommunallag. Frågan om regeln vållat praktiska olägenheter aktualiserades med anledning av en motion som behandlades vid 1978/79 års riksdag (motion 1977/78:911), konstitutionsutskottets betänkande 1978/79:5). I yttrande framhöll förbundets styrelse då att de äldre bestämmelserna om justering av nämndprotokoll – där det var fullt klart att något särskilt justeringssammanträde inte behövdes – var mer ändamålsenliga. Enligt styrelsens mening borde dock ytterligare erfarenhet av tillämpningen av den nya kommunallagen i detta avseende avvaktas och styrelsen ville därför inte tillråda den av motionärerna föreslagna ändringen. Av i huvudsak samma skäl avstyrkte konstitutionsutskottet motionen. I den praktiska tillämpningen är det emellertid helt klart att bestämmelsen inte efterlevs efter ordalydelsen. I många kommuner skickar man protokollen per post eller på annat sätt till ordföranden och den utsedde justeringsmannen. På sina håll har de kommunala revisorerna i sin laglighetsgranskning anmärkt på ett sådant förfarande. Ett särskilt justeringssammanträde medför ökat behov av resor och kräver dessutom kostnader. För att justera ett nämndprotokoll behövs enligt styrelsens mening inte ett särskilt justeringssammanträde. Justeringen kan fylla sin funktion också om den tillgår på andra sätt. Mot bakgrunden av de erfarenheter som numera vunnits anser styrelsen att tiden är mogen för att ändra bestämmelsen i kommunallagen om justeringen av nämndprotokoll på sådant sätt att justeringssammanträde inte längre är nödvändigt. Motsvarande reglering bör också ske i församlingsstyrelselagen.

Sveriges kommunaljuridiska förening:

Av 5 kap. 13 § framgår bl. a. att justering av protokoll fört vid kyrkoråds sammanträde skall försiggå vid särskilt justeringssammanträde. Föreningen finner denna ordning föga ändamålsenlig och föreslår att justering av kyrkorådsprotokoll skall kunna ske på annat sätt än vid justeringssammanträde.

Sveriges kyrkokamerala förening anser att föreskriften om tillkännagivande om justering bör utgå.

15 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om kyrkvårdar och kassaförvaltare.

Kammarrätten i Stockholm:

I yttrande över promemorian (Ds Kn 1981:9) Valbarhet till kyrkvårdsuppdrag har kammarrätten väckt tanken att även församlingsmedlem, som ej är ledamot eller suppleant i kyrkorådet, skall kunna väljas till kyrkvård. Vederbörande borde då, lika med suppleant, ha rätt att närvara vid kyrkorådets sammanträden och, om rådet beslutar det, yttra sig där. Skulle en sådan lösning väljas måste bl. a. förevarande paragraf i förslaget till lag om församlingsstyrelse ändras.

Länsstyrelsen i Jönköpings län:

Länsstyrelsen delar uppfattningen att kravet på en breddning av rekryteringsunderlaget för kyrkvårdsuppdraget i allmänhet bottnar i en oklarhet om uppdragets innebörd.

Enligt länsstyrelsens mening bör man försöka komma till rätta med problemet genom att församlingarna till att ombesörja de icke egentliga kyrkvårdsuppgifterna utser personer utanför kyrkorådet.

Länsstyrelsen förordar . . . , i enlighet med den av kommundepartementet upprättade promemorian, att någon förändring i lagen om församlingsstyrelse inte vidtas f. n.

Domkapitlet i Uppsala:

När det gäller valbarheten till kyrkvårdsuppdrag har domkapitlet i särskilt yttrande föreslagit att rekryteringsunderlaget i princip skall vara oförändrat. Kyrkvårdarna bör även fortsättningsvis ingå i kyrkorådet. Domkapitlet föreslår dock att val av kyrkvårdar skall företas av kyrkofullmäktige i samband med val av ledamöter och suppleanter i kyrkorådet. Med hänsyn härtill bör förslaget ändras i överensstämmelse härmed.

Domkapitlet i Växjö:

Med kyrkovård eller ursprungligen kyrkovärjare avsågs den som värjde eller försvarade kyrkan och dess egendom. Detta ursprung, som ger ordet dess rätta innebörd, är okänt för de flesta. Helt naturligt intolkas allmänt i ordet kyrkovård ett värdskap, en servicefunktion i kyrkan vid dess gudstjänster. Användningen av kyrkovårdarna blir vid en sådan uppfattning naturligtvis både vidsträckt och betungande, i synnerhet i kyrkor med hög besöksfrekvens. Det är därför ingalunda förvånande, att det allt oftare ropas efter ökat antal kyrkovårdar och om möjlighet att utse kyrkovårdar även utanför kyrkorådets krets.

Den ihärdighet, varmed begäran om sådan möjlighet återkommer, visar

tydligt, att blott allmänna uttalanden om kyrkovärdsbegreppets rätta innebörd och om möjligheterna att skaffa andra medhjälpare, exempelvis gudstjänstvärdar, inte räcker. Kyrkovärdsbegreppet måste klart beskrivas. Vidare bör begreppet "gudstjänstvärdar" införas att avse medarbetare, som församlingen fritt äger utse för att bistå kyrkobesökarna vid gudstjänsterna.

Domkapitlet får härmed föreslå, att ordet "kyrkvärd" ändras till det ursprungliga "kyrkoråd", att kyrkovärdarna av kyrkorådet väljs bland ledamöter och suppleanter i rådet, att kyrkovärdsbegreppet klart anges i församlingsstyrelselagen eller i kommentaren till lagen samt att ett nytt begrepp "gudstjänstvärdar" införs med den innebörd som ovan och i promemorian beskrivits.

Stiftsrådet i Stockholms stift:

I 15 § regleras val av kyrkvärdar. Stiftsrådet tillstyrker lagförslaget, som i princip innebär oförändrad lydelse jämfört med gällande lagstiftning.

Svenska kyrkans personalförbund:

I fråga om valbarhet till uppdrag som kyrkvärd bör valbarheten vara begränsad till ledamöter och suppleanter i kyrkoråd.

Sveriges kommunaljuridiska förening:

5 kap. 15 § innehåller bestämmelser om valbarhetsvillkor för kyrkvärdarna. Frågan behandlas också i den särskilda departementspromemorian. I denna fråga vill föreningen anföra följande: Såsom redovisats i den särskilda promemorian kan de "liturgiska" uppgifterna fullgöras av andra personer än kyrkvärdarna. Såvitt föreningen uppfattat skälen till framställningen om lagändring är det dessa uppgifters fullgörande som varit avgörande för framställningen. Då misstolkningen av innebörden i begreppet kyrkvärd genom promemorian undanröjs synes det enligt föreningens mening inte längre föreligga behov av utökningen av kretsen av de till kyrkvärd valbara. Föreningen tillstyrker därför promemorians och betänkanadets förslag att de nuvarande bestämmelserna i lagen om församlingsstyrelse i sak behålls oförändrade.

Sveriges kyrkokamerala förening:

Enligt föreningens mening borde speciallagstiftningen för kyrkvärdarna förändras så att ansvaret för inventarier och byggnader läggs direkt på kyrkorådet.

16 §

I denna paragraf behandlas frågor om reglemente för kyrkorådet och delegation av beslutanderätt.

Svenska kommunförbundet:

En fråga av mer principiellt intresse är möjligheterna till nämnddelegation i brådskande ärenden. I 5 kap. 16 § förslaget till församlingsstyrelselag har man – liksom i 3 kap. 12 § kommunallagen – inte gett något lagstöd för delegation på den grund att ärendena inte tål uppskov. I vissa specialförfattningar – bl. a. inom socialtjänstens område – finns dock rätt för nämndordförande att fatta interimistiska beslut. Det praktiska behovet av en delegationsrätt av här diskuterat slag har visat sig bl. a. vid handläggningen av "katastrofärenden", t. ex. vid strömavbrott eller liknande störningar. Även andra situationer – t. ex. svårigheten att sammankalla en nämnd sommartid – visar på praktiska problem då särskilt lagstöd för delegation i brådskande ärenden saknas. I utländsk kommunallagstiftning finns exempel på att nämndordförande eller motsvarande getts rätt att fatta beslut på nämnds vägnar om ärendet inte tål uppskov och inte är av principiell beskaffenhet. I svensk rätt tvingas man nu att tillgripa nödlösningar av olika slag i form av s. k. "oäkta" delegation eller efterhandsgodkännande från nämnden av redan vidtagna åtgärder. Styrelsen anser det principiellt sett lämpligare att lagstöd ges för möjlighet att delegera i brådskande ärenden. Reglerna bör kunna utformas på ett sådant sätt att nämndens normala beslutsfunktioner inte rubbas och utan att de kommunaldemokratiska aspekterna på användningen av delegation eftersätts. Den nu berörda frågan kan emellertid kräva ytterligare belysning och styrelsen lämnar därför öppet i vad mån en reform på denna punkt kan genomföras i samband med översynen av församlingsstyrelselagen.

I fråga om anmälningsskyldighetens fullgörande i 5 kap. 16 § sista stycket av beslut som fattats med stöd av delegation innebär förslaget – liksom motsvarande bestämmelse i 1977 års kommunallag – att anmälan måste ske i varje individuellt ärende. Detta vållar praktiska och administrativa problem. Anmälningsskyldigheten har primärt till funktion att ge nämnden möjlighet att kontrollera om delegaten utnyttjar sin delegationsrätt på avsett sätt. Det bör emellertid vara nämndens sak att under sedvanligt revisionsansvar själv avgöra vilket kontrollsystem som bör tillämpas. Styrelsen anser att bestämmelsen om anmälningsskyldighet bör mjukas upp i detta sammanhang.

19 §

I denna paragraf behandlas förtroendemens rätt att närvara och yttra sig vid sammanträde med nämnder i vilka han inte är ledamot eller suppleant.

Domkapitlet i Göteborg:

Paragrafen – som saknas i LFS – bör ej införas. Dels äger kyrkorådet självt denna befogenhet enligt förslagets 5 kap. 10 § och dels bör det inte ankomma på det beslutande organet att lämna medgivande till utomståendes närvaro-

rätt vid kyrkorådets sammanträden; detta kan uppfattas som obehörig inblandning hos kyrkorådet i dess angelägenheter. Enligt den nuvarande kompetensfördelningen kan fullmäktige (stämman) inte befatta sig med konkreta förvaltnings-, berednings- eller verkställighetsåtgärder, vilka i stället tillkommer rådet och på motsvarande sätt kan rådet inte inkräkta på fullmäktiges beslutsfunktioner, t. ex. att utan fullmäktigebemyndigande belasta församlingen med utgifter. På grund av denna uppdelning skulle det kunna uppfattas som ett intrång i kyrkorådets jurisdiktionsområde, om den föreslagna paragrafen infördes. Förslaget avstyrks.

21 §

Paragrafen behandlar olika former av ersättningar till ledamot eller suppleant i kyrkorådet eller annan nämnd.

Kammarrätten i Stockholm:

Kammarrätten hänvisar till vad som har anförts under 2 kap. 29 §.

Domkapitlet i Göteborg framhåller sin tveksamhet inför förslaget om pension och andra ekonomiska förmåner.

28 §

I denna paragraf finns kompletterande bestämmelser för kyrkorådet i annan kyrklig samfällighet än den i Stockholm.

Svenska kyrkans centralråd för evangelisation och församlingsarbete:

Enligt 5 kap. 28 § jämfört med samma kapitel 18 § skulle det bli möjligt för samfällighetens kyrkoråd att efter beslut i samfällighetens kyrkofullmäktige överta personaladministrationen för församlingarna i samfälligheten. Om så sker, kommer "frågor om anställning, ledighet, vikariat eller skiljande från tjänst samt andra frågor beträffande personal" (5 kap. 18 § punkt 2) i församlingarna att avgöras av samfällighetens kyrkoråd. Detta skulle innebära ett väsentligt intrång i församlingarnas hävdvunna självständighet. Det skulle försvåra för församlingens kyrkoråd att "ha omsorg om församlingslivet och verka för dess utveckling" (5 kap. 2 §), eftersom urval och anställande av personal kan betyda mycket för församlingens möjligheter i församlingsarbetet.

På grund härav föreslår styrelsen att bestämmelsen i 5 kap. 18 § skall gälla enbart församling och ej samfällighet. Till följd härav bör 5 kap. 28 § få följande ändrade lydelse:

"Beträffande samfällighetens kyrkoråd och övriga nämnder m. m. tillämpas bestämmelserna i 3 § – 18 § punkt 1 samt 19 – 21 §§.

Följande föreskrifter ... beslutar det."

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund:

Beträffande 28 § punkt 8 vill förbundsstyrelsen som sin uppfattning framföra att samfällighetens kyrkoråd bör ha ett i lag fastslaget namn och att detta namn bör vara "samfällda kyrkorådet".

Sveriges kommunaljuridiska förening:

I 5 kap. 28 § punkt 7 regleras möjligheten för samfällighetens kyrkoråd att uppdra åt kyrkoråd eller annan nämnd i församling att verkställa beslut av samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade eller att förvalta anslag som enligt fastställd budget eller särskilt beslut blivit anvisat åt församlingen. En sådan uppgiftsoverföring förutsätter enligt förslaget medgivande av regeringen. Enligt föreningens mening bör det vara möjligt med en sådan uppgiftsoverföring även utan medgivande av regeringen. Härigenom kan samfällighetens kyrkoråd och församlingarnas kyrkoråd anpassa organisationen med hänsynstagande till varierande lokala förhållanden och särskilda aktuella projekt.

Sveriges kyrkokamerala förening:

28 § punkt 2 om sättet för utseende av kyrkorådsledamöter i Göteborgs kyrkliga samfällighet bör utgå och ersättas med en föreskrift om att ledamöter i samfällighets kyrkoråd skall utses genom val. I konsekvens härmed bör även punkt 3 utgå. Anledningen till förslaget är att denna ordning har tillämpats i Göteborg och Stockholm och bör kunna gälla även för andra samfälligheter.

6 kap. Ekonomisk förvaltning

Utredningens förslag i fråga om kyrkokommunernas ekonomiska förvaltning har föranlett kommentarer på ett par punkter. Bestämmelsen i kommunallagen om att medel ur kapitalfond får tas i anspråk för driftändamål endast om regeringen medger det är numera avskaffad. Ett flertal remissinstanser påpekar detta och föreslår att motsvarande ändring bör företas för kyrkokommunernas del. Ett par remissinstanser uttrycker tillfredsställelse över förslaget att underställningsskyldigheten för lån skall slopas. Två remissinstanser ifrågasätter om detta är lämpligt.

Allmänt

Kammarkollegiet:

En anpassning av församlingsstyrelselagen till kommunallagen leder till ökad självbestämmanderätt för de kyrkliga kommunerna på det ekonomiska området. Det finns då intet att invända mot att underställningsskyldigheten i de flesta fall slopas. I fråga om rätten att uppta lån gäller på detta område

liksom i samhället i övrigt att en långivare måste pröva låntagarens kreditvärdighet. Å andra sidan finner kollegiet det välbetänkt att rådande praxis i fråga om förbud att upplåta panträtt i församlingskommunal egendom blir lagfäst (7 §).

Självfallet tar församlingsstyrelselagen inte över de speciella regler som gäller förvaltningen av kyrklig jord. En erinran härom finns dels i förslaget till 6 § andra stycket och dels i 9 §. I fråga om sistnämnda paragraf, som huvudsakligen motsvarar nuvarande 64 § LFS, noterar kollegiet, att den del av 64 § som behandlar "särskild revision av kyrkans räkenskaper" av lagtekniska skäl flyttats till det nya kapitlet (7) om revision, där den fått paragrafnumret 8.

6 §

I denna paragraf finns bestämmelser om fondbildning.

Hovrätten för Västra Sverige:

Bestämmelsen i kommunallagen om att medel ur kapitalfond får tas i anspråk för driftändamål endast om regeringen medger det är numera avskaffad (SFS 1981:165). Hovrätten föreslår motsvarande ändring för kyrkokommunernas del.

Länsstyrelsen i Malmöhus län:

Regleringen av den ekonomiska förvaltningen har utformats efter förebild från kommunallagen. Sålunda föreslås bl. a. att de kyrkliga kommunerna skall få en friare rätt än nu att använda fondmedel och att uppta lån. Genom en lagändring (1981:165) har tidigare förbud för borgerlig kommun att ta medel ur kapitalfond för driftändamål utan regeringens medgivande slopats. Utredningen har diskuterat motsvarande ändring i den nya församlingsstyrelselagen men avstått härifrån, eftersom ändringen i kommunallagen då ej skett. Med anledning av denna senare ändring ser länsstyrelsen inte något hinder mot att samma frihet införs i församlingsstyrelselagen.

Domkapitlet i Skara:

Genom ändring av kommunallagen under 1981 får numera medel ur kapitalfond tas i anspråk för driftändamål utan att regeringens medgivande behöver inhämtas. Det synes därför konsekvent med direktiven för församlingsstyrelselagsutredningen att motsvarande ändring vidtas i förslaget till nya församlingsstyrelselagen.

Stiftsnämnden i Skara:

Genom ändring av kommunallagen under 1981 får numera medel ur kapitalfond tas i anspråk för driftändamål utan att regeringens medgivande behöver inhämtas. Det synes därför konsekvent med direktiven för

församlingsstyrelselagsutredningen att motsvarande ändring vidtas i förslaget till nya församlingsstyrelselagen.

Svenska kyrkans församlings- och pastorsförbund:

Beträffande 6 § förutsätter styrelsen att underställningsskyldighet utgår i enlighet med vad som numera gäller i kommunallagen.

Svenska kommunförbundet:

Sedan kommunallagen ändrats på det sättet att regeringens kontroll över beslut om att ta medel ur kapitalfond i anspråk för driftändamål slopats bör motsvarande reform nu genomföras för församlingarnas del. Detta föranleder behov av justeringar i 6 kap. 6 §.

Sveriges kommunaljuridiska förening:

I 6 kap. 6 § föreslår föreningen ändringar i konsekvens med att kommunallagen ändrats då regeringens kontroll över beslut om att ta medel ur kapitalfond i anspråk för driftändamål slopats.

Sveriges kyrkokamerala förening:

Meningen "Medel ur kapitalfond får tas i anspråk för driftändamål endast om regeringen medger det" bör utgå under hänvisning till blivande ändring i kommunallagen.

7 §

Denna paragraf innehåller bestämmelser om församlingarnas rätt att ta upp lån och ingå borgen.

Domkapitlet i Skara:

Som motiv för slopandet av den statliga kontrollen vid upptagande av lån för borgerliga kommuner har angetts bl. a. att kommunerna numera är bärkraftiga enheter och att de har goda möjligheter att göra långtidsprognoser om sin ekonomiska utveckling. Kommunsammanslagningarna har skapat dessa enheter. Någon liknande utveckling har inte skett på den kyrkokommunala sektorn. De större församlingarna och samfälligheterna kan nog jämföras med de borgerliga kommunerna men knappast de riktigt små kyrkokommunala enheterna. Utredningen uppger att ungefär hälften av kyrkokommunerna saknar utvecklade budget- och redovisningssystem.

Domkapitlet ifrågasätter om de andra former av kontroll av kyrkokommunala beslut som utredningen nämner helt kan ersätta den statliga kontrollen. Underställningskontrollen har karaktär av förhandskontroll medan kommunalbesvär och revision utgör en kontroll i efterhand av beslut som redan kan ha manifesterat sig i avtal såväl med kreditinstitut som med entreprenörer.

Frågan är av principiell betydelse just i Skara stift där ett stort antal församlingar har mindre än 500 invånare. Domkapitlet anser likväl inte att särbestämmelser är befogade för de mindre kyrkokommunerna. Däremot anser domkapitlet att betydelsen av att de kyrkokommunala förtroendemännen har tillräckliga insikter i bl. a. ekonomiska frågor blir än större i och med att den kommunala självstyrelsen utvidgas.

Domkapitlet i Göteborg:

Bestämmelsen innebär en avsevärt förenklad form för församling att uppta lån. Medför minskad byråkrati och ökat förtroende för församlingens egen kompetens. Förslaget tillstyrks.

Stiftsnämnden i Skara:

En punkt där stiftsnämnden vill uttrycka tveksamhet till parallellisering av lagarna är den slopade underställningskontrollen vid upptagande av lån.

Som motiv för slopandet av den statliga kontrollen vid upptagande av lån för borgerliga kommuner har angetts bl. a. att kommunerna numera är bärkraftiga enheter och att de har goda möjligheter att göra långtidsprognoser om sin ekonomiska utveckling. Kommunsammanslagningarna har skapat dessa enheter. Någon liknande utveckling har inte skett på den kyrkokommunala sektorn. De större församlingarna och samfälligheterna kan nog jämföras med de borgerliga kommunerna men knappast de riktigt små kyrkokommunala enheterna.

Stiftsnämnden finner det lämpligt att principen att panträtt inte får upplåtas i kyrkokommunal egendom blir lagfäst.

Stiftsrådet i Linköpings stift:

Stiftsrådet noterar med tillfredsställelse att "den statliga kontrollen genom underställelseprövning av de kyrkliga kommunernas upplåning och borgensåtagande föreslås bli slopad".

7 kap. Revision

1 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om antalet revisorer, mandattid, valbarhet, ledighet från anställning och ersättning.

Kammarrätten i Stockholm:

Kammarrätten hänvisar till vad som har anförts under 2 kap. 29 §.

Domkapitlet i Växjö föreslår att församlingarna skall vara skyldiga att underrätta domkapitlet bl. a. om val av revisorer (se vidare domkapitlets yttrande under 2 kap. 8 §).

Svenska kyrkans centralråd för evangelisation och församlingsarbete avstyrker förslaget om möjlighet att bevilja pension till revisorer (se vidare centralrådets yttrande under 2 kap. 29 §).

6 §

Denna paragraf innehåller bestämmelser om prövningen av frågan om ansvarsfrihet.

Svenska kommunförbundet:

En fråga av mer principiellt intresse rör bestämmelserna om ansvarsfrihet i 7 kap. 6 § i förslaget. Motsvarande regler återfinns i 1977 års kommunallag. Bestämmelserna förutsätter enligt sin ordalydelse ett samband med en efterföljande skadeståndstalan. Till följd av tjänstefelets avskaffande är det emellertid i dag oklart vilka möjligheter som står till buds härvidlag och hur bestämmelserna om ansvarsfrihet bör bedömas i det nya läget. Styrelsen anser att det vore värdefullt med ett närmare klarläggande av ansvarsfrihetsreglernas faktiska innebörd i dag. Denna fråga torde emellertid kräva mer ingående analyser än vad som är möjligt att åstadkomma i samband med den lagtekniska översynen av församlingsstyrelseregeln. Tjänstefelets avskaffande har också medfört att den rättelseregeln i fråga om upphävda kyrkokommunala beslut som föreslås införd i 7 kap. 6 § efter primärkommunal förebild är osanktionerad.

8 §

I paragrafen finns en hänvisning till specialbestämmelser om särskild revision av kyrkans räkenskaper.

Kammarrätten i Stockholm:

Enligt förevarande paragraf finns "särskilda bestämmelser om särskild revision" av kyrkans räkenskaper. Bestämmelsen är oklar till sin innebörd och dessutom språkligt oskön. Såvitt kammarrätten har kunnat finna åsyftas med paragrafen endast den reglering som finns i 6 § kungörelsen (1953:739) angående kollekter.

Kammarkollegiet:

Detta lagrum har redan kommenterats under rubriken Ekonomisk förvaltning, 9 §. Stadgandet är uppenbarligen avsett att täcka samma rättsområden som nuvarande 64 § LFS till den del den handlar om revision (jfr församlingskommitténs betänkande SOU 1957:15 s. 94 och 313).

Svenska kommunförbundet:

I fråga om den kyrkokommunala revisionen kan behov föreligga av klarare gränser gentemot den s. k. kyrkliga revisionen. På sina håll har förekommit att de kommunala revisorerna vägrats att ta del av prästers åkningsjournaler.

Dessa journaler har enligt dom av kammarrätten i Stockholm 1980-09-26 i visst fall ansetts kunna utlämnas till revisorerna enligt äldre sekretesslag. Den primära frågan är emellertid i detta sammanhang granskningen av hur den ersättning kyrkorådet lämnar för ändamålet utnyttjas. Enligt styrelsens mening omfattas granskningen härav av den kyrkokommunala revisionen. Ett klarläggande av rättsläget vore dock värdefullt på denna punkt.

8 kap. Skatt till församling

De remissinstanser som yttrar sig om reglerna i 8 kap. riktar intresset främst mot förslaget om ändrade utbetalningsrutiner för församlingsskatt. En klar majoritet av remissinstanserna tillstyrker att reglerna ändras så att församlingsskatten betalas ut direkt till resp. kyrkokommun, utan omväg över de borgerliga kommunerna.

1 §

Denna paragraf innehåller bestämmelser om skyldighet att erlagga församlingsskatt.

Kammarkollegiet:

Som utredningen framhåller på s. 187 har förbehållet i nuvarande församlingsstyrelselag övertagits oförändrat från 1862 års kyrkostämmoförordning och 1930 års församlingsstyrelselag. Några undantagsfall nämns inte i motiven till nuvarande LFS. Stadgandet har möjligen behållits som ett reservstadgande och enligt utredningen får det ännu sägas råda en viss tveksamhet huruvida förbehållet har någon betydelse, främst med hänsyn till att vissa av prästerskapets privilegier ännu formellt gäller även om de numera saknar praktisk betydelse. Enligt kollegiets uppfattning har privilegierna i vart fall till den del de kunde tänkas ha någon betydelse i nu förevarande sammanhang upphört att gälla. Vidare har 1979 års kyrkomöteskommitté föreslagit, SOU 1981:14 s. 135, att bestämmelserna om och giltigheten av privilegierna skall upphävas. Förbehållet "om annat inte är särskilt stadgat" bör därför enligt kollegiets mening kunna utmönstras ur den reviderade lagen om församlingsstyrelse.

Domkapitlet i Visby:

Beträffande lindring i skattskyldigheten för den som inte tillhör svenska kyrkan bör klart framgå att den kvarvarande delen av församlingsskatten, 30 %, avser kyrkans service i fråga om folkbokföring och begravningsväsende.

3 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyldighet att lämna underrättelse om skattesats.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län:

De borgerliga kommunerna föreslås även fortsättningsvis vara uppsamlingsmyndigheter för de kyrkliga kommunernas uppgifter om skattesatser. Denna ordning har fungerat tillfredsställande och bör som utredningen framhåller bibehållas av praktiska skatteadministrativa skäl.

4 §

Paragrafen innehåller föreskrifter om utbetalning av församlingsskatt till församlingarna.

Länsstyrelsen i Södermanlands län:

Länsstyrelsen är ense med utredningen om att stora fördelar är förknippade med förslaget att de skattemedel som tillkommer en församling skall av länsstyrelsen utbetalas direkt till församlingen. De borgerliga kommunerna befrias från arbetet att ta emot, fördela och betala ut kyrkokommunernas skattemedel. Å andra sidan kommer länsstyrelserna att tillföras ytterligare arbetsuppgifter. Även om uppborgsenheterna vid länsstyrelserna, som genom det nya uppborgssystemet omorganiserats och fått minskade personella resurser f. n. övergångsvis är i ett ansträngt arbets- och personalläge och även om administrativa enheternas ekonomifunktioner genom utredningsförslaget kommer att få ett betydande merarbete, biträder länsstyrelsen förslaget. Dock vill länsstyrelsen kraftigt framhålla att resursfrågorna för länsstyrelserna måste beaktas.

Länsstyrelsen i Malmöhus län:

Utredningen föreslår bl. a. att utbetalning av församlingsskatt skall göras direkt till resp. församling i stället för som nu via kommunen. De borgerliga kommunerna skulle då slippa arbetet med att ta emot, fördela och betala ut skattemedlen. Vidare skulle församlingarna erhålla medlen snabbare än enligt det nu gällande systemet. Härigenom kommer länsstyrelserna att få vidkännas en viss ökad arbetsbelastning. Förslaget bör medföra kostnadsbesparingar. Detta anges under avsnittet "Kostnader".

För länsstyrelsens del kommer förslaget att innebära att man kommer att få göra ca 200 utbetalningar per månad i stället för som nu ett 20-tal. Detta kommer att medföra ett visst merarbete. Eftersom en ändring av utbetalningsrutinerna emellertid medför rationaliseringsvinster bör den genomföras trots den ökade arbetsbörda det medför för länsstyrelsen.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län:

Motiveringen för förslaget att utbetala skattemedlen direkt från länsstyrelsen till vederbörande församling eller samfällighet är inte övertygande. Starka skäl talar för bibehållande av den gamla ordningen, som enligt länsstyrelsens bedömning har fungerat utmärkt. Den administrativa kompetensen torde i regel vara betydligt starkare i den borgerliga kommunen än i de församlingar som är så små att de inte kan bära en administrativ tjänst. Jämförelse bör här göras med förslaget om den borgerliga kommunens fortsatta uppgift som uppsamlingsmyndighet för utdebiteringsuppgifter. För Skaraborgs län skulle förslaget innebära utbetalning och kontakt med 271 församlingar, samfälligheter och pastorat medan länet endast har 16 kommuner. Av de 271 församlingarna har hela 46 st ett invånarantal understigande 200 personer.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län:

Den föreslagna ordningen för skattemedlens utbetalning har redan föranlett lagstiftning genom lagen (1981:558) om ändring i lagen (1961:436) om församlingsstyrelse. Den i utredningen föreslagna ändringen av lagen (1965:269) om särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m. skall därför anpassas därefter.

Länsstyrelsen i Jämtlands län:

I tekniskt avseende må för ordningens skull göras ett tillrättaläggande. Skatt till kommun och församling skall enligt lagändringar (SFS 1981:557 resp. 1981:558) fr. o. m. den 1 juli 1981 inte längre betalas ut med "en sjättedel på åttonde dagen i var och en av månaderna januari, mars, maj, juli, september och november" utan "med en tolfte del den 18 i varje kalendermånad".

Vad gäller förslaget att länsstyrelsen skall överta funktionen med utbetalning direkt till de kyrkliga kommunerna innebär detta för Jämtlands län en utökning av antalet utbetalningar med 924 st per år (från 9 x 12 till 86 x 12). I och för sig upprättas redan nu underlaget för skattemedlen av uppborrdsenheten men merarbete uppkommer i form av det underlag som krävs för själva utbetalningsförfarandet hos administrativa enheten (särskild redovisningsblankett för varje betalningsmottagare). Vidare uppkommer merarbete för administrativa enheten genom det ökade antalet betalningstransaktioner (manuell hantering medelst "snabbpostgiro").

Oavsett detta merarbete för länsstyrelsen, torde man dock principiellt inte kunna ställa sig avvisande till ändringsförslaget. Eventuellt kan arbetet underlättas genom utarbetande av för ändamålet rationella blanketter.

Domkapitlet i Skara:

Den föreslagna ändringen av sättet för utbetalning av skattemedel till församlingar och samfälligheter tillstyrks. Domkapitlet instämmer i att rationaliseringsvinsterna med ett system med direktutbetalning överväger de eventuella olägenheter som systemet kan medföra.

Svenska kommunförbundet:

Slutligen vill styrelsen tillstyrka att den nya föreslagna ordningen om att skattemedlen skall utbetalas direkt till vederbörande församling eller samfällighet i stället för till den borgerliga kommunen genomförs. Det är till klar fördel för de borgerliga kommunerna att slippa arbetet med fördelningen av dessa skattemedel, samtidigt som det också måste vara till fördel för kyrkokommunerna att få medlen direkt.

Stiftsrådet i Linköpings stift:

Likaså tillstyrker Stiftsrådet förslaget att församlingsskatten skall betalas ut direkt till de kyrkliga kommunerna utan omväg över de borgerliga kommunerna.

9 kap. Kommunalbesvär

Utredningens förslag i fråga om kommunalbesvärsreglerna i 9 kap. godtas i stort sett av remissinstanserna. Önskemål om närmare precisering av kretsen besvärberättigade uttrycks från ett par håll. Vidare ifrågasätter några remissinstanser kravet på remiss till domkapitlet i kommunalbesvärs mål.

3 §

Paragrafen behandlar besvärsmål i kyrkokommunala mål.

Länsstyrelsen i Norrbottens län:

I 9 kap. 3 § anges vem som har rätt att anföra besvär i kyrkokommunala mål. Ordet kyrkoskriven bör utbytas mot kyrkobokförd, se bl. a. 2 kap. 3 § samt kyrkobokföringsförfattningarna.

Stiftsrådet i Västerås stift:

Paragrafen är ofullständigt utformad. Besvärsmål för den som utträtt ur svenska kyrkan bör endast gälla begravningsväsendet och folkbokföringen.

Sveriges kommunaljuridiska förening:

I 9 kap. 3 § anges vilka som har rätt att anföra kommunalbesvär. Det har den som är kyrkoskriven i församlingen och den som utan att vara kyrkoskriven i församlingen enligt taxering till kommunal inkomstskatt skall

erlägga församlingsskatt till församlingen. Föreningen har noterat att den föreslagna bestämmelsen inte innebär någon förändring i förhållande till vad som gäller i dag och föreningen delar utredningens mening om att anledning saknas att i förevarande sammanhang anpassa församlingsstyrelselagen till kommunallagen. Däremot skulle föreningen önska ett klarläggande om hur vid kretsen besvärberättigade är när samfällighet bildats. Kan exempelvis en person som är kyrkoskriven i en församling anföra kommunalbesvär över ett beslut som fattas av kyrkorådet i en annan församling, som anförtrotts anslag av samfällighetens fullmäktige?

4 §

Denna paragraf innehåller bestämmelser om handläggningen av de kyrkokommunala besvärsmålen.

Domkapitlet i Göteborg:

Med hänsyn till att beskaffenheten hos besvärsmålen inte sällan avser formella fel och brister i handläggningen och då det inte alltid kan anses *uppenbart* obehövt att i sådana fall inhämta domkapitlets yttrande bör paragrafen ändras på så sätt, att domkapitlets yttrande inhämtas om det inte är obehövt. Uttrycket "uppenbart" bör alltså utgå.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund:

I 4 § kan ifrågasättas om domkapitlets yttrande i kommunalbesvärsmål är behövt.

Sveriges kyrkokamerala förening:

Föreningen ifrågasätter beträffande första stycket angående remisskravet till domkapitlet om det erfordras en så kategorisk formulering.

6 §

I denna paragraf behandlas en församlings skyldighet att återställa verkställighet av ett beslut som har upphävts.

Domkapitlet i Skara:

Mot regeln om skyldighet för beslutande organ att föranstalta om rättelse av verkställt beslut har domkapitlet intet att invända i sak. Det finns dock anledning ifrågasätta regelns genomslagskraft i fall då beslutet lett till civilrättsligt bindande avtal med annan part.

7 §

Paragrafen innehåller en specialbestämmelse för kyrkliga samfälligheter om kyrkokommunala besvärsmål.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län:

Avsikten är troligen att bestämmelserna i 1–6 §§ skall äga motsvarande tillämpning för kyrklig samfällighet och dess organ. Så t. ex. skall besvär över församlingsdelegerades beslut föras hos kammarrätten. En regel utformad i närmare anslutning till gällande rätt är då att föredra framför den nu föreslagna.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser. Följändringar till utredningens lagförslag*Kammarrätten i Stockholm:*

Med hänsyn till att 12 § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse numera har upphävts (se SFS 1981:528) måste punkt 7 i övergångsbestämmelserna jämkas.

Kammarkollegiet:

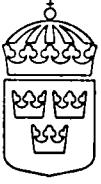
Beträffande förslaget till övergångsbestämmelser vill kollegiet endast uttala att det förefaller från lagteknisk synpunkt något tveksamt huruvida man kan låta delar av ett helt nytt lagförslag bli tillämpliga innan lagen i sin helhet har trätt i kraft. Kollegiet har dock förståelse för att det är önskvärt eftersom vitala delar av förslaget eljest inte skulle kunna tillämpas förrän nästa gång allmänna val äger rum, alltså först om fyra år.

Kostnader*Domkapitlet i Skara:*

Utredningens antaganden om besparingar på grund av reformen finner domkapitlet svagt underbyggda. I den mån besparingar uppkommer hänföra sig nog dessa till de borgerliga kommunerna. Kostnaderna som uppkommer för de kyrkliga kommunerna bl. a. genom utökningen av det representativa systemet utgör dock inte något skäl mot reformens genomförande.

Stiftsnämnden i Skara:

Utredningens förmodanden om besparingar på grund av reformen finner stiftsnämnden svagt underbyggda. I den mån besparingar uppkommer torde dessa främst hänföra sig till de borgerliga kommunerna. Kostnaderna som uppkommer bl. a. genom utökningen av det representativa systemet utgör dock inte något skäl mot reformens genomförande.

KOMMUN-
DEPARTEMENTET

335

Bilaga 4

VALBARHET TILL KYRKVÄRDSUPPDRAG

Promemoria upprättad i
kommundepartementet i april 1981

Ds Kn 1981: 9

LiberFörlag
Allmänna Förlaget

Departementens Offsetcentral, Stockholm 1981

ISBN 91-38-06272-0

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 Inledning
- 2 Nuvarande ordning
- 3 Historik
- 4 Reformförslag
- 5 Överväganden

1 Inledning

Enligt föreskrift i gällande församlingsstyrelselag är endast ledamöter och suppleanter i kyrkorådet valbara till kyrkvårdar. Alltsedan mitten av 1960-talet har upprepade gånger i olika sammanhang förts fram önskemål om att kretsen av valbara personer skall utökas. Med anledning av en riksdagsmotion i ämnet har riksdagen i skrivelse till regeringen den 19 november 1980 anhållit att frågan om vidgad valbarhet till kyrkvårdsuppdrag utreds (mot. 1979/80:1050, KU 1980/81:5, rskr 1980/81:15).

I denna PM diskuteras den sålunda ånyo aktualiserade frågan.

Som bakgrund lämnas först en redogörelse för föreskriftens närmare innebörd och för kyrkvårdarnas nuvarande uppgifter, vidare en kort översikt av kyrkvårdsinstitutionens historia samt en genomgång av tidigare framkomna reformförslag.

2 Nuvarande ordning

I 54 § första stycket lagen (1961:436) om församlingsstyrelse (LFS) stadgas att "kyrkvårdar väljas av kyrkorådet bland ledamöterna och suppleanterna för den tid de blivit valda till ledamöter eller suppleanter".

Kyrkorådets sammansättning regleras i 44 § LFS. Kyrkoherden är självskriven ledamot. Övriga ledamöter jämte suppleanter för dem väljs av kyrkofullmäktige eller, där sådana inte finns, av kyrkostämman till det antal som bestäms av fullmäktige resp. stämman. Antalet ledamöter, kyrkoherden inräknad, får dock inte vara under fem. Valbara är enligt 45 § alla som har rösträtt

vid kyrkofullmäktigval, dvs. inom församlingen kyrkobokförda personer som är medlemmar av svenska kyrkan, har uppnått 18 års ålder och inte är omyndigförklarade. Från valbarhet undantas landshövding, länsöverdirektör, avdelningschef vid länsstyrelse och biskop samt i församlingens tjänst anställd befattningshavare som förestår någon kyrkorådet underställd förvaltning. Kommer ledamot eller suppleant efter valet i sådan ställning att han inte längre är valbar, frånträder han omedelbart sitt uppdrag. Avsägelse rätt har bara den som uppnått 60 års ålder eller kan uppge godtagbart hinder. Mandatperioden är enligt 46 § tre år. - Eftersom kyrkvårdskapet är ett lekmanauppdrag har det ansetts självklart och således ej behöva utsägas i lagen att till kyrkvård inte kan utses kyrkoherden eller någon annan inom församlingen tjänstgörande präst (SOU 1957:15 s. 311).

Kyrkvårdarnas antal är inte bestämt i lag. Pluralformen i 54 § LFS antyder att lagstiftaren tänkt sig minst två, som är det klassiska antalet (jfr Carl Henrik Martling: Tjänst i heligt rum. Handbok för kyrkvårdar, 3 uppl. 1980, s. 25). Inget hindrar att samtliga lekmanaledamöter och suppleanter väljs till kyrkvårdar. Varje utökning av det klassiska antalet bör emellertid motiveras av ett faktiskt behov. Detta behov bör enligt Martling inte bestämmas av en önskan att fördela tjänstgöringen på så många som möjligt eller av att kyrkvårdarna stundom behöver hjälp med kollektupptagningen. Om antalet kyrkvårdar behöver utökas - om t.ex. i församlingen tillämpas den gamla seden att nattvardshåvorna och kollekten frambärs samtidigt under offertoriepsalmen - torde i de allra flesta fall fyra vara fullt tillräckligt.

Å andra sidan frångår det av motiven till LFS att man kan underlåta att välja kyrkvårdar om det inte finns något praktiskt behov av sådana, dvs. i allmänhet då kyrkorådet inte har att ta vård om en kyrka (prop. 1961:70 s. 178). Detta torde vara fallet i församlingar som ingår i en kyrklig samfällighet till vars uppgifter hör att handha vården om kyrkorna och den kyrkliga egendomen i församlingarna. Enligt 63 § 2 mom. LFS skall bl.a. 54 § tillämpas på samfällighetens kyrkoråd. Det ankommer

följaktligen på detta att utse kyrkvårdar i den angivna situationen.

LFS innehåller inga speciella bestämmelser om kyrkvårdarnas uppgifter. De delar alltså med kyrkorådets övriga medlemmar ansvaret för rådets funktion som församlingens styrelse vari bl.a. ingår att ha omsorg om församlingens liv och verka för dess utveckling samt leda förvaltningen av församlingens angelägenheter etc. (43 §). Om kyrkvårdarnas uppgifter i övrigt finns bara enstaka spridda författningsbestämmelser.

I 11 kap. 8 § 1686 års kyrkolag stadgas:

När Herrens nattvard skall begås, måste kyrkovärden eller klockaren frambära så många oblater och så mycket vin, som behöves, vilket sättes på altaret, förrän instiftelseorden och Fader vår däröver läsas.

Martling påpekar i sin nyssnämnda handbok, att här aktualiseras kyrkvårdsämnetets representativa funktion: det är församlingen själv, förkroppsligad i sina kyrkvårdar, som bär fram de heliga hävorna till altaret.

I samband med nattvardsfirandet har kyrkvårdarna sedan urminnes tider haft sin speciella uppgift. De har alltid haft ansvaret för nattvardskärlen och deras vård och hade länge uppdraget att anskaffa vin och oblater till nattvardsgången. Det senare sker dock numera vanligen centralt genom pastorsämbetet. Och värden och iordningställandet av nattvardskärlen har numera i många fall överlåtits på kyrkvaktaren. - Klockarens funktion enligt det citerade lagrummet har upphört genom lagen (1947:275) om kyrkomusiker.

Kyrkvårdarna har också av gammalt ett medansvar för kyrkornas övriga inventarier. I 23 kap. 2 § kyrkolagen stadgas att, när en ny kyrkoherde har blivit installerad,

skall strax i hans samt kyrkovårdarnas och sexmännens närvaro rannsakas, vad för inventarium och skrud jämte annan egendom är uti kyrkan i förråd, vilket granneligen skall beses och jämföras med kyrkoboken och de förra inventarier.

Närmare föreskrifter härom, såvitt avser kulturhistoriskt vär-

defulla föremål, finns i förordningen (1942:929) om vården av vissa kyrkliga inventarier (ändrad senast 1976:501). Där heter det bl.a.:

1 §. I kyrka, gravkor eller eljest i kyrkas hus eller förvaringsrum befintliga inventarier, såsom skruder, rökelsekar, klenoder och kärl, brev, skrifter och böcker, altartavlor, bilder, kors och krucifix, dopfuntar, andra målningar och konstarbeten, avlatsskrin, fattigbössor, ljuskronor och ljusstakar, gravstenar och andra minnesvårdar, epitafier, vapensköldar, banér, sorgfanor, vapen, rustningar, votivskepp och kyrkklockor, vilka tjäna att bevara minnet av äldre tiders bruk och konstfärdighet och icke tillhöra enskild person eller släkt, må icke utan regeringens tillstånd överlåtas till annan.

Vad i denna (kungörelse) sägs om inventarier i kyrkas hus skall ock gälla föremål som uppställts å kyrkogård.

2 §. I varje församling skall finnas förteckning över sådana föremål som avses i 1 §. Vid kyrkoherdeombyte och visitation bör noggrant undersökas, att allt finnes i enlighet med inventarieförteckningen. Ej må något föremål avföras ur förteckningen utan att riksantikvarieämbetet och statens historiska museer samtyckt därtill. - - - - -
Kyrkoherden och kyrkvårdar skola tillse, att egendomen väl vårdas. - - - - -

Ingvar Kalm uppger i sin prästmötesavhandling Kyrkorådet (1967, s. 77) att kyrkvårdarna också skall närvara vid inventering av kyrkoarkiv i samband med kyrkoherdeombyte. En föreskrift härom gavs i Kungl. Maj:ts resolution på prästerskaps besvär den 14 juni 1720. Den torde dock numera få anses vara ersatt av kungörelsen (1946:705) angående inventering av kyrkoarkiv och kontraktsprostarkiv. Enligt kungörelsen skall inventering av kyrkoarkiv äga rum när präst som förestår arkivet frånträder sin befattning. I 2 § tredje stycket föreskrivs att kyrkorådet i den församling vars kyrkoarkiv inventeras får utse en representant att följa inventeringen.

Enligt 24 kap. 8 § och 26 kap. 8 § kyrkolagen samt artikel 23 i prästerskaps privilegier 1723 har kyrkvårdarna viss befattning med kyrkans räkenskaper och skall de ha hand om en av de tre nycklarna till kyrkkistan. Som framgår av historiken nedan torde dessa bestämmelser numera vara obsoleta.

I kungörelsen (1953:739) angående kollektor (ändrad bl.a.

1954:815 och 1969:52) stadgas bl.a.:

3 § 3. Om upptagande av församlingskollekt beslutar församlingens kyrkoråd, som i samband därmed jämväl bestämmer såväl ändamålet med kollekten som när kollekten skall upptagas. Uppkommer fråga om att i samband med viss offentlig gudstjänst eller andaktsstund, för vilken någon kollekt icke blivit bestämd, upptaga församlingskollekt för särskilt ändamål och medger icke tiden, att frågan underställes kyrkorådet, äger pastor eller den eljest vid tillfället tjänstgörande prästen efter samråd med kyrkvårdarna, där så kan ske, besluta om kollektens upptagande. Sådant beslut skall anmälas vid kyrkorådets nästföljande sammanträde.

5 § 2. Präst som tjänstgör vid förrättning då kollekt upptages är ansvarig för att kollekten insättes på postgirokonto. Prästen kan dock utse annan, som förklarat sig villig därtill, att i hans ställe svara för att kollekten insättes på postgirokonto.

Vid varje kollekttillfälle skall den som är ansvarig för att kollekten insättes på postgirokonto tillsammans med kyrkvård eller annan lämplig person räkna samman influtna medel och införa beloppet i kollektbok enligt fastställt formulär.

Som Martling påpekar i sin handbok (s. 28) berör alltså kollektkungörelsen kyrkvårdarna i mindre utsträckning än man skulle vänta. Kollektupptagningen ses ofta som kyrkvårdens kanske viktigaste uppgift. Även om den traditionellt och naturligt tillkommer kyrkvårdarna är den dock inte författningssäsig reglerad vare sig som deras skyldighet eller rättighet. Det möter alltså inget hinder att uppdra åt någon annan att biträda kyrkvårdarna med kollektupptagningen eller att vid vissa tillfällen överlåta den på andra.

Gällande kyrkohandbok (stadfäst genom kungörelsen 1942:816) ger i sina anvisningar för kyrkoherdeinstallation, kyrkoinvigning och återöppnande av kyrka samt invigning av begravningsplats möjlighet för kyrkvårdarnas medverkan. Anvisningarna förutsätter dock inte obligatoriskt detta. Vid kyrkoinvigning bör kyrkvårdarna, "där så befinnes lämpligt", gå först i processjonen och, "där så önskas", tillsammans med de assisterande prästerna ta plats vid altarringen. Vid invigning av begravningsplats och gravkapell säger anvisningarna att "till assistenter må kunna kallas några präster och församlingens kyrkvårdar". Vid kyrkoherdeinstallation anges på liknande sätt att pastoratets kyrkvårdar, "där så befinnes lämpligt", går

först i processionen.

Martling kommenterar (s. 30): "Det synes överraskande, att kyrkohandboken inte direkt föreskriver kyrkvårdarnas medverkan vid ovanstående tillfällen. Det torde dock över hela landet vara allmän praxis, att kyrkvårdarna självklart gör detta just som församlingens representanter. Ingenting synes heller naturligare än att församlingen själv genom sina företrädare aktivt deltar vid så betydelsefulla händelser i församlingen som t.ex. kyrkoinvigning och kyrkoherdeinstallation."

Rätten att upplåta kyrkorummet tillkommer traditionellt församlingens pastor. Genom lagen (1963:501) om upplåtande av kyrkorum i vissa fall har rätten att tillfälligt upplåta kyrkorummet för annat ändamål än gudstjänst och därmed jämförlig förrättning tillagts kyrkorådet i församlingen. Dock får enligt 3 § rådet uppdra åt kyrkoherden eller åt avdelning av rådet, i vilken kyrkoherden ingår, att besluta på rådets vägnar. I den allmänna motiveringen till lagen (prop. 1963:149, s. 28) uttalade föredragande statsrådet bl.a.: "Det torde kunna förutsättas, att . . . kyrkorådet, inte minst av praktiska skäl, kommer att som regel delegera beslutanderätten till antingen kyrkoherden ensam eller till kyrkoherden och kyrkvårdarna."

Och i specialmotiveringen till 3 § (s. 32) anförde han: "Speciellt synes mig ordningen med delegation till avdelning av rådet, i vilken kyrkoherden ingår, vara värdefull. Vid en sådan delegation tillgodoses nämligen de synpunkter som framkommit i flera remissyttranden beträffande det önskvärda i ett samråd mellan kyrkoherden och kyrkvårdarna i ärenden av förevarande slag."

Kyrkvårdarnas funktioner i övrigt i och utanför gudstjänsten är beroende av sedvänjor som skiftar från församling till församling.

Kalm (a.a.s. 77 ff) understryker den faktiska betydelse som kyrkvårdskapet äger i våra församlingar. Såsom valda av kyrkorådet fungerar kyrkvårdarna som rådets förtroendemän med uppgifter utöver dem som åvilar kyrkorådsledamöterna i övrigt. Deras ämbete är historiskt sett det förnämsta av kyrkans lekman-

naämbeten. Kalm erinrar om den av biskop Einar Billing hävda uppfattningen att kyrkvårdsinstitutionen är speciellt lämpad som enhetslänk i samarbetet mellan det legala och det frivilliga kyrkliga arbetet.

Kyrkvårdarnas uppdrag berör sålunda flera områden av församlingens arbete och gudstjänstliv. Dit hör omsorgen om kyrkan. De har att tillse att den befinner sig i ett för gudstjänst värdigt skick. Men deras främsta uppgift är, menar Kalm, "tvevelsutan deltagandet i gudstjänsten, där de såsom församlingens främsta förtroendemän genom sin närvaro ger uttryck åt sitt ansvar för gudstjänsten. I egenskap av kyrkvårdar är de även prästens närmaste rådgivare i frågor, som rör församlingens angelägenheter och gudstjänstförhållanden."

Liknande tankegångar möter i Martlings handbok för kyrkvårdar. Kyrkvårdens traditionella uppgift är att leda församlingen genom de olika gudstjänstmomenten under mässan. Den textläsning vid högmässa och annan allmän gudstjänst som numera får utföras av lekmän överläts ofta åt någon kyrkvård. Martling understryker starkt kyrkvårdsämbetets representativa karaktär. Den kommer till uttryck i kyrkvårdens funktion inte bara vid mässan utan också vid andra offentliga gudstjänster i församlingskyrkan och förrättningar i anslutning till dessa samt vid de förut nämnda invignings- och installationsakterna. I detta sammanhang påtalar Martling en vanlig missuppfattning, nämligen att kyrkvårdsuppdraget avser ett "värdskap vid kyrkdörren". Denna tanke är av relativt sent datum och hänger samman med att man tolkat begreppet kyrkvård som "värd i kyrkan". Språkligt sett är detta dock felaktigt (se historiken nedan), och uppgifter ifråga bör enligt Martling överlämnas åt andra lämpliga personer. Martling framhåller slutligen att kyrkvårdskapet inte är något söndagsuppdrag. Det finns inga vattentäta skott mellan detta och andra funktioner i den lokala gemenskapen. Genom sin ställning och funktion i kyrkoråd och gudstjänstliv blir kyrkvården en naturlig förbindelselänk mellan församlingstyrelsen och församlingsarbetarna.

3 Historik

Kyrkvärdsinstitutionen har urgamla anor. Kyrkvårdar fanns redan på 400-talet i det romerska riket. Deras funktion var att representera och företräda församlingen, att försvara och ansvara för dess egendom och vårda de gemensamma tillgångarna. I Sverige hade alltifrån äldsta kända tid sockenmännen del i kyrkans ekonomiska angelägenheter genom kyrkvårdarna. I götaland kallas de "kirkiudrottin" (kyrkoherre) eller "kirkiugömäre" (kyrkvårdare). Svealagarna använder beteckningen "kirkiuväriande", dvs. den som värjer kyrkan, är hennes försvarare eller målsman. Titeln kyrkovärjare har ända in i vår egen tid bevarats på vissa håll i landet. Det är ur denna titel som "kyrkvård" bildats.

Kyrkvårdarna synes i allmänhet under medeltiden ha varit två till antalet. Deras uppgifter var mångahanda. Jämte prästen skulle de förvalta kyrkans förmögenhet och avlägga årlig räkenskap. Deras ekonomiska ansvar innebar även skyldighet att rättsligt bevaka församlingens intressen, t.ex. i marktvister mellan prästen och församlingskyrkan. De skulle tillse att socknens jordägare fullgjorde sina skyldigheter vid byggande och underhåll av kyrka och kyrkogård. Präst och kyrkvårdar var gemensamt ansvariga för att kyrkan försågs med de inventarier som behövdes för gudstjänstens förrättande. En ansvarsfull uppgift för kyrkvårdarna var tillsynen av kyrkklockorna, deras vård och upphängning. Som församlingens speciella representanter och förtröendemen skulle de också medverka vid kyrkotuktens uppehållande.

Sockenstyrelsen under medeltiden var uppbyggd på en samverkan mellan prästämbetet och kyrkvärdsämbetet. Vid sidan av dessa känner landskapslagarna ingen sockenmyndighet med reglerade befogenheter. Dock torde socknen genom sockenmännen ha varit kyrkvårdarnas huvudman och uppdragsgivare. Något kyrkoråd fanns ännu inte, och det skulle dröja länge innan något sådant kom till stånd. Det var hos kyrkvårdarna som alla de funktioner var samlade som nu är fördelade på kyrkoråd, kyrkokassör, kyrkvaktare, boställshavare, kyrkogårdsföreståndare och kyrk-

vårdar.

Reformationen medförde inga nämnvärda förändringar i den medeltida sockenstyrelsens sätt att fungera. För kyrkvårdarnas del innebar Gustav Vasas kyrkoroduktioner att de fick mindre att förvalta och ansvara för men i stället pålades uppgiften att mot sina socknar fungera som kronans fogdar och uppbörds-män. Vid kyrkvårdarnas sida började nu efter hand sexmannainstitutionen och sockenstämman växa fram som nya församlingsorgan. Från 1600-talets början framträdde i praxis, som varierade mellan stiftet, en strävan mot en mer differentierad församlingsstyrelse. Gemensamma bestämmelser härom tillkom i form av privilegier för prästerskapet. De första privilegierna år 1650 erkände sockenstämman som beslutande organ för socknens kyrkliga och borgerliga angelägenheter men gav också stor frihet åt "dess fullmäktige kyrkvårdar och sexmän".

En något fastare reglering fick sockenstyrelsen genom 1723 års privilegier, som till större delen fortfarande är formellt i gällande kraft. I artikel 23 meddelas här bl.a. föreskrifter om regelbundna sockenstämmor, vid vilka skall behandlas frågor om kyrkodisciplinen, kyrkans ekonomiska angelägenheter, byggande av kyrka och prästgård m.m. Sockenmännen skall "rådslå och beställa om kyrkans inkomst och räkenskap, vilken riktig och verificerad av kyrkoherden och kyrkvårdarna hållas och vid årets ända slutet vara bör". Kyrkans medel skall "i kyrkans kista eller eljest behörigen förvaras, vartill tre lås och nycklar vara skola, av vilka kyrkoherden alltid skall hava en i sitt förvar, kyrkvårdarna den andra och den tredje någon annan skicklig man, som församlingen därtill utnämmer". Enklare disciplinärenden får avgöras av kyrkoherden "med några av de förnämsta uti församlingen och kyrkans sexmän". Kyrkvårdarna och sockenmännen skall utväljas och tillsättas "med församlingens samråd".

1686 års kyrkolag har inga bestämmelser om sockenstyrelsen men förutsätter dock att det i socknen finns kyrkvårdar och sexmän. Det framgår av vissa stadganden om medelsförvaltning och revision. Enligt 24 kap. 8 § skall vid biskopsvisitationerna bl.a. företas "räkningen på inkomst och utgift, för vart år särskilt, under kredit och debet rätteligen författad, samt

underskriven av kyrkoherden och kyrkovårdarna, sedan hör i församlingens närvaro är uppläst och sannfärdig befunnen". Även vid prostvisitationerna, 24 kap. 19 §, skall kyrkans räkenskaper granskas. Enligt 24 kap. 24 § bär kyrkoherden försorg om "kyrkans egendom i löst och fast samt räkenskapen över inkomst och utgift". I 26 kap. 8 § kyrkolagen stadgas:

Var kyrka i städer och å landet skall hava en eller, där så behöves, flera kistor med tre lås, däruti kyrkans egendom i penningar, guld, silver, kläder, tenn, koppar, räkenskapsboken, inventaria över kyrkoherde-, capellans- och klockarbord, samt annat, som vid kyrkan till underrättelse behöves, skall bliva förvarat. Den ena nyckeln behåller kyrkoherden, den andra kyrkovården, och den tredje en av sexmännen; och må intet där uttagas utan i dessa tre personers närvaro.

Ytterligare en bestämmelse som berör kyrkvårdarna fanns i 28 kap. 4 §, enligt vilken sjuk- och fattigstugor på landet skulle vårdas av "adeln i socknen tillika med kyrkoherden, värdar och sexmän".

I en resolution den 14 juli 1741, som gällde Borgå stift, förklarade Kungl. Maj:t under § 8 "att det icke kan vara församlingarna där i stiftet förmenat att utvälja sig kyrkovårdare, även som sådant annorstädes sker; och må ingen, som därtill bliver vald, sig utan låga förfall där ifrån undandraga". För uppdraget skulle kyrkvårdarna vara berättigade till viss del av kronotjonen eller annan skälig belöning som socknemännen kunde komma överens om. Slutligen uttalades: "Dock bör genom kyrkovårdars tillsättande pastor ingalunda frikallas ifrån den skyldighet, som Kyrko-Ordningen (dvs. kyrkolagen) honom pålägger för kyrkan, hennes medel och inventarier."

Kyrkvårdsuppdraget var betungande och förenat med ekonomiska risker, vilket ibland gjorde det mindre attraktivt. På sina håll förekom det att ovilliga kyrkvårdskandidater kunde slippa ifrån sysslan mot erläggande av viss lösen. Efter hand kom kyrkvårdarna att avlastas en del av sina tidigare legala uppgifter genom ny lagstiftning. Bl.a. blev de genom 1763 års hospitalsförordning befriade från sin befattning med fattigvården och genom 1823 års kyrkvaktarstadga från arbetet med kyrkorummets skötsel. Längre fram övertog kyrkokassörer deras

direkta ekonomiska ansvar. Framförallt medförde inrättandet av kyrkoråd i modern mening en lättnad i deras arbetsbörda.

Organ med beteckningen kyrkoråd hade förekommit redan under 1600-talet, men de hade andra funktioner än nu. Prästprivilegierna 1723 talar om kyrkoråd i städerna. De var närmast ett slags fullmäktiginstitutioner. Rättslig reglering erhöll kyrkorådet först genom 1817 års förordning angående sockenstämmor och kyrkoråd. Enligt denna skulle kyrkoråd finnas i alla församlingar. Rådet skulle bestå av kyrkoherden och kyrkvärdarna samt ytterligare fyra-åtta ledamöter. Dess uppgifter gällde huvudsakligen kyrkodisciplinen. Det fungerade ännu inte som verkställighets- och förvaltningsorgan. Vården och förvaltningen av kyrkoegendomen låg kvar hos präst och kyrkvärdar. Som verkställighetsorgan fungerade sexmännen, vilka inte var medlemmar av kyrkorådet. Den omorganisation av sockenförvaltningen som skedde genom 1843 års lagstiftning medförde inga nämnvärda förändringar i nu angivna hänseenden.

Desto större betydelse fick 1862 års kommunallagstiftning. Socken uppdelades i församling och borgerlig kommun. Sockenstämman delades i kyrkostämma och kommunalstämma, och kyrkorådet fick en annan funktion än tidigare. Enligt 1862 års förordning om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd skulle kyrkorådet bestå av kyrkoherden och kyrkvärdarna som självskrivna samt så många för gudsfruktan och nit kända män och kvinnor som församlingen fann lämpligt utse (23 §). Till kyrkorådets tidigare kyrkotuktuppgifter kom nu åliggandet att fungera som kyrkostämmans beredande och verkställande organ samt att motverka "kyrklig tvedräkt och söndring" och "att vårda kyrkans angelägenheter". Sexmännen utmönstrades ur kommunallagstiftningen.

I fråga om den ekonomiska förvaltningen innebar 1862 års reform väsentliga förändringar. Man reglerade förvaltningsformerna för olika slag av kyrklig egendom, dels för lokalkyrkan, dess egendom och kassa, dels för kyrkokommunens egendom och dess medel, vilka hade tillförts den genom uttaxering. Ansvariga för den förra kategorin egendom var präst och kyrk-

vårdar, för den senare kyrkorådet. Men eftersom präst och kyrkvårdar ingick som självskrivna ledamöter i kyrkorådet förklarades i förordningens förarbeten att förvaltningen även av kyrkans egendom skulle övergå på kyrkorådet. I ett utslag den 3 juni 1881 konstaterade också Kungl. Maj:t att den befattning med kyrkans ekonomiska angelägenheter, som hade tillkommit kyrkvårdarna enligt 23 § av prästerskapets privilegier jämförd med 24 kap. 24 § kyrkolagen och ovannämnda resolution den 14 juli 1741, enligt grunderna för 1862 års kyrkostämmoförordning hade övergått till kyrkorådets samtliga valda ledamöter.

Det hade måhända varit följdriktigt att då låta kyrkvårdarna dela sexmännens öde att försvinna ur lagstiftningen. En sådan konsekvens drog också Högsta domstolen vid sin granskning av 1873 års kyrkolagsförslag, där ett kapitel handlar om kyrkoråd. Enligt förslaget skulle kyrkorådet ha minst sju ledamöter, av vilka kyrkvårdarna, "två i var församling", skulle vara självskrivna och övriga väljas av kyrkostämman. Högsta domstolen ifrågasatte om "några särskilda ledamöter med benämning kyrkvårdar fortfarande skola finnas". De borde i så fall utses på samma villkor som övriga ledamöter i kyrkorådet.

År 1895 intogs i 23 § kyrkostämmoförordningen bestämmelsen att "kyrkvårdar väljas för en tid av fyra år". Samtidigt infördes suppleanter för kyrkorådets ledamöter.

Kyrkvårdarnas ställning i förhållande till kyrkorådet undergick en viktig förändring år 1918. I den stora rösträttspropositionen till urtima riksdagen detta år (nr 34) föreslogs bl.a. att kyrkoråden skulle kunna utses genom proportionella val och att kyrkvårdarnas självskrivna ledamotskap skulle upphöra. Om dessa skulle därefter bara stadgas att de skulle "väljas å kyrkostämma för en tid av fyra år". Några särskilda motiv lämnades inte för sistnämnda förslag. Sannolikt var det förestavat av en önskan att proportionalismen skulle kunna genomföras fullständigt. Sedan i en motion påpekats att utanför kyrkorådet stående kyrkvårdar kunde orsaka oklarhet rörande ansvarigheten för vården av kyrkans egendom, företogs på förslag av tredje särskilda utskottet den ändringen i förhållande till propositionen att kyrkvårdar skulle "väljas av kyrkorådet bland dess leda-

möter för en tid av två år". För valperiodens minskning från fyra till två år anfördes inte någon särskild motivering.

1918 års lagändring innebar sålunda att kyrkvårdarna, från att tidigare alltid ha valts särskilt av församlingen och tagit plats i kyrkorådet som självskrivna ledamöter, därefter kom att väljas av och inom det av församlingen valda kyrkorådet.

I 1930 års lag om församlingsstyrelse upptogs det berörda stadgandet som 53 § första stycket med den ändringen att kyrkvårdarna skulle "väljas av kyrkorådet bland dess ledamöter för den tid de blivit invalda i rådet" och sålunda inte längre för viss bestämd tid. I denna riktning hade redan de sakkunniga uttalat sig vilka i slutet av år 1922 avgav betänkande med förslag till lag om församlingsstyrelse m.m. (SOU 1923: 4, s. 228). Det framhölls där att 23 § kyrkostämmoförordningen skulle kunna tolkas så, att en kyrkorådsledamot kunde komma att fungera som kyrkvård även efter det att han upphört att vara ledamot av rådet. Olämpligheten därav låg enligt de sakkunniga i öppen dag, eftersom kyrkorådet var ansvarigt för den egendom som kyrkvårdarna hade under sin uppsikt.

Till nu gällande 1961 års lag om församlingsstyrelse överfördes det ifrågavarande stadgandet som 54 § första stycket med den ändringen att kyrkvårdarna också skulle kunna väljas bland suppleanterna i kyrkorådet. Förslag därom hade framförts av församlingsstyrelsekommittén i dess till grund för LFS liggande betänkande (SOU 1957:15, s. 310). Kommittén uttalade att då gällande bestämmelse syntes i vissa fall vara alltför snäv. Av praktiska skäl kunde det befinnas lämpligt att till kyrkvård utse annan än ledamot av kyrkorådet. Det kunde även stundom vara förenat med svårigheter att bland ledamöterna finna personer som var villiga att åta sig uppdrag som kyrkvårdar. Med hänsyn till de uppgifter som åvilade kyrkvårdarna borde dessa dock enligt kommitténs mening ha anknytning till kyrkorådet. Kommittén ansåg sig därför inte böra föreslå någon väsentlig utvidgning av den krets inom vilken värdarna måste utses utan förordade endast den nämnda jämkningen

att även kyrkorådssuppleanter skulle kunna komma i fråga.

Beslutet 1969 om förkortning av de kommunala mandatperioderna från fyra till tre år avsåg också kyrkorådets och därmed även kyrkvärdarnas mandatperiod.

4 Reformförslag

I en riksdagsmotion 1965 begärdes sådan ändring av LFS att till kyrkvärd skulle kunna väljas förutom ledamöter och suppleanter i kyrkorådet annan särskilt lämpad person. Konstitutionsutskottet erinrade i sitt yttrande (KU 1965:16) om det samband som alltid förelegat mellan kyrkvärds- och kyrkorådsinstitutionen samt om de nyss refererade motiven till 54 § första stycket LFS. Utskottet anförde vidare:

Förevarande motion åsyftar, att även personer utanför kyrkorådets krets skall kunna väljas till kyrkvärdar. Till stöd härför åberopas samma skäl som år 1961 anfördes för den då genomförda utvidgningen av den valbara personkretsen.

Utskottet har icke funnit sådana omständigheter nu ha tillkommit, som bör föranleda ett annat ställningstagande än vid gällande lagstiftnings tillkomst.

I enlighet med det anförda avstyrkte utskottet motionen.

Riksdagen följde utskottet.

I en skrivelse till Kungl. Maj:t 1970 anhöll styrelsen för Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund om sådan ändring av 54 § LFS att kyrkvärdar skulle kunna väljas inom en vidare personkrets än som är möjligt nu. Till stöd för ansöknings anförde styrelsen bl.a. följande.

Defattningen med kyrkans ekonomiska angelägenheter har övergått på kyrkorådet, vari kyrkvärden är ledamot eller suppleant. Genom bildandet av kyrkliga samfälligheter, där den ekonomiska förvaltningen helt eller delvis övergått på samfällighetens kyrkoråd, kommer kyrkvärdarna i de församlingar som bildar samfälligheten att avskäras även från den ekonomiska insyn som de tidigare erhöll såsom ledamot eller suppleant i kyrkorådet.

Genom den fortgående folkomflyttningen bildas nya tätorter med småkyrkor, och församlingarna önskar jämväl för dessa ut-

se kyrkvårdar enligt lagen. Detta stöter dock i flera fall på svårigheter om man icke utökar antalet ledamöter och suppleanter i kyrkorådet, vilket av flera skäl, bl.a. effektivitets-skäl, icke anses önskvärt.

Inom områden där det finns industrier med skiftarbete omöjliggör detta många gånger för en kyrkorådsledamot eller suppleant att åtaga sig ett kyrkvårdsuppdrag, enär detta kan medföra bortfall av arbetsförtjänsten för en hel dag, vilket församlingen av olika skäl icke anser sig kunna kompensera.

Ytterligare en faktisk omständighet, som allt oftare åberopas även om man givetvis kan ifrågasätta motivets bärighet, är de lediga lördagar som gör att kyrkorådsledamöterna av huvudsakligen familjeskäl begagnar den sammanhängande ledigheten för resor från hemorten.

De nu angivna exemplen är sådana som ofta åberopas av församlingarna vid deras kontakter med församlings- och pastoratsförbundets kansli. Om den personkrets inom vilken kyrkvårdarna kan utses vidgades skulle detta, enligt styrelsens uppfattning, motverka rådande olägenheter utan att detta skulle på något sätt menligt inverka på kyrkvårdsinstitutionen.

Kammarkollegiet, samtliga domkapitel och ett femtontal församlingar hördes över ansökningsen. Flertalet remissinstanser ställde sig principiellt avvisande till den begärda lagändringen. Representativt för denna uppfattning var domkapitlet i Lund yttrande:

Det ansvar för församlingslivet och dess utveckling och för förvaltningen av kyrkans och församlingens egendom - dit även vård och omsorg om kyrkorummet och dess inventarier hör - som 43 § LFS lägger på kyrkorådet gör det ytterst svårt att tänka sig att kyrkvårdar skulle kunna fullgöra de funktioner som hittills av ålder åvilat dem utan att ha säte och stämma i kyrkorådet. Kyrkvårdsinstitutionen är enligt domkapitlets mening alltför väsentlig för att tömmas på sitt reella innehåll. Kyrkvårdarna skall jämte pastor ha den närmaste vården om och ansvaret för församlingens kyrka och gudstjänst. Redan vid valet av ledamöter till kyrkoråd måste man därför ha i sikte, att ur deras krets lämpliga kyrkvårdar skall kunna väljas. Vill man nu av olika skäl vidga kretsen, bör i första hand möjligheten att utöka antalet ledamöter i kyrkorådet utnyttjas. Man kan knappast åberopa effektivitetsskäl mot en sådan utökning. Ett kyrkoråd inom vilket man ej kan utse personer som är beredda att ta det ansvar för församlingslivet som kyrkvårdskapet innebär kan ju inte göra anspråk på att kallas "effektivt" bara för att antalet ledamöter är lågt.

Domkapitlet vill också erinra om att det redan genom 1961 års lagstiftning skedde en utvidgning av kretsen inom vilken kyrkvårdar kan utses, därigenom att möjlighet att utse suppleant i kyrkorådet till kyrkvård då tillkom. Av de av förbundet anförda skälen för en ytterligare vidgning av kretsen är det egentligen endast behovet att kunna utse kyrkvårdar för små-

kyrkor o.d. som förtjänar beaktande. Det är dock tveksamt om ett uppdrag att fungera som "kyrkvård" i ett sådant sammanhang behöver närmare stöd i lagen, i synnerhet som det kyrkvårdskap som förslaget skulle innebära ju inte medför någon förankring i församlingens legala organ eller ansvarsställning enligt 55 § lagen. Vill man likväl ge uttryck i lagtexten åt denna speciella funktion i församlingen kunde domkapitlet möjligen tänka sig att "biträdande kyrkvårdar" kunde utses för detta ändamål. Förslagsvis kunde då följande tillägg göras till 54 § första stycket:

"Finns utöver församlingskyrka jämväl annan kyrka eller lokal i vilken gudstjänster enligt domkapitlets föreskrift skall hållas, äger kyrkorådet utse biträdande kyrkvårdar för denna. Till biträdande kyrkvård må om särskilda skäl föreligger utses även den som ej är ledamot eller suppleant i kyrkorådet."

Domkapitlet i Uppsala ville inte motsätta sig en lagändring, förutsatt att den gavs en sådan utformning att den nuvarande ordningen i stort sett kunde upprätthållas. Domkapitlet ansåg denna ha väsentliga fördelar och anförde vidare:

I varje fall på sikt skulle själva kyrkvårdsinstitutionen måhända kunna påverkas ofördelaktigt om kyrkvårdarna helt avskärmades från beslutsprocessen vad avser församlingens angelägenheter. Kyrkvårdskapet skulle exempelvis kunna riskera att uppfattas som enbart en servicefunktion i samband med gudstjänster och förrättningar. Då ledamotskap i kyrkoråd ofta har betraktats som en rent ekonomiskt administrativ uppgift, kan den nuvarande ordningen även betraktas som en påminnelse om det ansvar för församlingslivet som enligt 43 § LFS åvilar kyrkorådet. Det framstår i detta sammanhang som ytterst värdefullt, om kyrkvårdarna kan fungera som ett förmedlande band mellan församlingens verkställande organ och den gudstjänstfirande församlingen.

Kyrkorådet i Frösö församling var positivt till förbundsstyrelsens förslag men ville säkra en anknytning till kyrkorådet genom föreskriften att "minst en av kyrkvårdarna för varje särskild kyrka under församlingens förvaltning skall utses ur kyrkorådet". Domkapitlet i Linköping liksom även kyrkorådet i Själevads och Mo kyrkliga samfällighet föreslog att minst två kyrkvårdar skulle väljas bland ledamöterna och suppleanterna i kyrkorådet.

Genom beslut den 23 mars 1973 lämnade Kungl. Maj:t pastorförbundets ansökan utan åtgärd.

I en riksdagsmotion 1974 föreslogs att kyrkvårdar även skulle kunna väljas bland ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige. Motionen behandlades av konstitutionsutskottet, som beredde ärkebiskopen och Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund tillfälle att yttra sig över motionen.

Efter hörande av övriga biskopar avstyrkte ärkebiskopen (Olof Sundby) förslaget med följande motivering.

Även om jag förstår att motionärerna med sin motion i kyrkans intresse önskar vidga den grupp ur vilken kyrkvårdar utses anser jag dock att de motiv som anförts icke är tillräckligt starka för att ändra LFS § 54. Frågan kan i första hand bli aktuell i stadsförsamlingar i de större städerna, där man kanske inte har egna kyrkofullmäktige utan för sitt val då skulle få vända sig till samfällighetens kyrkofullmäktige, där församlingarna i många fall har högst två eller tre representanter. Därvid skulle den grupp ur vilken kyrkvårdar kan väljas endast ökas med två eller tre eller, i de fall då suppleanter medräknas, fyra eller sex. I stället kan man i församlingar med flera kyrkor utse gudstjänstvårdar bland kyrkligt aktiva antingen de tillhör kyrkofullmäktige eller icke.

Pastoratsförbundets styrelse erinrade om sin framställning till Kungl. Maj:t 1970 och upplyste att styrelsen - efter att ha tagit del av remissyttrandena i detta ärende - inte längre vidhöll sitt yrkande i saken. Vidare anförde styrelsen följande.

Styrelsen anser dock fortfarande att de i förbundets ovannämnda skrivelse angivna motiven för en lagändring kvarstår och förtjänar beaktande. Styrelsen har därför inte något att invända mot att en lagändring sker, dock får rekryteringsområdet inte begränsas till kyrkoråd och fullmäktige så som motionärerna föreslår. Cirka 1 400 av svenska kyrkans församlingar har så liten folkmängd att de saknar valda fullmäktige. Det beslutande organet är där kyrkostämman, som är lika med församlingens samtliga röstberättigade invånare. En ändring måste ge samtliga församlingar möjlighet att bredda rekryteringsområdet; man kan inte utesluta mer än halva antalet församlingar därifrån.

Utskottet (XU 1974:39) anförde härefter bl.a.:

Skäl kan enligt utskottets mening onekligen anföras för att vidga valbarheten till kyrkvårdsuppdrag utöver vad som nu gäller. Å andra sidan är det nuvarande sambandet mellan kyrkoråds- och kyrkvårdsuppdrag värdefullt ur många synpunkter.

Som motionärerna påpekat kan även med gällande valbarhetsregler den personkrets inom vilken kyrkvårdar utses vidgas genom

att det beslutande organet i kyrkokommunen beslutar att höja antalet ledamöter och suppleanter i kyrkorådet. LFS föreskriver i detta hänseende endast att antalet skall vara minst fem. Någon gräns uppåt fastställs inte.

De funktioner inom ramen för det sedvanliga gudstjänstlivet som brukar ombesörjas av kyrkvårdarna - t.ex. mottagande av gudstjänstbesökarna vid kyrkans ingång, textläsningar, framförande av vin och oblater vid nattvardsgång, kollektupptagande - är inte förbehållna kyrkvårdar i egentlig mening. Något hinder möter således inte mot att t.ex. kyrkorådet bland kyrkligt aktiva församlingsbor utanför kyrkorådets krets utser ett antal personer att jämte kyrkvårdarna fullgöra sådana funktioner. I praktiken förekommer detta också redan nu i betydande utsträckning. Särskilt i församlingar med flera kyrkor kan det vara värdefullt att utnyttja denna möjlighet. Görs detta torde den nuvarande begränsningen av valbarheten till de egentliga kyrkvårdsuppdragen sällan behöva föranleda några olägenheter.

Utskottet påpekade vidare att frågan om kyrkvårdarnas ställning och uppgifter i församlingen kunde komma att aktualiseras inom ramen för de vid denna tid pågående övervägandena i stat-kyrka-frågan. Även med hänsyn därtill fann utskottet övervägande skäl tala för att riksdagen då inte borde ta något initiativ till ändring i de gällande reglerna för valbarhet till kyrkvårdsuppdrag.

I ett särskilt yttrande anförde herrar Fiskesjö (c), Olsson i Edane (s) och Nordin (c) följande.

Den pågående utvecklingen har medfört att kyrkorådet i den kyrkliga kommunen kommit att spela i huvudsak samma roll som kommunstyrelsen i den borgerliga kommunen. Ledamöter och suppleanter i kyrkorådet har därför kommit att väljas framför allt från synpunkten att de är ansvariga för den kyrkliga kommunens ekonomi och inte som tänkta innehavare av de ceremoniella uppgifter som åvilar kyrkvårdarna. Detta har medfört rekryteringssvårigheter till kyrkvårdsuppgifterna speciellt i församlingar med flera kyrkor. Med hänsyn härtill är det motiverat att ändringar i LFS kommer till stånd, så att kretsen kan vidgas så som motionärerna föreslagit.

Riksdagen följde utskottet och avslög motionen.

I två riksdagsmotioner 1975 väcktes ånyo frågan om vidgad valbarhet till kyrkvårdsuppdrag. Konstitutionsutskottet behandlade motionerna gemensamt med andra motioner i kyrkliga frågor, bl.a. tre som avsåg förhållandet stat-kyrka. I sitt betänkande (KU 1975/76:20) anförde utskottet att de frågor

som direkt berör relationerna mellan samhälle och kyrka bör anstå i avvaktan på resultatet av de pågående överläggningarna och statsmakternas överväganden med anledning därav. Med hänvisning härtill avstyrkte utskottet motionerna. Riksdagen följde utskottet.

I en motion vid 1979 års kyrkomöte hemställdes att kyrkomötet hos regeringen skulle anhålla om förslag till sådan ändring av LFS att kyrkvårdar även skulle kunna väljas t.ex. bland ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige.

Kyrkolagsutskottet avstyrkte motionen med utförlig motivering (KLU 1979:11). Efter att bl.a. ha erinrat om kyrkvårdarnas funktion vid kyrkoinventeringar enligt 23 kap. 2 § kyrkolagen (se ovan s. 3) yttrade utskottet:

Det sålunda stadgade särskilda ansvar för kyrkans inventarier som alltjämt åligger kyrkvårdarna står i ett nära samband med kyrkorådets uppgifter enligt LFS. Därjämte har kyrkvårdarna sedan gammalt vissa liturgiska funktioner, främst att i största möjliga utsträckning närvara vid gudstjänsterna och därvid taga emot församlingen, ansvara för kollekten och stundom även biträda med andra uppgifter, såsom klockringning och textläsning.

Såsom i motionen anföres har främst i mycket stora församlingar uppkommit problem när det gäller kyrkvårdarnas medverkan i den gudstjänstfirande församlingen. Om församlingen har flera kyrkor och ett stort antal gudstjänster kan det finnas behov av ett relativt stort antal personer för att utföra de förut angivna uppgifterna. I åtskilliga församlingar har man då utsett personer utanför kyrkorådet, som då inte är att anse som kyrkvårdar i församlingsstyrelselagens mening och som ofta givits annan benämning, såsom gudstjänstvärdar eller kapellvärdar.

Enligt utskottets mening ligger ett betydande värde, grundat på såväl historiska som principiella skäl, i lagens nuvarande sammankoppling av det urgamla kyrkvårdsuppdraget och kyrkorådets ansvarighet för församlingens verksamhet. De problem som sammanhänger med att kyrkvårdarnas liturgiska funktioner i vissa församlingar blir alltför omfattande för att kunna utföras enbart av personer som är ledamöter eller suppleanter i kyrkorådet synes kunna få en praktisk lösning på det sätt som redovisats inom utskottet och bör inte tagas till intäkt för en lagändring, som kan befaras försvaga sambandet mellan kyrkorådets förvaltaruppdrag och den gudstjänstfirande församlingens gemenskap.

Fyra ledamöter av utskottet reserverade sig för bifall till motionen. Efter debatt (kyrkomötets prot. 1979:17 s. 278-288)

och omröstning genom uppresning befunns att flertalet röstat för utskottets hemställan. Kyrkomötet avsåg sålunda motionen.

I den inledningsvis berörda motionen, som väcktes i januari 1980, begärdes att riksdagen skulle ge 54 § första stycket LFS följande ändrade lydelse:

Kyrkvårdar väljas av kyrkorådet bland församlingens medlemmar. Kyrkvårdar väljas för tid som sammanfaller med den tid ledamöter och suppleanter i kyrkoråd blivit valda.

Som motivering anfördes att det i vissa församlingar är svårt att utse kyrkvårdar med hänsyn till att uppdraget binder till tjänstgöring i kyrkan varje eller varannan söndag. Skiftarbetare och de som arbetar på schemalagd arbetstid kan på grund av arbetstidens förläggning ha svårigheter att åta sig uppdrag som kyrkvård. Om kyrkvårdar kunde utses inom församlingen utan bundenhet till kyrkorådets ledamöter och suppleanter skulle det bli möjligt för flera personer att åta sig sådant uppdrag. Antalet kyrkvårdar skulle då kunna utökas.

Motionen behandlades av konstitutionsutskottet i november 1980. I sitt betänkande (KU 1980/81:5) yttrade utskottet bl.a.:

Skäl kan enligt utskottets mening onekligen anföras för att vidga valbarheten till kyrkvårdsuppdrag utöver vad som nu gäller. Å andra sidan är det nuvarande sambandet mellan kyrkoråds- och kyrkvårdsuppdrag värdefullt ur många synpunkter. Utskottet är därför inte berett att nu tillstyrka en sådan ändring av LFS som begärs i motionen. I stället förordar utskottet att frågan om valbarhet till kyrkvårdsuppdrag utreds förutsättningslöst i lämplig ordning. Vid en sådan utredning bör bl.a. övervägas om valbarheten kan vidgas med bibehållande av viss anknytning till kyrkorådet. En sådan anknytning skulle kunna uppnås på olika sätt, t.ex. genom krav att två av kyrkvårdarna skall vara ledamöter eller suppleanter i kyrkorådet, medan övriga kyrkvårdar skall kunna väljas inom en vidare krets.

Riksdagen följde utskottet och har nu, som nämnts ovan, hos regeringen anhållit att frågan utreds.

Den år 1977 tillkallade utredningen för översyn av lagen om församlingsstyrelse avlämnade nyligen sitt betänkande (SOU 1981:6). Där har frågan om vidgad valbarhet till kyrkvårdsuppdrag inte berörts. Utredningen lägger fram ett förslag

till ny lag om församlingsstyrelse. I 5 kap. denna lag har 54 § LFS tagits in som 15 § med i sak oförändrat innehåll, dock med tillägg av en föreskrift om tidpunkten för valet. Den föreslagna paragrafen lyder:

Kyrkorådet väljer kyrkvårdar bland ledamöterna och suppleanterna i rådet. Kyrkvårdarna utses för den tid de har blivit valda till ledamöter eller suppleanter.

Kyrkorådet utser för varje kalenderår en kassaförvaltare om rådets medelsförvaltning inte har ordnats på annat sätt.

År då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum skall det nyvalda kyrkorådet före december månads utgång utse befattningshavare som avses i första och andra styckena.

Syftet med tredje stycket är att förhindra att församlingarna under någon tid blir utan kyrkvårdar och kassaförvaltare.

5 Överväganden

Som ofta poängterats har kyrkvårdsuppdraget urgamla anor medan kyrkorådet är en relativt ung företeelse i den kyrkliga självstyrelsens historia. Kyrkorådet kan sålunda på sätt och vis sägas ha vuxit fram ur kyrkvårdsinstitutionen. Till följd av rättsutvecklingen har denna undan för undan tömts på stora delar av sitt ursprungliga innehåll. Särskilt ingripande var 1862 års kommunalreform, som medförde att kyrkvårdarnas tidigare befattnings med kyrkans ekonomiska angelägenheter övergick till kyrkorådet. Den tanken har skyttat att kyrkvårdarna därför borde upphöra som självständig företeelse. Likväl har de inte behövt dela den gamla sexmannainstitutionens öde att försvinna ur rättslivet. Tvärtom räknar även nyare författningar vid sidan av församlingsstyrelselagstiftningen alljämt med deras existens.

Av redogörelsen i avsnitt 2 framgår att kyrkvårdarnas legala åligganden - bortsett från deras funktion som ledamöter eller suppleanter i kyrkorådet - numera inskränker sig till

- a) att bära fram oblater och vin vid nattvardsgång. Kyrkolagen lägger dock alternativt denna uppgift på klockaren.

- b) att närvara vid inventering av kyrkans lösegendom i samband med kyrkoherdeombyten och visitationer,
- c) att jämte kyrkoherden ha tillsyn över vården av kyrkliga kulturföremål,
- d) att före pastors beslut om upptagande av församlingskollekt stå till tjänst för samråd, "där så kan ske",
- e) att tillsammans med prästen räkna ihop och redovisa influtna kollektmedel. Kyrkvårdens uppgift kan dock alternativt fullgöras av "annan lämplig person".
- f) att assistera vid vissa invignings- och installationsakter enligt kyrkohandboken. Denna medverkan är dock inte obligatorisk.

Kyrkvårdarnas tidigare skyldighet att närvara vid inventering av kyrkoarkiv har ersatts med en rätt för kyrkorådet att "utse representant att följa inventeringen".

I proposition nr 34 till 1918 års urtima riksdag föreslogs en sådan ändring i 1862-63 års kyrkostämmoförordningar att kyrkvårdarna inte längre skulle vara självskrivna ledamöter i kyrkorådet. Med anledning därav framhöll en motionär (FK nr 19) att kyrkvårdarna jämte kyrkoherden hade dels en författningsmässig skyldighet att tillse att kyrkans lösegendom icke av vanvård fördärvas, dels beträffande kyrkobyggnad m.m. en allmän tillsyn och vård över kyrkans egendom, samt att enahanda plikt ålåg kyrkorådet i dess helhet. Om nu ändringsförslaget blev antaget kunde kyrkvårdar komma att utses utanför kyrkorådsledamöternas krets. Hur i så fall vårdsnaden av kyrkans egendom och ansvaret därför skulle fördelas mellan kyrkorådet och kyrkvårdarna hade inte angetts i propositionen men var en fråga som måste tillfredsställande lösas. Tredje särskilda utskottet yttrade (utl. nr 1 s. 41), att de svårigheter med avseende på kyrkorådets och kyrkvårdarnas inbördes ställning som motionären hade påpekat syntes enklast vinna sin lösning, om det stadgades att kyrkvårdarna skulle väljas av och inom kyrkorådet. Detta blev ju också statsmakternas beslut.

När valbarheten till kyrkvärdsuppdrag år 1961 vidgades till suppleanterna i kyrkorådet motiverades det med svårigheterna att alltid finna till uppdraget villiga personer bland ledamöterna. Men längre ville man inte sträcka sig. Med hänsyn till de uppgifter som åvilade kyrkvårdarna borde de ha anknytning till kyrkorådet.

Grunden för det sålunda bevarade sambandet mellan kyrkvårdar och kyrkoråd är alltså det gemensamma ansvaret för vården och förvaltningen av kyrkans egendom. Kyrkvårdarnas uppgifter har inte undergått några nämnvärda förändringar sedan tiden för 1918 års reform. En ytterligare utvidgning av valbarheten synes därför utesluten, såvida man inte vill ändra på kyrkvårdarnas hittillsvarande förtroendeställning i församlingen.

Att man likväl upprepade gånger under de senaste årtiondena har påyrkat en breddning av rekryteringsunderlaget för kyrkvärdsuppdraget synes böttna i en oklarhet om dettas innebörd. Uppdraget inrymmer dels vissa legala uppgifter och dels vissa sedvanemässigt utvecklade liturgiska och liknande bestyr. De senare är, som konstitutionsutskottet påpekade 1974, inte förbehållna "kyrkvårdar i egentlig mening". Beträffande dessa kyrkvårdar - och det är naturligtvis dem det är fråga om i LFS - är att märka, att deras "legala funktion" inte är begränsad till det kyrkorum där de fullgör sin "liturgiska funktion". Var och en av dem representerar alltså hela församlingen. Delvis av det skälet har de alltsedan år 1817 varit knutna till kyrkorådet. Det är av samma skäl man har förutsatt att de normalt skall ingå i sådan avdelning av kyrkorådet till vilken rådet kan delegera sin beslutanderätt enligt 1963 års lag om upplåtande av kyrkorum i vissa fall (se ovan s. 6), o.s.v.

Kyrkvårdarnas rent "liturgiska" uppgifter är som synes ganska få, och de kan fullgöras också av andra personer. På grund av misstolkning av innebörden i begreppet "kyrkvård" har man emellertid - som antytts ovan s. 7 - på senare tid ofta kommit att uppfatta kyrkvärdsuppdraget så, att det skulle avse

utövandet av något slags allmänt "värdekap" i församlingens kyrkor. I detta skulle ligga sådana uppgifter som att ta emot kyrkobesökarna vid kyrkdörren, anvisa sittplatser i kyrkan, dela ut psalmböcker och programblad samt i övrigt svara för ordningen och de praktiska arrangemangen kring gudstjänsterna. I den mån sådana uppgifter inte läggs på kyrkvaktmästare och annan anställd personal utan man önskar anlita frivilliga medhjälpare härtill, står det församlingen fritt att, på det sätt som efter de lokala förhållandena ter sig bäst, komma överens med ett lämpligt antal personer om ett sådant uppdrag, om turordningen för deras tjänstgöring o.s.v. Uppgiften som sådan gudstjänst-, distriktskyrko- eller kapellvärd eller hur man önskar beteckna en sådan medarbetare förutsätter inte någon anknytning till församlingens legala organ som motiverar att den måste utövas av förtroendevalda. Deras valbarhet bör därför inte begränsas i lag.

Det vore således inkonsekvent att ändra den gällande valbarhetsregeln. Man bör ta fasta på det som enligt vad ovan sagts är grunden för denna regel: kyrkvärdarnas medansvar för den kyrkliga egendomen och därur härflytande förtroendeställning inom församlingen. Deras hittillsvarande anknytning till kyrkorådet, sådan den kommit till uttryck i 54 § LFS, tillgodoser att de utses inom kretsen av församlingens förtroendevalda representanter.

Med hänsyn till det sagda föreslås att den nuvarande bestämmelsen i LFS behålls oförändrad.

Sammanställning av remissyttranden över promemorian (Ds Kn 1981:9) Valbarhet till kyrkvårdsupdrag

Remissinstanser och inkomna yttranden

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av justitiekanslern, hovrätten för Västra Sverige, kammarrätten i Stockholm, kammarkollegiet, länsstyrelserna i Södermanlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Malmöhus, Skaraborgs, Kopparbergs, Jämtlands och Norrbottens län, samtliga domkapitel, stiftsnämnderna i Uppsala, Skara, Lund, Karlstad och Luleå, Svenska kyrkans centralråd för evangelisation och församlingsarbete, Svenska kyrkans diakoninämnd, ärkebiskopen, Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, Rikskommittén för stiftstingen, Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet samt stiftsrådet i Stockholms stift.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har i sin tur hört Eskilstuna kyrkliga samfällighet, Katrineholms kyrkliga samfällighet, Nyköpings Östra, Helgona och Svärta kyrkliga samfällighet samt Strängnäs-Aspö kyrkliga samfällighet. Länsstyrelsen i Kalmar län har i sin tur hört Kalmar församling, Oskarshamns församling, Torslunda församling, Vimmerby församling och Västerviks församling. Länsstyrelsen i Malmöhus län har i sin tur hört Eslövs kyrkliga samfällighet, Helsingborgs kyrkliga samfällighet, Lunds kyrkliga samfällighet och Malmö kyrkliga samfällighet. Länsstyrelsen i Skaraborgs län har i sin tur hört Mariestads och Leksbergs pastorat samt Vara församling. Domkapitlet i Visby har i sin tur hört Hemse församling, Klinte församling och Visby församling. Stiftsrådet i Stockholms stift har i sin tur hört stiftets församlingar och kyrkvårdsförening.

Utan föregående remiss har yttranden avgetts av Engelbrekts församling, Enskede församling, Huddinge församling, Hässelby församling, Riksförbundet svenska kyrkans veniater och Riksförbundet Sveriges kyrkvårdar och Stockholms storkyrkoförsamling.

Remissinstansernas uttalanden

De allra flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget i promemorian eller lämnar det utan erinran. Ett flertal av dessa godtar förslaget utan närmare motivering. Till dessa hör *justitiekanslern, länsstyrelsen i Kronobergs län, länsstyrelsen i Kalmar län, länsstyrelsen i Malmöhus län, länsstyrelsen i Skaraborgs län, länsstyrelsen i Jämtlands län, domkapitlet i Lund, domkapitlet i Stockholm, stiftsnämnden i Lund, stiftsnämnden i Karlstad, Svenska kyrkans diakoninämnd* och *Rikskommittén för stiftstingen*.

Endast ett fåtal remissinstanser framför en annan mening än den som kommer till uttryck i promemorian. Tre remissinstanser, *kammarrätten i*

Stockholm, länsstyrelsen i Södermanlands län (majoriteten) och *ärkebiskopen* är positiva till en ändring av villkoren för valbarhet till kyrkvärdsuppdrag. Ändringen får dock inte klippa av sambandet mellan kyrkvärdsuppdrag och uppdrag i kyrkorådet. Två remissinstanser, *domkapitlet i Uppsala* och *stiftsnämnden i Uppsala*, förordar att kyrkvärdar väljs i samband med valet av ledamöter och suppleanter i kyrkorådet.

Hovrättens för Västra Sverige yttrande över promemorian har avgetts i samband med hovrättens yttrande över betänkandet (SOU 1981:6) Översyn av lagen om församlingsstyrelse. Förslaget i promemorian kommenteras därvid inte särskilt.

Svenska kommunförbundet och *Landstingsförbundet* avstår från att yttra sig över promemorian.

Kammarrätten i Stockholm:

Enligt 54 § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse väljer kyrkorådet kyrkvärdar bland sina ledamöter och suppleanter.

I olika sammanhang har förts fram önskemål om att kretsen av valbara personer skall vidgas. I promemorian avvisas denna tanke, främst med hänsyn till kyrkvärdarnas medansvar för den kyrkliga egendomen och deras därur härrörande förtroendeställning i församlingen.

Kammarrätten vill till en början konstatera att den åldriga kyrkvärdsinstitutionen fortfarande synes utgöra en levande realitet inom kyrkan. En del av förklaringen torde vara att institutionen har anpassats till utvecklingen bl. a. genom att kyrkvärdarna har anförtrots vidgade praktiska uppgifter i samband med gudstjänsterna. Häri ligger – oavsett om fråga är om en "misstolkning" (PM s. 23) – ett värde. Kammarrätten har svårt att inse att några bärande principiella skäl talar emot en sådan ordning när församlingen finner den lämplig. Däremot står det naturligtvis den församling fritt som så önskar att anförtro de aktuella uppgifterna åt andra personer.

Obestridligen har kyrkvärdarna vissa legala åligganden även om dessa numera inte har samma praktiska betydelse som förr. Enligt promemorian är den viktigaste funktionen i detta hänseende medansvaret för den kyrkliga egendomen vilket ger kyrkvärdarna en särskild anknytning till de uppgifter som ankommer på kyrkorådet. Om man på kyrkligt håll anser att behov föreligger av att vidga kretsen av lämpliga personer valbara till kyrkvärdsuppdrag sätter kammarrätten i fråga om inte den önskvärda kopplingen till kyrkorådet kan tillgodoses i erforderlig mån om det stadgas att kyrkvärd, som ej är ledamot eller suppleant i kyrkorådet, likväl har rätt att i likhet med suppleant närvara vid rådets sammanträden och, om rådet fattar beslut härom, även yttra sig där. Han skulle däremot inte äga rösträtt. Med en sådan konstruktion skulle kretsen av valbara kunna vidgas i den utsträckning som finns erforderlig. En nackdel med den skisserade lösningen kan vara att kyrkorådets funktionsduglighet minskas om många kyrkvärdar utses utanför

ledamöternas och suppleanternas krets och antalet deltagare på sammanträdena därför blir ohanterligt stort.

Kammarkollegiet:

I promemorian har utredaren framlagt övertygande motiveringar såväl för uppfattningen att ett uppdrag som gudstjänst-, distriktskyrko- eller kapellvärd inte förutsätter någon anknytning till församlingens legala organ som för sitt förslag att den nuvarande bestämmelsen om valbarhet till kyrkvärdsuppdrag skall behållas oförändrad.

Kammarkollegiet biträder på i promemorian angivna skäl förslaget att den nuvarande bestämmelsen i 54 § LFS om valbarhet till kyrkvärdsuppdrag behålls oförändrad.

Länsstyrelsen i Södermanlands län:

1. Majoriteten:

Enligt länsstyrelsens mening är det väsentligt att intresserade församlingsmedlemmar bereds tillfälle att delta i gudstjänstlivet i de funktioner som normalt brukar upprätthållas av kyrkvårdarna. Länsstyrelsen vill därför förorda ett system där minst en av kyrkvårdarna utses bland kyrkorådets ledamöter och suppleanter och övriga bland därtill lämpade församlingsmedlemmar.

2. En ledamot och föredraganden:

Det i skilda sammanhang framförda önskemålet om att också personer utanför kyrkorådets krets skall kunna väljas till kyrkvårdar har i och för sig goda skäl för sig. Kyrkvårdarnas ansvar för kyrkans inventarier står emellertid i ett nära samband med kyrkorådets uppgifter enligt församlingsstyrelselagen. Detta ansvar bör fortfarande upprätthållas. Kyrkvårdarnas övriga uppgifter, de s. k. liturgiska funktionerna vid gudstjänsterna, såsom att ta emot församlingen, ansvara för kollekten, biträda med textläsning etc., bör anförtros gudstjänstvärdar. Sådana uppdrag kan utan lagändring lämnas åt envar intresserad fullmäktigeledamot eller församlingsmedlem. Genom en sådan ordning har åtskilliga småförsamlingar i länet enligt vad länsstyrelsen erfarit löst ifrågavarande problem med kyrkvårdarnas närvaro vid gudstjänsterna.

Mot bakgrund härav finner länsstyrelsen skäl saknas att utöka valbarheten till kyrkvärdsuppdrag.

Länsstyrelsen i Jönköpings län:

Länsstyrelsen delar uppfattningen att kravet på en breddning av rekryteringsunderlaget för kyrkvärdsuppdraget i allmänhet bottnar i en oklarhet om uppdragets innebörd.

Enligt länsstyrelsens mening bör man försöka komma till rätta med problemet genom att församlingarna till att ombesörja de icke egentliga

kyrkvårdsuppgifterna utser personer utanför kyrkorådet. Omständigheterna talar för att det finns ett behov av att man från centralt kyrkligt håll, t. ex. svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, informerar församlingarna om den möjligheten.

Kyrkofullmäktige i Jönköpings kyrkliga samfällighet har i ett yttrande över betänkandet Översyn av lagen om församlingsstyrelse berört frågan om att valet är begränsat till kyrkorådsledamöter från en speciell utgångspunkt. Fullmäktige har framhållit följande. Nuvarande ordning att kyrkvård väljs bland kyrkorådsledamöterna kan i vissa situationer vara otillfredsställande. Partisystemet spelar en avgörande roll. För att bli kyrkorådsledamot måste man i regel företräda ett parti. Detta begränsar starkt möjligheten att rekrytera lämpliga kyrkvårdar. Många lämpliga personer vill av olika anledningar inte offentligt företräda något politiskt parti.

Fullmäktiges synpunkter åskådliggör de politiska partiernas stora ansvar – särskilt med hänsyn till kyrkvårdarnas liturgiska uppgifter – för att till kyrkorådets ledamöter och suppleanter väljs personer som har ett levande intresse även för kyrkans andliga verksamhet. Länsstyrelsen är övertygad om att det finns sådana intresserade bland politiskt aktiva personer.

Länsstyrelsen förordar sålunda, i enlighet med den av kommundepartementet upprättade promemorian, att någon förändring i lagen om församlingsstyrelse inte vidtas f. n.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län:

Den i promemorian behandlade frågan har varit föremål för ett flertal utredningar. Därvid har entydigt framkommit att problemen kan lösas utan ändring av nu gällande ordning. Med hänsyn härtill och till att den förankring som kyrkvärden nu har i kyrkorådet uppenbart är av värde bör ingen ändring göras.

Länsstyrelsen ansluter sig alltså till promemorians förslag.

Länsstyrelsen i Norrbottens län:

Beträffande frågan om vidgad valbarhet till kyrkvårdsuppdrag kan konstateras att ämnet varit föremål för åtskilliga motioner och yrkanden under årens lopp.

I den senast anförda motionen, vilken föranlett den nu framlagda utredningen, anförs svårigheter att inom den begränsade krets som kyrkorådet utgör engagera personer som är villiga att åta sig uppdrag som kyrkvårdar.

Utredningen anser att de påtalade svårigheterna botten i oklarheter och missstolkningar av innebörden i begreppet kyrkvård.

Om så är fallet har länsstyrelsen inte något att erinra mot att nuvarande valbarhetsregel behålls oförändrad. Måhända kan ett klarläggande uttalande från departementshåll vara tillräckligt för att avhjälpa svårigheterna.

Domkapitlet i Uppsala:

Enligt domkapitlets uppfattning ligger tyngdpunkten i kyrkvårdsuppdraget på ansvaret för vården och förvaltningen av kyrkans egendom även om kyrkvårdarna sedvanemässigt också fullgör vissa liturgiska uppgifter. Kyrkvårdarnas ekonomiska ansvar motiverar ett bevarande av sambandet mellan kyrkvårdar och kyrkoråd och talar således mot en utvidgning av kretsen för till kyrkvårdsuppdraget valbara personer. Ett bevarande av den nuvarande ordningen motverkar också enligt domkapitlets uppfattning att kyrkvårdskapet uppfattas som enbart en servicefunktion i samband med gudstjänster och förrättningar.

Det faktum att frågan upprepade gånger under de senaste årtiondena aktualiserats, främst genom riksdagsmotioner, tyder dock på att församlingarna har haft svårigheter att rekrytera kyrkvårdar från den begränsade krets som kyrkorådets ledamöter och suppleanter dock utgör. Denna svårighet kan kanske i viss mån hänga samman med att valet av kyrkvårdar har kommit att bli något av en sekundär fråga i skymundan av valet till ledamöter i kyrkorådet. Om val av kyrkvårdar i stället företogs av kyrkofullmäktige redan vid valet av ledamöter och suppleanter i kyrkorådet skulle frågan aktualiseras på ett tidigare stadium då möjlighet fortfarande finns att parera de påtalade svårigheterna. Kyrkvårdar utsedda av fullmäktige skulle i så fall utses för samma tid som övriga kyrkorådsledamöter och ingå i kyrkorådet. Beträffande valbarheten i detta fall skulle gälla samma regel som för ledamot och suppleant i kyrkorådet.

Utöver möjligheten att utöka kyrkorådet med för kyrkvårdsuppdraget lämpliga och för uppgifter tillräckligt många personer vill domkapitlet också peka på möjligheten att utse särskilda gudstjänstvärdar, vilka utan att ingå i kyrkorådet kan fullgöra de rent "liturgiska" uppgifter som sedvanemässigt har åvilat kyrkvårdarna.

Sammanfattningsvis avstyrker domkapitlet en ändring varigenom kyrkvårdarna skulle komma att stå utanför kyrkoråden, men förordar en ändring av nuvarande ordning genom införande av regeln att val av kyrkvårdar skall företas av kyrkofullmäktige på sätt ovan sagts.

Domkapitlet i Linköping:

I likhet med promemorian anser domkapitlet att grunden för det bevarade sambandet mellan kyrkvårdsuppdraget och kyrkorådet är det gemensamma ansvaret för vården och förvaltningen av kyrkans inventarier, som framgår av 43 § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse (LFS) och att ett upphävande av detta samband skulle på ett negativt sätt förändra kyrkvårdens förtroendeställning i församlingen. Kyrkvårdens liturgiska uppgifter kan fullgöras av andra personer liksom den frivilliga delen av det s. k. värdskapet i församlingen. Bildandet av kyrkliga samfälligheter har fått till följd att kyrkvårdarna i de församlingar som ingår i samfälligheten kommit att

avskärmas från den insyn de tidigare erhållit som ledamot eller suppleant i kyrkorådet. Utvecklingen av nya tätorter med småkyrkor har medfört att församlingarna önskar utse kyrkvårdar bland församlingsmedlemmarna i de nya tätorterna. Dessa församlingsmedlemmars möjlighet att bli representerade i kyrkorådet motverkas bl. a. av att man av effektivitetsskäl inte vill utöka antalet ledamöter i kyrkorådet. Allt detta bör lösas genom att särskild hänsyn tas till församlingsmedlemmarna i församlingar, som ingår i kyrkliga samfälligheter eller i tätorter med småkyrkor vid utseende av representanter i kyrkorådet. Därmed skulle möjlighet beredas för dessa församlingsmedlemmar att få bli representerade i kyrkorådet och därmed berättigade att väljas till kyrkvårdsuppdraget, vilket är möjligt enligt nuvarande lagstiftning, då 1961 års lag om församlingsstyrelse ökade kretsen av valbara till kyrkvårdsuppdraget till att även avse suppleanter i kyrkorådet.

På grund av vad som ovan anförts instämmer domkapitlet i promemorian Ds Kn 1981:9 att nuvarande bestämmelser i lagen om församlingsstyrelse i den del lagen avser valbarhet till kyrkvårdsuppdrag bör kvarstå i oförändrat skick.

Domkapitlet i Skara:

Promemorian innehåller en utförlig redogörelse för de särskilda uppgifter som ankommer på kyrkvårdarna. Flertalet uppgifter kan numera fullgöras även av andra personer. Allmänt anses dock dessa uppgifter av tradition ankomma i första hand på kyrkvårdarna. Exempel på sådana uppgifter är upptagande av församlingskollekt, frambärande av nattvardskärlen och medverkan vid kyrkoherdeinstallationer och invigningsakter. Såväl i gudstjänsten som i andra sammanhang fungerar kyrkvårdarna som församlingens främsta representanter.

Allmänt sett är det de representativa uppgifterna som i dag främst förknippas med kyrkvårdsfunktionen. Som framhålls i promemorian har uppgiften att representera församlingen en djupare och mer betydelsefull innebörd än att ta emot kyrkbesökarna vid kyrkdörren. Deltagandet i gudstjänsten innebär att kyrkvårdarna som församlingens främsta förtroendemän genom sin närvaro ger uttryck för sitt ansvar för gudstjänsten.

Kyrkvårdarnas egentliga uppgift får ändå anses vara uppgiften att ta vård om församlingens kyrka och dess övriga egendom. Detta framgår av motiven till församlingsstyrelselagen 1961:70 s. 178. "Det är uppenbart, att kyrkvårdar endast skall väljas i de fall praktiskt behov därav föreligger, dvs. i allmänhet då rådet har att taga vård om en kyrka." Även denna uppgift åvilar således kyrkorådet i dess helhet men kyrkvårdarna har här ett särskilt ansvar. Enligt förordningen (1942:929) om vården av vissa kyrkliga inventarier skall kyrkoherden och kyrkvårdarna tillse att egendomen väl vårdas.

Ett av skälen som framförts för en utvidgning av kretsen valbara personer är att det i församlingar med flera kyrkor kan vara svårt att inom kyrkorådet

finna tillräckligt antal personer som är beredda åta sig uppdrag som kyrkvård. Lagändringen 1961, då kretsen valbara personer utvidgades till att avse även kyrkorådets suppleanter, tillkom just med tanke på dessa församlingar. Om det redan vid valet av kyrkorådsledamöter och suppleanter beaktas att kyrkvårdarna skall utses i denna krets, torde det i allmänhet inte bereda kyrkorådet svårigheter att utse kyrkvårdar. Möjlighet finns också att genom utökning av antalet ledamöter och suppleanter i kyrkorådet vidga kretsen valbara personer.

Förslaget till ny församlingsstyrelselag (SOU 1981:6) innehåller bestämmelse om rätt till ledighet från anställning för kyrkliga förtroendemän. Denna bestämmelse kan antas medföra förbättrade möjligheter för kyrkorådsledamöter inkl. kyrkvårdar att utöva sina uppdrag. Därmed torde även rekryteringen av personer för dessa uppdrag underlättas.

Domkapitlet anser med hänsyn till vad ovan anförts att kyrkvårdsuppdraget är nära förbundet med uppdraget som ledamot eller suppleant i kyrkorådet. Att bryta detta band av den anledningen att svårigheter ibland kan föreligga att utse kyrkvårdar finner domkapitlet inte befogat. De uppgifter som kyrkvårdarna utför i samband med den söndagliga gudstjänsten kan som tidigare framhållits utan hinder av bestämmelsen i församlingsstyrelselagen fullgöras även av annan person. Domkapitlet vill slutligen peka på möjligheten att i församling med annan kyrka utöver församlingskyrkan för sådana uppgifter utse personer utanför kyrkorådet till "biträdande kyrkvårdar" eller "gudstjänstvärdar".

Domkapitlet stöder utredningens förslag att bestämmelsen i 54 § församlingsstyrelselagen behålls oförändrad.

Domkapitlet i Strängnäs:

Domkapitlet delar de i promemorian gjorda övervägandena angående sambandet mellan kyrkvårdar och kyrkoråd i det gemensamma ansvaret för vård och förvaltning av kyrkan och dess egendom. Påpekandet att yrkandena om en breddning av rekryteringsunderlaget för kyrkvårdsuppdraget synes bottna i en oklarhet om uppdragets innebörd vill domkapitlet instämma i. Uppgifterna som gudstjänstvärd m. m. torde det stå envar församling fritt att lösa efter de lokala förutsättningarna.

Domkapitlet tillstyrker att nuvarande bestämmelse behålls oförändrad i församlingsstyrelselagen.

Domkapitlet i Västerås:

Bakgrunden till promemorians tillkomst är bl. a. en riksdagsmotion, där frågan om vidgad valbarhet till kyrkvårdskap förts fram. Promemorian utmynnar i att någon ändring icke bör ske av gällande regler. Domkapitlet kan icke finna att den redogörelse som ligger till grund för ställningstagandet på någon punkt är oriktig.

Att det aktuella förslaget – och flera liknande dessförinnan under de

senaste årtiondena – lagts fram torde bero på en felaktig uppfattning i fråga om kyrkvårdarnas lagreglerade uppgifter. Att deras uppgifter därutöver vidgats genom olika sedvänjor är en annan sak. I själva verket förhåller det sig ju så att man inte behöver vara vald till kyrkvård för att kunna fungera som "vård" vid gudstjänsten. Undantag gäller vid nattvardsgudstjänsten – att bära fram oblat och vin till altaret. Vad beträffar denna uppgift kan givetvis för en större församling, som har kyrkor eller kapell i flera stadsdelar, svårigheter uppstå att få kyrkvårdar till alla lokaler, särskilt om det är nattvardsgång samma dag. Detta förhållande måste dock beaktas när kyrkorådsledamöter skall utses. Domkapitlet menar att man bör se till att det finns en kyrkorådsledamot eller suppleant från varje stadsdel med egen kyrkolokal, som är beredd att fungera som kyrkvård. Med tanke på att fullmäktige kan bestå av 5–6 partigrupperingar, som också har andra hänsyn att ta då kyrkoråd skall väljas, kan ändock svårigheter uppstå att få kyrkvårdar som kan betjäna varje gudstjänstlokal vid nattvardsgudstjänst. Domkapitlet ifrågasätter, om det verkligen skulle behövas en formell ändring av kyrkolagen på denna punkt, för att andra än kyrkorådsledamöter skall kunna utföra en kyrkvårds uppdrag vid nattvardsgångar.

Som framgår av ovanstående är domkapitlet berett att instämma i det principiella uttalandet i promemorian om vikten av att kyrkvårdarna, med de lagreglerade uppgifter de nu har, väljs just inom den begränsade krets, som har huvudansvaret för församlingsverksamheten nämligen kyrkorådet med suppleanter. Det är mycket väsentligt att bibehålla den personalunion mellan den gudstjänstfirande församlingen och kyrkorådet, som kyrkvårdarna representerar. En lagändring av det slag som i olika sammanhang påyrkats skulle leda till den djupt olyckliga uppfattningen att kyrkvårdarna var de som hade ansvaret i gudstjänstsammanhang, medan kyrkorådet hade andra uppgifter.

Domkapitlet i Växjö:

Som omnämns i promemorian är kyrkovårdsämbetet historiskt sett det förnämsta av kyrkans lekmanämbeten. Redan i Östgötalagens kyrkobalk omnämns kyrkovårdarna som företrädare för sockenmenigheten och som företrädare för kyrkans egendom. De har även, vid sidan om prästen, getts ett delansvar för den kyrkliga verksamheten. Promemorian har på ett utmärkt sätt redogjort för deras förtroendeställning och anknytning till kyrkorådet samt den misstolkning av deras uppdrag, som ordet "kyrkvård" hos allmänheten gett anledning till. I promemorian föreslås också åtgärder för att befria kyrkovårdarna från vissa tjänande uppgifter eller allmänna värdskap i kyrkan. Man konstaterar, att det står församlingen fritt, att bland kyrkans frivilliga medhjälpare utse s. k. gudstjänstvårdar, som skall visa kyrkobesökare till rätta och i övrigt svara för ordningen och de praktiska arrangemangen kring gudstjänsterna. Även upptagande av kollekt sägs kunna överlåtas på personer utanför kyrkovårdarnas krets.

Domkapitlet anser, att den ursprungliga benämningen "kyrkvård" bör användas i stället för det språkligt mindre vackra förkortade ordet "kyrkvärd". Man använder ju alltjämt ordformer som kyrkoråd, kyrkofullmäktige, kyrkostämma, kyrkoadjunkt, kyrkomusiker, kyrkosångare m. m.

Med kyrkvård eller ursprungligen kyrkvärjare avsågs den som värjde eller försvarade kyrkan och dess egendom. Detta ursprung, som ger ordet dess rätta innebörd, är okänt för de flesta. Helt naturligt intolkas allmänt i ordet kyrkvård ett värdskap, en servicefunktion i kyrkan vid dess gudstjänster. Användningen av kyrkvärdarna blir vid en sådan uppfattning naturligtvis både vidsträckt och betungande, i synnerhet i kyrkor med hög besöksfrekvens. Det är därför ingalunda förvånande, att det allt oftare ropas efter ökat antal kyrkvärdar och om möjlighet att utse kyrkvärdar även utanför kyrkorådets krets.

Den ihärdighet, varmed begäran om sådan möjlighet återkommer, visar tydligt, att blott allmänna uttalanden om kyrkvärdsbegreppets rätta innebörd och om möjligheterna att skaffa andra medhjälpare, exempelvis gudstjänstvärdar, inte räcker. Kyrkvärdsbegreppet måste klart beskrivas. Vidare bör begreppet "gudstjänstvärdar" införas att avse medarbetare, som församlingen fritt äger utse för att bistå kyrkobesökarna vid gudstjänsterna.

Domkapitlet får härmed föreslå, att ordet "kyrkvärd" ändras till det ursprungliga "kyrkvärd", att kyrkvärdarna av kyrkorådet väljs bland ledamöter och suppleanter i rådet, att kyrkvärdsbegreppet klart anges i församlingsstyrelselagen eller i kommentaren till lagen samt att ett nytt begrepp "gudstjänstvärdar" införs med den innebörd som ovan och i promemorian beskrivits.

Domkapitlet i Göteborg:

Utredningen behandlar frågan om kyrkvärdarna skall kunna utses bland andra än ledamöterna och suppleanterna i kyrkorådet, vilket skulle medföra en ändring av 54 § församlingsstyrelselagen. Problemet är aktuellt i första hand hos församlingar med två eller flera kyrkor.

I normalfallet utses två kyrkvärdar för varje kyrka. Med hänsyn till att det i synnerhet inom storstadsförsamlingarna icke sällan finns både tre och flera kyrkor i en och samma församling tas med nuvarande bestämmelser en god del av kyrkorådets ledamöter och suppleanter i anspråk för uppdragen att vara kyrkvärdar. Kretsen begränsas ytterligare av det förhållandet, att en del kyrkorådsledamöter av personliga skäl inte har möjlighet åta sig uppdraget vara kyrkvärd.

Med hänsyn härtill skulle det i och för sig finnas fog till en sådan ändring av bestämmelserna, att någon eller några av kyrkvärdarna i vissa fall finge utses bland församlingsmedlemmarna utanför kyrkorådet. Emellertid måste också vissa andra faktorer beaktas.

Med nu gällande bestämmelser kan kyrkvärdarnas erfarenhet från sin verksamhet tillgodoföras kyrkorådet. Detta är viktigt bl. a. ur den synpunkten, att kyrkvärdarna därigenom kommer att utgöra ytterligare en förbindelselänk mellan kyrkorådet och det levande församlingslivet. Kyrkvärdorganisationen skulle också i händelse av förfall för kyrkvärd kunna kompletteras med särskilda gudstjänstvärdar, vilka borde kunna hämtas utanför kyrkorådets krets. Härigenom skulle de tidigare angivna olägenheterna kunna uppvägas.

På nämnda skäl avstyrker domkapitlet i likhet med utredningen en ändring av 54 § församlingsstyrelselagen.

Domkapitlet i Karlstad:

Domkapitlet delar den uppfattning, som kommer till uttryck i promemorian. Enligt domkapitlets mening är det angeläget, att den nuvarande bestämmelsen i ämnet bibehålls oförändrad.

Domkapitlet i Härnösand:

Grunden för sambandet mellan kyrkvärdar och kyrkoråd är det gemensamma ansvaret för vården och förvaltningen av kyrkans egendom.

I sitt yttrande över 1970 års framställning från Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund anslöt domkapitlet sig till den uppfattning som framförts av bland andra Lunds domkapitel: "Det ansvar för församlingslivet och dess utveckling och för förvaltningen av kyrkans och församlingens egendom – dit även vård och omsorg om kyrkorummet och dess inventarier hör – som 43 § LFS lägger på kyrkorådet gör det ytterst svårt att tänka sig att kyrkvärdar skulle kunna fullgöra de funktioner som hittills av ålder åvilat dem utan att ha säte och stämma i kyrkorådet. Kyrkvärdinstitutionen är enligt domkapitlets mening alltför väsentlig för att tömmas på sitt reella innehåll."

Domkapitlet anser att detta uttalande alltjämt är giltigt och instämmer i promemorians förslag att den nuvarande bestämmelsen i LFS behålls oförändrad.

Domkapitlet i Luleå:

I föreliggande promemoria behandlas frågan huruvida den krets av personer som f. n. enligt 54 § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse kan utses till kyrkvärdar bör utvidgas. Angivna frågeställning har varit uppe till behandling i skilda organ vid ett flertal tillfällen under de senaste årtiondena. Så anhöll t. ex. styrelsen för Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund i skrivelse till Kungl. Maj:t år 1970 om sådan ändring av 54 § LFS att kyrkvärdar skulle kunna väljas inom en vidare personkrets än vad som är möjligt nu. Över ansökningen yttrade sig bl. a. samtliga domkapitel. Flertalet remissinstanser ställde sig då principiellt avvisande till den begärda lagändringen. Domkapitlet i Luleå framhöll i sitt yttrande den 18 oktober

1972 önskvärdheten av att förbindelsen mellan kyrkvårdskap och ledamotskap eller suppleantskap i kyrkoråd bevarades. Domkapitlet framhöll vidare att man i växande församlingar – där vissa svårigheter att finna lämpliga kandidater inom vederbörande kyrkoråd för val av kyrkvårdar kunde föreligga – i första hand borde tillgripa möjligheten att utöka antalet ledamöter och suppleanter i kyrkoråden. Som en ytterligare möjlighet att tillmötesgå kravet på flexibilitet i växande församlingar förordade domkapitlet i sitt yttrande slutligen det förslag som domkapitlet i Lund ställde innebärande ett tillägg till 54 § första stycket LFS av innebörd att kyrkorådet skulle kunna utse biträdande kyrkvårdar för annan kyrka eller gudstjänstlokal inom församlingen än för den egentliga församlingskyrkan.

I den till grund för den nu framlagda promemorian i januari 1980 i riksdagen väckta motionen anfördes som motivering att det i vissa församlingar är svårt att utse kyrkvårdar med hänsyn till att uppdraget binder till tjänstgöring i kyrkan varje eller varannan söndag samt att skiftarbetare och de som arbetar på schemalagd arbetstid på grund av arbetstidens förläggning kan ha svårt att åta sig uppdrag som kyrkvård.

Som framgår av promemorian har kyrkvårdarna dels vissa legala uppgifter, såsom exempelvis det mellan kyrkvårdar och kyrkoråd betydelsefulla gemensamma ansvaret för vården och förvaltningen av kyrkans egendom, dels vissa sedvanemässigt utvecklade liturgiska och liknande bestyr. Dessa senare uppgifter – t. ex. mottagande av gudstjänstbesökarna vid kyrkans ingång, textläsningar, frambärande av vin och oblater vid nattvardsgång, upptagande av kollekter m. m. – är, som påpekas i promemorian, inte förbehållna kyrkvårdar i egentlig mening. Något hinder mot att t. ex. kyrkorådet bland församlingsmedlemmarna utser ett antal personer att fullgöra sådana funktioner föreligger således inte. Om så sker torde enligt domkapitlets uppfattning den nuvarande begränsningen av valbarheten till kyrkvårdsuppdragen inte behöva föranleda de i motionen påtalade olägenheterna. För den händelse man skulle kunna utse personer utanför kyrkorådsledamöternas och deras suppleanters krets, skulle däremot den komplikationen uppstå att en reglering av ansvaret för vården av kyrkans egendom mellan kyrkvårdarna och kyrkorådet torde bli nödvändig. Domkapitlet är således i likhet med vad som framförs i promemorian av den uppfattningen att det ligger ett betydande värde i lagens nuvarande sammankoppling av kyrkvårdsuppdraget och kyrkorådets ansvar för församlingens verksamhet. Kyrkvårdsuppdraget är något mycket mer än enbart en servicefunktion i samband med gudstjänster och förrättningar. En förutsättning för att kyrkvårdarna på ett riktigt sätt även skall kunna utföra de uppdrag av förvaltningsnatur som enligt gällande reglering åvilar dem torde enligt domkapitlets mening vara att dessa har direkt anknytning till kyrkorådet.

Domkapitlet i Visby:

Domkapitlet ansluter sig helt till promemorians mycket välgrundade slutsats att nuvarande bestämmelse i församlingsstyrelselagens 54 § om val av kyrkvärd behålls oförändrad.

Domkapitlet vill särskilt understryka de möjligheter som finns att inom ramen för gällande bestämmelser utse kyrkvärdar. Med några få undantag kan för val av kyrkoråd samtliga röstberättigade i församlingen komma i fråga. Det måste för kyrkofullmäktige och kyrkostämman redan vid detta val framstå klart att kyrkvärdar skall utses bland kyrkorådets ledamöter och suppleanter. Att acceptera att bli invald i kyrkorådet får även anses innebära ett accepterande av möjligheten att väljas till kyrkvärd. Det finns vidare inga formella hinder att vid behov utöka antalet kyrkorådsledamöter. Då antalet kyrkvärdar inte heller är maximerat kan – såsom ofta är förekommande i Visby stift – samtliga kyrkorådsledamöter utses till kyrkvärdar.

Stiftsnämnden i Uppsala förklarar att den ansluter sig till yttrandet av domkapitlet i Uppsala.

Stiftsnämnden i Skara:

Av kyrkvärdarnas uppgifter är det egentligen endast vården och förvaltningen av församlingsskyrkas egendom som berör stiftsnämndens verksamhetsområde. Uppgiften åvilar även kyrkorådet i dess helhet. I samfälligheter bestående av församling eller församlingar utan kyrkoråd kan kyrkvärdarna även ha att ta befattning med förvaltningen av kyrklig jord av annan natur men denna uppgift har de i så fall i sin egenskap av kyrkorådsledamöter.

I likhet med utredningen anser stiftsnämnden att kyrkvärdsuppdraget är nära förbundet med uppdraget som kyrkorådsledamot. Att bryta detta samband av den anledningen att svårigheter ibland kan föreligga att utse kyrkvärdar finner stiftsnämnden inte befogat. Förslaget till ny församlingsstyrelselag innehåller bestämmelse om rätt till ledighet från anställning för kyrkliga förtroendemän. Denna bestämmelse kan antas medföra förbättrade möjligheter för kyrkorådsledamöter och kyrkvärdar att utöva sina uppdrag. Därmed torde även rekryteringen av personer för sådana uppdrag underlättas.

Stiftsnämnden stöder utredningens förslag att ifrågavarande bestämmelse i församlingsstyrelselagen behålls oförändrad.

Stiftsnämnden i Luleå:

I föreliggande promemoria behandlas frågan huruvida den krets av personer som f. n. enligt 54 § lagen (1961:436) om församlingsstyrelse kan utses till kyrkvärdar bör utvidgas. Angivna frågeställning har varit uppe till behandling i skilda organ vid ett flertal tillfällen under de senaste årtiondena. Så anhöll t. ex. styrelsen för Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund i skrivelse till Kungl. Maj:t år 1970 om sådan ändring av 54 § LFS att kyrkvärdar skulle kunna väljas inom en vidare personkrets än vad som är

möjligt nu. Över ansökningen yttrade sig bl. a. samtliga domkapitel. Flertalet remissinstanser ställde sig då principiellt avvisande till den begärda lagändringen. Domkapitlet i Luleå framhöll i sitt yttrande den 18 oktober 1972 önskvärdheten av att förbindelsen mellan kyrkvårdskap och ledamot-skap eller suppleantskap i kyrkoråd bevarades. Domkapitlet framhöll vidare att man i växande församlingar – där vissa svårigheter att finna lämpliga kandidater inom vederbörande kyrkoråd för val av kyrkvårdar kunde föreligga – i första hand borde tillgripa möjligheten att utöka antalet ledamöter och suppleanter i kyrkoråden. Som en ytterligare möjlighet att tillmötesgå kravet på flexibilitet i växande församlingar förordade domka-pitlet i sitt yttrande slutligen det förslag som domkapitlet i Lund ställde innebärande ett tillägg till 54 § första stycket LFS av innebörd att kyrkorådet skulle utse biträdande kyrkvårdar för annan kyrka eller gudstjänstlokal inom församlingen än för den egentliga församlingskyrkan.

I den till grund för den nu framlagda promemorian i januari 1980 i riksdagen väckta motionen anfördes som motivering att det i vissa församlingar är svårt att utse kyrkvårdar med hänsyn till att uppdraget binder till tjänstgöring i kyrkan varje eller varannan söndag samt att skiftarbetare och de som arbetar på schemalagd arbetstid på grund av arbetstidens förläggning kan ha svårt att åta sig uppdrag som kyrkvård.

Som framgår av promemorian har kyrkvårdarna dels vissa legala uppgifter, såsom exempelvis det mellan kyrkvårdar och kyrkoråd betydelsefulla gemensamma ansvaret för vården och förvaltningen av kyrkans egendom, dels vissa sedvanemässigt utvecklade liturgiska och liknande bestyr. Dessa senare uppgifter – t. ex. mottagande av gudstjänstbesökarna vid kyrkans ingång, textläsningar, frambärande av vin och oblater vid nattvardsgång, upptagande av kollekter m. m. – är, som påpekas i promemorian, inte förbehållna kyrkvårdar i egentlig mening. Något hinder mot att t. ex. kyrkorådet bland församlingsmedlemmarna utser ett antal personer att fullgöra sådana funktioner föreligger således inte. Om så sker torde enligt stiftsnämndens uppfattning den nuvarande begränsningen av valbarheten till kyrkvårdsuppdragen inte behöva föranleda de i motionen påtalade olägenheterna. För den händelse man skulle kunna utse personer utanför kyrkorådsledamöternas och deras suppleanters krets, skulle däremot den komplikationen uppstå att en reglering av ansvaret för vården av kyrkans egendom mellan kyrkvårdarna och kyrkorådet torde bli nödvändig. Stifts-nämnden är således i likhet med vad som framförs i promemorian av den uppfattningen att det ligger ett betydande värde i lagens nuvarande sammankoppling av kyrkvårdsuppdraget och kyrkorådets ansvar för församlingens verksamhet. Kyrkvårdsuppdraget är något mycket mer än enbart en servicefunktion i samband med gudstjänster och förrättningar. En förutsätt-ning för att kyrkvårdarna på ett riktigt sätt även skall kunna utföra de uppdrag av förvaltningsnatur som enligt gällande reglering åvilar dem torde enligt stiftsnämndens mening vara att dessa har direkt anknytning till kyrkorådet.

Svenska kyrkans centralråd för evangelisation och församlingsarbete:

Under senare år har en rad förslag framförts om vidgade möjligheter att välja kyrkvårdar även utanför kyrkorådet. Härvid har bl. a. anförts svårigheter att inom kyrkorådet finna personer som är villiga att åta sig kyrkvårdsuppdraget, olägenheten att detta binder sina innehavare till tjänstgöring i kyrkan var eller varannan söndag, det stora antal kyrkvårdar som blir nödvändigt i församlingar med flera distrikts- eller småkyrkor och skiftarbete som hinder att fullgöra kyrkvårdsuppdrag. Promemorian bemöter dessa argument på ett övertygande sätt bl. a. med citat från olika myndigheters yttranden i samband med tidigare framställningar av samma art. Centralrådet vill bland dessa yttranden särskilt understryka det av Lunds domkapitel 1970 gjorda påpekandet att man redan vid val till kyrkoråd måste ha i åtanke att kyrkvårdar skall utses inom detta. Själva existensen av församlingsstyrelselagens 54 § är att anse som en direkt anvisning till kyrkofullmäktige/kyrkostämman att nominera och välja kyrkoråd på sådant sätt att den nämnda bestämmelsen kan följas. Den som accepterat att väljas till ledamot av kyrkorådet måste därmed anses ha accepterat även möjligheten att väljas till kyrkvård. För val till kyrkoråd kan samtliga församlingens röstberättigade medlemmar komma i åtanke. Detta tillsammans med den omständigheten att inga formella hinder finns att vid behov utöka antalet kyrkorådsledamöter gör att några svårigheter att följa församlingsstyrelselagens bestämmelser inte kan behöva uppstå. Inte heller antalet kyrkvårdar är maximerat, varför även deras antal kan utökas genom ett enkelt beslut. I Visby stift är det t. ex. tradition att samtliga kyrkorådsledamöter utses till kyrkvårdar och detta förekommer stundom även i enstaka församlingar i andra stift.

Promemorian framhåller att yrkandena på en breddning av rekryteringsunderlaget för kyrkvårdsuppdraget synes böttna i en oklarhet om dess innebörd. Denna iakttagelse är i många fall otvivelaktigt riktig. Då några ledamöter av konstitutionsutskottet i ett särskilt yttrande (s. 18) som skäl för en reform hänvisar till att kyrkorådsledamöterna liksom kommunstyrelsens ledamöter "kommit att väljas framför allt från synpunkten att de är ansvariga för den kyrkliga kommunens ekonomi och inte som tänkta innehavare av de ceremoniella uppgifter som åvilar kyrkvårdarna" kan detta visserligen vara tillämpligt på förhållandena i vissa enskilda församlingar men det uttrycker en ensidig syn på kyrkorådets och kyrkvårdarnas funktion som centralrådet för sin del inte kan biträda. Det såväl historiskt som principiellt fullt klara samband mellan kyrkvårdens legala ansvar och liturgiska funktion, som klart redovisas i promemorian, har sin motsvarighet i kyrkorådets ansvar icke endast för församlingens ekonomi och förvaltning utan även för församlinglivet och dess utveckling. Denna förening av både ekonomiskt och andligt ansvar i församlingens tjänst är grundläggande för kyrkorådets funktion.

varför en hänvisning till kommunstyrelsens funktion i detta sammanhang saknar relevans.

Det är enligt centralrådets mening ytterst angeläget att slå vakt om och bevara sambandet mellan kyrkorådet och kyrkvärdsfunktionen. Kyrkvärdarnas legalt reglerade ansvarighet hör nära samman med kyrkorådets ekonomiska och förvaltningsmässiga ansvar och deras liturgiska funktion kan ses som en konkretisering på en punkt av kyrkorådets ansvar för församlingslivet och dess utveckling. Det finns inom församlingsstyrelselagen i dess nuvarande utformning ett inre samband mellan dess 43 §, som beskriver kyrkorådets uppgifter, och dess 54 §, som föreskriver att kyrkvärddar skall utses inom kyrkorådet. Genom den senare bestämmelsen tillförsäkras kyrkorådet speciell möjlighet att fylla sina uppgifter enligt den förstnämnda paragrafen. Ur församlingslivets synpunkt är det av vitalt intresse att genom kyrkvärdarna ett personsamband upprättas mellan kyrkorådet som församlingens styrelse och den gudstjänstfirande församlingen. Skulle detta samband äventyras eller helt brytas skulle detta vara till allvarligt men för kyrkorådets ansvarstagare för församlingslivet och dess utveckling. I extrema fall skulle kyrkorådet kunna bli helt isolerat från församlingens gudstjänstliv.

En förändring av nuvarande ordning för val av kyrkvärddar kan heller inte motiveras av att många församlingar har flera kyrkor eller predikoplatser, vilkas gudstjänster kräver medverkan av ett stort antal kyrkvärddar. Kyrkvärdarnas legala och liturgiska funktioner står visserligen i nära samband med varandra men detta samband är inte av den tvångsvisa art att den liturgiska funktionen kan fullgöras endast av dem som har det legala ansvaret. Såsom promemorian påpekar gäller kyrkvärdens legala ansvar hela församlingen och är inte inskränkt till det kyrkorum där han/hon ordinärt fullgör sin liturgiska funktion. Kyrkvärdarnas legala ansvar såsom det är beskrivet i författningarna kan alltså fullgöras av de kyrkvärddar som valts i enlighet med församlingsstyrelselagens 54 §. Den medverkan i liturgien som därutöver kan behövas i distrikts- eller småkyrkor kan fullgöras av andra församlingsbor. Detta sker också i ett stort antal fall. Dessa s. k. gudstjänstvärddar, som ofta inte är ledamöter av kyrkorådet och som därför inte enligt gällande ordning kan utses till kyrkvärddar, utses inte sällan av kyrkorådet till denna uppgift. Även om det på strikt formella grunder kan ifrågasättas om det inte är pastor som på grundval av sitt särskilda ansvar för gudstjänstens utformning och genomförande – illustrerat t. ex. i kollektkungörelsen och i förordningen om lekmans textläsning i mässan – skall utse dessa medhjälpare i liturgien, torde i de flesta fall sättet att välja dessa s. k. gudstjänstvärddar vara av starkt underordnat intresse.

Svenska kyrkans centralråd kan inte finna att bärande skäl anförts för en förändring av gällande bestämmelser om val och valbarhet för kyrkvärddar och tillstyrker därför promemorians förslag att församlingsstyrelselagens 54 § behålls oförändrad.

Ärkebiskopen:

Liksom på så många andra områden har samhällets utveckling medfört behov av förändringar och reformer också för kyrkans vidkommande. Merendels har detta behov framsprungit ur motiverade önskemål om en anpassning av kyrkans liv till det samhälle i vilket hon verkar och arbetar. Man har därvid emellertid haft och har att i det enskilda fallet göra en saklig bedömning, om så starka skäl finns för en förändring av hävdvunna ordningar, att man genom densamma uppnår sådana reella förbättringar, att de blir till gagn för verksamheten. Varsamhet med och respekt för vår kyrkotradition är därför i sammanhanget viktiga inslag.

Som i promemorian påpekats har kyrkvårdsuppdraget urgamla anor inom vår kyrka. Förutom de rent legala funktioner som – åtminstone delvis – alltjämt kan anses åvila kyrkvården, har institutionen i sig sina förnämsta karaktärsdrag av ett särskilt förtroendemannaskap och en naturlig förbindelselänk mellan församlingsstyrelsen och församlingsarbetarna. Att den främsta uppgiften dock är deltagandet i gudstjänsten, där de "såsom församlingens främsta förtroendemän genom sin närvaro ger uttryck åt sitt ansvar för gudstjänsten" är för mig grundläggande.

Beträffande de legala funktionerna, som alltför i en eller annan form kvarstår, har dessa redovisats på s. 21–22 i promemorian. Därur kan inhämtas att – som också påpekats – rättsutvecklingen genom åren tömt kyrkvårdsinstitutionen på betydande delar av det ursprungliga innehållet. Många av de nämnda uppgifterna har materiellt så ändrats att de numera fått en formellt svagare ställning än tidigare. Endast det av ålder och senast i 1918 års reform fastslagna sambandet mellan kyrkvårdar och kyrkoråd i deras gemensamma ansvar för vården och förvaltningen av kyrkans egendom synes numera med fog kunna anses vara en legal funktion med reell dignitet. Detta område har emellertid också påverkats genom utvecklingen mot ett större antal anställda tjänstemän och befattningshavare i församlingarna, särskilda fastighetsnämnder för den kyrkliga egendomens förvaltning m. m. Mot bakgrund härav kan ifrågasättas om värdet av ett bibehållande av nuvarande ordning uppväger de fördelar motionen 1979/80:1050 avser uppnå.

Utvecklingen har också visat, att en förskjutning av kyrkvårdskapets egentliga innehåll från det legala till de representativa och ceremoniella funktionerna ägt rum. Även om denna utveckling skett utifrån en oklarhet om kyrkvårdskapets verkliga innebörd och därmed ägt rum på felaktiga förutsättningar (promemorian s. 23), är den dock att betrakta som ett faktum. Detta kommer bl. a. till uttryck i det förslag till normalinstruktion för kyrkvårdar, som av biskopsmötet utarbetades år 1978 och som biläggs detta yttrande.¹

¹ Bilagan utesluten här.

Som jag tidigare påpekat måste en sakligt fotad bedömning göras om reella förbättringar uppnås vid en förändring av gällande ordningar.

De skäl utredningen anfört till stöd för sina överväganden och slutsatser måste tillmätas betydande värde. Å andra sidan måste de många framställningarna i ämnet under senare år vara framsprungna utifrån gjorda erfarenheter i det praktiska arbetet i våra församlingar och därför böttna i ett verkligt behov.

Jag vill därför – med instämmande i vad konstitutionsutskottet (KU 1980/81:15) yttrat – icke motsätta mig en ändring av nuvarande reglering, men förordar därvid att en sådan ordning tillskapas, att anknytningen mellan kyrkvårdsupdrag och kyrkoråd alltfört kan upprätthållas.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund:

Förbundsstyrelsen delar helt de synpunkter som framställs i promemorian och förordar likaledes att den nuvarande bestämmelsen om kyrkvårdar bibehålls oförändrad.

Styrelsen förutsätter dock att de församlingar, som finner det erforderligt, tillsätter gudstjänst- eller kapellvärdar för sådana liturgiska uppgifter som kan handhas av andra än kyrkvårdar, som valts jämlikt församlingsstyrelselagen 54 § första stycket.

Stiftsrådet i Stockholms stift:

Stockholms stift omfattar 82 församlingar. Inom stiftet finns en sammanlutning för kyrk- och gudstjänstvärdar benämnd Stockholms stifts kyrkvårdsförening. Stiftsbyrån har berett stiftets församlingar samt kyrkvårdsföreningen tillfälle att inkomma med synpunkter till stiftsrådet.

De inkomna remissvaren från församlingar/samfälligheterna representerar 1/3 av stiftets församlingar. Endast två av församlingarna, nämligen Vaxholm och Trångsund, önskar en vidgad krets, ur vilken kyrkvårdar skall utses. Övriga församlingar, som representerar såväl storstad som övriga länsdelen, pläderar för oförändrad lydelse av församlingsstyrelselagen. Botkyrka-Tumba kyrkliga samfällighet föreslår komplettering av församlingsstyrelselagen på sådant sätt att i lagtexten anges de uppgifter som ankommer på kyrkvård.

Stiftets kyrkvårdsförening ansluter sig till departementspromemorians slutsats om oförändrad lydelse i församlingsstyrelselagen.

Med hänvisning till ovanstående ansluter sig Stiftsrådet i Stockholms stift till kommundepartementets promemoria och dess slutsats att ingen ändring bör ske i församlingsstyrelselagen beträffande kyrkvårdar. Om det av tidsskäl är möjligt bör lagtexten kompletteras med åligganden för kyrkvård, dvs. ett överförande av gällande lagstiftning till församlingsstyrelselagen. I övrigt kan innehållet i kyrkvårdens åligganden betraktas såsom inomkyrklig fråga och kunna bli föremål för vidare överläggningar sedan kyrkan erhållit ett reformerat representativt kyrkomöte.

Riksförbundet Sveriges Kyrkvårdar:

Kyrkvården representerar församlingen – rentav ”förkroppsligar denna vid nattvardskärlens frambärande”. Kyrkvården har jämte pastor vården om och ansvaret för församlingens kyrka och gudstjänst. Riksförbundet anser därför att kopplingen till kyrkorådet är helt nödvändig. På en kyrkvård ställs krav på personliga resurser såsom medmänsklighet och viljan att få en levande gudsgemenskap i församlingen. Redan på det stadiet, då en person blir tillfrågad om, huruvida han/hon accepterar val till ordinarie ledamot eller till suppleant i ett kyrkoråd, bör vederbörande ha fått information om att man därmed har ett ansvar för församlingen och dess gudstjänstliv, enligt 43 och 54 §§ lagen om församlingsstyrelse, och kan väljas även till kyrkvård. Beklagligtvis förekommer brister härutinnan.

Kyrkorådets ordinarie ledamöter och suppleanter tillfrågas, om de vill åtaga sig uppdraget som kyrkvård, då kyrkvårdar väljes. Detta är för dem ett fritt val. De känner väl till att kyrkvårdskapet är förenat med en viss bundenhet dvs. med tjänstgöring bl. a. på söndagar. Denna bundenhet – men även viljan – är förenad med vederbörandes egen inställning, ett engagerande i den kristna tron och till församlingen.

Riksförbundet anholder därför att nuvarande regler för valbarhet till kyrkvårdsuppdrag fortfarande skall gälla.

Innehåll

Regeringens proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Lagförslag	3
1 Förslag till lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter ..	3
2 Förslag till lag om ändring i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval	32
3 Förslag till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m.	34
4 Förslag till lag om ändring i lagen (1982:221) med särskilda bestämmelser angående det kommunala skatteunderlaget	37
5 Förslag till lag om ändring i lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar	38
6 Förslag till lag om ändring i lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade	39
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 9 september 1982	44
1 Inledning	44
2 Allmän motivering	45
2.1 Inledning	45
2.2 Allmänna synpunkter på översynen av församlingsstyrelselagen	49
2.3 Kyrkostämman	54
2.4 Suppleanter för ledamöterna i kyrkofullmäktige	59
2.5 Valbarhet till kyrkvårdsuppdrag	61
3 Upprättade lagförslag	64
4 Specialmotivering	65
4.1 Förslaget till lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter	65
1 kap. Allmänna bestämmelser	65
2 kap. Kyrkofullmäktige	82
3 kap. Kyrkostämma	132
4 kap. Församlingsdelegerade	140
5 kap. Kyrkorådet och övriga nämnder m. m.	145
6 kap. Ekonomisk förvaltning	177
7 kap. Revision	191
8 kap. Församlingsskatt	202
9 kap. Kommunalbesvär	209
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	215
4.2 Förslaget till lag om ändring i lagen om kyrkofullmäktigval	217
4.3 Förslaget till lag om ändring i lagen med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m.	218

4.4	Förslaget till lag om ändring i lagen med särskilda bestämmelser angående det kommunala skatteunderlaget	221
4.5	Förslaget till lag om ändring i lagen om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar	222
4.6	Förslaget till lag om ändring i lagen om kyrkliga indelningsdelegerade	222
5	Hemställan	227
6	Beslut	227

Bilaga 1 Sammanfattning av betänkandet (SOU 1981:6) Översyn av lagen om församlingsstyrelse

Bilaga 2 Utredningens lagförslag

Bilaga 3 Sammanställning av remissyttrandena över betänkandet Översyn av lagen om församlingsstyrelse

Bilaga 4 Promemorian (Ds Kn 1981:9) Valbarhet till kyrkvårdsuppdrag

Bilaga 5 Sammanställning av remissyttrandena över promemorian Valbarhet till kyrkvårdsuppdrag

